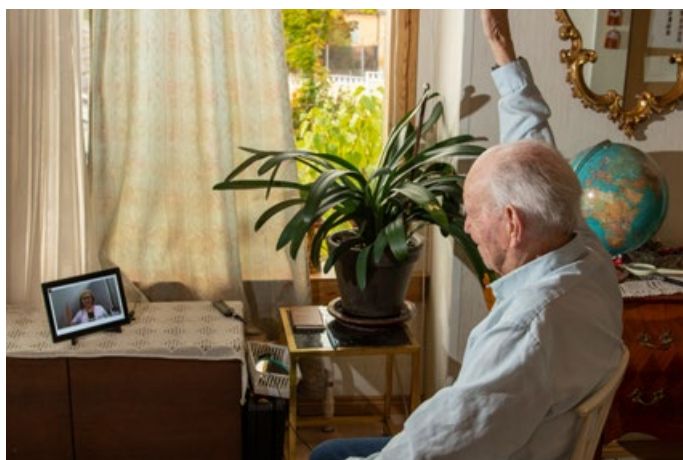

Talousarvio 2021

sekä taloussuunnitelma

Kaupunginjohtajan ehdotus
kaupunginhallitus 2.11.2020

Sisällysluettelo

ESIPUHE	1
ESPOO-TARINA 1.1	3
TALOUDELLISESTI KESTÄVÄ ESPOO -tuottavuus- ja sopeutusohjelma	19
TALOUSARVION JA -SUUNNITELMAN PERUSTELUT	41
Suomen talouskehitys	41
Uudenmaan talousnäkyvät	43
Aluetalouden näkymiä Helsingin seudulla	44
Espoon toimintaympäristö	45
Espoon kaupungin tutkimus- ja kehittämistoiminta	55
Sote- ja maakuntauudistus sekä seutuyhteistyö	57
TALOUSARVIO JA TALOUSSUUNNITELMA	58
Taloussuunnitelman perusteet	58
Taloudelliset lähtökohdat	61
Tuloslaskelma	68
Rahoituslaskelma	69
ESPOO KONSERNIN TALOUS	73
KÄYTTÖTALOUSOSA	93
1 Yleishallinto	93
Valtuusto ja tarkastustoimi	101
Kaupunginhallitus	102
Verotustoimi	103
Konsernihallinto	103
Sisäinen tarkastus	110
Muu yleishallinto	110
Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos -liikelaitos	114

2	Sosiaali- ja terveystoimi	121
	Vanhusten palvelut	129
	Terveyspalvelut	138
	Perhe- ja sosiaalipalvelut	146
	Sosiaali- ja terveystoimen esikunta	154
3	Sivistystoimi	159
	Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta	169
	Svenska rum -lautakunta	186
	Kulttuurilautakunta	193
	Liikunta- ja nuorisolautakunta	200
	Muu sivistystoimi	210
4	Tekninen ja ympäristötoimi	213
	Tekninen lautakunta	225
	Kaupunkisuunnittelulautakunta	235
	Ympäristölautakunta	237
	Rakennuslautakunta	239
	Joukkoliikenne	241
	Muut tekniset ja ympäristöpalvelut	244
	Tilapalvelut-liikelaitos	248
	Suurpellon taseyksikkö	260
	Tapiolan taseyksikkö	266
	TULOSLASKELMAOSA	273
	INVESTOINTIOSA	285
	RAHOITUSOSA	297
	LIITTEET	299
1	Talousarvion sitovuus ja seuranta sekä noudattamista koskevat ohjeet	
2	Investoinnit hankkeittain vuosina 2021 - 2030	

ESIPUHE

Espoo turvaa palvelut kuntalaisille, vaikka korona tuo merkittäviä haasteita

Kuntatalouden näkymät ovat syksyllä 2020 poikkeuksellisen haastavat. Kuntatalous ja Espoon oma talous olivat epätasapainossa jo vuonna 2019 ja keväällä 2020 Suomeen levinnyt koronaviruspandemia on vaikeuttanut tilannetta merkittävästi. Työllisyystilanne sekä kunnallis- ja yhteisöveron tuotto-odotukset ovat heikentyneet, sosiaali- ja terveystoimen palvelutarve ja toimitusten kasvaneet. Vuoden 2020 tulos ja rahoitusasema ovat kuitenkin muodostumassa selvästi kevään 2020 ennusteissa esitettyä vahvemiksi hallituksen lisätalousarvioissa kuntatalouteen kohdennettujen mittavien tukitoimien takia.

Espoon kaupunki on sopeutunut muuttuneeseen toimintaympäristöön ja muuttanut palvelutarjontaa uuteen tilanteeseen sopivaksi. Henkilöstö on kehittänyt uusia digitaalisia palveluja, omaksunut uudet etätötytavat ja pystynyt nopeasti vastaamaan espoolaisten muuttuneisiin tarpeisiin. Palvelujen kehittämistä ja digitalisointia jatketaan myös tulevina vuosina.

Korona haastaa yritykset ja työllisyyden

Koronapandemian rajoitustoimet lähes kaksinkertaistivat Espoon työttömien ja lomautettujen määrän keväällä 2020. Elokuun lopussa työttömänä työnhakijana on edelleen noin 17 400 henkilöä. Yrityksistä pandemia on haastanut erityisesti matkailu- ja ravitsemusalan sekä kuljetus- ja erikoiskaupan toimijat, joiden liikevaihto on romahtanut koronan myötä. Toisaalta toimialoista mm. vähittäiskaupan ja IT-alan liikevaihto on kasvanut samana aikana. Mikäli koronapandemia pitkittyy aiheuttaen uusia elinkeinotoimintaan vaikuttavia laajamittaisia rajoituksia, tämä heijastuu merkittävänä konkurssien määrän ja työttömyyden kasvuna myös Espoossa. Business Espoo -yrityspalveluverkosto on tärkeä tuki paikallisille yrityksille niiden muutostilanteissa.

Kuntien rooli työllisyydenhoidossa vahvistuu 1.1.2021 käynnistyvien työllisyyskokeilujen myötä. Samalla otetaan merkittävä askel kohti pysyvää työelämän palvelurakenneuudistusta. Espoon kokeilun kokonaiskohderyhmä on noin 18 500 henkilöä painottuen erityisesti nuoriin, maahanmuuttajiin ja korkeasti koulutettuihin.

Taloudellisesti kestävä Espoo –tuottavuus ja sopeutusohjelma

Espoo-tarinassa on asetettu tavoitteeksi kaupungin taloudellisesti, sosiaalisesti, ekologisesti ja kulttuurisesti kestävä kasvu. Espoon talous on ajautunut epätasapainoon, toimintakulut ovat kasvaneet huomattavasti verorahoitusta enemmän ja investointitaso on korkea. Espoon väestö jatkaa kasvua 4600 asukkaan vuosivauhtia. Seuraavan kymmenen vuoden aikana Espoon väestörakenne muuttuu ja huoltosuhde heikkenee. Nähtävissä on, ettei väestönkasvu tue entiseen tapaan verotulojen kehitystä.

Talouden epätasapainon oikaisemiseksi ja velkaantumisen hillitsemiseksi valtuusto päätti Taloudellisesti kestävä Espoo –tuottavuus- ja sopeutusohjelmasta. Ohjelman tavoitteena on käytötalouden tasapainottaminen 147 milj. eurolla vuoden 2025 loppuun mennessä. Lisäksi investointitasoa lasketaan 10 prosenttia siten, että vuosittaiset investoinnit ovat keskimäärin 250 milj. euroa. Ohjelman tavoitteena on myös vaikuttaa valtioon siten, että kasvukaupunkien investointitarpeet otettaisiin paremmin huomioon valtionosuus- tai muissa rahoitusjärjestelmissä.

Ohjelman 34 linjausta ohjaavat kaupungin toiminnan ja talouden suunnittelua, johtamista, resurssointia ja päätöksenteon valmistelua. Toteuttamalla ohjelman 63 toimenpidettä hidastetaan toimintamenojen kasvua perusuraan nähden. Ohjelma jatkuu vuoteen 2025 ja sitoo viranhaltijat ja luottamushenkilöt talouden tasapainottamistavoitteiden toteuttamiseen.

Kaupungin taloussuunnitelma on alkuvuodet alijäämäinen

Talousarvion verotulot perustuvat valtiovarainministeriön syksyn näkemykseen talouden kehityksestä, johon sisältyy paljon epävarmuutta. Taloussuunnitelma noudattaa Espoo-tarinan tavoitteita ja Taloudellisesti kestävä Espoo –ohjelman vuosille 2021-2023 asetettuja tavoitetasoja.

Verorahoitusta (vero- ja valtionosuustulot yhteensä) arvioidaan vuonna 2021 kertyvän vähemmän kuin 2020, kun valtion koronakompensaatiot vähenevät. Verorahoituksen arvioidaan kasvavan noin 2 prosentilla vuonna 2022 ja lähes 4 prosentilla taloussuunnittelukauden lopussa. Vuoden 2021 osalta toimintamenojen kasvu ylittää reilusti verorahoituksen ja tuloksen arvioidaan olevan negatiivinen -43 milj. euroa. Tuloksen arvioidaan kääntyvän positiiviseksi vuonna 2023, kun Taloudellisesti kestävä Espoo –ohjelman toimenpiteet laskevat toimintamenojen kehitystä.

Väestönkasvuun vastaaminen vaatii edelleen mittavia investointeja. Kaupungin investointiohjelma on yhteensä 2,5 miljardia euroa vuosina 2021-2030. Ohjelma sisältää koulujen ja päiväkotien lisäksi kaupungin kasvun ja kaupunkirakenteen kehittämisen edellyttämät liikenneväylien ja joukkoliikenteen hankkeet kuten Raide-Jokerin, kaupunkiradan ja metron kehityskäytävän. Tulorahoituksella pystytään investoinneista rahoittamaan taloussuunnitelmakauden alussa 40 ja lopussa 70 prosenttia. Kaupungin lainakanta kasvaa 0,5 miljardilla eurolla taloussuunnitelma-vuosina.

Espoo konsernin tuloksen ennustetaan olevan vuonna 2020 -60 milj. euroa ja vuosina 2021-2022 edelleen selvästi alijäämäinen. Kaupungin ja yhtiöiden pidemmän aikavälin kehitysarviointiin perustuvan konserniskenaarion mukaan tulos pysyy negatiivisena aina vuoteen 2029 asti mm. nousevan poistotason takia. Konsernin investoinnit ovat yhteensä 4,7 miljardia euroa ja konsernin lainakanta kasvaa vuonna 2024 5,4 miljardiin euroon, jonka jälkeen se kääntyy laskuun.

Sote- ja maakuntahallinnon valmistelu jatkuu

Sosiaali- ja terveystalouden uudistaminen on jatkunut kansallisena hankkeena jo 15 vuotta. Uudistusta tehdään nyt Marinin hallituksen johtamana soten ja pelastustoimen uudistuksena. Niitä varten maahan perustettaisiin kolmas hallinnon taso. Monialaiset maakunnat ja niiden verotusoikeus ovat myös valmistelussa. Ehdotus sisältää Uudenmaan erillisratkaisun, jossa Länsi-Uudenmaan kunnat muodostavat oman itsehallinnollisen alueensa. Uudistuksen esitetty rahoitusmalli on sekä Espoolle että Länsi-Uudellemaalle kestävä ja vaatii vielä korjauksia, jotta kasvavien kuntien investointikyky säilyy ja sote-palvelut turvataan. Valmistelun keskeneräisyyden takia talousarviossa ei ole huomioitu sote-uudistuksen vaikutuksia.

Espoo-tarinan mukaan Espoo haluaa olla Euroopan kestävin kaupunki nyt ja tulevaisuudessa. Osana tavoitteen saavuttamista kaupunki tavoittelee hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä ja toimii YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden (SDG) edelläkävijänä. Vuonna 2019 valmistuneen Espoon kaupungin kestävä energian ja ilmaston toimintasuunnitelman (SECAP) mukaan hiilineutraaliuden saavuttaminen on mahdollista, jos sekä kaupunki että sen kumppanit, toimivat tehokkaasti tavoitteen eteen. Espoon ilmastotyötä johdetaan kaupungin talouden ja toiminnan suunnittelun kautta SECAP-suunnitelmaan tukeutuen. Kaupungin suunnittelemat ja toteuttamat päästövähennystoimenpiteet löytyvät talousarviosta, tulosityksiköiden suunnitelmista ja tuloskorteista.

Espoo torjuu koronaa ja turvaa palvelut myös poikkeusaikana.

Jukka Mäkelä
Kaupunginjohtaja

ESPOO-TARINA 1.1

Valtuuston 11.9.2017 hyväksymä

JOHDANTO

Espoo-tarina ja strategiaperusta on päivitetty valtuustokaudelle 2017-2021 versioksi 1.1. Espoo-tarina on yhteinen suunnitelmamme, miten paras mahdollinen Espoon tulevaisuus rakennetaan. Se kertoo, mistä olemme tulossa, missä olemme ja minne olemme menossa.

Espoo-tarina on kaupungin toimintaa ja kehittämistä ohjaava strategia, jota toteutetaan toimiala- ja tulosityksikkötasoisilla tarinoilla ja tulostavoitteilla sekä poikkihallinnollisilla kehitysohjelmilla.

Espoo-tarina ohjaa tulostavoitteiden laadintaa. Tulostavoitteet hyväksytään vuosittain talousarvion hyväksymisen yhteydessä.

ESPOO-TARINAN VALMISTELUPROSESSI

Espoo-tarinan päivitystä valmisteltiin hyvässä vuorovaikutuksessa espoolaisten, henkilöstön ja luottamushenkilöiden kanssa. Aineistoa ja ideoita kerättiin kaikille avoimella Mun Espoo on -kyselyllä, edellisen valtuuston seminaarissa Espoo-tarinan tilannekuvan arvioinnilla, lautakuntien evästyksillä Espoo-tarinan päivittämiseen, yrittäjien työpajalla, kaupunginjohtajan toimialajohtoryhmien kanssa käymällä strategiakeskusteluilla, uuden valtuuston strategia- ja talousseminaarissa 14.-15.6.2017 sekä valtuuston neuvottelutoimikunnan ja kaupunginhallituksen iltakoulussa.

Espoo-tarina hyväksyttiin valtuustossa 11.9.2017.

STRATEGIAKÄSITTEET

Espoon strategiamallissa käytetään samoja käsitteitä sekä Espoo-tarinan strategiaperustassa että toimialojen ja tulosityksiköiden tulostavoitteissa. Seuraavassa on esitetty käytettävät käsitteet määrittelyineen.

Espoo-tarina kertoo, mistä olemme tulossa, mihin olemme menossa ja miten sinne päästään. Se kertoo espoolaisista arvoista, asenteista, toimintakulttuurista ja yhteisistä tavoitteista. Espoo-tarina konkretisoidaan strategian muotoon. Toimialan tarina johdetaan Espoo-tarinasta.

Strategiaperustan muodostavat visio, arvot ja toimintaperiaatteet sekä Espoo-tarinasta johdetut päämäärät ja valtuustokauden tavoitteet. **Tulostavoitteissa** käytettäviä käsitteitä ovat päämäärät, valtuustokauden tavoitteet, tulostavoitteet, tavoitteet ja mittarit/arviointikriteerit.

Visio näyttää suunnan muuttuvassa toimintaympäristössä. Visio on kuva tulevaisuudesta, johon halutaan kulkea sekä tahtotila, johon halutaan yhdessä panostaa.

Arvot muodostavat organisaatiokulttuurin perustan ja ovat asioita, joita kaupungin toiminnassa pidetään tärkeimpinä. Arvot ovat luonteeltaan pysyviä.

Toimintaperiaatteet konkretisoivat ja osoittavat, mitä arvot merkitsevät käytännön arjessa.

Päämäärät ovat visiosta johdettavia pitkän aikavälin (strategiakausi) tavoitteita, joiden toteutumisella visio saavutetaan tai kuljetaan kohti visiota.

Valtuustokauden tavoitteet ovat asioita, joissa kaupungin on ehdottomasti onnistuttava, jotta päämäärät ja sitä kautta visio saavutetaan. Niiden on oltava mitattavissa tai arvioitavissa.

Tulostavoitteet ovat valtuuston asettamia toiminnallisia tai taloudellisia tavoitteita, joilla konkretisoidaan valtuustokauden tavoite. Tulostavoite asetetaan toimialatasolle. Sen lähtö- ja tavoite-taso asetetaan vuosittain.

Tavoitteet ovat toimialan tai sen alaisen yksikön tulostavoitteiden lisäksi itselleen asettamia tavoitteita, joilla konkretisoidaan valtuustokauden tavoite. Sen lähtö- ja tavoitetaso asetetaan vuosittain.

Mittareilla / arviointikriteereillä arvioidaan tavoitteiden toteutumista. Jokaiselle tulostavoitteelle/ tavoitteelle määritetään pääsääntöisesti yksi mittari tai muu arviointikriteeri.

ESPOO – EUROOPAN KESTÄVIN KAUPUNKI

Mistä olemme tulossa?

Espoo täyttää 560 vuotta kesällä 2018. Espoon ajanlasku alkaa siitä, kun Espoon seurakunta irtautui Kirkkonummen seurakunnasta vuonna 1458. Espoon keskuksessa sijaitseva Espoon tuomiokirkko on pääkaupunkiseudun vanhimpia rakennuksia.

Espoo rakentui Turusta Viipuriin johtavan Kuninkaantien varteen, ja vuonna 1556 kuningas Kustaa Vaasa perusti Kauklahdessa sijaitsevan Espoon kartanon. Siitä Kuninkaantie jatkui Espoon kirkonkylän kautta Bemböleen. Parin kilometrin osuus Bembölestä Träskändan kartanoon on nykyisinkin viralliselta nimeltään Kuninkaantie.

Espoon kehitys kuvaa Suomea pienoiskoossa. Kehityksestämme löytyvät kaikki samat piirteet kuin Suomenkin kehityksestä: vahva agraarisuus, kartano- ja talonpoikaiskulttuuri, alkava teollistuminen ja kaupungistumiskehitys, keskeinen rooli maan kehityksessä sodan jälkeen, voimakas väestönkasvu, hyvinvointiyhteiskunnan rakentuminen ja nykyinen kehitys osana vahvistuvaa, verkostomaista ja kansainvälistä metropolialuetta.

Ensimmäiset 500 vuotta olivat Espoossa hitaan kasvun aikaa. Vasta 1950-luvun alussa asukasmäärä ylitti 20 000 asukasta. Viimeiset vuosikymmenet Espoo on kasvanut voimakkaasti. Koko Helsingin seudun asukasluku on 1950-luvun alkupuolelta 2,5-kertaistunut 1,45 miljoonaan asukkaaseen. Samassa ajassa Espoon väkiluku on kymmenkertaistunut.

Vuonna 1953 alkoi Tapiolan rakentaminen. Nuorehkot lapsiperheet saivat kodit uusissa asuintaloissa, jotka rakennettiin luonnonläheiseen ympäristöön. Kasvava Espoo on rakentanut asuntoja suomalaisten lapsiperheiden tarpeisiin. 1960-luvulla alkaneeseen suureen muuttoon Espoo vastasi aluerakentamissopimusten avulla. Sopimukset mahdollistivat asunnot, päiväkodit ja koulut uusille asukkaille.

Espoota ja sen lähiöitä rakennettiin uudisraivaamisen hengessä. Uudet asukkaat olivat aktiivisia, ja monet tänään merkittävät kulttuuriyhdistykset ja urheiluseurat saivat alkunsa. Espooseen syntyi paljon lapsia, joten uusia päiväkoteja ja kouluja rakennettiin paljon. Tapiola rakennettiin teemalla ”Asuntoja lapsiperheiden tarpeisiin” ja teekkarit muuttivat Otaniemeen. Perässä seurasivat Länsiväylän varteen rakentuneet Matinkylä-Olari ja Espoonlahti. Junaradan varressa kasvoivat Leppävaara ja Maxi-Market. Kaupungin hallinnollinen keskus sijoittui Espoon keskukseseen. Espoosta tuli kauppala 1963 ja kaupunki 1972.

Missä olemme?

Tänään Espoo on turvallinen ja viihtyisä viiden kaupunkikeskuksen ja kahden paikalliskeskusten muodostama lähes 280 000 asukkaan kaksikielinen ja kulttuurisesti moninainen kaupunki, jossa on kattavat palvelut kaikille espoolaisille.

Espoon kasvu jatkuu. Espooseen syntyvät lapset ja maahanmuutto kasvattavat Espoon väestöä keskimäärin 4500 asukkaalla vuodessa. Vanhusväestön määrä ja suhteellinen osuus kasvavat. Myös vieraskielisen väestön kasvu on nopeaa. Tällä hetkellä vieraskielisiä asukkaita on yli 42 000 ja määrän ennustetaan kaksinkertaistuvan vuoteen 2030 mennessä.

Nopea väestönkasvu, ikärakenteen vanheneminen ja samanaikainen lasten määrän sekä vieraskielisen väestön kasvu lisäävät palvelutarpeita ja haastavat palvelutuotannon. Ikääntymisen myötä sosiaali- ja terveystalouden kysyntä kasvaa. Myös väestönkasvusta johtuen investointiohjelma on euromääräisesti ennätysuuri.

Espoolaisten arvostama luonto on lähellä. Lähiluonnon lisäksi Espoossa on 58 kilometriä merenrantaa, rantaraitti, 165 saarta, keskuspuisto ja Pohjois-Espoossa Nuuksion erämaa, jossa asutus kohtaa Nuuksion luontoarvot ja kymmenet järvet.

Aalto-yliopiston ja VTT:n ansiosta Espooseen on kehittynyt huipputeknologiaa, innovaatioita ja korkeaa osaamista hyödyntävä tieteen, taiteen ja talouden keskittymä. Keilaniemessä on useita kansainvälisten yritysten pääkonttoreita, ja Otaniemestä on muodostunut nuorten yritysten kasvualusta. Kaupunki-keskusten asukkaita puolestaan palvelee lukuisa määrä eri alojen paikallisia pienyrityksiä. Olemme osa kasvavaa verkostomaista metropolialuetta.

Kaupunkirataan tukeutuva Leppävaara on Espoon suurin kaupunkikeskus, jonka ytimessä tarjotaan sekä yksityisiä että julkisia palveluja. Kaupunkirataa on tarkoitus jatkaa Leppävaarasta Espoon keskukseen. Metron varrella Matinkylä-Olarin kaupunkikeskuksessa palvelutori tarjoaa julkisia palveluja kaupallisten palvelujen yhteydessä, mikä helpottaa asukkaiden arkea ja asiointia. Etelä-Espoossa Länsimetro kulkee Matinkylään ja toisen vaiheen louhintatyöt ovat valmistumassa metron jatkamiseksi Kivenlahteen.

Taloudellinen toimintaympäristö, kestävä kehitys, digitalisaatio, kaupungistuminen, ikääntymisen, menetettyjen teknologiateollisuuden työpaikkojen korvautuminen uusilla ja maahanmuuttajien kotoutuminen ovat Espoon suuria haasteita. Kaupungin taloutta kiristävät myös kuntien välinen verotulojen tasaus ja verotulojen kasvua voimakkaampi väestön lisäys. Aiempina vuosikymmeninä haasteet on ratkaistu taloudellisen kasvun avulla, nyt finanssi- ja eurokriisin jälkeen se on epävarmaa. Yleisesti on ennakoitu kasvun olevan pitkään hidasta.

Lähivuosien hidas talouskasvu ja kaupungin velkataakka pakottavat asettamaan kehityskohteita tärkeysjärjestykseen ja tekemään valintoja. Toimintaa tehostetaan pitkäjänteisesti ja vastuullisesti.

Meidän pitää huomioida kaupunkirakenteen tiivistämisen ja asuntotuotannon varmistamisen tuomat haasteet sekä segregatiokehityksen riskit. Sisäilmaongelmat ja kasvavan rakennuskannan peruskorjaustarpeet haastavat kuntia ja rakennusala.

Espoossa on muihin Suomen kaupunkeihin verrattuna keskimäärin hyvinvoiva ja korkeasti koulutettu väestö. Kaupungistuminen ja kasvu tuovat mukanaan myös haasteita, kuten yksinäisyys, syrjäytyminen ja monenlaiset sosiaaliset ongelmat. Näihin meidän on etsittävä yhdessä ratkaisuja.

Minne olemme menossa?

Kestävä ja luonnonläheinen Espoo

Espoo on viiden kaupunkikeskuksen ja paikalliskeskusten verkostokaupunki, jonka 300 000 asukkaan raja ylittyy vuonna 2022. Olemme keskeinen osa kehittyvää verkostomaista metropolialuetta ja Etelä-Suomen työssäkäyntialuetta.

Kaikista kaupunkikeskuksista muodostuu viihtyisiä ja turvallisia asuin-, asiointi- ja työpaikkakeskuksia, joissa hyvät palvelut, virikkeelliset harrastusmahdollisuudet ja lähiluonto ovat helposti ja esteettömästi saavutettavissa. Rakennamme uusia asuinalueita ja tiivistämme vanhoja alueita. Riittävästä kerros- ja pientalorakentamisesta sekä kaavoituksen nopeudesta ja tonttitarjonnasta pidetään huolta. Kaupunki-keskuksia kehitetään niiden omien vahvuuksiensa mukaisesti. Tiiviit pientalovaltaiset ja kylämäiset alueet tukeutuvat läheisiin kaupunki- ja paikalliskeskuksiin.

Tapiola, Matinkylä-Olari ja Espoonlahti sijoittuvat Länsimetron, Leppävaara ja Espoon keskus kaupunkiradan läheisyyteen. Nykyisten Kaukalahden ja Kalajärven paikalliskeskusten lisäksi uusia keskuksia ovat merellinen Finnöö metron varrella ja ekologinen Kera kaupunkiradan varrella ja myöhemmin Hista Espoo-Lohja -radan varrella. Raide-Jokeri yhdistää metron ja kaupunkiradan sekä tehostaa pääkaupunkiseudun poikittaisliikennettä. Kaikkien espoolaisten liikenne- ja joukkoliikennepalvelut toimivat asukas- ja asiakaslähtöisesti.

Espoo on Euroopan kestävin kaupunki nyt ja jatkossa. Aidosti verkostomainen raideliikenteseen tukeutuva kaupunkirakenne mahdollistaa taloudellisesti, ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti parhaan tavan kehittää kaupunkiamme. Joukkoliikenteen ja pyöräilyn mahdollisuuksia parannetaan ja niiden suosio kasvaa. Espoolaisten ekologinen jalanjälki pienentyy ja kaupunki toimii ilmastotyön edelläkävijänä.

Espoolaisten asuinympäristö on viihtyisä ja luontoarvot ja luonnon monimuotoisuus säilyvät. Lähiluonto, virkistysalueet, järvet sekä rantaraitti ja merellisyys ovat Espoon vahvuuksia, joita arvostetaan. Metsät, pellot ja kulttuurimaisema huomioidaan Espoon kaupunkikehityksessä myös jatkossa.

Kaikkien Espoo

Hyvät palvelut lisäävät alueen elinvoimaa, kuntalaisten toimeliaisuutta ja arjen sujuvuutta. Kaupungin palvelut vastaavat asiakkaiden tarpeita ja ne ovat kaikkien saatavilla molemmilla kansalliskielillä. Palvelut ovat laadukkaasti, esteettömästi ja tehokkaasti järjestettyjä ja niitä kehitetään yhdessä asukkaiden ja asiakkaiden kanssa. Väkiluvun kasvaessa lisääntyneeseen palvelutarpeeseen vastataan alueittain, lähellä asukasta. Perheen taustasta tai varallisuudesta riippumatta kaikki espoolaiset lapset ja nuoret saavat terveistä, turvallisista ja innostavista päiväkodeista ja kouluista hyvät lähtökohdat elämään, jatko-opintoihin ja työhön. Kaupunki panostaa laadukkaaseen opetukseen ja kasvatukseen yhteistyössä vanhempien kanssa. Lisäksi lasten ja nuorten pahoinvointia ennaltaehkäistään perheiden tukemisella, oikea-aikaisilla palveluilla ja eri tahojen yhteistyöllä.

Ikääntyvien ja vammaisten avuntarpeen lisääntyessä kotona pärjäämistä tuetaan. Tätä työtä kaupunki tekee yhdessä omaisten, ystävien, yhdistysten, seurakuntien ja palveluja tarjoavien yritysten kanssa. Kun kotona pärjääminen ei enää onnistu, tarjolla on kodinomaista hoiva-asumista.

Terveys, hyvinvointi ja onnellisuus kehittyvät ennen kaikkea läheisistä ihmissuhteista. Siksi toteutamme palvelut yhteistyössä asukkaiden sekä asiakkaiden ja heidän läheistensä kanssa. Vaikeimmat haasteet ratkomme yhdessä painopisteen ollessa ennaltaehkäisyssä. Asiakasläh-

töistä toimintaa, palveluja uudistavaa ja tehostavaa kehitystyötä jatketaan. Espoon sairaalan ja Jorvin sairaalan integraatio on hyvä esimerkki tavoiteltavasta asiakaslähtöisyydestä sosiaali- ja terveystalouden uudistamisessa.

Espoolaiset huolehtivat aktiivisesti ja omatoimisesti itsestään, läheisistään ja lähiympäristöstään. Kukaan ei jää tukea vaille, mikäli omat voimat eivät riitä. Yhä useammat osallistuvat itselleen ja elämäntilanteeseen soveltuvaan toimintaan.

Kaupunki tekee läheistä yhteistyötä alueellaan toimivien seurakuntien, järjestöjen ja yritysten kanssa erityisesti kerhotoiminnassa, syrjäytymisen ehkäisyssä ja sen vahinkojen korjaamisessa, perheneuvonnassa, vanhustyössä ja maahanmuuttajien kotouttamisessa. Asunnottomuutta vähennetään.

Espoon kaupungin toiminta on avointa, demokraattista ja helposti lähestyttävää. Kaikki espoolaiset, nuorista ikäihmisiin voivat osallistua ja vaikuttaa kotikaupunkinsa kehittämiseen.

Kuntalaisten tarpeet ja toiveet palvelujen suhteen muuttuvat aiempaa moninaisemmiksi. Espoo toimii edelläkävijänä palvelujen kehittämisessä sekä digitalisaation ja robotisaation hyödyntämisessä. City as a Service (kaupunki palveluna) -mallin avulla vastataan kasvaviin ja monimuotoistuviin palvelutarpeisiin asukas- ja asiakaslähtöisesti, kustannustehokkaasti ja laadukkaasti. Tämä uusi tapa järjestää palveluja hyödyntää verkostomaisesti olemassa olevia tila- ja muita resursseja, digitalisaation mahdollistamana.

Kansainvälinen ja luonnonläheinen Espoo on vetovoimainen tapahtumakaupunki, jota elävöittää aktiivinen kaupunkikulttuuri.

Aktiiviset espoolaiset

Espoon teatterilla on toimivat tilat ja kaikissa kaupunkikeskuksissa on arvostetut kirjastot ja uimahallit. Kirjastot toimivat kuntalaisten olohuoneina ja työväenopisto tarjoaa espoolaisille heille tärkeitä kursseja. Lähiluonto ja laajat metsäalueet antavat espoolaisille liikuntamahdollisuuksia. Espoo liikkuu -ohjelma ja espoolaiset liikuntaseurat liikuttavat kaiken ikäisiä espoolaisia monipuolisesti. Espoon huippu-urheilu-strategian mukaisesti mestaruuksia saavutetaan kaikissa ikäsarjoissa, mikä innostaa varsinkin nuorempia liikuntaharrastusten pariin. Espoolaisilla on mahdollisuus nauttia rikkaasta ja valtakunnallisesti laadukkaasta espoolaisesta kulttuuritarjonnasta. Espoolaisuus on elämää arjessa ja kohtaamisia mm. EMMAn näyttelyissä, Sinfoniettan ja Tapiolan kuoron konserteissa, April Jazzissa, huippu-urheilun ja kulttuurin tapahtumissa, otteiluissa ja harrastuksissa. Teemme aktiivista yhteistyötä nuoris-, kulttuuri- ja liikuntaseurojen sekä yhdistysten ja partiolaisten kanssa. Kaikille espoolaisille lapsille ja nuorille takaamme mahdollisuuden harrastaa.

Aktiiviset asukasyhdistykset ovat espoolaisen paikallistoiminnan rikkaus ja voimavara. Ne tarjoavat mahdollisuuksia omien alueiden kehittämiseen ja kohtaamisten järjestämiseen. Tuemme asukasyhdistysten ja -foorumien toimintaa.

Osaavat ihmiset ja yritykset juurtuvat Espooseen

Espoo on kansallisesti ja kansainvälisesti houkutteleva kaksikielinen kaupunki, jonka palvelut ovat saavutettavissa myös englanniksi. Kaupunkimme tunnetaan maailmanlaajuisesti tieteen, taiteen ja talouden innovaatioympäristönä Espoo Innovation Gardenista, jonka avaintoimijoita ovat mm. Aalto-yliopisto ja VTT. Yritysmäinen Espoo on hyvä paikka elää, yrittää ja tehdä

työtä. Kaupunkia kehitetään yhdessä yrittäjien kanssa yrittäjyyden ja yritystoiminnan toimintaympäristönä.

Espoo on osaamisen ja osaajien kaupunki, jonka koulut ovat kansainvälistä huipputasoa. Englanninkielinen opetustarjonta vastaa voimakkaasti kasvavaan kysyntään. Toisiaan täydentävät kaupunkikeskukset innovaatiokeskittymineen tarjoavat toimivan alustan osaajien ja kasvavien yritysten kohtaamiselle. Nämä tekijät houkuttelevat kaupunkiimme entistä enemmän uusia kansainvälisiä toimijoita.

Vieraskielisten osuus Espoon työikäisestä väestöstä ennustetaan nousevan 30 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Kaikkien työikäisten ja -kuntoisten espoolaisten mukanaolo työelämässä varmistaa edellytykset kaupunkilaisten hyvinvointiin ja kaupungin talouden tasapainoon. Nuorten koulusta työelämään polun kehittäminen varmistaa, että nuorten työllisyys on maan parhaalla tasolla.

Kaupungin johtaminen

Johtaminen ja esimiestyö perustuvat myönteiseen, ihmisiin luottavaan ihmiskäsitykseen. Työyhteisömme ovat tunnettuja arvostavasta vuorovaikutuksesta sekä hyvinvoivan henkilöstön osaa misesta ja sitoutumisesta. Kannustavalla ja vastuullisella johtamisella ylläpidämme edellytyksiä toimintamme asukas- ja asiakaslähtöisyydelle samalla varmistaen, että arki sujuu.

Avoin ja toimiva demokratia

Espoossa on avoin ja toimiva päätöksenteko, ja luottamushenkilöt tunnetaan arvostavasta vuorovaikutuksesta ja yhteistyökyyvystä. Luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden keskinäinen luottamus sekä verkostoissa toimiminen ja yhteistyö edistävät Espoon tavoitteiden saavuttamista. Yhteistyö on tiivistä erityisesti Helsingin seudun kuntien kanssa. Espoo edistää tulevaisuuden kaupunkipolitiikkaa aktiivisella kumppanuudella muiden suurten suomalaisten kaupunkien kanssa.

STRATEGIAPERUSTA

Espon visio

Verkostomainen viiden kaupunkikeskuksen Espoo on vastuullinen ja inhimillinen edelläkävijä-kaupunki, jossa kaikkien on hyvä asua, oppia, tehdä työtä ja yrittää, ja jossa espoolainen voi aidosti vaikuttaa.

Espon arvot ja toimintaperiaatteet

Espoo on asukas- ja asiakaslähtöinen.

Espossa on tärkeää, että arki sujuu. Espon parhaat voimavarat ovat asukkaat, yhteisöt ja yritykset. Asukkaiden aktiivinen osallistuminen palvelujen kehittämiseen ja yhteistyö kumppaneiden kanssa takaavat tulokselliset ja asukkaiden tarpeisiin vastaavat palvelut.

Espoo on vastuullinen edelläkävijä.

Edelläkävijyys merkitsee ennakkoluulottomuutta ja luovuutta, avoimuutta, nykyisen kyseenalaistamista ja rohkeutta tehdä asioita uudella tavalla. Edelläkävijyyteen sisältyy tutkimuksen ja kansainvälisen kokemuksen hyödyntäminen, kokeilut ja myös niihin liittyvien epäonnistumisten kestäminen. Kehitämme Espoota taloudellisesti, ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävästi.

Espoo on oikeudenmukainen.

Toimimme avoimesti, oikeudenmukaisesti, tasa-arvoisesti, yhdenvertaisesti, inhimillisesti ja suvaitsevasti.

Valtuuston asettamat valtuustokauden 2017-2021 päämäärät, tavoitteet ja toimenpiteet

Valtuuston asettamista valtuustokauden 2017-2021 tavoitteista ja toimenpiteistä johdetaan vuosittain kaupungin ja toimialojen tulostavoitteet ja määritellään niille täsmälliset mittarit. Mittarit esitetään vuosittain talousarvion yhteydessä. Toimenpiteitä täydennetään ja tarkennetaan tarvittaessa valtuustokauden aikana.

Sivistys ja hyvinvointi

Päämäärä:

Espoo on sivistyksen kärkikaupunki Suomessa. Espoolaiset ovat aktiivisia ja omatoimisia huolehtien itsestään, läheisistään ja lähiympäristöstään. Kukaan ei jää tukea vaille, mikäli voimat eivät riitä. Itsenäinen Espoo järjestää, tuottaa ja kehittää palveluja asukaslähtöisesti yhteistyössä kumppaneiden kanssa ja huolehtii lähiympäristöstä yhteistyössä kuntalaisten kanssa. Palveluvalikoima muodostaa ennaltaehkäisevien, terveys- ja hyvinvointieroja kaventavien, varhaisen puuttumisen, kuntalaisten omatoimisuutta tukevien ja asiakkaan valinnanvapautta lisäävien palvelujen kokonaisuuden.

Valtuustokauden tavoitteet:

Tavoite	Toimenpide
Varhaiskasvatus on laadukasta ja varhaiskasvatuksen osallistumisaste nousee.	<ul style="list-style-type: none"> - Varhaiskasvatuksen henkilömitoituksen nykytaso ja subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen säilytetään. - Yksityinen ja julkinen varhaiskasvatus muodostavat toimivan kokonaisuuden ja niiden on oltava kaikkien lapsiperheiden saatavilla. - Vahvistetaan varhaiskasvatukseen TVT-osaamista. - Aloitetaan maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilu viisi vuotta täyttäneille.
Espoon oppimistulokset ovat Suomen parhaat.	<ul style="list-style-type: none"> - Säilytetään Espoon perusopetuksen lisätunnit vähintään nykytasolla. - Selvitetään kieltenopetuksen varhentamista. - Opetuksen ja ohjauksen oppilaskohtainen resurssi säilyy korkealla tasolla.
Espoolaiset lukiot ovat kilpailukykyisiä ja yhteistyö korkea-asteen kanssa on tiivistä.	<ul style="list-style-type: none"> - Lisätään toisen- ja korkea-asteen välistä yhteistyötä. - Lukion aloituspaikkoja lisätään kohtuullisen sisäänpääsykeskiarvon takaamiseksi. - Selvitetään mahdollisuutta erityisopetuksen tarjoamiseen lukioissa.
Espoo on kansainvälisten päiväkotien ja koulujen edelläkävijä.	<ul style="list-style-type: none"> - Lisätään englanninkielisiä päiväkotien ja koulujen oppilaspaiikkoja. - Espoo tukee aktiivisesti koulutusviennin toteuttamista ja markkinointia.
Espoossa jokainen vanhempi voi luottaa, että lähikoulusta saa laadukasta opetusta. Lähikouluperiaatteesta pidetään kiinni.	<ul style="list-style-type: none"> - Ehkäistään koulujen välistä eriarvoistumista kehittämällä opetusmäärärahojen osoittamisen periaatteita tukemaan lähikoulujen hyvinvointia ja ennaltaehkäisemään alueellista segregatiota. - Selvitetään painotetun perusopetuksen vaikutukset koulutuksen tasarvoon. - Kouluverkkoa uudistetaan oppimisen lähtökohdista.
Koulukiusaamiselle nollatoleranssi ja taataan koulurauha.	<ul style="list-style-type: none"> - Tuetaan koulu yhteisöjen keinoja yhteenkuuluvuuden, osallisuuden ja sosiaalisten taitojen sekä motivaation edistämiseksi.
Espoossa on omaleimaista ja laajaa kulttuuritarjontaa.	<ul style="list-style-type: none"> - Vahvistetaan viiden kaupunkikeskuksen aluekirjastomallia ja kehitetään pienten kirjastojen itsepalvelua. - Vahvistetaan kulttuuri- ja liikuntapolkua (KULPS!). - Vahvistetaan osallistuvaa ja omaleimaista kaupunkikulttuuria kaikissa kaupunkikeskuksissa. - Kasvavalla tapahtumatarjonnalla vahvistetaan Espoon kansainvälisyyttä, viihtyisyyttä ja elinvoimaa.
Espoo on Suomen liikkuvinta kunta.	<ul style="list-style-type: none"> - ”Espoo Liikkuu” tavoittaa kaikki espoolaiset. - Espoossa on helppo harrastaa arki-, työmatka- ja harrastusliikuntaa. - Varmistetaan riittävä lähiluonto ja lähiliikuntapaikat asuinalueille.
Koulutustakuu toimii, koulupudokkuutta sekä lasten ja nuorten syrjäytymistä vähennetään.	<ul style="list-style-type: none"> - Kehitetään Ohjaamo-toimintaa ja Sveps-kokonaisuutta syrjäytymisen ehkäisemiseksi.
Espoon palvelut järjestetään ja tuotetaan asukas- ja asiakaslähtöisesti sekä kustannusvaikuttavasti.	<ul style="list-style-type: none"> - Hyödynnetään kattavasti monituottajamallin käyttömahdollisuuksia. - Kaupunkikeskuksissa toimiva palvelutori parantaa palvelujen saatavuutta ja kustannusvaikuttavuutta. - Uusi toimintamalli mahdollistaa entistä asiakasystävällisemmän ja monipuolisemman sote-asiain. - Parannetaan ennaltaehkäisevien palvelujen saatavuutta, jotta raskeimpien palveluiden tarve vähenee. - Kaikkien terveyskeskusten palvelujen saatavuus nousee nykyisten parhaimpien tasolle. - Vahvistetaan erityisesti nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelujen saatavuutta.

Ikääntyneet asuvat turvallisesti ja toimintakykyisinä kotona ja yksinäisyyden aiheuttamien ongelmien määrä vähenee. Tarvittaessa varmistetaan sujuva pääsy palveluasumisen piiriin.	<ul style="list-style-type: none"> - Kotihoidon toimintatapoja ja palveluja kehitetään vastaamaan entistä paremmin ikääntyneiden tarpeita. Varmistetaan asumispalveluiden riittävyys. - Arvioidaan Espoon liittymistä osaksi Global Age-friendly Cities -verkostoa.
Vammaiset elävät tavallista elämää, osallistuvat ja harrastavat sekä saavat asiansa joustavasti hoidettua.	<ul style="list-style-type: none"> - Varmistetaan, että käytettävissä on riittävät palvelut, ja parannetaan palvelujen saavutettavuutta ja esteettömyyttä.
Lisätään espoolaisten lapsi- ja perhepalveluiden toimivuutta.	<ul style="list-style-type: none"> - Luodaan sujuva polku neuvolasta varhaiskasvatuksen kautta koulutukseen. Espoossa on toimiva varhaisen puuttumisen toimintamalli erityistä tukea tarvitseville ja lapsiperheille. - Otetaan käyttöön lasten ja nuorten harrastustakuu. - Luodaan toimenpideohjelma lapsiperheköyhyyden vähentämiseksi.
Nostetaan maahanmuuttajien koulutusastetta, sujuvoitetaan kotoutumista ja työllistymistä.	<ul style="list-style-type: none"> - Lisätään maahanmuuttajataustaisten lasten osallistumisastetta varhaiskasvatukseen. - Luodaan suomi toisena kielenä oppilaille sujuvat siirtymät perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen välille.

Elinvoima, kilpailukyky ja työllisyys

Päämäärä:

Espoo on kansainvälisesti kiinnostava ja vetovoimainen osaamisen sekä tieteen, taiteen ja taoududen innovaatioympäristö. Osaavat ihmiset, yrittäjät ja kaikenkokoiset yritykset juurtuvat Espooseen. Yrittäjyyteen ja innovatiivisuuteen kannustava yhteiskuntavastuullinen Espoo rakentaa hyvinvointia ja vaurautta metropolialueelle ja koko Suomeen.

Valtuustokauden tavoitteet:

Tavoite	Toimenpide
Espoon työllisyysaste nousee 75 prosenttiin ja työttömyys alenee 5 prosenttiin.	<ul style="list-style-type: none"> - Kasvupalvelut organisoidaan tehokkaasti tukemaan yrityksiä ja työllisyyden kasvua. - Kiinnitetään erityinen huomio nuorten ja maahanmuuttajien työllisyyden kasvuun. - Kasvupalveluille laaditaan Espoon työllisyystoimenpiteet.
Espoossa hyödynnetään monipuolisesti yksityisen yritystoiminnan ja kolmannen sektorin osaamista.	<ul style="list-style-type: none"> - Hankintaprosesseja pilkotaan ja yksinkertaistetaan pk-yritysten osallistumismahdollisuuksien parantamiseksi. - Hankinnat parantavat kaupungin kustannusvaikuttavuutta.
Espoo on kansainvälisesti kiinnostava yrityksille ja sijoittajille.	<ul style="list-style-type: none"> - Laaditaan Keilaniemi-visio tukemaan osaamis- ja tietointensiivisten yritysten sijoittumista Espoo Innovation Gardeniin. - Edistetään yritysten ja työpaikkojen sijoittumista länsimetron ja kaupunkiradan kasvu- ja kehityskäytäviin.
Espoo on ihmisille ja yrityksille suurista kaupungeista helpoin paikka investoida.	<ul style="list-style-type: none"> - Puretaan maankäytön ja rakentamisen kuntakohtaista sääntelyä. - Rakennuslupa- ja rakennusvalvonta-asioissa otetaan käyttöön sähköinen asiakastytyväisyyskysely. Tuloksia seurataan reaaliaikaisesti, palautteet käydään läpi yksiköissä systemaattisesti ja asetetaan mittarit asiakastytyväisyyden parantamiseksi. - Edistetään hallinto- ja lupaprosessien sujuvuutta. - Sujuvoitetaan rakennuslupa- ja rakennusvalvontaprosesseja.
Espoon kaikki toiminta tehdään kuntalaista varten ja heidän kanssaan yhteistyössä.	<ul style="list-style-type: none"> - Käynnistetään toimintakulttuurin muutos, jossa asiakas on aina keskiössä. - Otetaan käyttöön ”yhden luukun periaate” ja ”samaa asiaa kysytään vain kerran”-periaate. - Luodaan asiakaspalveluun täysin sähköinen kanava.

Ympäristö, rakentaminen ja liikenne

Päämäärä:

Osana verkostomaista metropolialuetta Espoo kehitty taloudellisesti, ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävästi. Palvelukeskittymien saavutettavuus joukkoliikenneyhteyksin paranee ja kaupunkikeskukset kehittyvät omiin vahvuuksiinsa tukeutuen viihtyisiksi, turvallisiksi ja esteettömiksi asumisen, asioinnin, työssäkäynnin ja vapaa-ajan kohtaamispaikoiksi. Segregaation torjumiseksi ja espoolaisten erilaisiin asumistarpeisiin vastaamiseksi kaupunki tarjoaa edellytykset monimuotoiselle asuntotuotannolle ja tonttitarjonnalle.

Valtuustokauden tavoitteet:

Tavoite	Toimenpide
Koulut kuntoon: Kouluilla ja päiväkodeilla on terveet ja toimivat tilat, ja sisäilmakohteiden ja hätäväistöjen lukumäärä on nolla.	<ul style="list-style-type: none"> - Investointiohjelma kouluihin ja päiväkoteihin toimeenpannaan laadukkaasti ja kustannusvaikuttavasti. Ohjelmassa hyödynnetään tyyppikouluja, koulurahastoa, ja parannetaan tilojen käytöstä. - Tilaohjelmassa varmistetaan riittävät ja toimivat väistötilat käyttäjien tarpeisiin. Hyödynnetään Koulu palveluna – mallia. - Tilaohjelma suunnitellaan toimialojen yhteistyössä, ja se vastaa sivistystoimen sisällöllisiä tavoitteita. - Sisäilmaratkaisuja haetaan kansallisesti yhdessä muiden suurien kaupunkien kanssa. - Luodaan tiloja käyttävien oppilaiden ja henkilökunnan tyytyväisyyttä koskeva seurantajärjestelmä.
Tilakustannukset laskevat ja tilojen käyttö- ja täyttöasteet paranevat.	<ul style="list-style-type: none"> - Tehostetaan tilojen käyttöä ja täyttöä. - Hyödynnetään tehokkaasti olemassa olevien tilojen käyttöä myös asukas- ja harrastustoiminnassa.
Espoon viidestä kaupunkikeskuksesta muodostuu asuin-, asiointi-, työpaikka- ja opiskelukeskuksia, joilla vahvistetaan kestävää kasvua, yhdenvertaisuutta, hyvinvointia ja saavutetaan skaalaetuja.	<ul style="list-style-type: none"> - Espoon kehittämisessä kiinnitetään huomio alueiden tasapainoiseen kehittämiseen. - Tehdään selvitys kaavoituksen aluemallin toimivuudesta. - Ison Omenan palvelutorin kokemuksia käyttäen laaditaan palvelutorikonsepti, jonka avulla julkisten ja yksityisten palvelujen saatavuutta parannetaan kustannustehokkaasti eri keskuksissa pienempiä paikalliskeskuksia unohtamatta. - Ehkäistään segregaatiota. - Edistetään täydennysrakentamista. - Toteutetaan esteettömyysohjelma.
Espoon kasvu- ja kehityskäytävät perustuvat toimiviin raideyhteyksiin.	<ul style="list-style-type: none"> - Espoon kasvu suunnataan erityisesti länsimetron, metron jatkeen, Raide-Jokerin ja kaupunkiradan ympärille. - Edistetään tiivistä rakentamista raideyhteyksien varrella. Korkeaa rakentamista lisätään hyvien liikenneyhteyksien varrella olevilla alueilla ja asemanseuduilla, joihin se perustelluista syistä sopii.
Espooseen on helppo rakentaa pientaloja. Pientalo- ja kerrostalotonttien tonttivaranto on riittävä.	<ul style="list-style-type: none"> - Vauhditetaan Pohjois- ja Keski-Espoon yleiskaavan etenemistä. - Tarkastetaan olemassa olevien pientaloalueiden täydennysrakentamispotentiali ja edistetään käyttämättömän pientalokavavarannon käyttöönottoa.
Espoossa rakennetaan ekologisesti kestävästi.	<ul style="list-style-type: none"> - Edistetään puurakentamista. - Edistetään hiilivapaan energian käyttöä ja energiatehokkuuden parantamista sekä julkisissa että yksityisissä kiinteistöissä ja rakennuksissa.

Lisätään liikenteen solmukohtien kaupunkimaisuutta.	- Kiirehditään Otaniemi-Keilaniemen ja Leppävaaran keskusalueiden ja muiden liikenteen solmukohtien kehittämistä.
Espoo kasvaa kestävästi.	- Laaditaan kestävä MAL-sopimus. - Sidotaan Espoon asuntotuotantotavoitteet valtion infrainvestointeihin. - Asutopoliittinen ohjelma tuodaan valtuuston käsiteltäväksi. - Edistetään kohtuuhintaista asumista.
Edistetään liikkumista palveluna.	- Luodaan liityntäliikenteen ympärille liikkuminen palveluna -toimintaympäristö.
Joukkoliikenne on sujuvaa ja sen kulkutapaosuus kasvaa.	- Varmistetaan riittävä joukkoliikenteen palvelutaso, sujuvat joukkoliikenneyhteydet ja pidetään lippujen hinnat kohtuullisina. - Edistetään päätöstä kaupunkiradasta ja suunnitellaan kaupunkia tulevat pikaraitiotielinjaukset huomioiden.
Espoossa on helppo liikkua ja pysäköidä.	- Tietöiden aikana kiinnitetään erityinen huomio ohitusliikenteen sujuvuuteen. - Toteutetaan Espoon pysäköinti-ohjelma.
Lisätään kävelyn ja pyöräilyn osuutta Espoossa liikutuista matkoista.	- Arvioidaan kaupunkipyöräkokeilu ja päätetään sen jatkosta. - Parannetaan pyöräilyn ja kävelyn verkostoa lisäämällä pyöräliikenteen sujuvuutta, päivittämällä pyöräteiden suunnitteluohjeet sekä parantamalla pyörätieinfraa.
Tehdään Espoosta hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä.	- Päivitetään Espoon ilmasto-ohjelma siten, että hiilineutraalisuus saavutetaan vuoteen 2030 mennessä. - Edistetään älykkäiden ja puhtaiden ratkaisujen kehittämistä ja käyttöönottoa. - Edistetään kestäviä ja innovatiivisia hankintoja. - Kehittyvä Kera on kansainvälinen esimerkki kiertotalouden digitaalisesta kaupunkialustasta, joka toteutetaan yhteistyössä Smart & Clean -säätöön, Nokian ja useiden muiden yhteistyötoimijoiden kanssa.
Kaupungin kasvaessa huolehditaan luontoarvojen ja luonnon monimuotoisuuden säilymisestä.	- Laaditaan Espoon luonnonsuojelun toimenpiteet, joiden tavoitteena on tukea olemassa olevia suojelukohteita ja jossa selvitetään mahdollisuuksia täydentää luonnonsuojeluverkostoa alueellisesti ja laadullisesti. - Toteutetaan vesiensuojeluohjelma.
Espoo on Suomen turvallisin kaupunki.	- Edistetään turvallisuusajattelua kokonaisvaltaisesti. - Lisätään kouluteiden turvallisuutta. - Edistetään espoolaisten osallisuutta oman asuin ympäristön kehittämisessä.

Talous, henkilöstö ja johtaminen

Päämäärä:

Toimimme edelläkävijänä kunnallisten palvelujen, niiden tuottavuuden ja vaikuttavuuden parantamisessa. Osaavana ja uudistuskykyisenä henkilöstönä järjestämme, tuotamme ja kehitämme palveluja sekä niiden laatua, kustannusvaikuttavuutta ja tuottavuutta. Johtaminen, esimiestyö ja työtyytyväisyys kehittyvät ja ovat hyvällä tasolla. Tasapainotamme kaupunkikonsernin talouden ja käänämme velkamäärän laskuun. Nostamme investointien omarahoitusosuuden sataan prosenttiin. Kaupungin organisaatio kehittyy ja vastaa toimintaympäristön muutokseen.

Valtuustokauden tavoitteet:

Tavoite	Toimenpide
Espon talous on tasapainossa ja Espoon verotaso pysyy maltillisena. Konsernin lainakanta (pl. Espoon asunnot Oy ja HSY) kääntyy laskuun valtuustokauden lopulla.	<ul style="list-style-type: none"> - Jatketaan talouden tasapainotus- ja tuottavuusohjelman toimeenpanoa. - Kaupungin investoinnit rahoitetaan tulorahoituksella, kaupungin investoinnit ovat keskimäärin 280 M€/vuosi. - Toimintakatteen alijäämän muutos pienenee. - Palvelutuotannon ja palvelujen järjestämisen tehokkuus paranee. - Sisäisten palvelujen tuottavuus paranee. - Tehdään selvitys kaupungin ydintoiminnoista sote- ja maakuntauudistuksen yhteydessä. - Metron investointikustannusten kattamista varten, sen perusteella saatuja ja saatavia tuloja ryhdytään seuraamaan.
Espon johtaminen ja arki sujuu. Työhyvinvointi paranee ja sairaspöissaolot vähenevät.	- Vahvistetaan hyvää johtamista ja tuetaan henkilöstön osallistumista oman työnsä suunnitteluun ja kehittämiseen.
Otetaan käyttöön kokeilukulttuuri.	- Kannustetaan henkilöstöä kokeiluihin ja toimintatapojen jatkuvaan kehittämiseen.
Espon viestintä on vuorovaikutteista ja modernia.	- "Espoo on media" -ajattelun mukaisesti kaupungin henkilöstö, kaupunkilaiset sekä espoolaiset yritykset ja yhteisöt viestivät Espoosta.
Espoo valvoo aktiivisesti etujaan maakuntauudistuksessa. Kehitetään kaupungin poliittista johtamista.	<ul style="list-style-type: none"> - Sote- ja maakuntauudistuksen vaikutukset Espoon kaupungin organisaatioon selvitetään. - Valtuuston määrittämät sote- ja maakuntauudistukseen liittyvät tavoitteet ja edunvalvonta varmistavat espoolaisten palvelujen ja Espoon kaupungin kehittymisen. - Arvioidaan kaupungin johtamisjärjestelmä ja sen vaihtoehdot ja perustetaan luottamushenkilöryhmä ohjaamaan työtä. - Vähennetään oleellisesti kuntakohtaisten ohjelmien määrää ja lisätään jäljelle jäävien ohjelmien ohjausvaikutusta.
Espon palvelut muotoillaan asiakasta varten. Tavoitteena, että "kaikki virheet korjataan".	<ul style="list-style-type: none"> - Palvelutuotannossa hyödynnetään kokemusasiantuntijoita ja toimintaa kehitetään Lean-menetelmällä. - Asiakastytyväisyyttä seurataan jatkuvasti ja palautteet käsitellään yksiköissä.
Espoo on digitaalisten palvelujen ja älykkään kaupungin ykköskaupunki – City as a Service.	<ul style="list-style-type: none"> - Kehitetään edelleen liikkuminen-, koulu-, palvelutori- sekä elä ja asu palveluna -konsepteja. - Asiointi- ja lupapalveluja kehitetään asiakaslähtöisesti ja niiden esteettömästä saatavuudesta huolehditaan siirryttäessä digitaalisiin palveluihin. Keskeisissä palveluissa säilytetään paperiasioinnin mahdollisuus
Ihmiset ja yritykset saavat Espoosta hyvää palvelua kotimaisten kielten lisäksi myös englanniksi.	<ul style="list-style-type: none"> - Englannista tehdään Espoon kolmas asiointikieli. - Kaikki palvelut ja lomakkeet saataville suomen ja ruotsin kielen lisäksi myös englanniksi.

POIKKIHALLINNOLLISET KEHITYSOHJELMAT

Poikkihallinnolliset kehitysohjelmat ovat alustoja, joissa kehitetään kokeillen ja pilotoiden innovatiivisia ratkaisuja Espoo-tarinan mukaisesti yhdessä kumppanien kanssa, ja niitä tuetaan EU-ohjelmien avulla.

Osallistuva Espoo

Osallistuva Espoo -ohjelmalla edistetään asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen osallistumista Espoo-tarinan mukaisesti. Päämääränä on kaikkien Espoo, kuntalaisten osallistumisen helppous, asukkaiden lähitekeminen ja omatoimisuus sekä vaikuttamisen, demokratian ja päätöksenteon kehittyminen. Kansalaistoiminta määrittelee tulevaisuuden kaupungin ja tekee Espoosta kansainvälisesti vetovoimaisen.

Innostava elinvoimainen Espoo

Kansainvälisesti vetovoimaisten, Espoon elinkeinorakennetta monipuolistavien liiketoiminta- ja kokeilualustojen edistäminen on kaupungin kasvustrategian ytimessä. Kasvavalla tapahtumatarjonnalla vahvistetaan Espoon kansainvälisyyttä, viihtyisyyttä ja vetovoimaa. Espoolaiset ovat vahvasti mukana työelämässä ja yritykset löytävät tarvitsemiaan osaajia myös työelämän tarpeiden muuttuessa. Kaupungin yritysmyönteisyyttä kehitetään yhdessä yrittäjien kanssa.

Kestävä Espoo

Espoon tavoitteena on olla pysyvästi Euroopan kestävin kaupunki. Espoo tavoittelee hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä. Uusilla ratkaisuilla rakennetaan Espoon vetovoimaa ja kilpailukykyä, synnytetään uutta liiketoimintaa, lisätään monimuotoisen luonnon ja kaupunkiympäristön tarjoamia hyötyjä sekä tehdään aluetta tunnetuksi. Espoon kestävä kasvun tukemiseksi ohjelma kehittää merkittäviä uusia älykkään ja puhtaan teknologian ratkaisuja yhdessä kumppaneiden kanssa. Ratkaisut tukevat arjen sujuvuutta ja tuovat lisäarvoa jokaiselle espoolaiselle. Espoo toimii älykkään kaupunkikehityksen, ilmastotyön ja kiertotalouden edelläkävijänä. Uusien ratkaisujen käyttöönottoa vahvistetaan kestäviä ja innovatiivisia hankintoja kehittämällä sekä aktiivisella kumppanuusyhteistyöllä.

Hyvinvoiva Espoo

Ohjelma vahvistaa espoolaisten mahdollisuuksia edistää terveyttä ja hyvinvointia sekä ehkäisee alueiden eriytymiskehitystä lisäämällä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Espoossa on terveimmät, onnellisimmat, hyvinvoivimmat ja liikkuvimmat asukkaat. Ohjelman aikana tarkastellaan myös kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtäviä ja hallinnonrajoja ylittäviä rakenteita kaupungin ja maakunnan palvelujen yhteensovittamiseksi ja yhteistyön helpottamiseksi.

TALOUELLISESTI KESTÄVÄ ESPOO – TUOTTAVUUS JA SOPEUTUSOHJELMA

Valtuuston 19.10.2020 hyväksymä

1 TALOUDELLISESTI KESTÄVÄ ESPOO

Taloudellinen toimintaympäristö, kestävä kehitys, digitalisaatio, kaupungistuminen, ikääntyminen, menetettyjen teknologiateollisuuden työpaikkojen korvautuminen uusilla, maahanmuuttajien kotoutuminen sekä keväällä 2020 alkanut koronapandemia ovat Espoon suuria haasteita. Kaupungin taloutta kiristävät myös kuntien välinen verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus sekä verotulojen kasvua voimakkaampi väestön- ja toimintamenojen kasvu. Korona pandemia on hidastanut ja hidastaa voimakkaasti niin maailman, Euroopan kuin Suomenkin talouskasvua, joten verotulojen kehitys tulee pysymään hitaana myös lähivuosina.

Lähivuosien hidas talouskasvu, vanhenevan ja kasvavan väestön palvelutarpeet ja kaupungin voimakkaasti kasvanut velkataakka pakottavat asettamaan kehityskohteita tärkeysjärjestykseen ja tekemään valintoja. Toimintaa tehostetaan pitkäjänteisesti ja vastuullisesti.

Korona ei ole vain terveydellinen ongelma, vaan se on myös sosiaalinen ja taloudellinen ongelma. Lisäksi kaupungistuminen ja kasvu tuovat mukanaan myös sosiaaliseen hyvinvointiin liittyviä haasteita kuten yksinäisyys, syrjäytyminen ja monenlaiset psykososiaaliset ongelmat. Näihin meidän on etsittävä yhdessä ratkaisuja.

Espoon vision mukaan Espoo on vastuullinen edelläkävijä. Edelläkävijyys merkitsee ennakkoluulottomuutta ja luovuutta, avoimuutta, kyseenalaistamista ja rohkeutta tehdä asioita uudella tavalla. Kehitämme Espoota taloudellisesti, ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävästi.

Espoo-tarinan päämääränä on, että Espoo toimii edelläkävijänä kunnallisten palvelujen, niiden tuottavuuden ja vaikuttavuuden parantamisessa. Osaavana ja uudistumiskykyisenä henkilöstönä järjestämme, tuotamme ja kehitämme palveluja sekä niiden laatua, kustannusvaikuttavuutta ja tuottavuutta. Tasapainotamme kaupunkikonsernin talouden ja käänämme velkamäärän laskuun. Nostamme investointien omarahoitusosuuden sataan prosenttiin. Kaupungin organisaatio kehittyy ja vastaa toimintaympäristön muutokseen.

Valtuustokauden 2017-2021 tavoitteeksi on määritelty, että Espoon talous on tasapainossa ja Espoon verotaso pysyy maltillisena. Konsernin lainakanta (pl. Espoon Asunnot Oy ja HSY) kääntyy laskuun valtuustokauden lopulla.

Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelmalla toteutetaan ja toimeenpannaan valtuuston päättämän Espoo-tarinan 2017-2020 tavoitteita. Ohjelmalla parannetaan systemaattisesti palvelujen järjestämisen ja tuottamisen tuottavuutta, kehitetään johtamista, tehostetaan resurssien käyttöä ja priorisoidaan kaupungin kehittämistä.

2 VIIME VUOSISTA NYKYHETKEEN JA TULEVAISUUTEEN

2.1 Espoon kasvu hyödyttää koko Suomea

Espoota kokonaisuutena on kuvattu valtakunnan tasolla rahantekokoneeksi. Yhdessä Helsingin kaupungin kanssa espooalaisten verotulojen kasvu on kattanut valtion verotulojen kasvusta vuosina 2014-2018 jopa 88%. Tämän lisäksi Espoo tasoittaa muiden kuntien välisiä tuloeroja toiseksi eniten verotuloihin perustuvalla valtionosuuden tasausmekanismilla 604 euroa/asukas eli yhteensä 168 miljoonalla eurolla.

Investoinnit elinkeinoelämän ja yrittäjyyden toimintaympäristöön ja tämän myötä korkean osaamisen työpaikkojen syntyedellytyksiin Espoossa ovat investointeja koko Suomen

elinvoiman hyväksi. Kilpailu kansainvälisistä investoinneista ja osaajista kovenee entisestään. Erityisesti Otaniemen ja Keilaniemen muodostama innovaatio-, tutkimus-, startup- ja yritys ympäristö, ja sen vetovoiman vahvistuminen on tässä avainroolissa. Espoon kaupungin strateginen yhteistyö Aalto-yliopiston ja VTT:n kanssa on olennainen osa paitsi Espoon myös koko Helsingin metropolialueen ja Suomen elinvoimaisen tulevaisuuden eteen tehtävää työtä.

2.2 Kasvaminen on kallista

Espoon väestö on kasvanut keskimäärin 4600 asukkaalla/vuosi 2010-2019 ja kasvun odotetaan jatkuvan samansuuruisena. Kasvu on tarkoittanut peruskaupungin menojen kasvua. Kun tarkastelujaksoksi valitaan 1997-2019, ovat kaupungin toimintamenot euroa/asukas kasvaneet jopa 5,4 prosenttia/vuosi – samaan kasvulukuun ei yllä yksikään kuutoskaupunki.

Keskeisin tulovirta kaupungille tulee Suomen toiseksi parhaiten ansaitsevien kaupunkilaisten verotuloista. Espoon verotulot ovat kasvaneet kuusikon nopeimmin pitkällä tarkastelujaksolla, noin 3,9 prosenttia /vuosi, mutta verotettavan tulon kasvu euroa/asukas on hiipunut olleen vain hiukan yli 0,5 prosenttia vuodesta 2015 eteenpäin.

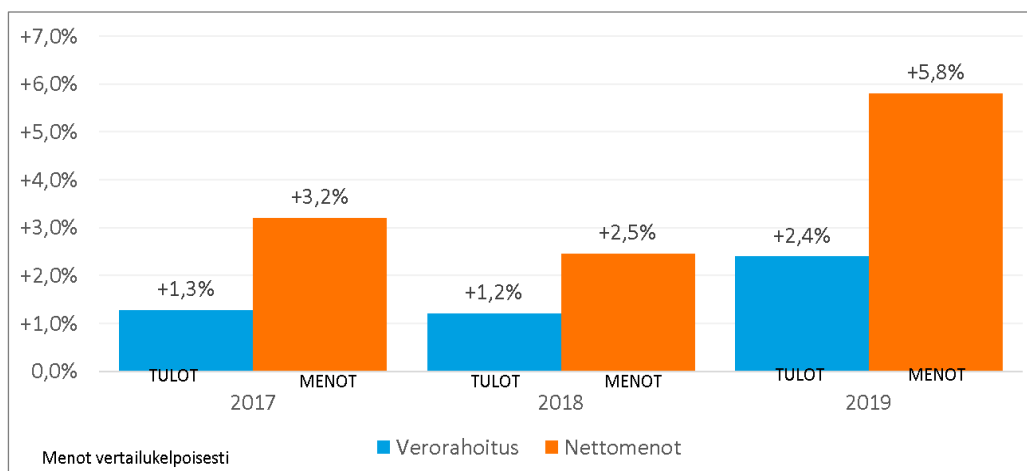
Espoon väestönkasvu tulee paljolti muuttoliikkeestä. Kun tarkastellaan Espoon muuttoliikettä kolmen viimeisen tilastoidun vuoden perusteella, havaitaan, että muuttoliike ei ole ollut kaupungin näkökulmasta taloudellisesti kannattavaa – muuttajista tulee kaupungille jossain määrin enemmän menoja kuin tuloja. Muuttoliike ei ole kasvattanut verotuloja, mutta sen sijaan lisännyt sekä käyttömenoja että investointitarpeita palveluiden järjestämisessä.

Kasvavan kaupunkikonsernin on investoitava palvelutarpeen kasvun edellyttämiin toimitiloihin sekä kestäväen joukkoliikenteen ja infran rakentamiseen. Espoon investointien määrät ylittävät konsernitason useiden muiden kuusikkokaupunkien investoinnit ja Espoo konsernin lainakanta euroa/asukas mitattuna on kasvanut Suomen suurimmaksi.

2.3 Espoon kaupungin ja konsernin talous on epätasapainossa

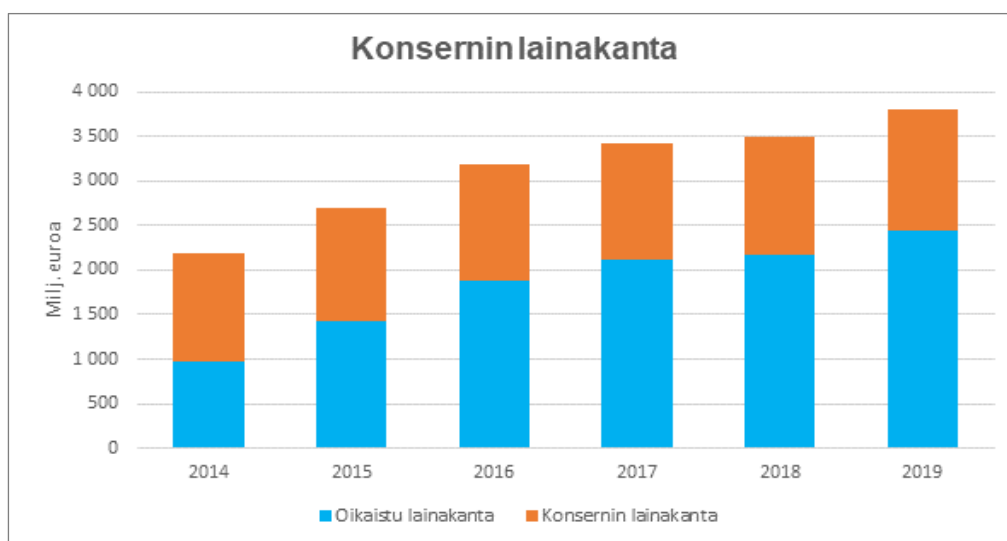
Kuntatalous ja Espoon talous olivat epätasapainossa jo ennen koronapandemiaa. Kuntatalouden tilanne on heikentynyt voimakkaasti viime vuosina. Kuntataloutta on heikentänyt toimintamenojen kasvu sekä verorahoituksen heikko kehitys.

Espoon peruskaupungin ja kaupunkikonsernin näkökulmasta käyttötalous on siirtynyt epätasapainoon. Konsernin tuloslaskelman tulos on kahtena vuonna ollut negatiivinen ja kuluva vuosi heikentää tilannetta entisestään. Espoon kaupungin nettotoimintamenojen eli toimintakatteen alijäämän kasvu on useampana vuonna ylittänyt verorahoituksen kasvun. Kasvavissa kaupungeissa verorahoitusta tulee palvelujen rahoituksen jälkeen jäädä myös kaupungin kasvun edellyttämien investointien sekä jo tehtyjen investointien lainan lyhennysten maksamiseen. Toimintamenojen kasvu on saatava taittumaan.

Kuva 1 Kaupungin verorahoituksen ja toimintakatteen alijäämän eli nettomenojen kehitys vertailukelpoisesti 2017-2019.

Ennätyksellisen korkea investointitaso, toimintamenojen liiallinen kasvu ja hiipunut verorahoitus ovat kasvattaneet kaupungin ja konsernin lainakantaa voimakkaasti. Konsernin lainakanta tilinpäätöksessä 2019 oli jo 3,8 miljardia euroa, 13 125 euroa / asukas.

Kuva 2 Konsernin lainakanta sekä oikaistu lainakanta (pl. Espoon Asunnot Oy ja HSY)

Espoon käyttötalousmenojen kasvu on saatava kuriin ja investointitaso laskettava lähemmäksi tulo-rahoituskykyä. FCG Perlacon Oy:n tekemän taloustarkastelun mukaan jatkamalla viimevuosien toimintakatteen kasvun perusuralla Espoon tilikauden konsernitulos tulee kääntymään pysyvästi negatiiviseksi ja taseessa oleva suuri ylijäämä sulaa, eli vuonna 2024 taseen ylijäämä on kulutettu. Samaan aikaan jatkuu vakava velkaantuminen, konsernivelka kasvaa 4,3 mrd. eurosta yli 6 mrd. euroon. Perusuralla vuosikate ei kata poistoja eikä nettoinvestointeja. Tulos kääntyy negatiiviseksi, tase alijäämäiseksi ja Espoosta tulee kriisikunta.

2.4 Koronapandemia heikentää talouden kasvunäkymiä

Kuluvan vuoden helmi-maaliskuussa levinneellä koronapandemialla ja sen vuoksi käyttöön otetuilla rajoitustoimilla ympäri maailmaa on ollut erittäin rajuja vaikutuksia talouskasvuun. Valtiovarainministeriö syksyn talousennusteen mukaan maailmantalous supistuu 6 prosenttia ja Suomen talous -4,5 prosenttia, olettaen ettei koronan 2. aalto edellytä mittavia rajoitustoimia. Koronapandemian vaikutukset talouskasvuun tulevat jatkumaan ainakin vuoden 2021 loppuun ja normalisoitumaan vasta toimivan rokotteen valmistumisen jälkeen.

Koronapandemia on kasvattanut voimakkaasti työttömyyttä ja siten heikentänyt verotulojen kehitystä sekä kasvattanut sosiaali- ja terveystoimen menoja pandemian hoito-, testaus-, jäljitys-, suojaus- ja hoitovelan purkamisen kustannuksilla. Maailman -, euroalueen ja Suomen talouden heikentyneet kasvuodotukset ja voimakkaasti kasvanut työttömyys tulevat heikentämään verotulojen kehitystä myös tulevina vuosina, joka edelleen heikentää Espoon kykyä selvitä kasvun vaatimien investointien rahoituksesta.

Tarkastuslautakunnan vuoden 2019 arviointikertomuksessa todetaan, että koronaviruspandemialla tulee olemaan Espoon talouteen merkittävät vaikutukset. Konsernin velkojen ja vastuiden määrä oli korkea jo ennen kriisiäkin, ja nyt haasteet tulevat olemaan vielä vakavampia. Toimintamenoja ja investointiohjelmaa on tarkistettava vastaamaan kaupungin tulopohjaa ja koko maan heikkenevää talouden tilaa. Riskienhallintaan on kiinnitettävä erityistä huomiota. Tarkastuslautakunta suosittaa, että koronaviruspandemian seurauksena kaupunkikonsernin talouden tilaa ja kehitystä on tarkasteltava erityisen kriittisesti. Toiminnan tulee olla joustavaa, jotta muuttuneeseen tilanteeseen voidaan vastata viipymättä.

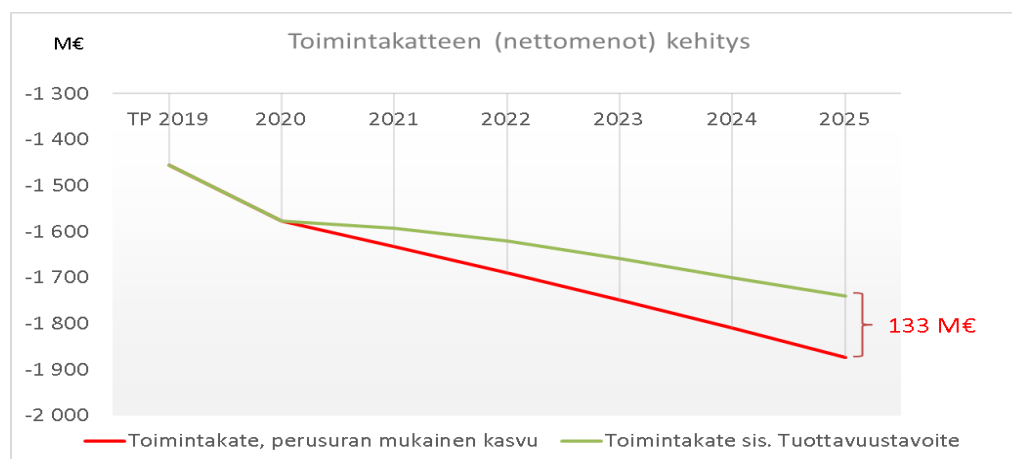
Tarkastuslautakunta suositti, että talouden tasapainottamisen ja tuottavuuden Tatu 2 -ohjelman tavoitteiden toteutuminen on välttämätöntä taloudellisen kestävyuden saavuttamiseksi sekä kaupungin ja konsernin talouden tasapainottamiseksi. Kaikkien viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden tulee sitoutua talouden tasapainottamistavoitteiden toteuttamiseen.

Kaupunginhallituksen päätösten mukaisesti on valmisteltu Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelma, joka noudattelee tarkastuslautakunnan suosituksia taloudellisen kestävyuden saavuttamiseksi. Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelmaa hyödynnetään kehityksen, talousarvioiden ja seuraavan valtuustokauden Espoo-tarinan valmistelussa. Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelmasta syntynyt valtuustoryhmien neuvottelutulos on asiakirjan lopussa kohdissa linjaukset ja toimenpiteet.

3 TALOUDELLISESTI KESTÄVÄ ESPOO -OHJELMAN TAVOITTEET

Valtuuston neuvottelutoimikunta teki neuvottelusopimuksen 24.9.2020 Taloudellisesti kestävä Espoo – tuottavuus ja sopeutusohjelman linjauksista, toimenpiteistä ja tavoitetasoista vuosille 2021-2025. Ohjelman tavoitteena on:

1. hidastaa suunnitelmallisesti käyttötalouden kasvua 147 M€ perusuraan nähden vuoden 2025 loppuun mennessä ohjelman linjauksia ja toimenpiteitä toteuttaen. Tämä edellyttää toimintakatteen kasvun hillitsemistä 133 miljoonalla eurolla seuraavan viiden vuoden aikana, kiinteistöverotuottojen kasvattamista 14 miljoonalla eurolla nostamalla kiinteistöveroprosentteja vuodesta 2021 alkaen sekä varmistamalla, että kaikki kiinteistöt ovat verottajan verokannassa.

Kuva 3 Toimintakatteen muutos perusuran mukaisella kasvulla ja sisältäen tuottavuustavoitteet.

2. laskea kaupungin investointitasoa 10 prosentilla hankkeiden toteutustapaa, laajuutta ja kustannuksia tarkastamalla. Kaupungin 10 vuoden investointiohjelman kokonais-taso, investointikatto, lasketaan keskimäärin 250 miljoonaan euroon /vuosi. Tavoit-teella hidastetaan sekä konsernin lainakannan että toimialojen vuokratkustannusten kasvua.
3. kehittää palvelujen ja prosessien kustannusvaikuttavuutta suunnitelmallisesti ja viran-haltijat ja luottamushenkilöt sitoutuvat talouden tasapainottamistoimenpiteiden toteut-tamiseen.

4 LINJAUKSILLA JA TOIMENPITEILLÄ KOHTI TALOUDELLISESTI KESTÄVÄÄ ESPOOTA 2025

Ohjelmassa asetetut 34 linjausta ohjaavat kaupungin toiminnan ja talouden suunnittelua, johtamista, resurssointia ja päätöksenteon valmistelua aina vuoteen 2025 saakka. Yksittäiset päätökset tehdään kuitenkin normaalin päätöksentekoprosessin mukaisesti. Linjaukset toimi-vat strategisina suuntaviivoina ja menettelytapoina kohti taloudellisesti kestävää Espoota sekä uuden Espoo-tarinan valmistelussa. Ohjelman toimenpiteet konkretisoivat linjausten toimeenpanoa seuraavina vuosina. Toteuttamalla ohjelman 63:a toimenpidettä parannetaan tuottavuutta, karsitaan kustannuksia ja hidastetaan käyttötalouden kasvua perusuraan ver-rattuna 147 miljoonalla eurolla.

Toimenpiteet valmisteltiin seitsemässä poikkihallinnollisessa toimiala- ja tulosyksikköjohta-jista sekä asiantuntijoista koostuvissa työryhmissä. Toimenpiteet euromääräisine tavoittei-neen on vastuutettu tulosyksiköille ja jaettu toteutusvuosille 2021-2025. Ohjelman tavoiteta-sot ja toimenpiteet sisällytetään kehikseen ja taloussuunnitelmiin 2021-2025 sekä valtuusto-kauden tavoiteisiin.

Ohjelman toteutuksen ensimmäinen tarkastuspiste on 31.7.2022 osavuositarkastuksen yhtey-dessä, jolloin arvioidaan ohjelman linjausten ja toimenpiteiden vaikutusta käyttömenojen ja investointien kehitykseen, tulorahoituksen kehitystä ja tarvittavia lisätoimenpiteitä.

Ohjelman vaikutusta tarkastellaan vuosittain kehysvalmistelun yhteydessä, myös tulopuolta. Mikäli talouden sopeutusohjelma ei ole kääntänyt Espoo konsernin tulojen ja menojen epä-tasapainoa syksyyn 2022 mennessä kestäväälle uralle, tarkastellaan silloin sopeutuksen li-sää-mistä ja verojen korotusta. Ohjelmakauden aikana tarkastellaan myös rahastojen käyt-tä.

4.1 Tehokkuutta palveluihin ja prosesseihin

Espoon palvelujen kustannusvaikuttavuutta kehitetään suunnitelmallisesti. Palveluja ja prosesseja kehittämällä, päällekkäisyyksiä poistamalla, palveluohjauksella ja palvelujen paremmalla kohdentamisella saadaan parannettua kustannusvaikuttavuutta.

Espoon kaupungin palvelut järjestetään ja tuotetaan kokonaistaloudellisesti järkevimmällä järjestämistavalla. Espoon palvelut on tuotteistettu ja palvelujen järjestämistapojen kustannuksia seurataan palveluittain. Mikäli jokin markkinoilta ostetun palvelun hinta kasvaa selkeästi omaa tuotantokustannusta kalliimmaksi, palvelu voidaan ottaa takaisin kaupungin omaksi toiminnaksi. Jos oma toiminta on huomattavasti markkinahintaa kalliimpaa, tulee palvelua ostaa markkinoilta.

Palvelujen ja prosessien kehittämisen yhteydessä kaupunkilaisia ja henkilöstöä informoidaan ohjelman sisällöstä ja hyväksytään, että kaupunkilaisen kokema palvelu näyttäytyy eri tavalla tai kokemus voi heikentyä. Säästäminen ja toimintamallien muutokset saavat näkyä, vaikka ohjelman toteutuksessa pyritään minimoimaan asiakkaille kohdistuva haitta.

4.2 Lapsille yhtenäinen kasvun ja opin polku

Espoossa tavoitteena on varmistaa lapselle ehyt ja yhtenäinen kasvun ja opin polku. Opin polun aikaisia tarpeettomia siirtymiä vähennetään, palvelutarjontaa kaupungin eri alueilla yhtenäistetään sekä lisätään lasten tasavertaisten mahdollisuuksien toteutumista ja hillitään eriarvoistumiskehitystä.

Yksityisen palvelutuotannon osuutta varhaiskasvatuksesta nostetaan ottamalla käyttöön palveluseteli. Palvelusetelin avulla voidaan suunnitelmallisesti ohjata yksityisille toimijoille osa palvelutarpeen kasvusta johtuvaa investointitarvetta. Kunnallista ja yksityisen varhaiskasvatuksen palveluverkkoa kehitetään siten, että ne muodostavat jokaisella maantieteellisellä alueella tasapainoisen kokonaisuuden.

Varhaiskasvatuksen yksikkökokoja kasvatetaan ja nopeutetaan luopumista epätarkoituksenmukaisista tiloista. Yksikkökoon kasvattaminen mahdollistaa monipuolisemman ja tasalaatuisemman varhaiskasvatuksen ja kevyemmät kustannukset. Perusopetuksen yksikkökokoja kasvatetaan ja perusopetuksen palveluverkkoa järjeistetään. Suomenkielisessä perusopetuksessa tavoitteena on, että kaikki uudet koulut ovat vähintään 4+ sarjaisia (neljä rinnakkaisluokkaa).

4.3 Palveluihin parempaa saavutettavuutta digitalisoinnilla

Digitaalisten palvelukanavien kehittäminen parantaa palvelujen saatavuutta. Palvelujen digitalisoinnilla pyritään vastaamaan entistä monipuolisemmin, ajasta ja paikasta riippumattommin asiakkaiden tarpeisiin sekä tavoitellaan aiempaa enemmän kustannushyötyjä. Palvelujen digitalisaatioasteen kasvaessa asiakaspalvelun rooli, toimintatavat ja sisällöt muuttuvat. Itsepalvelujen merkitys kasvaa, kun nykyiset lapset ja nuoret siirtyvät aikuisuuteen ja ovat tottuneita hoitamaan asioitaan verkossa. Asiointiportaalin kehittämisen myötä voidaan jatkossa vastata tehokkaammin asiakkaiden muuttuviin tarpeisiin.

Digitalisaation avulla automatisoidaan prosesseja, palveluja ja tehtäviä, parannetaan tiedon latua ja vähennetään ihmistyön tarvetta. Digitalisaatiohankkeiden osalta seurataan, että vanhoista toimintamalleista ja palvelukanavista luovutaan.

4.4 Johtamista kehitetään pitkäjänteisesti, henkilöstömäärän kasvua pienennetään

Tuottavuuden kehittäminen edellyttää johtamisen ja nykyisten toimintatapojen muuttamista. Tuottavuustavoitteiden saavuttaminen edellyttää koko organisaatiossa parempaa tavoitteiden asettamista sekä suorituksen johtamista ja mittaamista. Uutta JoTo – järjestelmää ja HR- digi työkaluja kehitetään tukemaan johtajia tavoitteiden asettamisessa ja tuottamaan parempaa tietoa henkilöstö- ja suorituksen johtamisen tarpeisiin. Henkilöstön hyvinvoinnista huolehditaan, jotta tuottavuuden kehittäminen on mahdollista.

Kaupungin henkilöstömäärän tulevaa kasvua pienennetään noin puoleen ns. kasvun perusuraan verrattuna hyödyntämällä eläköitymisiä, digitalisaatiota sekä tehtävien uudelleen järjestelyjä. Kasvua rajoitetaan myös ottamalla käyttöön tehtäväkohtaisia rekrytointirajoituksia sekä asettamalla tulevalle kasvulle selkeät rajat. Tämä tarkoittaa, että henkilöstömäärä kasvaa edelleen palveluvaltaisilla toimialoilla, mutta kasvua rajoitetaan aiempaan tasoon verrattuna.

4.5 Investointien määrät, laajuudet ja ajoitukset tarkasteluun

Kaupungin kymmenen vuoden investointiohjelman kokonaistaso, investointikatto, lasketaan keskimäärin 250 M€:oon /vuosi. Tämä edellyttää toimitilainvestointien laajuuksien pienentämistä m²/oppilas tai m²/henkilö sekä tyyppikoulujen ja -päiväkotien toteutusta ja standardoimista rakentamista ja kalustamista. Myös infra-investointien laajuutta ja laatua pienennetään 10 prosenttia. Uusien ja merkittävien alueiden avaamisen ajoitusta ja priorisointia tehdään siten, että kaupungin kokonaistaloudellisuus kaupunkirakenteen ja palveluverkon toteuttamisen kannalta paranee.

4.6 Kaupungin tulopohjaa on vahvistettava

Espoon mittava väestönkasvu ei ole kasvattanut verotuloja aiempien vuosien tapaan. Tulopohjan vahvistaminen edellyttää analysointia espoolaisten verokertymän ja muuttoliikkeen muutoksista ja suunnitelmaa tulopohjan vahvistamiseen tarvittavista toimenpiteistä. Espoo rahoittaa palvelujen järjestämisen verotuloilla, valtionosuudet kattavat rahoituksesta vain noin neljä prosenttia. Espoon maan keskiarvoa korkeammat verotulot leikkaavat valtionosuusjärjestelmän tulopohjan tasausjärjestelmällä voimakkaasti tarveperusteista valtionosuutta, keskimäärin 170 milj. euroa / vuosi. Valtionosuusjärjestelmä ei riittävästi huomioi kasvavien kaupunkien palvelutarpeen aiheuttamia investointitarpeita. Espoo pyrkii vaikuttamaan valtioon siten, että tulopohjan tasausta kohtuullistettaisiin ja että valtio osallistuisi aiempaa enemmän mittavien kasvu- ja kestävyys sekä MAL- sopimuksen vaatimien investointien rahoittamiseen. Investointien keventämiseksi on myös hyödynnettävä EU – rahoitusta sekä vaikutettava korona- elvytysrahojen kohdentamiseen myös Espoon tarpeisiin.

Verorahoitusta kasvatetaan nostamalla kiinteistöveroprosentteja vuonna 2021. Tulorahoituksen kehitykseen sisältyy merkittävää epävarmuutta koronapandemian leviämisen ja tarvittavien rajoitustoimien vaikutuksesta tulokehitykseen. Mikäli talouden sopeutusohjelma ei ole kääntänyt Espoo konsernin tulojen ja menojen epätasapainoa syksyyn 2022 mennessä kestävälle uralle, tarkastellaan silloin sopeutuksen lisäämistä ja verojen korotusta.

5 NEUVOTTELUTULOS

5.1 Linjaukset

Linjaukset, prosessien kehittäminen

1. Palvelujen ja prosessien kustannusvaikuttavuutta kehitetään suunnitelmallisesti, viranhaltijat ja luottamushenkilöt sitoutuvat talouden tasapainottamistavoitteiden toteuttamiseen.
2. Espoon kaupungin palvelut järjestetään ja tuotetaan kokonaistaloudellisesti järkevimmällä järjestämistavalla. Palvelu voidaan ottaa omaksi toiminnaksi silloin, kun se on kokonaistaloudellisesti edullisempaa. Palveluja siirretään ostopalveluilla tai kumppanuudella järjestettäväksi, mikäli tulosyksikön oma toiminta on kalliimpaa/tehottomampaa kuin markkinoilta saatava palvelu.
3. Tulosyksiköt voivat vaihtaa palveluntuottajaa, eli palvelutuotantoa on mahdollista kilpailuttaa suunnitelmallisesti (osissa) markkinoille, mikäli konserniyhteisö ei pysty tehostamaan/kehittämään tuottavuutta omistajan esittämän tuottavuustavoitteen mukaisesti. Kilpailutus tehdään suunnitelmallisesti konsernin kokonaisuena huomioiden.
4. Palvelusopimusneuvotteluissa ja -suunnittelussa sekä strategiatyössä on tulosyksikön toiminnasta ja taloudesta vastaava viranhaltija mukana; esim. HUS-neuvotteluissa on tärkeää, että terveys- tai sosiaalipalvelujen vastuuviranhaltija on mukana neuvottelemassa yhteistyön kehittämisestä ja muuttamisesta samalla tavalla kuin ostopalveluista neuvotellessa.
5. Espoolle räätälöityjen Emba-kurssien tavoitteena on parantaa Espoo-tarinan ja Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman toimeenpanoa. Emba-kursseilla tehtävät erikois- ja harjoitustyöt valjastetaan Taloudellisesti kestävä -Espoo ohjelman toimeenpanoon.
6. Palvelujen ja prosessien kehittämisen yhteydessä kaupunkilaisia ja henkilöstöä informoidaan ohjelman sisällöstä ja hyväksytään, että kaupunkilaisen kokema palvelu näyttäyty eri tavalla tai kokemus voi heikentyä. Säästäminen ja toimintamallien muutokset saavat näkyä.

Linjaukset, yhtenäinen kasvun ja opinpolku

7. Yksityisen palveluntuotannon osuutta varhaiskasvatuksesta nostetaan ottamalla käyttöön palveluseteli. Yksityiselle ohjataan suunnitelmallisesti palvelutarpeen kasvusta johtuvaa investointitarvetta. Kunnallista ja yksityisen varhaiskasvatuksen palveluverkkoa kehitetään siten, että ne muodostavat jokaisella maantieteellisellä alueella tasapainoisen kokonaisuuden. Lapset saavat myös yksityisessä varhaiskasvatuksessa tarvitsemansa kehityksen, kasvun ja oppimisen tuen.
8. Palveluverkkoinvestointeja suunnitellaan kokonaisuutena yhdessä yksityisten palveluntuottajien kanssa varmistaen, ettei alueelle synny ylikapasiteettia. Investointiohjelmaa voidaan tarkastaa tavoitteen toteuttamiseksi.
9. Varhaiskasvatuksen yksikkökoko kasvatetaan ja nopeutetaan luopumista epätarkoituksenmukaisista tiloista.
10. Kotihoidontuen kuntalisän kesto rajataan alle 2,5 vuotiaisiin ja summaa tarkistetaan tasolle 160€/a. Kuntalisän tulevaisuudesta päätetään viimeistään sitten, kun hallituksen perhevapaaudistus astuu voimaan.

11. Perusopetuksen yksikkökokoja kasvatetaan – suomenkielisessä perusopetuksessa tavoitteena on päästä 4+ sarjaisiin kouluihin.
12. Suomenkielinen ja ruotsinkielinen opetus tuodaan lähtökohtaisesti samalle tasolle.
13. Uusissa kouluissa ja päiväkodeissa otetaan käyttöön kustannustehokkaat tyyppiratkaisut ja standardivarustelu.

Linjaukset, digitalisaatio

14. Digihankkeista haetaan nykyistä enemmän konkreettista kustannushyötyä.
15. Keskitytään digitalisoinnissa päätettyihin kärkihankkeisiin – nivotaan yhteen toimialojen samankaltaiset hankkeet. Hyödynnetään samaa ratkaisua kaupunkitasoisesti yli hallinnon rajojen.
16. Kärkihankkeiden läpiviemiseksi luovutaan osasta toimialojen omia suunniteltuja hankkeita.
17. Kärkihankkeiden osalta varmistetaan uusien, yhteisten toimintamallien luominen ja muutoksen johtaminen läpi organisaation maksimaalisen hyötytavoitteen saavuttamiseksi.
18. Palvelujen digitalisoinnissa seurataan, että vanhoista toimintamalleista, palvelukanavista ja järjestelmistä luovutaan.
19. Parannetaan sähköisten palvelujen saavutettavuutta, ja käytetään tehokkaammin kaupungin tiloja siten, että kaikissa kaupunkikeskuksissa säilyy asiointimahdollisuus

Linjaukset, henkilöstö

20. HR- järjestelmiä kehitetään tuottamaan laadukkaampaa tietoa henkilöstöjohtamiseen ja henkilöstön käytön suunnitteluun.
21. Tavoitteiden asettamista, suorituksen johtamista ja mittaamista kehitetään, huomioiden lisääntyvän etätönn mahdollisuudet.
22. Henkilöstösopimuksen sisältöä tarkistetaan sote-uudistuksen ja digitalisaatiohankkeiden osalta
23. Rekrytointiprosessia tiukennetaan, hyödynnetään eläköitymisiä, tehtävien uudelleen järjestelyjä ja digitalisaatiota, jotta henkilöstömäärän kasvu saadaan taitettua. Rekrytointikielto/-rajoitukset asetetaan tehtäväryhmittäin.
24. Mahdollistetaan etätö myös koronapoikkeustilan jälkeen työn tekemisen joustavuuden parantamiseksi ja tilatarpeen pienentämiseksi.
25. Parannetaan työterveyshuollon ja työkykyjohtamisen toimintaa. Henkilöstön hyvinvoinnista huolehditaan.

Linjaukset, investoinnit

26. Kaupungin 10 vuoden investointiohjelman kokonaistaso, investointikatto, lasketaan keskimäärin 250 M€:oon /vuosi. Investointiohjelmasta päätetään vuosittain talousarvioneuvotteluissa. Kaupungin investointiohjelman kokonaistaso lasketaan 10 prosenttia hankkeiden kustannuksia alentamalla. Pyritään pysymään investointiohjelman 2020-2030 mukaisten peruskorjaushankkeiden suunnitellussa aikataulussa.
27. Toimitilainvestointien laajuutta m²/oppilas tai m²/henkilö vähennetään, jatketaan tyyppikoulujen ja -päiväkotien toteutusta ja standardoitua rakentamista. Otetaan käyttöön standardi kalustaminen sekä kalusteiden uudelleen käyttö. Infrainvestointien laatu- ja kustannustasoa lasketaan.
28. Toimitilojen suunnittelu keskitetään (esimerkiksi) Tilapalveluihin.
29. Olemassa olevia tiloja hyödynnetään tehokkaammin (hallinnon tilatarpeen vähentäminen, koulu palveluna -toimintamalli, peruskorjausinvestoinnit).
30. Uusien alueiden avaamisen ajoitusta tarkastellaan ja Infra-investointien toteutusta priorisoidaan, jotta niiden palvelurakentaminen voidaan toteuttaa kaupungin talouden kannalta kestävästi. Merkittävien alueiden ajoitusta ja keskinäistä priorisointia sekä kaavoituksen volyymin tavoitetasoa arvioidaan siten, että kaupungin kokonaistaloudellisuus kaupunkirakenteen ja palveluverkon toteuttamisen kannalta paranee.
31. Rakennusten ja toimitilojen myynnistä ja mahdollisesta takaisin vuokrauksesta tehdään tapauskohtainen selvitys. Rakennuksia ja toimitiloja myydään strukturoidulla kilpailutuksilla useita vähintään 50-100 milj. euron kohteita tai em. kohteista koottuja kokonaisuuksia eli salkkuja yhteensä 300-500 milj. euroa myyntiarvolla 3-5 vuoden kuluessa.
32. Kaupungin maanomistusta kehitetään kaavahankkeiden yhteydessä aktiivisesti, työpaikka, kerrostalo, ja pientalorakentamiseen soveltuvaksi. Maata kaavoitetaan myyntiä ja vuokrausta varten markkinaehtoisesti.
33. Kaupunki palveluna eli as a service -tyyppisten toimintamallien avulla vähennetään uusien investointien tarvetta ja tehostetaan kaupungin ja yritysten ja muiden organisaatioiden olemassa olevien tilojen yhteiskäyttöä, kun se on kokonaistaloudellisesti järkevää.
34. Tehdään analyysi Espoolaisten verokertymän ja muuttoliikkeen muutoksista ja suunnitellaan tämän perusteella tarvittavia toimenpiteitä.

MUUT LINJAUKSET

- Paikallissopimukset puretaan ja neuvotellaan tarvittaessa uudelleen esimerkiksi, jos sopimuksissa sovituista asioista on aika ajanut ohi tai sopimukset ovat huomattavasti Espoon kaupungin (työnantajan) edun vastaisia
- Työllisyyspalvelujen tuottaman sosiaalihoitolain mukainen työtoiminta siirretään osaksi sosiaali- ja terveystaloutta
- Tarkastetaan työllisyyspalveluiden vanhuspalveluille ja varhaiskasvatukselle tuottamien palveluiden tarkoituksenmukaisuus.
- Etäopetusta ja opiskelua lisätään lukiokoulutuksessa

5.2 Toimenpiteet		Tavoiteltava vuositasen säästö / tulon lisäys viimeistään ohjelmakauden lopulla.		
		Menojen vähennys	Tulojen lisäys	Tuottavuuden lisäys yht.
		Tuottavuuslisäys/toimenpide		
TULOSYKSIKKÖ / TOIMIALA / TEEMA	KUVAUS	Menojen vähennys	Tulojen lisäys	Tuottavuuden lisäys yht.
HENKILÖSTÖ, yleinen tavoite				31 225 000
Yleinen henkilöstösäästö-tavoite	Tuottavuuden lisäys toiminnassa, jota ei ole erikseen toimenpiteinä alla lueteltu, vaikutus 500-600 htv perusuraan nähden. Uuden henkilöstön määrän kasvun pienentäminen henkilöstöä koskevien linjausten noudattamisella seuraavan viiden vuoden aikana, tuottavuuden parantaminen kohdistuu henkilöstömäärän kasvun rajaamiseen suhteessa perusuraan. Ensisijaisia keinoja digitalisaatio, eläköityminen, tehokkuuden lisääminen toimintatapoja kehittämällä, koskee myös henkilöstöpalveluostoja (mm. Seure). Tässä htv keskihinta 61 000 €.	31 225 000		
DIGITALISAATIO -TEEMA				16 500 000
JOHTAMINEN				
Johtamisen ja talousohjauksen tietojärjestelmä-uudistus	Käynnissä. Järjestelmän käyttöönottotavoite on viimeistään vuoden 2022 alussa. Tuolloin korvataan kaikki perustaloushallinnon järjestelmät ja otetaan käyttöön ensimmäinen vaihe suunnittelu-, analytiikka ja raportointijärjestelmistä. Järjestelmien kehittäminen toiminnan raportoinnin osalta jatkuu vuosia. JoTolla korvattavien järjestelmien vuosikustannus 1,2 miljoonaa euroa / vuosi).	2 200 000		
HR Digi	HR-käytäntöjen yhtenäistäminen ja toimintamallien kokonaisuudistaminen. Mahdollistaja tehokkaalle ja läpinäkyvällä suorituksen johtamiselle. Edellyttää HR:n palkkajärjestelmän ja siihen liittyvien HR-perustoimintojen käyttöönottoa (Sisu-projekti). Karsitaan pois muut HR:n ICT-hankkeet; Sisu ja HR:n digiratkaisut korvaavat nykyisen Hijat-järjestelmän ja erityisesti HR-digiratkaisu korvaa useita muita pienempiä HR-järjestelmiä. Harkittava markkinakartoitustiedon perusteella myös työvuorosuunnittelun lisäämistä hankkeen laajuuteen (kaupunkitasoinen ratkaisu pl. sote, jolla on perustellusti erilaiset vaatimukset muihin verrattuna). Korvautuvien järjestelmien kustannus (1,2-1,5 miljoonaa euroa/vuosi).	3 300 000		
ASIOINTI				
Asiointiportaali	Tavoitellaan kokonaisratkaisua, johon sisältyy myös Contact Center, Chatbot ja palvelunhallintatoiminnallisuudet. Haetaan kaupunkitasoista ratkaisua, sotet, Länsi-Uusimaa sekä sisäiset palvelut (esim. HR ja talous).	1 500 000		
Contact center	Kaupungin yhteinen monikanavainen asiointi - osa asiointin kokonaisratkaisua.			
Chatbot -alusta	Hankitaan kaupungille yhteinen Chatbot-alusta (huomioiden esim. Sotetin erityistarpeet) ja sopimustoimittaja (sama toimintamalli kuin ohjelmistorobotiikassa). Korvaa toimialojen omat hankkeet, jotka lakkaavat, kun kaupunkitasoinen toiminta on käytössä.			

SUURET TOIMIALOJEN KOKONAISRATKAISUT	Tavoitteena sujuvat, yhteen toimivat järjestelmät varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle			
eVaka	Varhaiskasvatuksen ohjausjärjestelmä eVakan jatkokehittäminen, johon Espoo on saanut VM-digikannustinrahoitusta. Korvaa Effican toiminnanohjaukseen liittyviä operatiivisia toiminnallisuuksia ja lisäksi tullut palvelusetelitoiminnallisuus. Kytkeä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan, pedagogiseen dokumentointiin, läsnäolon seurantaan, viestintään ja varhaiskasvatus-koti-yhteistyöhön jne.	1 200 000		
DigiOne	DigiOne toteutetaan suurten kaupunkien välisenä yhteistyönä. Oppimisen kansallinen digitaalinen alusta ja ekosysteemi, joka yhdistää palvelut varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. DigiOne korvaa minimissään nykyisen oppilashallinnon järjestelmäkokonaisuuden (Primus, Wilma, Kurre). Korvaavan järjestelmän kustannus 0,3 miljoonaa euroa/vuosi.	900 000		
Sähköinen sotekeskus	Neuvontapalvelut, itsenäinen omahoito, digiklinikka.	6 000 000		
Ostopalveludigitalisaation hyödyntäminen	Sote tiedon hyödyntäminen eri palveluntuottajien välillä mahdollistaa mm. yksikköhinnan optimoinnin.	1 400 000		
ASIAKASPALVELU -TEEMA				1 500 000
Toimipisteiden vähentäminen ja asiakaspalvelun automatisointi	Nyt 10 toimipistettä (joista kaksi sisäisille asiakkaille), tulevaisuudessa 2-3, pitkällä tähtäimellä 2. Parannetaan sähköisten palvelujen saavutettavuutta ja käytetään tehokkaammin kaupungin tiloja siten, että kaikissa kaupunkikeskuksissa säilyy asiointimahdollisuus.	1 500 000		
YHTENÄINEN OPINPOLKU -TEEMA				8 900 000
VARHAISKASVATUS				2 400 000
<i>Työkalut, joista voidaan valita sopivimmat ja vaikuttavimmat tavoitteen toteuttamiseksi</i>				
Palveluverkkouudistus	Suuremmat yksiköt ja suunnitelmallisempi palveluverkon kehittäminen mahdollistaa henkilöstön tehokkaamman käytön, vähentää sijaistarvetta, mahdollistaa paremman käyttöasteen, vähentää tukipalvelujen kustannuksia ja tuottaa mahdollisuuden laadukkaampaan ja yhtenäisempään varhaiskasvatukseen, vuoropäivähoitoon sekä helpottaa koulupolkujen suunnittelua. Epätarkoituksenmukaisista tiloista voidaan luopua, kun korvaavat tilat alueella on olemassa, eivätkä lasten matkat merkittävästi kasva. Varhaiskasvatuksen palveluverkon tulee olla alueellisesti kattava ja jokaisella suuralueella tulee olla tarjolla myös kunnallista varhaiskasvatusta.	1 000 000		
Varhaiskasvatusikäisen väestön määrän kehityksen ja varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nousun johtaminen	Varhaiskasvatusikäisen väestön määrän nousussa on Espoon väestöennusteen mukaan meneillään notkahdus, mutta väestömäärän arvioidaan kääntyvän jälleen kasvuun vuonna 2022. Samaan aikaan varhaiskasvatuksen osallistumisaste nousee, jolloin varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrä ei vähene. Jos ennusteista huolimatta varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä vähenee, varhaiskasvatuksen käytössä on runsaasti pieniä epätarkoituksenmukaisia tiloja, joista luopumisen vauhtia voidaan nopeuttaa. Poikkeusjärjestelyin järjestetyistä varhaiskasvatuspaikoista voidaan luopua.			

	Kilpailuttamattomissa ostopalveluissa on noin 700 lasta ja osa näistä ostopalveluista tulee poistumaan vähitellen.			
Palvelusetelin käyttöön-otto	Tavoitteena on nostaa yksityisen palveluntuotannon osuutta palvelusetelin käyttöön otolla 24 %:sta 35 %:n, varmistetaan, että yksityisen ja kunnallisen varhaiskasvatuksen maksut eivät eriydy liikaa (yksityisen maksukatto). Mahdollisuuksien mukaan yksityiselle ohjataan palvelutarpeen kasvusta johtuvaa investointitarvetta. Kunnallista ja yksityisen varhaiskasvatuksen palveluverkkoa kehitetään siten, että ne muodostavat jokaisella maantieteellisellä alueella tasapainoisen kokonaisuuden. Lapset saavat myös yksityisessä varhaiskasvatuksessa tarvitsemansa kehityksen, kasvun ja oppimisen tuen silloin, kun tuen järjestelyt eivät edellytä tavanomaista mittavampia toimintaympäristöön tehtäviä muutoksia tai erityisiä henkilöstöresursseja.			
Avoimen varhaiskasvatuksen järjestämisen muutos	Avoimen varhaiskasvatuksen toimintaa kehitetään asukaspuistojen yhteydessä yhdessä kunkin alueen lapsiperheiden kanssa huomioiden perheiden erilaiset tarpeet ja sosioekonomiset taustat. Avoimien päiväkotien toiminta integroidaan osaksi asukaspuistojen toimintaa.	400 000		
Kotihoidontuen kuntali- sän muutos	Kotihoidontuen kuntalisän kesto rajataan alle 2,5 vuotiaisiin ja summaa tarkistetaan tasolle 160 €/kk. Maksetaan 1.3.2021 alkaen. Kuntalisän tulevaisuudesta päätetään viimeistään sitten, kun hallituksen perhevapauudistus astuu voimaan.	1 000 000		
PERUSOPETUS				
<i>Työkalut, joista voidaan valita sopivimmat ja vaikuttavimmat tavoitteen toteuttamiseksi</i>				6 500 000
Perusopetuksen palveluverkkoa järjeistetään	Uusien koulujen rakentaminen ja peruskorjaukset, lakkautettavat yksiköt. Pääasiassa linjaus koskee uusia investointeja. Pyritään välttämään alakoulujen jakamista useampaan toimipisteeseen. Mikäli toimintoja yhdistellään suuremmiksi yksiköiksi olemassa olevien koulujen osalta, tehdään se siten, etteivät koulumatkat kasva merkittävästi. Toimintojen muutoksista tehdään aina erilliset päätökset. Ruotsinkielisen kouluverkon kattavuus ja saavutettavuus varmistetaan. Kymmenen vuoden investointiohjelmalla tavoitellaan 7,2 M€ säästöjä.	3 200 000		
Isommat yksiköt, tarkoituksenmukaisen yksikkökoon mukainen tehostuminen	Isommissa yksiköissä kiinteistökustannus, opetuksen järjestäminen, tukipalvelut ja oppilashuolto ovat edullisemat/oppilas. Koulukokonaisuuksien investointien kautta pyritään isompiin kokonaisuuksiin. Suomenkielisessä perusopetuksessa tavoitteena on päästä 4+ sarjaisiin kouluihin.	3 000 000		
Toisen asteen koulutukseen pääsyn helpottaminen	Helpotamme 2. asteen koulutukseen pääsyä, joka mahdollistaa kymppiluokkalaisten määrän vähentämisen.	300 000		
LUKIO				0
<i>Työkalut, joista voidaan valita sopivimmat ja vaikuttavimmat tavoitteen toteuttamiseksi</i>				
Ulkopuolisen hankerahoituksen lisääminen	Tällä hetkellä hankkeiden rahoitus pääsääntöisesti kaupungin rahalla. Tavoitteena lisätä ulkopuolisen rahoituksen hakemista strategian mukaiseen kehittämistoimintaan.			

NUORISOPALVELUT				288 000
Nuorisopalvelujen uusi toimintamalli	Tilojen ja palvelujen tehokkaampi käyttö, pienistä yksittäisistä tiloista siirtyminen suurempiin alueellisiin harrastamisen yksiköihin. Nuorisopalvelut jalkautuvat nuorten pariin kirjastoihin, kauppakeskuksiin, oppilaitoksiin jne. Digitaalisen nuorisopalvelun hyödyntäminen.	238 000		
Tyttöjen talon toiminnan siirtäminen omaksi toiminnaksi	Säästö omaksi toiminnaksi ottamisesta 50 000 euroa / vuosi.	50 000		
KULTTUURI, KIRJASTO, MUSEOT, TEATTERIT JNE.				1 490 000
Kirjastojen palveluverkon tarkastelu	Kirjaston palveluverkon tarkastelu kirjastoverkkoselvityksen jälkeen ja kirjaston toimintatapojen uudistaminen esimerkiksi itsepalveluaikoja laajentamalla.	1 100 000		
Käyttökorvausten ja hintojen tarkastaminen	200 000 €		200 000	
Kulttuurin muun tilaverkon tarkastelu	Toiminta jatkuu ja sitä avataan erityisesti asukaskäyttöön paikallisten yhteisöjen ja yhdistysten kautta. Kaupungin omasta toiminnasta talossa päättää pääsääntöisesti sivistystoimen lautakunnat. Talossa on nyt nuorisotoiminnan ja kulttuuritoiminnan alaista toimintaa ja päätökset toiminnasta ja sen laajuudesta tehdään ko. lautakunnissa. Kiinteistön kunnosta ja toimivuudesta vastaa kaupungin Tilapalvelut. Säästö näkyy nuoriso- ja kulttuuripalvelujen budjetissa.	190 000		
LIIKUNTA				1 400 000
Liikuntatiloista saatavien maksutuottojen lisääminen	Koulujen salien hyödyntäminen niin, että ne annetaan vapaa-ajan käyttöön esim. klo 16 nykyisen klo 17 sijaan.		900 000	
Liikuntapalvelujen oman toiminnan tehokkuuden parantaminen	Liikuntapalvelujen toimintojen tehokkaampi järjestäminen.	500 000		
TYÖLLISYYDEN HOITO				3 620 000
Ikäraajattomat työpajat	Toiminnan siirtäminen esim. Omnialle siten, että ensimmäisenä vuonna sitoudutaan ostamaan nykyisellä määrällä, mutta seuraaville vuosille tuottavuustavoite. Omaan työhön toteutetun työpajapäivän hinta 60 €, ostopalvelun 40 €. Kuntouttavan työtoiminnan oma tuotanto tulisi siirtää liikkeenluovutuksella esimerkiksi Omnialle ja asettaa toiminnalle selkeät tuottavuustavoitteet. Kuntouttavan työtoiminnan ja nuorisolain mukaisen pajatoiminnan kokonaisuus yhdistetään yhdeksi ikäraajattomaksi pajakokonaisuudeksi.	120 000		

Työllisyydenhoidon kuntakokeilu	<p>Tulevan työllisyyden kuntakokeilun myötä asiakasmäärän ja lakisääteisten työtehtävien kasvaessa tulee suora-viivaistaa ja terävöittää toimintaa. Toiminnassa tulee keskittyä asiakaspalveluun ja asiakasohjaukseen sekä ostopalvelujen ja kaupunkien toimialojen kanssa tehtävään yhteistyöhön.</p> <p>Omasta palvelutuotannosta siirrytään palvelun tuottajalta hankittavaan palveluun. Ostopalveluissa mitoitetaan palvelumäärät ja palvelujen sisällöt paremmin suhteessa työmarkkinoihin. Tällaisia muutoksia ovat mm. työhönvalmennuspalvelut, erilaiset ryhmäpalvelut sekä kuntouttava työtoiminta, jossa oman tuotannon hinta ylittää palveluntuottajilta hankitun palvelun kustannukset. Oman tuotannon palveluissa keskitytään niihin palveluihin, joissa voidaan hyödyntää viranomaisstatusta tai kaupungin verkostoja.</p> <p>Työllisyyspalvelujen oma tuotanto ja hankinnat tarkastellaan suhteessa niihin palveluihin, joita voidaan toteuttaa ELY-keskuksen hankkimien palveluiden kautta, toteuttaa yhteistyössä oppilaitosten ja korkeakoulujen kanssa.</p> <p>Maahanmuuttajataustaisten entistä parempi työllistäminen mm. yhteistyössä Omnian kanssa (osaamiskeskukset) mahdollistaa mm. maahanmuuttajataustaisten tulkintojen päivittäminen suomessa hyväksytyiksi ja siten helpotetaan työllistymistä myös vaativiin, korkeamman koulutustason, tehtäviin.</p> <p>On huomattava, että työllisten lisääminen saattaa edellyttää heidän kuntouttamistaan mm. sote-palvelujen avulla. Poikkihallinnollinen projekti, joka saattaa edellyttää panostusta aikuissosiaalityön puolella.</p>	1 500 000		
Työttömien terveyspalvelut ja väylät kuntoutukseen ja eläkkeelle	<p>Työttömien terveystarkastusten ja työkykyarviointien -projekti, jonka tavoitteena on kartoittaa työmarkkinatuen kuntaosuuslistalta henkilöt, joiden paikka on esim. eläkkeellä eikä työvoimassa. Projekti toteutetaan kahden seuraavan vuoden aikana. Projekti tulee toteuttaa yhteistyössä työllisyyspalvelujen ja sosiaali- ja terveystoimen kesken. Projektiin ja laajemmin Työllisyyskokeilu ja Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeiden yhdistämiseen on haettu sosiaali- ja terveysministeriöltä rahoitusta. Hankkeet on yhdistettävä tarvittaessa omalla rahoituksella ja projekti toteutettava ilman ulkopuolista rahoitusta.</p>	2 000 000		
KAUPUNKITEKNIikka				860 000
Maa-ainesten yms. Vastaa- noston taksojen korot- taminen	<p>Maanvastaanottomaksujen korotus 10 % = 300.000€ Kaivuulupien käsittelymaksut 40.000€ Kaupunkimittauksen rakennusvalvontamaksujen nosto 3% = 20.000€</p>		360 000	
Pysäköintitulojen lisäys	<p>Maksullisen pysäköinnin tulojen kertyminen kaupungin-hallituksen päättämien pilottialueiden mukaisesti.</p>		500 000	

TILAPALVELUT				11 200 000
Kiinteistöhoidon osamisen ja tuottavuuden kehittäminen	Ennakoiva ylläpito, yhteistyö kuntien sisäilmaverkostossa, sähköinen tilaaminen jne.	3 000 000		
Väistötilojen vähentäminen	Siirtokelpoisten väistötilojen vähentäminen.	3 200 000		
Toimistotilan vähennys	Tavoitteeksi 6 m2/hlö toimistotilaa - kustannusvaikutus.	3 000 000		
Käytöstä poistetuista kiinteistöistä luopuminen - käyttö- ja ylläpitokustannukset	Käytöstä poistettujen kiinteistöjen ylläpitokustannukset tällä hetkellä noin 2 miljoonaa euroa. Kiinteistöistä luopuminen (myynti, purku, lahjoitus yms.).	2 000 000		
MUITA TEKNISEN TOIMIALAN KEINOJA	TYT, KAUPUNKISUUNNITTELU			4 000 000
Joukkoliikenteen kustannusten alentaminen	HSL:n on mahdollista hillitä joukkoliikenteen kustannusten kasvua liikennejärjestelmä-, palvelutaso- ja linjasto-suunnitteluvaiheen yhteydessä. Tämä edellyttää, että kaikki toimitukset sitoutuvat tavoitteeseen. Tulevaisuudessa bussiliikenteen ja raideliikenteen yhteensovittamisella voidaan välttää tai ainakin siirtää pidemmälle tulevia investointeja ja hillitä kustannusten kasvua. Säästöjä haettaessa tulee huomioida eri alueiden tasapuolinen kohtelu ja turvata kohtuullinen palvelutaso. Edellyttää HSL:n päätöstä.	4 000 000		
RAKENNUSVALVONTA				7 500 000
Kiinteistöveroselvitys	Kiinteistöveropohjan laajentaminen - rekisteröimättömien/luvattomien kiinteistöjen ja kiinteistöihin tehtyjen muutosten vieminen verohallinnon tietokantaan. Prosessi käynnissä, vauhditetaan tulosten saamista.		7 500 000	
LÄNSI-UUDENMAAN PELASTUSLAITOS				294 000
Sijaisten käytön vähentäminen	Vakituisen henkilöstön lisääminen, kun se on perusteltua (jatkuva sijaistarve, sijaisen kustannus lopulta kalliimpi).	294 000		
Kevytyksikköjen käyttöönotto "varaventiilinä"	Jos alueen tarve kasvaa tai vähenee, pelastuskapasiteettia voidaan lisätä tai vähentää tarpeen mukaan kevytyksiköitä hyödyntämällä. Osaksi normaalia palveluvalikoimaa.			
YMPÄRISTÖ				200 000
Suomen Luontokeskus Haltian sopimus	Haltian sopimuksen uudelleen neuvottelu. Vuonna 2019 Haltian sopimus oli 344.021 €	200 000		
TIETOHALLINTO				3 870 000
Lisenssit, järjestelmät, käyttäjähallinta jne.	Säästöpotentiaali jopa 0,4 miljoonaa (seurannan helpottamiseksi tiha).	400 000		
Yhtenäinen oppimisympäristö, yhtenäiset laitteet	Nyt koulussa ylläpidetään ja kehitetään kolmen ekosysteemin oppimisympäristöjä ja laitteistoja: Microsoft, Google ja Apple. Rinnakkaisista sähköisistä oppimisympäristöistä luovutaan. Päällekkäisen oppimateriaalin karsiminen.	3 300 000		
Ajanvarauspalvelujen järjestäminen uudelleen (sotet)	Ajanvaraus ja palveluhallinta järjestelmästä luopuminen	100 000		

Asiakirjojen dokumentointi ja sähköinen säilytys (tyt)	Jo nykyään käytössä useita hyllykilometrejä, jotka va-pauttamalla voitaisiin saada tehokkaammaksi tilankäyt-töä.	70 000		
SOSIAALIPALVELUT				8 900 000
Lastensuojelun vaativan laitoshoidon ottaminen omaksi toiminnaksi	Muutaman oman yksikön perustaminen "vastavoimaksi" ostopalveluille. Nyt markkina hinnoittelee palvelut yli-hintaan, kun omaa tuotantoa ei ole - ja tiedetään, ettei omaa toimintaa ole. Tilat valmiina - ei edellytä investoin-tia	1 400 000		
Vammaisten asumis-palvelut, osa omaksi toimin-naksi, neuvottelut/uudelleen kilpailutus	Vammaispalvelujen asumispalvelujen kustannuskehityk-sen hallinnan parantaminen uudelleen kilpailuttamalla ja omaa palvelutuotantoa lisäämällä. Perustetaan yksi oma yksikkö (10-20 paikkaa) tasapainottamaan aspa-tuotan-toa.	2 000 000		
Kuljetusten yhdistely	Vammaispalvelu- ja sosiaalihuoltolain mukaisten kulje-tusten kehittäminen ja yhteiskuljetusten edistäminen. Huomioidaan asiakkaan henkilökohtainen palveluprofiili.	4 500 000		
Sosiaalipalvelujen palve-lutarjonnan kohtuullista-minen	Yli lakisääteisen palvelun oleva palvelutarjonta kohtuul-listetaan.	1 000 000		
IKÄIHMISTEN PALVELUT				3 300 000
Kotihoidon tuottavuuden parantaminen	Palvelujen ja prosessien kehittäminen, automatisointi ja optimointi. Parempi asiakasaika / välittömän työajan li-sääminen. Prosessikehittäjiksi sen alan osaajat (ei hoito-työsubstanssi). Tukipalvelujen integrointi.	1 800 000		
Pitkäaikaishoidossa oman tuotannon hinnan eron supistaminen suhteessa yksityisiin palveluntuotta-jiiin	Pitkäaikaishoidossa oman tuotannon hinnan eron supis-taminen suhteessa yksityisiin palveluntuottajiin.	500 000		
Sairaalan kustannusra-kenteen tarkastelu	Ulkopuolinen arvioija tekemään kustannusrakenteen tarkastelu.	1 000 000		
TERVEYSPALVELUT				11 700 000
Sähköinen sotekeskus - yhteisestä digitalisoinnin hankkeesta johtuva toi-mintatapojen muutos terve-sasemilla	Uudet toimintamallit, palveluiden yhteen tuominen ja palveluiden yhteistyö Vaikuttava neuvonta ja ohjaus Yhtenäinen työkaluttuuri Ennaltaehkäisevä hyvinvointityö	3 700 000		
Terveysasemien tehokkuusprojekti	Palvelujen ja työnjaon ym. tehostaminen.	2 000 000		
Perusterveydenhuollon ja ESH vastuunjakko	Omassa toiminnassa voitaisiin hoitaa 25-30% erikoissai-raanhoidon poliklinikakäynneistä. Vähentää erikoissai-raanhoidon tarvetta ja toisaalta helpottaa esh resurssi-pulaa. Yhteistyössä hoitopolkujen rakentaminen ja eri-koisalojen "vetovastuun siirto". Esimerkkejä mahdolli-sista itse hoidettavista poliklinikoista: lastentaudit, psyki-atrria, geriatria jne. Poliklinikakäynti HUS:ssa 300 €/kpl, yksityiseltä 60-80 €/kpl.	2 000 000		

Läheteseuranta	Erikoissairaanhoidon lähtevien läheteiden seuranta. Voidaan myös ostaa ulkopuolelta.	2 000 000		
Yksityisen palvelutuotannon tuominen erikoissairaanhoidon vaihtoehtodoksi	Yhteistyössä HUS kanssa valikoidaan joitakin toimenpiteitä yms., joissa palvelutuotanto voitaisiin kilpailuttaa yksityisen toimijan kanssa. Esim. silmänpohjan pistokset, ultrat, skopiat jne. Kilpailutettu hinta 10-15 % ESH hintaa alempi. Potilaiden valinnanvapaus lisääntyy.	2 000 000		
KONSERNIHALLINTO, YMS.				2 800 000
Keskitetty johto/ohjaus kaupungin sopimuksellisiin suhteisiin. Strategisille kumppanuuksille tuottavuustavoite.	Hankinnat tehdään keskitetysti siten, että kaikki kaupungin yksiköt ostavat samaa palvelua samaan hintaan. Tällä hetkellä esim. nuorten seinättömät työpajat kaupunki ostaa kahteen eri hintaan 100 €/pv tai 60 €/pv. Strategisten kumppanuuksien tuottavuustavoitteeksi asetetaan 3 % saadun avustuksen, kompensaation yms. määrästä. Yhteistyö-, sopimus-, sisältöneuvottelujen yhteydessä kumppanitoimintaa rakennetaan niin, että kaupungin maksuosuutta on mahdollista pienentää 2019 vuoden tasosta 3 % seuraavan viiden vuoden aikana. Kulttuurikumppanuudet 10 miljoonaa euroa, liikunnan kumppanuudet (vuokra-avustukset, tilavuokrat 2,6 miljoonaa euroa.	1 000 000		
Suunnittelun keskittäminen	Kaikki investointeihin liittyvä suunnittelu keskitetään esimerkiksi tilapalveluihin. Suunnittelun yhtenäistäminen säästää investointikustannuksissa ja henkilöstöressursissa.	100 000		
Kaupungin sisäisen hallinnon sekä kehittämisen uudelleenorganisointi	Sisäisen hallinnon, palvelujen sekä sisäisen kehittämisen ja sen tuen uudelleen organisointi. Uudistetaan ulkoisten kumppaneiden kanssa tehtävän kehittämistyön ja ulkoisen rahoituksen toimintamalli.	1 700 000		
HENKILÖSTÖN (JA LUOTTAMUSHENKILÖIDEN) TOIMINTATAVAT, OHJEISTUS, EDUT JNE.				20 250 000
<i>Työkalut, joista voidaan valita sopivimmat ja vaikuttavimmat tavoitteen toteuttamiseksi</i>				
Sijaisten käyttö	Lyhytaikaisten sijaisuuksien määrätietoinen vähentäminen, ei koske perusopetusta.	6 000 000		
Erilliskorvaukset	Erilliskorvaukset ovat mm. ylitoista, ylitunneista, päivystyksistä, hälytyksistä, toimenpiteistä yms. Maksettavia korvauksia. Tavoitteeksi erilliskorvausten vähentäminen esim. n. 10 %:lla.	3 500 000		
Säästövapaiden (pitämättömien vuosilomien) purkaminen	Pitämättömiä vuosilomia oli taseessa yhteensä noin 30.000 päivää. Suunnitelmallisesti aletaan purkaa vanhoja vuosilomia. Jatkossa lomien siirtämisen pitäisi edellyttää suunnitelmaa koska siirretyt lomat pidetään.	6 750 000		
Työterveyshuollon ja työkykyjohtamisen toiminnan parantaminen	Haetaan vaikuttavuutta, sairauspoissaolojen vähentymistä (lyhentymistä) ja kustannusten hallintaa. Tavoitteena ottaa poissaolot paremmin seurantaan ja työterveyshuolto mukaan aiemmin (varhaisen puuttumisen mallin mukaan).	2 000 000		
Matkakustannusten, vieraanvaraisuuden, suhdetoiminnan yms. kustannusten vähentäminen	Kaupungin sisäinen liikkuminen Ulkomaanmatkat (mm. isot delegaatiot) Virka- ja työmatkat	2 000 000		

Keinot yhteensä				139 797 000
Tulojen lisäys toimenpiteillä yhteensä		9 460 000		
Kiinteistöveron korotus	Yleisen kiinteistöveron (rakennukset, maapohja) 0,07 %-yksikön, muussa kuin vakituisessa asuinkäytössä olevan rakennuksen 0,07 %-yksikön ja rakentamattoman rakennuspaikan 0,5 %-yksikön kiinteistövero-% korotus	7 500 000		
Menojen vähennykset yhteensä		130 337 000		
Tuottavuustavoite yhteensä		147 297 000		
MYYTÄVÄT em. lisäksi tavoitellaan				
Rakennusten ja toimitilojen myynti	Pääoman vapauttamiseksi myydään strukturoidulla kilpailutuksilla useita vähintään 50-100 milj. euron rakennuksia, toimitiloja tai salkkuja yhteensä 300-500 milj. euroa myyntiarvolla 3-5 vuoden kuluessa (aiheuttaa takaisinvuokrauksen kustannukset, sale and lease back)	500 000 000		
Käytöstä poistetut kiinteistöt	Käytöstä poistetut kiinteistöt uusiokäyttöön, kaupungin ylläpitkokustannukset vähenevät			

TALOUSARVION JA -SUUNNITELMAN PERUSTELUT

JOHDANTO

Taloussuunnitelma 2021-2023 perustuu Espoo-tarinaan ja siitä johdettuihin tavoitteisiin, Taloudellisesti kestävä Espoo – tuottavuus ja sopeutusohjelman linjauksiin ja toimenpiteisiin sekä valtuuston 19.10.2020 päätökseen vuoden 2021 talousarvion sekä vuosien 2022-2023 taloussuunnitelman kehyksestä sekä tulo- ja kiinteistövero-prosenteista vuodelle 2021.

SUOMEN TALOUSKEHITYS

Valtiovarainministeriön syksyn taloudellisen katsauksen mukaan BKT supistuu kuluvana vuonna 4,5 prosenttia. Viennin lisäksi supistuvat yksityinen kulutus sekä yksityiset investoinnit. Julkisten menojen lisääntyminen tukee talouskasvua tänä vuonna. BKT:n arvioidaan kasvavan 2,6 prosenttia vuonna 2021 ja 1,7 prosenttia vuonna 2022.

Talouden toipuminen tämän vuoden loppupuolelta alkaen on hidasta taloudenpitäjien alhaisen luottamuksen sekä epävarmuuden kasvun seurauksena. Talous toipuu alkuvuoden pysähdyksestä asteittain. Nopeimmin palautuu yksityinen kulutus, mutta yksityisten palveluiden kulutuksen kasvu jää edelleen vaisuksi. Investointien toipumista heikentää myös asuinrakentamisen väheneminen. Vienti ja teollisuustuotanto kärsivät globaalin pandemian jatkumisesta ja kääntyvät kasvuun vasta ensi vuoden puolella.

Työllisyys supistuu 2 prosenttia vuonna 2020 ja alkaa palautua ensi vuoden loppupuolella. Työttömyysaste nousee 8,2 prosenttiin vuonna 2021. Työllisyysaste palautuu vähitellen, mutta jää 71,9 prosenttiin vuonna 2024. Julkisen talouden alijäämä kasvaa tänä vuonna 18 mrd. euroon ja julkisyhteisöjen velka noin 70 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Lähivuosina julkisen talouden tulojen ja menojen välinen epätasapaino pienenee, kun talous elpyy ja monet hallituksen päättämät covid-19-epidemiaan liittyvät väliaikaiset tukitoimet päättyvät. Julkinen talous pysyy kuitenkin tuntuvasti alijäämäisenä ja velkasuhde jatkaa kasvuaan.

Julkinen talous on juuttunut alijäämäiseksi

Julkisen talouden alijäämä kasvaa tänä vuonna 7,7 prosenttiin ja julkisyhteisöjen velka noin 70 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Julkista taloutta heikentävät covid-19-epidemian aiheuttama talouden taantuma sekä hallituksen päättämät yrityksiä, kansalaisia ja talouden kasvua tukevat toimet.

Julkisen talouden tulojen ja menojen välinen epätasapaino pienenee lähivuosina, mutta on edelleen 2,7 prosenttia suhteessa BKT:hen eli noin 7 mrd. euroa vuonna 2024. Valtion ja paikallishallinnon yhteenlaskettu alijäämä on tätä suurempi, sillä julkisyhteisöihin luokiteltavat työeläkelaitokset ovat hieman ylijäämäisiä.

Julkinen talous oli rakenteellisesti alijäämäinen jo taantumaa edeltäneessä suhdannehuipussa. Väestön ikääntyminen on heikentänyt julkista taloutta merkittävästi jo kymmenen vuoden ajan, kun paljon julkisia palveluja ja etuuksia käyttävien ikääntyneiden määrä on kääntynyt nopeaan kasvuun. Samalla työikäinen väestö, joka veroillaan rahoittaa julkiset palvelut ja sosiaaliturvan, on alkanut supistua. Väestön ikääntyminen aiheuttaa menopaineita julkiseen talouteen myös tulevaisuudessa, kun erityisesti paljon sosiaali- ja terveyspalveluita käyttävän yli 75-vuotiaan väestön määrä kasvaa. Siksi julkinen velkasuhde näyttäisi kasvavan koko 2020-luvun ajan. Tämänhetkisen arvion mukaan

julkisen talouden vahvistaminen 5 mrd. eurolla vuoteen 2026 mennessä vaikuttavin toimin vakauttaisi velkasuhteen 70-75 prosenttiin 2020-luvun aikana. Velkasuhteen palauttaminen vuoden 2019 tasolle eli 60 prosentin tuntumaan 2020-luvun aikana edellyttäisi puolestaan julkisen talouden vahvistamista noin 10 mrd. eurolla.

Talousnäköymän epävarmuus

Talouden näkymät niin Suomessa kuin maailmantaloudessa ovat edelleen hyvin epävarmoja. Tautitilanne on pysynyt Suomessa hyvänä ja ennusteessa oletetaan, että näin on myös tulevaisuudessa. Kuluttajien luottamus ja talouden toimintakyky pysyvät heikkoina siihen saakka, kun sairauteen on löydetty tehokas hoito tai rokote. Tautitilanteen kääntyminen selvään nousuun syksyn aikana lisäisi taloudenpitäjien epävarmuutta ja heikentäisi talouskasvua ilman varsinaisia uusia rajoitustoimia.

Covid-19-epidemian uudelleen puhkeaminen on ennusteen merkittävin alasuuntainen riski. Toisen aallon taloudellisten vaikutusten suuruus riippuu sekä julkisen vallan toimista epidemian hillitsemiseksi ja talouden tukemiseksi, että näiden toimien vaikutuksesta taloudenpitäjien päätöksiin. Jos talous ei ole ehtinyt täysin palautua ennen toista aaltoa, saattaa talouden supistuminen jäädä keväällä nähtyä pienemmäksi. On kuitenkin todennäköistä, että silloin talouden kasvupotentiaali pienenee ja kriisin vaikutukset jäävät pidempiaikaisiksi.

Rokotteen tai hoitomuodon kehittyminen ennakoitua nopeammin voi myös nopeuttaa elpymistä. Erityisesti se lisäisi palveluiden nopeampaa ja voimakkaampaa palautumista sekä kotimaassa että kansainvälisesti. Toisaalta Suomen toipumista voi vaikeuttaa kansainvälinen investointilama, jos yrityksiä ehtii tuhoutua paljon ennen kasvun alkamista. Lisäksi kuluttajien varovaisuus voi yllättää syksyn mittaan uudelleen.

Lähde: valtiovarainministeriön syksyn 2020 talouskatsaus.

Kuntatalouden kehitys

Kuntatalouden näkymät ovat syksyllä 2020 poikkeuksellisen haastavat. Tilinpäätöstietojen mukaan kuntatalous jatkoi heikkenemistään vuonna 2019, sekä peruskuntien toimintamenot että lainakanta kasvoivat samalla, kun vuosikate aleni. Keväällä 2020 Suomeen levinnyt koronaviruspandemia sekä sitä seuranneet hallituksen maaliskuussa asettamat rajoitustoimet ovat vaikuttaneet merkittävästi koko julkiseen talouteen ja kuntatalouteen sen osana. Tilanne vaikutti kevään aikana voimakkaasti palvelujen tarpeeseen ja kysyntään sekä niiden tuottamisen tapaan. Samanaikaisesti kuntien verotulot putosivat, ja myynti- ja maksutulot vähenivät sekä sosiaali- ja terveydenhuollon menot kasvoivat kuntien ja sairaanhoitopiirien valmistautuessa koronapotilaiden hoitoon. Koronan vaikutukset yksittäisiin kuntiin ovat hyvin erilaisia johtuen kunnan elinkeinorakenteesta ja maantieteellisestä asemasta, kunnan palvelujen järjestämistavoista sekä koronatapausten määrästä. Vaikutukset muuttuvat myös ajallisesti. Lyhyellä aikavälillä vaikutukset ovat olleet erityisen raskaat suurissa kaupungeissa sekä pienemmissä, matkailusta riippuvaisissa kunnissa.

Vuoden 2020 kuntatalouden yhteenlaskettu tilikauden tulos ja rahoitusasema ovat kuitenkin muodostumassa selvästi kevään 2020 kuntatalousohjelmassa esitettyä vahvemmaksi hallituksen lisätalousarvioissa kuntatalouteen kohdennettujen tukitoimien takia. Hallitus on tukenut kuntakenttää kahdella suoralla koronatukipaketilla sekä monilla muilla tukitoimilla. Ensimmäinen tukipaketti ylsi 1,4 miljardiin euroon ja toinen 1,45 miljardiin euroon. Tukisummat ovat kunta-valtio-suhteessa aikaisemmin tehtyihin päätöksiin peilaten poikkeuksellisen suuret.

Koronaepidemia, väestön ikääntymisestä johtuva sosiaali- ja terveydenhuoltomenojen kasvu sekä pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaiset tehtävämuutokset lisäävät lähivuosina kun-

tien menoja. Toimintamenojen kasvu on kehitysarvion mukaan voimakkaimmillaan vuosina 2020-2021, mutta kasvu maltillistuu sen jälkeen muun muassa korona-vaikutusten pienentymisen takia.

Peruspalvelujen kehittämistä jatketaan pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaisesti. Oppivelvollisuusikä korotetaan 18 vuoteen, oppilas- ja opiskelijahuollon palveluja vahvistetaan, vanhuspalvelujen hoitohenkilöstön vähimmäismitoitusta nostetaan, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulakia uudistetaan ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennetaan. Nämä muutokset edelleen kasvattavat kuntien menoja tai vähentävät tuloja, mutta muutosten kustannukset korvataan kunnille valtionosuusjärjestelmässä. Lisäksi varhaiskasvatusmaksujen lasku kompensoidaan korottamalla yhteisöveron jako-osuutta 2 prosenttiyksiköllä.

Kuntalain mukaan kuntatalousohjelmassa esitetään valtion talousarvioesityksen yhteydessä arvio sen vaikutuksista kuntatalouteen. Laskennalliset valtionosuudet ovat yhteensä 8,7 mrd. euroa eli noin 0,6 mrd. euroa enemmän kuin vuoden 2020 varsinaisessa talousarviossa (8,1 mrd. euroa). Valtion korvaus kunnille veroperustemuutoksista aiheutuvista verotulojen menetyksistä on 2,36 mrd. euroa vuonna 2021. Edellä mainittujen valtionapujen lisäksi kunnille ja sairaanhoitopiireille korvataan täysimääräisesti koronavirukseen liittyvät välittömät kustannukset, kuten testaus ja potilaiden hoito, niin kauan kuin tautitilanne ja hybridistrategian toimeenpano sitä edellyttävät. Vuoden 2021 talousarvioesityksessä näihin toimiin ehdotetaan 1,66 mrd. euroa.

Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen on vuonna 2021 yhteensä 865 milj. euroa kuntataloutta vahvistava verrattuna vuoden 2020 varsinaiseen talousarvioon. Kuntataloutta vahvistavat erityisesti lisäykset kuntien valtionosuuksiin ja yhteisöveron jako-osuuden korotukset.

Kuntatalouden rahoitusasema kohenee hieman vuonna 2022 vuoteen 2021 verrattuna, mutta pysyy edelleen selvästi alijäämäisenä. Menojen ja tulojen rakenteellinen epätasapaino kasvattaa kuntien velkaantumista. Kuntien ja sairaanhoitopiirien velka suhteessa BKT:hen kasvoi vuonna 2019 9,8 prosenttiin. Velkasuhteen kasvu jatkuu paikallishallinnon alijäämien vuoksi ripeänä lähivuosien ajan.

Koronakriisiin ja sen kehittymiseen liittyy huomattavaa epävarmuutta. Koronakriisin vaikutukset kuntatalouteen riippuvat epidemian etenemisestä ja siihen liittyvien rajoitustoimien luonteesta. Myös kuluttajien varovaisuudella ja matkailun elpymisellä on vaikutusta erityisesti suurten kaupunkien ja matkailusta riippuvaisten kuntien tilanteeseen.

Talouden hidastuminen koronapandemiasta yhdessä väestön ikääntymisen ja rakennuskannan iästä ja muuttoliikkeestä aiheutuvien investointipaineiden kanssa pitävät kuntatalouden tulojen ja menojen epätasapainon mittavana koko ennustejakson. Suhdanteen lisäksi kuntataloutta rasittavat rakenteelliset ongelmat. Väestön ikääntyminen lisää sosiaali- ja terveyspalvelujen kasvua ja heikentää verotulojen kehitystä.

UUDENMAAN TALOUSNÄKYMÄT

Koronakriisin talousvaikutukset iskevät erityisesti Uudellemaalle

Uusimaa on ollut yksi suurimmista koronapandemian kärsijöistä Suomessa niin sairastuneiden määrän kuin taloudellisten vaikutuksien osalta. Koronakriisin aikana Uudenmaan työttömyys on Pohjanmaan ohella kasvanut vuodentakaiseen verrattuna eniten Manner-Suomessa. Koronaviruksen aiheuttama kriisi on Uudellamaalla koskettanut erityisen rajusti palvelualoja.

Elinkeinoelämän tilanne Uudellamaalla on jokseenkin kaksijakoinen. Toimialojen kesken ja niiden sisällä on eroja ja suurta vaihtelua yritysten kestävyys suhteen. Merkittävää on myös koronapandemian vaikutusten ajoitus, joka vaihtelee suuresti toimialoittain. Osalle vaikutukset näkyvät heti rajoitustoimien alkaessa ja osalle vaikutukset ovat vasta tulossa.

Helsingin seudun Kauppakamarin syyskuussa 2020 toteuttamassa kyselyssä Helsingin seudun yrityksistä noin neljännes ennakoi liikevaihdon pysyvän ennallaan tai kasvavan lähitulevaisuudessa. Lähes puolet yrityksistä ennakoi koronan vähentävän liikevaihtoa korkeintaan 25 prosentilla ja yli 50 prosentin pudotusta lähitulevaisuudessa ennakoi hieman yli kymmenen prosenttia vastaajista. Suurimmat liikevaihdon pudotukset ennakoitiin majoitus- ja ravitsemustoimialalla, myös konkurssin riski oli alan yrityksillä erityisesti noussut. Majoitus- ja ravitsemusalan yrityksistä 57 prosenttia arvioi konkurssiriskin nousseen merkittävästi koronakriisin myötä. Vähiten konkurssiriskin katsottiin nousseen rakentamisen ja rahoituksen sekä vakuutustoiminnan aloilla. Yleinen suhdannenäkymä on Uudella maalla laskenut negatiivisen puolelle.

Kaupan tilanne on kaksijakoinen. Vähittäistavarakaupalla menee erittäin hyvin, mutta erikoiskaupat ovat suurissa vaikeuksissa. Suurimpiin häviäjiin kuuluvat myös ravitsemusala sekä henkilöliikenneala työmatkaliikenteen vähennyttä huomattavasti. Kongressi- ja tapahtumatoimiala, joka on ollut viime vuosina kasvava toimiala, on erityisen kriisiytynyt. Kriisitilanteen jatkuessa alalla on nähtävissä konkurssreja ja toiminnan lakkauttamista. Toisaalta ohjelmistojen kehittäjille etätyön lisääntyminen on avannut uusia kasvun mahdollisuuksia. IT-alan yrityksistä noin 50 prosenttia ennustaa kovaa kasvua lähitulevaisuudessa. Asiantuntijapalveluita tuottavat yritykset ovat selviytyneet kriisistä toistaiseksi hyvin, mutta uusien tilauksien väheneminen on merkittävä ongelma, jonka vaikutukset tulevat mahdollisesti näkyviin ensi vuonna. Teollisuuden tilaukset olivat olleet laskussa jo ennen koronaa. Kriisi on hankaloittanut entisestään uusien tilausten saamista. Rakennusteollisuudessa suurimmat kriisin vaikutukset alkavat näkyä vuoden 2020 lopulla. Nyt tekeillä olevien kohteiden jälkeen uusia suuria hankkeita on vähemmän ja kaikilla rakentamisen aloilla trendi on laskeva.

EK:n suhdannebarometrin mukaan Uudenmaan yritysten suhdannenäkymät olivat heinäkuussa kohentuneet merkittävästi kevään notkahduksesta, mutta suhdanteiden arvioitiin edelleen pysyvän vaimeina lähikuukausina. Heinäkuussa 60 prosenttia yrityksistä arvioi suhdanteiden pysyvän ennallaan, neljäsosa ennakoi heikkenemistä ja 15 prosenttia vastaajista odotti pikaista paranemista.

Lähteet:

Työ- ja elinkeinoministeriö, Alueelliset kehitysnäkymät, kevät 2020, syksy 2020.
Elinkeinoelämän keskusliitto, Suhdannebarometri, heinäkuu 2020, Uusimaa

ALUETALouden NÄKymiÄ HELSINGIN SEUDULLA

Helsingin seudun tuotannon kasvu pysähtyi vuoden 2019 lopulla viiden vuoden kasvujakson jälkeen. Bruttokansantuote kasvoi koko maassa reaalisesti 1,1 prosenttia ja Helsingin seudulla arvion mukaan yli 3 prosenttia vuonna 2019. Kuluvan vuoden keväällä talous kääntyi jyrkkään laskuun koronaepidemian aiheuttamien poikkeuksellisten olojen vuoksi. Ennakkoarvion mukaan seudun tuotanto kasvoi vielä hieman vuoden ensimmäisellä neljänneksellä, mutta laski 4-5 prosenttia toisella neljänneksellä. Loppukesän ja alkusyksyn aikana talous elpyi jonkin verran, mutta tulevaisuuden näkymiä hallitsee edelleen suuri epävarmuus. Arvioiden mukaan koronan vaikutus talouteen on ollut vuoden ensimmäisen puoliskon aikana jonkin verran lievempi Helsingin seudulla kuin koko maassa.

Toimialojen väliset erot talouden trendeissä eroavat huomattavasti Helsingin seudulla. Rakentamisessa sekä informaatio- ja viestintäalalla liikevaihdon kasvu jatkui koronasta huolimatta keväällä 2020. Teollisuuden, liike-elämän palveluiden ja kaupan kasvu pysähtyi tai kääntyi laskuun vuoden 2019 lopulla, ja lasku voimistui kuluvan vuoden keväällä. Korona aiheutti todella jyrkän pudotuksen erityisesti majoitus- ja ravitsemisalalla, mutta myös kuljetuksessa ja varastoinnissa sekä kulttuuri-, viihde- ja virkistyspalveluissa. Helsingin seudulle suuntautuvan matkailun romahtaminen maahantulo- ja yleisen epävarmuuden vuoksi vaikutti erityisesti näillä toimialoilla.

Työllisten määrä kasvoi Helsingin seudulla lähes 2 prosenttia vuonna 2019, ja kasvu jatkui kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Vuoden toisella neljänneksellä työllisten määrä laski prosentin (työvoimatutkimus*) ja henkilöstömäärä (tehdyt työvuodet) 7 prosenttia. Työllisyysaste kääntyi laskuun ja työttömyys voimakkaaseen kasvuun.

Euroopan, Suomen ja myös Helsingin seudun lähivuosien talousnäkyymiin liittyy erittäin paljon epävarmuutta koronaepidemian sekä Euroopan ja lähialueiden taloudellisen ja poliittisen epävakauden vuoksi. ETLA ennustaa Suomen Bkt:n laskevan kuluvana vuonna 4,5 prosenttia, mutta kasvavan 3,2 prosenttia vuonna 2021 ja 1,9 prosenttia vuonna 2022 (ETLA:n 09/2020). Etla ja muut ennustelaitokset korostavat taloudellisen toimintaympäristön poikkeuksellisen suuria epävarmuustekijöitä. Helsingin seudun talousnäkömät ovat kuitenkin kohtuulliset, sillä useille palvelualoille, jotka ovat Helsingin seudun vahvoja erikoistumisaloja, ennustetaan talouden elpymistä.

* Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksessa alle 3 kk lomautettuna olleet lasketaan työllisiin

ESPOON TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Väestömäärä vuoden 2020 alussa ja vuoden 2019 väestönlisäys osatekijöittäin

Vuoden 2019 lopussa Espoossa oli 289 735 asukasta. Väestömäärä kasvoi vuoden 2019 aikana 6 103 hengellä eli 2,2 prosenttia. Väestön lisäys oli 1 511 asukasta suurempi kuin vuotta aiemmin. Viimeisen viiden vuoden aikana Espoon keskimääräinen vuotuinen väestönkasvu on ollut yli 4 800 asukasta. Vuoden 2019 väestönkasvusta 1 501 henkeä oli luonnollista väestönkasvua, millä tarkoitetaan syntyneiden (3 056 henkeä) ja kuolleiden (1 555 henkeä) välistä erotusta. Vuoden 2019 Espoon väestönkasvusta suurin osa, 4 511 henkeä eli 74,0 prosenttia, tuli muuttovoitosta. Muuttovoitosta 1 976 henkeä eli 43,8 prosenttia oli ulkomaista muuttovoittoa. Muualta Suomesta Espooseen suuntautuvaa muuttovoittoa oli 2 535 henkeä. Viime vuosina muuttoliikkeen merkitys väestönlisäystekijänä on voimistunut ja luonnollisen väestönkasvun heikentynyt.

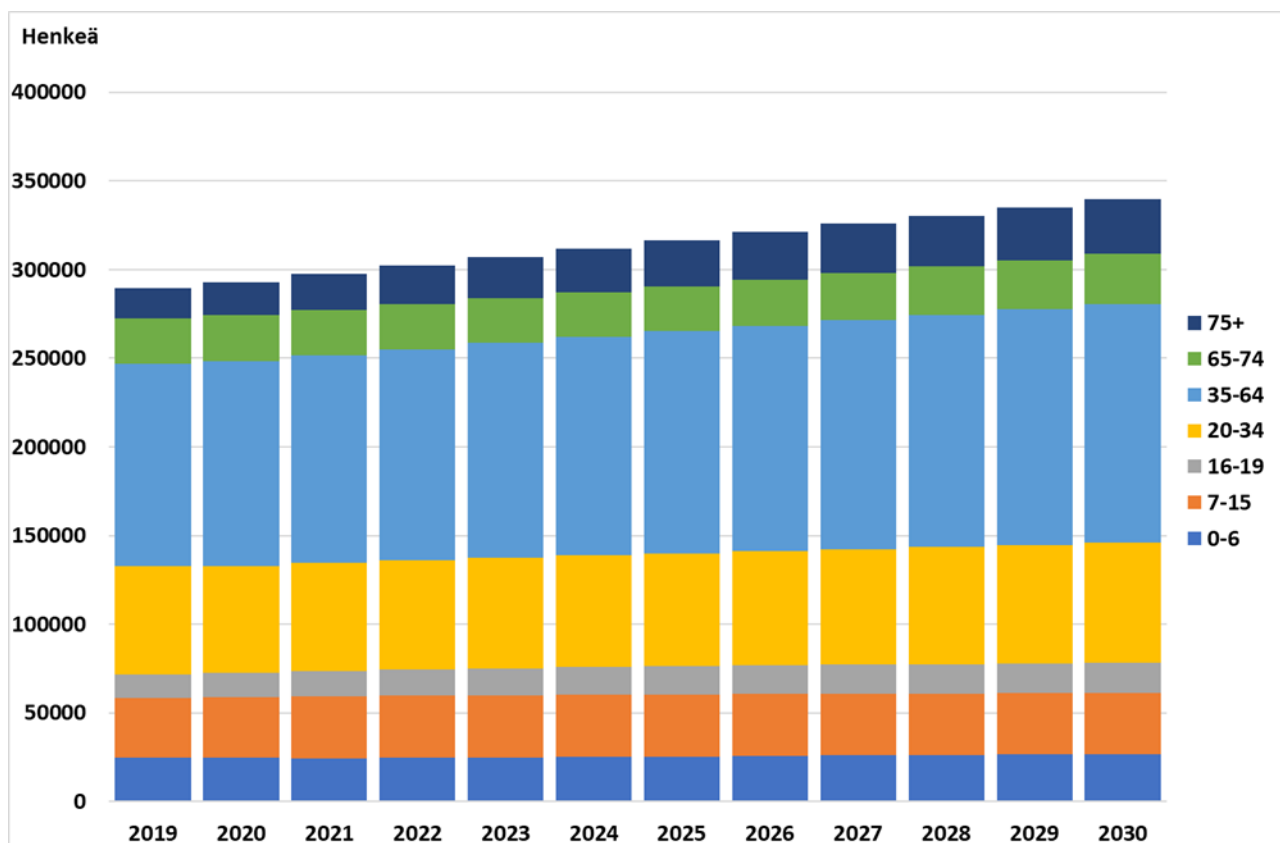
Ennakkotietoihin perustuva väestönkasvu vuonna 2020

Väestönmuutosten ennakkotietojen mukaan Espoossa oli kuluvan vuoden elokuun lopussa 291 490 asukasta. Vuoden alusta väestö oli kasvanut 1 759 hengellä. Muuttotappio muihin kuntiin oli tammielokuussa 754 henkeä. Ulkomailta saatua muuttovoittoa oli 1 492 henkeä. Syntyneiden enemmyyttä kuolleisuuteen nähden kerrytti 952 henkeä väestönlisäystä.

Väestön kasvuvauhti vuonna 2020 on ennakkotietojen perusteella huomattavasti edellisvuotta hitaampaa. Vuoteen 2019 verrattuna muutos on suuri erityisesti kotimaisessa muutossa: Espoo kärsii muuttotappiota muihin kuntiin. Vuoden 2020 luonnollinen väestönkasvu vaikuttaa hieman vuotta aiempaa pienemmältä. Ennakkotietojen perusteella Espoon väestönkasvuksi vuonna 2020 arvioidaan noin 3 000 asukasta.

Väestöennusteen mukainen väestönkasvu

Vuoden 2018 pitkän väestöennusteen nopean vaihtoehdon mukaan Espoossa tulee olemaan 316 500 asukasta vuoden 2025 lopussa. Vuoden 2030 loppuun mennessä Espoon väestömäärä kasvaa ennusteen mukaan 339 600 asukkaaseen. Tämä kehitys tarkoittaisi 49 900 asukkaan lisäystä vuosina 2020–2030 eli vuosittain keskimäärin noin 4 500 asukkaan väestönlisäystä.

Espoon väestö vuoden 2019 lopussa ja väestöennusteen mukainen ikäryhmittäinen väestön kehitys vuosina 2020-2030

Väestönkasvun vaikutus ikärakenteeseen ja väestölliseen huoltosuhteeseen

Väestönkasvun myötä Espoon ikärakenteessa tapahtuu muutoksia tulevan yhdentoista vuoden aikana. Väestön määrä kasvaa kaikissa ikäryhmissä, vaikka joidenkin ikäryhmien suhteellinen osuus väestöstä pienenee. Merkittävin muutos tapahtuu ikääntyneissä väestöryhmissä: eläkeikäisten eli 65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä kasvaa suhteellisesti yli 32 prosenttia nykyisestä ja heitä tulee olemaan 59 000 henkeä (17 prosenttia väestöstä) vuoden 2030 lopussa. Erityisen voimakkaasti kasvaa 75 vuotta täyttäneiden väestöosuus ja määrä. Seuraavan yhdentoista vuoden aikana 75 vuotta täyttäneiden määrä kasvaa 13 400 hengellä, mikä on yli kaksi kertaa enemmän kuin alle 20-vuotiaiden määrän kasvu, 6 500 lasta tai nuorta.

Palvelujen näkökulmasta muista keskeisistä ikäryhmistä alle kouluikäisten väestöosuus pienenee hieman, vaikka määrällisesti ryhmä kasvaa 2 100 lapsen verran seuraavan yhdentoista vuoden aikana.

Peruskouluikäisten 7–15-vuotiaiden osuus hieman supistuu, kun taas nuorten 16–19-vuotiaiden osuus kasvaa. Yhteensä nämä ikäryhmät kasvavat määrällisesti 4 500 kouluikäisen lapsen ja nuoren verran. Sitä vastoin 20–34-vuotiaiden nuorten aikuisten väestöosuus supistuu, kun taas parhaassa työiässä olevien, 35–64-vuotiaiden osuus väestöstä pysyy lähes samana, vaikka määrä kasvaa 20 200 hengellä. Kokonaisuutena työikäisten eli 20–64-vuotiaiden määrä kasvaa 27 200 hengellä seuraavan yhdentoista vuoden aikana

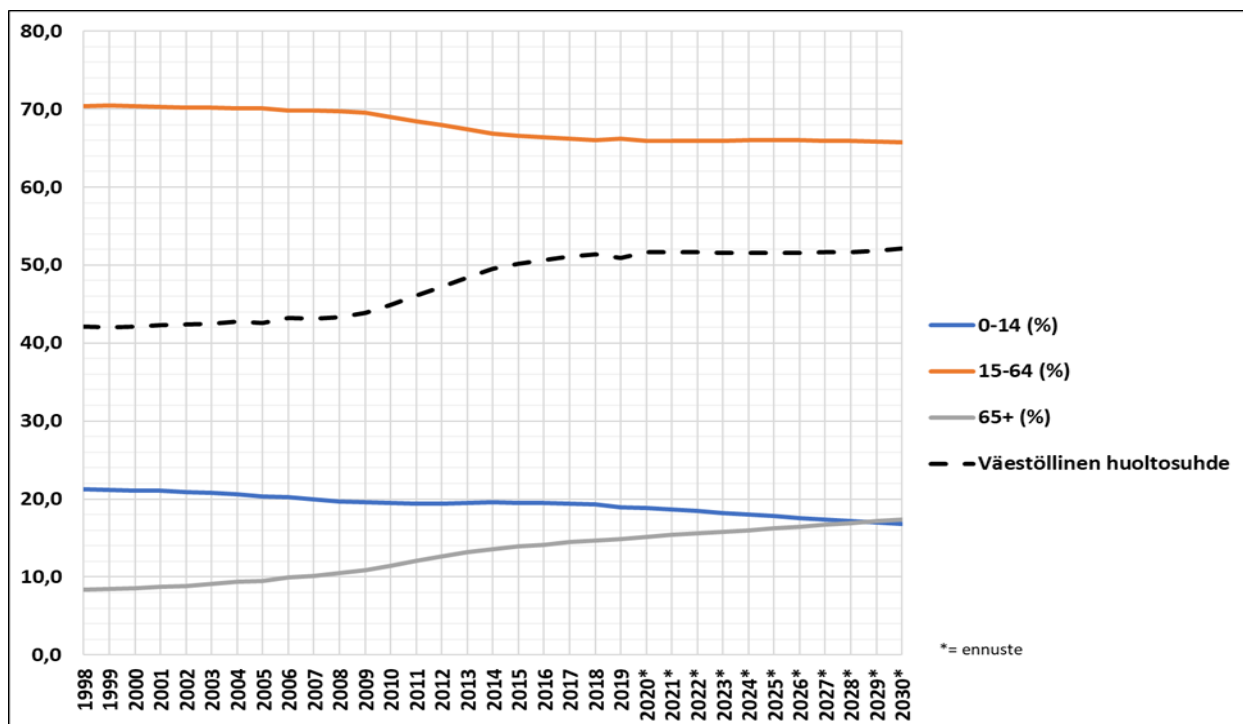

Ikäryhmittäiset väestömäärät ja -osuudet (%) 31.12. 2019 ja väestöennusteen perusteella vuosina 2020-2030 sekä väestönmuutos vuosina 2020-2030

	Ikä							Väestö
	0-6	7-15	16-19	20-34	35-64	65-74	75+	yhteensä
2019	24 609	33 704	13 316	60 903	114 273	25 740	17 186	289 731
*2020	24 582	34 322	13 692	60 342	115 601	25 805	18 671	293 014
*2025	25 322	35 084	15 856	63 782	125 158	25 458	25 838	316 498
*2030	26 664	34 476	16 997	67 893	134 500	28 503	30 577	339 608
Muutos 2019-2030	2 055	772	3 681	6 990	20 227	2 763	13 391	49 877
Osuus väestöstä %								
2019	8,5	11,6	4,6	21,0	39,4	8,9	5,9	100,0
*2020	8,4	11,7	4,7	20,6	39,5	8,8	6,4	100,0
*2025	8,0	11,1	5,0	20,2	39,5	8,0	8,2	100,0
*2030	7,9	10,2	5,0	20,0	39,6	8,4	9,0	100,0
Muutos 2019-2030 (%)	8,4	2,3	27,6	11,5	17,7	10,7	77,9	17,2

* = ennuste

Väestön ikärakenteen muutos heijastuu myös väestölliseen huoltosuhteeseen eli siihen, kuinka monta 0-14-vuotiasta lasta ja vähintään 65-vuotiasta ikääntynyttä on sataa 15–64-vuotiasta työikäistä kohti. Espoon väestöllinen huoltosuhte on heikentynyt viimeiset kymmenen vuotta eli lasten ja vanhusten suhteellinen osuus on kasvanut työikäisiin nähden. Vuonna 2008 huoltosuhte oli 43. Kun taas vuonna 2019 sataa 15–64-vuotiasta kohti väestössä oli 51 lasta tai vanhusta. Tämä tarkoittaa, että lapsia ja vanhuksia on noin kolmannes väestöstä. Erityisesti ikääntyneiden suhteellisen väestöosuuden kasvu heikentää väestöllistä huoltosuhdetta hieman myös vuoteen 2030 ulottuvassa tarkastelussa. Vuonna 2030 sataa työikäistä kohden on 52 lasta tai vanhusta. Eläkeikäisten, 65 vuotta täyttäneiden, osuus väestöstä ylittää 0-14-vuotiaiden osuuden vuodesta 2029 alkaen.

Espoon väestöllisen huoltosuhteen ja siihen vaikuttavien ikäryhmittäisten väestöosuuksien kehitys vuosina 1998-2030

Vieraskielinen väestö Espoossa

Vuoden 2019 lopussa espoolaisista oli ulkomaan kansalaisia 33 576 henkeä eli 11,6 prosenttia. Vieraskielisiä oli huomattavasti enemmän, 52 196 henkeä ja heidän osuutensa väestöstä oli kohonnut vuoden aikana 17,0 prosentista 18,0 prosenttiin. Yleisimmät Espoossa puhutut vieraat kielet olivat venäjä (noin 7 400 puhujaa) ja viro (lähes 5 900 puhujaa). Arabiankielisiä puhujia oli yli 4 300 henkeä, englanninkielisiä yli 3 300 henkeä, kiinankielisiä yli 2 900 ja somalinkielisiä lähes 2 900 henkeä. Vertailun vuoksi ruotsinkielisiä espoolaisia oli 20 033 henkeä eli 6,9 prosenttia väestöstä ja suomen- tai saamenkielisiä 217 502 henkeä eli 75,1 prosenttia väestöstä.

Espoon vieraskielisten määrä kasvaa. Vuonna 2018 tehdyn Helsingin seudun vieraskielisen väestön ennusteen mukaan vuoden 2022 lopussa 20,1 prosenttia espoolaisista eli 60 633 henkeä olisi vieraskielisiä. Seuraavan kymmenen vuoden aikana eli vuoden 2029 loppuun mennessä vieraskielisten määrä kasvaisi nykyisestä 33 421 asukkaalla ja vieraskielisiä olisi 85 617 eli 25,7 prosenttia espoolaisista.

Vieraskielisten espoolaisten ikäryhmittäiset väestömäärät ja -osuudet (%) 31.12.2019 ja väestöennusteen* perusteella 31.12.2020–2029 sekä väestönmuutos vuosina 2019–2029

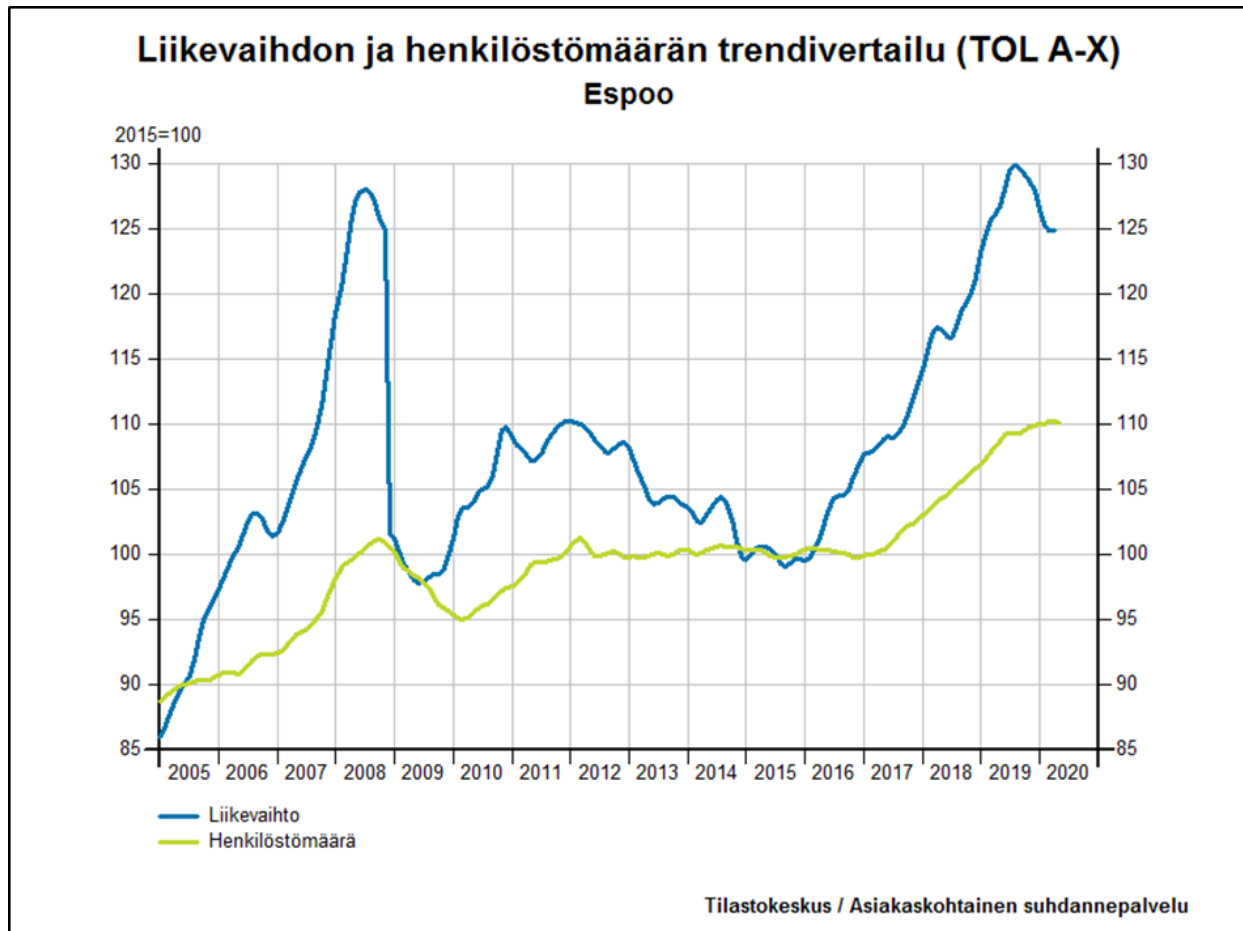
	Ikä							Väestö yhteensä
	0-6	7-15	16-19	20-34	35-64	65-74	75+	
2019	6 030	6 152	2 151	15 848	20 535	1 091	389	52 196
2020*	6 044	6 641	2 293	15 463	21 905	1 246	458	54 050
2021*	6 229	7 212	2 460	16 024	23 508	1 356	519	57 310
2022*	6 455	7 698	2 710	16 564	25 105	1 536	564	60 633
2029*	8 012	10 470	4 528	21 553	36 777	3 066	1 212	85 617
Muutos 2019–2029	1 982	4 318	2 377	5 705	16 242	1 975	823	33 421
Osuus väestöstä %								
2019	11,6	11,8	4,1	30,4	39,3	2,1	0,7	100,0
2020*	11,2	12,3	4,2	28,6	40,5	2,3	0,8	100,0
2021*	10,9	12,6	4,3	28,0	41,0	2,4	0,9	100,0
2022*	10,6	12,7	4,5	27,3	41,4	2,5	0,9	100,0
2029*	9,4	12,2	5,3	25,2	43,0	3,6	1,4	100,0
Muutos 2019–2029	32,9	70,2	110,5	36,0	79,1	181,0	211,6	64,0

Yritysten kokonaisliikevaihto Espoossa kääntyi laskuun vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä, henkilöstömäärän supistuminen alkoi huhtikuussa

Tilastokeskuksen Suhdannepalvelun estimoima yritysten liikevaihto Espoossa kasvoi vuoden 2019 kaikilla vuosineljänneksillä edellisen vuoden vastaavaan vuosineljännekseen verrattuna. Vuositasolla liikevaihto kasvoi vuoden 2019 aikana 9,5 prosenttia vuoden 2018 tasosta. Vuosi 2020 puolestaan alkoi laskulla: ensimmäisen neljänneksen aikana liikevaihto supistui 1,3 prosenttia vuoden 2019 ensimmäisen neljänneksen tasosta. Vuoden 2020 huhtikuussa laskua tuli 5,8 prosenttia.

Yritysten estimoitu henkilöstömäärä eli työpaikkojen määrä Espoossa kasvoi vuonna 2019 vuositasolla 3,8 prosenttia edellisvuodesta. Vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä henkilöstömäärä kasvoi 2,5 prosenttia vuoden 2019 ensimmäisestä neljänneksestä. Vuoden 2020 huhtikuussa henkilöstömäärä supistui 2,5 prosenttia ja toukokuussa puolestaan 4,1 prosenttia.

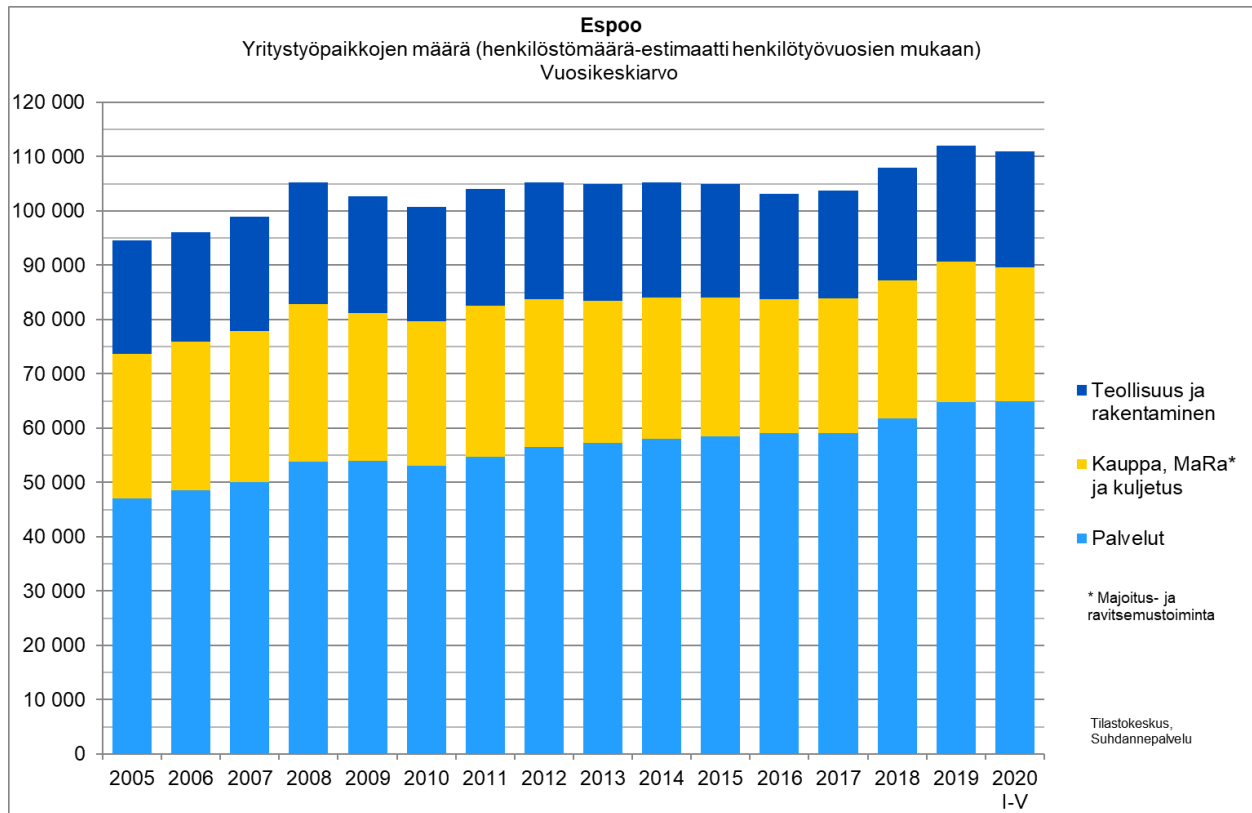

Yritysten liikevaihdon ja henkilöstömäärän trendi Espoossa vuodesta 2005 indeksiä arvoina (vuosi 2015=100)

Henkilötyövuosien mukaan estimoituna Espoossa oli vuoden 2020 tammi-maaliskuussa noin 111 000 yritystyöpaikkaa. Vuosina 2011-2017 määrä oli 104 000 - 105 000, ja kääntyi vuonna 2018 selvään nousuun. Vuonna 2019 yritystyöpaikkojen määrä kasvoi 3 700:lla edellisvuodesta. Vuonna 2020 kasvu taittui ja tammi-toukokuussa määrä suunnilleen vuodentakaisella tasolla.

Yritystyöpaikoista lähes 60 prosenttia on palvelualoilla, joiden osuus on hienoisesti kasvanut kuluneen vuosikymmenen aikana. Palvelualojen kokonaisuuteen tässä tarkastelussa kuuluvat mm. informaatio ja viestintä, rahoitus- ja vakuutus toiminta, kiinteistöalan toiminta, ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta, koulutus sekä terveys- ja sosiaalipalvelut. Kaupan, majoitus- ja ravitsemustoiminnan sekä kuljetusalan osuus yritystyöpaikoista on reilu viidennes ja teollisuuden sekä rakentamisen osuus vajaa viidennes.

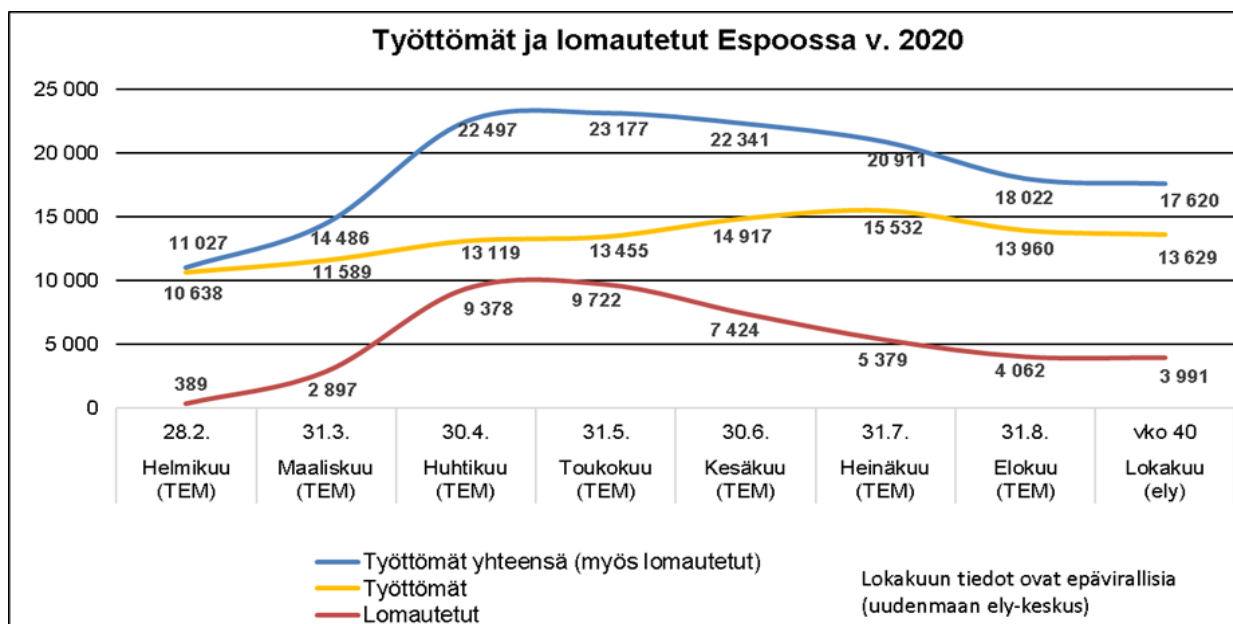
Länsimetron kehityskäytävällä oli vuonna 2019 noin 55 000 yritystyöpaikkaa, kun vuosina 2011-2018 määrä oli 47 000 - 52 000. Työpaikkamäärä on viime vuosina kasvanut erityisesti Tapiolan asemanseudulla, johon kuuluvat myös Aalto-yliopiston (Otaniemi) ja Keilaniemen metroasemat. Vuoden 2020 alkupuolella kasvu näyttää pysähtyneen: tammi-toukokuussa määrä pysyi noin 55 000 yritystyöpaikassa. **Kaupunkiradan kehityskäytävällä** oli vuoden 2020 tammi-toukokuussa estimaatin mukaan noin 35 000 yritystyöpaikkaa. Myös täällä määrä on pysynyt suunnilleen viime vuoden lukemissa. Yritystyöpaikkojen määrä notkahti muutamalla tuhannella vuonna 2016, mutta on sen jälkeen noussut lähes vuoden 2015 tasolle.

Yritysten estimoitu työpaikkamäärä Espoossa vuosikeskiarvoina 2005-2019 sekä tammi-toukokuun 2020 keskiarvona

Työttömyys laskenut koronakevään huippulukemasta, mutta työttömiä oli lokakuun alussa edelleen yli 6 500 enemmän kuin ennen koronakriisiä

Uudenmaan ely-keskuksen julkaiseman epävirallisen korona-ajan työllisyysseurannan mukaan Espoossa oli lokakuun alussa (vko 40) työttömiä 17 620, joista lomautettuja 3 991. Työttömyysaste oli 12 prosenttia. Korona-ajan työllisyysseurannan luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia virallisten työttömyyslukujen kanssa.

Työttömien ja lomautettujen määrä Espoossa, helmikuun loppu – lokakuun alku 2020

TEM:n tuorein virallinen tilasto on elokuun 2020 lopulta, jolloin **työttömyysaste** eli työttömien osuus työvoimasta oli Espoossa 12,3 prosenttia eli 4,1 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuotta aiemmin. Ennen koronarajoitusten vaikutuksia viime helmikuussa työttömyysaste oli 7,5 prosenttia. Korkeimmillaan työttömyysaste oli viime toukokuussa, minkä jälkeen suunta kääntyi laskuun. Koko maan työttömyysaste oli elokuussa 12,5 prosenttia.

Työttömiä työnhakijoita oli Espoossa ennen koronarajoitusten vaikutuksia viime helmikuun lopulla 11 027 eli sama määrä kuin vuotta aiemmin. Tuolloin taittui yli kolme vuotta jatkunut työttömien määrän vähentyminen Espoossa. **Elokuun lopulla Espoossa oli 18 022 työtöntä työnhakijaa**, mikä oli 1,6 kertaa (6 740 henkeä) enemmän kuin vuotta aiemmin. Lomautettuja oli 4 062 eli 23 prosenttia työttömistä. Muutokset ovat olleet voimakkaimmat lomautettujen määrässä, joka kasvoi jyrkästi keväällä ja on vähentynyt kesäkuusta alkaen. Kokonaan työsuhdetta vailla olevien työttömien määrä kasvoi kevään ja kesän aikana huomattavasti hitaammin ja kääntyi laskuun elokuussa.

Työttömyyden kehitykseen vaikuttaa ratkaisevasti se, kuinka kansainväliset vientimarkkinat sekä kotimaisten tuotteiden ja palvelujen kysyntä saadaan elpymään koronakriisin aiheuttamasta pysähdyksestä. Tähän vaikuttavat mm. se voidaanko koronarajoitusten purkamista jatkaa vai joudutaanko rajoituksia jälleen kiristämään. Kuluva syksyn aikana koronatilanne on merkittävästi pahentunut rauhallisemman jakson jälkeen. Työttömyystilanne oli jo ilman koronakriisiäkin alkuvuodesta kääntymässä huonompaan suuntaan. Koronakriisin kynnyksellä viime helmikuussa arvioitiin muuttaman kuluneen vuoden trendin perusteella työttömiä olevan vuoden 2021 helmikuussa noin 11 600 eli kasvua olisi vuoden aikana noin tuhannen työttömän verran. Tällä hetkellä näyttää siltä, että ensi vuoden elokuussa työttömien määrässä on edelleen ”koronalisää” helmikuun tilanteen perusteella ennustetun 11 600 työttömän lisäksi. Kuluva vuoden kehityksen perusteella työttömien työnhakijoiden määrä Espoossa saattaisi vuoden kuluttua olla 15 000.

Alle 25-vuotiaiden työttömyysaste oli vuoden 2020 elokuussa 14 prosenttia kun vuotta aiemmin työttömyysaste oli 7 prosenttia. Työttömiä alle 25-vuotiaita oli lähes kaksinkertainen määrä vuodentakaiseen verrattuna eli 1 942 henkeä. Myös nuorten kohdalla muutaman vuoden kestänyt työttömyyden laskusuuntaus pysähtyi helmikuussa. Nuorten työttömyys oli pahimmillaan huhtikesäkuussa (yli 2 600 työtöntä), minkä jälkeen määrä kääntyi laskuun. Koronakriisin kynnyksellä alle 25-vuotiaita työttömiä arvioitiin olevan vuoden 2021 helmikuussa noin 950. Koronakriisin vaiku-

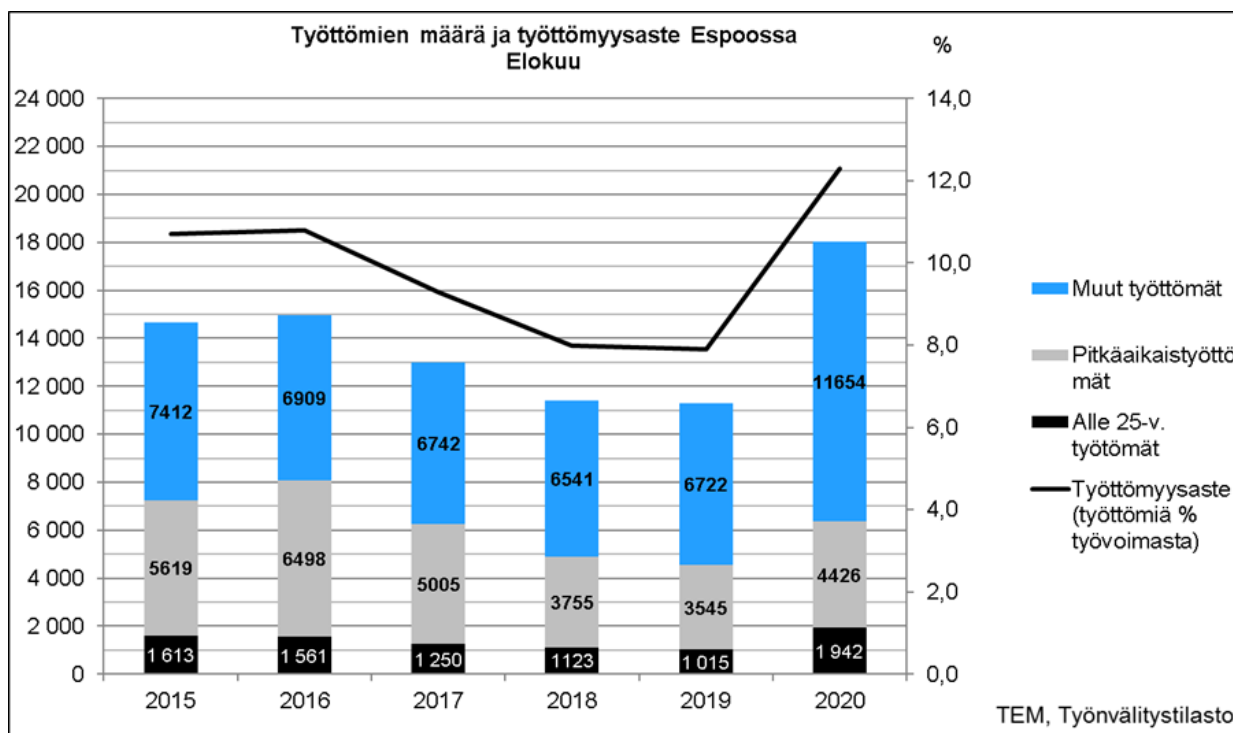
tukset huomioiden määrä on vuoden 2020 elokuussa todennäköisesti korkeampi, 1 000 -1 500 työttömän luokkaa.

Myös **pitkäaikaistyöttömien** (yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleiden) määrän väheneminen taittui viime helmikuussa, jolloin pitkäaikaistyöttömiä oli 3 425 eli saman verran kuin vuotta aiemmin. Vaikka työttömien kokonaismäärä kääntyi kesäkuussa laskuun koronakevään huippulukemista, pitkäaikaistyöttömien määrä on jatkanut kasvuaan. Elokuun lopulla Espoossa oli 4 426 pitkäaikaistyöttöä eli 881 enemmän kuin vuotta aiemmin ja toistasataa enemmän kuin edeltävänä kuukautena. Viime vuosien trendin perusteella ja koronatilanteen vaikutus huomioiden karkea arvio pitkäaikaistyöttömien määrästä ensi vuoden elokuussa on noin 5 000. Määrään vaikuttaa ratkaisevasti, kuinka suuri osa viime kevään ja kesän aikana työttömäksi jääneistä työllistyy vuoden kuluessa.

Myös **ulkomaan kansalaisten** osalta muutaman vuoden jatkunut työttömyyden lasku käytännössä pysähtyi viime helmikuussa. Tuolloin ulkomaan kansalaisia oli työttömänä 2 637 ja työttömyysaste oli 18 prosenttia eli työttömyys oli vuodentakaisella tasolla. Koronatilanteen seurauksena myös ulkomaalaisten työttömyys nousi jyrkästi saavuttaen huippunsa heinäkuussa. Elokuun lopulla Espoossa oli ulkomaan kansalaisia työttömänä 3 913 ja työttömyysaste oli 24,5 prosenttia. Todennäköisesti ulkomaan kansalaisten työttömyystilanne on tilastoitua huonompi, sillä huomattava osa ulkomaalaisista ei ilmoittaudu työttömäksi työnhakijaksi. Osalla syynä tähän on puutteelliset tiedot työttömyysturvan hakemisesta, osalla pelko oleskeluluvan katkeamisesta työpaikan menetyksen seurauksena.

Espoossa merkittävänä ryhmänä ovat **korkeasti koulutetut työttömät**. Vähintään alimman korkeasteen tutkinnon suorittaneita on 35 prosenttia kaikista Espoon työttömistä. Ammattiryhmistä työttömänä oli noin 5 390 johtajaa, erityisasiantuntijaa ja asiantuntijaa (30 prosenttia työttömistä). Espoon työ- ja elinkeinotoimistossa oli elokuun 2020 lopulla 1 707 avointa työpaikkaa, mikä oli 602 työpaikkaa (26 prosenttia) vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Arviot työttömien määrästä vuoden kuluttua ovat hyvin karkeita ja niihin liittyy merkittäviä epävarmuustekijöitä. Työttömyyslukuissa on myös huomattavaa vuodensisäistä kausivaihtelua. Kesä- ja heinäkuussa työttömien määrä on joka vuosi korkeimmillaan. Tämä johtuu mm. siitä, että oppilaitoksista vapautuu lukukausien päätyttyä työvoimaa työmarkkinoille. Myös vuoden lopussa työttömyysluvut ovat koholla.

Työttömien määrä ja työttömyysaste Espoossa, elokuu 2015-2020

Vuonna 2021 Espoossa valmistuu vajaa 4000 uutta asuntoa, seuraavina vuosina keskimäärin 3 300 uutta asuntoa vuosittain

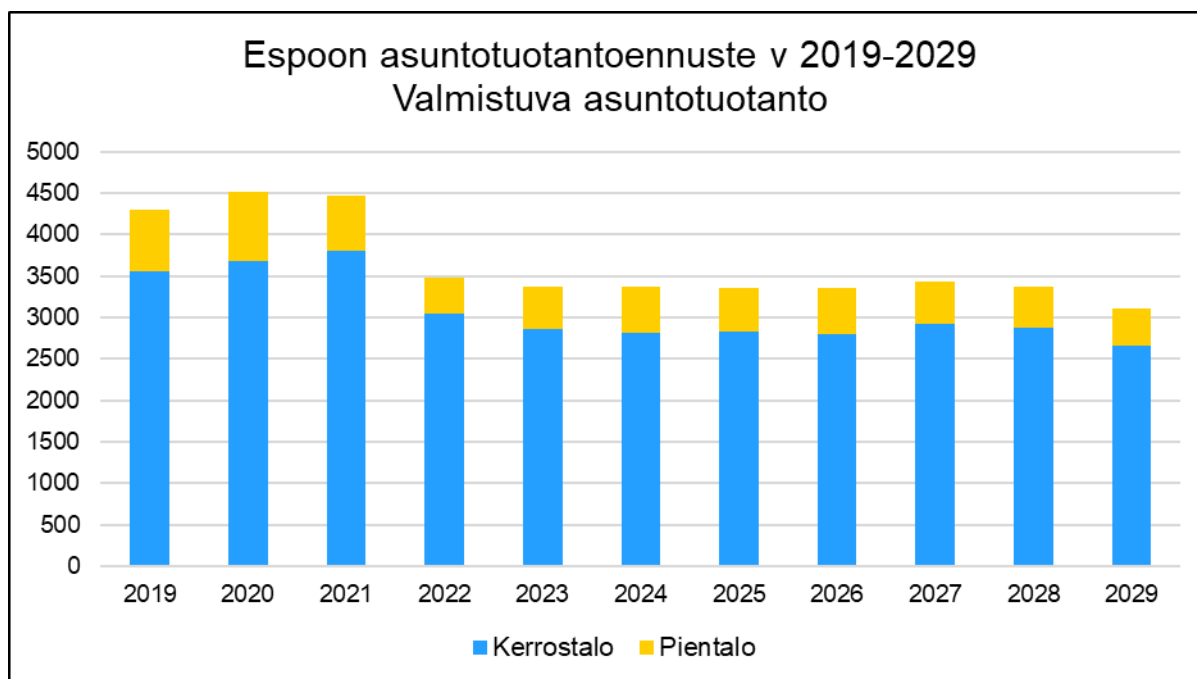
Ennakkotiedon mukaan tammi-syyskuussa 2020 on rekisteröity valmistuneeksi talonrakentamisen uudistuotantoa yhteensä noin 240 000 k-m². Uusia asuntoja valmistui tammi-syyskuussa Espoon kaupungin asuntoyksikön mukaan 2 393 eli 979 asuntoa vuodentakaisista vähemmän. Valtion tukemia vuokra-asuntoja valmistui 233, josta Espoon Asunnot Oy:lle 70 asuntoa. Asumisoikeusasuntoja ei valmistunut.

Talonrakentamisen uudistuotantoa on tammi-syyskuulle rekisteröity alkaneeksi noin 405 000 k-m². Espoon kaupungin asuntoyksikön mukaan uusia asuntoja oli aloituksissa 4 017 eli 1 141 asuntoa enemmän kuin vuodentakaisissa aloituksissa. Käynnistyneistä 502 (12 prosenttia) oli valtion tukemia vuokra-asuntoja ja 141 (4 prosenttia) asumisoikeusasuntoja. Lyhyen korkotuen hankkeita aloitettiin 87. Espoon Asunnot Oy:n hankkeita alkoi 190 asuntoa.

Uusia rakennuslupia on rekisteröity vuoden 2020 tammi-syyskuussa myönnetyksi noin 450 000 k-m². Asuntoja myönnetyissä uusien kohteiden rakennusluvuissa oli Espoon kaupungin asuntoyksikön mukaan 4 134, mikä on 762 enemmän kuin vuotta aiemmin.

Toteutuneet rakennustuotannon kerrosneliömetrivolyymit ovat todennäköisesti rekisteritietoja korkeampia, koska rekisteri päivittyy viiveellä. Siksi rekisteritiedot ovat ennakkotietoja. Asuntotuotannon osalta rekisteritiedot on täydennetty kaupungin Asuntoyksikön tiedoilla.

Kaksi vuotta sitten laaditussa kymmenen vuoden asuntotuotantoennusteessa arvioitiin vuoden 2020 asuntotuotannoksi noin 4 500 uutta asuntoa (kuva). Tällä hetkellä näyttää siltä, että määrä tulee olemaan 3 600 - 3 900, mikä sekin on poikkeuksellisen paljon. Saman verran asuntoja arvioidaan valmistuvan myös vuonna 2021. Seuraavina vuosina valmistuvien asuntojen määrän ennustetaan vähitellen vakiintuvan keskimäärin 3 300 asunnon vuositasolle. Tulevien vuosien tuotannosta noin 85 prosenttia on kerrostaloasuntoja.

Espeen asuntotuotantoennuste v. 2019-2029

Hiilineutraali ja kestävä kehitys Espoo tehdään yhdessä

Espeen tarinan mukaan Espoo haluaa olla Euroopan kestävin kaupunki nyt ja tulevaisuudessa. Osana tavoitteen saavuttamista kaupunki tavoittelee hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä ja toimii YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden (SDG) edelläkävijänä.

Kestävä kehitys työllä tuetaan vihreää ja digitaalista siirtymää osana koronakriisistä toipumista ja talouden jälleenrakentamista. Espoo toimii kehittämisalustana älykkäille ja kestäville kaupunkiratkaisuille. Kaupunki, yritykset ja kehittäjäkumppanit toteuttavat uusia energian, liikkumisen, kiertotalouden ja älykaupungin ratkaisuja, joilla rakennetaan parempaa kaupunkiympäristöä ja arjen palveluja espoolaisille.

Yhteistyö kumppaneiden kanssa varmistaa, että espoolaiset saavat tulevaisuudessa käyttöönsä yhä puhtaammin tuotettua energiaa. Espeen asukasta kohden lasketut kasvihuonekaasupäästöt ovatkin laskeneet jo yli kolmanneksen kansainvälisesti sovitun vertailuvuoden 1990 tasosta. Kokonaispäästöt ovat laskeneet huippuvuodesta 2007 reilulla neljänneksellä, mutta ovat edelleen hieman suuremmat kuin vertailuvuonna.

Vuonna 2019 valmistuneen Espeen kaupungin kestävä energian ja ilmaston toimintasuunnitelman (SECAP) mukaan hiilineutraaliuden saavuttaminen on mahdollista, jos sekä kaupunki että sen kumppanit, tärkeimpinä Fortum ja Helsingin seudun liikenne HSL, toimivat tehokkaasti tavoitteen eteen. Päästövähennystoimissa paras vaikuttavuus saavutetaan luopumalla fossiilisista polttoaineista lämmön ja sähkön tuotannossa, kehittämällä kestäviä kaupunkiratkaisuja ja edistämällä sujuvaa joukkoliikennettä, kävelyä ja pyöräilyä. Kaupunki on sopinut Fortumin kanssa Espoo Clean Heat -kokonaisuudesta, jonka myötä kaukolämmön tuotannossa luovutaan kivihilestä vuonna 2025 ja kaukolämpö on uusiutuvaa 2020-luvun aikana. Lisäksi tunnistetaan ja toteutetaan lisätoimenpiteitä, joilla saavutetaan hiilineutraalisuustavoitteesta puuttuva, noin 60 000 tonnin CO₂-ekvivalentin kokoinen päästövähennys.

Espoon ilmastotyötä johdetaan kaupungin talouden ja toiminnan suunnittelun kautta SECAP-suunnitelmaan tukeutuen. Hiilineutraalisuustavoitteet ja -toimenpiteet nostettiin vuonna 2020 ensimmäistä kertaa talous- ja tuottavuusasioiden rinnalle kaupunginjohtajan strategiakeskusteluihin ja ilmastotyö nivotaan osaksi kunkin tulosyksikön vuosisuunnitelmia. Kaupungin suunnittelemat ja toteuttamat päästövähennystoimenpiteet löytyvät talousarviosta, tulosyksiköiden suunnitelmista ja tulokorteista. Niitä päivitetään vuosittain.

Vuonna 2020 Espoo laati ensimmäistä kertaa vapaaehtoisen arvion (Voluntary Local Review, VLR) kaupungin toiminnasta suhteessa YK:n Agenda 2030 -ohjelman 17 kestävästä kehityksen tavoitteeseen (Sustainable Development Goals, SDG). Arvio tarjoaa yhdessä toimialojen ja kumppaneiden kanssa laaditun nykytila-analyysin kaupungin toiminnasta kestävästä kehityksen näkökulmasta ja toimii pohjana kaupungin edelläkävijyytyölle kestävästä kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa.

ESPOON KAUPUNGIN TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISTOIMINTA

Kaupunkitasoisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan lähtökohtia

Kaupunkitasoisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan tarkoituksena on tukea Espoo-tarinan päämäärien ja valtuustokauden tavoitteiden valmistelua, toteuttamista ja seuranta sekä havainnoida ja ennakoita kaupungin toimintaan vaikuttavia tekijöitä ja arvioida niiden vaikutuksia. Tutkimustoiminta tuottaa kaupungille Espoo-tarinan linjauksiin kiinnittyvää tietoa johtamisen, päätöksenteon ja palvelujen kehittämisen tueksi. Toiminnalla parannetaan palvelujen järjestämisen edellytyksiä, ennakoidaan toimintaympäristössä ja palvelutarpeissa tapahtuvia muutoksia sekä varmistetaan entistä tuottavampien järjestämistapojen käyttöönotto. Lisäksi mahdollistetaan tutkijoiden ja käytännön toimijoiden yhteinen pohdinta siitä, miten tutkimustietoa voidaan soveltaa ja käyttää kaupungin johtamisessa, päätöksenteossa, kehittämisessä ja palvelutuotannossa sekä kehitetään tiedon saatavuutta ja visualisointia.

Keskeistä on myös Espoo-tarinan ja poikkihallinnollisten kehitysohjelmien tukeminen, pitkäjänteisyys ja suunnitelmallisuus, tuottavuuden ja kaupungin rahoitustasapainon parantaminen, valmistautuminen tuleviin haasteisiin ja uusien yhteisten ratkaisujen ja toimintatapojen kehittäminen sekä seutuyhteistyön vahvistaminen.

Kaupunkitasoisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan sisällöllisiä painopisteitä ovat väestön hyvinvoinnin ja kestävästä kehityksen tavoitteiden edistäminen; kaupunkirakenteen kehittäminen erityisesti Länsimetron kehityskäytävän osalta; kaupungin tuottamiin palveluihin, niiden rakenteisiin, laatuun ja käyttäjien tyytyväisyyteen ja toiminnan vertailtavuuteen liittyvä tutkimus ja kehittäminen; sekä Espoon kilpailukykyyn ja elinkeinoelämän toimintaan liittyvä tutkimus. Myös henkilöstön ja työvoiman saatavuuteen, osaamiseen ja työhyvinvointiin liittyvät teemat ovat keskeisiä.

Seudullinen yhteistyö ja kumppanuus

Espoon kaupungin tutkimus- ja kehittämistoiminnalla on vahvat sidokset seudulliseen tutkimusyhteistyöhön sekä joihinkin valtakunnallisiin politiikkaohjelmiin. Yhä useammat tutkittavat ilmiöalueet kattavat maantieteellisesti laajoja alueita ja yhteistyössä voi olla alueittaista ja teemakohtaista vaihtelua. Metropolialueeksi on vakiintunut neljä pääkaupunkiseudun kaupunkia ja 10 kehyskuntaa. Espoo tekee yhdessä Helsingin, Vantaan ja kehyskuntien kanssa yhä vahvistuvaa yhteistyötä tietohuollon harmonisoinnissa, yhteisissä tutkimushankkeissa ja tietoineistojen hankinnassa.

Kaupunkiakatemian toiminta on vakiintunut

Kaupunkiakatemia on Espoon, Helsingin ja Vantaan kaupunkien sekä Aalto-yliopiston ja Helsingin yliopiston tutkimuspohjaisen kaupunkikehittämisen yhteistyöalusta, jossa edistetään kaupunkitutkimuksen ja kaupunkikehittämisen välistä vuorovaikutusta sekä tuetaan monitieteistä yhteistyötä. Kaupunkiakatemiatoiminta keskittyy osaltaan ratkomaan tutkimuksellisin keinoin kaupunkien suuria haasteita ja on kaupunkitutkimusyhteistyön foorumi sekä yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kanava. Se tukee kestävien ja elinvoimaisten kaupunkien kehittämistä sekä pääkaupunkiseudun ja sen yliopistojen vetovoimaisuutta. Kaupunkiakatemian toiminta koostuu tutkimustoiminnan edistämisestä, tapahtumista ja tilaisuuksista sekä opetusohjelmayhteistyöstä.

Yhteistyön puitteissa kaupungit rahoittavat kaupunkitutkimuksen tutkijatohtoreita (post doc) ja määrittelevät yhdessä tutkimuksen aihepiirejä. Osapuolten välinen rahoitussopimus on voimassa vuodesta 2018 vuoteen 2023. Akatemia järjestää myös erilaisia tilaisuuksia ja tapahtumia, jotka edistävät tutkimustulosten välittymistä päättäjille ja muille tiedontarvitsijoille. Kaupunkiakatemian johtoryhmään kuuluvat pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajat sekä Helsingin yliopiston ja Aalto yliopiston rehtorit.

Koulutusyhteistyö ja sopimus pohjainen T&K -yhteistyö Aalto-yliopiston, ammattikorkeakoulujen, ministeriöiden ja muiden toimijoiden kanssa

Kaupunki vahvistaa ja kehittää verkostoyhteistyötä kumppaneina toimivien oppilaitosten ja muiden toimijoiden kanssa. Oppilaitokset ovat mukana hakemassa ratkaisuja kaupungin isoihin haasteisiin omassa koulutus- ja T&K&I -toiminnassaan sekä yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tehtävässään. Koulutusyhteistyön tavoitteena on kehittää yhdessä tekemisen myönteistä ilmapiiriä ja eri tahojen kohtaamisia. Tarkoitus on myös vahvistaa yhteistyötä mm. opiskelijoiden harjoittelun ja harjoitustöiden tekemisessä sekä vahvistaa koulutusorganisaatioiden ja kaupungin henkilöstön työelämäosaamista. Oppilaitosten lisäksi yhteistyötä rakennetaan myös tutkimuslaitosten, ministeriöiden sekä muiden valtakunnallisten ja seudullisten toimijoiden kanssa.

Espoon kaupunki ja Aalto-yliopisto allekirjoittivat 16.6.2020 jatkosopimuksen strategisesta kumppanuudesta. Sopimuksella syvennetään jo vakiintunutta ja hyviä tuloksia tuottanutta yhteistyötä. Aiemmat sopimukset ovat olleet voimassa vuodesta 2012 lähtien. Yhteistyöllä Espoo ja Aalto haaluvat löytää keinoja rakentaa kestävämpää maailmaa paikallisesti ja globaalisti. Yhteistyö sisältää muun muassa tutkimukseen, koulutukseen, terveydenhuoltoon, kaupunkisuunnitteluun, rakentamiseen, tapahtumiin ja palveluiden muotoiluun liittyviä teemoja.

Hyvinvointityö, palvelujen ja yritystoiminnan arviointi

Kaupungin toimialojen yhteistyönä toteutetaan hyvinvointiteemaan ja Espoo-tarinan seurantaan liittyvä laaja, koko valtuustokauden kattava 'Espoolaisen hyvinvoinnin tila' -raportti ja vuosittain tehtävä hyvinvointityön raportointi. Syksyllä 2020 käynnistettiin valtuuston edellyttämän laajan hyvinvointiraportin valmistelu. Raportti tuodaan kaupunginhallituksen ja -valtuuston käsittelyyn syksyllä 2021. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvää työtä parannetaan kaupunkiorganisaatiossa sen rakenteita ja johtamista kehittämällä. Osittain tähän työhön liittyy myös syksyllä 2017 käynnistynyt 'Hyvinvoiva Espoo' -ohjelmatyö.

Pääkaupunkiseudun kunnat toteuttavat yhteistyössä laajan hyvinvointikyselyn keväällä 2021. Kysely korvaa FinSote-tutkimuksen lisäotoksen. Kyselyn tavoitteena on tuottaa tietoa väestön koetusta terveydestä ja hyvinvoinnista. Tuloksia käytetään esimerkiksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä ja Espoo-tarinan laatimisessa ja seurannassa.

Kaupunkipalvelututkimus, johon Espoo on osallistunut neljän vuoden välein, on tehty jo vuodesta 1983 alkaen. Syksyllä 2020 toteutetun laajan tutkimuksen jälkeen vuonna 2021 toteutetaan suppe-

ampi Kuntapalvelujen laatu -tutkimus. Nämä tutkimukset tuottavat oleellista tietoa Espoo-tarinan tavoitteiden ja palveluiden toimivuuden ja laadun arviointiin ja seurantaan.

Vuodesta 2016 alkaen joka vuosi toteutettu Yritysten toimintaympäristö -puhelinhaastattelututkimus toteutetaan vuonna 2021 laajempaan, myös ympäristökuntien yrityksille kohdentuvana. Tutkimuksen tuloksia käytetään kehitettäessä elinkeino- ja yritystoiminnan edellytyksiä ja seurattaessa yrittäjyysmyönteisyyden parantumista Espoossa.

THL:n toteuttama Ulkomailla syntyneiden hyvinvointitutkimus (FinMONIK) selvittää Suomessa asuvan ulkomaalaisväestön hyvinvointia, terveyttä sekä kokemuksia sosiaali- ja terveystaloudellisuudesta. Lisäksi tietoa kerätään työllisyydestä ja työn löytämiseen liittyvistä mahdollisista esteistä sekä mahdollisista syrjäytymiskokemuksista. Vuoden 2021 aikana selvitetään tiedonkeruun toteuttamista vuonna 2022. Keväällä 2021 toteutetaan myös THL:n kouluterveyskysely, joka on keskeinen lasten ja nuorten hyvinvointitiedon lähde.

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan resursointi

Kaupungilla on runsaasti sellaista tutkimus- ja kehittämistoimintaa, joka on merkittävää palvelutuotannon ja -toiminnan kehittämisen kannalta. Kaiken kaikkiaan Espoon kaupunki käyttää erilaiseen tutkimus- ja kehittämistoimintaan vuosittain omaa työtään arvion mukaan noin 200 henkilötyövuotta, joista tutkimustoiminnan osuus on noin 15 henkilötyövuotta, mikä tarkoittaa noin 13 milj. euron henkilötyöpanosta/vuosi. Suuri osa kehitystyötä tapahtuu parantamalla omia ja työyhteisön työ- ja toimintatapoja sekä verkostomaisena yhteistyönä ulkopuolisten tahojen kanssa. Kaupungilla on lisäksi käytössä tilapäistä ja määräaikaista työvoimaa (esim. opiskelijat, harjoittelijat, tukityöllistetyt).

SOTE- JA MAAKUNTAUUDISTUS SEKÄ SEUTUYHTEISTYÖ

Sosiaali- ja terveystaloudellisuuden sekä pelastustoimen uudistus

Maan hallitus jatkoi sote-uudistuksen valmistelua. Hallitus on todennut, että se ottaa valmistelusaan otetaan huomioon edellisten vaalikausien valmistelun ja perustuslailliset reunaehdot. Hallituksen tavoitteena on koota sosiaali- ja terveystaloudellisuuden järjestäminen kuntaa suuremmille itsehallinnollisille alueille. Myös pelastustoimen järjestäminen siirretään maakuntien tehtäväksi. Alueiden päätöksenteosta vastaavat suorilla vaaleilla valitut valtuutetut.

Hallituksen esitys lähetettiin lausuntokierrokselle ja Espoon kaupungin näkemyksen mukaan (valtuusto 14.9.2020): uudistuksen taloudelliset vaikutukset Espoon kaupungille ovat kestävämpiä, esitetty uudistus, jossa siirrytään kolmiportaiseen hallintoon, heikentää kasvavien kaupunkien toimintaedellytyksiä, Länsi-Uudenmaan sote-maakuntaan kohdistuvat, rahoituskriteereistä johtuvat, leikkaukset eivät ole hyväksyttävissä, uudistuksessa pitäisi turvata paremmin hyvin toimivien monituottajamallien toimintaedellytykset, Uudenmaan erillisratkaisun aluejako on kannatettava ja pelastustoimen tulee jatkossakin tuottaa ensihoidon palveluja synergiaetujen turvaamiseksi.

Esitetty sote-uudistus horjuttaisi kestävämmällä tavalla Espoon kaupungin taloutta. Se leikkaa suoraan ja perusteettomasti kaupungin rahoitusta ja muuttaa rahoituksen rakennetta vahingollisesti. Tulojen puolitus, velkojen jääminen kaupungille, omaisuuden vastikkeeton siirto ja verorahoituksen korvautuminen valtionosuuksille heikentävät kaupungin investointikykyä. Investointia tarve ei sen sijaan juurikaan vähene. Talouden tasapainon muutos yksittäiselle kunnalle tulee korvata täysimääräisesti, ei osittain. Vastaavasti rahoitusmalli tulee uudistaa siten, että kaupungilla säilyy mahdollisuus ja kannustin kestäväan kasvun rahoittamiseen myös tulevaisuudessa. Tämä on koko maan etu.

Espoo on ottanut kantaa uudistukseen aktiivisesti yhdessä suurten kaupunkien kanssa. Kaupunkien mielestä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestäminen kuntapohjaisesti on uskottavin, nopein ja hallittavin tie palveluiden uudistamiseksi. Nopein tapa uudistaa palveluja on evoluutio, ei revoluutio. Kaupunkien mielestä itsehallintoalueisiin perustuvat mallit eivät ratko lähivuosien ongelmia ja lainsäädännön valmisteluun ja toimeenpanoon menisi jälleen runsaasti aikaa. On myös aito riski, että jätti uudistukset kaatuvat toinen toisensa jälkeen joko poliittisiin tai lainsäädännöllisiin haasteisiin.

Kaupunginhallitus on nimennyt valtuuston neuvottelukunnan arvioimaan sote- ja maakuntauudistuksen vaikutuksia kaupungin organisaatioon sekä johtamisjärjestelmän ja sen vaihtoehtojen arviointia varten Valmistelun koordinoinnista vastaa kaupunginhallituksen puheenjohtajisto ja kaupunginhallitus.

Seutuyhteistyö

Pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteisenä tavoitteena on mm. parantaa pääkaupunkiseudun kansainvälistä kilpailukykyä, toimia yhdessä kansallisen tason edunvalvontaa edellyttävissä kysymyksissä, edistää metropolipolitiikan luomista, kehittää Helsingin seudun yhteistyötä, edistää kaupunkien yhteistyötä maankäytön, liikenteen ja asumisen kysymyksissä sekä parantaa ja tehostaa yhdessä palveluitaan ja yhteisten yhteisöjen omistajaohjauksen koordinaatiota.

Länsi – Uudenmaan kymmenen kaupungin ja kunnan yhteistyötä tiivistetään erityisesti sosiaali- ja terveyspalvelujen osalta.

Helsingin seudun kuntien kanssa jatketaan yhteistyötä. Hallitus ja metropolialueen kunnat edistävät yhdessä tulevassa metropolipolitiikan neuvottelukunnassa kansainvälistä kilpailukykyä, elinkeinopolitiikkaa, aluekehitystä sekä yhteistyötä maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnittelussa ja segregaation ehkäisyä. Myös kaupunkipolitiikkaa ja metropolipolitiikkaa tehdään yhdessä valtion ja suurimpien kaupungin kanssa.

Suomen kuusi suurinta kaupunkia (Helsinki, Espoo, Tampere, Vantaa, Turku ja Oulu) tekevät paljon yhteistä edunvalvontaa ja yhteistyötä keskenään. Kaupunkien johtavat luottamushenkilöt tapaavat säännöllisesti. Lisäksi eri toimialojen kuutoskaupunkiverkostot toimivat aktiivisesti.

C21-kaupungit eli asukasluvultaan yli 50 000 asukkaan kaupungit ovat muodostaneet pysyvän verkoston vahvistamaan kaupunkipoliittista keskustelua ja kaupunkien yhteistä edunvalvontaa. Kaupunkipoliittisen agendan kehittämiseksi ja isojen kaupunkien yhteisten tavoitteiden määrittelemiseksi tarvitaan erilaisia kaupunkipolitiikan foorumeita, kaupunkitutkimusta ja edunvalvontaa. Verkoston mielestä, mitä vahvempia suomalaiset kaupungit ovat ja mitä aktiivisempaa on Suomessa harjoitettu kaupunkipolitiikka, sitä vahvempi Suomi kansakuntana on.

TALOUSARVIO JA TALOUSSUUNNITELMA

TALOUSSUUNNITELMAN PERUSTEET

Valtuusto hyväksyi 11.9.2017 Espoo-tarinan, joka on Espoon strategia vuosille 2017 – 2021. Strategiaperustan muodostavat visio, arvot ja toimintaperiaatteet sekä Espoo-tarinasta johdetut päämäärät ja valtuustokauden tavoitteet. Espoo-tarina on kaupungin toimintaa ja kehittämistä ohjaava strategia, jota toteutetaan toimiala- ja tulosityksikkötasoisilla tarinoilla ja tulokorteilla sekä poikkihal-

linnollisilla kehitysohjelmilla. Espoo-tarina ohjaa tulostavoitteiden laadintaa. Tulostavoitteet hyväksytään vuosittain talousarvion hyväksymisen yhteydessä.

Valtuusto hyväksyi vuoden 2014 toukokuussa Talouden tasapainotus- ja tuottavuusohjelman (TATU) vuosille 2014 - 2017. Ohjelma päivitettiin talvella 2016 ja TATU 2 tavoitteet ja linjaukset hyväksyttiin valtuustossa maaliskuussa 2016. Ohjelman keskeisenä tavoitteena on parantaa kaupungin rahoitusasapainoa ja taittaa kaupunkikonsernin velkaantumisen viimeistään vuonna 2020. Näitä tavoitteita ei olla saavuttamassa.

Tarkastuslautakunnan vuoden 2019 arviointikertomuksessa todetaan, että koronaviruspandemialla tulee olemaan Espoon talouteen merkittävät vaikutukset. Konsernin velkojen ja vastuiden määrä oli korkea jo ennen kriisiäkin, ja nyt haasteet tulevat olemaan vielä vakavampia. Toimintamenoja ja investointiohjelmia on tarkistettava vastaamaan kaupungin tulopohjaa ja koko maan heikkenevää talouden tilaa. Riskienhallintaan on kiinnitettävä erityistä huomiota. Tarkastuslautakunta suosittaa, että koronaviruspandemian seurauksena kaupunkikonsernin talouden tilaa ja kehitystä on tarkasteltava erityisen kriittisesti. Toiminnan tulee olla joustavaa, jotta muuttuneeseen tilanteeseen voidaan vastata viipymättä.

Tarkastuslautakunta suositti, että talouden tasapainottamisen ja tuottavuuden Tatu 2 -ohjelman tavoitteiden toteutuminen on välttämätöntä taloudellisen kestävyuden saavuttamiseksi sekä kaupungin ja konsernin talouden tasapainottamiseksi. Kaikkien viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden tulee sitoutua talouden tasapainottamistavoitteiden toteuttamiseen.

Kaupunginhallituksen 25.5.2020 päätösten mukaisesti valmisteltiin Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelma, joka noudattaa tarkastuslautakunnan suosituksia taloudellisen kestävyuden saavuttamiseksi. Ohjelmasta käytiin talousarvioneuvotteluja vastaavat neuvottelut, joissa saavutettiin neuvottelutulos ohjelman tavoitetasojen, linjausten ja toimenpiteiden osalta. Valtuusto hyväksyi ohjelman 19.10.2020 noudatettavaksi 2021-2025.

Talousarvio 2021 ja -suunnitelma vuosille 2021-2023 on laadittu toteuttaen Espoo – tarinaa, erityisesti Koulut kuntoon tavoitetta sekä Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman tavoitetasoja, linjauksia ja toimenpiteitä.

Valmisteilla oleva Sote- ja maakuntauudistus muuttaa toteutuessaan kuntien rahoitusta ja rahoitusasemaa merkittävästi. Talousarvio on valmisteltu voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti, eikä lainvalmistelun keskeneräisyydestä johtuen sote- ja maakuntauudistusta ole huomioitu käyttö- tai investointitalouden suunnittelussa.

Sukupuolitietoinen budjetointi

Konsernihallinto: Espoon asiointipisteissä toteutettiin marraskuussa 2019 selvitys asiointipisteiden asiakkaista. Selvityksen kohteena oli, jakautuuko palvelujen käyttö sukupuolittain. Lisäksi tarkasteltiin palvelujen käytön jakautumista sukupuolittain erityisesti vieraskielisten osalta. Pää tavoitteena oli saada parempi käsitys Espoon asiointipalvelujen asiakaskunnasta. 10,8 prosenttia asiakkaista oli vieraskielisiä asiakkaita. Havainnointijakso todettiin hyödylliseksi tavaksi saada tietoa asiakaskunnasta ja heidän tarpeistaan.

Kaikista vieraskielisistä asiakkaista 19,8 prosenttia hoiti asiointikäynnillään koko perheen asioita ja heistä naisten osuus oli 24 prosenttia ja miesten 16 prosenttia. Naiset hoitavat siis perheen asioita selvästi miehiä enemmän. Naisasiakkaiden kohtaamiseen ja osaamisesta huolehtimiseen tulee kiinnittää huomiota. Palveluneuvojilla on mahdollisuus huomioida selvityksessä esille nousseet seikat asiakaspalvelutilanteissa. Lisäksi selvityksestä on hyötyä uuden maahanmuuttajille suunnatun neuvontapalvelun kehittämisessä, sen osaamisen ja hyvien käytäntöjen levittämisessä asiointipis-

teisiin sekä sähköisen asioinnin tuen kohdentamisessa niille asiakkaille, jotka sitä eniten kaipaavat. Selvitys toistetaan 2020 marraskuussa.

Sivistystoimi: Syksyllä 2020 laaditaan suunnitelma kirjastolain mukaisten palveluiden kokonaisvaltaisesta tarkastelusta sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta, valitaan arviointikumppani toteuttamaan arviointi ja suunnitellaan asiakaskuulemisten toteuttaminen talvella 2021 toteutettavaksi. Asiakaskuulemisia ei ollut mahdollista toteuttaa 2020 syksyllä. Selvityksen suunnittelun pohjana hyödynnetään Vantaan aiemman suppeamman selvityksen tuloksia ja sitä laadittaessa saatuja kokemuksia.

2021: Asiantuntijakumppaneiden kanssa toteutetaan selvitys sukupuolten tasa-arvon toteutumisesa kirjastopalveluissa, tunnistetaan sen avulla sukupuolten tasa-arvon toteutumisen kehittämistarpeet ja valmistellaan selvityksen perusteella määrärahojen jako tasa-arvotietoisemmaksi huomioiden nämä kehittämistarpeet. Tutkittuun tietoon perustuvan sukupuolittietoisuuden rooli korostuu niukkenevassa resurssitoimintaympäristössä, jossa tulisi turvata sukupuolten tasa-arvon toteutuminen toimintaa tehostettaessa. Tehdään yhteistyötä kaikkien pääkaupunkiseudun kaupunkien kirjastopalveluiden kanssa yhteistyöstä selvityksen tulosten hyödyntämisessä, millä tavoin saamme lisää alueellista vaikuttavuutta.

2022: Talousarviossa ja käyttösuunnitelman laadinnassa tartutaan havaittujen tasa-arvon toteutumisen epäkohtien korjaamiseen.

Sosiaali- ja terveystoimi. Syksyllä 2020: Jatketaan vieraskielisten naisten työllisyys- ja koulutustilanteen kartoittamista ja aiheesta tehdyn selvityksen analysointia. Asiaa tarkastellaan muun muassa osana Lapsiperheköyhyysohjelmaa. Jatketaan yhteistyötä osaamiskeskuksen, aikuissosiaalityön ja Nicehearts ry:n kanssa. Henkilövaihdosten ja koronatilanteen takia varsinaisen sukupuolittietoisien budjetoinnin prosessin aloittaminen on viivästynyt. Asiaa viedään eteenpäin vuonna 2021 ja samalla nivotaan tarkasteluun maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapalveluiden kehittäminen.

2021: Laaditaan suunnitelma sukupuolten tasa-arvon toteutumisen seuraamisessa maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapalveluissa. Erityistä huomiota kiinnitetään maahanmuuttajataustaisten naisten osuuden tarkasteluun ja siihen, miten heidän ohjauksessaan näkyy työllistymisen ja koulutuspolulle pääsemisen edistäminen. Tehdään yhteistyötä maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvonta -hankkeen kanssa. Jatketaan yhteistyötä osaamiskeskuksen, aikuissosiaalityön ja Nicehearts ry:n sekä muiden relevanttien toimijoiden kanssa. Otetaan sukupuolittietoinen budjetointi huomioon toimintaa yhdessä kehitettäessä.

2022: Maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvonta -hankkeen päättymisen jälkeen arvioidaan tilannetta saatujen tulosten valossa. Tasa-arvon edistäminen otetaan huomioon talousarviossa ja käyttösuunnitelman laadinnassa. Resurssien suuntaamisessa kiinnitetään huomiota havaittujen tasa-arvon toteutumisen epäkohtien korjaamiseen.

Tekninen ja ympäristötoimi: Vuonna 2021 tavoitteena on selvittää koronan vaikutuksia espoolaisten kestävien kulkutapojen käyttöön. Tarkastelukohteena on joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kulkutapaosuudet. Vuonna 2021 selvitetään aihealueesta saatavilla oleva aineisto.

Vuosina 2019-2020 arvioitiin asemakaavoituksen sukupuolivaikutuksia, espoolaisia miehiä ja naisia kestävien kulkutapojen käyttäjinä. Tarkastelu tehtiin joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kulkutapojen käytön näkökulmasta. Vuonna 2019 selvitettiin mitä aineistoja espoolaisista palvelujen käyttäjistä on saatavissa sukupuolittain ja ikäryhmittäin jaoteltuna. Vuonna 2020 aineistosta laadittiin kooste ja toimintaa arvioitiin yhteenvedon perusteella.

Osallistuva budjetointi

Espoo-tarinassa asukkaiden aktiivinen osallistuminen palveluiden kehittämiseen on kirjattu yhdeksi arvoksi ja toimintaperiaatteeksi. Osallistuva Espoo -kehitysohjelmassa osallisuus tarkoittaa ensisijaisesti kuntalaisten suoraa osallistumista ja kunnan edustuksellista demokratiaa. Toimialat ja tulosyksiköt kehittävät oman toimintansa asiakasosallisuutta osana linjaorganisaationsa toimintaa. Tavoitteena on, että toimialat ottavat käyttöön osallistuvan budjetoinnin menetelmiä osoittamalla osan toimintaansa varatuista määrärahoista asukkaiden päätettäväksi.

TALOUDELLISET LÄHTÖKOHDAT

Vuosi 2020

Vuoden 2020 talousarvio laadittiin TATU 2 linjausten mukaisesti. Vuoden 2020 talousarvion mukainen vuosikate oli 151,8 milj. euroa ja tulos 4 milj. euroa. Investointeja oli talousarviovuodelle nettona 336 milj. euroa, josta arvioitiin rahoitettavan tulorahoituksella 51 prosenttia.

Helmikuun 2020 kuukausiraportin yhteydessä, jo ennen koronaa, verotulojen arvioitiin heikkenevän ja toimintamenojen kasvavan mm. sosiaali- ja terveystoimessa sekä tilapalveluissa huomattavasti talousarviossa arvioitua enemmän. Maaliskuussa Suomeen levisi koronaviruspandemia ja sitä seuranneet hallituksen asettamat rajoitustoimet vaikuttivat voimakkaasti julkisen talouden ja Espoon talouden ennusteisiin. Huhtikuun osavuositarkastuksessa arvioitiin mm. työttömyyden ja lomautusten erittäin nopean kasvun, konkurssien ja maksuvaikkeuksien pienentävän verotettavaa ansio- ja yhteisöveroa siten, että Espoon verotulot yhteensä alittaisivat talousarviossa oletetun lähes 100 milj. eurolla ja tuloksen arvioitiin toteutuvan -112 milj. euron tasolla. Kesäkuusta alkaen valtio on lisätalousarvioissa mittavasti kompensoinut kuntien tulojen menetyksiä ja toimintamenojen lisäyksiä.

Syykuun lopun tilanteessa talouden arvioidaan toteutuvan jopa alkuperäistä talousarviota parempana. Ulkoiset toimintatuotot alittuvat vain lähinnä sosiaali- ja terveystoimen palvelumaksuissa, kun maankäyttötulot toteutuvatkin tavoitteen mukaisesti ja valtion korona-avustukset nostavat tuottoja. Koronan aiheuttamat päiväkotien, koulujen, kirjastojen, kulttuuri- ja liikuntatilojen sulkemiset sekä sosiaali- ja terveystalouden siirtymät hillitsevät toimintamenojen kasvua 2020 ja lisäksi valtio kompensoi erikoissairaanhoidon korona- ja hoitovelan kustannuksia sekä joukkoliikenteen tulomenetyksiä. Nettomenojen eli toimintakatteen alijäämän ennustetaan toteutuvan vain 15 milj. euroa talousarviota heikompana ja kasvavan 6,6 prosentilla tilinpäätökseen 2019 verrattuna.

Veronperintämenettelyistä, eli vuoden 2019 mittavasta vaikutuksesta verotuloihin 2020 sekä yhteisöveron jako-osuuden 10 prosenttiyksikön korotuksen takia verotuloja yhteensä arvioidaan kertyvän 1 565 milj. euroa, joka alittaa talousarviossa oletetun vain 12 milj. eurolla. Vuoteen 2019 nähden kasvua on 3,6 prosenttia, vaikka Koronapandemian oletettiin voimakkaasti heikentävän verotulojen kasvua koko kuntasektorilla. Verohallinnon raportin mukaan kuluvan vuoden ennakonpidätykset sekä yhteisöveron ennakoitavat ovat kuitenkin kehittyneet viime vuotta heikommin.

Yhteisöveron jako-osuuden noston lisäksi valtio on kompensoinut kuntien koronakustannuksia ja verotulomenetyksiä lisäämällä valtionosuuksia, Espoon osalta lisäys on arviolta 73 milj. euroa. Valtionosuuksia yhteensä, eli peruspalvelujen valtionosuutta ja veroperustemuutosten kompensatioita tilitetään Espoolle yhteensä 174 milj. euroa. Verorahoituksen yhteensä arvioidaan nousevan 1 739 milj. euroon, joka ylittää talousarviossa oletetun 65 milj. eurolla ja kasvavan vuodesta 2019 10 prosentilla. Kertymää kasvatti budjettiriihessä 16.9. päätetty 400 milj. euron lisäys kuntien valtionosuuksiin vuonna 2020 aiemman 770 milj. euron lisäksi. Rahastojen tuottojen arvioidaan toteutuvan talousarvion mukaisesti, mutta arvonalennuksia joudutaan kirjaamaan arviolta 8 milj. euroa.

Huomattavasti arvioitua paremmasta verokehityksestä ja mittavien valtion kompensatioiden avustamana kaupungin vuosikatteen arvioidaan toteutuvan 204 milj. euron tasolla. Käyttöomaisuuden poistoja arvioidaan toteutuvan 172 milj. euroa. Syyskuun tilanteessa tulosennuste on 32 milj. euron tasolla, joka on 40 milj. euroa parempi kuin muutetussa talousarviossa 2020. Espoon, ja koko kuntatalouden hyvä toteumaennuste ei kuvaa reaalityalouden tilaa ja on verotilitysmenttelyn ja poikkeuksellisten kompensatioiden tulos.

Investointien kokonaismääräksi arvioidaan 389 milj. euroa ja nettoinvestointien arvio on noin 322 milj. euroa. Investoinneista voidaan rahoittaa tulorahoituksella 62 prosenttia. Vuodelle 2020 on talousarviossa budjetoitu 285,0 milj. euroa uutta lainannostovaltuutta. Kevään heikoista talousnäkymistä ja verokertymistä johtuen vuodelle 2020 budjetoidut talousarviolainat on nostettu täysimääräisesti.

Taloussuunnitelma 2021–2023

Väestön kasvuvauhti vuonna 2020 on ennakkotietojen perusteella huomattavasti edellisvuotta hitaampaa, mutta väestöennusteen mukaan Espoon väestönkasvu jatkuu 2021–2030 vuosittain keskimäärin noin 4 500 asukkaan lisäyksellä. Väestönkasvun myötä Espoon ikärakenteessa tapahtuu muutoksia. Vuonna 2019 sataa 15–64-vuotiasta kohti väestössä oli 51 lasta tai vanhusta. Vuonna 2030 sataa työkäistä kohden on 52 lasta tai vanhusta. Väestöllinen huoltosuhde heikkenee. Vuoden 2019 lopussa espoolaisista oli vieraskielisiä 18 prosenttia. Vuonna 2018 tehdyn Helsingin seudun vieraskielisen väestön ennusteen mukaan vuoden 2029 loppuun mennessä vieraskielisiä olisi 25,7 prosenttia espoolaisista. Heikkenevä huoltosuhde ja paljon palvelevia tarvitsevien väestöryhmien kasvu haastaa Espoon taloutta.

Kaupunginjohtajan talousarvioesitys noudattaa valtuuston 19.10.2020 hyväksymää kehystä pienin tarkennuksin. Kaupunginjohtajan esityksessä on lukiokoulutukseen lisätty valtion budjettiesityksen mukaisen oppivelvollisuuden pidentämisen takia määrärahaa uusien oppilaiden oppimateriaaleihin, lisäksi varhaiskasvatuksen tuloarviota on alennettu ja määrärahoja yksityisille palvelutuottajille maksettaviin avustuksiin lisätty varhaiskasvatusmaksujen alentamisen takia. Lisäksi taloussuunnitelmaan on tarkennettu valtionosuudet valtiovarainministeriön 15.10.2020 julkaiseman painelaskelman mukaisesti ja vielä hieman tarkennettu verotuloarvioita.

Toimialojen talousarviot ovat Taloudellisesti kestävä Espoo – tuottavuus ja sopeutusohjelman tavoitetasojen mukaiset. Ohjelman tuottavuustoimenpiteet on jaettu toimialoille ja tulosyksiköille. Tulosyksiköt ovat jakaneet toimenpiteiden tuottavuustavoitteet vuosille 2021-2025. Tuottavuustoimenpiteiden euromääräiset tavoitteet on vähennetty toimialan palvelutarpeen mukaisesta peruskasvurasta vuosilta 2021-2023.

Osana Taloudellisesti kestävä Espoo – ohjelman toteuttamista jatketaan palvelujen tuottavuuden ja vaikuttavuuden kehittämistä käyttäen Patu 2.0 projektissa valmistunutta uutta, asiakasnäkökulmasta tehtyä palvelutuotevalikoimaa. Uudet tuotteistetut palvelut mahdollistavat entistä paremmin kustannusvaikuttavan palvelujen järjestämistavan ja -kanavan valinnan, sekä toiminnan tehostamisen ja sujuvoittamisen ohjaamalla asiakkaat oikeiden palvelujen pariin oikeaan aikaan oikealla kanavalla. Palvelutuotteiden kustannuslaskenta automatisoidaan JoTo – projektissa 2021 aikana, jonka jälkeen palvelutuotteiden käyttö toiminnan ja talouden suunnittelussa, seurannassa ja ennustamisessa mahdollistuu ja palvelujen järjestämisen tiedolla johtaminen paranee.

Kaupunginjohtajan esityksen talousarviovuoden vuosikate on 137,6 milj. euroa ja nousee taloussuunnitelmakauden lopussa 196,7 milj. euron tasolle Taloudellisesti kestävä Espoo – ohjelman tavoitetasojen mukaisesti. Nettotoimintamenot, eli toimintakate alijäämä kasvaa 3,5 prosentilla vuonna 2021, vuonna 2022 kasvu taittuu 1,6 prosenttiin ja 2023 2,1 prosenttiin ohjelman toimenpi-

teitä toteuttaen. Taloussuunnitelmakauden alussa kaupungin investointien tulorahoitusaste on 41 prosenttia ja nousee 70 prosentin tasolle, lainakanta kasvaa edelleen yhteensä 500 milj. euroa.

Verorahoitus

Hallituksen esitys valtion talousarvioksi 2021 julkaistiin 5.10.2020. Esitys sisältää seuraavat veroperustemuutokset, jotka vaikuttavat kuntien kunnallis- ja yhteisöverotuloja vähentäen tai kasvattaen 2021 (vaikutusarvio koko kuntaryhmään). Kokonaisuudessaan vaikutus on kuntien verotuloja 433 milj. euroa lisäävä. Hallitusohjelman mukaisesti kuntien verotulomenetykset kompensoidaan kunnille täysimääräisesti.

- ansiotuloveroperusteiden indeksitarkistus (-172 milj. euroa)
  - josta progressiivinen tuloveroasteikko (-60 milj. euroa)
  - josta työtulovähennyksen nosto (-72 milj. euroa)
  - josta perusvähennyksen nosto (-40 milj. euroa)
- asuntolainan korkovähennyksen rajaaminen (5 milj. euroa)
- liikenteen työsuhde-etujen kasvattaminen (-7 milj. euroa)
- listaamattomien osakeyhtiöiden henkilöstöantien verokannustin (2 milj. euroa)
- Kone ja laiteinvestointien korotetut poistot (-3 milj. euroa)
- Kuntien yhteisöveron jako-osuuden 10 %-yksikön määräaikainen korotus (510 milj. euroa)
- Kuntien yhteisöveron jako-osuuden 2 %-yksikön pysyvä korotus (102 milj. euroa)

Koronavirusepidemia on vaikuttanut kuluvan vuoden kunnallisveron kehitykseen huomattavasti alkuvuodesta ennustettua vähemmän mm. verontilitysjärjestelmän takia. Vuonna 2019 tehty veronperintämenettelyn muutos pienensi kuntien maksamia veronpalautuksia -260 milj. eurolla. Kuntien ja valtion välistä jako-osuutta kunnallisverosta muutetaan kuntien hyväksi pienentyneiden osinkoverotuloennusteiden takia, tämä nostaa kuntien osuutta 150 milj. eurolla. Kunnallisveron tuotoksi vuonna 2020 arvioidaan 1 313 milj. euroa, arvio alittaa talousarviossa oletetun vain 7 milj. eurolla. Valtion vuoden 2020 4. lisätalousarviossa kuntien osuutta yhteisöveron jako-osuudesta korotettiin 10 prosenttiyksiköllä. Yhteisöveron tuotoksi vuonna 2020 arvioidaan 130 milj. euroa, joka alittaa talousarviossa oletetun 3 milj. eurolla. Kiinteistövero arvioidaan tilitettävän 122 milj. euroa. Kokonaisuudessaan verotuloja ennustetaan kuluvana vuonna tilitettävän 1 565 milj. euroa, joka alittaa talousarviossa oletetun noin 12 milj. eurolla.

Talousarvion kunnallis- ja yhteisöveron kehitysarviot perustuvat valtiovarainministeriön syksyn taloudellisen katsauksen oletuksiin talouden kehityksestä, jotka sisältävät paljon epävarmuutta koronapandemian etenemiseen liittyen.

Talousarvion verotuloarvioissa on huomioitu yhteisöveron jako-osuuden muutos, valtuuston 19.10.2020 päättämät veroprosenttimuutokset, veroperustemuutokset, kunnallis-, yhteisö- ja kiinteistöverojen toteuma 2020 sekä Suomen kuntaliiton ylläpitämässä veroennustekehikossa esitetyt arviot verotulojen kehityksestä.

Vuonna 2021 verotuloja arvioidaan tilitettävän yhteensä 1 600 milj. euroa, joka on 2,2 prosenttia enemmän kuin vuonna 2020.

Vuonna 2021 kunnallisverojen arvioidaan kasvavan 0,3 prosenttia heikentyneen talous- ja työllisyystilanteen takia. Vuonna 2021 ja 2022 kasvuksi arvioidaan keskimäärin 3,3 prosenttia.

Yhteisöveron kuntien jako-osuutta korotettiin 12 prosenttiyksiköllä vuodelle 2021, yhteisöverotuoton arvioidaan vuonna 2021 kasvavan 15,4 prosenttia. Arvio perustuu valtakunnalliseen arvioon yhteisöveron kokonaiskertymästä. Vuonna 2022 määräaikainen 10 prosenttiyksikön nosto poistuu ja

yhteisöverotuoton arvioidaan laskevan -14,7 prosenttia, vuoden 2023 kasvuksi arvioidaan 1,6 prosenttia.

Kiinteistöveroarvio perustuu valtuuston 19.10.2020 päättämiin kiinteistöveroprosentteihin ja verohallinnon tilastoihin. Vuonna 2021 kiinteistöverotuoton arvioidaan kasvavan 9 prosentilla 133 milj. euroon veroprosenttien korotuksen takia, vuosina 2022-2023 kasvua noin 1,5 prosenttia. Kiinteistöveron osalta arvio perustuu Verohallinnon kiinteistöverotilastoihin sekä rakentamisennusteisiin. Kiinteistöverotuksen pohjana käytävästä maan- ja rakennusten verotusarvonmäärityksistä on valmis-teilla lakimuutos.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuus on valtion talousarviossa noin 7,7 mrd. euroa vuonna 2021. Lisäystä vuoden 2020 varsinaiseen talousarvioon on 600 milj. euroa. Valtion korvaus kunnille veroperustemuutoksista aiheutuvista verotulojen menetyksistä on 2,36 miljardia euroa vuonna 2021. Edellä mainittujen valtionapujen lisäksi kunnille ja sairaanhoitopiireille korvataan täysimääräisesti koronavirukseen liittyvät välittömät kustannukset, kuten testaus ja potilaiden hoito, niin kauan kuin tautitilanne ja hybridistrategian toimeenpano sitä edellyttävät.

Kuntatalousohjelman mukaan peruspalvelujen valtionosuuden (VM) kasvu vuodesta 2020 vuoteen 2021 johtuu:

- Valtionosuuden kertaluontoinen korotus vuodelle 2021 (josta 20 milj. euroa kohdennetaan harkinnan varaiseen osaan) 300 milj. euroa
- Indeksikorotus 173,6 milj. euroa
- Vanhuspalvelulain muutos 52,8 milj. euroa
- Kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmä, määrärahan palautus 30 milj. euroa
- Perustoimeentulotuen kuntien maksuosuuden muutos 22,6 milj. euroa
- Lakiin perustuva valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus vähentää valtionosuutta 2021 – 32 milj. euroa
- vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevien kuntien harkinnanvarainen yhdistymisavustus (siirto momentille 28.90.31) -10 milj. euroa

Talousarvion valtionosuusarviot perustuvat valtiovarainministeriön 15.10.2020 julkaisemassa painelaskelmassa esitettyihin kuntakohtaisiin VM:n kunta- ja aluehallinto-osaston arvioihin. Painelaskelman mukaan Espoon valtionosuudet vuodelle 2021 ovat 39,8 milj. euroa ja veromenetysten kompensatiot 85,5 milj. euroa, yhteensä 125,3 milj. euroa. Valtionosuusluonteinen rahoitus pienenee koronakompensatioiden laskun takia noin 50 milj. eurolla vuoteen 2020 nähden.

Verorahoitus (verot ja valtionosuudet) yhteensä pienenee vuonna 2021 -0,8 prosenttia vuoden 2020 ennusteeseen nähden, vuonna 2022 kasvua on 1,7 prosenttia ja vuonna 2023 noin 3,9 prosenttia.

Tuloslaskelma

Kaupungin toimintatuotot kasvavat vuonna 2021 4,9 prosentilla vuodesta 2020. Korkea kasvu johtuu vuoden 2020 tulojen alituksesta ja mm. sisäisen toimitilavuokran korotuksesta (korottaa vastavasti toimialojen menomäärärahoja). Tulokehyksessä on huomioitu asiakasmaksujen indeksikorotukset, HSL:n maksamat infrakorvaustulot, varhaiskasvatusmaksujen alennus, taloudellisesti kestävä Espoo – ohjelman mukainen maan vastaanottomaksujen korotus sekä maanmyynti-, -vuokra- ja käyttömaksutuloja 123 milj. euroa vuonna 2021. Maanmyyntitulojen kertymä riippuu kuitenkin yleisestä talouskehityksestä, asunto- sekä toimitilamarkkinoiden kehityksestä sekä siitä, kuinka hyvin kaupunki onnistuu elinkeino- ja maankäyttöpolitiikassaan.

Toimintamenot kasvavat 3,9 prosentilla vuodesta 2020, kasvussa on huomioitu työehtosopimuksen mukaiset palkankorotukset, palvelutarpeenkasvu ja yleinen kustannuskehitys, hoitajamitoituksen

muutos, oppivelvollisuuden nostaminen, tilakustannusten kasvu sekä Taloudellisesti kestävä Espoo – ohjelman mukaisten, vuodelle 2021 kohdistettujen tuottavuustoimenpiteiden vaikutukset.

Toimintakatteen alijäämän eli nettomenojen kasvu on 3,5 prosenttia vuonna 2020. Vuonna 2022 nettomenojen kasvu pienenee 0,2 prosenttiin Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman toimenpiteitä noudattaen. Vuonna 2023 kasvu nousee 2,1 prosenttiin mm. länsimetron 2. vaiheen käynnistymisen takia.

Verorahoitus (verot ja valtionosuudet) pienenevät koronakompensaatioiden pienetessä vuonna 2021 0,8 prosenttia noin 1,725 miljardiin euroon, vuonna 2022 kasvuksi arvioidaan 1,7 prosenttia ja vuonna 2023 3,9 prosenttia. Rahoitustuottoja on arvioitu vuosittain 20,6 milj. euroa, jotka koostuvat rahastojen tuotoista noin 16 milj. euroa, osinkotuotoista sekä sijoitetun pääoman korkotuotoista

Korkokustannukset on laskettu olettaen, että korkotaso pysyy edelleen lähivuodet alhaisena. Vuonna 2021 korkokustannuksiksi oletetaan 12,6 milj. euroa ja taloussuunnitelmakauden lopussa yli 1,6 miljardin euron tasolle nousevasta lainakannasta 17,3 milj. euroa.

Vuonna 2021 vuosikatetta arvioidaan kertyvän 137,6 milj. euroa, vuonna 2022 161,9 milj. euroa ja vuonna 2023 197,7 milj. euroa. Talousarviovuoden 2021 tulos on -47,6 milj. euroa alijäämäinen, taloussuunnitelmakauden viimeisenä vuonna tulos nousee Taloudellisesti kestävä Espoo – ohjelman toimenpiteitä toteuttaen 3,2 milj. euroa ylijäämäiseksi. Talousarvio sisältää merkittäviä epävarmuustekijöitä koronapandemian etenemisen ja sen talousvaikutusten osalta. Talousarvion toteutumisesta raportoidaan kaupungin johtoryhmälle ja kaupunginhallitukselle kuukausittain ja valtuustolle osavuosisikastausten rytmissä.

Investoinnit

Vuoteen 2030 ulottuvan 10 vuoden investointiohjelman kokonaismäärä on yhteensä 2,5 mrd. euroa, keskimäärin 252 milj. euroa vuodessa. Kokonaismäärään lukeutuvat myös vuokra- ja leasing sekä projektiyhtiö mallilla hankittavat pitkäaikaiset toimitilat. Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman linjauksen mukaisesti kaupungin investointitasoa on laskettu hankkeiden toteutustapaa, laajuutta ja kustannuksia tarkastamalla. Ohjelmaan sisältyviä toimenpiteitä ovat mm. toimitilainvestointien laajuuden m²/oppilas tai m²/henkilö vähentäminen, tyyppikoulujen ja -päiväkotien toteutuksen jatkaminen sekä standardoitu rakentaminen. Lisäksi otetaan käyttöön standardi kalustaminen ja kalusteiden uudelleen käyttö, sekä infrainvestointien laatu- ja kustannustasoa lasketaan. Investointiohjelma on valmisteltu siten, että kaupungin investoinnit ovat noin 2,29 mrd. euroa ja vuokra-, leasing- ja projektiyhtiökohteita on vajaa 300 milj. euroa. Vuonna 2021 kaupungin bruttoinvestoinnit ovat 373 milj. euroa ja nettoinvestoinnit 332 milj. euroa.

Kaupungin 10 vuoden investointiohjelma on vahvasti etupainotteinen. Panostukset Koulut kuntoon -ohjelman toteuttamiseen mittavalla toimitilainvestointiohjelmalla, kaupunkirakenteen kehittymiseen länsimetron kehityskäytävällä sekä Raide-Jokerin ja Kaupunkiradan rakentaminen painottuvat ohjelmakauden alkupuolelle ja nostavat investointitason yli 300 milj. euron tasolle seuraavan 2 vuoden aikana. Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman tavoitteiden mukaisesti investointitasoa lasketaan, joka näkyy investointitason laskuna vuodesta 2023 eteenpäin siten, että vuonna 2030 investointien määrä on 162 milj. euroa.

Valtuustokauden keskeisenä tavoitteena on saada koulut kuntoon ja varmistaa, että kouluilla ja päiväkodeilla on terveet ja toimivat tilat, ja sisäilmakohteiden ja hätäväistöjen lukumäärä on nolla. Kaupunki ja sen omistamat kiinteistöyhtiöt toteuttavat palvelutilojen investointeja seuraavan 10 vuoden aikana yhteensä noin 500 milj. eurolla. Lisäksi kaupunki hankkii koulu- ja päiväkotitilaa sekä muita palvelutiloja vuokra-, leasing- ja projektiyhtiömallilla. Tilahankkeita toteutetaan 10 vuoden aikana keskimäärin 75 milj. euroa vuodessa ja hankkeista yli 70 prosenttia kohdistuu koulu- ja päiväkotitiloihin.

Projektiyhtiömallilla (PPP) toteutettavaksi valmistellaan 5 koulun ja 3 päiväkodin uudisrakennushankkeita.

Kaupungin infrastruktuurin kehittämiseen investoidaan vuonna 2020 136 milj. euroa ja yhteensä noin 700 milj. euroa seuraavan 10 vuoden aikana. Investoinnit sisältävät Raide-Jokerin, Kaupunkiradan jatkon, Metron kehityskäytävän osittain maankäyttösopimuksilla rahoitettavan rakentamisen, aluekeskusten kehittämistä sekä kaupunkirakenteen kehittymisen edellyttämät liikenneväylähankkeet.

Koko Espoo-konserni investoi vuonna 2021 noin 810 milj. eurolla ja kauden 2021-2030 aikana yhteensä noin 4,8 mrd. eurolla, keskimäärin 480 milj. euroa vuodessa. Konsernin nettoinvestoinnit vuonna 2021 ovat 769 milj. euroa. Konserniyhteisöjen investoinneista merkittävimmät kohdistuvat Länsimetron II-vaiheen toteutukseen, tytäryhtiöiden kautta toteutettaviin kouluinvestointeihin, Espoon Asunnot Oy:n hankkeisiin sekä HUS ja HSY-kuntayhtymien investointeihin. Lisäksi uusien ja kehittyvien alueiden pysäköintilaitoksiin liityntäpysäköintipaikkoineen investoidaan kaupungin pysäköintiyhtiöiden kautta. Useissa pysäköintiratkaisuissa kaupunki toimii yhtiöiden perustajana, rakennuttajana ja alkuvaiheen rahoittajana, mutta luopuu omistuksista alueiden rakentuessa ja myy valtaosan pysäköintipaikoista alueen kiinteistöille.

Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman mukaisella talouden tasapainottamisella voidaan varmistaa kaupungin kilpailukykyisyys ja lainakannan riskienhallinta pidemmällä aikavälillä. Maankäytön ja sopimuspolitiikan ohjauksella, investointien priorisoinnilla, kaupunkitasoisella palvelu- ja toimitilaverkkosuunnittelulla sekä kustannustehokkaalla, mm. koulujen ja päiväkotien standardisuunnitelmilla ja rakennuttamisella rajoitetaan kaupungin investointien ja lainakannan kasvua.

Rahoituslaskelma

Kaupungin nettoinvestoinnit ovat talousarviovuonna noin 332 milj. euroa, josta voidaan rahoittaa tulorahoituksella noin 41 prosenttia. Loppuosa katetaan purkamalla peruspalvelujen ja maanhankinnan investointirahastoa ja lisälainalla. Vuosina 2021 - 2023 peruspalvelujen ja maanhankinnan investointirahaston arvioitua lisätuottoa käytetään investointien rahoitukseen 15 milj. euroa vuodessa. Mikäli verorahoitus jatkossa riittää investointien rahoitukseen, rahaston tuottoa ei käytetä.

Vuosikatteen heikosta kehityksestä ja mittavasta investointiohjelmasta johtuen toiminnan ja investointien rahavirta pysyy negatiivisena koko taloussuunnitelmakauden. Investoinneista pystytään rahoittamaan tulorahoituksella kauden lopulla 61 prosenttia.

Kaupungin lainakantaa kasvattaa emokaupungin investointien lisäksi Euroopan investointipankista ja Euroopan neuvoston kehityspankista (CEB) nostettavat edulliset Espoon Koulu- ja päiväkotikiinteistöt Koy:lle ja Matinkylän uimahalli Oy:lle edelleen lainattavat erät. Kaupunkikonsernille on kokonaistaloudellisesti edullisempaa nostaa lainaa kaupungille ja antolainata edelleen tytäryhtiöille. Kaupungin lainakanta kasvaa vuonna 2020 230 milj. eurolla ja koko taloussuunnitelmakaudella yhteensä 500 milj. eurolla.

Kaupungin ja konsernin lainakannan kasvu jatkuu taloussuunnitelmakaudella. Toimintamenot kasvavat palvelutarpeen lisääntyessä, Koulut kuntoon- ohjelman toteuttaminen kasvattaa koulujen kunnostusta ja kaupungin kestävä kasvu vaatii investointeja infrastruktuuriin. Kaupungin kasvua tukevia investointeja on tehtävä etupainoisesti suhteessa siihen, kuinka maanmyynti- ja sopimuskorvaustuotot sekä verotulot kertyvät. Länsimetro ja sen jatke Kivenlahteen, Raidejokeri sekä kaupunkiradan rakentaminen Leppävaarasta Kauklahteen mahdollistavat kaupunkirakenteen tiivistymisen ratojen varteen ja luovat uusia mahdollisuuksia niin yritysten, palvelujen kuin asuntojen sijoittumiseen.

Etupainoinen rakentaminen lisää kaupungin taloudellista riskiä kasvattamalla konsernin oikaistun lainakannan (pl. Espoon Asunnot, HSY ja Länsimetro Oy:n lainoista Helsingin osuus) 3,7 miljardin euron tasolle taloussuunnitelmakauden aikana. Lainakannan kasvua ei saada pysähtymään taloussuunnitelmakaudella, vaan tavoite siirtyy vuoteen 2025, jolloin lainakanta kääntyy ennusteen mukaan laskuun. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman mukaista kehitystä siten, että nettomenojen kasvu saadaan tasoittumaan alle 2 prosentin ja investioitiohjelmaa toteutetaan ohjelman tavoitteiden mukaisesti. Koko konsernin lainakanta nousee 5,3 miljardin tasolle vuonna 2024, jonka jälkeen kääntyy hitaaseen laskuun.

Valmisteilla oleva Sote- ja maakuntauudistus muuttaa toteutuessaan kuntien rahoitusta ja rahoitusasemaa merkittävästi. Talousarvio on valmisteltu voimassa olevan lainsäädännön mukaan, eikä lainvalmistelun keskeneräisyyden takia sote- ja maakuntauudistusta ole huomioitu käyttö- tai investointitalouden suunnittelussa.

Henkilöstö

Espoo-tarinan taloutta, henkilöstöä ja johtamista koskevan päämäärän mukaisesti toimimme edelläkävijänä kunnallisten palvelujen, niiden tuottavuuden ja vaikuttavuuden parantamisessa. Osaavana ja uudistuskykyisenä henkilöstönä järjestämme, tuotamme ja kehitämme palveluja sekä niiden laatua, kustannusvaikuttavuutta ja tuottavuutta. Johtaminen, esimiestyö ja työtyytyväisyys kehittyvät ja ovat hyvällä tasolla. Henkilöstösopimus vahvistaa espoolaista johtamista, hyvää henkilöstöpolitiikkaa ja työhyvinvointia. Nykyinen henkilöstösopimus on voimassa 31.5.2021 saakka.

Kaupungin palveluksessa oli syyskuussa 2020 yhteensä 14 897 henkilöä. Kaupungin henkilöstömäärä on viime vuodet ollut nousussa johtuen asukas- ja asiakasmäärän jatkuvasta vuosittaisesta kasvusta.

Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman mukaisesti kaupungin henkilötyövuosien määrän kasvua hillitään seuraavan viiden vuoden aikana merkittävästi. Uutta henkilöstöä palkataan pääsääntöisesti kuntalaisille tarjottaviin peruspalveluihin. Samalla tavoitteiden asettamista, suorituksen johtamista ja mittaamista kehitetään, ja huomioidaan lisääntyvän etätönn mahdollisuudet. Henkilöstömäärän kasvun taittamiseksi tiukennetaan rekrytointiprosessia ja käytetään rekrytointirajoituksia, tehdään tehtävien uudelleen järjestelyjä sekä hyödynnetään eläköitymisiä ja digitalisaation tuomia mahdollisuuksia.

Vuoden 2021 tulokortin tavoitteena on henkilötyön (oman henkilöstön työ sekä vuokratyönä ostettu työ) tuottavuuden paraneminen prosentilla suhteessa Espoon kasvavaan asukasmäärään tai alemmalla tasolla suoritettua määrää. Tavoitetta seurataan henkilötyövuosien kautta.

Henkilöstön hyvinvoinnista huolehditaan, ja parannetaan työterveyshuollon ja työkykyjohtamisen toimintaa. Henkilöstön sairauspoissaoloja pyritään vähentämään. Tavoitteena vuodelle 2021 on, että terveysperusteisten poissaolojen määrä laskee 10 prosenttia edellisvuoden vastaavan ajankohdan poissaolojen määrästä. Henkilöstökokemuksta johtamisesta, työn sujuvuudesta ja työhyvinvoinnista sekä työnantajan suosittelemisesta seurataan Kunta 10 -tutkimuksella sekä uudella käytönotettavalla henkilöstökokemuksen mittaustyökalulla.

Henkilöstön kehittämisen osalta tarjotaan palveluja ja tukea johtamisen, osaamisen ja työhyvinvoinnin kehittämisessä esimiehille ja työyhteisöille. Palveluissa huomioidaan erityisesti organisaation muutostilanteet. Vuoden 2021 keskeinen painopiste on suorituksen ja osaamisen hallinnan käytäntöjen kehittäminen ja valmistautuminen uuden HR-digiratkaisun käyttöönottoon.

TULOSLASKELMA

Yhdistetty tuloslaskelma sisältäen peruskaupungin, liikelaitokset ja taseyksiköt. Toimintatuotoissa ja -menoissa mukana kaupungin sisäiset erät. Toimintakate ja siitä alaspäin ulkoisia, tilinpäätöksen mukaisia eriä.

Tuloslaskelma (1000 €)		TP 2019	ENN 9/2020*	TA 2021	2022	2023
Varsinainen toiminta						
Toimintatulot	+	807 282	785 617	824 165	838 291	881 891
Valmistus omaan käyttöön	+	12 438	13 967	13 292	13 292	12 868
Toimintamenot	-	-2 275 434	-2 351 529	-2 443 109	-2 460 435	-2 538 117
Toimintakate	=	-1 455 714	-1 551 945	-1 605 652	-1 608 852	-1 643 358
Verotulot	+	1 521 184	1 565 000	1 600 000	1 625 000	1 675 000
Valtionosuudet	+	60 874	101 839	39 849	38 874	53 898
Veroperustemuutosten kompensatio	+	0	72 632	85 472	91 547	98 078
Käyttökate	=	126 344	187 526	119 669	146 569	183 618
Rahoitustulot ja -menot		45 068	16 394	17 888	15 358	13 039
Korkotulot	+	15 524	15 765	15 291	15 287	15 182
Muut rahoitustulot	+	39 720	20 934	21 192	21 195	21 192
Korkomenot	-	-8 630	-10 300	-12 596	-15 125	-17 335
Muut rahoitusmenot	-	-1 546	-10 005	-6 000	-6 000	-6 000
Vuosikate	=	171 412	203 920	137 557	161 926	196 657
Suunnitelmapoistot	-	-166 923	-171 823	-185 200	-190 681	-193 441
Arvon alentumiset	-	-12 020	-216	0	0	0
Tilikauden tulos	=	-7 531	31 881	-47 644	-28 755	3 216
Poistoeron lisäys (-)	-	-2 232	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Poistoeron vähennys (+)	+	0	5 015	4 337	4 337	4 337
Rahastojen/varausten lisäys	-	0	0	0	0	0
Rahastojen/varausten vähennys	+	15 025	15 000	15 000	15 000	15 000
Tilikauden yli/alijäämä	=	5 262	36 896	-43 307	-24 418	7 553

* ENN 2020 = ennuste vuoden lopun tilanteesta

Tunnuslukuja	TP 2019	ENN 9/2020*	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot/-menot %	35,5	33,4	33,7	34,1	34,7
Vuosikate poistoista %	102,7	118,7	74,3	84,9	101,7
Vuosikate euroa/asukas 31.12.	592	696	462	535	640
Asukkaat 31.12.	289 735	292 800	297 700	302 500	307 300
kasvu	6 103	3 065	4 900	4 800	4 800
kasvu -%	2,2 %	1,1 %	1,7 %	1,6 %	1,6 %

RAHOITUSLASKELMA

Yhdistetty rahoituslaskelma sisältäen peruskaupungin, liikelaitokset ja taseyksiköt.

Rahoituslaskelma (1000 €)	TP 2019	ENN 9/2020*	TA 2021	2022	2023	
Varsinainen toiminta ja investoinnit						
Tulorahoitus						
Vuosikate	+	171 412	203 920	137 557	161 926	196 657
Tulorahoituksen korjaukset	+/-	-85 589	-64 088	-71 032	-74 032	-76 032
Yhteensä	=	85 823	139 832	66 525	87 894	120 625
Investoinnit						
Investointimenot	-	-351 521	-390 663	-373 198	-360 274	-287 492
Rahoitusosuudet investointeihin	+	57 414	60 842	40 814	4 264	5 400
Pysyvien vastaavien luovutustulot	+	92 413	64 082	53 300	56 800	58 300
Rahastojen käyttö investointeihin	+	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Investoinnit netto	=	-186 694	-250 739	-264 084	-284 210	-208 792
Varsinainen toiminta ja investoinnit netto		-100 871	-110 907	-197 560	-196 316	-88 167
Rahoitustoiminta						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten lisäys	-	-33 013	-37 295	-36 134	-16 752	-2 680
Antolainasaamisten vähennys	+	3 901	4 701	5 669	6 518	8 140
Antolainojen nettomuutos	=	-29 112	-32 594	-30 465	-10 234	5 460
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	+	220 000	285 000	310 000	297 000	168 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-	-57 851	-68 676	-80 391	-90 769	-103 857
TA-lainojen nettomuutos	=	162 149	216 324	229 609	206 231	64 143
Muut maksuvalmiuden muutokset		-1 777	-6 316	-721	415	19 427
Vaikutus maksuvalmiuteen	+/-	30 389	66 507	864	96	863
Tunnuslukuja						
Investointien tulorahoitus %		58,3	61,8	41,4	45,5	69,7
Lainakanta 31.12		893 639	1 109 963	1 339 572	1 545 803	1 609 946
Lainat euroa/asukas 31.12		3 084	3 791	4 500	5 110	5 239

Peruskaupungin, liikelaitosten, Suurpellon, Tapiolan ja rahastojen yhdistetty tuloslaskelma

Talousarvio 2021

	Peruskaupunki	Tilapalvelut	LUP	Liikelaitokset yhteensä	Suurpelto	Tapiola	Rahastot	Taseyksiköt yhteensä	Espoon kaupunki YHT.	Sisäiset erät	Espoon kaupunki ilman sis.eriä
Toimintatulot	423 483	298 061	48 796	346 857	14 500	37 700	1 625	53 825	824 165	-430 078	394 087
Valmistus omaan käyttöön	13 214	78	0	78	0	0		0	13 292		13 292
Toimintamenot	-2 201 831	-191 463	-47 227	-238 690	-237	-1 748	-603	-2 588	-2 443 109	430 078	-2 013 031
Toimintakate	-1 765 134	106 676	1 569	108 245	14 263	35 952	1 022	51 237	-1 605 652	0	-1 605 652
Verotulot	1 600 000								1 600 000		1 600 000
Valtionosuudet	39 849								39 849		39 849
Veroperustemuutosten kompens.	85 472								85 472		85 472
Rahoitustulot ja -menot											
Korkotulot	15 045	0	0	0	0	0	800	800	15 845	-554	15 291
Muut rahoitustulot	30 578	0	0	0	0	0	19 032	19 032	49 610	-28 418	21 192
Peruspääoman korko	0	-28 418	0	-28 418	0	0	0	0	-28 418	28 418	0
Kunnalle maksetut korkomenot	0	-190	-14	-204	0	-350	0	-350	-554	554	0
Korkomenot	-12 596	0	0	0	0	0	0	0	-12 596	0	-12 596
Muut rahoitusmenot	-2 000	0	0	0	0	0	-4 000	-4 000	-6 000	0	-6 000
Vuosikate	-8 786	78 068	1 555	79 623	14 263	35 602	16 854	66 719	137 557	0	137 557
Poistot ja arvonalentumiset	-97 516	-54 320	-1 555	-55 875	-6 113	-25 696	0	-31 809	-185 200		-185 200
Satunnaiset menot ja tulot	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0
Tilikauden tulos	-106 302	23 748	0	23 748	8 150	9 906	16 854	34 910	-47 644	0	-47 644
Poistoeron lisäys (-)	-15 000	0	0	0	0	0	0	0	-15 000		-15 000
Poistoeron vähennys (+)	0	5 015	0	5 015	0	0	0	0	5 015		5 015
Rahastojen/varausten lisäys	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0
Rahastojen/varausten vähennys	15 000	0	0	0	0	0	0	0	15 000		15 000
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-106 302	28 763	0	28 763	8 150	9 906	16 854	34 910	-42 629	0	-42 629

Peruskaupungin, liikelaitosten, Suurpellon, Tapiolan ja rahastojen yhdistetty rahoituslaskelma

Talousarvio 2021

	Peruskaupunki	Tilapalvelut	LUP	Liikelaitokset yhteensä	Suurpelto	Tapiola	Rahastot	Taseyksiköt yhteensä	Espoon kaupunki YHT.	Sisäiset erät	Espoon kaupunki ilman sis.eriä
Vuosikate	-8 786	78 068	1 555	79 623	14 263	35 602	16 854	66 719	137 557	0	137 557
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0
Tulorahoituksen korjaukset	-27 000	0	0	0	-7 000	-18 000	0	-25 000	-52 000	-19 032	-71 032
Tulorahoitus	-35 786	78 068	1 555	79 623	7 263	17 602	16 854	41 719	85 557	-19 032	66 525
Investointimenot	-217 555	-130 793	-2 100	-132 893	-6 800	-15 950	0	-22 750	-373 198	0	-373 198
Rahoitusosuudet investointeihin	40 600	0	214	214	0	0	0	0	40 814		40 814
Pysyvien vastaavien luovutustulot	28 300	0	0	0	7 000	18 000	0	25 000	53 300	0	53 300
Rahastojen käyttö investointeihin	15 000	0	0	0	0	0	0	0	15 000	0	15 000
Nettoinvestoinnit	-133 655	-130 793	-1 886	-132 679	200	2 050	0	2 250	-264 084	0	-264 084
Nettokassavirta	-169 441	-52 725	-331	-53 056	7 463	19 652	16 854	43 969	-178 528	-19 032	-197 560
Antolainasaamisten lisäykset	-35 834	0	0	0	0	0	-300	-300	-36 134	0	-36 134
Antolainasaamisten vähennykset	5 319	0	0	0	0	0	350	350	5 669	0	5 669
Antolainauksen muutokset	-30 515	0	0	0	0	0	50	50	-30 465	0	-30 465
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	310 000	0	0	0	0	0		0	310 000	0	310 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-80 391	0	0	0	0	0		0	-80 391	0	-80 391
Lyhytaikaisten lainojen lis. kunn	0	55 938	0	55 938	-7 463	-21 813		-29 276	26 662	-26 662	0
Lainakannan muutokset	229 609	55 938	0	55 938	-7 463	-21 813	0	-29 276	256 271	-26 662	229 609
Oman pääoman muutokset	0	0		0	0	0	-15000	-15000	-15000	15000	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	-3 214	331	-2 883	0	2 162	0	2 162	-721		-721
Rahoituksen nettokassavirta	199 094	52 724	331	53 055	-7 463	-19 651	-14 950	-42 064	210 085	-11 662	198 423
Rahavarojen muutos	29 654	-1	0	-1	0	1	1 904	1 905	31 558	-30 694	864

Peruskaupunki (ilman liikelaitoksia ja taseyksiköitä)

Vuosien 2021 - 2023 taloussuunnitelma

Tuloslaskelma (1000 €)		TP 2019	ENN 2020*	TA 2021	2022	2023
Varsinainen toiminta						
Toimintatulot	+	434 606	419 269	423 483	423 382	478 172
Valmistus omaan käyttöön		12 084	13 889	13 214	13 214	12 790
Toimintamenot	-	-2 046 117	-2 117 926	-2 201 831	-2 218 655	-2 296 023
Toimintakate	=	-1 599 427	-1 684 768	-1 765 134	-1 782 059	-1 805 061
Verotulot	+	1 521 184	1 565 000	1 600 000	1 625 000	1 675 000
Valtionosuudet	+	60 874	101 839	39 849	38 874	53 898
Veroperustemuutosten kompensaaatio		0	72 632	85 472	91 547	98 078
Käyttökate	=	-17 369	54 703	-39 813	-26 638	21 915
Rahoitustulot ja -menot						
Korkotulot muilta	+	14 634	15 164	15 045	15 041	14 936
Korkotulot liikelaitoksilta	+	0	0	0	0	0
Muut rahoitustulot	+	3 363	2 902	2 160	2 163	2 160
Peruspääoman korko liikelaitoksilta	+	28 418	28 157	28 418	28 418	28 418
Korkomenot muille	-	-8 630	-10 300	-12 596	-15 125	-17 335
Muut rahoitusmenot	-	-75	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Vuosikate	=	20 341	88 626	-8 786	1 859	48 094
Suunnitelmapoistot	-	-85 152	-87 941	-97 516	-101 832	-103 502
Tilikauden tulos	=	-64 811	685	-106 302	-99 973	-55 408
Poistoeron muutos		-7 247	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Rahastojen/varausten vähennys	+	15 026	15 000	15 000	15 000	15 000
Tilikauden yli/alijäämä	=	-57 032	685	-106 302	-99 973	-55 408

* ENN 2020 = ennuste vuoden lopun tilanteesta

Rahoituslaskelma (1000 €)		TP 2019	ENN 2020*	TA 2021	2022	2023
Tulorahoitus						
Vuosikate	+	20 341	88 626	-8 786	1 859	48 094
Tulorahoituksen korjauserät	+/-	-31 412	-26 700	-27 000	-20 500	-31 000
Yhteensä	=	-11 071	61 926	-35 786	-18 641	17 094
Investoinnit						
Investointimenot	-	-196 449	-247 180	-217 555	-178 409	-160 687
Rahoitusosuudet investointeihin	+	55 240	60 342	40 600	3 800	4 500
Pysyvien vastaavien luovutustulot	+	37 305	31 300	28 300	21 800	32 300
Rahastojen käyttö investointeihin	+	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Varsinainen toiminta ja investoinnit netto	=	-99 975	-78 612	-169 441	-156 450	-91 793
Rahoitustoiminta						
Antolainasaamisten lisäys	-	-33 000	-37 000	-35 834	-16 452	-2 380
Antolainasaamisten vähennys	+	3 801	3 800	5 319	6 168	7 790
Antolainojen muutokset	=	-29 199	-33 200	-30 515	-10 284	5 410
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	+	220 000	285 000	310 000	297 000	168 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-	-57 850	-68 676	-80 391	-90 769	-103 857
Lainakannan muutokset	=	162 150	216 324	229 609	206 231	64 143
Muut maksuvalmiuden muutokset	=	39 533	-3 000	0	0	-3 000
Vaikutus maksuvalmiuteen	+/-	72 509	101 512	29 654	39 497	-25 240
Peruskaupungin tunnuslukuja						
Toimintatulot/-menot %		21,2	19,8	19,2	19,1	20,8
Vuosikate euroa/asukas 31.12.		70	303	-30	6	157

ESPOO-KONSERNIN TALOUS

Espoon kaupunkikonserni

Espoon kaupunki Kokonaistulot 2 000 M€

Yhteisömuoto	Kpl	Liikevaihto	
Tytäryhteisö, yhtiö	27	216 milj. €	59 Konserniyhteisöä
Tytäryhteisö, säätiö	3	8 milj. €	
Osakkuusyhteisö	20	162 milj. €	
Kuntayhtymä	9	3 931 milj. €	

Ympäristö, rakentaminen ja liikenne		
Yhteisö	Omistus %	Liikevaihto
Länsimetro Oy	84 %	18,4 milj.€
Suurpellon jätehuolto Oy	29 %	0,6 milj.€
Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä (HSY)	23 %	387,3 milj.€
Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)	22 %	748,2 milj.€
Yhteensä		1 154,7 milj.€

Ympäristö, rakentaminen ja liikenne / pysäköinti		
Yhteisö	Omistus %	Liikevaihto
Kiinteistö Oy Finnoon pysäköinti I	100 %	0,0 milj.€
Kiinteistö Oy Suviniityn Pysäköinti I	100 %	0,2 milj.€
Kiinteistö Oy Suviniityn Pysäköinti II	100 %	0,0 milj.€
Kaupinkallion Paikotustalo Oy	96 %	0,4 milj.€
Kiinteistö Oy Jousenpuiston Pysäköinti	92 %	0,2 milj.€
Leppävaaran Pysäköinti Oy	80 %	0,7 milj.€
Kiinteistö Oy Espoon Terminaali	50 %	0,7 milj.€
Valurinkujan Paikotus Oy	29 %	0,1 milj.€
Kiinteistö Oy Espoon Niittykummun Metropysäköinti	28 %	0,2 milj.€
Papinniityn Paikotus Oy	27 %	0,2 milj.€
Tapiolan Keskuspysäköinti Oy	26 %	2,0 milj.€
Yhteensä		4,7 milj.€

Sivistys ja hyvinvointi		
Yhteisö	Omistus %	Liikevaihto
Espoo Catering Oy	100 %	32,2 milj.€
EMMA-taidemuseosäätiö sr	100 %	4,6 milj.€
Espoon kaupunginteatterisäätiö sr	100 %	2,8 milj.€
Helinä Rautavaaran etnografisen museon säätiö sr	100 %	0,5 milj.€
Espoon seudun koulutus kuntayhtymä Omnia	87 %	74,4 milj.€
Laurea-ammattikorkeakoulu Oy	32 %	52,6 milj.€
Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy	27 %	98,3 milj.€
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä (HUS)	18 %	2 553,1 milj.€
Eteva kuntayhtymä	14 %	78,2 milj.€
Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymä	12 %	3,1 milj.€
Kärkällä Samkommun	8 %	58,2 milj.€
Samkommunen för Västra Nylands folkhögskola	3 %	1,6 milj.€
Yhteensä		2 959,5 milj.€

Asunto ja kiinteistö		
Yhteisö	Omistus %	Liikevaihto
Espoon Asunnot Oy	100 %	142,5 milj.€
Espoon Elä ja Asu Oy	100 %	1,1 milj.€
Kiinteistö Oy Espoon keskuskeittiö	100 %	0,6 milj.€
Kiinteistö Oy Espoon Koulu- ja päiväkotitilat	100 %	8,6 milj.€
Kiinteistö Oy Espoon sairaala	100 %	4,3 milj.€
Kiinteistö Oy Espoon Sotekiinteistöt	100 %	0,9 milj.€
Kiinteistö Oy Matinkylän uimahalli	100 %	0,0 milj.€
Kiinteistö Oy Opinmäen Kampus	100 %	1,4 milj.€
Kiinteistö Oy Soukan Puotitalo	100 %	0,0 milj.€
Kiinteistö Oy Tapiolan Kulttuurilaukio	100 %	0,2 milj.€
Tapiolan Urheilutalo Oy	100 %	0,2 milj.€
Weegee Oy	100 %	1,3 milj.€
Otahalli Oy	50 %	0,4 milj.€
Kiinteistö Oy Espoon Asematori	46 %	0,2 milj.€
Tapiolan Harjoitusareena Oy	45 %	1,0 milj.€
Kiinteistö Oy Sokinsuonkuja 4	41 %	0,1 milj.€
Kiinteistö Oy Soukan Liiketalo	38 %	0,1 milj.€
Kiinteistö Oy Merenpauhu	28 %	0,2 milj.€
Kiinteistö Oy Soukan Pienteollisuustalo	24 %	0,2 milj.€
Tapiolan Teollisuustalo Oy	22 %	0,3 milj.€
As.Oy Raijalax	21 %	0,2 milj.€
Nuuksiokeskus Oy	21 %	0,4 milj.€
Kiinteistö Oy Merenselkä	20 %	0,2 milj.€
Yhteensä		164,5 milj.€

Elinvoima, kilpailukyky ja työllisyys		
Yhteisö	Omistus %	Liikevaihto
Espoo Marketing Oy	100 %	1,9 milj.€
Kiinteistö Oy Olarinluoma 15	100 %	0,0 milj.€
Kiinteistö Oy Otaniemen tiedeasunnot	100 %	0,1 milj.€
Suurpellon Markkinointi Oy	100 %	0,1 milj.€
Helsinki Business Hub Ltd Oy	24 %	3,7 milj.€
Yhteensä		5,8 milj.€

Tytäryhtiö *Liikevaihto sisältää yhtiökohtaisen konserniin
Kuntayhtymä yhdistelemättömän FAS-mallin mukaisen liikevaihdon ja
Osakkuusyhtiö liiketoiminnan muut tuotot. Luvut TP2019 lukuja.

Konserniin yhdistellään emoyhteisö Espoon kaupunki ja tytäryhteisöt, kuntayhtymät, joissa Espoon kaupunki on jäsenenä, sekä osakkuusyhteisöt. Kuntayhtymät on yhdistelty omistussuuden mukaan. Tytäryhtiöistä Espoon Asunnot Oy muodostaa alakonsernin, johon kuuluu viisi tytäryhteisöä ja 13 osakkuusyhteisöä. Myös muilla konserniyhteisöillä on omistuksia muista yhtiöistä.

Yleistä konsernista

Kunnan toiminta on kuntalaissa määritelty siten, että kunnan toiminta käsittää kunnan ja kuntakonsernin lisäksi kunnan osallistumisen kuntien yhteistoimintaan sekä kunnan muun omistukseen, sopimukseen ja rahoittamiseen perustuvan toiminnan.

Kuntalain taloussäännösten tarkoituksena on edistää mm. toiminnan suunnitelmallisuutta sekä korostaa konserninäkökulmaa. Lain 110 § mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen.

Espoo-konsernin emoyhteisö Espoon kaupunki muodostuu konsernihallinnosta ja kolmesta toimialasta: sosiaali- ja terveystoimesta, sivistystoimesta ja teknisestä ja ympäristötoimesta, Tilapalvelut- ja Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos liikelaitoksista sekä Tapiolan ja Suurpellon taseyksiköistä ja rahastoista.

Konsernilla tarkoitetaan Espoon kaupunkia emoyhteisönä ja sen tytäryhteisöjä, joissa Espoon kaupungilla on yksin tai yhdessä muiden konserniin kuuluvien yhteisöjen kanssa kirjanpito-laissa tarkoitettu määräysvalta. Kuntayhtymät, joissa kaupunki on jäsenenä, yhdistellään konserniin omistusosuuden mukaan. Konsernitilinpäätökseen yhdistellään myös konserniyritysten omistusosuutta vastaava määrä osakkuusyrityksen voitosta tai tappiosta sekä oman pääoman muutoksesta.

Valtuusto määrittelee merkittävimmille konserniyhteisöille toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet Espoo-tarinan pohjalta taloussuunnitteluprosessin yhteydessä. Konserniyhteisöille asetetut tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan kaupunginhallituksen konsernijaostolle sekä osavuosi-katsausten yhteydessä myös valtuustolle. Vuonna 2021 tulos- ja/tai toiminnallisia tavoitteita on asetettu Espoon Asunnot Oy:lle, Omnialle, HSL:lle, HSY:lle, HUS:lle Länsimetro Oy:lle, Espoo Catering Oy:lle, Espoo Marketing Oy:lle, EMMA-Espoon modernin taiteen museolle, Espoon Kaupunginteatterille sekä kiinteistöjä omistaville yhtiöille.

Riskienhallinta Espoo-konsernissa

Sisäinen valvonta ja siihen liittyvä riskienhallinta on hyvän johtamis- ja hallintotavan edellytys Espoo-konsernissa. Kaupunkikonsernin riskienhallintaa kehitetään yhä koordinoitummaksi toiminnaksi. Riskienhallinnan tavoitteena on tukea kaupunkikonsernia sen perustehtävän toteuttamisessa, asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa sekä kuntalaisten, henkilöstön ja omaisuuden turvaamisessa erilaisilta riskeiltä. Riskienhallinta sisältää järjestelmällisiä menettelyjä, joiden avulla tunnistetaan ja arvioidaan kaupunkikonsernin toimintaan liittyviä riskejä, sekä määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, valvomiseksi ja säännönmukaiseksi raportoimiseksi. Riskienhallinnalla varmistetaan, että kaupunkikonsernin toiminta jatkuu keskeytyksittä ja häiriöittä laadukkaasti ja kustannustehokkaasti.

Kaupunginjohtajalla on asemansa perusteella kokonaisvastuu kaupunginhallituksen päättämän riskienhallintapolitiikan toteuttamisesta ja riskienhallinnan toimeenpanosta. Kaupungin johtoryhmä toimii riskienhallinnan johtoryhmänä, ja sen jäsenet ovat vastuussa riskienhallinnan toteuttamisesta kukin omalla vastuualueellaan. Riskienhallinta on siten mukana pitkän tähtäimen strategiatyössä ja ylimmän johdon toiminnassa. Operatiivisella tasolla riskienhallinta toteutuu sekä suunnittelussa että jokapäiväisen johtamisen osana toimialoilla, yksiköissä ja tytäryhteisöissä.

Espoo-konsernin riskienhallintaa tehdään käytännön tasolla mm. osana taloussuunnittelu- ja seurantaprosessia. Talousarviotyön yhteydessä käynnistyy taloussuunnitelmakauden riskienhallintaprosessi. Toimialat, yksiköt, liikelaitokset ja tytäryhteisöt laativat riskikartoitukset, joihin sisältyy oman toiminnan lisäksi myös toimintaympäristöön liittyviä riskejä. Merkittävimmät tulostavoitteita ja tavoitteita uhkaavat riskit kirjataan tuloskortteihin osa-alueittain. Riskejä hallitaan sekä osana toimintaa että erityisin toimenpitein. Riskitilannetta päivitetään talouden seuranta-prosessin yhteydessä.

Kaupungin tytäryhteisöt ovat velvoitettuja ottamaan omassa riskienhallinnassaan huomioon kaupunginhallituksen päättämän riskienhallintapolitiikan. Tytäryhteisöjen hallitukset vastaavat yhdessä toimitusjohtajan kanssa riskienhallinnan järjestämisestä. Tytäryhteisöjen tulee kartoittaa toimintansa riskit säännöllisesti sekä raportoida merkittävistä riskeistään sekä riskienhallintansa toimivuudesta kaupungille. Kuntalaki velvoittaa kuntayhtymiä toimimaan riskienhallintansa osalta vastaavalla tavalla.

Riskienhallinnan raportointi konserniyhteisöiltä kaupungille tapahtuu pääsääntöisesti Thinking Portfolio -konsernisalkkujärjestelmän kautta. Konsernisalkkujärjestelmään kuvataan riskit, arvioidaan niiden tärkeysjärjestys sekä kirjataan keskeisimmille riskeille hallintatoimenpiteitä. Lisäksi selostetaan miten riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa seurataan, sekä miten asiaa käsitellään yhtiön sisäisesti esim. johtoryhmissä ja hallituksessa. Järjestelmään annetaan myös arvio yhtiö sisäisen valvonnan toimivuudesta.

Konsernirakenteen muutokset vuonna 2020 ja taloussuunnitelmakaudella 2021-2023

Kaupunki päätti ostaa Länsimetro Oy:ltä sen omistamat Kiinteistö Oy Jousenpuiston Pysäköintin osakkeet, ja tulee osakekaupan jälkeen yhtiön ainoaksi omistajaksi. Kiinteistö Oy Jousenpuiston Pysäköinti on yhtiö, jonka tarkoituksena on ollut rakennuttaa Urheilupuiston metroasemaa ja Jousenpuiston aluetta palveleva osittain maanalainen ja osittain maanpäällinen pysäköintilaitos ja hallita kyseistä laitosta.

Papinniityn Paikoitus Oy:n koko osakekanta myytiin Westpro cc Oy:lle.

Osana Tapiolan urheilupuiston jalkapallostadionin ja sen muodostaman hankekokonaisuuden kehittämistä päätettiin perustaa kaksi yhtiötä. Kiinteistö Oy Tapiolan Stadion -niminen yhtiö, jonka pääasiallisena toimialana on rakennuttaa ja omistaa Tapiolan urheilupuistoon rakennettava jalkapallo- ja tapahtumastadion sekä Kiinteistö Oy Tapiolan Urheilupuiston Pysäköinti -niminen yhtiö, jonka pääasiallisena toimialana on rakennuttaa ja omistaa Urheilupuiston aluetta palveleva pysäköintilaitos.

Espoon kaupunki liittyi Sarastia Oy:n osakkaaksi ja merkitsi 1500 kappaletta yhtiön osakkeita. Sarastia Oy:n toimialana on tuottaa ja kehittää hankintalainsäädännön mukaisille hankintayksiköille talous- ja henkilöstöhallinnon palveluita, muita tukipalveluita sekä markkinointi- ja kehittämispalveluita. Yhtiö tuottaa ja kehittää myös alan koulutus- ja konsultointipalveluita sekä ohjelmistokehitystä ja -tuotantoa.

Helsinki Business Hub koko osakekanta myytiin Helsingin kaupungille.

Uudenmaan Sairaalapesula Oy:n ja Puro Tekstiilihuolto Oy:n palvelutoiminnat siirretään uudelle perustettavalle yhtiölle Puro Tekstiilihuoltopalvelut Oy:lle. Tämän yritysjärjestelyn johdosta Espoon kaupunki myi osan Uudenmaan Sairaalapesula Oy:n osakkeista 9,10,2020 Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle. Espoon kaupunki jää yhtiön osakkaaksi 457 osakkeella.

Kiinteistö Oy Otatalon koko osakekanta myytiin Helsingin seudun opiskelija-asuntosäätiö sr:lle (Hoas).

As. Oy Matinmetsä -nimisen yhtiön koko osakekanta myytiin Arcenciel Oy:lle.

Konsernin taloudellinen asema vuonna 2019

Espoo-konsernin tulot vuonna 2019 olivat 2,8 mrd. euroa ja menot 2,5 mrd. euroa. Toimintatuotot olivat 1 171 milj. euroa ja toimintakulut 2 544 milj. euroa. Toimintakate oli -1 374 milj. euroa. Toimintatuotot kattoivat 46 prosenttia toimintakuluista.

Vuosikate oli 270 milj. euroa eli 30 milj. euroa vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Vuosikate asukasta kohden oli 932 euroa. Rahoitustuottojen ja -kulujen kate oli 10 milj. euroa. Poistot ja arvonalentumiset olivat yhteensä 323 milj. euroa. Tilikauden tulokseksi muodostui -53 milj. euroa, joka oli 47 milj. euroa edellisvuotta heikompi.

Lainojen lisäksi konsernilla on vuokravastuita 603 milj. euroa. Lisäksi Espoo-konsernilla on muun muassa kuntien takauskeskuksen takausvastuita 1,7 mrd. euroa sekä maankäyttö- ja koronvaihtosopimuksiin liittyviä vastuita.

Kaupunkikonsernin bruttoinvestoinnit olivat 661 milj. euroa ja ne kasvoivat 166 milj. euroa vuodessa (nettona eli rahoitusosuudet huomioiden kasvu oli 143 milj. euroa). Eniten bruttoinvestointeja kaupunkikonsernin tytäryhteisöistä toteuttivat Länsimetro Oy (173 milj. €), Espoon Asunnot Oy (54 milj. €) ja Koy Espoon Koulu- ja päiväkotitilat (18 milj. €) ja kuntayhtymistä HUS (Espoon osuus 39 milj. €) sekä HSY (Espoon osuus 58 milj. €). Rahoitusosuuksia konserni sai 58 milj. euroa. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustuloja kertyi 95 milj. euroa. Investoinneista pystyttiin konsernitasolla rahoittamaan tulorahoituksella 45 %.

Toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirroista muodostuva kokonaisrahavarojen muutos oli 25 milj. euroa negatiivinen. Kaupunkikonsernilla oli vuoden lopussa rahavaroja 980 milj. euroa. Taseen loppusumma vuoden lopussa oli 7 026 milj. euroa eli kasvoi vuodessa 303 milj. euroa.

Taseen vastaavaa puolen merkittävin erä on aineelliset hyödykkeet, joka muodostuu pääasiassa rakennuksista sekä kiinteistä rakenteista ja laitteista. Aineelliset hyödykkeet olivat 5 366 milj. euroa eli ne kasvoivat 273 milj. euroa vuodessa. Suurin keskeneräisin hanke vuonna 2019 oli Länsimetron II-vaihe.

Konsernin omavaraisuusaste oli 38,1 prosenttia ja se pieneni 2,4 prosenttiyksikköä vuodessa. Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona on pidetty kuntataloudessa keskimäärin 70,0 prosentin omavaraisuutta.

Oma pääoma oli vuoden lopussa 2 604 milj. euroa eli 49 milj. euroa pienempi kuin vuotta aikaisemmin. Tilikauden 2019 alijäämä oli -32 milj. euroa.

Kaupunkikonsernin lainakanta oli vuoden lopussa 3 803 milj. euroa. Lainakanta asukasta kohden oli 13 125 euroa. Vuodesta 2014 eli viidessä vuodessa lainakanta asukasta kohden on 1,7-kertaistunut.

Konsernin 10 vuoden tulosestimate

Kaupungin talousarvion yhteyteen on koottu ennuste Espoo-konsernin taloudellisesta kehityksestä seuraan 10 vuoden aikana. Ennuste perustuu kaupungin ja konserniyhtiöiden talousarvioletietoihin sekä kaupungin ja yhtiöiden pidemmän aikavälin kehitysarvioihin, joissa on mm. ennakointi merkittävien investointien valmistumisen vaikutuksia talouteen.

Kaupungin tytäryhtiöt tavoittelevat mm. verotuksellisista syistä pääosin enintään nollatulosta. Tytäryhtiöiden lopulliseen tulokseen vaikuttaa myös tilinpäätösjärjestelyt ja lainanlyhennysten rahastoinnit, joista päätetään vuosikohtaisesti tilinpäätöksen yhteydessä. Konsernin tulos muodostuu kaupungin tulosta heikommaksi johtuen konsernieliminoinneista ja mm. poisto-oikaistuksista, jossa tyttärien poistoajat oikaistaan kaupungin poistoaikojen mukaiseksi sekä tiettyjen konserniyhtiöiden sekä kuntayhtymien alijäämäisistä budjeteista.

TULOSLASKELMA

Milj. euroa	TP 2019	ENN 2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Toimintatuotot	1 171	1 152	1 235	1 232	1 298	1 298	1 318	1 342	1 349	1 367	1 392	1 395
Toimintakulut	-2 544	-2 649	-2 741	-2 717	-2 778	-2 832	-2 880	-2 928	-2 977	-3 027	-3 077	-3 129
Toimintakate	-1 374	-1 497	-1 505	-1 486	-1 480	-1 534	-1 562	-1 587	-1 627	-1 660	-1 685	-1 734
Verotulot	1 521	1 565	1 600	1 625	1 670	1 706	1 743	1 780	1 818	1 857	1 897	1 938
Valtionosuudet	113	228	179	184	207	224	229	233	238	243	248	252
Rahoitustuotot ja -kulut	0	-38	-38	-47	-63	-68	-69	-67	-66	-65	-65	-64
Vuosikate	270	258	235	277	334	328	341	360	364	375	396	392
Poistot ja arvonalentumiset	-323	-318	-328	-348	-388	-398	-409	-413	-407	-408	-409	-372
Tilikauden tulos	-53	-60	-93	-72	-55	-70	-68	-53	-43	-33	-14	20

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot/Toimintakulut, %	46,0 %	43,5 %	45,1 %	45,3 %	46,7 %	45,8 %	45,8 %	45,8 %	45,3 %	45,2 %	45,2 %	44,6 %
Vuosikate/Poistot, %	83,5 %	81,2 %	71,7 %	79,4 %	85,9 %	82,4 %	83,3 %	87,3 %	89,3 %	91,9 %	96,7 %	105,5 %
Vuosikate, euroa/asukas	951	893	802	928	1102	1067	1093	1139	1134	1153	1199	1174

Ennustekauden aikana kaupungin tuottoja lisää eniten Länsimetron infrakorvausten kasvu, jonka vaikutus nostaa tuottoja vuodesta 2023 alkaen. Espoo-konsernin tytäryhtiöiden toimintatuotot ja niiden kasvu vuosina 2021-2030 muodostuu suurimmaksi osaksi Espoon Asunnot Oy:n osuudesta. Uudiskohteita valmistuu vuosittain ja tämä vaikuttaa vuokratulojen kasvuun. Espoon oppilas- ja lapsimäärien kasvu kasvattaa myös Espoo Catering Oy:n ateriapalvelujen tuotantoa ja liikevaihtoa.

Kuntayhtymien osalta ennustekauden 2021-2030 merkittävimmät toimintatuottojen kasvut muodostuvat Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoidopiiri- ja Helsingin Seudun Liikenne kuntayhtymien osuudesta. HUS:n kuluja ja kuntien maksuosuuksia kasvattaa jatkuva palvelutarpeen kasvu ja väestön ikääntyminen. HSL:n osalta kuntaosuuksien sekä lipputulosten kasvu matkustajamäärien lisääntyessä nostaa tuottoja.

Espoo-konsernin toimintakulut kasvavat vuosina 2022-2030 lisääntyneen palvelutarpeen seurauksena. Vuonna 2021 toimintamenot ovat poikkeuksellisen suuret johtuen muun muassa HUS:n koronapandemian seurauksena syntyneen hoitovelan hoitamisen aiheuttamista kustannuksista.

Konsernin vuosikatteen odotetaan paranevan vuosina 2021-2030. Vuonna 2021 vuosikatteen ennustetaan olevan 235 milj. euroa, vuonna 2022 noin 277 milj. euroa ja vuodesta 2023 lähtien sen ennustetaan pysyvän 300 milj. euron yläpuolella ollen vuonna 2030 noin 392 milj. euroa. Poistojen ennustetaan kasvavan myös voimakkaasti alkuvuosina, poistoja on 2021 noin 338

milj. euroa ja vuonna 2026 noin 413 milj. euroa, jonka jälkeen poistot kääntyvät laskuun. Poistojen voimakasta kasvua selittää kaupungin ja isojen kuntayhtymien voimakas etupainotteinen investointiohjelma, länsimetron toisen vaiheen valmistuminen ja liikennöinnin aloitus sekä Espoon Asuntojen investoinnit asuntotuotannon kasvattamiseksi.

Espoo-konsernin tuloksen ennustetaan olevan vuonna 2020 noin 60 milj. euroa tappiollinen. Tappio on kasvanut 2020 talousarvion ennusteesta ja johtuu ennen kaikkea koronaviruspandemian aiheuttamista tulokertymän ja toimintakatteen heikentymisestä. Tulos on vuosina 2021-2022 edelleen selvästi alijäämäinen. Vuonna 2023 konsernin tulos paranee edellisestä vuodesta, vaikka länsimetron toisen vaiheen poistot alkavat ja kasvattavat poistoja merkittävästi. Vuonna 2024 kuntayhtymien ennustetut ylijäämät pienentyvät, mikä heikentää konsernin tuloa. Vuosina 2025-2030 konsernin tulos vähitellen paranee, kun kaupungin tuloskehitys paranee, investointitaso laskee, korkokoulut laskevat 2025 jälkeen lainakannan pienetessä ja konsernin poistot alenevat. Vuonna 2030 tilikauden tulos kääntyy positiiviseksi.

Rahoituslaskelma												
<i>Milj. euroa</i>	TP 2019	ENN 2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Toiminnan rahavirta												
Vuosikate	270	258	235	277	334	328	341	360	364	375	396	392
Tilikauden verot	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjaukset	-86	-82	-77	-79	-81	-83	-84	-86	-88	-89	-91	-94
	184	176	158	197	253	245	256	274	276	286	304	299
Investointien rahavirta												
Investointimenot	-661	-829	-810	-753	-554	-479	-413	-375	-378	-370	-358	-350
Rahoitusosuudet investointimenoihin	58	70	41	4	6	4	4	4	4	4	4	4
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	95	83	78	81	89	94	96	136	99	91	109	99
	-509	-676	-691	-667	-460	-381	-313	-236	-275	-276	-245	-247
Toiminnan ja investointien rahavirta	-325	-500	-532	-470	-207	-136	-57	38	1	10	59	52
Rahoituksen rahavirta												
Antolainauksen muutokset	3	3	14	2	2	5	5	5	5	5	5	5
Lainakannan muutokset	300	470	411	422	145	73	-5	-88	-49	-53	-93	-95
Oman pääoman muutokset	3	15	4	-5	15	15	11	10	9	1	-1	-1
Muut maksuvalmiuden muutokset	-6	8	0	2	24	2	2	2	2	2	2	2
Rahoituksen rahavirta	300	495	428	421	186	96	13	-70	-33	-45	-86	-89
Rahavarojen muutos	-25	-4	-104	-50	-21	-40	-44	-32	-32	-35	-27	-37
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT												
Investointien tulorahoitus, %	44,8	34,0	30,6	37,0	60,8	69,1	83,4	96,9	97,3	102,4	111,8	113,4
Lainanhoitokate	1,6	1,5	1,2	1,3	1,4	1,3	1,3	1,2	1,3	1,3	1,3	1,3
Laskennallinen lainanhoitokate	0,6	0,5	0,4	0,5	0,6	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7
Lainakanta	3 803	4 273	4 685	5 108	5 254	5 328	5 323	5 235	5 186	5 133	5 040	4 945

Konsernin toiminnan ja investointien rahavirta on vuonna 2021 noin -532 milj. euroa. Investointeja rahoitetaan ottamalla noin 598 milj. euroa lainaa. Lyhennysten jälkeen lainakanta kasvaa noin 411 milj. eurolla. Toiminnan ja investointien rahavirran alijäämä pienenee huomattavan nopeasti ja sen ennustetaan olevan ylijäämäinen vuodesta 2026 lähtien ennustekauden loppuun. Toiminnan ja investointien rahavirran alijäämä on kuitenkin noin 1,7 mrd. euroa koko ennustekauden aikana eli vuosina 2021-2030. Investointiohjelma painottuu vahvasti kauden alkupuolelle ja edellyttää velkarahoitusta. Lainanottotarve vähenee länsimetron II-vaiheen valmistuessa ja lainakannan voimakas kasvu päättyy. Lainakannan ennustetaan kääntyvän laskuun vuonna 2025. Investointien tulorahoitusprosentin ennustetaan nousevan yli 100 prosentin vuonna 2028.

Rahavarojen muutos vuosina 2021-2022 johtuu osittain kuntayhtymien alijäämästä ennen valtion lisäkompensaatioita sekä muutamista Espoon tytäryhtiöiden ennustetuista alijäämistä.

Investoinnit

Taloussuunnitelman investointiosassa ja liikelaitosten ja taseyksiköiden talousarvioissa esitetään ne investointisuunnitelmat, joista valtuusto päättää taloussuunnitelman yhteydessä. Alla olevassa tekstissä on käsitelty koko Espoo-konsernin investointiohjelmaa ja investointien rahoitusta, koska hyvin merkittävä osa toimitila- ja infrarakentamisesta toteutetaan tytäryhtiöiden ja kuntayhtymien taseisiin, vaikka niiden rahoitus pitkällä aikavälillä hoidetaan kaupungin verorahoituksella.

Konsernin investointiohjelma jatkuu edellisvuosien tapaan mittavana ja kasvaa vuonna 2021 erityisesti kaupungin ja Länsimetron II-vaiheen investointien lisääntyessä sekä Espoon Asunton asuntotuotannon kasvaessa. Koko Espoo-konserni investoi vuonna 2021 noin 810 milj. eurolla ja kauden 2021-2030 aikana yhteensä noin 4,8 mrd. eurolla, keskimäärin 480 milj. euroa vuodessa. Konsernin nettoinvestoinnit vuonna 2021 ovat 769 milj. euroa. Investointiohjelma perustuu Espoo-tarinan linjauksiin ja tavoitteisiin, jotka suuntaavat investointien painopisteitä sekä alueiden kehittämiseen, että liikenneyhteyksien parantamiseen, että uusien toimitilojen rakentamiseen ja olemassa olevan rakennuskannan peruskorjaukseen.

Keskeisenä tavoitteena on Koulut kuntoon -ohjelma, jolla varmistetaan kouluille ja päiväkodeille terveelliset ja toimivat tilat. Muita merkittäviä hankekokonaisuuksia ovat Länsimetron rakentaminen Kivenlahteen asti, metron asemaseutujen kehittäminen, Raide-Jokerin ja kaupunkiradan toteuttaminen sekä uusien päivähoitotilojen rakentaminen ja nykyisten tilojen peruskorjaaminen. Espoon Asunnot Oy rakennuttaa vuosittain uusia vuokra-asuntoja valtuuston asettaman tavoitteen mukaisesti. Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä investoi vesijohto- ja viemäriverkostoon Espoon alueella yhteistyössä kaupungin kanssa valmistellun investointiohjelman mukaisesti. Kunnallistekniikan rakentamisessa korostuu Länsimetron rakentamiseen liittyvä kaupunkirakenteen kehittäminen metrokäytävän varrella. Rakentamisen painopiste siirtyy metron II-vaiheen vaikutusalueelle. Muita painopistealueita ovat suuret joukkoliikenteen ratahankkeet ja aluekeskusten kehittäminen.

Toimitilainvestointeja toteutetaan palveluverkon kehittämisen tavoitteiden mukaisesti siten, että kasvavan väestön palvelutarpeeseen voidaan vastata. TaKE -ohjelman tavoitteiden mukaisesti palvelutuotannon tilankäyttöä tehostetaan, toimitilainvestointien laajuutta mm. m²/oppilas tai m²/henkilö vähennetään ja tilojen rakennuskustannuksia alennetaan mm. jatkamalla tyyppikoulujen ja -päiväkotien toteutusta sekä standardoitua rakentamista hyödyntäen.

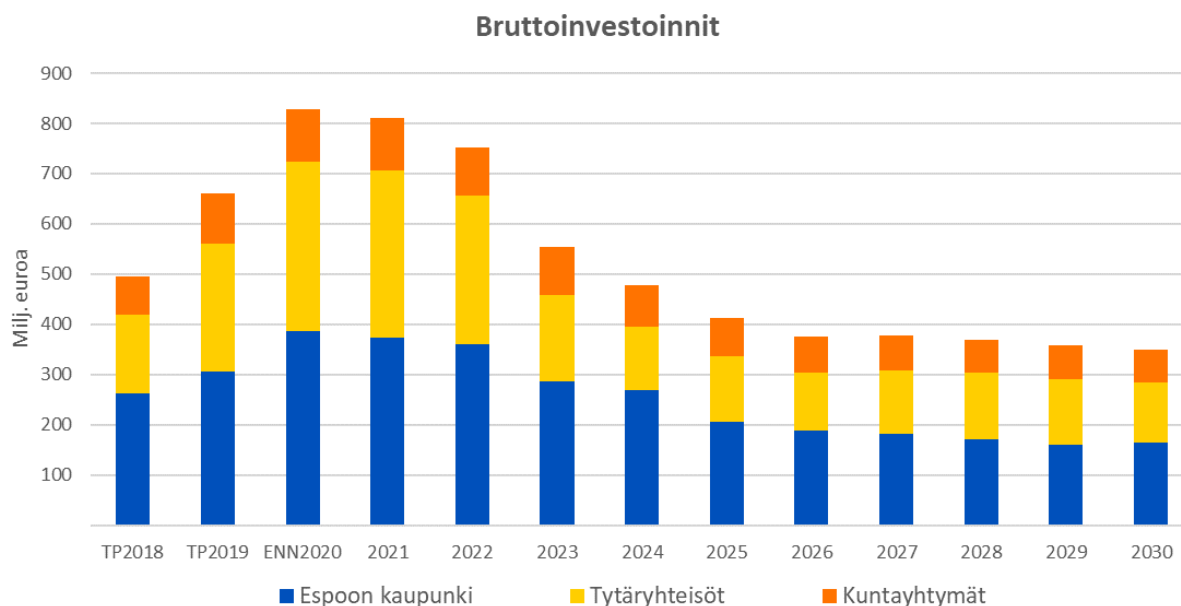
Toimitilarakentamisessa tärkeitä kohteita ovat teknisen peruskorjauksen tarpeessa olevat sekä sisäilmaongelmista kärsivät palvelutilat. Kaupunki varautuu laajalla investointiohjelmalla korjaamaan palvelutiloissa, erityisesti kouluissa ja päiväkodeissa havaitut ennakoimattomat sisäilmaongelmat.

Suurimpia konsernin investointiohjelmaan sisältyviä rakennushankkeita ovat:

- **Länsimetron** Matinkylä – Kivenlahti-rakennuttamisprojekti etenee kaupunginvaltuuston hyväksymän budjetin ja aikataulun mukaisesti. Tavoitteena on, että Matinkylä-Kivenlahti osuus luovutetaan operaattori HKL:n käyttöön vuoden 2023 aikana.
- **Espoon Asunnot Oy:n** investoinnit kasvavat vuonna 2021 114 miljoonaan euroon. Investointeja nostaa asuntotuotannon kasvattaminen 2021 ja 2022 vuosina edeltävien vuosien tasosta, jotta asetettu asuntotuotantotavoite saavutetaan.
- **HSY:n** investoinnit vuosina 2021-2025 ovat yhteensä noin 789 milj. euroa, joista suurin osa on vesihuoltoon liittyviä investointeja. Jätevedenpuhdistuksen merkittävin investointi suunnitelmakaudella on Blominmäen jätevedenpuhdistamo. Espoon omistusosuus HSY:stä ja konsernin osuus investoinneista on 22,5 prosenttia.

- **HUS:n** merkittävimmät investoinnit ovat Siltasairaalan ja Tammissairaalan rakentaminen, Puitosairaalan, Hyvinkään sairaalan ja Naistenklinikan peruskorjaukset sekä Jorvin sairaalan peruskorjaukset ja uudisrakentamisohjelma sekä investoinnit tietojärjestelmiin ja -tekniikkaan, joista merkittävimpänä Apotti potilastietojärjestelmä. Espoon omistusosuus HUS:sta ja konsernin osuus investoinneista on 17,5 prosenttia.
- **HSL:n** merkittävimpiä investointeja ovat lippu- ja informaatiojärjestelmän kehittäminen, tunnistepohjaisen maksamisen kehittäminen ja matkustajalaskennan kehittäminen.
- **Elinkaarimallilla peruskorjattavat koulut.** Elinkaarikoulujen neljännessä erässä toteutetaan Kirstin, Viherlaakson, Tuomarilan ja Laajalahden koulujen peruskorjaus- ja laajennusurakat vuosina 2019-2022. Kirstin koulu on jo valmistunut. Laajalahden, Tuomarilan ja Viherlaakson koulujen hankkeet valmistuvat vuosina 2021-2022.
- **Vuokra-, leasing- ja projektiyhtiömalleilla** hankittavat palvelutilat. Kaupunki hankkii useita toimitiloja pitkäaikaisilla vuokra- tai palvelusopimuksilla. Hankittavia kohteita ovat mm. pysyvät- tai siirtokelpoiset koulu- ja päiväkotitilat, useampi paloasema sekä Espoonlahden aluekirjasto. Projektiyhtiömallilla toteutetaan 5 uuden koulun ja 3 päiväkodin rakentaminen.
- **Liikenneväyliä ja katuja** rakennetaan laaditun investointiohjelman mukaisesti. Merkittäviä suunnitelmakaudelle ajoitettuja rakennushankkeita ovat mm. Kehä I laajalاهدessa ja Espoonväylä. Metron II-vaiheen asemaseutujen ympärille rakennetaan metron liityntäliikenteen ja kaupunkirakenteen kehittymisen edellyttämää kunnallistekniikkaa. Painopiste on siirtynyt metron toisen vaiheen asemaseutujen rakentamiseen. Kasvavalla Saunalahti-Kurttilan projektialueella kehitetään alueen infraa.
- **Raide-Jokeri** tuo uuden raideyhteyden Espooseen ja kytkee toisiinsa Länsimetron sekä ranta- ja kehäradat mahdollistaen sujuvan raideyhteyden muun muassa lentoasemalle. Tarkennetun hankesuunnitelman mukainen kustannusarvio on yhteensä 386 milj. euroa, josta Espoon kaupungin osuus on 118 milj. euroa (MAKU 11/2018). Valtionapu tuo hankkeelle 27 milj. euroa tuloja.
- **Kaupunkirata** hankkeessa toteutetaan lisäraiteet Leppävaaran ja Kauklahten välillä, asemat, liityntäpysäköinti, Espoon keskukseen sijoittuva matkakeskus, kevyen liikenteen järjestelyt sekä melusuojaukset. Valtio käynnistää Espoon kaupunkiradan Leppävaara-Kauklahti toteuttamisen ratasuunnitelman mukaisesti. Valtion rahoitusosuus hankkeen toteuttamiskustannuksista on 50 %, enintään kuitenkin 137,5 milj. euroa. Kuntien rahoitusosuus hankkeen toteuttamiskustannuksista on 50 %, enintään kuitenkin 137,5 miljoonaa euroa. Toteutus päätöksen yhteydessä valtio ja kunnat tekevät kustannustenjakosopimuksen. Valtuusto päättää Espoon mukaan lähtemisestä syksyllä 2020.
- **Matinkylän uimahallin** rakentaminen on aloitettu syksyllä 2019. Uimahalli rakennetaan Matinkylän keskustaan Ison Omenan kauppakeskuksen läheisyyteen. Hankkeen kustannusarvio on 32,5 milj. euroa ja sen arvioitu valmistumisaika on vuodenvaihteessa 2021-2022.

Espoo-konsernin investointiohjelma on voimakkaasti etupainotteinen. Konsernin kokonaisinvestoinnit ovat 810 milj. euroa vuonna 2021 ja 752 milj. euroa vuonna 2022. Vuosina 2025-2030 kokonaisinvestoinnit ovat 350 milj. euron ja 413 milj. euron välillä. Kaupungin investointiohjelma on samansuuntainen. Vuosina 2021 ja 2022 kaupungin vuosittaiset investoinnit ovat noin 370 milj. euroa ja vuosina 2025-2030 pääosin alle 200 miljoonaa. Espoon tytäryhtiöissä investointitarve laskee huomattavasti vuosina 2023 ja 2024 kun länsimetron toinen vaihe valmistuu. Kuntayhtymien investointiohjelma on myös etupainotteinen. Espoon osuus kuntayhtymien investoinneista on vuonna 2021 noin 104 milj. euroa, jolloin se on suurimmillaan ja noin 64 milj. euroa vuonna 2030, jolloin se on pienimmillään ennustejaksolla.

Milj. euroa	TP2018	TP2019	ENN2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Aineettomat	56	58	81	63	40	15	12	11	6	6	6	6	6
Maa- ja vesialueet	10	23	16	8	8	8	8	5	5	5	5	5	5
Kiinteät rakenteet ja laitteet	159	158	235	208	181	124	110	82	84	83	85	84	75
Koneet ja kalusto	15	17	26	27	23	16	13	12	11	11	11	8	8
Rakennukset	40	39	421	439	423	304	238	201	167	173	167	158	160
Osakkeet ja osuudet	7	7	50	64	77	87	97	101	102	100	96	96	96
Keskeneräiset hankinnat	207	358	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Investoinnit yhteensä	495	661	829	810	752	555	478	413	375	378	369	357	350
Rahoitusosuudet	37	58	70	41	4	6	4	4	4	4	4	4	4
Investoinnit, netto	459	603	759	769	748	549	474	408	372	374	366	354	346

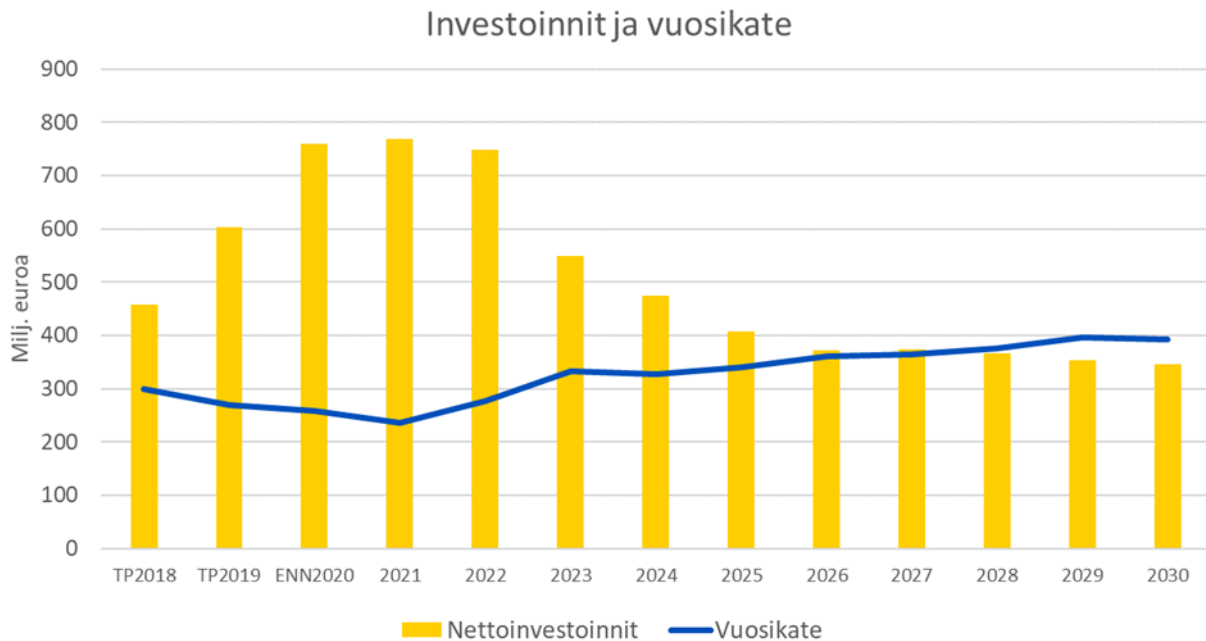
Aineettomat investoinnit sisältävät konsernin IT-hankkeita muun muassa HUS kuntayhtymän Apotti-hankkeen sekä vuosina 2020-2022 Länsimetron valtionavustuksen, joka näkyy myös vastaavansuuruisena rahoitusosuutena. Kiinteiden rakenteiden ja laitteiden investointitaso on vuonna 2020 korkea muun muassa Raide-Jokerin ja länsimetron toisen vaiheen rakentuuessa sekä HSY-kuntayhtymän investointitason noustessa ja on samasta syystä yli 200 milj. vuonna 2021.

Tilinpäätösluvuissa osa investoinneista näkyy keskeneräisissä hankkeissa, ennustevuosilla kaikki investoinnit ovat esitetty omaisuuslajeittain. Tämä näkyy muun muassa rakennusten tilinpäätöstiedoissa. Rakennusinvestointien taso ennustekauden alkupuolella on korkea. Kaupunki investoi mittavasti koulu- ja päiväkotitiloihin, länsimetron asemat rakentuvat ja Espoon Asuntojen sekä HUS-kuntayhtymä rakennusinvestoinnit kasvavat.

Investointien rahoitus ja konsernilainojen kehitys

Konsernitarkastelun lisäksi suunnitelmakauden investointien rahoitusta on tarkasteltu kaupungin sekä niiden tytäryhtiöiden osalta, joiden investoinnit rahoitetaan pääosin lainarahoituksella ja ovat verorahoituksella katettavia. Tytäryhtiöistä Espoon Asunnot Oy rahoittaa uusinvestointinsa pääasiassa lainoilla, mutta pitkällä aikavälillä omalla tulorahoituksellaan eli asuntojen vuokratuloilla. Kuntayhtymien (mm. HUS, HSY, HSL) investoinnit rahoitetaan yhtymien tulorahoituksella sekä vieraalla pääomalla yhtymien rahoitusstrategian mukaisesti. Konsernin euro-määräisesti isoimmat vastuut liittyvät suuriin investointihankkeisiin.

Kaupungin Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman keskeisiä tavoitteita on investointien määrän vähentäminen ja rajaaminen taloudellisesti kestäväälle tasolle. Ohjelman yhteydessä kaupungin nettoinvestoinneille määritelty investointikatto on keskimäärin 250 milj. euroa vuodessa seuraavan 10v aikana. Investointikatto ei mahdollista uusia palvelutilojen yhtiöhankeita, vuokrahankkeita tms. Jos jokin hanke päätetään tehdä yhtiöhankeena tai muuna taseen ulkopuolisena hankkeena, vähentää se vastaavasti kaupungin investointien enimmäismäärää. Uudet pysäköintiyhtiöt on rajattu kattotarkastelun ulkopuolella. Kaupunki rakennuttaa ja rahoittaa pysäköintiyhtiöiden alkuvaiheen, mutta luopuu pääosin omistuksesta alueen rakentuessa. Kaupungin omistukseen jää metron liityntäpysäköintipaikkoja sekä vähäisissä määrin muita velvoitepaikkoja.

Konsernin vuoden 2021 nettoinvestoinneista noin 31 prosenttia rahoitetaan tulorahoituksella. Tulorahoituksen osuus on alhainen johtuen meneillään olevista mittavista rakennushankkeista, joilla varaudutaan kaupungin kasvuun sekä kaupungin verotulojen hitaasta kasvusta toimintakatteen alijäämän kasvuun nähden. Jatkovuosina investointitason laskiessa tulorahoitusosuus nousee ja ylittää 100 prosenttia vuonna 2028.

milj. euroa	TP 2019	ENN 2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Investoinnit												
Konserni	661	829	746	698	493	385	316	278	279	274	261	254
Rahoitus												
Konsernin vuosikate	270	258	235	277	334	328	341	360	364	375	396	392
Rahoitusosuudet	58	70	41	4	6	4	4	4	4	4	4	4
Rahastojen purku	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Lainakannan muutos	73	470	411	422	145	73	-5	-88	-49	-53	-93	-95
Konsernin lainakannan kehitys												
Konsernilainat	3 803	4 273	4 685	5 108	5 254	5 328	5 324	5 237	5 189	5 137	5 046	4 952
-euroa / asukas	13 125	14 593	15 736	16 885	17 096	17 077	16 811	16 294	15 952	15 577	15 093	14 615
Oikaistut konsernilainat *)	2 567	2 977	3 309	3 644	3 735	3 749	3 682	3 540	3 436	3 332	3 187	3 041
-euroa / asukas	8 858	10 168	11 115	12 048	12 153	12 016	11 625	11 013	10 563	10 103	9 534	8 975

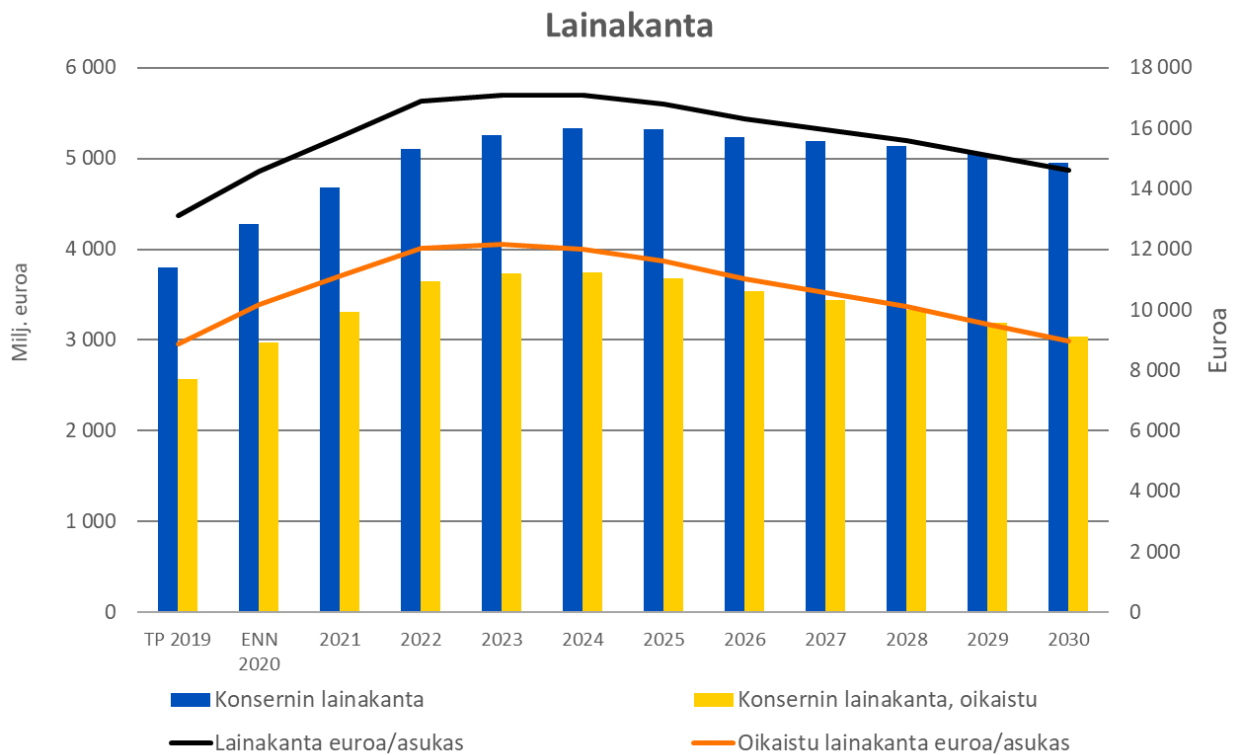
*) Espoon Asunnot Oy rahoittaa uusinvestointinsa pääasiassa lainoilla ja pitkällä aikavälillä omalla tulorahoituksellaan. HSY rahoittaa investointinsa tulorahoituksella sekä vieraalla pääomalla rahoitusstrategiansa mukaisesti. Länsimetron lainoista on huomioitu Espoon vastuulla olevat lainat.

Taloussuunnitelmakirjan lopussa olevassa investointiliitteessä on esitetty kaupungin sekä tytäryhtiöiden kautta toteutettavien merkittävien investointien ajoitukset ja kustannusarviot. Liitteen lopussa on selvityskohdeluettelo, johon on merkitty sellaisia hankkeita, joiden tarkemmasta sisällöstä, sijoituspaikasta, ajoituksesta, toteutustavasta, kustannuksista tai rahoituksesta ei ole riittävästi tietoa, jotta ne voitaisiin sisällyttää investointiohjelmaan.

Konsernilainat

Suurin osa Espoo-konsernin lainakannasta koostuu kaupungin lainojen lisäksi Länsimetro Oy:n, Espoon Asunnot Oy:n, Espoon Koulu- ja päiväkotitilat Oy:n ja Helsingin Seudun Ympäristöpalvelut kuntayhtymän vieraasta pääomasta. Konsernin lainakanta kasvaa suuren investointiohjelman myötä 411 milj. euroa vuonna 2021. Konsernin lainakanta on vuonna 2021 noin 4 685 milj. euroa, joka on 15 736 euroa asukasta kohden. Lainakanta on korkeimmillaan vuonna 2024, jolloin se on 5 328 milj. euroa, joka on 17 077 euroa asukasta kohden. Vuonna 2025 lainakanta kääntyy laskuun ja ennustekauden lopussa vuonna 2030 se on 4 952 milj. euroa, joka on 14 615 euroa asukasta kohden.

Oikaistu lainakanta (pl. Espoon Asunnot Oy:n ja Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän lainat, jotka katetaan vuokrilla ja maksutuotoilla sekä Länsimetron Oy:n Helsingin osuus) vuonna 2021 on 3 309 milj. euroa. Ennustekauden aikana oikaistu lainakanta on korkeimmillaan vuonna 2024, jolloin se on 3 749 milj. euroa. Ennustekauden lopulla vuonna 2030 se tulee olemaan 3 041 milj. euroa, joka on 8 975 euroa asukasta kohden. Konsernin oikaistu lainakanta kääntyy laskuun vuonna 2025.

Konserniyhteisöille asetetut tulostavoitteet

Konserniyhteisö	Valtuustokauden tavoite	Tulostavoite / tavoite	Mittari / arviointikriteeri
Espoon Asunnot Oy	Espoo kasvaa kestävästi	Asuntojen keskimääräinen vuosittainen käyttöaste on vähintään 98 %	Käyttöaste %
Espoon Asunnot Oy	Espoo kasvaa kestävästi	Asiakaskokemus on hyvällä tasolla	NPS-kyselyn suosittehalukkuus on +40
Espoon Asunnot Oy	Espoo kasvaa kestävästi	Keskimääräinen asuntotuotannon aloitus 400 vuodessa	Neljän edellisen vuoden alkaneiden asuntojen liukuva keskiarvo
Espoon Asunnot Oy	Espoossa rakennetaan ekologisesti kestävästi	Lämmityksen energiatehokkuus paranee	Kiinteistöjen keskimääräinen lämpöindeksi
Espoon Asunnot Oy	Espoo kasvaa kestävästi	Aktiivinen osallistuminen asunnottomuuden hoitamiseen	Yhtiön toimenpiteet ja asunnottomille tarjottujen asuntojen määrä
Espoo Catering Oy	Espoon talous on tasapainossa ja Espoon verotaso pysyy maltillisena. Konsernin lainakanta (pl. Espoon Asunnot Oy ja HSY)	Työn tuottavuus nousee vähintään 3 % / vuosi	Työn tuottavuuden nousu (=hlöstökulut lv:sta) (Vertailuvuosi 2019)

	kääntyy laskuun valtuustokauden lopussa		
Espoo Catering Oy	Espoon talous on tasapainossa ja Espoon verotaso pysyy maltillisena. Konsernin lainakanta (pl. Espoon Asunnot Oy ja HSY) kääntyy laskuun valtuustokauden lopussa	Aterioiden hinnat ja laatu säilyvät vakaina	Hintoja ei koroteta vuonna 2021
Espoo Catering Oy	Espoon palvelut järjestetään ja tuotetaan asukas- ja asiakaslähtöisesti sekä kustannusvaikuttavasti	Asiakastyytyväisyyskyselyn kokonaisarvosana palvelusta on aiempaa paremmalla tasolla ja jatkuva asiakaskokemuksen seuranta on toiminnassa	Tilaa- ja asiakkaiden antama yleisarvosana on vähintään samalla tasolla kuin vuonna 2019 ja päivittäinen asiakaspalaute määrä on saatu nousuun
Espoo Catering Oy	Tehdään Espoosta hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä.	Vastuullisuus toteutuu mitattuna sekä sosiaalisella että kestävään kehitykseen liittyvillä toimenpiteillä	Ruoan hävikki-% vähintään -1 prosenttiyksikköä alle edellisen vuoden toteuman. Sosiaalinen vastuu todennetaan henkilöstön työtyytyväisyysmittauksessa. Lisäksi Espoo Catering osallistuu kahteen yhteiskunnallisesti merkittävään hankkeeseen. Esim. energian säästöviikko, hävikkiviikko.
Espoo Marketing Oy	Espoo on kansainvälisesti kiinnostava yrityksille ja sijoittajille	Rakentaa Espoon kestävä kasvua a) houkuttelemalla yrityksiä asettumaan Espooseen, b) törmäyttämällä sijoittajia startupeihin ja kasvuyrityksiin, c) esittelemällä startupeja, kasvuyrityksiä ja tiedeyhteisön toimijoita kotimaisiin ja kansainvälisiin yrityksiin	12 onnistunutta ja merkittävää yritysprojektia, jotka voivat olla a) yrityksen asettuminen, b) investointi kasvuyritykseen tai c) yhteistyöprojekti Espoo Marketingin ekosysteemin toimijan ja yrityksen tai vastaavan välillä
Espoo Marketing Oy	Espoo on kansainvälisesti kiinnostava yrityksille ja sijoittajille	Rakentaa Espoon kestävä kasvua houkuttelemalla yöpyviä vierailijoita ja matkailijoita Espooseen	330 000 yöpymistä (Yöpymisten määrä virallisissa majoituspaikoissa, Tilastokeskus)

Espoo Marketing Oy	Espoon talous on tasapainossa ja Espoon verotaso pysyy maltillisena. Konsernin lainakanta (pl. Espoon Asunnot Oy ja HSY) kääntyy laskuun valtuustokauden lopulla.	Toiminnan vaikuttavuuden mittaamista ja seurantaan kehitetään	Uusi vaikuttavuusindeksimalli valmistunut
Länsimetro Oy	Espoon kasvu- ja kehityskäytävät perustuvat toimiviin raideyhteyksiin	Länsimetro Oy:n metron jatkeen (vaiheen 2) rakentaminen etenee sopimusten ja suunnitelmien mukaisesti	LM2-hankkeen kustannusennuste ≤ 1 159 miljoonaa
Länsimetro Oy	Espoon kasvu- ja kehityskäytävät perustuvat toimiviin raideyhteyksiin	Länsimetro Oy:n metron jatkeen (vaiheen 2) rakentaminen etenee sopimusten ja suunnitelmien mukaisesti	LM2-hankkeen odotettu luovutus liikennöintiä varten viimeistään vuoden 2023 aikana
Länsimetro Oy	Espoon kasvu- ja kehityskäytävät perustuvat toimiviin raideyhteyksiin	Hankkeen etenemisestä raportoidaan säännöllisesti ja tiiviisti omistajille. Mahdolliset merkittävät muutokset hankkeessa käsitellään omistajien kanssa	Raportointi ja käsittely omistajan kanssa
Länsimetro Oy	Espoon kasvu- ja kehityskäytävät perustuvat toimiviin raideyhteyksiin	Riskienhallinnasta ja realistisesta aikataulu- ja kustannustoteumasta raportoidaan tiiviisti ja avoimesti omistajille sekä mahdolliset merkittävät muutokset hankkeessa käsitellään omistajien kanssa	Raportointi ja käsittely omistajan kanssa
Kiinteistöjä omistavat yhtiöt	Tehdään Espoosta hiili-neutraali vuoteen 2030 mennessä	Rakennusten sisäilmaolosuhteiden parempi hallinta sekä turvalliset ja terveelliset sisäilmaolosuhteet käyttäjille ja rakennuksille	Energian kulutusjoustojen ja älykkään lämmönohjauksen asteittainen käyttöönotto ja siirtyminen käyttämään uusiutuvaa energiaa. Säästetty energian määrä, uusiutuvan energian määrä sekä sisäilmaolosuhteet
EMMA - Espoon modernin taiteen museo	Espoossa on omaleimaista ja laajaa kulttuuritarjontaa	Espoon kulttuuripalveluiden haluttavuus	Näyttelyiden määrä vähintään 13 Kävijämäärä

EMMA - Espoon modernin taiteen museo	Espoossa on omaleimaista ja laajaa kulttuuritarjontaa	Museon asema valtakunnallisesti ja kansainvälisesti arvostettuna ja haluttuna yhteistyökumppanina	Lainattujen teosten määrä vähintään 340 (Museon oma tavoite 400)
Espoon Kaupunginteatteri	Espoossa on omaleimaista ja laajaa kulttuuritarjontaa	Asema Suomen johtavana vierailuteatterina	Vierailuesitysten määrä yhteensä 57. (Ulkomaiset 27 / kotimaiset 30)
Espoon Kaupunginteatteri	Espoossa on omaleimaista ja laajaa kulttuuritarjontaa	Taiteellisesti monipuolinen, korkeatasoinen ja kustannustehokas teatteritarjonta	Asiakastyytyväisyys: keskimäärin 4/5. Vähintään 85 % asiakkaiden kokemukset palvelujen saatavuudesta ja laadusta
Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia	Espoon talous on tasapainossa ja Espoon verotaso pysyy maltillisena. Konsernin lainakanta (pl. Espoon Asunnot Oy ja HSY) kääntyy laskuun valtuustokauden lopussa	Liikevoitto ja liikevoittoprosentti	Liikevoitto, € Liikevoittoprosentti = liikevoitto/liikevaihto x 100, %
Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia	Koulutustakuu toimii, koulupudokkaita sekä lasten ja nuorten syrjäytymistä vähennetään	Tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen työelämään tai jatko-opintoihin	Vähintään 80 % (sijoittaneiden määrä / tutkinnon suorittaneiden määrä x 100, %)
Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia	Koulutustakuu toimii, koulupudokkaita sekä lasten ja nuorten syrjäytymistä vähennetään	Tutkintokoulutuksesta eronneiden osuus	Enintään 10 % (eronneiden määrä / virtauma periodilla x 100, %)
Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia	Espoon palvelut järjestetään ja tuotetaan asukas- ja asiakaslähtöisesti sekä kustannusvaikuttavasti	Toiminnan vaikuttavuuden mittaamista ja seuraamista kehitetään	Uudet mittarit ovat valmistuneet ja ne tuottavat ajantasaista tietoa johtamisen tueksi
Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)	Espoon talous on tasapainossa ja Espoon verotaso pysyy maltillisena. Konsernin lainakanta (pl. Espoon Asunnot Oy ja HSY) kääntyy laskuun valtuustokauden lopussa	Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) tuottavuuden nousu vähintään 1,5 % / vuosi	Tuottavuuden nousu
Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)	Joukkoliikenne on sujuvaa ja sen kulkutapaosuuksia kasvaa	Joukkoliikenteen palvelutaso on parantunut	Saavuttavuustarkastelu ja asiakastyytyväisyys alueittain

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)	Edistetään liikkumista palveluna	Jalankulun, pyöräilyn, joukkoliikenteen ja uusien liikkumispalvelujen kulkutapaosuus kasvaa ja uusia liikkumispalveluja otetaan käyttöön	Kulkutapaosuuksien määrä ja yritysten tarjoamat liikkumispalvelut Ajantasainen tieto joukkoliikenteen käytön ja lipputulosten kehityksestä vähintään puolivuositain
Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)	Tehdään Espoosta hiili-neutraali vuoteen 2030 mennessä	Joukkoliikenteen energiatehokkuutta parannetaan ottamalla käyttöön sähköbusseja ja muun linja-autokaluston osalta siirrytään käyttämään yhä enemmän biopohjaisia polttoaineita	Sähköbussien määrän kasvu Espoossa ja biopohjaisten polttoaineiden osuuden kehitys
Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä (HSY)	Espoon talous on tasapainossa ja Espoon verotaso pysyy maltillisena. Konsernin lainakanta (pl. Espoon Asunnot Oy ja HSY) kääntyy laskuun valtuustokauden lopussa	Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän (HSY) tuottavuuden nousu vähintään 1,5 % / vuosi	Tuottavuuden nousu
Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä (HSY)	Kaupungin kasvaessa huolehditaan luontoarvojen ja luonnon monimuotoisuuden säilymisestä	Tehostetaan toimenpiteitä vesijohtoverkon hävikin pienentämiseksi	Toimenpiteet ja hävikin määrä
Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä (HSY)	Tehdään Espoosta hiili-neutraali vuoteen 2030 mennessä	Kotitalouksien jätteen kierrätysasteen ja palvelutason nostaminen	- Erilliskeräyksen, ml. muovinkeräyksen tehostaminen - Sortti-asemien viikonloppuaukioloajat - Keräyspisteiden saavutettavuus
Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä (HSY)	Espoon talous on tasapainossa ja Espoon verotaso pysyy maltillisena. Konsernin lainakanta (pl. Espoon Asunnot Oy ja HSY) kääntyy laskuun valtuustokauden lopussa	Blominmäen puhdistamon rakentaminen edistyy hallitusti siten, että laitos voidaan ottaa käyttöön suunnitelman mukaisesti 2022	Kustannukset ja toteutus-aikataulu / seuranta
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä (HUS)	Espoon talous on tasapainossa ja Espoon verotaso pysyy maltillisena. Konsernin lainakanta (pl. Espoon Asunnot Oy ja HSY)	HUS kuntayhtymän tuottavuuden nousu vähintään 1 % / vuosi	Laskutuksen kasvu verrattuna toiminnan volyymin kasvuun, ero vähintään 1 prosenttiyksikköä

	kääntyy laskuun valtuus- tokauden lopussa		
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä (HUS)	Espoon talous on tasapainossa ja Espoon verotaso pysyy maltillisena. Konsernin lainakanta (pl. Espoon Asunnot Oy ja HSY) kääntyy laskuun valtuus- tokauden lopussa	Investointien kokonaisu- taso mitoitettava rahoituk- sellisesti kestäväälle ta- solle	HUS:n investointitaso, velkamäärän muutos. Ar- vio kestävyydestä.
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä (HUS)	Espoon palvelut järjestetään ja tuotetaan asiakas- ja asiakaslähtöisesti sekä kustannusvaikuttavasti	Jorvin sairaala-alueen yh- teisten palvelupolkujen asiakaslähtöistä kehittä- mistä jatketaan kaupungin kanssa yhteistyössä	Arvio toimenpiteiden riittä- vyydestä
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä (HUS)	Espoo valvoo aktiivisesti etujaan maakuntaudis- tuksessa. Kehitetään kau- pungin poliittista johta- mista.	Kiinteistöomaisuuden ar- viointi ja realisointi	Tuloutukset omistajille ja Espoolle
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä (HUS)	Espoon talous on tasapainossa ja Espoon verotaso pysyy maltillisena. Konsernin lainakanta (pl. Espoon Asunnot Oy ja HSY) kääntyy laskuun valtuus- tokauden lopussa	HUS ei ylitä talousarviota	Toimenpiteet talousarvion pitävyyden varmistami- miseksi

KÄYTTÖTALOUSOSA

YLEISHALLINTO

PERUSKAUPUNKI

LÄNSI-UUDENMAAN PELASTUSLAITOS -LIIKELAITOS

YLEISHALLINTO

Konsernihallinnon valtuustokauden ja vuosikohtaiset tavoitteet

Taulukossa kaupunkiyhteiset tulostavoitteet on merkitty *lihavoidulla kursivilla* ja tulostavoitteet **lihavoinnilla**.

Elinvoima, kilpailukyky ja työllisyys

Päämäärä: Espoo on kansainvälisesti kiinnostava ja vetovoimainen osaamisen sekä tieteen, taiteen ja talouden innovaatioympäristö. Osaavat ihmiset, yrittäjät ja kaikenkokoiset yritykset juurtuvat Espooseen. Yrittäjyyteen ja innovatiivisuuteen kannustava yhteiskuntavastuullinen Espoo rakentaa hyvinvointia ja vaurautta metropolialueelle ja koko Suomeen.

Valtuustokauden tavoite	Tulostavoite / tavoite	Mittari / arviointikriteeri	Lähtöarvo
Espoon työllisyysaste nousee 75 prosenttiin ja työttömyys alenee 5 prosenttiin.	Työllisyysaste lähestyy Espoo-tarinan tavoitetasoa.	Työllisyysaste, %. (Lähde: Tilastokeskus työvoimatutkimus / vuosikeskiarvo)	Työllisyysaste (ennakkotietoja, virhemarginaalia): 4-6/2020: 71,7% 1-3/2020: 75,3% Työllisyysaste v.2019: 74,5%
	Työttömyysaste lähestyy Espoo-tarinan tavoitetasoa.	Työttömyysaste, % (vs. 12 kk). (Lähde: TEM tilastot / kk) Alle 30-vuotiaiden työttömien määrä laskee. Alle 30 -vuotiaiden työttömien lukumäärä (vs. 12 kk). (Lähde: TEM tilastot / kk) Vieraskielisten työttömien määrä laskee. Ulkomaalaisten työttömyysaste % (vs. 12 kk). (Lähde: TEM tilastot / kk) Pitkäaikaistyöttömien määrä laskee. Pitkäaikaistyöttömien lukumäärä. (vs 12kk). (Lähde: TEM / tilastot / kk)	Alle 30v. työttömien määrä, keskiarvo 1-8 2020: 1972 Ulkomaalaisten työttömyysaste, keskiarvo: 1-8 2020: 23,9% Pitkäaikaistyöttömien määrä, keskiarvo 1-8 2020: 3 845

	Työmarkkinatuen kustannukset laskevat.	Työmarkkinatuen kustannukset kaupungille.	Työmarkkinatuen kuntasuus: 1-8 2020: 15 795 117€ 1-8 2019:13 857 854€ (koko vuosi:20 573 875€)
--	---	---	---

Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit koko osa-alueella:

- *Työmarkkinoiden kohtaanto-ongelma pahenee entisestään*
- *Vieraskielisten työllisyys ja koulutustaso eivät kohene*
- *Koronapandemian aiheuttama työttömyyden kasvu kuormittaa työllisyyden kuntakokeilun käynnistymistä. Resurssit menevät lakisääteisten työllisyystehtävien hoitamiseen, eivätkä rahkeet riitä tarvittavan systeemisen muutoksen aikaansaamiseen, eikä kokeilulla tavoiteltua taloudellista ja toiminnallista vaikuttavuutta saavuteta.*

Ympäristö, rakentaminen ja liikenne

Päämäärä: Osana verkostomaista metropolialuetta Espoo kehittyä taloudellisesti, ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävästi. Palvelukeskittymien saavutettavuus joukkoliikennetyksin paranee ja kaupunkikeskukset kehittyvät omiin vahvuksiinsa tukeutuen viihtyisiksi, turvalliseksi ja esteettömiksi asumisen, asioinnin, työssäkäynnin ja vapaa-ajan kohtaamispaikoiksi. Segregaation torjumiseksi ja espoolaisten erilaisiin asumistarpeisiin vastaamiseksi kaupunki tarjoaa edellytykset monimuotoiselle asuntotuotannolle ja tonttitarjonnalle.

Valtuustokauden tavoite	Tulostavoite / tavoite	Mittari / arviointikriteeri	Lähtöarvo
Espoon viidestä kaupunkikeskuksesta muodostuu asuin-, asiointi-, työpaikka- ja opiskelukeskuksia, joilla vahvistetaan kestävää kasvua, yhdenvertaisuutta, hyvinvointia ja saavutetaan skaalaetuja.	Työpaikkojen määrä Espoossa ja kasvukäytävillä kasvaa.	Yritystyöpaikkojen nettomuutos Espoossa ja kasvukäytävillä.	Lähtöarvot 01/2020: Koko Espoo: 111 166 (valtuustokauden alussa 2017: 104 260) Länsimetron kehityskäytävä: 54 519 Kaupunkiradan kehityskäytävä: 34 898
	Yritysten määrä Espoossa kasvaa.	Yritysten lukumäärän nettomuutos Espoossa.	04/2019: 18 785
Espoo on hiilineutraali 2030 mennessä.	SECAP-ohjelman toimeenpano ja muu hiilineutraaliustyö yhdessä kumppaneiden kanssa.	CO2 päästöjen kehitys. Tavoite: 3,4t CO2-ekv asukasta kohden Käynnissä olevat hiilineutraalius- ja SECAP-toimenpiteet.	Espoon kokonaispäästöt olivat vuonna 2019 1,09 milj. tCO2-ekv ja päästöt asukasta kohti 3,8 tonnia CO2-ekv. Vuoden takaisesta kokonaispäästöt vähenivät 1 % ja asukaskohdaiset päästöt 3 %. Asukaskohdaiset päästöt olivat kolmatta vuotta

			<p>peräkkäin seudun pienimät. Eniten vähenivät sähkön käytöstä aiheutuneet päästöt. (HSY)</p> <p>Syksyllä 2019 valmistuneen SECAP-suunnitelman mukaisesti edistetään kaukolämmön ja kulutussähkön päästöttömyyttä yhdessä Fortumin kanssa. Otaniemen geotermisen laitoksen tuotantokäyttö alkaa keväällä 2021. Suomenojan lämpöpumppulaitos nostaa kaukolämmöntuotannon hiilineutraalin osuuden 50 %:iin vuonna 2021. Espoon koulut ja päiväkodit siirtyvät kysyntäjoustoon ja ekolämpötuotteeseen lähiaikoina. Kaupungin omissa autoissa ja työkooneissa käytetään uusiutuvaa polttoainetta. Joukko liikenteen päästöttömyyttä edistetään sähköbussien biopolttoaineiden käytön otolla.</p>
--	--	--	--

Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit koko osa-alueella:

- *Koronatilanne jatkuu odotettua kauemmin ja lamaannuttaa kasvua ja kehitystä yhä enemmän*
- *Koronatilanteen pitkittyessä etenkin palvelusektorin yrityksiä ajautuu konkurssiin.*

Talous, henkilöstö ja johtaminen

Päämäärä: Toimimme edelläkävijänä kunnallisten palvelujen, niiden tuottavuuden ja vaikuttavuuden parantamisessa. Osaavana ja uudistuskykyisenä henkilöstönä järjestämme, tuotamme ja kehitämme palveluja sekä niiden laatua, kustannusvaikuttavuutta ja tuottavuutta. Johtaminen, esimiestyö ja työtyytyväisyys kehittyvät ja ovat hyvällä tasolla. Tasapainotamme kaupunkikonsernin talouden ja käännämme velkamäärän laskuun. Nostamme investointien omarahoitusosuuden sataan prosenttiin. Kaupungin organisaatio kehittyy ja vastaa toimintaympäristön muutokseen.

Valtuustokauden tavoite	Tulostavoite / tavoite	Mittari / arviointikriteeri	Lähtöarvo (viimeisin käytettävissä oleva tieto)
Espoon talous on tasapainossa ja Espoon verotaso pysyy maltillisena. Konsernin	<i>Toimintakatteen alijäämä on enintään Taloudellisesti kestävä Espoo-ohjelman ja talousarvion mukainen.</i>	Toimintakatteen alijäämä eli nettomenot.	-1 605 milj. euroa (talousarvio 2021).

lainakanta (pl. Espoon Asunnot ja HSY) kääntyy laskuun valtuustokauden lopulla.	Palvelutuotannon tuottavuus paranee vähintään 2,0 % peruspalvelujen hintaindeksin muutos huomioiden.	Käyttösuunnitelman mukaisesti toteutuvat patu-tuotteet ja niiden osuus toimialan toimintameinoista. TakE-ohjelman toimeenpano: Patu2-palvelutuotteistuksen perusteella tehdyt muutokset palvelujen järjestämistavassa tai kanavassa tuottavuuden kehittämiseksi.	
	Henkilötyön tuottavuus paranee 1,0 %.	Oman ja vuokratyövoiman henkilötyövuosien määrän muutos yhteensä suhteessa asukasmäärän muutokseen (tai alemmalla organisaatiotasolla suoritemäärään).	Kaupungin henkilötyövuosien (oman henkilöstön henkilötyövuodet, johon on lisätty vuokratyövoiman laskennalliset henkilötyövuodet) määrä oli vuoden 2019 lopussa 12 364. Ajalla tammi-kesäkuu 2020 vastaava arvo oli 6296 henkilötyövuotta.
	Konsernin lainakanta (pl. Espoon Asunnot ja HSY) kääntyy laskuun valtuustokauden lopulla.	Konsernin lainakanta (pl. Espoon Asunnot Oy ja HSY) korkeintaan talousarvion mukainen.	4685 milj. euroa.
	Kaupungin investointien tulo-rahoitusaste on vähintään talousarvion mukainen.	Investointien tulo-rahoitusaste.	41,4 %.
Espoon johtaminen ja arki sujuu. Työhyvinvointi paranee ja sairaspöissaolot vähenevät.	Henkilöstön kokemus työhyvinvoinnista ja työn sujumisesta on hyvä.	Henkilöstökyselyn työnantajan suositteluluku. (tavoitearvo yli 70).	Kunta10 (2018), työnantaja suosittelisi 78,6 % vastaajista. (KOHA 79%) Uusi, kaupungin oma kyselytyökalu otetaan käyttöön v. 2021.
	Terveysperusteiset poissaolot vähenevät 10 % edellisen vuoden vastaavan ajankohdan tasosta.	Terveysperusteisista poissaoloista aiheutuva kuorma päivää per henkilö. (Terveysperusteisiin poissaoloihin kuuluvat palkalliset ja palkattomat sairaspöissaolot, kuntoutustuki, työ- ja työmatkatapaturmiin liittyvät poissaolot.)	Terveysperusteisia poissaoloja oli vuoden 2019 aikana yhteensä 15,7 päivää/henkilötyövuosi. Ajalla tammi-kesäkuu 2020 poissaoloja oli 16,1 päivää/henkilötyövuosi.

Espoo on digitaalisten palvelujen ja älykkään kaupungin ykköskaupunki – City as a Service.	Kustannusvaikuttavuutta parannetaan digitalisointia lisäämällä.	TakE-ohjelmassa määritettyjen digikärkihankkeiden etenemisen valmiusaste.	Kärkihankkeet JoTo, HR-digi, Asiointiportaali, eVaka, DigiOne.
--	--	---	--

Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit koko osa-alueella:

- *Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman toimenpiteitä ei toteuteta läpi organisaation*
- *Koronapandemian seuraavat aallot edellyttävät mittavia sulkutoimia ja verotulojen kehitys heikkenee huomattavasti, jolloin taloussuunnitelmavuosien lähes 350 miljoonan vuosittaiset investoinnit nostavat lainakantaa yli miljardilla eurolla*
- *Sote-uudistus toteutuu uuden hallituksen esityksen mukaisesti*
- *Digitalisaatiolle asetetut odotukset ovat ylimittaiset, digi-investoinnit eivät tuo odotettua kustannusvaikuttavuutta: digitalisaatiohankkeilla ei onnistuta muuttamaan toimintamalleja läpi organisaation eikä asetettuja tuottavuushyötyjä saavuteta*
- *Vakava, laaja ja pitkäkestoinen toimimattomuus hallinnon ICT-järjestelmissä*

Toiminnan painopisteet talousarviovuodelle

Konsernihallinto varautuu uuden valtuustokauden käynnistymiseen 1.6.2021. Espoo-tarinan päivittämistä uudelle valtuustokaudelle valmistellaan muun muassa toteuttamalla Mun Espoo -kysely. Kevään 2021 aikana valmistellaan tarvittavat viranhaltija- ja luottamustoimielinorganisaatioiden muutokset valtuuston päätösten mukaisesti.

Konserniohjausta ja sen toimintatapoja uudistetaan siten, että konserniohjauksen ennakoitavuus, vaikuttavuus ja strategisuus kasvavat. Tämä tarkoittaa toimintatapojen yhtenäistämistä, päällekkäisyyksien poistamista sekä selkeämpää konserniohjauksen vastuiden ja roolien määrittelyä.

Kaupungin keskitettyjä palveluja kehitetään tukemaan paremmin tulosyksiköiden tavoitteiden toteutumista. Kaupungin yhteisiä toimintamalleja uudistetaan palvelujen järjestämisen linjausten mukaisesti, erityisesti hyödyntäen kaupunki palveluna -toimintatapaa, tiedon hallinnan uusia ratkaisuja, analytiikkaa, sovelluskehitystä ja sovellusrobotiikkaa. Uusi espoo.fi-sivusto ja verkotoimituksen toimintamalli otetaan käyttöön. Asiointipalveluissa käynnistetään sähköisen asiakaspalvelukeskuksen kehitystyö tukemaan toimialojen asiointi-, ohjaus- ja neuvontapalvelujen uudistamista.

Espoo valmistautuu 1.1.2021 käynnistyvään työllisyyden kuntakokeiluun, jossa TE-toimistolta siirtyy kaupungin työllisyyspalvelujen vastuulle arviolta 19 000 espoolaisen työnhakijan palvelut. Samalla selkeytetään kaupungin työllisyyspalvelujen oman palvelutuotannon, palveluohjauksen ja ostopalveluiden rooleja toiminnan vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta vahvistaen. Työllisyyspalvelujen resurssit keskitetään asiakaspalveluun ja -ohjaukseen. Kaupungin oma työpaja-tuotanto siirretään liikkeenluovutuksella koulutuskuntayhtymä Omnialle ja kokeilun asiakkaille hankitaan työllistymistä edistäviä palveluja ELY:n määrärahoilla.

Työllisyyspalveluiden kehittämisen painopisteet vuonna 2021 ovat asiakastyöhön ja -ohjaukseen keskittyminen sekä kaupungin toimiala- ja yritys yhteistyön lisääminen. Kuntakokeilun asiakkaiden osaamista kehitetään yhdessä Omnian kanssa (jatkuvan oppimisen rahoitus valtiolta) ja työttömien sosiaali- ja terveyspalvelujen parempaa saatavuutta vahvistetaan yhdessä sote-toimialan kanssa (työkykyohjelman rahoitus valtiolta). Noin puolet kokeilun kohderyhmästä on vieraskielisiä. Maahanmuuttajien työllistymistä ja osaamisen kehittämistä tukevia

osaamiskeskuspalveluita kehitetään edelleen, nyt myös kohdennettuna korkeakoulutetuille maahanmuuttajille.

Kulkukeskuksen toiminta keskittyy vuonna 2021 lakisääteisten sosiaalihuoltolain ja vammais- palvelulain mukaisten kuljetusten hallintaan ja kehittämiseen koko Länsi-Uudenmaan alu- eella parantaen saatavuutta ja kustannustehokkuutta. Kulkukeskus mahdollistaa Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelmaan sisältyvän henkilökuljetusten matkojen yhdistelyyn.

Taloudellisesti kestävä Espoo – tuottavuus ja sopeutusohjelma

Konsernihallinto koordinoi ja seuraa Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman toimeenpanoa ja vastaa sen kaupunkitasoisten toimenpiteiden toteutuksesta.

Ohjelman mukaisesti Espoossa parannetaan sähköisten palvelujen saavutettavuutta ja käyte- tään tehokkaammin kaupungin tiloja siten, että kaikissa kaupunkikeskuksissa säilyy asiointi- mahdollisuus. Uudella asiakaspalveluratkaisulla tavoitellaan merkittäviä säästöjä. Vuoden 2021 aikana valmistellaan yhden asiointipisteen sulkeminen ja käynnistetään sähköisen asiakaspal- velukeskuksen valmistelu.

Tietohallinto edistää ohjelman toimeenpanoa vastaamalla digikärkihankkeiden ICT-ratkaisujen toteuttamisesta ja valmistelemalla muut tietohallintoon liittyvät toimenpiteet. Ohjelman tietotek- niset ja digitalisaatioon liittyvät hankkeet ovat pääsääntöisesti käynnissä tai käynnistyvät vuo- den 2021 aikana. Toimintamallien uudistamisessa konsernihallinnolla on erityinen vastuu ta- lous- ja henkilöstöhallinnon järjestelmähankkeissa.

Hankintakeskus jatkaa vuonna 2020 aloitettua toimittajahallinnan kehitystyötä. Tavoitteena on mahdollistaa toimialojen palvelujen järjestämisratkaisuihin ja ostopalvelujen hallintaan liittyvät tuottavuustavoitteet.

Tuottavuuden kehittäminen edellyttää johtamisen ja nykyisten toimintatapojen muuttamista. Tuottavuustavoitteiden saavuttaminen edellyttää koko organisaatiossa parempaa tavoitteiden asettamista sekä suorituksen johtamista ja mittaamista. Uutta johtamisen ja talousohjauksen järjestelmäratkaisua ja HR-digityökaluja kehitetään tukemaan johtajia tavoitteiden asettami- ssa ja tuottamaan parempaa tietoa henkilöstö- ja suorituksen johtamisen tarpeisiin. Henkilös- tön hyvinvoinnista huolehditaan, jotta tuottavuuden kehittäminen on mahdollista.

Digitalisaation edistämiseksi luovutaan koulu- ja päiväkotiruokailussa käytettävistä ateria- lipukkeista ja maksaminen siirretään osaksi Eazybreak-sovellusta. Uudistus poistaa aterialipuk- keiden myyntiin ja käsittelyyn liittyvää manuaalista työtä laajasti ja lipukkeiden painattaminen sekä myynti asiointipisteissä voidaan lopettaa.

Terminaali- ja kuljetuspalveluissa pyritään entistä suurempaan kuljetusten yhdistelyyn kaupun- gin kuljetuskustannusten vähentämiseksi. Tilaus-toimitusketjun digitalisoimisessa pyritään sii- hen, että toimialojen työntekijöillä olisi enemmän aikaa omaan ydintehtävänsä vähentäen hal- linnollisia tehtäviä.

Konsernihallinto toteuttaa osaltaan ohjelman yleiset henkilöstökustannusten ja hallinnon tasa- painotustavoitteet.

Talous

1 YLEISHALLINTO

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	110 919	118 025	126 896	126 897	127 352
Valmistus omaan käyttöön	94	0	424	424	0
Toimintamenot	-200 008	-213 822	-233 090	-232 833	-233 775
Toimintakate	-88 995	-95 797	-105 770	-105 512	-106 423
Suunnitelmapoistot	-7 200	-8 500	-9 879	-9 879	-9 879
Tilikauden tulos	-96 359	-104 297	-115 649	-115 398	-116 302
Menot euroa/asukas	690	725	777	764	756

Yleishallinto sisältää valtuuston, tarkastuslautakunnan ja tilintarkastuksen, kaupunginhallituksen, konsernihallinnon ja sisäisen tarkastuksen määrärahat sekä valtiolle maksettavat verotuskustannukset. Muun yleishallinnon määrärahat sisältävät eri yhteisöjen jäsenmaksuja ja maksuosuuksia, avustuksia, vaalit sekä Espoon maksuosuuden Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos -liikelaitokselle.

Menoja edellisvuoteen kasvattavat kulkukeskuksen perustaminen, työmarkkinatuen kuntaosuuden kasvaminen, työllisyyden kuntakokeilu, kuntavaalien järjestäminen sekä Espoon osuus Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen menoista. Ruokapalvelujen ja Espoo Cateringin välinen talousmalli purettiin 1.8.2020 ja ateriapalvelujen ostopalvelukohteiden laskutus ei kierrä enää ruokapalvelujen kautta 1.1.2021 alkaen, muutoksella on vaikutus vastaavasti tulojen ja menojen alenemiseen.

Yleishallinnon toimintakatteen alijäämä heikkenee vuoden 2019 muutettuun talousarvioon 10 milj. euroa.

Toimintamenot tehtäväalueittain vuosina 2019 – 2023

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
YLEISHALLINTO	200 008	213 822	233 090	232 833	233 775
Valtuusto	1 426	1 453	1 562	1 562	1 612
Tarkastusltk ja tilintarkastus	651	932	889	889	889
Kaupunginhallitus	9 215	11 136	11 140	11 140	11 340
Verotustoimi	7 366	7 771	8 172	8 172	8 172
Konsernihallinto	155 170	166 799	183 737	184 089	183 571
Sisäinen tarkastus	501	568	625	625	625
Muu yleishallinto	25 678	25 163	26 965	26 356	27 565

1 YLEISHALLINTO (pl. tarkastuslautakunta ja tilintarkastus)

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	110 860	118 025	126 896	126 897	127 352
Valmistus omaan käyttöön	94	0	424	424	0
Toimintamenot	-199 296	-212 890	-232 202	-231 944	-232 886
Toimintakate	-88 341	-94 865	-104 882	-104 623	-105 534
Suunnitelmapoistot	-7 200	-8 500	-9 879	-9 879	-9 879
Tilikauden tulos	-95 706	-103 365	-114 761	-114 510	-115 413
Menot euroa/asukas	688	722	775	761	753

Yleishallinnon (pl. tarkastuslautakunta ja tilintarkastus) toimintakate on sitova.

Investoinnit

911 Aineettomat hyödykkeet

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Tulot	47 321	60 000	29 000	0	0
Menot	-49 615	-72 700	-42 139	-10 543	-8 622
Netto	-2 293	-12 700	-13 139	-10 543	-8 622

951 Koneet ja kalusto

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Tulot	3	0	0	0	0
Menot	-4 057	-4 100	-3 600	-3 000	-3 000
Netto	-4 054	-4 100	-3 600	-3 000	-3 000

961 Osakkeet ja osuudet

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	0	-800	-200	-200	-200
Netto	0	-800	-200	-200	-200

Aineettomaan omaisuuteen on budjetoitu keskitetysti kaupungin IT-järjestelmien kehityksen ja hankinnan investointimäärärahat. Toimialojen IT-kehitystarpeisiin on varattu aineettomiin investointeihin 13,1 milj. euroa, joista suurin osa koostuu kärkihankkeiden investointipanostuksista erityisesti Johtamisen ja talousohjauksen järjestelmä (5 milj. euroa).

Länsimetron II-vaiheen valtiosuutta on budjetoitu aineettomien investointien tuloihin ja menoihin 29 milj. euroa vuodelle 2021. Vuosittaisen osuuden suuruus riippuu metron rakentamisen etenemisestä ja tarkentuu vuosittain.

Kone ja kalustoinvestoinnit 2021 sisältävät logistiikan auto- ja konehankinnat noin 1,9 milj. euroa. Henkilöautot hankitaan huoltoleasingilla ja muu kalusto ostetaan. Hankittu kalusto on käytössä pääasiassa tilapalveluilla, liikuntapalveluilla, sekä katujen kunnossapidossa. Tietohallinto investoi tietoliikennelaitteiden elinkaaren mukaisiin uusintoihin sekä kuituverkkoihin vuoden 2021 aikana yhteensä 1,7 milj. euroa.

Osakkeissa ja osuuksissa on varauduttu olemassa olevien tai perustettavien yhtiöiden osake-merkintöihin.

11 VALTUUSTO JA TARKASTUSTOIMI

Talous

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	5	4	4	4	4
Valmistus omaan käyttöön	54	0			
Toimintamenot	-2 077	-2 385	-2 451	-2 451	-2 501
Toimintakate	-2 019	-2 381	-2 447	-2 447	-2 497
Suunnitelmapoistot	-49	-34	-34	-34	-34
Tilikauden tulos	-2 068	-2 415	-2 481	-2 481	-2 531
Menot euroa/asukas	7	8	8	8	8

111 VALTUUSTO

Talous

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	4	4	4	4	4
Valmistus omaan käyttöön	54	0			
Toimintamenot	-1 426	-1 453	-1 562	-1 562	-1 612
Toimintakate	-1 368	-1 449	-1 558	-1 558	-1 608
Suunnitelmapoistot	-49	-34	-34	-34	-34
Tilikauden tulos	-1 417	-1 483	-1 593	-1 593	-1 643
Menot euroa/asukas	5	5	5	5	5

Määrärahasa on varauduttu valtuuston toiminnasta aiheutuviin menoihin, jotka muodostuvat pääasiassa valtuutettujen vuosi- ja kokouspalkkioista, sisäisistä it-palvelukustannuksista, valtuustotalon toimitilavuokrasta sekä valtuustoryhmien toiminnan tukemisesta.

112 TARKASTUSLAUTAKUNTA JA TILINTARKASTUS

Talous

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	0	0			
Toimintamenot	-651	-932	-889	-889	-889
Toimintakate	-651	-932	-889	-889	-889
Tilikauden tulos	-651	-932	-889	-889	-889
Menot euroa/asukas	2	3	3	3	3

Tarkastuslautakunnan lakisääteisenä tehtävänä on kaupungin hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestäminen. Tarkastuslautakunta valmistelee valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat. Tehtäviin kuuluu arvioida valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista kaupungissa ja kaupunkikonsernissa sekä sitä, onko toiminta järjestetty tarkoituksenmukaisella ja tuloksellisella tavalla.

Tarkastuslautakunta valvoo sidonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja toimii lakisääteisen sidonnaisuusrekisterin ylläpitäjänä sekä huolehtii sidonnaisuusilmoitusten toimittamisesta valtuustolle tiedoksi vuosittain.

Tilintarkastajan on tarkastettava julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan mukaisesti kunkin tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös.

12 KAUPUNGINHALLITUS

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	110 914	118 021	126 892	126 893	127 348
Valmistus omaan käyttöön	41	0	424	424	0
Toimintamenot	-197 931	-211 437	-230 639	-230 382	-231 274
Toimintakate	-86 976	-93 416	-103 323	-103 065	-103 926
Suunnitelmapoistot	-7 151	-8 466	-9 845	-9 845	-9 845
Tilikauden tulos	-94 292	-101 882	-113 168	-112 917	-113 770
Menot euroa/asukas	683	717	769	756	747

Kaupunginhallituksen määrärahat sisältävät tehtäväalueiden 121 kaupunginhallitus, 123 verotustoimi, 125 konsernihallinto sekä 129 muu yleishallinto toimintatulot ja -menot.

121 KAUPUNGINHALLITUS

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	342	524	487	487	487
Toimintamenot	-9 215	-11 136	-11 140	-11 140	-11 340
Toimintakate	-8 873	-10 612	-10 653	-10 653	-10 853
Suunnitelmapoistot	-10	0			
Tilikauden tulos	-8 883	-10 612	-10 653	-10 653	-10 853
Menot euroa/asukas	32	38	37	37	37

Tehtäväalue sisältää kaupunginhallituksen, kaupunginhallituksen jaostojen ja kaupunginhallituksen asettamien toimikuntien toimintamenot, nuorisovaltuuston kokouspalkkiot, kaupunginjohtajan käyttömenot sekä valtuustokauden mittaisten poikkihallinnollisten kehitysohjelmien menot.

Tehtäväalue sisältää myös kaupunkitasoisesti keskitettyjä henkilöstöön liittyviä määrärahoja. Varaukset ovat maahanmuuttajien rekrytointimallin edistämiseen, rekrytoivaan oppisopimuskoulutukseen, urapalvelujen ja kesätyöntekijöiden palkkaukseen sekä kehitysvammaisten ja autismin kirjon henkilöiden työllistämiseen. Näitä keskitetysti varattuja henkilöstömäärärahoja siirretään vuoden aikana toimialoille käytön mukaan. Tehtäväalueella on lisäksi määrärahat seuraaviin henkilöstöetuihin: työsuhdematkalippu, liikunta- ja kulttuurietu, lounasetu, stipendikukkaro ja henkilöstöneuvoston toiminta. Mukana on myös muita strategisen henkilöstöjohtamiseen varattuja määrärahoja käynnissä oleviin johtamisen kehittämissuunnitelmiin.

123 VEROTUSTOIMI

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintamenot	-7 366	-7 771	-8 172	-8 172	-8 172
Toimintakate	-7 366	-7 771	-8 172	-8 172	-8 172
Tilikauden tulos	-7 366	-7 771	-8 172	-8 172	-8 172
Menot euroa/asukas	25	26	27	27	26

Tehtäväalue sisältää valtiolle maksettavat verotuskustannukset, jotka ovat korvaus verohallinnon tekemistä verotuksen valmisteluun, veronkantoon ja verojen tilittämiseen liittyvistä tehtävistä. Ennakkotiedon mukaan verotuskustannukset kasvaa 7 prosenttia vuodesta 2020.

125 KONSERNIHALLINTO

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Konsernihallinnon tehtävänä on johtaa, ohjata, valvoa ja tukea koko kaupunkikonsernia kaupunginjohtajan johdolla. Konsernihallinto ohjaa Espoo-tarinan kaupunkitasoista valmistelua, toimeenpanoa sekä kehittämistä, edistää hyvää hallintoa, päätöksentekoa, yhtenäisiä toimintatapoja, kaupungin elinvoimaisuutta ja kestävästä kehitystä sekä asukkaiden ja asiakkaidensa hyvinvointia. Konsernihallinto vastaa keskitetyistä julkishallinnon asiointipalveluista ja kaupungin sisäisistä palveluista.

Vieraskielisten osuuden kaupunkilaisista ennustetaan nousevan 30 prosenttiin ja alle eläkeikäisistä yli kolmasosaan 2035 mennessä. Vuonna 2021 käynnistetään uuden kaupungin kotouttamisohjelman valmistelu valtuustolle. Lakisääteisessä ohjelmassa linjataan valtuustokauden toimia maahanmuuttajien kotoutumisen suhteen ja se sovitetaan yhteen kaupungin uuden valtuustokauden strategian kanssa. Vuonna 2020 aloitettua maahanmuuttajien neuvonta- ja ohjauspalveluiden kehittämistä jatketaan.

Espoo vahvistaa rooliaan valtioneuvoston Talent Boost –toimenpideohjelman toteuttamisessa. Ohjelman tavoitteena on saattaa Suomessa jo opiskelu- tai perhesyistä asuvat ja ulkomailta houkuteltavat kansainväliset osaajat yhteen kasvavien ja kansainvälistyvien yritysten kanssa. Suomeen muuttaville tai jo muuttaneille uusille kansainvälisille asukkaille kohdennetun tietopakettin, www.helloespoo.fi, ja sitä tukevan kansainvälisten espoolaisten osallisuutta vahvistavan Town Hall Meetings –konseptin kehittämistä jatketaan. Kansainvälisten osaajien veto- ja pito-voimaa vahvistavia toimenpiteitä tehostetaan yhdessä Aalto-yliopiston, VTT:n ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa.

Kaupunki palveluna ajattelu- ja toimintamallin hyödyntämistä vahvistetaan tukemalla tietojohdantamisen ja kokonaisarkkitehtuurityön kehittämistä ja yhteiskehittämisen hyödyntämistä sekä ulkoisen hankerahoituksen hankintaa ja hallintaa. Tammikuussa 2021 käynnistettävässä Espoon ja Vantaan yhteishankkeessa luodaan ja otetaan käyttöön etätyötä tukeva, monipaikkainen, monikanavainen ja monitoimijainen digitukipalvelu kuntalaisille.

Kestävän kehityksen hankekokonaisuutta vahvistetaan ja vaikuttavuutta lisätään tavoitteena luoda Espoosta kehittämisalusta älykkäille ja kestäville kaupunkiratkaisuille osana koronakriisistä toipumista ja talouden jälleenrakentamista. Työllä edistetään Hiilineutraali Espoo 2030 -

tavoitteen toteutumista ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista edelläkävijänä vuonna 2025.

Elokuussa 2021 voimaan tulevalla direktiivillä pyritään lisäämään puhtaiden ajoneuvojen kysyntää sekä saavuttamaan päästövähennyksiä. Uusi direktiivi tulee kasvattamaan kaluston ja palveluiden hankintakustannuksia tulevaisuudessa

Suuria kehittämishankkeita ovat johtamisen ja talousohjauksen järjestelmäratkaisujen toteutus (JOTO), varhaiskasvatuksen ohjausjärjestelmä eVakan jatkokehittäminen, sosiaali- ja terveystoimen Länsi-Uudenmaan selvitys ja alueen digipalveluratkaisujen kehittäminen, sähköisten työajanseurantajärjestelmien ja palkanlaskentajärjestelmän käyttöönotto, työterveyden työkyvyn ennustettavuuden analytiikkahanke sekä hankinnan vaikuttavuustyökalun jatkokehittäminen.

Valtuuston asettamaa tavoitetta ”Espoon viestintä on modernia ja vuorovaikutteista” toteutetaan uudistamalla espoolaisten merkittävin viestintä- ja asiointikanava Espoo.fi entistä saavutettavammaksi sekä kouluttamalla ja ohjaamalla sisällöntuottajia. Osallistuva Espoo -ohjelman mukaisesti kaupunkitasoista osallisuuden vahvistamiseen tähtäävää kehittämistyötä jatketaan, jotta Espoo-tarinassa annettu lupaus asukkaiden aidosta vaikutusmahdollisuudesta toteutuu.

Talousspalvelut on panostanut henkilöstön kouluttamiseen ja asiakaspalveluun. Toimenpiteillä kasvatetaan tuottavuutta ja tehokkuutta sekä vastataan taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman haasteisiin.

Palvelutuotteet

Kustannusvaikuttavuuden edistämiseksi konsernihallinnon johdolla kaupungin palvelut on tuotteistettu. Palvelujen tuotteistamisen tavoitteena on varmistaa edellytykset palvelujen asiakkuusperustaiselle johtamiselle. Tavoitteena on myös pystyä optimoimaan resurssien käyttöä asiakkaiden kannalta vaikuttavimmilla tavoilla.

Konsernihallinnon merkittävimmät palvelutuotteet, tuotteiden kokonaiskustannukset sekä suoritemäärien ja yksikköhinnan kehitys ja tavoitteet vuosina 2019–2021. Toimialoille on asetettu tavoitteeksi, että palvelujen tuottavuus paranee kaksi prosenttia peruspalvelujen hintaindeksin muutos huomioiden. Mittarina on toimialojen merkittävimpien palvelutuotteiden suoritteiden yksikkökustannusten muutos.

Työllisyyden palvelutuotteet määritellään ja lasketaan uudelleen 2021 alkavan kuntakokeilun myötä. Palvelutuotteiden kokonais- ja yksikkökustannuksista sekä suoritemääristä raportoidaan seuranta-aikataulun mukaisesti.

Palvelutuotteet 2019-2023 (€)							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	muutos-%	2022	2023
C182 TALOUSPALVELUT							
Henkilöstömäärä	89	85	85	85	0,0 %	71	71
Htv	74,4	70,5	73,8	73,8	4,7 %	61,6	61,6
Myyntireskontra ja myyntilaskutus							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	1 176 001	1 217 203	1 197 946	1 225 261	0,7 %		
- suorite: myyntilasku, manuaalinen/kpl	15 556	14 802	10 456	15 256	3,1 %		
- yksikkökustannus e/kpl	18,24	16,11	22,47	17,36	7,7 %		
- suorite: myyntilasku, sähköinen/kpl	550 930	580 000	450 000	599 220	3,3 %		
- yksikkökustannus e/kpl	1,62	1,69	2,14	1,60	-5,0 %		
Ostotilaukset, ostolaskutus, ostoireskontra ja maksuliikenteen hoitaminen							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	2 122 302	2 117 130	2 125 264	2 200 782	4,0 %		
- suorite: ostolasku, manuaalinen/kpl	168 799	143 100	130 953	130 000	-9,2 %		
- yksikkökustannus e/kpl	10,25	11,28	12,37	10,02	-11,2 %		
- suorite: ostolasku, sähköinen/kpl	179 628	174 900	170 735	190 000	8,6 %		
- yksikkökustannus e/kpl	2,18	2,88	2,96	4,73	64,4 %		
Tilaus-toimitusketjun palvelut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	756 574	2 267 144	2 619 610	2 574 896	13,6 %		
- suorite: Terminaali- ja kuljetustoiminta	122 000	130 000	130 000	131 170	0,9 %		
- yksikkökustannus e/ tapahtuma	6,20	5,81	6,71	6,50	11,9 %		
- suorite: asiantuntijatyö	0	12 418	11 500	8 858	-28,7 %		
- yksikkökustannus e/kpl	0,00	121,77	151,94	194,43	59,7 %		
Muut palvelutuotteet *)							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	4 110 718	2 384 975	2 370 777	2 519 332	5,6 %		
- yksikkökustannus: e/kokonaispalvelu							
*) Muut palvelutuotteet = Kirjanpito ja tilinpäätökset, myyntilaskutuksen vain SOTET:lle tehtävät erityistehtävät sekä tilaus-toimitusketjun suorite: asiantuntijatyö, josta ei ole käytettävissä tilinpäätöstietoa 2019							

Manuaalisten tuotteiden suoritelmäärät laskevat, koska asiakkaita ja palveluita ohjataan sähköisiin ratkaisuihin. Sähköisten palvelutuotteiden määrät puolestaan kasvavat. Ostolaskujen määrä on pienentynyt 11 % ja myyntilaskujen 18 % viime vuoteen koronan vaikutuksen vuoksi.

Terminaali- ja kuljetuspalvelujen määrä jatkuu vuoden 2020 tasolla. Kaupungin yksiköt ostavat erilaisia arjen tarvikkeita kaupungin keskusvarastosta noin 10 milj. euron edestä.

Palvelutuotteet 2019-2023 (€)							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	muutos-%	2022	2023
C192 HENKILÖSTÖPALVELUT							
Henkilöstömäärä	97	99	96	94	0,0 %	94	94
Htv	76,7	78,5	82,8	80,5	0,0 %	80,5	80,5
HR-neuvomon erityissiantuntimusta vaativa työ (koulutukset, viestintä, sanktitoimenpiteet, kohdennettu konsultointi)							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	564 600	620 652	653 395	612 344	-1,4 %		
- suorite: Asiantuntijapalvelu kpl	1	1	1	1	0,0 %	1	1
- yksikkökustannus e/kpl	564 600	620 652	653 395	612 344	-1,4 %		
HR-neuvomon kaupunkitasoiset palvelussuhdetehävät (Lisälaskenta, huomointitapaukset, palvelussuhdetodistukset)							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	112 900	248 261	261 358	244 937	-1,4 %		
- suorite: Tehtävien lukumäärä kpl	7 000	7 000	7 000	7 000	0,0 %	7 000	7 000
- yksikkökustannus e/kpl	16,13	35,47	37,34	34,99	-1,4 %		
HR-neuvomon kaupunkitasoiset palvelussuhdepalvelut (sähköposti ja puhelin)							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	451 700	372 391	392 037	367 406	-1,4 %		
- suorite: Yhteydenotot kpl	14 191	16 000	16 000	15 500	-3,2 %	14 500	14 500
- yksikkökustannus e/kpl	31,83	23,27	24,50	23,70	1,8 %		
Rekrytointi-ilmoitukset							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	904 000	1 026 632	1 032 718	1 140 238	10,0 %		
- suorite: Rekrytointi-ilmoitukset kpl	3 137	2 650	2 650	2 650	0,0 %	2 650	2 650
- yksikkökustannus e/ilmoitus	288,17	387,41	389,70	430,28	10,0 %		
Kaupunkitasoiset rekrytointipalvelut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	301 000	342 211	344 239	380 079	10,0 %		
- suorite: Asiantuntijapalvelu	1	1	1	1	0,0 %	1	1
- yksikkökustannus e/kokonaispalvelu	301 000	342 211	344 239	380 079	10,0 %		
Kaupunkitasoiset palkanlaskennan palvelut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	4 287 000	5 638 471	5 844 787	4 632 530	-21,7 %		
- suorite: palkanlaskennan suoritteet/kpl	277 804	260 000	260 000	260 000	0,0 %	260 000	260 000
- yksikkökustannus e/kpl	15,43	21,69	22,48	17,82	-21,7 %		
Muut palvelutuotteet							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset		1 476 649	1 524 367	2 051 113	28,0 %		

Järjestelmäkehittämishankkeiden vuoksi sisäiset tietohallintokustannukset vaikuttavat nostavasti HR:n yleis- ja yksikkökustannuksiin. Taloudellisesti kestävä Espoo tavoitteet tulevat vaikuttamaan myös HR:n resursseihin ja palveluihin. Palkanlaskennan budjettiin kohdistuvat kaikki palkka- sekä HR-järjestelmäkustannukset pienkehittämisrahoineen, joka on huomioitava arvioitaessa palkanlaskennan palveluiden yksikkökustannuksia.

Palvelutuotteet 2019-2023 (€)							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	muutos-%	2022	2023
C193 TYÖTERVEYSPALVELUT							
Henkilöstömäärä	36	38	38	38	0,0 %	38	38
Htv	25,3	28,6	28,6	28,6	0,0 %	28,6	28,6
KELA I							
Tietojen anto ja ohjaus, organisaatio (työpaikkatoiminta)							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	63 600	77 118	77 118	46 614	-65,4 %		
- suorite: kpl	143	150	120	120	-25,0 %	150	150
- yksikkökustannus e/kpl	444,76	514,12	642,65	388,45	-32,4 %		
Työpaikkaselvitys (työpaikkatoiminta)							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	98 400	99 655	99 655	66 976	-48,8 %		
- suorite: selvitys/kpl	290	320	240	200	-60,0 %	320	320
- yksikkökustannus e/kpl	339,31	311,42	415,23	334,88	7,0 %		
Työkykyarviot (yksilöön kohdistuva toiminta)							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	93 300	102 930	102 930	64 728	-59,0 %		
- suorite: käynnit/kpl	559	600	500	400	-50,0 %	500	500
- yksikkökustannus e/kpl	166,91	171,55	205,86	161,82	-6,0 %		
Työterveysneuvottelut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	104 700	117 195	117 195	132 693	11,7 %		
- suorite: käynnit/kpl	1 114	1 200	1 200	1 100	-9,1 %	1 200	1 200
- yksikkökustannus e/kpl	93,99	97,66	97,66	120,63	19,0 %		
Lakisääteiset määräaikaistarkastukset							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	78 600	84 077	84 077	42 585	-97,4 %		
- suorite: neuvottelut/kpl	464	400	400	350	-14,3 %	400	400
- yksikkökustannus e/kpl	169,40	210,19	210,19	121,67	-72,8 %		
Terveystarkastukset muut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	303 700	352 303	352 303	363 840	3,2 %		
- suorite: kpl	5 240	5 000	4 500	3 000	-66,7 %	5 000	5 000
- yksikkökustannus e/kpl	57,96	70,46	78,29	121,28	41,9 %		
Tietojen anto ja ohjaus yksilö							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	477 830	494 552	494 552	1 567 575	68,5 %		
- suorite: selvitys/kpl	26 263	27 000	27 000	22 500	-20,0 %	27 000	27 000
- yksikkökustannus e/kpl	18,19	18,32	18,32	69,67	73,7 %		
B-lausunnot							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	88 450	103 630	103 630	66 275	-56,4 %		
- suorite: käynnit/kpl	938	1 000	1 000	500	-100,0 %	700	700
- yksikkökustannus e/kpl	94,30	103,63	103,63	132,55	21,8 %		
Erikoislääkärikonsultaatiot							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	158 400	182 804	182 804	80 744	-126,4 %		
- suorite: neuvottelut/kpl	14	520	450	400	-30,0 %	450	450
- yksikkökustannus e/kpl	11314,29	351,55	406,23	201,86	-74,2 %		
Fysioterapiaostot							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	161 500	230 122	230 122	79 170	-190,7 %		
- suorite: kpl	2 082	1 800	1 800	1 500	-20,0 %	1 800	1 800
- yksikkökustannus e/kpl	77,57	127,85	127,85	52,78	-142,2 %		
Laboratoriotutkimukset (KELA I)							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	104 660	111 798	111 798	65 160	-71,6 %		
- suorite: selvitys/kpl	17 429	20 000	16 000	18 000	-11,1 %	20 000	20 000
- yksikkökustannus e/kpl	6,00	5,59	6,99	3,62	-54,4 %		
Kuvantamistutkimukset (KELA I)							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	70 850	77 403	77 403	18 990	-307,6 %		
- suorite: käynnit/kpl	366	350	350	300	-16,7 %	350	350
- yksikkökustannus e/kpl	193,58	221,15	221,15	63,30	-249,4 %		
Muut Kela I							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	369 160	354 218	354 218	763 200	53,6 %		
- suorite: neuvottelut/kpl	12 012	15 000	11 000	15 000	0,0 %	15 000	15 000
- yksikkökustannus e/kpl	30,73	23,61	32,20	50,88	53,6 %		

KELA II							
Lääkärikontaktit							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	1 005 400	973 173	973 173	694 650	-40,1 %		
- suorite: kpl	20 020	20 000	20 000	15 000	-33,3 %	18 000	18 000
- yksikkökustannus e/kpl	50,22	48,66	48,66	46,31	-5,1 %		
Hoitajakontaktit							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	126 990	140 779	140 779	57 002	-147,0 %		
- suorite: kpl	1 430	1 500	2 000	2 200	31,8 %	2 200	2 200
- yksikkökustannus e/kpl	88,80	93,85	70,39	25,91	-262,2 %		
Erikoislääkärikonsultaatiot							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	109 270	122 951	122 951	35 871	-242,8 %		
- suorite: selvitys/kpl	964	350	450	300	-16,7 %	350	350
- yksikkökustannus e/kpl	113,35	351,29	273,22	119,57	-193,8 %		
Laboratoriotutkimukset (KELA II)							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	256 200	286 710	286 710	140 800	-103,6 %		
- suorite: käynnit/kpl	21 263	22 000	16 000	20 000	-10,0 %	22 000	22 000
- yksikkökustannus e/kpl	12,05	13,03	17,92	7,04	-85,1 %		
Kuvantamistutkimukset (KELA II)							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	220 950	258 206	258 206	63 690	-305,4 %		
- suorite: neuvottelut/kpl	1 325	1 300	1 300	1 000	-30,0 %	1 300	1 300
- yksikkökustannus e/kpl	166,75	198,62	198,62	63,69	-211,9 %		
Muut Kela II							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	149 490	147 711	147 711	320 700	53,9 %		
- suorite: käynnit/kpl	13 682	10 000	12 000	10 000	0,0 %	10 000	10 000
- yksikkökustannus e/kpl	10,93	14,77	12,31	32,07	53,9 %		
KELA 0							
KELA 0 palvelut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	119 495	98 024	98 024	102 834	4,7 %		
- suorite: neuvottelut/kpl	2 885	2 900	2 900	2 900	0,0 %	2 900	2 900
- yksikkökustannus e/kpl		33,80	33,80	35,46	4,7 %		

Työterveyden palvelutuotteiden kustannusten kohdistusta on tarkennettu vuodelle 2021, mikä aiheuttaa suuria muutoksia yksikkökustannuksiin. Koronaepidemian vaikutus näkyy vuoden 2020 toiminnassa ja sen ennustetaan vaikuttavan myös vuoden 2021 toimintaan.

Palvelutuotteet 2019-2023 (€)							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	muutos-%	2022	2023
C215 ASIOINTI							
Henkilöstömäärä (asiointipalvelut)	54	55	55	58	5,5 %	51	50
Htv	39	39,80	39,8	42	5,5 %	36,9	36,2
Toimipisteasiointi							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	1 719 683	1 799 546	1 799 546	1 913 060	6,3 %		
- suorite: asiointi kpl	198 640	210 000	158 313	196 190	23,9 %	190 000	170 000
- yksikkökustannus e/asiointi	8,66	8,57	11,37	9,75	-14,2 %		
Palvelutorikonseptin koordinointi							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	778 923	897 000	897 000	1 036 476	15,5 %		
- suorite: asiakaskäynti kpl	1 546 133	1 800 000	1 130 045	1 585 067	40,3 %	1 500 000	1 500 000
- yksikkökustannus e/asiakaskäynti	0,50	0,50	0,79	0,65	-17,6 %		
Sähköinen asiointi(Vaihdepalvelu + cc)							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	827 000	890 000	830 000	882 702	6,3 %		
- suorite: asiointi kpl	106 013	105 000	88 043	116 013	31,8 %	130 000	140 000
- yksikkökustannus e/asiointi	7,80	8,48	9,43	7,61	-19,3 %		
Muut palvelutuotteet							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	768 235	1 297 021	1 214 199	1 141 123	-6,0 %		

Palvelutuotteita tarkastellaan osana Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman toteutusta ja asiointipisteverkoston karsimista. Vuonna 2021 seurataan jo vakiintuneita palvelutuotteita. PATU2-tarkastelussa asiointipalveluiksi on tunnistettu seuraavat. Toimialoilta veloitettavat: asiakaspalvelu ja palvelualustana toimiminen sekä peruskaupungin palvelut: assistenttipalvelut, palvelutiedonhallinta, osallisuusasioiden koordinointi ja kehittäminen sekä asiointipalvelujen kaupunkitasoinen koordinointi. Kaikkia palveluita seurataan ja niiden tavoitteita mittareita kehitetään edelleen vuonna 2021 vastaamaan seuraavan valtuustokauden tarpeita.

Palvelutuotteet 2019-2023 (€)							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	muutos-%	2022	2023
C216 TIETOHALLINTO							
Henkilöstömäärä	54	57	59	59	0,0 %	59	59
Htv	45,4	45,4	50,6	50,6	11,5 %	50,6	50,6
Päätelaitepalvelut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	8 071 733	8 070 779	7 470 779	9 197 600	14,0 %		
- suorite: laitemäärä	57 319	60 027	59 027	62 727	4,5 %	61 228	62 452
- yksikkökustannus ka € / laitemäärä	140,82	134,45	126,57	146,63	9,1 %		
IT-järjestelmien ylläpito							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	23 524 005	30 101 000	28 101 000	28 614 802	-4,9 %		
- suorite: järjestelmien ylläpitopäivä	63 326	69 680	65 070	66 893	-4,0 %	72 467	75 366
- yksikkökustannus € / ylläpitopäivä	371,47	431,99	431,86	427,77	-1,0 %		
Keskitetyt IT- ja infrapalvelut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	12 923 000	11 118 247	11 798 000	11 716 851	5,4 %		
- suorite:	450 927	448 047	458 143	470 449	5,0 %	457 008	466 148
- yksikkökustannus € / IT-palvelu	28,66	24,81	25,75	24,91	0,4 %		
Muut palvelutuotteet							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	13 665 234	17 429 974	15 211 256	16 815 001	-3,5 %		

Tietohallinnon merkittävimmät palvelutuotteet ovat päätelaitepalvelu, IT-järjestelmien ylläpito, sekä keskitetyt IT- ja infrapalvelut. Päätelaiteiden palvelutuotteen yksikkökustannus kasvaa elinkaarensa päässä olevien laiteuusintojen myötä sekä tietoturvalisenssien hankintaan turvautumisesta.

IT-järjestelmien ylläpitopalvelujen suoritteiden määrä laskee, sillä Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman linjauksien mukaisesti painopiste on priorisoitujen kärkihankkeiden edistämässä, jolloin muuta pienkehittämistä on maltillistettu.

Palvelutuotteet 2019-2023 (€)							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	muutos-%	2022	2023
C217 LOGISTIIKKA							
Henkilöstömäärä	16	17	17	19	11,8 %	18	18
Htv	12,1	12,8	14,4	16,1	11,8 %	15,2	15,2
Kalustonvuokrauspalvelu							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	5 515 113	5 209 126	5 710 586	5 995 729	5,0 %	13,6	
- suorite: vuokrattu kalusto kpl	770	740	770	775	0,6 %	780	785
- yksikkökustannus e/kalusto	7 162	7 039	7 416	7 736	4,3 %		
Muut palvelutuotteet							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	856 022	1 114 875	1 120 415	19 758 271	1663,5 %		

Logistiikan tärkein palvelutuote on kalustonvuokrauspalvelu. Palvelun yksikkökustannus kuvaa keskimääräisen laitteen tai auton käyttökustannusta vuodessa. Yksikkökustannus on yhä nousussa koska taseessa olevia pakettiautoja korvataan leasing-rahoitteisilla autoilla.

Kulkukeskuksen palvelutuotteet määritellään ja lasketaan alkavan toiminnan myötä. Palvelutuotteiden kokonais- ja yksikkökustannuksista sekä suoritemääristä raportoidaan seuranta-aikataulun mukaisesti.

Palvelutuotteet 2019-2023 (€)							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	muutos-%	2022	2023
C218 HANKINTAKESKUS							
Henkilöstömäärä	33	36	38	38	9,1 %	38	38
Htv	28,1	30,6	30,2	30,2	8,9 %	30,2	30,2
Kevyt kilpailutus							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	422 977	263 107	263 107	245 000	-6,9 %		
- suorite: Kevyt kilpailutus / kpl	28	40	33	35	6,1 %	35	35
- yksikkökustannus €/kpl	15 106	6 578	7 973	7 000	-12,2 %		
Keskiraskas kilpailutus							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	804 513	526 214	526 214	525 000	-0,2 %		
- suorite: Keskiraskas kilpailutus / kpl	29	40	33	35	6,1 %	35	35
- yksikkökustannus €/kpl	27 742	13 155	15 946	15 000	-5,9 %		
Raskas kilpailutus							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	1 154 135	855 098	855 098	875 000	2,3 %		
- suorite: Raskas kilpailutus / kpl	29	40	34	35	2,9 %	35	35
- yksikkökustannus €/kpl	39 798	21 377	25 150	25 000	-0,6 %		
Hankintojen suunnittelu							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	793 875	1 151 094	1 151 094	1 225 000	6,4 %		
- suorite: asiantuntijapalvelu	1	1	1	1	0,0 %	1	1
- yksikkökustannus €/kpl	793 875	1 151 094	1 151 094	1 225 000	6,4 %		
Toimittajahallinta							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	95 265	493 326	493 326	630 000	27,7 %		
- suorite: asiantuntijapalvelu	1	1	1	1	0,0 %	1	1
- yksikkökustannus €/kpl	95 265	493 326	493 326	630 000	27,7 %		

Poikkeustilojen aiheuttama kilpailutusvelka nostaa palvelutuotteiden kokonaiskustannuksia, koska keskeytettyjä projekteja käynnistetään uudestaan. Espoo-vetoisten yhteishankintojen lisääntyminen nostaa yksittäisiin hankintoihin tarvittavaa resurssitarvetta. Laajemmat hankintakokonaisuudet ja parempi markkinoiden hyödyntäminen vastaavasti lisää yksittäiseen hankintaan käytettävää työaikaa.

Resurssien kohdentaminen hankintojen suunnitteluun ja toimittajahallintaan mahdollistaa strategisen hankintatoimen toteuttamisen. Lisäksi hankintojen suunnittelu mahdollistaa tehokkaammat kilpailutusprosessit ja yhä laajempien kilpailutuskokonaisuuksien läpiviemisen aiempaa laadukkaammin ja kustannustehokkaammin.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	109 648	117 497	126 405	126 406	126 421
Valmistus omaan käyttöön	41	0	424	424	0
Toimintamenot	-155 170	-166 799	-183 737	-184 089	-183 571
Toimintakate	-45 481	-49 302	-56 908	-57 259	-57 150
Suunnitelmapoistot	-6 211	-7 536	-8 915	-8 915	-8 915
Tilikauden tulos	-51 857	-56 838	-65 823	-66 181	-66 065
Menot euroa/asukas	536	566	613	604	593

Konsernihallinto koostuu neljästä yksiköstä: rahoitus ja talous, henkilöstö, elinkeino- ja kaupunkikehitys sekä hallinto ja kehittäminen.

Konsernihallinnon tulot muodostuvat pääosin sisäisten palvelujen tuottamisesta toimialoille 113 milj. euroa, joista suurimmat ovat IT -palvelut 66 milj. euroa, logistiikan kuljetukset ja koneiden vuokrat 20 milj. euroa sekä henkilöstöpalvelut 11 milj. euroa. Ulkoisia tuloja ovat tuet palkkatukityöllistämiseen ja kulkukeskuksen laskutus Länsi-Uudenmaan kunnilta. Lisäksi saadaan ulkopuolista hankerahoitusta sekä Kelalta korvausta työterveyshuollon kustannuksiin. Ulkoisten tulojen osuus on 13,7milj. euroa. Tulot kasvavat edellisvuodesta 8,9 milj. euroa (7,6 prosenttia)

Menot koostuvat pääosin henkilöstökuluista 43 milj. euroa ja ulkoisista palvelujen ostoista 80,5 milj. euroa. Avustusten osuus on 27,6 milj. euroa, josta 23 milj. euroa on kohdennettu kunnan

osarahoittamaan työmarkkinatukeen. Vuokrat 11 milj. euroa koostuvat sisäisistä toimitilavuokrista sekä pääte- ja av-laitteiden leasingvuokrista. Menot kasvavat edellisvuodesta 17 milj. euroa (10 prosenttia). Ruokapalveluissa menot ja tulot laskevat 10 milj. euroa koulu- ja päiväkotiruokailun laskutuksen siirtymisestä syksystä 2020 alkaen Espoo Cateringin ja sivistystoimen väliseksi. Suurimmat menojen kasvut syntyvät kulkukeskuksen perustamisesta 19 milj. euroa ja työmarkkinatuen kuntaosuuden määräraharavaruksen nostamisesta 5 milj. euroa, työllisyyden kuntakokeilun aloittamisesta 1 milj. euroa sekä HR-digihankkeesta.

Konsernihallinnon toimintamenoissa on huomioitu vuodelle 2021 taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman mukaisesti 0,8 milj. euron sopeuttamistoimenpiteet.

126 SISÄINEN TARKASTUS

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	1	0			
Toimintamenot	-501	-568	-625	-625	-625
Toimintakate	-500	-568	-625	-625	-625
Tilikauden tulos	-500	-568	-625	-625	-625
Menot euroa/asukas	2	2	2	2	2

Sisäisen tarkastuksen yksikkö vastaa kaupungin sisäisen valvonnan ja toiminnan tuloksellisuuden tarkastuksesta ja arvioinnista ja siihen liittyvistä asiantuntijatehtävistä.

129 MUU YLEISHALLINTO

Talous

	Muutettu TA				
	TP 2018	2019	TA 2020	2021	2022
Toimintatulot	434	780	0	0	0
Toimintamenot	-24 051	-25 764	-25 163	-26 435	-25 800
Toimintakate	-23 617	-24 984	-25 163	-26 435	-25 800
Suunnitelmapoistot	-930	-930	-930	-930	-930
Tilikauden tulos	-24 547	-25 914	-26 093	-27 365	-26 730
Menot euroa/asukas	85	89	86	89	85

Tehtäväalue sisältää eri yhteisöjen jäsenmaksut, maksuosuudet ja avustukset muun muassa seuraaville: Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä, Uudenmaan Liitto, Kuntaliitto, Kunnallinen työmarkkinajärjestö, Uudenmaan virkistysalueyhdistys, Helsingin seudun kauppakamari, Syd kustens Landskapsförbund, Laatuyhdistys, Suomen Riskienhallintayhdistys, Espoon asukasfoorumi ja Svenska Finlands folkting. Määrärahat sisältävät myös hallinnon kopiointikulukorvauksen Kopiosto ry:lle sekä eläkemenoperusteiset eläkemaksut lakkautetuista toimintoista.

Toimialojen ja tulosyksiköiden talousarvioihin sisältyvät niiden toimintaan liittyvien yhteisöjen jäsenmaksut.

Määrärahat sisältävät keskusvaalilautakunnan menot, joka vastaa vaalien järjestämisestä aiheutuvista kustannuksista. Vuonna 2021 järjestetään kuntavaalit, joihin valtio ei maksa korvauksia. Vuonna 2022 ei ole säännönmukaisia vaaleja. Vuonna 2023 järjestetään eduskunta-vaalit.

Lisäksi määrärahoihin sisältyvät Espoon maksuosuus Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen toiminnasta, kasvua edellisvuoteen 0,7 milj. euroa sekä Eläkemenoperusteiset eläkemaksut henkilöistä, jotka ovat jääneet eläkkeelle Espoon pelastustoimesta ennen alueellisen pelastuslaitoksen muodostamista.

LÄNSI-UUDENMAAN PELASTUSLAITOS -LIIKELAITOS

TOIMINTA- JA TALOUSSUUNNITELMA 2021–2023

LÄNSI-UUDENMAAN PELASTUSLAITOS -LIIKELAITOS

Pelastuslain 24 §:n mukaisesti kunnat vastaavat pelastustoimesta yhteistoiminnassa valtioneuvoston määräämällä alueella (alueen pelastustoimi). Tätä tarkoitusta varten Länsi-Uudenmaan pelastustoimen alueen kunnat (Espoo, Hanko, Inkoo, Karkkila, Kauniainen, Kirkkonummi, Lohja, Raasepori, Siuntio ja Vihti) ovat yhteistoimintasopimuksella perustaneet Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen, joka toimii osana Espoon kaupunkia. Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos on voittoa tavoittelematon kuntalain 65 § tarkoittama kunnallinen liikelaitos.

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Pelastuslaitoksen perustehtävänä on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia sekä tuottaa ensihoitopalveluja. Onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua tehtävänä on pelastaa ihmiset, turvata tärkeät toiminnot ja rajoittaa onnettomuuden seurauksia.

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen toiminta ja kehittäminen perustuvat pelastuslain 28 §:n ja 29 §:n mukaiseen palvelutasopäätökseen. Uusi palvelutasopäätös 2021-2024 tulee voimaan vuoden 2021 alusta. Edellinen palvelutasopäätös kattoi vuodet 2013-2020. Palvelutasosta päättää pelastuslaitoksen johtokunta, joka on pelastuslain tarkoittama alueen pelastustoimen monijäseninen toimielin.

Pelastuslaitos tuottaa ensihoitopalveluja yhteistoiminnassa sairaanhoitopiirin kanssa Jorvin (Espoo, Kauniainen ja Kirkkonummi), Länsi-Uudenmaan (Hanko, Inkoo ja Raasepori) ja Lohjan ensihoitoalueilla (Lohja, Vihti, Karkkila ja Siuntio) yhteistoimintasopimusten sekä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS) ensihoidon palvelutasopäätöksen mukaisesti. HUS maksaa ensihoitopalveluista aiheutuvat nettokustannukset.

Vuosina 2021–2023 toiminta pyritään pitämään palvelutasopäätöksen 2014–2020 mukaisella tasolla ottaen huomioon toimintaympäristössä tapahtuneet ja tapahtuvat muutokset.

Vuosien 2021 ja 2022 avaintavoitteita ovat:

1. Asiakaspalvelun yhtenäistäminen Uudenmaan alueella
2. Suuronnettomuuksiin ja vaativiin johtamistilanteisiin liittyvän suorituskyvyn parantaminen
3. Palvelutasopäätöksen mukaisen tason saavuttaminen
4. Työhyvinvointi kehittyä muuttuvassa toimintaympäristössä.

Jotta edellä mainitut avaintavoitteet voidaan saavuttaa, tulee asiakastarpeet kartoittaa ja kuvata sen mukaiset palvelut koko Uudenmaan alueella. Keskeisenä tavoitteena on pelastustoiminnan ja ensihoitopalvelujen avunsaantiajan minimointi Uudenmaan alueella.

Henkilöstösuunnitelmassa on otettu huomioon Länsi-Uudenmaan pelastustoimen palvelutasopäätöksestä johdetut tavoitteet. Laajentuneet osaamisvaatimukset pyritään ensisijaisesti hoitamaan nykyisillä vakanssimäärillä ja mahdollisesti tehtävillä vakanssimuutoksilla. Henkilöstörakenteessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia aiempiin vuosiin verrattuna.

Sitovat tulostavoitteet vuodelle 2021

1. Tilikauden tulos ei jää alijäämäiseksi.
2. Investointien kokonaismäärä on enintään valtuuston hyväksymän talousarvion mukainen

Tunnusluvut

Tunnusluvut 2019- 2023							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	2020-2021 muutos-%	2022	2023
Pelastustoimi	68,0	66,8	66,8	65,2	-2,4 %	64,7	63,2
Ensihoito, HUS Jorvin alue	17,5	16,8	16,8	17,8	5,6 %	17,1	16,4
Ensihoito, HUS Länsi-uudenmaan alue	91,9	96,4	96,4	94,2	-2,3 %	92,2	90,4
Ensihoito, HUS Lohjan alue	46,3	45,4	45,4	44,2	-2,7 %	43,2	42,4

Talous ja investoinnit

Pelastuslaitoksen talousarvio 2021 koostuu neljästä elementistä: Pelastustoimi, HUS/HYKS/ Jorvin ensihoitopalvelut, HUS Länsi-Uudenmaan ensihoitopalvelut ja HUS Lohjan ensihoitopalvelut. Tulot ja menot kohdennetaan näihin aiheuttamisperiaatteen mukaan ja yleiskulut jaetaan henkilöstön määrän, kaluston määrän (Virve-päätelaitteet, ajoneuvot) tms. suhteessa.

Espoon väkiluku on kasvanut viimeisen 12 kuukauden aikana noin 2 500 asukkaalla. Koko Länsi-Uudenmaan pelastustoimen alueella väestönkasvun ennustetaan olevan vuonna 2020 noin 4 700 henkilöä. Väestönkasvu ja väestön ikärakenteen muutos kasvattavat sekä pelastustoimen että ensihoidon palvelutarvetta.

Vuonna 2021 pelastustoimen ja ensivastetoiminnan osuus kokonaismenoista on 33,6 milj. euroa. HUS Jorvin ensihoitopalvelujen osuus on 6,6 milj. euroa, HUS Länsi-Uudenmaan ensihoitopalvelujen osuus on 4,2 milj. euroa ja HUS Lohjan ensihoitopalvelujen osuus on 4,3 milj. euroa.

Tilikauden tulos on 0.

Vuoden 2021 talousarviossa arvioidut kuntien pelastustoimen maksuosuudet määräytyvät joko kuntien ilmoittamien tai Tilastokeskuksen arvioimien talousarviovuoden asukaslukujen perusteella.

	Pelastustoimen maksuosuudet		Muutos € 2020-2021	Muutos % 2020-2021
	TA 2020	TA 2021		
Espoo	19 682 935	20 357 882	674 947	3,4 %
Hanko	579 952	556 131	-23 820	-4,1 %
Inkoo	372 826	368 085	-4 741	-1,3 %
Karkkila	606 187	596 378	-9 810	-1,6 %
Kauniainen	675 091	695 923	20 832	3,1 %
Kirkkonummi	2 741 169	2 730 952	-10 217	-0,4 %
Lohja	3 196 638	3 148 879	-47 759	-1,5 %
Raasepori	1 904 520	1 894 961	-9 559	-0,5 %
Siuntio	423 088	424 416	1 327	0,3 %
Vihti	2 033 766	2 019 565	-14 201	-0,7 %
Maksuosuudet yhteensä sis. laskennalliset erät	32 216 172	32 793 172	577 000	1,8 %

Investoinnit katetaan kuntien maksuosuuksilla poistojen muodossa.

Pelastuslaitos varaa investointeihin talousarvioon vuodelle 2021 sekä taloussuunnitelmaan vuosille 2022–2025 nyt voimassa olevan pelastustoimen palvelutasopäätöksen mukaisen tason toteutumisen ja ensihoitopalvelujen sopimusten edellyttämät määrärahat ajoneuvo- ym. kaluston hankintaan ja paloasemien ensikertaiseen kalustamiseen.

Investointiohjelmaa on kevennetty siirtämällä merkittävä osa hankinnoista leasing-rahoituksen piiriin (Kuntarahoitus Oyj). Tämä kasvattaa käyttötalouden kehystä tulevina vuosina, koska leasingaika on merkittävästi lyhyempi kuin investointina hankitun kaluston poistoaika. Osin tätä painetta keventää kaluston myynnistä saatavat tulot.

Palosuojelurahasto ei pysty tukemaan leasinghankintoja. Näin ollen sellainen kalusto, johon on saatavissa Palosuojelurahaston avustus, on tarkoituksenmukaista hankkia investointina. Samoin Öljysuojelurahasto ei korvaa leasinghankintoja. Toimitilojen ensikertainen kalustaminen käsitellään Espoon kaupungin ohjeistuksen mukaisesti investointihankintana.

Investoinnit

	TP 2019	TA 2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	638	364	214	464	900
Menot	-1869	-2300	-2100	-2100	-2100
Netto	-1231	-1936	-1886	-1636	-1200

Taloudellisesti kestävä Espoo – tuottavuus ja sopeutusohjelma

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitokselle on arvioitu seuraavat kaksi kehittämiskohdetta:

1. Päätoimisen henkilöstön vakanssien lisääminen, kun se on perusteltua. Selvitetään päätoimisen henkilöstön vakanssien kokonaislukumäärä sekä arvioidaan käytettävissä olevien resurssien riittävyys ja eri keinovalikoimat palvelun tuottamiseksi kustannustehokkaasti. Valmiuden ylläpito erityisesti ylitöinä on kalliimpaa kuin henkilöstömäärän lisääminen.
2. Kevyt-, kärki- ja hybridiyksiköiden lisääminen pelastuslaitoksen palveluvalikoimaan. Niiden käyttö mahdollistaa kustannusrakenteelta tavanomaista pelastusyksikköä kevyemmän reagoinnin pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohjeen (SM 2012) mukaisen valmiuden rakentamiseen ja ylläpitämiseen. Nyt arvioituna kärkiyksiköt voisivat olla käyttökelpoisia esimerkiksi Kirkkonummen Masalassa (2026 alkaen) ja Veikkolassa (2031 alkaen). Lisäksi kevyt-, kärki- ja hybridiyksiköiden käyttömahdollisuus huomioidaan tilavarauksina Vihdin ja Inoon paloasemahankkeissa.

SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI

SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI

SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMEN TARINA

Rakennamme taloudellisesti, ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävästä kaupunkia yhdessä espoolaisten ja kaupungin muiden toimintojen kanssa. Terveys, hyvinvointi ja onnellisuus kehittyvät ennen kaikkea läheisistä ihmissuhteista. Hyvät sosiaali- ja terveyspalvelut ovat osa kaupungin elinvoimaa. Espoolaisten palvelutarpeet kasvavat ja muuttuvat nopeasti kaupungin kasvaessa, väestön ikääntyessä ja vieraskielisten osuuden kasvaessa. Tuemme kaupunkikeskusten kestävästä kehitystä ja jokaisen espoolaisen arjen sujumista.

Autamme ihmisiä oppimaan, löytämään omat voimavaransa ja pärjäämään omassa arjessaan. Painopisteemme on ennaltaehkäisevissä palveluissa. Tavoitteemme on tukea kaikkia espoolaisia siten, että he voivat asua turvallisesti omassa kodissa. Kun kotona ei enää pärjää, on tarjolla kodinomaista hoiva-asumista.

Työotteemme on valmentava: Suunnittelemme ja toteutamme palvelut yhteistyössä asukkaiden, asiakkaiden ja heidän läheistensä kanssa. Palvelut on suunniteltu asiakkaan tarpeista lähteviksi, sujuviksi kokonaisuuksiksi. Kiireelliset asiat hoidamme heti, eikä kiireettömissäkään tarvitse odottaa kauan.

Tunnetta toimintaprosessimme ja parannamme niitä jatkuvasti. Kun ymmärrämme toiminnan logiikan, tunnetta faktat ja numerot, pystymme tunnistamaan prosesseissa piilevää hukkaa ja poistamaan sitä virtauksen tieltä. Kannustamme kaikkia kehittämään työtään, ideoimaan parannusehdotuksia ja tekemään aloitteita. Harjoittelemme arjen ongelmanratkaisun taitoja, jotta yhä useampi ongelma voidaan ratkaista heti, siellä missä se havaitaan.

Kaikissa palveluissamme ja työyksiköissämme tavoittelemme seuraavia yhteisiä päämääriä:

- **Palvelujen laatu, vaikuttavuus ja turvallisuus:** Espoolaisten toimintakyky, terveys ja hyvinvointi pysyy hyvänä tai paranee. Asiakasprosessit ovat selkeät ja eheät ja niitä parannetaan jatkuvasti. Raportoimme poikkeamista ja reagoimme niihin korjaten laatu- ja turvallisuusongelmat heti.
- **Henkilöstön työhyvinvointi ja työn sujuvuus:** Johtaminen kannustaa henkilöstöä kehittämään omaa työtään, oppimaan ja tekemään aloitteita. Työhyvinvointia parannetaan koko ajan ja terveysperusteiset poissaolot vähenevät.
- **Asiakkaan palvelukokemus ja osallisuus:** Palvelujen saatavuus on asiakkaan tarpeen mukainen ja sujuva sekä asiakasrakenteen monimuotoistumisen huomioiva. Käytössä on enenevässä määrin digitaalisia palvelukanavia. Asiakas otetaan mukaan oman palvelunsa suunnitteluun, toteuttamiseen ja kehittämiseen.
- **Hyvä taloudenpito ja tuottavuus:** Parannamme tuottavuutta poistamalla ”hukkaa” kaikista prosesseista. Kustannuskehitys on vertailukuntien kilpailukykyisin.

Sosiaali- ja terveystoimen valtuustokauden ja vuositasen tavoitteet

Taulukossa kaupunkiyhteiset tulostavoitteet on merkitty **lihavoidulla kursivilla** ja tulostavoitteet **lihavoinnilla**.

Sivistys ja hyvinvointi

Päämäärä: Espoo on sivistyksen kärkikaupunki Suomessa. Espoolaiset ovat aktiivisia ja oma-toimisia huolehtien itsestään, läheisistään ja lähiympäristöstään. Kukaan ei jää tukea vaille, mikäli voimat eivät riitä. Itsenäinen Espoo järjestää, tuottaa ja kehittää palveluja asukaslähtöisesti yhteistyössä kumppaneiden kanssa ja huolehtii lähiympäristöstä yhteistyössä kuntalaisten kanssa. Palveluvalikoima muodostaa ennaltaehkäisevien, terveys- ja hyvinvointieroja kaventa-
vien, varhaisen puuttumisen, kuntalaisten omatoimisuutta tukevien ja asiakkaan valinnanva-
pautta lisäävien palvelujen kokonaisuuden.

Valtuustokauden ta- voite	Tulostavoite / tavoite	Mittari / arviointikriteeri	Lähtöarvo
Palvelut järjestetään ja tuotetaan asukas- ja asiakaslähtöisesti sekä kustannusvaikuttavasti.	Terveysasemien palvelukyky paranee ja tavoitteena, on että lääkärin kiireettömälle vastaanotolle (T3) päästään 28 vuorokauden sisällä (Q1-Q4≤28).	Kolmas vapaa aika lääkärin kiireettömälle vastaanotolle Espoon terveysasemilla. Seuranta kvartaalittain. Kvartaalitaso viikkotasoon mediaanista, viikkotasoon mediaanista. Tavoite saavutetaan kaikkien kvartaalien osalta.	Q2 2020: 90
	Digitalisaation hyödyntäminen kasvaa SOTET:n asiakaskontakteissa vuonna 2021.	Etäkontaktien osuus kaikista asiakaskontakteista kasvaa vuoden 2021 aikana kotihoidossa, terveysasematoiminnassa ja terveydenhoidon palveluissa. Tavoite: Kotihoito: ≥ 10 % / kvartaali (videovastaanotot ja tunnistetut chat-yhteydet) Terveysasematoiminta: ≥ 10 % / kvartaali (videovastaanotot ja tunnistetut chat-yhteydet) Terveydenhoito: ≥ 18 % / kk (etävastaanotot, chat-yhteydet, nettiajanvaraukset sekä sähköiset esitietolomakkeet ja tunnistetut viestit)	Kotihoito 1.6.-31.8.2020: 5,3 % (tunnistetut chat-yhteydet eivät ole vielä käytössä) Terveysasematoiminta 1.6.-31.8.2020: 1,9 % (tunnistetut chat-yhteydet eivät ole vielä käytössä) Terveydenhoito 8/20: 13,3 %
	Kehitetään perussoten palveluja sekä perustason ja esh:n integraatiota siten, että päivystyspalvelujen tarve	Hoivakotien asukkaiden ja kotihoidon asiakkaiden päivystyskäynnit vähenevät.	2019: kotihoito+kotikuntoutus 1267 2019: hoivakodit 647

	vähenee verrattuna vuoteen 2020.		
	Asiakastyytyväisyys paranee vanhusten palvelujen sairaalan potilailla, pitkäaikaishoidon asukkailla ja kotihoidon asiakkaila.	Kaikkien sairaalapotilaiden, pitkäaikaishoidon asukkaiden ja kotihoidon asiakkaiden NPS paranee.	08/2020 kum. Sairaala NPS 81 Kevät/2020 Pihon NPS 43 Kevät/2020 Kotihoito NPS 33
	Pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen oman tuotannon vuoro-kausihinta alenee.	Pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen oman toiminnan yksikkökustannus. Tavoite 160 euroa/vrk	Pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen oman toiminnan yksikkökustannus 180 euroa/vrk (Kuusikko 2019).
	Vammaispalvelulain mukaisten kuljetusten kustannuskasvu taittuu.	VpL -kuljetusten matkojen yhdistelyaste nousee. Tavoite: ≥ 25 %	1/2020: 0%
Ikäänntyneet asuvat turvallisesti ja toimintakykyisinä kotona ja yksinäisyyden aiheuttamien ongelmien määrä vähenee. Tarvittaessa varmistetaan sujuva pääsy palveluasumisen piiriin.	Kotona asuu vähintään 94 prosenttia 75 vuotta täyttäneistä.	Kotona asuvien %-osuus 75 vuotta täyttäneistä. Vuoden lopun tilanne. Tavoite: 94 %.	06/2020 93,3%
	Säännöllisen kotihoidon asiakkaan luona käyvien eri hoitajien määrä vähenee.	Viiden tutuimman hoitajan käyntien osuus kolmen kuukauden aikana. Tavoite: 60 %	03/2020 56%
	Kotihoidon asiakkaiden kipu hoidetaan hyvin.	RAI-kipumittari %-osuus kotihoidon asiakkaista. Tavoite: 15,0 %.	03/2020 17%
Vammaiset elävät tavallista elämää, osallistuvat ja harrastavat sekä saavat asiansa joustavasti hoidettua.	Tuetun asumisen osuus vammaisten asumispalveluista kasvaa.	Tuetun asumisen %-osuus vammaisten asumispalveluista. Tavoite > 30 %.	7/2020: 28,1%
Lisätään espoolaisten lapsi- ja perhepalveluiden toimivuutta	Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten suhteellinen osuus ikäluokasta ei kasva.	Kodin ulkopuolelle sijoitetut lapset ja nuoret: Kuukauden poikkileikkaus, vuoden keskiväestö 0-12 v (% ikäluokasta). Tavoite: $\leq 0,38$ %	Kodin ulkopuolelle sijoitetut lapset ja nuoret: 0-12 v (% ikäluokasta). Lähtöarvo 7/2020: 0,40% 13-17 v (% ikäluokasta). Lähtöarvo 7/2020: 1,74%

		13-17 v (% ikäluokasta). Tavoite: ≤ 1,70%	
	Tarve lasten ja nuorten psykiatrisiin palveluihin vähenee.	Lastenpsykiatrian espoo- laisiasiakkaiden %-osuus 0-12 v. ikäluokasta (keski- väestön mukaan). HUS lastenpsykiatria. Tavoite: Tarve vähenee, ≤ 2,1 % vuoden lopussa Nuortenpsykiatrian espoo- laisiasiakkaiden %-osuus 13-17 v. ikäluokasta (keski- väestön mukaan). HUS nuortenpsykiatria. Tavoite: Tarve vähenee / ei kasva, ≤ 6,9 % vuoden lopussa	Lastenpsykiatrian espoo- laisiasiakkaiden %-osuus 0-12 v. ikäluokasta (keski- väestön mukaan). HUS lastenpsykiatria. Lähtöarvo 12/2019: 2,1 % Nuortenpsykiatrian es- poolaisiasiakkaiden %- osuus 13-17 v. ikäluo- kasta (keskiväestön mu- kaan). HUS nuortenpsyki- atria. Lähtöarvo 12/2019: 6,9 %

Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit koko osa-alueella:

- *Kiireellinen tarve syö kiireettömät lääkäriajat*
- *Yhteiset hoitoprosessit katkeilevat*
- *Palveluiden digitalisaatio ei etene*

Talous, henkilöstö ja johtaminen

Päämäärä: Toimimme edelläkävijänä kunnallisten palvelujen, niiden tuottavuuden ja vaikuttavuuden parantamisessa. Osaavana ja uudistuskäykyisenä henkilöstönä järjestämme, tuotamme ja kehitämme palveluja sekä niiden laatua, kustannusvaikuttavuutta ja tuottavuutta. Johtaminen, esimiestyö ja työtyytyväisyys kehittyvät ja ovat hyvällä tasolla. Tasapainotamme kaupunkikonsernin talouden ja käänämme velkamäärän laskuun ja nostamme investointien omarahoitusosuuden sataan prosenttiin. Kaupungin organisaatio kehittyi ja vastaa toimintaympäristön muutokseen.

Valtuustokauden tavoite	Tulostavoite / tavoite	Mittari / arviointikriteeri	Lähtöarvo
Espon talous on tasapainossa ja Espoon verotaso pysyy maltillisena. Konsernin lainakanta (pl. Espoon Asunnot ja HSY) kääntyy laskuun valtuustokauden lopulla.	Toimintakatteen alijäämä on enintään talousarvion mukainen.	Toimintakatteen alijäämän muutos-%, eli toimialan nettomenojen kasvu-%. Tuloyksiköiden toteuttamat Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman toimenpiteet.	Toimintakatteen poikkeama: TP2019: -782,4 M€ (defl. v. 2020 rahan arvoon) TA2020 voimassa oleva 7/20: -762,0 M€ (alkava -761,8 M€) Ennuste2020: -768,6 M€, kate paranee vuoden 2019 tilinpäätöksestä 1,8% ja heikkenee

			alkavasta/voimassa olevasta talousarviosta 0,9%.
	Palvelutuotannon tuottavuus paranee vähintään 2,0 % peruspalvelujen hintaindeksin muutos huomioiden.	Käyttösuunnitelman mukaisesti toteutuvat patutuotteet ja niiden osuus toimialan toimintamenoista. TakE-ohjelman toimeenpano: Patu2-palvelutuotteistuksen perusteella tehdyt muutokset palvelujen järjestämistavassa tai kanavassa tuottavuuden kehittämiseksi.	
	Henkilötyön tuottavuus paranee 1,0 %.	Oman ja vuokratyövoiman henkilötyövuosien määrän muutos yhteensä suhteessa asukasmäärän muutokseen (tai alemmalla organisaatiosella suoritettuna).	1-6/2020 toteutunut työpanos oli 1659 htv, josta vuokratyön osuus 160,9 htv ja oman työn 1498 htv. Vuoden 2020 työpanosennuste on 3317 htv ja vuoden 2019 toteutunut oli 3206 htv. Tavoitteen mukainen sallittu kasvu 1-6/2020 on 1637 htv (koko vuoden sallittu kasvu on htv on 3274 htv.) Tarkasteluajanjakson htv ylittää 1,34 % yksikköä yli sallitun.
Espoon johtaminen ja arki sujuu. Työhyvinvointi paranee ja sairauspoissaolot vähenevät.	Henkilöstön kokemus työhyvinvoinnista ja työn sujumisesta on hyvä.	Henkilöstökyselyn työnantajan suositteluluku. (tavoitearvo yli 70).	Kunta10 (2018), työnantaja suosittelisi 75,4 % vastaajista (Sotet). Uusi, kaupungin oma kyselytyökalu otetaan käyttöön v. 2021.
	Terveysperusteiset poissaolot vähenevät 10 % edellisen vuoden vastaavan ajankohdan tasosta.	Terveysperusteisista poissaoloista aiheutuva kuorma päivää per henkilö. (Terveysperusteisiin poissaoloihin kuuluvat palkalliset ja palkattomat sairauspoissaolot, kuntoutus-tuki, työ- ja työmatkatapaturmiin liittyvät poissaolot.)	Terveysperusteisten poissaolojen kuorma ajanjaksolla 1-6/2020 oli 17,6 pv/htv. Vuoden tavoitearvo on 15,75.

Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit koko osa-alueella:

- *Kuormitus uhkaa työhyvinvointia ja näkyy asiakaspalautteessa*
- *Työvoiman saatavuus on heikko*

Toiminnan painopisteet talousarviovuodelle

Vuoden 2021 aikana sosiaali- ja terveystalouksissa jatketaan määrätietoisesti asiakaslähtöistä ja taloudellisesti kestävästä toiminnan kehittämistä. Toimialan yhteisiä kehittämiskohteita ovat asiakaskokemus, paljon palveluja tarvitsevien kuntalaisten tuen saannin parantaminen, digipalvelujen edistäminen, vieraskielisten kuntalaisten sekä ruotsinkielisten palvelujen kehittäminen. Palveluiden integraatiota lisätään ja asiakkaille luodaan eheitä palvelupolkuja. Uudistamista tehdään palveluketjuja, prosesseja ja johtamista kehittämällä. Toimiala uudistaa palveluverkkoaan, ohjaus- ja neuvontakäytäntöjään sekä edistää automatiikkaa ja sähköisiä palveluja. Palvelurakenteen keventämistä jatketaan lisäämällä ennaltaehkäiseviä, varhaisen vaiheen ja asiakkaiden arkiympäristöön kohdistuvia palveluja. Palveluiden saatavuuden parantaminen on kehittämiskohteena kaikissa tulosityksiköissä, erityisesti terveystalouksissa ja vammaisten palveluissa.

Vanhusten palveluissa:

- kehitetään kotona asumista tukevia palveluja
- kehitetään yksikkörajat ylittäviä prosesseja
- panostetaan paljon palveluja käyttävien henkilöiden tunnistamiseen ja palveluohjaukseen
- kehitetään elämän loppuvaiheen hoitoa
- parannetaan tuottavuutta ja talouden johtamista

Terveystalouksissa:

- kehitetään terveystalouksien palveluja ja palvelurakennetta yhdessä sotepalvelujen, kaupungin eri toimijoiden ja muiden yhteistyötahojen kesken
- hillitään terveystalouksien kustannusten kasvua
- parannetaan tuottavuutta
- kehitetään digitalisaatiota ja sähköisiä prosesseja palvelujen tuottamisessa
- varmistetaan osaava ja riittävä henkilöstö terveystalouksien tuottamiseen
- vastataan asiakkaiden palvelutarpeeseen asiakaslähtöisesti

Perhe- ja sosiaalipalveluissa:

- parannetaan palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta lisäämällä digitaalisia palvelukanavia
- vahvistetaan varhaisen tuen ja arkiympäristöön vietäviä palveluja raskaampien palvelujen ehkäisemiseksi
- kevennetään palvelu- ja tehtävärakennetta ja lisätään palveluiden integraatiota asiakastarpeiden edellyttämällä tavoilla
- vahvistetaan henkilöstön sitoutumista uuteen toimintakulttuuriin yhteensovittamalla johtamista ja työn sisällön kehittämistä
- parannetaan asiakaskokemusta luomalla sujuvia ja yhtenäisiä palvelupolkuja,
- uudistetaan sosiaali- ja terveystalouksien palveluverkkoa, johon liittyen luodaan perhekeskustoimintamalli aloittaen Espoon keskuksesta
- panostetaan vieraskielisten kotoutumisen edistämiseen kaikissa perhe- ja sosiaalipalveluissa

Sosiaali- ja terveystalouksien palvelukysynnän kasvuun vastataan tehtävien ja organisaatorakenteiden uudelleenjärjestelyillä. Toimialan henkilöstömäärän lisäykset perustuvat tehtävien hoidon turvaamiseen ja ovat osittain vaihtoehtokustannuksia ostopalvelulle.

Toimialan houkuttelevuutta työnantajana parannetaan ja työvoimavajealueiden rekrytointia sekä oppilaitosyhteistyötä tehostetaan. Toimialan nykyinen lähtövaihtuvuus (ilman

eläköityneitä) on reilut 8 prosenttia. Lähtövaihtuvuuden vähentämisen keinoja ovat mm. joustavat rekrytointimallit ja urasiirtymismahdollisuudet.

Toimialan kehittämistoimenpiteissä keskeistä on asiakaskokemuksesta, esimiestyön kehittämisestä sekä henkilöstön osaamisesta ja työhyvinvoinnista huolehtiminen. Henkilöstö osallistuu oman työn kehittämiseen työpajoissa ja muissa hankkeissa, joissa hyödynnetään Lean-menetelmiä. Henkilöstön kehittämisessä kiinnitetään huomiota kielitaitotason vahvistamiseen ja muiden kulttuurienvälisen työvalmiuksien edistämiseen.

Hyvä henkilöstökokemus turvaa laadukkaan ja sujuvan asiakaspalvelun. Henkilöstökokemusta seurataan neljännesvuosittain toimialan Tyhypuntari-kyselyllä, jossa tarkastellaan jaksamista, työn sujuvuutta sekä työyhteisön ja esimiestyön tukea. Lisäksi työhyvinvointia seurataan joka toinen vuosi toteutettavalla Kunta 10 -tutkimuksella. Tulosten perusteella yksiköt tekevät työhyvinvoinnin kehittämissuunnitelmia. Myönteistä työkulttuuria ylläpidetään ”Näin me toimimme” -pelisäännöillä. Niissä määritellään työyhteisön vuorovaikutuksen toimintatapoja.

Espoon oma projektimalli (Espro) ja vuonna 2015 käyttöön otettu keskitetty projektisalkku jämäköittävät suunnittelua ja projektien johtamista. Projektisalkusta löytyy kaikki toimialan keskeiset kehittämishankkeet, yhteensä noin 40 käynnissä olevaa eri kokoista projektia ja toimenpidettä. Toimialan sisäisessä kehittämisessä painopiste on ollut neljässä kärkihankkeessa ja näitä jatketaan joko Espoon sisäisenä tai osana yhteistä Länsi-Uudenmaan hanketta:

- 1) Digitalisaation edistäminen, joka pitää sisällään sekä ammattilaisten järjestelmien että sähköisen asiakaspalvelun kehittämisen ja tiedolla johtamisen kokonaisuuden
- 2) Vieraskielisen väestön palvelutarpeisiin vastaaminen
- 3) Ruotsinkielisen väestön palvelujen järjestäminen äidinkielellä
- 4) Asiakaskokemuksen parantaminen

Vuoden 2021 osalta kehittämisen painopiste siirtyy kohti yhteistä Länsi-Uudenmaan sotekeskuksen kehittämistä. Länsi-Uudenmaan sotekeskus -hankkeelle on myönnetty yhteensä 7 782 000 euroa ns. rakennerahoitusta vuoden 2021 loppuun asti. Lisäksi Tulevaisuuden sotekeskus hankerahoitusta on myönnetty 4 700 000 euroa vuoden 2022 loppuun asti. Länsi-Uudenmaan sotekeskus hanke organisoituu syksyn 2020 aikana ja samalla täsmentyy, mitkä konkreettiset projektit toteutetaan sen puitteissa. Hankkeen tavoitteena on uudistaa sote-palveluja koko alueen kuntien yhteistyönä perustuen yhteiseen konseptiin. Valtakunnallisesti asetetut tavoitteet tulevaisuuden sotekeskukselle ovat: Saatavuus, jatkuvuus ja oikea-aikaisuus, Ennaltaehkäisy ja ennakointi, Laatu ja vaikuttavuus, Monialaisuus ja yhteen toimivuus, Kustannusten kasvun hillintä.

Rakennerahoituksen turvin valmistaudutaan mahdollisen sote-uudistuksen mukanaan tuomiin rakenteellisiin muutoksiin ja kehitetään digi- ja ICT-ratkaisuja koko alueen tarpeisiin.

Länsi-Uudenmaan hanketoimisto perustetaan Espoon sosiaali- ja terveystoimen organisaatioon. Hanketta ohjaa sote-johtajista koostuva ohjausryhmä ja johtoryhmänä toimii alueen kaupungin- ja kunnanjohtajista koostuva johtoryhmä.

Ulkoista rahoitusta on tämän lisäksi haettu lastensuojelun, henkilökohtaisen budjetoinnin, asunnottomuuden ja työkyvyn parantamisen hankkeisiin. Näistä ei vielä ole päätöksiä. Sosiaali- ja terveystoimi on mukana työ- ja elinkeinoministeriön rahoittamassa ja konsernihallinnon hallinnoimassa hankkeessa, jonka tavoitteena on maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapalveluiden kehittäminen.

HUS rahoittaa perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon integraatioon liittyvää kehittämistä koko Uudenmaan alueella. Espoo on mukana kolmessa hankkeessa:

Kehitysvammapsykiatria (65 000 euroa), Oppimis- ja kehityshäiriöiden konsultaatiot (170 000 euroa) ja Espoon sairaalan kotiutustiimi (200 000 euroa).

Taloudellisesti kestävä Espoo ohjelman toteuttaminen

Taloudellisen kestävyys edistäminen, tuottavuuden ja talouden tasapainon parantaminen, ovat toimialan yhteisiä tavoitteita. Taloudellisesti kestävä Espoo-ohjelman mukaisesti sosiaali- ja terveystoimen tavoitteena on hillitä menojen kasvuvauhtia varmistuen samalla palvelujen laatu ja saatavuus. Toimialalla on käynnissä useita toimenpiteitä, joilla tuottavuutta ja taloudellista kestävyttä pyritään parantamaan. Toimenpiteitä ovat mm.:

- integraation edistäminen
- palvelurakenteen muutokset, mm. panostaminen ennaltaehkäiseviin palveluihin raskaiden palveluiden sijasta
- päivittäisjohtamisen sekä prosessien kehittäminen
- monituottajamallin osaamisen ja hallinnan vahvistaminen
- palveluverkon kehittäminen
- palvelujen digitalisoiminen kustannusvaikuttavasti.

Talous

2 SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	72 934	73 131	70 459	71 516	72 588
Toimintamenot	-834 775	-835 155	-877 282	-888 065	-900 715
Toimintakate	-761 841	-762 024	-806 823	-816 549	-828 127
Suunnitelmapoistot	-1 870	-1 166	-690	-958	-871
Tilikauden tulos	-763 711	-763 190	-807 513	-817 507	-828 998
Menot euroa/asukas	2 881	2 832	2 926	2 916	2 911

Sosiaali- ja terveystoimen talouden näkyymiin liittyy epävarmuutta koronasta sekä Taloudellisesti kestävä Espoo –tuottavuus ja sopeutusohjelmasta johtuen. Tuottavuus- ja sopeutusohjelman tavoitteena on käyttömenojen hillintä, investointiohjelman rajaaminen ja tehostaminen sekä vuoropuhelun käyminen valtion kanssa, jotta kunta-valtio suhde taloudessa vastaisi kestäväällä tavalla kasvukaupungin tilannetta. Vuoden 2021 talousarvion lähtökohta turvaa nykyiset palvelut, ja antaa mahdollisuuden kehittää varhaisen vaiheen palveluja ja toimialan palvelujen integraatiota. Vuoden 2021 sosiaali- ja terveystoimen toimintakate on -806,8 milj. euroa. Toimintakate heikkenee vuoden 2020 muutettuun talousarvioon verrattuna 44,8 milj. euroa (-5,9 prosenttia). Toimintakatetta heikentää palvelutarpeen kasvusta johtuva menojen nousu, joihin ei kohdistu samassa suhteessa tuottojen kasvua. Vuonna 2021 sosiaali- ja terveystoimen toimintatulot ovat 70,5 milj. euroa.

Vuonna 2021 sosiaali- ja terveystoimen menomääräraha on 877,3 milj. euroa. Vuoden 2020 muutettuun talousarvioon verrattuna toimialan menot nousevat 42,1 milj. euroa eli 5 prosenttia. Toimialan menoja kasvattavat määrällisesti eniten erikoissairaanhoidon menot, menokasvu 20,3 milj. euroa vuoden 2020 muutettuun talousarvioon verrattuna (+6,9 prosenttia). Menokasvu on suuri myös vanhusten kotihoidossa, jossa menokasvu on 6,3 milj. euroa vuoden 2020 muutettuun talousarvioon verrattuna (+16,6 prosenttia). Toimialan muun toiminnan kuin erikoissairaanhoidon ja kotihoidon menot kasvavat 15,5 milj. euroa vuoteen 2020 verrattuna (+3,1 prosenttia).

Vanhusten palvelujen menokasvu vuoden 2020 muutettuun talousarvioon nähden on 9,9 milj. euroa (+ 5,3 prosenttia). Vanhusten palvelujen lisäys kohdistuu eniten kotihoidon palveluihin. Perusterveydenhuollon menot kasvavat 4,5 milj. euroa vuoden 2020 talousarvioon nähden (+3,8 prosenttia). Suurimmat lisäykset tulevat avosairaanhoidon ja mielenterveys- ja päihdepalveluihin. Perhe- ja sosiaalipalveluiden menokasvu on 8,5 milj. euroa (+3,8 prosenttia). Kustannusnousu johtuu pääosin panostuksesta lapsiperheiden tarvelähtöisiin palveluihin ja nuorten jälkihuollon palveluihin sekä aikuisten tuetun asumisen palveluihin.

Toimintamenot tulosyksiköittäin vuosina 2019 - 2023

1000 EUR	TP 2019	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
		2020				
SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI	834 775	835 155		877 282	888 065	900 715
VANHUSTEN PALVELUT	190 286	188 089		198 002	203 417	205 983
TERVEYSPALVELUT	411 580	412 648		437 426	436 762	443 654
PERHE- JA SOSIAALIPALVELUT	223 570	222 918		231 369	237 133	240 166
SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMEN ESIKUN	9 339	11 499		10 485	10 752	10 912

Investoinnit

952 Koneet ja kalusto

1000 EUR	TP 2019	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
		2020				
Tulot	4	0		0	0	0
Menot	-239	-1 440		-1 600	-600	-300
Netto	-234	-1 440		-1 600	-600	-300

Sosiaali- ja terveystoimen vuoden 2021 talousarviossa on varauduttu ensikertaisen kalustamiseen ja laitehankintojen toteuttamiseen yhteensä 1,6 milj. eurolla. Perhekeskus campukseen kuuluvien eri toimintojen kalustehankintoihin on varauduttu vuonna 2021 yhteensä 1,3 milj. euroa sisältäen järjestelmähankinnat ja vuodelle 2022 yhteensä 0,3 milj. euroa. Lisäksi määräraha kohdennetaan palveluverkkomuutoksien edellyttämien toimitilojen kalustamiseen.

24 VANHUSTEN PALVELUT

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Asiakkaat ja palvelut

Vanhusten palvelujen vastuulla on järjestää espoolaisille senioreille kotihoitoa ja muita kotona asumista tukevia avohoidon palveluja, ikääntyneiden omaishoidon tuen palvelua, perustason sairaalatoimintaa sekä pitkäaikaishoitoa asumispalveluna. Seniorineuvonta ja palveluohjaus Nestori vastaa keskitetysti ikääntyvän väestön neuvonnasta ja ohjauksesta sekä iäkkäiden henkilöiden palvelutarpeen selvittämisestä, sosiaalipalvelujen päätöksenteosta sekä palveluohjauksesta. Lisäksi Nestorin tehtävänä on koordinoida ja osaltaan tuottaa ikääntyneiden ennaltaehkäiseviä toimintoja. Nestori vastaa myös veteraanipalvelujen järjestämisestä.

Keväällä 2020 alkanut koronaepidemia on vaikuttanut merkittävästi kaikkiin vanhusten palvelujen toimintoihin vuonna 2020. Useat vuodelle 2020 sovitut toimenpiteet ja toiminnan muutokset jäivät enemmän tai vähemmän toteutumatta, ja ne ovatkin siirtymässä vuodelle 2021.

Epidemialla on ollut myös merkittävä vaikutus toiminnan suoritekehitykseen sekä talouden toteumaan. Muutokset näkyvät vuoden 2020 toteumaluvuissa. Vuoden 2021 suunnitelmassa ei ole lähdetty ennakoimaan mahdollista koronaepidemian jatkumista, vaan toiminnan- ja talouden suunnittelu on tehty ”koronavapaasti”.

Yli 75-vuotiaiden väestönkasvu on taloussuunnitelmakaudella keskimäärin 8 prosenttia vuodessa. Suunnitelmakauden aikana ensimmäiset suurten ikäluokkien edustajat täyttävät 75 vuotta. Suurten ikäluokkien kasvava määrä tulee näkymään palvelutarpeen kasvuna. Myös vieraskielisten ikääntyneiden määrä lisääntyy ennusteiden mukaan nopeasti. Muistisairaiden määrä kasvaa, mikä on tärkein yksittäinen palvelujen tarvetta aiheuttava tekijä.

Vuoden 2021 talousarvio mahdollistaa kotihoidon käyntimäärän 11 prosentin kasvun vuoden 2020 osavuositilauksen 2:n ennusteeseen verrattuna, pitkäaikaishoidon paikkamäärä kasvaa 15:lla ja Auroranmäen kaikki 52 lyhytaikaishoidon paikkaa otetaan käyttöön vuoden 2021 aikana.

Tulosityksikön painopisteet

Espoo-tarinan mukaisesti espoolaiset ikääntyneet asuvat turvallisesti ja toimintakykyisinä kotona ja yksinäisyyden aiheuttamien ongelmien määrä vähenee. Tarvittaessa varmistetaan sujuva pääsy palveluasumisen piiriin. Tavoitteena on, että 94 prosenttia 75 vuotta täyttäneistä espoolaisista asuu omassa kodissaan.

Tavoitteeseen päästään toimenpiteillä, jotka parantavat ikääntyneiden toimintakykyä, terveyttä ja hyvinvointia ja vähentävät raskaiden omaehtoisten palvelujen tarvetta. Tiedonvälityksellä, neuvonnalla ja palveluohjauksella tuetaan hyvinvoinnin edistämistä ja toimintakykyä. Vanhusten toimintakykyä parannetaan näyttöön perustuvilla ennaltaehkäisevillä toimenpiteillä. Yhdenmukaisilla toimintakäytännöillä ja palveluohjauksella varmistetaan palvelujen oikeudenmukainen saatavuus. Oikea-aikaisilla hoito- ja kuntoutustoimenpiteillä parannetaan ikääntyneiden toimintakykyä sekä vähennetään säännöllisen kotihoidon ja pitkäaikaishoidon tarvetta. Riskiryhmissä olevia henkilöitä etsitään ja ohjataan palveluiden pariin. Tavoitteena on vähentää yksinäisyyden aiheuttamia ongelmia. Lisäksi tarvitaan palveluja, jotka auttavat asumaan kotona nykyistä pitempään.

Vuoden 2021 painopisteet:

- kehitetään kotona asumista tukevia palveluja
- kehitetään yksikkörajat ylittäviä prosesseja
- panostetaan paljon palveluja käyttävien henkilöiden tunnistamiseen ja palveluohjaukseen
- kehitetään elämän loppuvaiheen hoitoa
- parannetaan tuottavuutta ja talouden johtamista

Keskeiset muutokset

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta valmistellaan Uudellamaalla viiden itsenäisen sote-maakunnan pohjalta. Muutoksen tukemiseksi sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt tulevaisuuden sote –keskus ohjelman, jonka mukaisesti alueellisiin kehittämishankkeisiin on myönnetty valtionavustusta. Länsi-Uudenmaan kuntien valtionavustuksella kehitetään toimintaa ja valmistaudutaan mahdolliseen sote-uudistukseen Länsi-Uudenmaan sote –maakunnan kunnissa. Työskentely tulee ajoittumaan erityisesti vuosille 2021-2022. Toiminnan kehittäminen pyritään integroimaan tähän kehitystyöhön myöhemmin sovittavalla tavalla.

Kotona asumista tukevia palveluja kehitetään lautakunnan hyväksymien periaatteiden mukaisesti. Kotihoidon työtä sujuvoitetaan sähköistämällä suunnittelu- ja toimintaprosessia ja

manuaalista työtä vähennetään, jolloin varmistetaan parempi toiminnanohjaus. Kotiutusprosessin kehittämistä jatketaan. Varmistetaan tehtyjen muutosten toimivuus sekä huolehditaan eri toimijoiden yhteistyöstä. Teknologian käyttöä lisätään.

Asiakaskokemushankkeeseen osallistutaan kehittämällä Nestorin asiakaspolkuja ja asiakastyytyväisyyden mittaamista. Muiden sote-toimijoiden sekä asiakkaiden tietoisuutta Nestorin tarjoamista palveluista lisätään. Lisäksi kehitetään omatyöntekijämallia ja yhteisesti sovittuja tapoja integroida eri palveluista kullekin asiakkaalle järkevä kokonaisuus. Erityinen huomio kiinnitetään paljon palveluja käyttäviin asiakkaisiin. Myös vieraskieliset asiakkaat huomioidaan.

Palvelujen järjestämistavoissa tapahtuu muutoksia. Pitkäaikaishoidossa kehitetään edelleen toimintamallia, jossa asiakkaiden/omaisten valinnat ohjaavat palvelujen käyttöä. Lisätään julkisesti saatavilla olevaa tietoa hoivakotien laadusta mm. hoivakotiportaalia kehittämällä. Hoivakotien valvontaa jatketaan lautakunnan vuonna 2020 päättämien linjausten mukaisesti. Yhden kaupunginosan kotihoidon ulkoistaminen toteutetaan vuoden 2020 lopussa. Palvelusetelin käyttöä kehitetään kotihoidossa 2018-2019 toteutetun valinnanvapauspilotin pohjalta.

Espoon sairaalan toiminta on muuttanut potilasprosesseja Jorvin kampuksella ja lisännyt sairaalan palvelujen kysyntää, minkä seurauksena sairaalan käyttöaste on jatkuvasti ollut varsin korkea. Sairaalan painetta vähennetään varmistamalla kotiutusprosessin toimivuutta ja potilaiden jatkohoitojärjestelyjen sujuvuutta. Vuonna 2021 aloittaa toimintansa ulkopuolisella rahoituksella uusi kotiutustiimi, jonka toimintamalleja kehitetään yhteistyössä Jorvin sairaalan kanssa. Kotisairaalan vuonna 2020 toteutettu laajentuminen saadaan täysimääräiseen käyttöön. Tämä mahdollistaa potilaiden aikaisemman kotiutumisen sekä hoidon ja kuntoutuksen siirtämisen aiempaa enemmän potilaan kotiin sekä vahvistaa hoivakotien saattohoitoa. Yhteistyötä erikoissairaanhoidon kanssa potilasohjauksen kehittämiseksi jatketaan. Liikkuvan sairaalan toiminta jatkuu normaalilla rahoituksella.

Auroranmäen arviointi- ja kuntoutusyksikön muutos saatetaan loppuun. Vuoden 2021 aikana kaikki yksikön 52 paikkaa ovat lyhytaikaishoidon käytössä. Yksikkö palvelee erityisesti kriisi-asiakkaiden arviointiyksikkönä sosiaalipäivystyksen tukena sekä Espoon sairaalan jatkohoitopaikkana.

Laki henkilöstömitoituksesta iäkkäiden henkilöiden tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa astuu voimaan 1.10.2020. Henkilöstömitoitus nousee 0,7:ään asteittain siirtymäaikana 1.4.2023 asti. Vuoden 2021 alusta henkilöstömitoituksen on oltava vähintään 0,55, mikä toteutuu sekä Espoon kaupungin ostopalvelujen hoivakodeissa että kaupungin hoivakodeissa.

Viimeisen muutaman vuoden aikana esiintynyt työvoimapula on kohdistunut erityisesti kotihoitoon ja pitkäaikaishoitoon. Kotihoidossa on kesäkuussa 2020 täyttämättä 33 vakanssia. Yleisen talouden tilanteen heikkenemisen uskotaan kuitenkin parantavan työvoiman saatavuutta.

Palvelutuotteet

Tulosyksikön merkittävimmät palvelutuotteet, tuotteiden kokonaiskustannukset sekä suoritemäärien ja yksikköhinnan kehitys ja tavoitteet vuosina 2019-2021. Suoritemäärien kehityksestä esitetään arvot vuosille 2022-2023.

Koronaepidemian vaikutus näkyy useissa tuotteessa yksikköhintojen nousuna vuonna 2020, koska suoritemäärät ovat vähentyneet, mutta kustannukset ovat pysyneet ennallaan tai jopa nousseet. Vuoden 2021 luvuissa ei hyvin epävarmoja koronavaikutuksia ole lähdetty ennakoimaan. Tehostetussa palveluasumisessa yksikkökustannusten vertailulaskennan avulla voidaan paremmin puuttua niihin kustannuseriin, joissa on isoja eroja muihin kuusikkokuntiin verrattuna

tai Espoon kaupungin eri yksiköiden välillä. Tämän edelleen jatkuvan työn odotetaan näkyvän yksikkökustannusten suotuisana kehityksenä tulevina vuosina. Kotihoidossa käyntimäärien kasvu oli vuonna 2019 erittäin voimakasta (+16%). Tulevien vuosien osalta kasvun hillintään tähtäävät toimenpiteet - kuten etäkotihoidon sekä asiakastyöajan osuuden nostaminen - auttavat saamaan kasvu-uran hallintaan. Vanhusten päivätoiminnassa toiminta palautunee normaalisti koronan aiheuttamien sulkujen jälkeen ja käyntimäärien odotetaan kehittyvän aiempien vuosien mukaisesti. Espoon sairaalan palvelutuotteissa näkyy strateginen panostus avosairaanhoitoon ja kotisairaalatoimintaan: palvelut viedään enenevässä määrin asiakkaan kotiin.

Palvelutuotteet 2019-2023 (€)							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	2020-2021 muutos-%	2022	2023
24 VANHUSTEN PALVELUT							
Henkilöstömäärä	1 454	1 624	1 640	1 693	3,2 %	1 743	1 795
Htv	1 118	1 114	1 257	1 269	1,0 %	1 307	1 346
Tehostettu palveluasuminen							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	61 494 776	63 765 000	65 300 642	66 610 260	2,0 %		
- suorite: hoitopäivä	477 317	492 385	485 978	501 145	3,1 %	511 168	521 391
- yksikkökustannus e/hp	128,83	129,50	134,37	132,92	-1,1 %		
Lyhyaikainen tehostettu palveluasuminen							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	2 798 096	2 956 000	2 364 519	3 492 945	47,7 %		
- suorite: hoitopäivä	20 719	28 590	18 318	28 470	55,4 %	28 876	29 165
- yksikkökustannus e/hp	135,05	103,39	129,08	122,69	-5,0 %		
Auroranmäen lyhytaikainen arviointi- ja kuntoutusyksikkö (aiemmin laitohoito)							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	4 944 515	4 930 000	4 915 358	4 950 000	0,7 %		
- suorite: hoitopäivä	19 436	18 983	18 900	18 980	0,4 %	18 980	18 980
- yksikkökustannus e/hp	254,40	259,71	260,07	260,80	0,3 %		
Kotihoito							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	34 409 706	34 627 000	35 594 339	40 297 800	13,2 %		
- suorite: käynti	1 092 650	1 097 821	1 159 024	1 287 736	11,1 %	1 390 755	1 432 478
- yksikkökustannus e/käynti	31,49	31,54	30,71	31,29	1,9 %		
Kotihoidon tukipalvelut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	1 443 924	1 524 000	1 878 651	1 885 000	0,3 %		
- suorite: käynti	14 698	15 500	17 146	19 160	11,7 %	21 076	21 709
- yksikkökustannus e/käynti	98,24	98,32	109,57	98,38	-10,2 %		
Päivätoiminta							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	2 481 923	2 405 000	1 842 543	2 590 574	40,6 %		
- suorite: käynti	18 612	19 850	11 800	20 795	76,2 %	21 835	22 926
- yksikkökustannus e/käynti	133,35	121,16	156,15	124,58	-20,2 %		
Omaishoidon tuki							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	6 676 776	5 951 000	6 230 000	6 350 000	1,9 %		
- suorite: tukikuukausi	8 372	7 600	7 800	8 000	2,6 %	8 240	8 487
- yksikkökustannus e/tukikk	797,51	783,03	798,72	793,76	-0,6 %		
Kuntoutusosasto							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	29 972 755	28 894 000	29 670 910	29 272 755	-1,3 %		
- suorite: hoitopäivä	76 204	76 650	67 220	76 650	14,0 %	76 650	76 650
- yksikkökustannus e/hoitopäivä	393,32	376,96	441,40	381,90	-13,5 %		
Perustason akuuttiosasto							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	4 408 262	4 373 000	5 132 483	4 400 000	-14,3 %		
- suorite: hoitopäivä	7 650	7 227	6 896	7 227	4,8 %	7 227	7 227
- yksikkökustannus e/hoitopäivä	576,24	605,09	744,27	608,83	-18,2 %		

Palvelutuotteet 2019-2023 (€)							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	2020-2021 muutos-%	2022	2023
Saattohoito-osastohoito							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	2 507 064	2 445 000	2 676 876,40	2 500 000,00	-6,6 %		
- suorite: hoitopäivä	4 807	5 201	4 869,94	5 201,00	6,8 %	5 201	5 201
- yksikkökustannus e/hoitopäivä	521,54	470,10	549,67	480,68	-12,6 %		
Avosairaanhoito							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	1 620 886	2 953 000	1 874 633	3 100 000	65,4 %		
- suorite: kontakti	11 495	13 500	9 323	14 000	50,2 %	14 700	15 435
- yksikkökustannus e/kontakti	141,01	218,74	201,08	221,43	10,1 %		
Kotisairaala							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	2 332 093	2 307 760	2 314 010	2 500 000	8,0 %		
- suorite: kontakti	19 198	36 000	32 000	37 800	18,1 %	39 690	41 675
- yksikkökustannus e/kontakti	121,48	64,10	72,31	66,14	-8,5 %		
Espoon sairaala							
Sairaalan kustannukset yhteensä	53 800 509	54 438 000	55 092 000	54 494 000	-1,1 %		
Muut palvelut*							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	22 235 992	17 326 000	16 572 503	17 331 843	4,6 %		

* tilastointi muuttunut

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	38 862	30 887	34 500	35 018	35 542
Toimintamenot	-190 286	-188 089	-198 002	-203 417	-205 983
Toimintakate	-151 424	-157 202	-163 502	-168 400	-170 440
Suunnitelmapoistot	-1 188	-393	-128	-45	-11
Tilikauden tulos	-152 612	-157 595	-163 631	-168 445	-170 451
Menot euroa/asukas	657	638	660	668	666

Tulojen ennakoidaan kasvavan noin 3,6 milj. euroa vuoden 2020 talousarvioon verrattuna. Kasvu liittyy vuoden 2019 marraskuun rintamaveteraanien lakimuutokseen, jossa palveluita tuli laajemmin tuen piiriin.

Vuonna 2021 vanhusten palvelujen menot kasvavat vuoden 2020 talousarvioon verrattuna noin 9,9 milj. euroa (5,3 %). Merkittävin menojen lisäys syntyy yli 75-vuotiaiden määrän kasvun myötä kotihoidon palvelutarpeen kasvusta, Auroranmäen rakennemuutoksesta, Espoon sairaalan kotisairaalan toiminnan laajentamisesta sekä omaishoidon tukea saavien määrän kasvusta. Myös pitkäaikaispaikkojen määrää lisätään 15 hoitopaikalla vuoteen 2020 verrattuna.

Voimavarojen riittävyys varmistetaan parantamalla tuottavuutta. Tuottavuuden parantaminen perustuu asiakkaalle arvoa tuottavan ajan lisäämiseen, toimintaprosessien uudistamiseen mm. teknologian avulla sekä hoitamalla asiat kerralla kuntoon.

242 PITKÄAIKAISHOITO

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Pitkäaikaishoito järjestää sosiaalihuoltolain mukaiset ikääntyneiden ympärivuorokautiset asumin- ja laitospalvelut espoolaisille senioreille. Espoossa tehostettua palveluasumista on edelleen ollut tarjolla hieman enemmän kuin mikä sen tarve on ollut.

Ympärivuorokautinen hoiva-asuminen järjestetään pääsääntöisesti tehostettuna asumispalveluna joko ostettuna yksityisissä hoivakodeissa tai kaupungin hoivakodeissa. Vuonna 2021 varaudutaan tehostetun palveluasumisen paikkojen määrään lisäykseen sekä palvelutarpeen kasvun että Auroranmäen palvelurakennemuutoksen takia. Tehostetussa palveluasumisessa käytössä oleva hankintasopimus on sama kuin muissa Länsi-Uudenmaan kunnissa. Hoivakotitiedot esitellään julkisesti Espoon hoivakodit –internetsivulla. Käytössä oleva toimintatapa vahvistaa asiakkaiden valinnanvapautta.

Laki henkilöstömitoituksesta iäkkäiden henkilöiden tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa astuu voimaan 1.10.2020. Henkilöstömitoitus nousee 0,7:ään asteittain siirtymäaikana 1.4.2023 mennessä. Vuoden 2021 alusta henkilöstömitoituksen on oltava vähintään 0,55, mikä toteutuu sekä Espoon kaupungin ostopalvelujen hoivakodeissa että kaupungin hoivakodeissa.

Auroranmäen arviointi- ja kuntoutusyksikön toimintaa kehitetään edelleen kotiutumisen ja kotona asumisen tueksi. Pitkäaikaishoidon resurssipalvelua (ResPa) kehitetään edelleen ja selvitetään mahdollisuuksia keskittää palvelualueen sijaispalvelut ResPaan. Kaupungin muistipalvelukeskusten tarvetta arvioidaan ja selvitetään Espoonlahden hoivakodin keskittymistä muistisairaiden asiakkaiden palveluihin.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	20 917	13 171	14 711	14 933	15 155
Toimintamenot	-76 321	-74 992	-77 774	-79 508	-80 511
Toimintakate	-55 404	-61 821	-63 062	-64 576	-65 356
Suunnitelmapoistot	-226	-145	-54	-4	-3
Tilikauden tulos	-55 630	-61 965	-63 116	-64 580	-65 359
Menot euroa/asukas	263	254	259	261	260

245 VANHUSTEN PALVELUJEN YHTEISET KUSTANNUKSET

Vanhusten palvelujen yhteiseen määrärahavaraukseen sisältyvät tulosityksikön keskitetyt johto- ja asiantuntijapalvelut sekä kaikille palvelualueille kohdentuvia yhteisiä sisäisiä menoja, kuten hankinta-, työterveys- ja taloushallintopalveluja.

Varaukseen sisältyvät myös strategisten kehittämishankkeiden projekti- ja konsultointikustannukset.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	74	3	3	3	3
Toimintamenot	-4 850	-4 278	-4 834	-4 948	-5 024
Toimintakate	-4 776	-4 275	-4 831	-4 945	-5 020
Suunnitelmapoistot	-17	-20	-14	0	0
Tilikauden tulos	-4 793	-4 295	-4 845	-4 945	-5 020
Menot euroa/asukas	17	15	16	16	16

246 SENIORINEUVONTA JA PALVELUOHJAUS

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Seniorineuvonta ja palveluohjaus Nestori vastaa keskitetysti ikääntyvän väestön neuvonnasta ja ohjauksesta sekä iäkkäiden henkilöiden palvelutarpeen selvittämisestä, sosiaalipalvelujen päätöksenteosta sekä palveluohjauksesta asiakkaan polun eri vaiheissa. Lisäksi Nestorin tehtävänä on koordinoita ja osaltaan tuottaa ikääntyneiden ennaltaehkäiseviä toimintoja.

Monikanavaista ja laajaa palveluvalikkoa kehitetään edelleen laajentamalla matalan kynnyksen palveluohjausta ja lisäämällä sähköisen asiointin mahdollisuuksia. Yhteistyötä kaupungin asiointipisteiden ja muiden tulosyksiköiden sekä kolmannen sektorin kanssa lisätään.

Palvelutarpeen arvioinnin työtapoja kehitetään erityisesti asiakkaan palvelutarpeen muuttuessa ja paljon palveluja tarvitsevien asiakkaiden tarpeisiin liittyen. Vanhusten palvelujen omatyöntekijä-toimintaa kehitetään edelleen. Yhteistyötä mielenterveys ja päihdepalvelujen kanssa lisätään. Muistisairaiden palveluohjauksen ja hoidon kehittämistä jatketaan yhteistyössä muiden muistisairaiden hoitoon osallistuvien toimijoiden kanssa.

Palvelukeskusten asemaa senioreiden kohtaamis- ja tiedonsaantipaikkoina vahvistetaan ja palveluvalikoimaa laajennetaan. Hyvinvointia tukevaa palvelukeskus- ja päivätoimintaa kehitetään. Koronaepidemian aikana käyttöön otettujen virtuaalipalvelujen kehittämistä jatketaan.

Omaishoitajien tiedonsaantia, valmennusta ja tukimuotojen kehittämistä jatketaan osana kotihoidon kehittämisohjelmaa 2019-2021. Rintamaveteraaneille järjestetään erilaisia tukimuotoja Valtiokonttorin linjausten mukaisesti. Liikkumista tukevien palveluiden kokonaisuutta selvitetään yhteistyössä vammaispalvelujen kanssa.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	2 974	2 349	2 624	2 663	2 703
Toimintamenot	-16 824	-16 268	-16 474	-16 839	-17 052
Toimintakate	-13 850	-13 919	-13 849	-14 176	-14 349
Suunnitelmapoistot	-27	-5	-27	-18	0
Tilikauden tulos	-13 878	-13 924	-13 877	-14 195	-14 349
Menot euroa/asukas	58	55	55	55	55

247 KOTIHOITO

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Kotihoidon tavoitteena on mahdollistaa turvallinen asuminen kotona kaikenikäisille espoolaisille, jotka tarvitsevat kotisairaanhoidoa, kotipalvelua tai kotihoidon tukipalveluja. Espoon kotihoito muodostuu viidestä alueellista kotihoidon yksiköstä, kotikuntoutuksesta ja resurssipoolista. Etäkotihoito on osa resurssipoolia.

Vuodelle 2021 varaudutaan noin 128 700 asiakaskäynnin lisäykseen (11 prosentin kasvu) verrattuna vuoden 2020 osavuositarkastus 2:n ennusteeseen. Kasvua on sekä omassa toiminnassa, ostopalveluissa että palvelueteleissä. Välittömän asiakastyön lisäämisellä tavoitellaan tuottavuuden parantamista. Tämä vähentää vuokratyövoiman käyttöä. Henkilöstöön liittyvänä haasteena on henkilöstön liikkuvuus ja rekrytoinnin vaikeus. Kotihoito on nimetty hankalasti rekrytoitavaksi alueeksi. Rekrytointiyksikön ja henkilöstöryhmän kanssa tehdään jatkuvaa yhteistyötä vakinaisen henkilöstön saatavuuden edistämiseksi.

Kotihoidon asiakkaiden toiveena on, että heidän luonaan käy mahdollisimman usein sama tuttu hoitaja. Tavoitteeseen pyritään parantamalla välitöntä asiakasaikaa ja asiakasreittien jatkuvalla arvioinnilla ja kehittämisellä. Kotihoidon asiakkaiden turvallista kotona asumista edistetään kiinnittämällä huomiota asiakkaiden kivun kokemuksen lievittämiseen, kaatumisvaaran pienentämiseen, ravitsemuksen parantamiseen sekä yksinäisyyden kokemuksen vähentämiseen. Edellä mainitut toimet vähentävät päivystyskäyntejä. Henkilöstön työn sujuvuutta lisätään mahdollistamalla henkilöstön osallistuminen kotihoidon arjen toiminnan parantamiseen.

Kotihoidon kehittäminen jatkuu vuonna 2020 päivitetyn kotihoidon kehittämisohjelman 2019-2021 mukaisesti. Etäkotihoidon toimintamallia lisätään koko Espoon alueella, tavoitteena, että 10 prosenttia käynneistä toteutetaan etänä, videovälitteisenä käyntinä. Myös etäkuntoutusta lisätään. Teknologiaa hyödynnetään myös kotihoidon asiakkaiden lääkehuollossa. Henkilöstön osaamista lisätään kehittämisohjelman mukaisesti. Otetaan kehittämisessä huomioon niin vieraskieliset asiakkaat kuin työntekijätkin.

Valvontasuunnitelma on otettu käyttöön ja tavoitteena on toteuttaa valvontaa kaikkien palveluja tuottavien tuottajien sekä oman toiminnan yksiköiden kanssa. Tavoitteena on vahvistaa yhteistyötä ostopalvelutuottajien kanssa ja varmistaa kotihoidon asiakkaiden hyvä palvelun laatu. Vuodelle 2020 suunniteltu yhden maantieteellisen kotihoitoalueen ulkoistaminen on siirtynyt covid-19 epidemian takia vuoden 2020 loppuun. Vuonna 2021 aloitetaan ulkoistamisen yhteyteen suunniteltu vertaiskehittäminen ulkoistetun alueen ja oman toiminnan Kivenlahden tiimeissä. Kotihoidon palvelusetelin uusi toimintamalli on käytössä. Kotihoidon asiakkuuskriteerit uudistetaan.

Yhteistyötä Espoon sairaalan sekä Seniorineuvonta ja palveluohjaus Nestorin kanssa tehdään edelleen, tavoitteena kotiutusprosessin toimivuuden varmistaminen sekä asiakkaiden palveluohjaus.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	5 859	5 822	6 503	6 601	6 700
Toimintamenot	-38 489	-38 113	-44 427	-46 415	-46 987
Toimintakate	-32 630	-32 291	-37 924	-39 814	-40 287
Suunnitelmapoistot	-22	-24	-32	-23	-9
Tilikauden tulos	-32 653	-32 315	-37 956	-39 837	-40 295
Menot euroa/asukas	133	129	148	152	152

248 ESPOON SAIRAALA

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Espon sairaalan tehtävänä on toimia tukipalveluna, jotta ikääntyneet voivat asua kotona toimintakykyisenä ja aktiivisena. Sairaala toimii tiiviissä yhteistyössä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kanssa yhteisellä Jorvin sairaalakampuksella. Espon sairaala vastaa perustason sairaalahoidosta Espoon, Kauniaisten ja Kirkkonummen asukkaille.

Espon sairaalan osastojen käyttöaste on yleisesti ollut jatkuvasti varsin korkea. Koronaviruksen aiheuttama pandemia aiheutti keväällä 2020 potilasmäärän merkittävän vähenemisen Espon sairaalan osastoilla sekä poliklinikoilla. Käyttöasteen odotetaan pysyvän korkeana vuonna 2021.

Kotiuttamisen prosessia on kehitetty viime vuosina yhteistyössä Espon vanhusten palveluissa. Vuonna 2021 aloitetaan yhdessä HUS:n kanssa projekti sairaalan kotiutustiimin kehittämiseksi. Projekti tukee ikääntyneiden turvallista kotiutumista erityisesti Jorvin päivystyspoliklinikalta ja erikoissairaanhoidon osastoilta. Vuoden 2020 syksyn aikana toteutetaan kotisairaalan odotettu laajeneminen, joka tukee Espon sairaalan strategista tavoitetta hoidon ja kuntoutuksen painopisteen viemisestä asukkaiden kotiin. Vuonna 2021 toteutetaan saumattomasti Liikkuvan sairaalan siirto HUS:n kanssa tehdystä projektista osaksi Espon sairaalan omaa toimintaa tukee edelleen tätä tavoitetta.

Espon sairaala on käynnistänyt hankkeen toimintakyvyn arvioinnin ja kuntoutuksen edistämiseksi. TOIMI 2.0 -hankkeessa vakioidaan potilaan toimintakyvyn arviointi potilaan saapuessa osastolle, jolloin aktiivinen ja turvallinen hoitajakso alkaa heti osastolle saapuessa.

Osastohoidon ohella avohoidon palveluita tarjotaan geriatrisella arviointi- ja kuntoutuspoliklinikalla ja oireenmukaisen hoidon poliklinikalla. Koronaviruspandemia aiheutti keväällä 2020 poliklinikalle sulun, joka yhdessä kasvaneen kysynnän myötä aiheutti odotusaikojen pitenemisen. Tähän vastataan sisäisiä prosesseja ja etäpalveluita kehittämällä sekä vastaanottopalveluita tiivistämällä.

Espon sairaala vastaa niin kotihoidon kuin pitkäaikaishoidon lääkäripalveluista. Pitkäaikaishoidon lääkäripalvelut on ulkoistettu. Palvelutuottajan toimintaa ja toiminnan kehittymistä seurataan tiiviisti yhteistyössä pitkäaikaishoidon palvelualueen kanssa. Kotihoidon lääkäripalveluihin panostetaan ja sen myötä kotihoidon lääkäripalveluiden piiriin saadaan vuoden 2021 aikana myös kotihoidon ostopalveluilla tai palvelusetelillä palvelunsa saavat asiakkaat.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	9 038	9 542	10 658	10 818	10 980
Toimintamenot	-53 802	-54 439	-54 494	-55 706	-56 409
Toimintakate	-44 764	-44 897	-43 836	-44 888	-45 428
Suunnitelmapoistot	-896	-199	0	0	0
Tilikauden tulos	-45 660	-45 096	-43 836	-44 888	-45 428
Menot euroa/asukas	186	185	182	183	182

25 TERVEYSPALVELUT

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Asiakkaat ja palvelut

Terveyspalvelujen tulosityksikön tehtävänä on vastata terveysasematoiminnasta, suun terveydenhuollosta, mielenterveys- ja päihdepalveluista, avokuntoutuksesta, ympäristöterveydenhuollosta sekä erikoissairaanhoidon järjestämiseen liittyvistä kaupungin vastuulle kuuluvista tehtävistä. Erikoissairaanhoidon, laboratorio- ja kuvantamispalvelut sekä apuvälinepalvelut hankitaan Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriltä (HUS).

Terveyspalvelujen tavoitteena on ennaltaehkäistä sairauksien syntymistä, todeta mahdolliset sairaudet varhaisessa vaiheessa ja antaa terveystyötä tuottavaa hoitoa ja kuntoutusta sekä ylläpitää ja edistää toimintakykyä. Tavoitteena on palvelujen ja palvelutuotannon järjestäminen mahdollisimman asiakaslähtöisesti, kustannustehokkaasti sekä huolehtien riittävästä henkilöstöstä ja henkilöstön työhyvinvoinnista. Kehittämisessä huomioidaan väestön kasvu, ikääntyminen, maahanmuutto sekä ylipäättään vieraskielisten lisääntyminen ja toimintaympäristön kulttuurinen monimuotoistuminen.

Terveysasemien asiakkaina ovat kaikenikäiset espoolaiset. Vuositasolla terveysasemien palveluissa asioi noin 150 000 (noin 50 prosenttia) espoolaista, joista noin 120 000 (noin 45 prosenttia espoolaisista) käy lääkärin tai hoitajan vastaanotolla. Kaikkiaan yhteydenottokontakteja terveysasemille tulee 1,2 miljoonaa vuodessa. Käynneistä yli puolet liittyy kiireellisten terveysongelmien hoitoon, jotka hoidetaan yhteydenottopäivänä. Myös suun terveydenhuollon palveluita käyttävät kaikenikäiset espoolaiset. Vuositasolla suunterveydenhuollon palveluissa käy noin 30 prosenttia espoolaisista. Aikuisasiakkaita on noin 60 prosenttia kaikista asiakkaista. Alle 18-vuotiaat käyttävät pääsääntöisesti kunnallisia palveluita. Kiireellistä hoitoa tarvitsevia asiakkaita on noin 13 prosenttia. Mielenterveys- ja päihdepalvelut tarjoaa kaikille 13 vuotta täyttäneille neuvontaa, ohjausta, hoitoa ja kuntoutusta mielenterveyden sekä päihteiden käytön ongelmiin.

Avokuntoutuspalveluissa suunnitellaan ja toteutetaan lääkinnällistä kuntoutusta sekä annetaan kuntoutuksen ohjausta ja neuvontaa sekä toiminta- ja puheterapiaa yli 18-vuotiaille sekä kaikenikäisille kehitysvammaisille. Fysioterapiapalvelua tarjotaan kaikille ikäluokille. Ympäristöterveys neuvoo ja opastaa asukkaita elintarvikkeiden, talous- ja uimaveden laatuun sekä asuntojen sisäilmaongelmiin liittyvissä asioissa sekä valvoo tehtäväalansa toimijoita. Kotieläimille turvataan kiireellinen eläinlääkäriavun saanti sekä neuvotaan ja opastetaan tarttuviin eläintauteihin liittyvissä asioissa.

Terveyspalveluissa hyödynnetään monituottajamallin mukaisesti yksityisen yritystoiminnan ja kolmannen sektorin toimijoiden käyttömahdollisuuksia. Vuoden 2020 aikana otettiin käyttöön sekä terveysasematoiminnan että suun terveydenhuollon palvelusetelit. Palveluseteli mahdollistaa asukkaalle valinnanvapauden sekä Espoon kaupungille palvelujen järjestäjänä monituottajamallin joustavuuden.

Keskeiset muutokset

Terveyspalvelujen tavoitteet saavutetaan palvelujen ja palvelurakenteen uudistamisella, huolehtimalla saatavuudeltaan vaikuttavista ja laadukkaista palveluista. Terveyspalvelujen kehittämisen pääpaino 2021 on koronan aiheuttamasta talouden kriisistä selviämiseen tähtäävä toiminnan ja talouden uudistaminen. Digitalisaatio nähdään merkittävänä mahdollisuutena vastata toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin. Digitaalisia palveluja lisätään ja parannetaan asiakaspalvelun nopeuttamiseksi sekä palvelujen tarjoamiseksi ajasta ja paikasta riippumatta. Asukkaiden ja asiakkaiden omaa roolia terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi vahvistetaan. Digitaalisten palvelujen kehittämistyötä tehdään yhteistyönä toimialan, kaupungin tietohallinnon, yhteistyökumppaneiden ja muiden toimijoiden kesken.

Tulosyksikön painopisteet

- Terveyspalvelujen palveluja ja palvelurakennetta kehitetään yhdessä sotepalvelujen, kaupungin eri toimijoiden ja muiden yhteistyötahojen kesken
- Terveyspalveluiden kustannusten kasvun hillintä
- Tuottavuuden parantaminen
- Digitalisaation ja sähköisten prosessien kehittäminen palvelujen tuottamisessa
- Osaava ja riittävä henkilöstö terveyspalvelujen tuottamiseen
- Asiakkaiden palvelutarpeeseen vastaaminen asiakaslähtöisesti

Vuoden 2020 aikana alkaneen Taloudellisesti kestävä Espoo –tuottavuus- ja sopeutusohjelma huomioiden terveyspalvelujen uudistamisen painopisteet ovat:

- Digitalisaation ja sähköisten prosessien kehittäminen palvelujen tuottamisessa
- Asiakaspalvelun optimointi/kehittäminen, asiakaspalveluprosessien kehittäminen
- Prosessien ja palveluketjujen kehittäminen sosiaali- ja terveystoimissa

Ohjelman toimenpiteiden valmistelu jatkuu syksyn 2020 aikana.

Terveyspalvelujen toiminnan kehittäminen Länsi-Uudenmaan hankkeen yhteydessä

Terveyspalvelut on mukana toimialatasoisessa Suur-Leppävaaran sote-keskuksen valmistelussa, joka aloitettiin elokuussa 2020. Valmistelua jatketaan loppuvuodesta 2020 Länsi-Uudenmaan tulevaisuuden sote-keskus -hankkeessa. Palvelujen rakenneuudistus toteutetaan sosiaali- ja terveysministeriön myöntämän valtionavustuksen turvin.

Hallituksen linjauksen mukaan tulevaisuuden Sote-keskukseen kuuluu perustason terveydenhuollon palvelut (ml. mielenterveys- ja päihdepalvelut), kaikki sosiaalipalvelut ja ikääntyvän väestön palvelut (kotihoito, geriatrinen sairaalahoito ja asumisen palvelut). Sote-keskus ei ole välttämättä yksi fyysinen toimipiste vaan kokoelma yhteensovitettuja digitaalisia, fyysisiä ja liikuvia palveluja.

Länsi-Uudenmaan SOTE-keskus -hankkeen tavoitteet:

- Sote-palvelut ovat asukkaille ja asiakkaille nykyistä saavutettavammat ja yhteisemmät

- Painopiste ennaltaehkäisevissä, digitaalisissa ja kaikille yhteisissä palveluissa vahvistuu
- Paljon palveluja tarvitsevien asukkaiden haasteisiin vastataan vaikuttavammin
- Vaikuttavuuteen perustuva palveluiden kohdentaminen ja tuottavuuden kasvu hillitsevät kustannusten kasvua

Palvelutuotteet

Tunnusluvut sisältävät tulosyksikön merkittävimmät palvelutuotteet, tuotteiden kokonaiskustannukset sekä suoritemäärien ja yksikköhinnan kehityksen ja tavoitteet vuosina 2019–2021. Palvelutuotteiden sisältö ja laatutaso pidetään vakiona. Suoritemäärien kehityksestä esitetään arvot vuosille 2022–2023.

Terveyspalveluissa palveluiden kysynnän ja asiakasmäärän arvioidaan kasvavan kaikissa merkittävimmissä palvelutuotteissa vuonna 2021. Koronasta johtuvan poikkeustilan ja toiminnan muutosten vuoksi suoritteet ovat alhaisemmalla tasolla vuonna 2020 normaalitilanteeseen nähden. Kevään 2020 aikana etenkin avosairaanhoidon, suun terveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palvelutuotantoa supistettiin koronasta johtuen. Tästä johtuen avosairaanhoidossa käyntimäärien arvioidaan kasvavan noin 35 prosenttia ja suun terveydenhuollon 60 prosenttia vuoteen 2020 verrattuna. Lisäksi etäpalveluiden osuus on kasvanut aiempiin vuosiin verrattuna. Mielenterveys- ja päihdepalveluissa aikuisten avohoidon palveluiden saatavuutta parannetaan. Kuntoutuksen ja apuvälineiden tarpeen odotetaan lisääntyvän tasaisesti johtuen väestön ikääntymisestä ja kotona asumisen tukemisesta.

Palvelutuotteet 2019-2023 (€)							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	2020-2021 muutos-%	2022	2023
25 TERVEYSPALVELUT							
Henkilöstömäärä	972	1 029	1 050	1 055	0,5 %	1 065	1 075
Htv	695	689	750	791	5,5 %	799	806
Mielenterveys- ja päihdepalvelut, avohoito (oma ja osto)							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	3 966 743	4 421 232	4 373 052	4 624 019	5,7 %		
- suorite: käynti	38 316	45 000	43 000	48 000	11,6 %	50 500	51 500
- yksikkökustannus e/käynti	103,53	98,25	101,70	96,33	-5,3 %		
Mielenterveys- ja päihdepalvelut, korvaushoito, osto							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	1 673 817	1 850 000	1 635 260	1 704 100	4,2 %		
- suorite: asiakas	271	280	275	280	1,8 %	285	290
- yksikkökustannus e/asiakas	6 176,45	6 607,14	5 946,40	6 086,07	2,3 %		
Mielenterveys- ja päihdepalvelut, palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen, osto							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	9 900 145	9 376 000	10 139 365	10 384 000	2,4 %		
- suorite: vuorokausi	101 846	99 000	105 400	105 600	0,2 %	106 500	99 850
- yksikkökustannus e/vuorokausi	97,21	94,71	96,20	98,33	2,2 %		
Mielenterveys- ja päihdepalvelut, päihdelaitoshoido, oma							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	2 098 249	2 121 187	2 200 395	2 154 186	-2,1 %		
- suorite: vuorokausi	4 850	5 050	4 800	4 850	1,0 %	4 950	5 050
- yksikkökustannus e/vuorokausi	432,63	420,04	458,42	444,16	-3,1 %		
Avosairaanhoito, vastaanottopalvelut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	40 451 754	37 913 530	41 073 964	42 256 811	2,9 %		
- suorite: käynti	515 383	517 000	332 000	450 000	35,5 %	500 000	510 000
- yksikkökustannus e/käynti	78,49	73,33	123,72	93,90	-24,1 %		
Suun terveydenhuolto, perustaso							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	24 146 852	26 160 742	25 184 334	25 578 344	1,6 %		
- suorite: asiakas	93 265	102 000	70 000	101 400	44,9 %	104 000	106 000
- suorite: käynti	230 555	255 000	160 000	255 500	59,7 %	262 000	268 000
- yksikkökustannus e/asiakas	258,91	256,48	359,78	252,25	-29,9 %		
- yksikkökustannus e/käynti	104,73	102,59	157,40	100,11	-36,4 %		

	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	2020-2021 muutos-%	2022	2023
25 TERVEYSPALVELUT							
Erikoissairaanhoido, HUS-palvelusopimus							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	278 158 118 279 116 000	272 315 416	297 654 069		9,3 %		
- suorite: tuote	610 731	619 777	655 000			669 000	683 000
- yksikkökustannus e/tuote	455,45	450,35	454,43				
Erikoissairaanhoido, yhteispäivystys							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	3 789 008	4 416 000	3 778 383	5 755 776	52,3 %		
- suorite: käynti	32 628	33 339	30 778	47 270	53,6 %	48 300	49 300
- yksikkökustannus e/käynti	116,13	132,46	122,76	121,76	-0,8 %		
Avokuntoutus, fysioterapiapalvelut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	2 458 027	2 504 926	2 516 218	2 607 634	3,6 %		
- suorite: asiakas	11 576	11 800	11 000	12 200	10,9 %	12 500	12 700
- yksikkökustannus e/asiakas	212,34	212,28	228,75	213,74	-6,6 %		
Avokuntoutus, apuvälinepalvelut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	3 561 244	3 200 000	3 250 414	3 190 000	-1,9 %		
- suorite: luovutetut apuvälineet	23 328	23 600	23 200	25 500	9,9 %	26 000	26 600
- yksikkökustannus e/apuväline	152,66	135,59	140,10	125,10	-10,7 %		
Muut palvelutuotteet							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	41 375 884	41 644 450	42 415 751	41 516 915	-2,1 %		

Muut mittarit 2019-2023

	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	2020-2021 muutos-%	2022	2023
Avosairaanhoidon vastaanottokäynnit							
Avosairaanhoidon vastaanottokäynnit	515 383	517 000	332 000	450 000	35,5 %	500 000	510 000
Hoitajakäynnit	315 310	300 000	176 500	266 000	50,7 %	290 000	300 000
Lääkärikäynnit	200 073	217 000	155 500	185 000	19,0 %	210 000	210 000

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	14 581	17 405	14 909	15 133	15 359
Toimintamenot	-411 580	-412 648	-437 426	-436 762	-443 654
Toimintakate	-396 999	-395 243	-422 517	-421 630	-428 294
Suunnitelmapoistot	-355	-325	-213	-126	-24
Tilikauden tulos	-397 354	-395 568	-422 730	-421 756	-428 318
Menot euroa/asukas	1 421	1 399	1 459	1 434	1 434

Terveyspalveluiden talousarvion 2021 oman toiminnan menot kasvavat 3,8 prosentilla 4,5 milj. euroa vuoden 2020 voimassa olevaan talousarvioon verrattuna. Vuoden 2020 alkuperäiseen talousarvioon verrattuna kasvua on 3,7 prosenttia (4,4 milj. euroa). Erikoissairaanhoidon menot kasvavat 20,3 milj. euroa eli 6,9 prosenttia vuoden 2020 voimassa olevaan talousarvioon verrattuna. Erikoissairaanhoidon talousarvio sisältää koronavelkaa 10,4 milj. euroa. Tuloja terveyspalveluissa arvioidaan kertyvän 14,9 milj. euroa vuonna 2021.

250 MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEPALVELUT

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Mielenterveys- ja päihdepalvelut vastaa espoolaisten ja Espoossa asuvien mielenterveys- ja päihdepalvelujen järjestämisestä. Näiden palvelujen järjestämiseksi mielenterveys- ja päihdepalvelut tuottaa ja hankkii ehkäisevää mielenterveys- ja päihdetyötä, hoitavia ja kuntouttavia vastaanottopalveluja nuorille ja aikuisille, kotiin vietäviä palveluja, lyhytaikaista päihdehoitoa,

laitosmuotoista päihdekuntoutusta, korvaushoitoa ja eri tasoisia asumispalveluja mielenterveys- ja päihdekuntoutujille.

Vuoden 2021 aikana jatketaan vuoden 2020 aikana alkaneen ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön kehittämistä ja yhteistyömallien rakentamista Espoossa. Vuoden 2021 aikana kehitetään yhteistyömalleja muiden Espoon peruspalvelujen kanssa (lastensuojelu, terveysasema-toiminta, vanhusten palvelut, vammaispalvelut, aikuisten sosiaalipalvelut, oppilas- ja opiskelija-terveydenhuolto), jotta näissä palveluissa pystyttäisiin huomioimaan ja ohjaamaan mielenterveys- ja päihdeasiakkaita entistä varhaisemmin. Aikuisten vastaanottopalvelujen saatavuutta pyritään parantamaan ja kotiin vietäviä palveluja kehitetään edelleen. Talouden seuranta kehitetään edelleen ja pyritään entistä parempaan kustannustehokkuuteen muun muassa palveluiden järjestämisen suunnittelulla. Vuoden 2021 aikana jatketaan henkilöstön työhyvinvoinnin kehittämistä muun muassa johtamista ja esimiestyötä tukemalla sekä työntekijöiden työolosuhteita ja työn sujumista kehittämällä.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	2 059	2 795	2 174	2 207	2 240
Toimintamenot	-24 692	-24 895	-25 764	-26 571	-26 762
Toimintakate	-22 632	-22 100	-23 590	-24 364	-24 522
Suunnitelmapoistot	-26	-5			
Tilikauden tulos	-22 658	-22 105	-23 590	-24 364	-24 522
Menot euroa/asukas	85	84	86	87	86

251 AVOSAIRAANHOITO

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Avosairaanhoidon kuuluvat terveysasemien lääkäri- ja hoitajavastaanotto toiminta, diabeteskeskuksen toiminta, tartuntatautien ennaltaehkäisy, maahanmuuttajien ja työttömien terveydenhuolto, ravitsemusterapia, seulonta ja maksuttomat hoitotarvikkeet. Espoossa on tällä hetkellä 11 terveysasemaa, joista Oma Lääkärisi Espoontori ja Terveystalo Espoontori toimivat Espoon keskuksessa ja Oma Lääkärisi Matinkylä Piispankylässä.

Vuoden 2021 aikana toiminnan kehittämisen painopisteenä on saatavuuden parantaminen ja tulevaisuuden sote-keskusohjelman toimeenpano. Erityisesti panostetaan digipalvelujen kehittämiseen ja sähköisten asiointimahdollisuuksien laajempaan käyttöön (itsepalvelu, oirearviot, etävastaanotto, chat). Ison Omenan terveysaseman ohella myös muilla pääterveysasemilla otetaan käyttöön laajemmat palveluajat, lääkärin kiireettömälle vastaanotolle (T3) pääsee alle neljässä viikossa ja paljon palveluja tarvitsevien asiakkaiden hoidon jatkuvuutta parannetaan. Ruuhkahuippujen tasaamiseksi käytössä on yksittäisen lääkärikäynnin palveluseteli.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	3 216	3 735	3 271	3 319	3 370
Toimintamenot	-52 649	-50 735	-55 133	-57 220	-57 131
Toimintakate	-49 433	-47 000	-51 862	-53 900	-53 761
Suunnitelmapoistot	-80	-110	-71	-45	-13
Tilikauden tulos	-49 513	-47 111	-51 933	-53 945	-53 775
Menot euroa/asukas	182	172	184	188	185

252 SUUN TERVEYDENHUOLTO

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Suun terveydenhuolto järjestää ehkäisevät suun terveydenhuollon palvelut, hammashoidon ja suun terveydenhuollon päivystyspalvelut kaiken ikäisille espoolaisille. Espoossa on vuoden 2021 alussa 12 hammashoitola. Oikomishoito on keskitetty Kivenlahden ja Leppävaaran hammashoitoloihin ja virka-aikainen päivystys on Espoon sairaalassa. Suun terveydenhuollon ilta- ja viikonloppupäivystys toteutetaan HUS-yhteistyönä Meilahdessa. Myös suun erikoishoito järjestetään PKS-yhteistyönä Helsingissä.

Vuoden 2021 aikana toiminnan kehittämisen painopisteenä on saatavuuden parantaminen digitalisaation, prosessien parantamisen ja palvelusetelin laajentamisen avulla. Palveluita kehitetään edelleen asiakaslähtöisesti ja osassa hoitoloista jatketaan laajennettuja aukioloaikoja. Lisäksi Espoon sairaalan hoitola on auki myös lauantaisin. Toiminnanohjausjärjestelmän pilotointia jatketaan edelleen vuonna 2021, koska pilotointi keskeytyi koronan vuoksi.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	7 722	8 565	7 854	7 971	8 091
Toimintamenot	-24 905	-26 949	-26 278	-27 117	-27 296
Toimintakate	-17 183	-18 384	-18 424	-19 146	-19 205
Suunnitelmapoistot	-233	-191	-129	-82	-11
Tilikauden tulos	-17 416	-18 574	-18 553	-19 227	-19 216
Menot euroa/asukas	86	91	88	89	88

253 ERIKOISSAIRAANHOITO

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Erikoissairaanhoidon palvelualueelle kuuluvat HUS-palvelusopimus, ensihoito, yhteispäivystys ja muut erikoissairaanhoidon palvelut. Erikoissairaanhoidon lähettää kaupungin terveysasemien ja muiden toimipaikkojen lisäksi muun muassa työterveyshuollot, yksityiset lääkäriasemat ja sairaalat. Erikoissairaanhoidon palveluja käyttää vuosittain noin 30 prosenttia espoolaisista.

Sote-rakennemuutostukseen sisältyvässä osahankkeessa kehitetään erikoissairaanhoidon ohjausta koko Uudenmaan laajuisen yhteisprojektina. Uudenmaan verkostoyhteistyön tavoitteena on tiedon ja kokemusten jakaminen sekä hyvien käytäntöjen ja ratkaisujen levittäminen Uudenmaan alueiden välillä. Verkostomaista yhteistyötä tehdään joustavasti sekä Tulevaisuuden sote-keskus- että rakennemuutostushankkeen niissä kehityskohteissa, joissa siitä on arvioitu tai arvioidaan hankkeiden aikana olevan hyötyä. Projekti toteutetaan osana Helsingin hallinnoimaa yli-alueellista hankekokonaisuutta, johon Espoo ja terveystalot osaltaan osallistuvat.

HUS:n kanssa tehdään systemaattista yhteistyötä perus- ja erityistason integraation parantamiseksi ja palveluketjujen sujuvoittamiseksi. Terveystaloiden terveysasemat toiminta on yhteistyössä HUS:n kanssa edistämässä reaaliaikaisen etäkonsultaation (REK) pilotointia ja käyttöönottoa. Pilotissa luodaan yhtenäinen toimintamalli erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon reaaliaikaisille etäkonsultaatioille HUS-alueella. Tavoitteena on, että terveyskeskuksen lääkäri tai hoitaja voi reaaliaikaisesti konsultoida erikoissairaanhoidon lääkäriä tai hoitajaa potilaan vastaanotokäynnin aikana. Potilas hyötyy saadessaan ratkaisun ongelmaansa nopeammin ja perusterveydenhuollon toimijat saavat tukea työhönsä ja kehittää osaamistaan. Lisäksi erikoissairaanhoidon läheteiden määrän odotetaan vähenevän. Tavoitteena vuodelle 2021 on luoda vakiintunut toimintamalli perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välisiin etäkonsultaatioihin useilla eri erikoisalioilla, jolla vahvistetaan asiakkaiden hoidossa vaikuttavuutta, turvallisuutta, potilaskeskeisyyttä, kustannustehokkuutta ja tasavertaisuutta vahvistavia käytänteitä.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	504	1 100	549	557	566
Toimintamenot	-292 466	-294 033	-314 304	-309 375	-315 904
Toimintakate	-291 962	-292 933	-313 755	-308 818	-315 339
Tilikauden tulos	-291 962	-292 933	-313 755	-308 818	-315 339
Menot euroa/asukas	1 009	997	1 048	1 016	1 021

254 AVOKUNTOUTUSPALVELUT

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Avokuntoutuksen palvelualueeseen kuuluvat avofysioterapia, kuntoutussuunnittelu ja terapiat sekä apuvälinepalvelut, jotka hankitaan HUS apuvälinekeskuksesta. Kuntoutuspalvelujen tavoitteena on neuvonnan, ohjauksen ja terapioiden avulla ylläpitää ja parantaa asiakkaan toimintakykyä ja sen omatoimista edistämistä sekä tukea asiakkaan kotona asumista.

Kuntoutuksen ja apuvälineiden tarve lisääntyy väestön ikääntyessä. Laajenevaan palvelutarpeeseen vastataan esimerkiksi etäkuntoutuksella, fysioterapian lyhytohjauskäynneillä ja moniammatillisella ryhmäkuntoutuksella. Lisäksi palvelualueella kehitetään yhtenäisiä kuntoutuskäytäntöjä sekä mitataan ja arvioidaan palveluiden vaikuttavuutta ja kustannuksia.

Kehitysvammaisten palvelujen osalta avokuntoutus tekee tiivistä yhteistyötä ja osallistuu erilaisiin yhteistyöhankkeisiin niin kaupungin sisällä kuin Erva-alueellakin. Hankkeiden tavoitteena on prosessien ja palveluketjujen sujuvoittaminen, saatavuuden parantaminen ja palveluiden yhtenäistäminen sekä kustannusvaikuttavuuden parantaminen näiden myötä.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	161	230	163	166	168
Toimintamenot	-8 243	-7 666	-7 843	-8 150	-8 119
Toimintakate	-8 083	-7 436	-7 679	-7 984	-7 951
Tilikauden tulos	-8 083	-7 436	-7 679	-7 984	-7 951
Menot euroa/asukas	28	26	26	27	26

256 YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Ympäristöterveys huolehtii Espoon, Kauniaisten ja Kirkkonummen alueella elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkalain mukaisesta valvonnasta sekä kunnalle kuuluvista eläinlääkintähuoltolain mukaisista tehtävistä.

Ympäristöterveys toteuttaa valvontaa vuosittaisen suunnitelmansa perusteella, jonka lisäksi resursseja kohdennetaan ennalta suunnittelemattomaan valvontatyöhön, kuten elintarvike- ja talousvesiperäisten terveysvaarojen ja -haittaepäilyjen sekä asumisterveyden sisäilmaongelmien selvittelyyn. Valvontayksikön työn tavoitteena on ehkäistä elintarvikkeiden sekä ympäristön aiheuttamia terveyshaittoja, järjestää ympärivuorokautinen kiireellisten eläinlääkintäpalveluiden saanti, sekä huolehtia seutuyksikön alueen eläinsuojelu- ja eläintautitehtävistä.

Ympäristöterveydenhuollon valvonnassa painotetaan valtakunnallisesti yhä enemmän ohjaus- ja neuvontatyötä. Tämän tukemiseksi sekä elintarvike- että terveydensuojelulainsäädäntöön esitetään uudistuksena siirtymistä kunnallisen valvontamaksutaksan ohella toimijakohtaiseen vuosivalvontamaksuun vuoden 2021 aikana.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	882	980	897	912	924
Toimintamenot	-2 078	-2 228	-2 284	-2 345	-2 379
Toimintakate	-1 195	-1 248	-1 387	-1 433	-1 455
Tilikauden tulos	-1 195	-1 248	-1 387	-1 433	-1 455
Menot euroa/asukas	7	8	8	8	8

257 TERVEYSPALVELUJEN YHTEISET KUSTANNUKSET

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	36	0			
Toimintamenot	-6 547	-6 142	-5 819	-5 984	-6 062
Toimintakate	-6 511	-6 142	-5 819	-5 984	-6 062
Suunnitelmapoistot	-16	-19	-14	0	0
Tilikauden tulos	-6 527	-6 162	-5 833	-5 984	-6 062
Menot euroa/asukas	23	21	19	20	20

Terveyspalvelujen yhteisiin kustannuksiin sisältyvät tulosityksikön keskitetty johtaminen ja muun muassa yhteiset ICT-, koulutus- ja kehittämismäärärahat.

27 PERHE- JA SOSIAALIPALVELUT

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Asiakkaat ja palvelut

Äitiys- ja lastenneuvoloiden asiakkaina ovat lasta odottavat perheet ja 0–6-vuotiaat lapset ja perheet. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja tarjotaan kaikille peruskoulujen, lukioden ja toisen asteen oppilaille ja heidän vanhemmilleen. Lasten kuntoutuspalvelujen ja lastenpsykiatrian palvelujen asiakkaina ovat alle 13-vuotiaat lapset ja heidän vanhempansa. Lapsiperheiden muissa palveluissa perheneuvolassa, perhesosiaalityössä ja lastensuojelussa asiakkaina ovat 0–17-vuotiaat lapset ja nuoret perheineen sekä jälkihuollossa olevat 18–25-vuotiaat nuoret. Aikuisväestö on palvelujen käyttäjänä aikuissosiaalityössä ja sosiaalisessa luototuksessa. Pakolaisten, paluumuuttajien ja nuorten turvapaikanhakijoiden kotouttamispalveluja järjestetään maahanmuuttajayksikössä. Vammaispalvelut palvelevat kaikenikäisiä vammaisia henkilöitä.

Tulosityksikön painopisteet

Perhe- ja sosiaalipalveluissa palvelurakenteen keventämistä jatketaan. Palvelujen painopisteen siirtäminen kevyempiin palveluihin edellyttää avun tarpeen varhaista tunnistamista, nopeaa tarpeeseen vastaamista sekä tarvittaessa palvelujen vahvaa integraatiota eri toimijoiden välillä. Palveluissa otetaan huomioon eri kielisten ja taustaisten asukkaiden tarpeet. Yhteistä monialaista ensiarviointia laajennetaan ja kehitetään edelleen. Paljon palveluja tarvitsevien asiakkaiden kanssa työskentelyssä kehitetään verkostoyhteistyötä, konsultaatiota sekä asiakkaan omatyöntekijän tehtäviä, roolia ja vastuita. Tavoitteena on tarjota asiakkaalle helposti saavutettavia, sujuvia ja yhtenäisiä palvelupolkuja hyvän asiakaskokemuksen varmistamiseksi. Sujuvat prosessit lisäävät myös ammattilaisten työn mielekkyyttä ja työhyvinvointia.

Palvelujen saatavuuden parantamiseksi lisätään sähköisiä palveluja ja tuetaan omaehtoisuuden perustuvaa elämänhallintaa ja hyvinvointia. Matalan kynnyksen palveluja tuodaan lähelle kuntalaisten arkea. Erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden palvelutarpeeseen vastataan viiveettä.

Keskeiset muutokset

Sosiaali- ja terveystoimen palveluverkon kehittämistyö jatkuu. Perhekeskus -palvelukonseptin kehittäminen sekä erityisasumisen tavoitetilan tarkistaminen vuoteen 2030-2040 asti ovat edelleen keskeisiä työn kohteita ja linkittyvät läheisesti toimialan sote-keskushankkeisiin.

Perhekeskustoiminnassa lapsiperhepalvelut yhteensovitetaan perheiden tarpeiden mukaisiksi helposti saavutettaviksi kokonaisuuksiksi. Ensimmäinen Perhekeskus nousee Espoon keskukseen ja käyttöön otetaan vuodenvaihteessa 2021-2022. Lähitulevaisuudessa on tarkoitus luoda alueelliset perhekeskukset muillekin suuralueille. Toimintamalli mahdollistaa palvelujen tiiviimpää verkostoitumista, jolloin asiakkaalle muodostuu eheämpi lapsi- ja perhelähtöinen palvelukokonaisuus. Perhekeskustoimijat tekevät myös merkittävän osan työstään lasten, nuorten ja perheiden arkiympäristöissä – kotona, varhaiskasvatuksessa ja kouluilla.

Lapsiperheiden palvelujen organisaatorakennetta uudistettiin vuoden 2020 alussa vastaamaan paremmin kuntalaisten palvelutarvetta. Palvelut on porrastettu siten, että erityispalvelut, kuten lastensuojelupalvelut ja lastenpsykiatrisen yksikön tuottamat palvelut, muodostavat oman organisaatiokokonaisuutensa. Perhesosiaalityö, perheneuvonta, lasten kuntoutuspalvelut ja perheoikeudelliset palvelut kuuluvat lapsiperheiden hyvinvointipalvelujen organisaatioon. Nuorten mielenterveystyön palveluketjua kehittämistyötä jatketaan yhdessä muiden opiskelu- huollon toimijoiden, perustason mielenterveystyön yksikkö Nupolin ja erikoissairaanhoidon kanssa.

Aikuisten sosiaalipalveluissa työn keskiössä ovat työllisyyteen ja asumiseen liittyvät kysymykset ja kehittämiskohteet kuntalaisten sujuvan arjen ja osallisuuden vahvistamiseksi. Myös lapsiperheköyhyyden vähentämisen toimenpideohjelman mukaisiin tavoitteisiin vastataan tiiviillä monialaisella yhteistyöllä muiden toimijoiden kanssa.

Vammaisten palveluissa jatketaan monipuolisten asumispalvelujen kehittämistä ja kasvatetaan työ- ja päivätoiminnan oma palvelua ostopalvelun sijaan.

Kaikissa toiminnoissa lisätään digitaalisten yhteydenotto- ja yhteydenpitokanavien käyttöä. Toimintamalleja sekä tässä ensilinjassa että paljon palveluja käyttävien asiakkaiden palvelukokonaisuuksissa kehitetään läheisessä yhteistyössä toimialan muiden tulosityksiköiden kanssa yhteen sovitettavien sote-palvelujen varmistamiseksi nykyistäkin paremmin. Palvelujen kehittämisessä huomioidaan ja selvitetään mahdollinen synergiaetu syksyllä käynnistyvässä Länsi-Uudenmaan sote-hankkeessa.

Palvelutuotteet

Tunnusluvut sisältävät tulosityksikön merkittävimmät palvelutuotteet, tuotteiden kokonaiskustannukset sekä suoritamäärien ja yksikköhinnan kehityksen ja tavoitteet vuosina 2019–2021. Palvelutuotteiden sisältö ja laatutaso pidetään vakiona. Suoritamäärien kehityksestä esitetään arvot vuosille 2022–2023.

Terveystoimen käynnit suunnataan erityistä tukea tarvitseville samaan aikaan kun kevyemmän palvelun asiakaskunta siirtyy enenevässä määrin digitaalisten palveluiden piiriin. Lasten perheneuvola- ja kuntoutuspalvelujen resursseja vahvistetaan, yksikkökustannuksessa arvioidaan pientä laskua. Lastensuojelun sijaishuollossa tavoitellaan yksikkökustannuksen laskua järjestämistapamuutoksella. Lapsiperheiden palvelurakennemuutoksella tavoitellaan siirtymää kevyempiin, varhaisvaiheen ja avohuollollisiin palveluihin raskaiden palveluiden sijaan. Aikuisten sosiaalipalveluissa asunnottomuuden ennaltaehkäisyä ja asumisen tukea keskitetään enemmän omaksi kokonaisuudekseen vahvistamalla resurssointia ja yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Toimeentulotuen taso arvioidaan pysyvän vuoden 2020 ennusteen tasolla. Länsi-

Uudenmaan Kulkukeskuksen myötä, vammaispalvelulain mukaiseen kuljetuspalvelun matka-kohtaiset kustannukset laskevat. Vammaisten asumispalveluissa pyritään pitämään yksikkökustannuksen kasvupainetta maltillisena lisäämällä tuetun asumisen osuutta. Vammaisten työ- ja päivätoiminnassa lisätään oman toiminnan käyttöä ostopalvelun sijaan.

Palvelutuotteet 2019-2023 (€)							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	2020-2021 muutos-%	2022	2023
27 PERHE- JA SOSIAALIPALVELUT							
Henkilöstömäärä	1 319	1 320	1 364	1 388	1,8 %	1 412	1 437
Htv	949	973	1 020	1 041	2,1 %	1 059	1 078
Terveystenhoito (ilman YTHS)							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	14 322 506	15 128 035	15 664 140	16 282 444	3,9 %		
- suorite: kontakti	261 903	262 000	206 000	261 550	27,0 %	270 000	270 000
- yksikkökustannus e/kontakti	54,69	57,74	76,04	62,25	-18,1 %		
Lasten perheneuvola- ja kuntoutuspalvelut (ilman perheasiain neuvottelukeskus) *							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	6 796 775	6 957 695	6 831 861	7 435 015	8,8 %		
- suorite: kontakti	36 255	37 400	37 000	40 350	9,1 %	41 157	41 980
- yksikkökustannus e/kontakti	187,47	186,03	184,64	184,26	-0,2 %		
Lasten sijaishuolto							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	43 730 782	41 096 536	44 655 147	43 499 822	-2,6 %		
- suorite: hoitovuorokausi	191 947	184 300	190 774	194 930	2,2 %	190 000	193 000
- yksikkökustannus e/hoitovuorokausi	227,83	222,99	234,07	223,16	-4,7 %		
Lastensuojelun avohuollon tukitoimet *							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	3 966 835	4 675 997	3 666 699	3 737 807	1,9 %		
- suorite: välittömän asiakastyön tuotos	21 131	12 500	18 700	20 510	9,7 %	21 330	21 750
- yksikkökustannus e/suorite	187,72	374,08	196,08	182,24	-7,1 %		
Aikuisosiaali- ja vammaispalvelujen tuettu asuminen							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	4 838 356	4 417 024	5 659 092	5 772 771	2,0 %		
- suorite: asiakas/kk (ka)	460	470	600	610	1,7 %	635	640
- yksikkökustannus e/asiakas/kk (ka)	876,51	783,16	785,99	788,63	0,3 %		
Toimeentulotuki							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	6 018 531	6 602 803	6 373 100	6 373 100	0,0 %		
- suorite: kotitalous	6 730	7 500	7 550	7 535	-0,2 %	7 600	7 650
- yksikkökustannus e/kotitalous	894,28	880,37	844,12	845,80	0,2 %		
Vammaispalvelulain mukainen kuljetuspalvelu							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	11 771 353	10 860 841	10 500 000	11 000 000	4,8 %		
- suorite: yhdensuuntainen matka	331 846	322 000	283 559	326 800	15,2 %	333 041	338 037
- yksikkökustannus e/yhdensuuntainen matka	35,47	33,73	37,03	33,66	-9,1 %		
Vammaisten asumispalvelut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	36 972 987	39 132 977	39 223 241	40 762 732	3,9 %		
- suorite: käyttövuorokausi	236 573	248 107	249 389	253 900	1,8 %	289 812	310 099
- yksikkökustannus e/käyttövuorokausi	156,29	157,73	157,28	160,55	2,1 %		
Vammaisten työ- ja päivätoiminta							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	13 414 708	13 460 118	11 878 810	12 747 598	7,3 %		
- suorite: toimintapäivä	95 691	96 848	79 000	98 000	24,1 %	106 191	109 691
- yksikkökustannus e/toimintapäivä	140,19	138,98	150,36	130,08	-13,5 %		
Muut palvelutuotteet							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	81 737 183	80 567 375	83 470 238	83 757 618	0,3 %		

* tilastointi muuttunut

Muut mittarit 2019-2023							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	2020-2021 muutos-%	2022	2023
- Terveystenhoidon asiakkaita *	76 768	83 200	66 000	83 700	26,8 %	84 000	84 000
- Sosiaali- ja vammais- ja terveyspalveluiden mukaisia asiakkaita							
lapsiperheiden sosiaali- ja vammaispalveluissa **	3 941	3 600	3 000	3 200	6,7 %	3 300	3 400
- Avohuollon lastensuojeluasiakkaita 0-17 v.	2 443	2 450	2 520	2 500	-0,8 %	2 530	2 590
- Lapsiperheiden kotipalvelun asiakkaita **	1 187	1 620	1 000	1 100	10,0 %	1 200	1 300
- Pakolais- ja maahanmuuttajapalvelujen asiakkaita	2 692	2 970	2 900	2 970	2,4 %	2 970	2 970
- Sosiaali- ja kriisipäivystyksen yhteydenottoja	13 847	20 706	15 000	16 080	7,2 %	16 080	16 080
- Vammaispalvelujen asiakkaita **, ***	5 167	5 246	4 400	4 520	2,7 %	4 668	4 761

* sis. päällekkäisyyttä

** ennuste 2020 korjattu

*** tilastointi korjattu

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	19 454	24 720	21 000	21 315	21 635
Toimintamenot	-223 570	-222 918	-231 369	-237 133	-240 166
Toimintakate	-204 116	-198 198	-210 369	-215 818	-218 532
Suunnitelmapoistot	-253	-302	-240	-637	-585
Tilikauden tulos	-204 369	-198 500	-210 609	-216 455	-219 117
Menot euroa/asukas	772	756	772	779	776

Perhe- ja sosiaalipalvelujen tuloarviota on laskettu lähemmäs vuoden 2019 tilinpäätöstä ja vuoden 2020 ennustetta. Tulosityksikön menot kasvavat 8,5 milj. euroa eli 3,8 prosenttia edellisen vuoden talousarviosta. Perhe- ja sosiaalipalveluissa jatketaan ehkäisevien ja asiakkaiden arkiympäristöön vietävien palvelujen lisäämistä raskaiden palvelujen kasvun hillitsemiseksi. Tavoitteena on myös lisätä hillitysti omaa tuotantoa palvelujen yhteensovittamista vaativissa palveluissa sekä lastensuojelun laitoshoidossa. Palvelurakennetta muuttamalla, palvelujen uusilla järjestämistavoilla ja tuottavuutta parantamalla on tavoitteena hillitä kustannuskasvua. Palvelualueiden esimiesten talousosaamiseen panostetaan ja lisätään monituottajamallin hallinnan resursseja runsaasti ostopalveluja käyttäville palvelualueille. Palvelujen tehostamisesta ja varhaisemman tuen laajentumisesta ja monipuolistumisesta huolimatta erityisiä haasteita syntyy kysynnän voimakkaasta lisääntymisestä paljon palveluja tarvitsevien joukossa että vieraskielisten asiakkaiden huomattavasta osuudesta palveluissa. Lisäksi koronapandemia tuottaa epävarmuutta talouden näkymiin.

Investoinnit

Lastensuojelun Auroran vastaanottokodin korvaavan Postipuun lastensuojeluyksikön arvioitu valmistuminen on vuodenvaihteessa 2020-2021. Lasten sijaishuollon ja vammaisten asumispalvelujen oman palvelutuotannon lisäämistä selvitetään.

271 TERVEYDENHOITO

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Äitiys- ja lastenneuvoloiden asiakkaina ovat lasta odottavat perheet ja 0–6-vuotiaat lapset ja heidän perheensä. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja tarjotaan kaikille peruskoulujen opiskelijoille ja heidän vanhemmilleen, lukioiden ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoille. Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista osa on muita kuin espoolaisia. Palvelualueella vahvistetaan mielenterveyden edistämistä sekä hoidetaan lieviä mielenterveysongelmia tutkittuja menetelmiä ja digitaalista tekniikkaa hyödyntäen.

Digitaalisia palveluita kehitetään lisäämällä digitaalista omahoitoa, esitietolomakkeita ja mahdollisuutta etävastaanottoon.

Palvelurakenteen muutos ja vieraskielisten määrän kasvu vaikuttaa työn sisällön muutoksena siten, että palveluun tulee entistä enemmän huoliperheitä ja erityisen tuen palvelujen tarpeessa olevia asiakkaita.

Espoon keskuksen perhekeskus Campuksen valmistelutyötä jatketaan. Kokonaisuuteen kuuluvat yhteisten työmallien ja asiakaskokemusprojektin tuotosten jalkauttaminen. Campuksen on

määrä valmistua tammikuussa 2022. Tällöin kolme neuvola ja neuvoloiden keskitetty ajanvaraus ja neuvonta fuusioituu yhdeksi kokonaisuudeksi muiden lapsiperhepalvelujen kanssa. Lepävaaran alueen sosiaali- ja terveystalouden kartoitustyö on aloitettu. Koronan aiheuttamat vaikutukset tulevat näkymään palvelualueen toiminnassa mahdollisina palveluiden supistamisena. Korona aiheuttaa myös uudenlaista palvelutarvetta.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	190	247	245	249	252
Toimintamenot	-15 840	-16 473	-17 310	-17 672	-18 041
Toimintakate	-15 650	-16 226	-17 065	-17 424	-17 789
Suunnitelmapoistot	-103	-72	-43	-171	-171
Tilikauden tulos	-15 753	-16 297	-17 108	-17 594	-17 959
Menot euroa/asukas	55	56	58	58	58

274 AIKUISTEN SOSIAALIPALVELUT

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Aikuissosiaalityön tavoitteena on kuntalaisten sujuva arki ja osallisuuden mahdollistaminen syrjäytymisuhan ehkäisemiseksi. Asiakkaan, läheisten ja eri alojen ammattilaisten kanssa tehtävää yhteistyötä tiivistetään edelleen vaikuttavaksi palvelukokonaisuudeksi.

Aikuissosiaalityö on mukana tiiviisti 1.1.2021 alkavassa Työllisyyden kuntakokeilussa. Työllisyyspalveluiden kanssa rakennetaan selkeät asiakasprosessit erityisesti pitkäaikaistyöttömien ja vaikeassa työmarkkinatilanteessa olevien kuntalaisten osalta. Yhteisen työskentelyn rakenteet ja tavoitteet määrittyy syksyn 2020 aikana. Aikuissosiaalityön sosiaalialan ammattilaisen vastaanottoja terveysasemilla jatketaan ja niiden kokemuksia hyödynnetään valmisteltaessa tulevaisuuden sote –keskusta. Lapsiperheköyhyyden vähentämisen toimenpideohjelman mukaisesti tavoitteisiin vastataan tiiviillä monialaisella yhteistyöllä muun muassa lapsiperhepalveluiden kanssa.

Valtioneuvoston ohjelmaan asunnottomuuden puolittaminen vuoteen 2023 mennessä osallistutaan syksyllä 2020 laaditun Espoon oman asunnottomuuden puolittamissuunnitelman mukaisesti. Keskeisinä tavoitteina on ennaltaehkäisevien toimenpiteiden kehittäminen. Kehittäminen kohdistuu muun muassa talousneuvonnan ja asumisneuvonnan kehittämiseen osana ns. monialaista asumistaloussosiaalityötä. Tilapäismajoituksen kestoa lyhennetään kehittämällä majoituksen aikaista tukipalvelua. Haasteena on kohtuuhintaisten asuntojen puute.

Vaikka pakolais- ja maahanmuuttajapalveluiden asiakkaita siirtyy tasaisesti muihin palveluihin, kuten aikuissosiaalityöhön, on uusien asiakkaiden virta pakolais- ja maahanmuuttajapalveluihin pysynyt melko tasaisena. Vuonna 2020 tammi-heinäkuussa uusien asiakkaiden määrä on ollut suurempi kuin pois siirtyneiden asiakkaiden määrä samana ajankohtana. Uudet asiakkaat maahanmuuttajapalveluihin tulevat erityisesti perheen yhdistämisen ja maan sisäisen muuton seurauksena.

Heinäkuussa 2020 tuli voimaan lakimuutos, jonka mukaisesti yksin maahan tulleiden nuorten jälkihuollon yläikäraja nostettiin 25 vuoteen. Tämä on laajentanut jälkihuollon tarjoamaa palvelua. Vailla laillista oleskeluoikeutta elävien asiakkaiden määrä on kasvanut edelleen ja heille järjestetään kiireellistä sosiaalihuollon palvelua. Hätmajoitusta em. kohderyhmälle on tarjottu

kaupungin omana toimintana toukokuusta 2020 alkaen. Espoo järjestää edelleen ryhmäkodissa alaikäisten ilman huoltajaa tulleiden turvapaikanhakijoiden vastaanottoa toimintaa sekä perheryhmäkotiasumista oleskeluluvan saaneille nuorille.

Vuoden 2021 aikana jatketaan tiivistä yhteistyötä ja toimintamallien kehittämistä järjestöjen kanssa vuoden 2020 aikana erityisesti korona -tilanteessa saatujen kehittämistarpeiden pohjalta. Pandemia -aika on nostanut esiin järjestöjen erittäin tärkeän roolin niin ruoka-avun kuin kasvomaskienkin jaon myötä. Laurean ammattikorkeakoulun kanssa on tavoitteena luoda uudenlaista monialaista palvelua ruoka-avun yhteyteen.

Länsi-Uudenmaan sosiaali- ja kriisipäivystyksen yhteistyöstä yhdeksän muun kunnan kanssa saatuja kokemuksia hyödynnetään myös muiden palveluiden kehittämisessä. Läheis- ja perheväkivallan ehkäisytyötä tekevä Omatila siirtyi aikuisten sosiaalipalveluihin 1.8.2020 ja vuonna 2021 jatketaan palvelun kehittämistä monialaisemmaksi palveluksi.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	12 884	17 153	13 200	13 398	13 599
Toimintamenot	-29 789	-30 784	-32 889	-33 578	-34 279
Toimintakate	-16 905	-13 631	-19 689	-20 180	-20 680
Suunnitelmapoistot	-70	-58			
Tilikauden tulos	-16 975	-13 690	-19 689	-20 180	-20 680
Menot euroa/asukas	103	104	110	110	111

275 VAMMAISTEN PALVELUT

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Vammaispalvelulain mukaisia palveluja käyttää 1,8 prosenttia ja kehitysvammalain perusteella järjestettäviä palveluja 0,34 prosenttia espoolaisesta väestöstä. Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen asiakkaista 64 prosenttia on 65 vuotta täyttäneitä. Kuitenkin kehitysvammalain palvelujen asiakkaiden nuori ikärakenne näkyy lisääntyvässä asumisen ja päiväaikaisen toiminnan palveluissa: 50 prosenttia kehitysvammalain palvelujen asiakkaista on alle 25-vuotiaita. Nuoret kehitysvammaiset muuttavat aiempaa aikaisemmin lapsuudenkodeistaan itsenäiseen asumiseen ja tarvitsevat asumispalvelujen rinnalla usein myös muita tukipalveluja.

Vammaisten ihmisten asumisen tuen tarpeisiin vastataan kehittämällä monipuolisia asumispalveluja. Tuetun asumisen osuutta kasvatetaan suhteessa tehostettuun palveluasumiseen. Kehitysvammaisten pitkäaikaisen laitoshoidon viimeiset asiakkaat muuttavat uusiin tehostetun palveluasumisen yksiköihin loppuvuonna 2020. Kevyemmän, tuetun asumisen osuus asumispalveluista kasvaa palvelutarpeen arviointien ja uusien tukimuotojen kautta. Tehostetun palveluasumisen tarpeen arvioidaan kasvavan kuitenkin edelleen vuosittain.

Omana palveluna tuotetun työ- ja päivätoiminnan asiakasmäärää on tarkoitus kasvattaa palveluja porrastamalla ja palvelun sisältöä monipuolistamalla. Asiakkaille tarjotaan myös kerhotoimintaa sekä etäpäivätoimintaa. Lisäämällä omaa työ- ja päivätoimintaa, ostettavan palvelun tarve vähenee.

Länsi-Uudenmaan Kulkukeskus aloittaa toimintansa loppuvuonna 2020. Kulkukeskuksen ennakoidaan vaikuttavan kustannuksia laskevasti kuljetusten uuden hankinnan ja palvelun

paremman hallinnon myötä. Muiden Länsi-Uudenmaan yhteisten palvelujen ja hankintojen valmistelua jatketaan. Sote-valmistelun yhteydessä arvioidaan myös Uusimaa-tasoisesti tuotettavien vammaisten palvelujen tarvetta ja järjestämistä.

Vammaissosiaalityötä kehitetään mm. sosiaali- ja terveystoimen yhteisissä hankkeissa kuten perhekeskuksen toimintamallien ja paljon palveluja tarvitsevien prosesseja kehittämällä. Asiakaita kannustetaan sähköiseen asiointiin (OmaOlo, sähköiset hakemukset, chat-neuvonta) ja hallinnollista työtä vähennetään (henkilökohtaisten avustajien työnantajien tunti- ja sesyöttö, laskutuksen automatisaatio).

Talous

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	3 255	3 033	3 000	3 045	3 091
Toimintamenot	-94 337	-93 610	-95 708	-97 769	-98 226
Toimintakate	-91 082	-90 577	-92 708	-94 724	-95 135
Suunnitelmapoistot	-48	-26			
Tilikauden tulos	-91 130	-90 603	-92 708	-94 724	-95 135
Menot euroa/asukas	326	317	319	321	317

276 PERHE- JA SOSIAALIPALVELUJEN HALLINTO

Talous

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	20	5	5	5	5
Toimintamenot	-4 700	-4 909	-4 807	-4 908	-5 011
Toimintakate	-4 681	-4 904	-4 802	-4 903	-5 006
Suunnitelmapoistot	-4	-5	-3	0	0
Tilikauden tulos	-4 684	-4 909	-4 805	-4 903	-5 006
Menot euroa/asukas	16	17	16	16	16

Perhe- ja sosiaalipalvelujen hallinnon kustannuksissa on tulosityksikön yhteisiä menoja.

278 LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINTIPALVELUT

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Palvelualueen palvelut kohdentuvat perheen arjen sujumisen, perheen vuorovaikutussuhteiden ja vanhemmuuden tukemiseen. Lisäksi tarjotaan tukea lapsen kehityksellisiin haasteisiin. Lapsen näkökulma on keskiössä kaikessa toiminnassa.

Kehittämisen ja tehostamisen painopisteenä on Perhekeskus-toimintatavan jalkauttaminen alueellisesti ja sen avulla oikea-aikaisen ja vaikuttavan palvelun järjestäminen kuntalaisille. Yhteisten toimintatapojen vakiinnuttamisen lisäksi panostetaan asiakassegmentoinnin pohjalta tehtävään monikanavaiseen palvelutuotantoon. Erityistä huomiota kiinnitetään paljon palvelua

tarvitsevien asiakkaiden tukemiseen ja toisaalta etävällein toteutettaviin palveluihin ja kuntalaisille tuotettaviin omahoito- ja ohjausmateriaaleihin.

Ostopalvelujen ja talouden seurantaan sekä esimiesten talousosaamisen vahvistamiseen kiinnitetään erityishuomiota.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	166	260	250	254	258
Toimintamenot	-14 121	-15 296	-16 435	-16 782	-17 135
Toimintakate	-13 955	-15 036	-16 185	-16 528	-16 877
Suunnitelmapoistot		0	-37	-149	-149
Tilikauden tulos	-13 955	-15 036	-16 223	-16 678	-17 027
Menot euroa/asukas	49	52	55	55	55

279 LAPSIPERHEIDEN ERITYISPALVELUT

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Lapsiperheiden erityispalvelujen tehtävänä on tarjota apua espoolaisille lapsiperheille, jotka tarvitsevat erityistä tukea arjen hallinnassa tai vanhemmuudessaan. Lapsiperheiden erityispalveluja ovat lastensuojelu eli sosiaalityö ja avo-, sijais- ja jälkihuollon palvelut sekä lastenpsykiatrinen yksikkö.

Lastenpsykiatrinen hoitopolku on uudistettu yhteistyössä HUS lastenpsykiatrian kanssa ja uuden toimintavan käyttöönotto jatkuu 2020. Ryhmätoimintaa kehitetään Cool Kids- mallin mukana, johon järjestetään koulutusta henkilökunnalle syksyllä 2020.

Lastensuojeluasiakkaiden kokonaismäärä pysyy lähes samana, vaikka asiakkaiden osuus hiukan laskee suhteutettuna samanikäiseen väestöön. Huostaanottojen määrä laski vuonna 2019 edelliseen vuoteen verrattuna. Huostaanotot ovat laskussa vuonna 2020, mutta tähän voi vaikuttaa korona-aika, jolloin hallinto-oikeus ei järjestänyt huostaanottohakemusten suullisia käsittelyjä. Lastensuojelussa osallistutaan STM-rahoitteeseen lastensuojelun monitoimijaiseen kehittämiseen. Hankkeen puitteissa jatketaan systemisen lastensuojelun toimintamallia suhdeperustaisen työn vahvistamiseksi. Jälkihuollon ikärajan nouseminen 21 vuodesta 25 ikävuoteen vaatii lastensuojelun jälkihuollon resurssitarkastelun lisäksi myös uutta sisällöllistä kehittämistä. Lastensuojelun palveluissa on vahvistettu omaa toimintaa ja tätä työtä jatketaan sekä kehitetään yhteistyötä ostopalvelujen kanssa. Oman toiminnan lisääminen sijaishuollossa on parhailaan selvittelyssä. Sijaishuollon asiakasohjauksessa aloitetaan kehittämishanke syyskuussa, jolla tavoitellaan kustannussäästöjä sijaishuollon ostopalveluissa. Talouden seuraaminen on kehittämisen kohteena kaikissa palveluissa.

Lapsiperheiden erityispalvelujen onnistuminen tavoitteissaan edellyttää vahvistuvaa yhteistyötä toisten lasten, nuorten ja perheiden palvelujen kanssa sekä aikuisille suunnattujen palvelujen kanssa. Tätä vahvistetaan osallistumalla yhteiseen kehittämiseen muun muassa perhekeskus-kontekstissa.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	2 936	4 023	4 300	4 365	4 430
Toimintamenot	-63 598	-61 847	-64 221	-66 424	-67 474
Toimintakate	-60 662	-57 824	-59 921	-62 060	-63 044
Suunnitelmapoistot	-28	-141	-157	-317	-265
Tilikauden tulos	-60 690	-57 965	-60 077	-62 377	-63 309
Menot euroa/asukas	220	210	214	218	218

29 SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMEN ESIKUNTA

Toimialan esikunta tukee ja edistää toimialan strategista johtamista, kehittämistä, digitalisointia, päätöksentekoa, viestintää, hyvää hallintoa, yhtenäisyyttä, seutuyhteistyötä sekä tuottaa toimialalle keskitettyjä asiantuntijapalveluita.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	38	119	50	51	52
Toimintamenot	-9 339	-11 499	-10 485	-10 752	-10 912
Toimintakate	-9 301	-11 380	-10 435	-10 701	-10 861
Suunnitelmapoistot	-74	-146	-109	-150	-250
Tilikauden tulos	-9 374	-11 526	-10 544	-10 851	-11 111
Menot euroa/asukas	32	39	35	35	35

290 TOIMIALANJOHTO JA TOIMIALAN YHTEISET

Tehtäväalueeseen sisältyvät mm. toimialajohtaminen, toimialan valmiussuunnittelu sekä varautuminen määrättyihin yhteisiin menoihin. Länsi-Uudenmaan sote-hankkeet (Tulevaisuuden sote-keskus ja Sote-rakennemuutos) tulevat sisältymään myös vuoden 2021 talousarvioon.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	3	0			
Toimintamenot	-1 950	-2 559	-1 996	-2 042	-2 085
Toimintakate	-1 947	-2 559	-1 996	-2 042	-2 085
Suunnitelmapoistot	-59	-118	-99	-150	-250
Tilikauden tulos	-2 005	-2 677	-2 095	-2 192	-2 335
Menot euroa/asukas	7	9	7	7	7

293 TALOUS JA HALLINTO

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Tehtäväalueelle sisältyvät talous- ja hallintojohtajan, lautakunnan, jaoston, neuvostojen sekä talous-, henkilöstö-, laki- ja asiakkuus- sekä asiakasmaksuyksiköiden menot. Lisäksi menoihin sisältyvät koko toimialan työsuojeluvaltuutetut, pääluottamusmiehet ja järjestöavustukset.

Talouden ja hallinnon tulosalue vastaa toiminnan ja talouden suunnittelusta ja seurannasta sekä muista hallintopalveluista, mm. yhteisten prosessien ja toimintamallien noudattamisesta ja kehittämisestä, asiamiestoiminnasta, ruotsinkielisten palvelujen koordinoinnista, päätöksenteon valmistelun laadusta ja ohjeistuksesta, juridisen tuen järjestämisestä, johdon tuesta henkilöstöstrategian toteuttamisessa sekä henkilöstövoimavaran ja työhyvinvoinnin hallinnassa ja kehittämisessä, yksilöasioiden jaoston prosessista, johdon raportoinnin kehittämisestä sekä asiakasmaksuprosesseista.

Tulosalue jatkaa työtä johtamisen tuen kehittämiseksi sekä tulosalueen vastuulla olevien prosessien uudistamiseksi sujuvimiksi ja siten, että taloudellinen kestävyys ja toimialan tuottavuus paranisivat.

Talouden ja hallinnon tulosalueen johdolla on vuoden 2020 aikana edistetty sosiaali- ja terveystoimen tietojohdantamista automatisoimalla tietotuotannon prosesseja erillisessä projektissa. Työtä jatketaan niin linjaorganisaatiossa kuin osallistumalla sote-rakenneuudistuksen tietojohdantamisen hankekokonaisuuden valmisteluun vuoden 2021 aikana. Tulosalue on lisäksi toimialan edustajana useissa kaupunkitasoisissa uudistushankkeissa, mm. kaupunkitasoisen johtamisen ja talousohjauksen järjestelmä uudistuksen (ns. JoTo-projekti) valmistelussa. Tietotuotantoa ja johdon raportointia on kehitetty myös osana palveluiden tuotteistamisen ja vaikuttavuuden kehittäminen (PATU2) -projektia.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	12	65	20	20	21
Toimintamenot	-5 329	-5 626	-5 888	-6 054	-6 135
Toimintakate	-5 317	-5 561	-5 868	-6 034	-6 115
Suunnitelmapoistot	-15	-27	-10	0	0
Tilikauden tulos	-5 332	-5 588	-5 878	-6 034	-6 115
Menot euroa/asukas	18	19	20	20	20

296 KEHITTÄMINEN

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Sosiaali- ja terveystoimen esikunnassa kehittämisen tulosalue tukee toimialan strategiatyötä ja tavoitteiden johtamista toiminnan kautta tuloksiksi. Sovellamme kehittämisen johtamisessa ns. Lean-oppia, jossa keskeistä on mm. asiakaskeskeisyys, henkilöstön kunnioittaminen, jatkuva parantaminen, sujuvat prosessit, virtauksen parantaminen ja hyvä laatu.

Kehitysprojekteja ohjataan ja priorisoidaan toiminnan tarpeista lähtien hyödyntäen yhteistä projektisalkkua. Salkussa on kaikki ICT:tä sisältävät projektit ja myös muut merkittävät kehityskohdeet. Myös asiakastietojärjestelmien ylläpito ja käytön tuki koordinoidaan esikunnan toimesta.

Esikunnan kehittämisen tulosalue koordinoi potilasturvallisuuden kehittämistä, riskien tunnistamista, raportointia ja vakavien tapahtumien tutkintaa. Sekä sosiaali- ja terveysministeriö on velvoittanut toimijoita tekemään omavalvontasuunnitelman, joka ohjaa toiminnan kehittämistä paikallisesti. Espoon sosiaali- ja terveystoimen omavalvontasuunnitelmat on tehty lain edellyttämällä tasolla kaikissa yksiköissä, ne päivitetään vuosittain ja julkaistaan Espoon avoimilla verkkosivuilla.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koordinoidaan yhteistyössä kaupungin muiden toimialojen ja paikallisten järjestöjen kanssa.

Kehittämistoiminnan rakenne ja organisaatio arvioidaan vuoden 2021 aikana.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	23	54	30	30	31
Toimintamenot	-2 060	-3 315	-2 602	-2 656	-2 692
Toimintakate	-2 037	-3 261	-2 572	-2 625	-2 661
Tilikauden tulos	-2 037	-3 261	-2 572	-2 625	-2 661
Menot euroa/asukas	7	11	9	9	9

SIVISTYSTOIMI

SIVISTYSTOIMI

SIVISTYSTOIMEN TARINA

Espoo on sivistyskaupunki. Kotikaupungissamme jokainen kokee olevansa merkityksellinen, kuuluvansa yhteisöön ja voivansa vaikuttaa. Varmistamme tulevaisuudessa tarvittavat taidot ja osaamisen kaikille. Tarjolla on mahdollisuuksia kasvaa, oppia ja kehittyä, ylläpitää terveyttään ja hyvinvointiaan sekä osallistua ja harrastaa. Sivistyspalveluiden avulla asukkaat voimaantuvat, kiinnittyvät osaksi sekä yhteisöä että yhteiskuntaa. Eriarvoistuminen vähenee.

Sivistyspalvelut ovat avainasemassa, kun luomme kestäväällä tavalla toimivaa yhteiskuntaa. Kestävän kehityksen periaate näkyy kaikessa toiminnassamme.

Yhdessä tehden ja rohkealla johtamisella luomme sivistyskaupungin.

Toimintaympäristö

Espoo on elinvoimainen ja voimakkaasti kasvava kaupunki. Erityisesti vieraskielisten väestökasvu on nopeaa. Kaupunki on kulttuurisesti moninainen. Ruotsinkielisyys on osa espoolaista historiaa, nykypäivää ja tulevaisuutta. Espoossa on korkea koulutus- ja tulotaso ja pääosa asukkaista kokee hyvinvointinsa ja elämänlaatunsa hyväksi.

Sivistyspalveluiden tarjonnassa otamme huomioon, että osa asukkaista ei pärjää ilman toimeentulotukea ja lapsiperheköyhyys ja alueiden segregatio alkavat näkyä myös Espoon arjessa. Keskiössä ovat kaupungin riittävä ja tasalaatuinen palvelutuotanto, kustannustehokas toiminta sekä maahanmuuttajien kotoutuminen.

Kaikkien sivistyskaupunki

- Sisältörikas ja merkityksellinen arki
  - Sivistyspalvelumme tukevat yksilön ja yhteisön kokonaisvaltaista hyvinvointia ja käynnistävät hyvän kierteen. Ne on helppo löytää ja kynnys niihin osallistumiseen on matala. Digitaalisuus edistää palveluidemme laatua, saavutettavuutta ja kustannustehokkuutta. Sivistyspalveluita tarjotaan monikäyttöisissä tiloissa kaupungin kaikilla omaleimaisilla suuralueilla.
- Kaikki mukana
  - Tarjoamme mahdollisuuksia kohtaamisiin, yhdessä tekemiseen ja yhteisöllisyyden vahvistamiseen. Palvelujemme painopiste on voimaannuttamisessa ja yhdenvertaisuuden lisäämisessä. Moninaisuus on arvokas osa espoolaista arkea ja otamme sen huomioon palveluiden järjestämisessä. Yhdessä olemme enemmän.
- Yhdessä ja kumppanina
  - Voimavaramme on aktiivinen espoolainen. Asukkaat ja kumppanit osallistuvat palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen.

Oppiva sivistyskaupunki

- Menestyksen perusta
  - Oppiminen ja vankka osaaminen ovat menestyksemme kivijalka. Kaikilla on mahdollisuus kasvaa ja oppia omaan parhaimpaansa.

- Sujuva oppimispolku
  - Oppiminen jatkuu koko ihmisen elinkaaren ajan. Varmistamme sujuvan oppimispolun varhaiskasvatuksesta kouluun, kouluasteelta toiselle ja työelämään. Työikäisille ja senioreille tarjoamme mahdollisuuksia pysyä pitkään aktiivisina espoolaisina.
- Moninaiset oppimisympäristöt
  - Oppimisen ilo kasvaa innostavissa ja turvallisissa ympäristöissä, yhdessä toisten kanssa ja moninaisia menetelmiä hyödyntäen. Oppimista tapahtuu kaikkialla. Koko kaupunki toimii oppimis- ja kasvu-ympäristönä.

Elinvoimainen sivistyskaupunki

- Luovaa ja liikkuvaa
  - Tarjoamme espoolaisille monipuolisia kulttuurin ja liikunnan palveluja ja elämyksiä.
  - Kulttuuri ja taide ovat läsnä espoolaisessa identiteetissä, asukkaiden arjessa ja fyysisessä kaupunkiympäristössä.
  - Kasvatamme lapsia ja nuoria liikkumiseen, kannustamme työikäisen väestön liikunnallista elämäntapaa ja tuemme ikäihmisten omatoimisuuden säilyttämistä. Luomme edellytyksiä huippu-urheilulle.
- Vetovoimaa
  - Oppiminen, kulttuuri, liikunta ja muut palvelumme luovat kaupunkiin positiivista hyrinää. Ne vahvistavat kaupungin ja kaupunkilaisten elinvoimaa ja ovat koko kaupungin vetovoimatekijä.

Innovatiivinen sivistyskaupunki

- Luovuus arjessa
  - Mahdollistamme innovatiivisia ratkaisuja ja toimimme luovasti. Tuemme kaupunkilaisten aktiivisuutta.
- Rohkeus kokeilla
  - Olemme edelläkävijä sivistyspalveluiden kehittämisessä. Kokeilemme ja kehitämme ennakkoluulottomasti uusia toimintatapoja. Innostunut asukas ja henkilöstö kehittävät jatkuvasti itseään ja työtään.
- Aktiivinen kansainvälinen toimija
  - Olemme aktiivinen ja verkottuva, kansainvälisesti tunnettu toimija. Opimme muilta ja toivotamme muut tervetulleiksi oppimaan meiltä. Arjen kansainvälisyydellä mahdollistamme espoolaisten kasvua, kehittymistä ja hyvinvointia.

Sivistystoimen valtuustokauden ja vuositason tavoitteet

Taulukossa kaupunkiyhteiset tulostavoitteet on merkitty **lihavoidulla kursivilla** ja tulostavoitteet **lihavoinnilla**.

Sivistys ja hyvinvointi

Päämäärä: Espoo on sivistyksen kärkikaupunki Suomessa. Espoolaiset ovat aktiivisia ja oma-toimisia huolehtien itsestään, läheisistään ja lähiympäristöstään. Kukaan ei jää tukea vaille, mikäli voimat eivät riitä. Itsenäinen Espoo järjestää, tuottaa ja kehittää palveluja asukaslähtöisesti yhteistyössä kumppaneiden kanssa ja huolehtii lähiympäristöstä yhteistyössä kuntalaisten kanssa. Palveluvalikoima muodostaa ennaltaehkäisevien, terveys- ja hyvinvointierojen kaventa-
vien, varhaisen puuttumisen, kuntalaisten omatoimisuutta tukevien ja asiakkaan valinnanvapautta lisäävien palvelujen kokonaisuuden.

Valtuustokauden tavoite	Tulostavoite / tavoite	Mittari / arviointikriteeri	Lähtöarvo
<p>Varhaiskasvatus on laadukasta ja varhaiskasvatuksen osallistumistas-aste nousee.</p>	<p>Varhaiskasvatuksen osallistumistasetta nostamalla parannetaan lasten oppimisvalmiuksia ja luodaan jatkumoa tuen tarpeisiin vastaamisessa varhaiskasvatuksesta opetukseen.</p>	<p>Varhaiskasvatuksessa olevien lasten osuus vastaavan ikäisestä väestöstä ikäluokittain (%).</p> <p>Tavoitearvo: > vuoden 2020 arvo</p>	<p>Valmistuu myöhemmin</p>
<p>Espoon oppimistulokset ovat Suomen parhaat.</p>	<p>Espoon oppimistulokset ovat Suomen parhaat (olemassa olevilla mittareilla)</p>	<p>Peruskoulut:</p> <p>M1: Karvin A-englannin pitkittäisarviointi, 9. lk (suko ja svebi)</p> <p>M2: Karvin Matematiikan oppimistulosten arviointi, 9. lk (suko ja svebi)</p> <p>M3: Karvin Suomen kielen (finska) pitkittäisarviointi, 9. lk (svebi)</p> <p>M4: Karvin oppimistulosten pitkittäisarviointi, 3. lk (suko ja svebi)</p> <p>Tavoitearvot M1-M4: Espoon tulos on kansallista kärkeä.</p> <p>2. aste:</p> <p>M3: Yo-kirjoitusten tulokset.</p> <p>Lähtöarvo: Vuoden 2020 luku</p> <p>Tavoitearvo: Espoon keskiarvo suurempi kuin koko maan keskiarvo</p>	<p>Peruskoulut:</p> <p>M1-M4: Karvin oppimistulosten kys. arvioinnit tehdään ensimmäistä kertaa.</p> <p>2. aste:</p> <p>M3: Yo-kirjoitusten tulokset: Kevään 2020 pakollisten yo-kokeiden arvosanojen keskiarvo: Espoo 4,86 (12 lukiota, suom. ja ruots.), 2020 koko maa 4,37.</p>
<p>Espoo on kansainvälisten päiväkotien ja koulujen edelläkävijä.</p>	<p>Kansainvälisyyttä on edistetty Sivistystoimen kansainvälisyys- ja globaalikasvatusohjelman 2019-2021 mukaisesti kustannustehokkailla tavoilla.</p>	<p>Kotikansainvälisyyden ja virtuaalisten yhteistyökeinojen laajempi hyödyntäminen lasten ja nuorten kansainvälisyyspolulla.</p>	

<p>Koulutustakuu toimii, koulupudokkuutta sekä lasten ja nuorten syrjäytymistä vähennetään.</p>	<p>Eriytymiskehitystä ja syrjäytymistä on ehkäisty oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointia tukien.</p> <p>(hyte)</p>	<p>M1: Lukiokoulutuksen keskeyttäneiden %-osuus lv 2020-21.</p> <p>Tavoitearvo <1,7 % (negatiivinen keskeyttäminen)</p> <p>M2: 2. asteen opiskelupaikkaa vailla jääneiden määrä. Kaikille ilman paikkaa jääneille on tarjottu jatkopaikkaa (valmistava koulutus)</p> <p>Tavoitearvo: 100%</p> <p>M3: Kaikille peruskoulun päättäneille alle 18-vuotiaille tarjottu koulutus-, lisäopetus- ja työpajapaikat.</p> <p>Tavoitearvo: 100%</p> <p>M4: KULPSiin osallistuneiden määrä.</p> <p>Tavoitearvo: >2020 arvo</p> <p>M5: Kulttuurikurkkaukseen osallistuneiden määrä</p> <p>Tavoitearvo: >2020 arvo</p>	<p>M1: 1,7% (negatiivinen keskeyttäminen)</p> <p>M2: 100%</p> <p>M3: 100%</p> <p>Loput lähtöarvot M4 ja M5 valmistuvat myöhemmin.</p>
<p>Lisätään espoolaisten lapsi- ja perhepalveluiden toimivuutta.</p>	<p>Siton palvelut saavutetaan ja kumppanuuksista huolehditaan</p>	<p>M1: Kouluterveyskysely</p> <p>(Harrastaa jotakin vähintään yhtenä päivänä (alakoulu) / kerran (yläkoulu ja lukio) viikossa, %)</p> <p>Tavoitearvo: >2019</p> <p>M2: Maksuton harrastaminen:</p> <ul style="list-style-type: none"> •keskiviikkoiltapäivien toiminnan osallistumiskerrat (Liinu) •Kirjastojen ja Auroran harrastusryhmien määrä (kulttuuri) <p>M3: Taiteen perusopetuksen osallistujamäärä/vapaapaikkojen määrä</p> <p>Tavoitearvot M2-M3 >2020 arvo.</p>	<p>M1: Kouluterveyskysely 2019</p> <ul style="list-style-type: none"> • 4-5. lk, 92,3 % • 8-9. lk, 96,8 % • lukio, 97,6 % <p>Lähtöarvot M2 ja M3 valmistuvat myöhemmin.</p>

<p>Nostetaan maa- hanmuuttajien koulutusastetta, sujuvoitetaan ko- toutumista ja työllistymistä.</p>	<p>Eri kieli- ja kulttuuriryhmien lasten ja nuorten osallistumisaste kasvaa kotoutumista ja työllisyyttä edistäen.</p>	<p>M1: Vieraskielisten alle 3-vuotiaiden sekä 3-5-vuotiaiden lasten osallistumisaste varhaiskasvatukseen (osa- tai kokopäiväinen varhaiskasvatus). Vieraskielisten 6-vuotiaiden lasten osallistumisaste esiopetukseen tai valmistavaan opetukseen.</p> <p>Tavoitearvo: >vuoden 2020 arvo.</p> <p>M2: Perusopetuksen päättötodistuksen saaneiden S2-oppilaiden %-määrä</p> <p>M3: Vieraskielisten opiskelijoiden osuus lukiolaisista.</p> <p>Tavoitearvo: > 10 %</p> <p>M4: Luva-opiskelijoiden määrän kasvu.</p> <p>Tavoitearvo: > 12 opiskelijaa</p> <p>M5: Niiden Ohjaamotalon vieraskielisten asiakkaiden %-määrä, jotka sijoittuivat työhön tai työllistämistä edistäviin toimenpiteisiin.</p> <p>Tavoitearvot M2 ja M5 >vuoden 2020 arvo.</p>	<p>M2: Kaikista 9.-luokkalaisista S2-oppilaista 97,4 % sai päättötodistuksen</p> <p>M3: 9,6 %</p> <p>M4: Luva-opiskelijoiden määrä 20.9.2020 tilanteen mukaan 18.</p> <p>Lähtöarvot M1 ja M5 valmistuvat myöhemmin.</p>
--	---	---	--

Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit koko osa-alueella:

- Varhaiskasvatuksen osallistumisaste ei nouse kasvavan työttömyyden ja huoltajien koronapelkojen takia
- Tavoitteiden toteuttaminen edellyttää, että henkilöstöllä on varhaiskasvatuksen tehtäviin soveltuva koulutus. Kelpoisuusehdot täyttävän henkilöstön rekrytointi on haasteellista, mikä saattaa heikentää mahdollisuuksia toteuttaa tavoitteita kattavasti.

Talous, henkilöstö ja johtaminen

Päämäärä: Toimimme edelläkävijänä kunnallisten palvelujen, niiden tuottavuuden ja vaikuttavuuden parantamisessa. Osaavana ja uudistuskykyisenä henkilöstönä järjestämme, tuotamme ja kehitämme palveluja sekä niiden laatua, kustannusvaikuttavuutta ja tuottavuutta. Johtaminen, esimiestyö ja työtyytyväisyys kehittyvät ja ovat hyvällä tasolla. Tasapainotamme kaupunkikonsernin talouden ja käänämme velkamäärän laskuun. Nostamme investointien omarahoitusosuuden sataan prosenttiin. Kaupungin organisaatio kehittyy ja vastaa toimintaympäristön muutokseen.

Valtuustokauden tavoite	Tulostavoite / tavoite	Mittari / arviointikriteeri	Lähtöarvo
Espoon talous on tasapainossa ja Espoon verotaso pysyy maltillisena. Konsernin lainakanta (pl. Espoon Asunnot ja HSY) kääntyy laskuun valtuustokauden lopulla.	Toimintakatteen alijäämä on enintään Taloudellisesti kestävä Espoo-ohjelman ja talousarvion mukainen.	Toimintakatteen alijäämä eli nettomenot	-773 milj. euroa
	Palvelutuotannon tuottavuus paranee vähintään 2,0 % peruspalvelujen hintaindeksin muutos huomioiden.	Käyttösuunnitelman mukaisesti toteutuvat patu-tuotteet ja niiden osuus toimialan toimintamenoista. TakE-ohjelman toimeenpano: Patu2-palvelutuotteistuksen perusteella tehdyt muutokset palvelujen järjestämistavassa tai kanavassa tuottavuuden kehittämiseksi.	
	Henkilötöiden tuottavuus paranee 1,0 %.	Oman ja vuokratyövoiman henkilötöiden määrän muutos yhteensä suhteessa asukasmäärän muutokseen (tai alemmalla organisaatiotasolla suoritelmäärään).	Valmistuu myöhemmin
Espoon johtaminen ja arki sujuu. Työhyvinvointi paranee ja sairaspotilaat vähenevät.	Henkilöstön kokemus työhyvinvoinnista ja työn sujumisesta on hyvä.	Henkilöstökyselyn työnantajan suosittelemuus (tavoitearvo yli 70).	Kunta10 (2018), työnantajan suosittelemuus 81,6 % vastaajista (SITO). Uusi, kaupungin oma kyselytyökalu otetaan käyttöön v. 2021.

	<p>Terveysperusteiset poissaolot vähenevät 10 % edellisen vuoden vastaavan ajankohdan tasosta.</p>	<p>Terveysperusteisista poissaoloista aiheutuva kuorma päivää per henkilö. (Terveysperusteisiin poissaoloihin kuuluvat palkalliset ja palkattomat sairaspöissaolot, kuntoutustuki, työ- ja työmatkatapaturmiin liittyvät poissaolot.)</p>	<p>Terveysperusteisten poissaolojen kuorma ajanjaksolla 1-6/2020 oli 15,9 pv/htv.</p>
--	--	---	---

Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit koko osa-alueella:

- Digitavoitteet eivät toteudu aikataulussa, kustannukset ylitetään ja riittäviä resursseja ei saada
- Vaikeus yhteensovittaa osin ristiriitaisen tavoitteenasettelun eri näkökulmia
- Joidenkin koulu- tai päiväkotitilojen heikko kunto ja vähäinen tilareservi alueella aiheuttaa sen, että lähipalvelut eivät toteudu lähellä ja koulu tai päiväkoti joutuu kalliiseen hätäväistöön.

Toiminnan painopisteet talousarviovuodelle

Lasten ja nuorten sekä vieraskielisten määrä kasvaa taloussuunnittelukaudella. Varhaiskasvatuskäisten lasten määrän kasvu pysähtyy tilapäisesti vuosiksi 2021 ja 2022, mutta samanaikaisesti nousee varhaiskasvatuksen osallistumisaste aiheuttaen palvelujen tarpeen kasvun jatkumisen. Samanaikaisesti myös erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten osuus kasvaa. Varhaiskasvatuksessa lasten erilaisiin kasvun, kehityksen ja oppimisen tuen tarpeisiin vastataan ja tuen tarpeen syntymistä ehkäistään panostamalla ennakoiviin työtapoihin.

Sivistystoimen yksiköt rakentavat yhdessä ehyttä oppimispolkua varhaiskasvatuksesta perusopetuksen kautta aina toiselle asteelle saakka. Kouluissa kehitetään erityisesti oppilashuollon ohjausta, vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta. Sekä kaupungin itsensä tuottamat että kumppaneiden tuottamat palvelut liikunnan, nuorison ja kulttuurin osa-alueilla tukevat sekä nuorten että aikuisväestön hyvinvointia ottaen huomioon myös kasvavan kulttuurien monimuotoisuuden.

Espoon yleissivistävän koulutuksen yhtenä kehittämiskohteena on oppimispolun jatkumisen turvaaminen lukiosta korkeakouluihin. Opiskelijoiden mahdollisuuksia suorittaa kursseja toisesta lukiosta tai Aalto-yliopistosta edistetään.

Toimintaympäristön osalta suurimpana yksittäisenä haasteena on varmistaa turvalliset toimitilat sekä lyhyellä että pitkällä tähtäimellä. Sivistystoimen omana tavoitteena on sekä nykyisten että tulevien tilojen tehokkaampi käyttö. Tätä varten tehdään töitä sekä kaikissa tulosityksiköissä että yli yksikkörajojen menevässä kuntalaiskäytössä, jonka prosesseja ja periaatteita kehitetään. Sivistystoimi vaikuttaa uusien tilojen suunnitteluun siten, että ne tukevat uusia kasvatuksen ja oppimisen tavoitteita. Koko kaupunkiorganisaation yhteisenä haasteena on ajoittaa rakentaminen oikein, rakentaa halvemmalla, hyödyntää tyyppirakennuksia ja turvata lisätilan tarve hyödyntäen erilaisia toteutusmalleja.

Sivistystoimen kansainvälisyys- ja globaalikasvatusohjelman 2019-2021 toteutus jatkuu. Painopisteenä on lasten ja nuorten kansainvälisen osaamisen ja ymmärryksen lisääminen

vahvistamalla mm. yhdenvertaisia kansainvälisyysmahdollisuuksia ja koulujen kansainvälisyystyön opetussuunnitelmalähtöisyyttä.

Oppiva Espoo -verkostoyhteistyö koulutuskumppaneiden ja elinkeinoelämän edustajien kanssa jatkuu virtaviivaistetuissa rakenteissa. Verkostossa ratkotaan jatkuvaan oppimiseen liittyviä yhteisiä asioita kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi. Toiminta on osa UNESCO:n oppivien kaupunkien verkostoyhteistyötä.

Oppimisen digitaalista toimintaympäristöä kehitetään ja toimintamalleja yhtenäistetään. Tavoitteena on löytää kustannustehokkaita, käyttäjäystävällisiä ratkaisuja koulujen ja päiväkotien käyttöön. Työssä hyödynnetään OPH-rahoitteista Oppimisen digitaalinen ekosysteemi eheäksi ja oppimiseen innostavaksi -hanketta, jossa kuvataan ja mallinnetaan ekosysteemi, tunnistetaan sen kriittiset epäkohdat ja -jatkuvuudet sekä tehdään toimenpiteitä ekosysteemin toimivuuden parantamiseksi. Oppimisympäristöjen kehittämistoimenpiteitä ovat yhteiset linjaukset päätelaitteiden ja laitemäärien osalta sekä digitaalisten ympäristöjen käyttökokemuksen ja käytettävyyden kehittäminen.

Taloudellisesti kestävä Espoo ohjelman toteuttaminen

Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelmassa on sitouduttu kustannustason ja investointien sopeuttamiseen vastaamaan kaupungin tulotasoa jaksolla 2021-2025. Palvelutaso ja -tarjonta perustuu väestökasvun tuomaan palvelutarpeeseen, lainsäädäntöön ja ohjelman tavoitteisiin. Toiminnassa pyritään kustannusvaikuttaviin palveluratkaisuihin.

Sopeutuskohteet on määritelty ja tarvittavat toimenpiteet dokumentoitu ja aikataulutettu suunnitellukaudelle. Suunnitelmia tarkennetaan toiminnan edetessä. Merkittävimmät sopeutuskohteet liittyvät henkilöstö- ja kiinteistökuluihin. Taloussuunnittelu tuleville vuosille perustuu vuosittaisen mekanistisen tuottavuuskasvuvaatimuksen lisäksi taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman pitkäjänteiselle toteuttamiselle. Ohjelmaa ohjataan kokonaisvaltaisesti, jotta hallitaan sopeutuskohteiden väliset kytkökset ja päällekkäisyydet sekä ajalliset reunaehdot.

Talous

3 SIVISTYSTOIMI

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	51 332	46 160	47 147	47 295	48 244
Valmistus omaan käyttöön	135	0			
Toimintamenot	-770 620	-800 529	-820 611	-833 488	-841 250
Toimintakate	-719 152	-754 369	-773 464	-786 193	-793 006
Suunnitelmapoistot	-5 443	-6 397	-6 157	-6 792	-7 288
Tilikauden tulos	-724 595	-760 766	-779 621	-792 985	-800 294
Menot euroa/asukas	2 660	2 715	2 737	2 736	2 719

Talousarviota laaditaan poikkeuksellisessa tilanteessa, sillä koronapandemian takia vuoden 2020 ennuste poikkeaa talousarviosta merkittävästi. Vuoden 2020 toimintakatteen ennustetaan toteutuvan noin 8,2 milj. euroa alkuperäistä talousarviota parempana. Toimintamenot ovat vähentyneet noin 10 milj. eurolla mm. henkilöstömenoista, työvoimanvuokrauksesta,

koulukuljetuksista ja varhaiskasvatuksen ruokailuista. Lisäksi toimintatuotot ovat vähentyneet noin 1,8 milj. eurolla johtuen varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen huojennuksista sekä kulttuurin ja liikunnan toiminnan ja talojen sulkemisista koronan vuoksi. Jos ei oteta huomioon koronan vaikutusta, toiminta sekä sen tulot ja menot ovat olleet suunnitelman mukaisia. Korona tulee kuitenkin todennäköisesti vaikuttamaan myös vuoden 2021 taloustilanteeseen.

Vuoden 2020 muutettuun talousarvioon verrattuna vuoden 2021 talousarvion toimintamenojen kehitys kasvaa 20,1 milj. euroa eli 2,5 prosenttia. Merkittävin muutos toimintamenoissa on toimitilakustannusten kasvu. Sisäiset vuokrat nousevat 19 milj. eur ja lisäksi kasvua on siivouskuluissa sekä maavuokrissa. Henkilöstökuluissa on kasvua vuoden 2020 talousarvioon verrattuna 1,3 milj. euroa (noin 0,34 prosenttia), mutta vuoden 2020 ennusteeseen verrattuna kasvu on 2,4 prosenttia. Varhaiskasvatuksen kotihoidontuen kuntalisän korotus kuitenkin vähentää toimintamenoja noin 1 milj. eurolla, sillä kotihoidon tuen kuntalisänä maksetaan 1.3.2021 alkaen Espoo-lisää 160 €/kk alle 2,5-vuotiaasta perheen nuorimmasta lapsesta (tätä ennen kuntalisä alle 2-vuotiaasta on 190 €/kk ja 2-vuotiaasta, alle 3-vuotiaasta perheen nuorimmasta lapsesta 150 €/kk). Kasvaneiden toimintamenojen kattamiseksi on kaikissa tulosyksiköissä haettu säästöjä Taloudellisesti kestävä Espoo – ohjelman mukaisesti.

Toimintatuotot kasvavat 1,0 milj. euroa eli 2,1 prosenttia. Toimintatuottojen kasvua haetaan tilavuokrauksesta ja palvelujen asiakasmaksuista.

Talousarviossa on huomioitu varhaiskasvatuksen asiakasmaksuihin tuleva lainsäädännöllinen muutos, joka pienentää maksutuottoja vuonna 2021 noin 0,6 milj. euroa. Oppivelvollisuuden pidentäminen lisää myös toteutuessaan toimintamenoja vuodelle 2021 noin 0,8 milj. euroa.

Henkilöstömäärän osalta talousarvio sisältää noin 60 henkilötyövuoden eli 0,9 prosentin lisäyksen, joka on mitoitettu taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman raameihin. Henkilöstömäärän kasvu jää alhaisemmaksi kuin lapsi- ja oppilasmäärän ja palvelutarpeen kasvu. Henkilöstön saatavuuden haasteet näkyvät useassa ammattiryhmässä, erityisesti varhaiskasvatuksen henkilöstössä. Saatavuuden haasteet lisäävät vuokratyövoiman käyttöä ja määräaikaisten henkilöstön määrää. Vuosien 2022–2023 henkilöstömäärä ja henkilötyövuodet jatkavat maltillista yhden prosentin kasvua palvelutarpeen kasvun myötä.

Sivistystoimen määrälliset henkilöstöresurssit ja toiminnassa tarvittavat kriittiset osaamiset arvioidaan systemaattisesti suhteessa toimintaympäristön muutoksiin. Muutoksiin varaudutaan tavoitteellisella henkilöstösuunnittelulla arvioimalla organisaatio- ja tehtävärakenteita, johtamisrakenteita, henkilöstömäärän kasvua ja osaamista, prosesseja, toimintatapoja ja nykyisten henkilöstöresurssien uudelleensuuntaamista. Tavoitteena on varmistaa palvelutuotannon laatu laaja-alaisilla rooleilla ja tehtävillä sekä oikealla osaamisella tehtäviin nähden. Henkilöstöresurssien arvioinneissa hyödynnetään henkilöstön lähtövaihtuvuutta ja eläköitymistä. Osaamista kehitetään työssä oppimalla, sosiaalisissa verkostoissa, koulutusten ja valmennusten kautta tulevaisuuden ja muuttuvan työelämän tarpeisiin. Tulosyksiköiden henkilöstösuunnittelu varmistaa, että tulosyksiköillä on riittävät henkilöstöresurssit ja toiminnassa tarvittavat osaamiset vastata kunta-laisten tarpeisiin ja odotuksiin. Erityistä huomiota kiinnetään ennakoivan henkilöstösuunnittelun toimenpiteisiin, jotta erityisesti työvoimapula-aloilla saadaan riittävästi henkilöstöä.

Investoinnit

949 Liikuntapaikkojen perusparantaminen

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-1 500	-2 200	-1 416	-1 416	-1 416
Netto	-1 500	-2 200	-1 416	-1 416	-1 416

Tehtäväalueen 949 Liikuntapaikkojen perusparantaminen -määrärahaa käyttää liikunta- ja nuorisolautakunta ulkoiluliikuntapaikkoihin, venesatamiin, saariin ym. pieniin kunnostuksiin ja korjauksiin.

953 Koneet ja kalusto

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	120	0	0	0	0
Menot	-4 394	-6 200	-7 000	-9 400	-9 000
Netto	-4 274	-6 200	-7 000	-9 400	-9 000

Tehtäväalueelle 953 Koneet ja kalusto on budjetoitu ensisijaisesti uusien toimitilojen ensikertainen kalustaminen sekä vähäisessä määrin muun jaksotettavan irtaimen hankinta, jonka suunniteltu käyttö on kuvattu kunkin tulosyksikön budjetin yhteydessä.

Henkilöstömäärä ja htv

3 SIVISTYSTOIMI	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2020-2021		2022	2023
				2021	muutos-%		
Henkilöstömäärä	8 207	8 431	8 268	8 339	0,9 %	8 435	8 511
Htv	6 535	6 650	6 695	6 755	0,9 %	6 859	6 917

Toimintamenot lautakunnittain vuosina 2019 – 2023

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
SIVISTYSTOIMI	770 620	800 529	820 611	833 488	841 250
OPETUS- JA VARHAISKASVATUSLAUTAKUNTA	569 830	593 258	609 347	617 552	623 548
SVENSKA RUM -LAUTAKUNTA	63 300	66 228	68 275	69 512	70 185
KULTTUURILAUTAKUNTA	53 479	53 240	52 908	54 127	54 535
LIIKUNTA- JA NUORISOLAUTAKUNTA	53 399	55 492	57 005	58 948	59 385
MUU SIVISTYSTOIMI	30 611	32 310	33 076	33 349	33 597

31 OPETUS- JA VARHAISKASVATUSLAUTAKUNTA

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	34 215	30 969	31 910	31 858	32 503
Toimintamenot	-569 830	-593 258	-609 347	-617 552	-623 548
Toimintakate	-535 615	-562 289	-577 437	-585 694	-591 045
Suunnitelmapoistot	-2 264	-3 522	-3 522	-3 522	-3 522
Tilikauden tulos	-537 879	-565 811	-580 959	-589 216	-594 567
Menot euroa/asukas	1 967	2 012	2 033	2 027	2 015

9531 Koneet ja kalusto

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-3 499	-3 956	-3 945	-4 970	-6 571
Netto	-3 499	-3 956	-3 945	-4 970	-6 571

Määräraha ensikertaiseen kalustamiseen ja varustamiseen.

310 LAUTAKUNTA JA TAITEEN PERUSOPETUS

Taiteen perusopetus on koulun ulkopuolista ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua taidekasvatusta. Sitä säätelee laki taiteen perusopetuksesta (633/1998).

Kunta voi itse järjestää taiteen perusopetusta tai hankkia palvelun. Espoossa taiteen perusopetusta annetaan yksityisissä taideoppilaitoksissa (17), joista kymmentä lautakunta tuki vuoden 2020 toiminta-avustuksilla. Espoon kaupunki saa asukaskohtaista valtionosuutta alueellaan järjestettävästä taiteen perusopetuksesta. Kaupunki hyväksyy tai vahvistaa alueellaan toimivien oppilaitosten opetussuunnitelmat. Uudet opetussuunnitelmat otettiin käyttöön 1.8.2018. Kaupungin toiminta-avustusta saavat laajan oppimäärän oppilaitokset (7 oppilaitosta) ovat saaneet opetus- ja kulttuuriministeriöltä luvan taiteen perusopetuksen järjestämiseen, ja ne saavat myös opetustuntikohtaista valtionosuutta, yleisen oppimäärän oppilaitokset eivät saa VOS-rahoitusta. Yhtä näistä VOS-oppilaitoksista avustaa Svenska Rum.

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan myöntämät avustukset taiteen perusopetuksen oppilaitoksille jaetaan avustusperiaatteiden mukaan kahteen ryhmään:

- 1) säännölliset toiminta-avustukset lakisääteisen valtionavun piirissä oleville taiteen perusopetuksen oppilaitoksille
- 2) toiminta-avustukset muille taiteen perusopetuksen oppilaitoksille.

Avustusmääräraha on vuoden 2021 kehyksen mukaan 4,0 milj. euroa sisältäen toiminta-avustukset ja toimitilakustannukset. Taiteen perusopetuksen avustusta on sopeutettu sivistystoimen vuoden 2021 taloudessa noin 12,9 prosenttia.

Espoossa taiteen perusopetuksen piirissä on noin 13 000 lasta ja nuorta. Oppilaita on varhaiskasvatuksesta aikuisiin asti. Opetus tapahtuu koulujen ja taiteen oppilaitosten tiloissa. Lisäksi taiteen perusopetusta tarjoaa myös 60 kunnallista päiväkotia/esiopetuyksikköä (1 358 lasta), seitsemän ostopalvelupäiväkotia (143 lasta) ja yhdeksän yksityistä päiväkotia (215 lasta). Päiväkotiyhteistyössä taiteen perusopetus tavoittaa siis yhteensä 1 716 lasta.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	0	0			
Toimintamenot	-4 572	-4 600	-4 030	-4 158	-4 169
Toimintakate	-4 572	-4 600	-4 030	-4 158	-4 169
Tilikauden tulos	-4 572	-4 600	-4 030	-4 158	-4 169
Menot euroa/asukas	16	16	13	14	13

Tehtäväalue sisältää lautakunnan määrärahat sekä määrärahat suomenkieliseen taiteen perusopetukseen varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa.

SUOMENKIELINEN OPETUS (tehtäväalueet 311–313)

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Espoon visiona on, että verkostomainen viiden kaupunkikeskuksen Espoo on vastuullinen ja inhimillinen edelläkävijäkaupunki, jossa kaikkien on hyvä asua, oppia, tehdä työtä ja yrittää ja jossa espoolainen voi aidosti vaikuttaa. Suomenkielisen opetuksen toiminta ja opetussuunnitelmien sisällöt tukevat vahvasti tätä tavoitetta ja sen saavutettavuutta. Toimintaa kehitetään valtuuston asettamien sivistys- ja hyvinvointitavoitteiden suuntaan. Tulosityksikön toiminnalle tärkeänä valtuustokauden tavoitteena on myös laittaa koulut kuntoon niin, että tilat ovat toimivat ja turvalliset ja hätäväistöihin ei jouduta.

Suomenkielisen opetuksen tulosityksikkö tarjoaa laadukasta opetusta esi-, perus- ja toisella asteella. Laadukkuuden osoittamiseksi suomenkielisen opetuksen tavoitteena on, että espoolaisten koululaisten ja opiskelijoiden oppimistulokset ovat kärkisijoilla valtakunnallisissa vertailuissa. Perusopetuksen päättötodistus on aiemmin pystytty antamaan vuosittain noin 99,7 prosentille ikäluokasta. Vuodesta 2016 alkaen tulos on ollut laskeva johtuen ensisijaisesti perusopetuksen kannalta ikätasoisesti myöhään Suomeen tulleiden oppilaiden vaikeudesta saada perusopetus suoritettua hyväksytysti. Tämä näkyy vuoden 2020 tuloksessa, jossa päättötodistuksen on saanut kaikista perusopetuksen päättäneistä 98,1 prosenttia ja suomea toisena kielenä lukevien osalta 98,4 prosenttia ikäluokasta.

Yhteiskuntatakuun kannalta on tärkeää, että tämä tavoite voidaan toteuttaa hyvällä tasolla. Suomenkielinen opetus huolehtii osaltaan takuun toteutumisesta ja tarjoaa kaikille ilman toisen asteen koulutuspaikkaa jääneille lisäopetusta tai muuta koulutusta. Myös maahanmuuttajien oppimistuloksia halutaan nostaa ja heidän osuuttaan lukiokoulutuksessa halutaan lisätä. Edetään Espoossa -hankkeella sekä opiskeluhuollon ja tuetaan koulun uusilla toimintatavoilla perheiden ja uusien oppilaiden koulupolun alkua.

Suomenkielisen opetuksen oppilasmäärä kasvaa vuoden keskiarvona noin 710 oppilasta (+2,4 prosenttia) perusopetuksessa ja noin 240 opiskelijaa (+4,6 prosenttia) lukiokoulutuksessa. Mit-tavan koulukorjausohjelman vuoksi keskimäärin yli 4 000 oppilasta opiskelee väistössä muissa kuin oman koulunsa tiloissa. Palveluverkkoa kehitetään huomioiden uusi opetussuunnitelma ja oppimisympäristöt.

Lasten ja nuorten tasapainoista kasvua tuetaan. Alueelliset lasten ja nuorten hyvinvointityön ryhmät toimivat. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet toteutetaan yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimen kanssa. Yksilöllistä ja yhteisöllistä opiskeluhoitoa kehitetään mm. kuuden kaupungin yhteistyönä Lape-opiskeluhoito -hankkeessa kehitettyjen mallien avulla. Tasa-arvorahaa ohjataan tukemaan koulujen tasa-arvotyön edistämistä.

Taiteen perusopetusta ohjataan alueellisesti entistä tasa-arvoisemmin yhteistyössä eri oppilaitosten kanssa ja taiteen perusopetuksen palvelusta tehdystä selvityksestä, llo oppia ja kasvaa taiteessa, saadun tiedon perusteella.

Uudet opetussuunnitelmat on otettu porrastetusti käyttöön perusopetuksessa 1.8.2016. Lukio-koulutuksen uusi opetussuunnitelma otetaan käyttöön 1.8.2021. Opetustoimi on mukana monissa Opetushallituksen sekä Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamissa opetuksen kehittämishankkeissa. Sisällöllisten kehittämishankkeiden tehtävä on tukea opettajien ja kouluyksiköiden johtajien osaamista voimassa olevan opetussuunnitelman toteuttamisessa nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä.

Painopisteenä opettajien täydennyskoulutuksissa ja koulujen johtamisen kehittämisessä ovat opetussuunnitelmien toimintakulttuuri, laaja-alainen osaaminen ja monialaiset kokonaisuudet. Ainekohtaisten kehittäjäopettajien työn tavoitteet, toimintatavat ja resurssointi on uudistettu jo aiemmin ja toiminta jatkuu. Kehittäjäopettajatoiminnan tarkoituksena on opettajien pedagogisesti konsultatiivisen tuen lisääminen koulun arjessa ja kehittää opettajakunnan osaamista opetussuunnitelman eri alueiden osalta. Digitarinaa toteutetaan sekä perusopetuksessa että lukio-koulutuksessa. KYKY-yhteiskehittäminen jatkuu.

Liikkuva koulu – ja Liikkuva opiskelu – toiminnassa on mukana 76 suomenkielistä peruskoulua ja 10 lukiota sekä 10 ruotsinkielistä koulua ja yksi lukio. Ohjelmassa kehitetään aktiivista, osallistavaa ja viihtyisämpää koulupäivää. Vuonna 2019 aloitettu jokaisen yläkoulun oppilaan harrastusmahdollisuuksien lisääminen yhteistyössä liikunta- ja nuorisotoimen ja kulttuuritoimen kanssa jatkuu edelleen mahdollistamalla keskiviikon iltapäivä laji- ja harrastustoimintaan koulupäiviä sovittamalla. Vuoden aikana on aloitettu myös vapaaehtoisten koulujen kanssa alakoulujen 5-6-luokkalaisten osalta vastaava malli harrastustoiminnan lisäämiseksi.

Palvelutuotteet

Toimintaa tehostetaan siten, että yksikköhinnat kasvavat maltillisesti tai jopa laskevat, vaikka vuokratustannukset kasvavat 11 prosenttia. Henkilöstökustannukset vähenevät 1,7 prosenttia.

Yleisopetuksen 1-9 luokkien kokonaiskustannukset nousevat toimitilavuokrien kasvusta johtuen suhteellisesti enemmän kuin oppilasmäärä, mikä johtaa yksikkökustannuksen 0,8 prosentin kasvuun vuoden 2020 ennusteeseen verrattuna. Maahanmuuttajien valmistavan opetuksen oppilaiden määrän ennustetaan kasvavan muun oppilasmäärän kasvua huomattavasti nopeammin. Kokonaispanostus edellä mainittuun toimintoon kasvaa hieman, mutta yksikköhinta laskee.

Lukiokoulutuksen yksikkökustannus laskee 3,9 prosenttia johtuen opiskelijamäärän 4,6 prosentin kasvusta.

Palvelutuotteet 2019-2023 (€)							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	2020-2021 muutos-%	2022	2023
311-313 SUOMENKIELINEN OPETUS							
Henkilöstömäärä	3 782	3 887	3 850	3 890	1,04 %	3 930	3 969
Htv	3 222	3 342	3 400	3 435	1,03 %	3 471	3 505
Yleisopetus 1-9 lk							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	216 865 112	224 951 003	224 951 003	231 349 137	2,8 %	234 703 700	236 438 818
- suorite: oppilas	23 627	23 896	24 018	24 505	2,0 %		
- yksikkökustannus €/oppilas	9 179	9 414	9 366	9 441	0,8 %	0	0
Erityisopetus 9v.							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	26 796 439	25 424 756	25 424 756	26 147 896	2,8 %	26 527 040	26 723 149
- suorite: oppilas	2 164	2 178	2 129	2 057	-3,4 %		
- yksikkökustannus €/oppilas	12 383	11 673	11 942	12 712	6,4 %	0	0
Mamu/valmistava opetus							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	15 798 460	19 429 848	19 429 848	19 982 478	2,8 %	20 272 224	20 422 093
- suorite: oppilas	1 734	2 110	2 110	2 379	12,7 %		
- yksikkökustannus €/oppilas	9 111	9 208	9 208	8 400	-8,8 %	0	0
Lukiokoulutus							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	40 876 688	45 344 631	45 344 631	45 580 611	0,5 %	46 164 043	46 688 220
- suorite: opiskelija	5 062	5 374	5 374	5 622	4,6 %		
- yksikkökustannus €/opiskelija	8 075	8 438	8 438	8 108	-3,9 %	0	0
Muut palvelutuotteet	39 186 301	39 639 762	39 639 762	40 678 877	2,6 %	41 348 993	41 499 720
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	339 523 000	354 790 000	354 790 000	363 739 000	2,5 %	369 016 000	371 772 000

Muut mittarit 2019-2023							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	2020-2021 muutos-%	2022	2023
- laskennallinen keskimääräinen ryhmäkoko peruskoulu	12,7	13,1	13,2	13,9	5,3 %		

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	12 703	11 719	12 213	12 452	12 695
Toimintamenot	-339 523	-354 790	-364 459	-371 176	-375 372
Toimintakate	-326 820	-343 071	-352 246	-358 724	-362 677
Suunnitelmapoistot	-1 900	-3 072	-3 072	-3 072	-3 072
Tilikauden tulos	-328 720	-346 143	-355 318	-361 796	-365 749
Menot euroa/asukas	1 172	1 203	1 216	1 219	1 213

Oppilas- ja opiskelijamäärien kasvusta aiheutuvat menojen lisäykset tasapainotetaan talousarviossa vähentämällä perusopetuksen jakotunteja erityisesti niiden ryhmien osalta, jotka jo lähtökohtaisesti työskentelevät pienemmissä ryhmissä mm. kielen opetuksessa.

Perusopetuksen avustajapalveluja kohdennetaan siten, että eniten tukea tarvitsevien avustajapalvelut varmistetaan. Kuljetuskustannuksia järkipäristetään tarjoamalla oppilaan tarvitsema tuki entistä useammin omassa lähikoulussa tai lähialueella.

Talouden tasapainotuksessa lukiokoulutuksen kurssitarjontaa joudutaan vähentämään valinnaisten syventävien ja soveltavien kurssien sekä teemaopintojen osalta. Näitä toteutetaan kuitenkin mm. yritys- ja korkeakoulu yhteistyössä ja kansainvälisin projektein. Lisäksi lukioiden kurssitarjonnan

vähentymistä kompensoidaan lisäämällä entistä enemmän lukioiden keskinäistä yhteistyötä sekä yhteistyötä Koulutuskuntayhtymä Omnian kanssa.

Pitkän tähtäimen tärkeä tasapainotustoimenpide on kouluverkon kehittäminen ja nykyisen kouluverkon parempi hyödyntäminen sekä tilojen että lukujärjestyksen näkökulmasta. Kaikkien kouluyksiköiden osalta tarkastellaan koko ajan pedagogista tarkoituksenmukaisuutta ja kustannustehokkuutta.

Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman mukaisilla toimenpiteillä haetaan säästöjä 1,7 milj. euroa kuitenkin siten, että turvataan suomenkielinen perusopetus, oppilashuolto ja valinnaisuuden mahdollisuudet ja vältetään tehokkuuden kannalta liian pienet opetusryhmät.

Investoinnit

Kalustoinvestoinnit sisältävät koulujen ensikertaisen kalustamisen ja varustamisen määrärahat käyttöön otettaviin uusiin tai peruskorjattuihin kouluihin. Määräraha sisältää myös koulujen opetus- ja oppimisteknologian hankinnat.

Vuonna 2021 valmistuvat Monikko eli Leppävaaran koulukeskus, Viherlaakson koulu ja lukio, Rehtorintien koulurakennus ja Tuomarilan koulu. Jousenkaaren, Pohjois-Tapiolan, Perkkaan, Nauriskasken ja Laajalahden hankkeet jatkuvat. Uusina käynnistyvät Kalajärven, Kilon, Kuitinmäen koulun alakouluosan ja Tiistilän hankkeet.

Henkilöstö

Suomenkielisen opetuksen henkilöstömäärä ja omat henkilötyövuodet kasvavat yhden prosentin vuoden 2021 aikana. Henkilöstömäärä kasvaa noin 40 henkilöllä ja omien henkilötyövuosien määrä kasvaa 33 henkilötyövuodella.

Henkilöstörakennetta tarkasteltaessa arvioidaan vakinaisen ja määräaikaisen henkilöstön sekä vuokratyövoiman suhdetta. Henkilöstöresurssien arvioinnissa hyödynnetään eläkepoistumaa. Vuokratyövoiman käyttöä vähennetään oman henkilöstön lisäämisellä. Kasvu jatkuu maltillisena vuosien 2022-2023 aikana. Toiminta pyritään toteuttamaan nykyisillä henkilöstöresursseilla uusien ryhmittelyjen sekä pedagogisten ratkaisujen tukemana. Henkilöstömäärän kasvu jää alhaisemmaksi kuin oppilas- ja opiskelijamäärän kasvu, mikä on perusopetuksessa 2,4 prosenttia ja lukiossa 6 prosenttia.

Tulosityksikön toiminnan ja henkilöstön kehittäminen perustuvat strategiaan, opetussuunnitelmiin ja tulostietojen tavoitteisiin. Toimintaympäristön muutoksiin vastataan kehittämällä osaamista seuraavilla painopistealueilla: linjajohdon ja rehtorien, johtamisen, vuorovaikutus ja tiimityöskentelytaitojen kehittäminen, osallisuutta tukevan toimintakulttuurin luominen, henkilöstön kieli- ja kulttuuritietoisuuden osaaminen ja monimuotoisuuden ymmärtäminen, yhteisöllisen oppilashuollon kehittäminen, digitalisaatio, oppilaantuntemus ja arvioinnin kehittäminen. Vuosien 2021-2023 aikana kiinnitetään myös huomiota rehtorin tehtävässä edellytettävien keskeisten osaamisten kirkastamiseen.

311 SUUNNITTELU JA HALLINTO

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Tieto- ja viestintätekniikan määräraha sisältää peruskoulujen ja lukioiden tietoliikenne-, tietojärjestelmä-, ylläpito- ja tukipalvelukustannukset, tietotekniikkalaitteiden leasing-vuokrat sekä opetushenkilöstön täydennyskoulutuksesta aiheutuvat menot.

Koulujen toimintakulttuuria ja opetushenkilöstön osaamista kehitetään opetussuunnitelmien mukaisesti ja kehitetään oppimisen pilvipalveluiden pedagogista käyttöä.

Oppilaiden käytössä olevien digilaitteiden määrää pyritään edelleen tasavertaistamaan lisäämällä edullisempien päätelaitteiden määrää. Tavoitteena on saavuttaa kaikkien perusopetuksen koulujen osalta laitteiden määrässä suhdeluku 1,5 oppilasta / päätelaite. Uusitaan noin 6 000 oppilaskäytössä olevaa päätelaitetta.

Oppimistilojen esitystekniikkaa uusitaan elinkaarivaihdoin. Varaudutaan koulujen muuttoihin ja niistä koituviin muuttokustannuksiin sekä uusien koulujen varustamiseen nykyaikaisella AV-tekniikalla. Ohjelmoinnin, robotiikan ja uusien teknologioiden sekä niihin liittyen maker-tekniikan osaamista edistetään. Mediataitojen osaamista vahvistetaan mm. Mediapajan keinoin.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	89	0			
Toimintamenot	-21 495	-23 943	-22 436	-22 570	-22 677
Toimintakate	-21 406	-23 943	-22 436	-22 570	-22 677
Suunnitelmapoistot	-6	0			
Tilikauden tulos	-21 412	-23 943	-22 436	-22 570	-22 677
Menot euroa/asukas	74	81	75	74	73

Tehtäväalueelle sisältyvät tulosityksikön johdon, suunnittelun ja kehittämisen, tieto- ja viestintätekniikan sekä koulukuraattorien ja psykologien määrärahat.

312 PERUSKOULUT

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Suomenkielisessä perusopetuksessa on 30 239 (20.8.2020) oppilasta ja opiskelijaa. Edellisestä lukuvuodesta laskettuna todellinen muutos on +2,6 prosenttia. Koulun tiloissa järjestettävässä esiopetuksessa on 528 (muutos -14,1 prosenttia) oppilasta. Luokilla 1–6 on 20 305 oppilasta (muutos +2,3 prosenttia), luokilla 7–9 on 9 294 oppilasta (muutos +4,3 prosenttia) ja perusopetuksen lisäopetusluokilla (10-luokka) 112 opiskelijaa (muutos +6 prosenttia).

Lisäopetuksen oppilasmäärä jatkaa lievää kasvua. Lisäopetus järjestyi kaikille niille, jotka eivät saaneet toisen asteen koulutuspaikkaa perusopetuksen jälkeen ja olivat halukkaita lisäopetukseen. Edelleen jatketaan ja vahvistetaan yhteistyötä toisen asteen ammatillista koulutusta antavan Omnian kanssa.

Syksystä 2019 alkaen on kaikille luokka-asteilla käytössä olevan viimeisimmän opetussuunnitelman ytimessä ollut oppiaineisiin sitomattomat laaja-alaiset osaamisen alueet. Oppiminen on koulutyön keskiössä. Oppimisen ilo parantaa oppimisen laatua, lisää kouluviihtyvyyttä ja edistää yhteenkuuluvuutta. Näin syntyy elämänikäinen oppimisen halu ja KuntaKesä -työskentelyn yhteydessä kuvattu osaava espoolainen. Kuvattu toimintakulttuurin muutos vaatii prosessiluonteensa takia jatkuvaa täydennyskoulutusta sekä opetustoimen suunnittelu- ja seurantatyötä sekä suunnitelmallista digitaalisten oppimateriaalien, työtapojen sekä ICT-infran päivittämistä. Tätä työtä on tehty jatkuvasti vuodesta 2016 asti ja päivittävän täydennyskoulutuksen prosessia jatketaan edelleen vahvistettuna kehittäjäopettajien uudistetulla toimintamallilla.

Opetuksen järjestämisessä tehdään kuntarajojen yli yhteistyötä erityisesti Kauniaisten kanssa solmitun uuden sopimuksen mukaisesti, mutta lisäksi yhteistyön mahdollisuuksia Helsingin ja Vantaan kanssa tarkastellaan vuosittain. Yhteistyöllä pyritään tasaamaan oppilasvirtoja kaupunkien raja-alueilla, varmistamaan koulujen tarkoituksenmukainen täyttöaste sekä mahdollisuuksien mukaan lykkäämään rakentamisinvestointeja.

Muihin kuntiin on sijoitettuna noin 362 lasta tai nuorta. Espoon ulkopuolelle sijoitettavien lasten määrä ja niihin kuluva resurssi on trendinä viime vuoteen verrattuna kasvava.

Syrjäytymisen ehkäisemiseksi järjestetään kaksi ryhmää joustavaa perusopetusta (JOPO) Karakallion koulussa. Joustavan perusopetuksen laajentamista eteläiseen Espooseen harkitaan tarveperustaisesti.

Oppilaan tarvitsema yleinen, tehostettu ja erityinen tuki sekä maahanmuuttajaoppilaiden tuki järjestetään syksystä 2020 alkaen aiempaa useammin omassa lähikoulussa. Tämä vaikuttaa myönteisesti paitsi oppilaiden sosiaaliseen kuulumiseen omalle kotialueelleen myös koulukulttuurin kehitykseen (ts. niiden oletetaan laskevan).

Oppimisen kolmiportainen tuki

Yleinen, tehostettu ja erityinen tuki järjestetään 1.8.2016 voimaan tulleen opetussuunnitelman mukaisesti. Yleisen tuen piirissä opiskelee 78 prosenttia ja tehostetussa tuessa opiskelee 13 prosenttia (muutos +1 prosentti) perusopetuksen oppilaista.

Erityisen tuen piirissä opiskelee lukuvuonna 2020-21 yhteensä 2 760 oppilasta eli 9 prosenttia oppilaista. Näistä erityisluokassa opiskelee 2 057 eli 70 prosenttia oppilaista. Erityisluokissa opiskelevien osuuden ennakoidaan pienentyvän, kun oppilaan tukea järjestetään entistä useammin omassa lähikoulussa. Erityisen tuen oppilasta vammaisopetuksen piirissä (autismin kirjon opetus, vaikeimmin kehitysvammaisten opetus, lievästi ja keskivaikeasti kehitysvammaisten opetus) opiskelee 14,5 prosenttia erityisen tuen oppilaista ja koko perusopetuksen oppilasmäärästä 1,4 prosenttia.

Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus sekä kansainvälinen opetus

Suomenkielisessä perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa opiskelee 7100 vieraskielistä oppilasta ja opiskelijaa, joka on 700 (+10 prosenttia) enemmän kuin viime vuonna. Oman äidinkielen opetusta tarjotaan 38 eri kielellä ja katsomusaineiden opetusta 6 eri katsomusaineessa. Oman

äidinkielen opetus aloitetaan syksystä 2020 alkaen 1. luokalta (aiemmin esiopetusvuodesta alkaen).

Oman äidinkielen opetuksesta saadaan erillistä valtionosuutta pidettyjen tuntien mukaan. Katso-musaineiden opetusta tehostetaan laajentamalla etäopetusta, jotta oppilaiden kuljetustarve toiseen kouluun oman uskonnon tunneille vähenisi. Valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirtyneiden oppilaiden tukemista tehostetaan tarjoamalla samanaikaisopetusta omalla äidinkielellä. Yhteistyötä maahanmuuttajahuoltajien kanssa vahvistetaan kulttuuriohjaajien avulla.

Iltapäivätoiminta

Perusopetuksen iltapäivätoimintaan osallistuu lukuvuonna 2020-2021 yhteensä 4 423 oppilasta, joista 2 700 on ensimmäisen vuosiluokan oppilaita ja 1 649 toisen vuosiluokan oppilaita. Lisäksi iltapäivätoiminnassa on 74 vuosiluokkien 3-9 erityisen tuen oppilasta. Ensimmäisen ja toisen vuosiluokan erityisen tuen oppilaat sisältyvät em. vuosiluokkien oppilasmääriin. Iltapäivätoiminta järjestetään koulujen tiloissa. Iltapäivätoiminnan palveluntuottajat saavat koulujen tilat käyttöönsä korvauksetta.

Iltapäivätoimintapaikat jaetaan hakuaikana hakeneille ensimmäisen vuosiluokan oppilaille ja erityisen tuen oppilaille. Toisen vuosiluokan oppilaita sijoitetaan ryhmiin mahdollisuuksien mukaan.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	11 855	11 519	12 013	12 249	12 489
Toimintamenot	-279 569	-288 086	-297 912	-302 499	-304 648
Toimintakate	-267 714	-276 567	-285 899	-290 250	-292 159
Suunnitelmapoistot	-1 690	-2 792	-2 792	-2 792	-2 792
Tilikauden tulos	-269 404	-279 359	-288 691	-293 042	-294 951
Menot euroa/asukas	965	977	994	993	985

313 LUKIOT

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Espoon suomenkielisissä lukioissa opiskelee noin 5 650 opiskelijaa (2019: 5 200). Suomenkielisiä lukioita on 10. Kaikissa lukioissa on yleislinja sekä osassa painotus tai erityinen koulutustehtävä. Etelä-Tapiolan lukio tarjoaa IB-koulutusta. Lisäksi Otaniemen ja Tapiolan lukioissa on myös erityistehtävään liittyvä kansallinen kehittämistehtävä. Leppävaaran lukiossa on tarjottu vuodesta 2015 lukioon valmistavaa koulutusta maahanmuuttajille ja vieraskielisille opiskelijoille.

Lukuvuoden 2020–21 opiskelijaoton aloituspaikkamääräksi opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta päätti 1 819, mikä on 64 prosenttia perusopetuksen päättävästä ikäluokasta. Vuotta aiemmin aloituspaikkoja oli 1 782 (myös 64 prosenttia ikäluokasta). Lautakunnan päätöksen mukaisesti lukioon pääsyn edellytyksenä Espoossa oli lukuaineiden keskiarvo vähintään 7,0. Yhteishaussa toteutunut alin keskiarvo (kesäkuun tilanne) oli 7,83. Vuotta aiemmin alin keskiarvo oli

poikkeuksellisesti 7,00. Alimman sisäänottokeskiarvon lasku edellyttäisi aloituspaikkojen varaimista yhä suuremmalle osalle peruskoulun päättävästä ikäluokasta.

Espoon lukioiden lisäksi espoolaisia käy myös muiden kaupunkien ja kuntien lukioissa ja etenkin valtakunnallisen erityistehtävän saaneissa lukioissa. Todellisuudessa vuoden 2020 opiskelijajaoissa 73 prosenttia espoolaisista peruskoulun päättäneistä koulutukseen valituista sijoittui lukiokoulutukseen.

Ikäluokan kasvun johdosta aloituspaikkojen määrä kasvaa lähivuosina huomattavasti, mutta kasvun ennustetaan tasaantuvan 2020-luvun puolivälin jälkeen. Lukuvuonna 2021–2022 aloituspaikkoja tarvitaan lähes 2 000. Vuodesta 2020 vuoteen 2021 opiskelijamäärä kasvaisi suomenkielisissä lukioissa arviolta 280 opiskelijalla. Vuodesta 2019 vuoteen 2020 kasvu oli noin 430.

Osana suomenkielisen opetuksen talouden tasapainotusta lukioiden opetukseen käytettävä resurssi supistuu talousarvion mukaan vuositasolla 4 prosenttia/opiskelija.

Hallituksen tavoitteena on saada oppivelvollisuuden laajentamista ja maksutonta toista astetta koskeva lainsäädäntö voimaan vuoden 2021 alussa. Hallituksen esitysluonnoksen mukaan oppimateriaalit, työvälineet sekä koulumatkat olisivat alle 20-vuotiaille opiskelijoille maksuttomia. Esitysluonnoksen mukaan oppivelvollisuuden laajentamisen kustannukset katetaan valtionrahoituksella. Oppivelvollisuuden pidentäminen lisää myös toteutuessaan lukioiden toimintamenoja vuodelle 2021 noin 0,7 milj. euroa.

Uusi lukiolaki ja -asetus sekä ylioppilastutkintoa koskeva laki astuivat voimaan 1.8.2019. Lakiuudistukset velvoittavat koulutuksen järjestäjiä lisäämään oppiainerajat ylittävää opiskelua, opinto-ohjausta ja kansainvälistä toimintaa sekä toimimaan yhteistyössä korkeakoulujen kanssa. Sen lisäksi laki tuo opiskelijoille oikeuden erityisopetukseen sekä yo-kokeiden rajattomaan uusimiseen. Lukion kursseista siirrytään opintopisteisiin. Uudistukset saattavat tuoda koulutuksen järjestäjille yllättäviä kustannuksia. Erityisesti lukioiden kansainväliseen toimintaan kohdennetut määrärahat ovat vähäiset opiskelijamäärään suhteutettuna.

Lukiokoulutuksen uusi opetussuunnitelma otetaan käyttöön vuonna 2021. Espoon lukiokoulutuksen opetussuunnitelmaa on laadittu opettajia ja opiskelijoita osallistaen vuosina 2019-2020. Merkittävin opetussuunnitelmatyötä tukeva hanke on Opetushallituksen valtionavustusrahoituksella keväällä 2019 käynnistynyt *Espoon lukiot 2021 – parasta yhdessä oppimista ja hyvinvointia* -hanke. Hankkeen rahoitus on 520 650 euroa ja omarahoitus 57 850 euroa. Hanke kestää 30.6.2021 asti ja valtionavustuksesta arviolta 100 000 euroa käytetään vuonna 2021.

Espoon lukiokoulutus on saanut koronaviruksen aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten tasoittamiseksi suunnattua valtionavustusta 1,28 milj. euroa. Avustus kohdentuu suomen- ja ruotsinkieliseen lukiokoulutukseen. Avustus tulee käyttää 31.7.2021 mennessä.

Lisäksi lukiokoulutuksessa on käynnissä muita pienempiä hankkeita, ja kahteen hankkeeseen on haettu rahoitusta elokuussa 2020.

Espoon lukioverkkoa uudistetaan tilankäyttösuunnitelman mukaisesti vuosina 2020–2027. Kasvava peruskoulun päättävien määrä tuo paineita kasvattaa lukioiden aloituspaikkamääriä. Pitkän aikavälin tavoitteena on, että kaikissa lukioissa olisi 200 aloituspaikkaa.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	759	200	200	203	206
Toimintamenot	-38 459	-42 761	-44 111	-46 107	-48 047
Toimintakate	-37 700	-42 561	-43 911	-45 904	-47 841
Suunnitelmapoistot	-204	-280	-280	-280	-280
Tilikauden tulos	-37 905	-42 841	-44 191	-46 184	-48 121
Menot euroa/asukas	133	145	147	151	155

SUOMENKIELINEN VARHAISKASVATUS

314 SUOMENKIELISEN VARHAISKASVATUKSEN TULOYKSIKKÖ

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Valtakunnallinen kehitys varhaiskasvatusikäisten lasten määrän vähenemisestä on toteutunut myös Espoossa vuosina 2017–2019. Varhaiskasvatuksen osallistumisaste on kuitenkin samalla jaksolla noussut 75,1 prosentista 78,7 prosenttiin. Suomenkielisen varhaiskasvatuksen järjestä-mässä varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä on kasvanut tällä ajanjaksolla noin 350 lap-sella. Osallistumisaste on jo korkea varhaiskasvatusikäisten vanhimmissa ikäluokissa ja sen ar-vioidaan nousevan etenkin alle 4-vuotiaiden ikäluokkien varhaiskasvatukseen osallistumisen kasvun myötä noin 82 prosenttiin suunnitelmakauden aikana.

Väestöennusteen mukaan varhaiskasvatusikäisten lasten määrän arvioidaan lähtevän uudelleen kasvuun vuodesta 2022 alkaen. Väestön lisääntymisen sekä osallistumisasteen kasvun myötä var-haiskasvatuksessa arvioidaan olevan suunnitelmakauden päättyessä noin 760 lasta enemmän kuin vuoden 2020 alussa.

Espoo osallistuu 5-vuotiaiden maksuttoman 20 viikkotunnin varhaiskasvatuksen kokeiluun vuosina 2019–2021. Valtakunnallinen kokeilu päättyy 31.7.2021. Talousarviossa on varauduttu jatkamaan maksuttoman 20 viikkotunnin varhaiskasvatuksen järjestämistä 5-vuotiaille lapsille.

Opetus- ja kulttuuriministeriössä valmistellaan parhaillaan kaksivuotisen esiopetuksen kokeilua, jonka on tarkoitus käynnistyä elokuussa 2021. Kyseiseen kokeiluun ei kokeilulakiluonnoksen mu-kaan ole mahdollista ilmoittautua, vaan siihen osallistuvat kunnat ja kunnan osat ja lapset valitaan erillisin kriteerein määriteltävällä kattavalla otannalla. Tällöin saman kunnan sisällä osa 5-vuotiaista olisi mukana 2-vuotisessa esiopetuksessa ja osa varhaiskasvatuksessa.

Varhaiskasvatuksen taloussuunnitelmaan sisältyy varhaiskasvatuksen palvelusetelin käyttöönotto 1.8.2021 alkaen. Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta ja Svenska rum -lautakunta ovat hyväksy-neet varhaiskasvatuksen palvelusetelisääntökirjan elokuussa 2020 ehdollisena. Palvelusetelin ar-voa, kertoimia ja hintakattoa käsitellään syys-lokakuun aikana lautakunnissa ja kaupunginhallituk-sessa. Yksityisille palveluntuottajille on valmistelun eri vaiheissa järjestetty tilaisuuksia valmistelun etenemisestä, ja heillä on ollut mahdollisuus kommentoida varhaiskasvatuksen palvelusetelisääntö-kirjan sisältöä. Myös asukkaille on järjestetty mahdollisuus kommentoida palvelusetelin käyttöönot-toa.

Varhaiskasvatuksen ammattilaisten, erityisesti varhaiskasvatuksen opettajien, saatavuuden parantamista ja etenkin koulutuspaikkojen ja erimuotoisten kouluttautumisyölyjen lisäämistä edistetään yhteistyössä muiden pääkaupunkiseudun kuntien kanssa.

Opetus- ja kulttuuriministeriössä on aloitettu varhaiskasvatusmaksujen alentamista koskevan hallituksen esityksen valmistelu siten, että tuloeroja korotetaan 31 prosentilla. Samalla toisen lapsen enimmäismaksu lasketaan 50 prosentista 40 prosenttiin.

Palvelut

Suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa haluamme toimia niin, että toiminnassamme jokainen lapsi saa oppia, kasvaa ja kehittyä omaan parhaimpaansa ja että lapset ja heidän huoltajansa kokevat yhteisössämme osallisuutta, turvallisuutta ja oppimisen iloa. Lapsia ohjataan omaksumaan kestävä kehityksen mukainen elämäntapa.

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen tehtävänä on tarjota ja kehittää varhaiskasvatusikäisten (10 kk - 6 v) lasten ja heidän perheidensä tarpeiden mukaisia, monimuotoisia ja laadukkaita varhaiskasvatustaluuja. Varhaiskasvatustaluuja sisältävät myös esiopetuksen, avoimen varhaiskasvatuksen ja yksityisen hoidon tuen sekä lasten kotihoidon tukeen liittyvät tehtävät. Varhaiskasvatustaluuja järjestetään siten, että ne ovat myös kokonaistaloudellisesti tarkoituksenmukaisesti toteutettuja. Tuottavuutta parannetaan pitkällä tähtäimellä uusilla järjestämistaluuilla ja taluuja kehittämällä.

Kunnan järjestämiä varhaiskasvatustaluuja ovat kunnan omana toimintana toteutettu varhaiskasvatus päiväkodissa, ryhmäperhepäiväkodissa tai hoitajan kotona, varhaiskasvatuksen kerhotoiminta, asukaspuistot sekä ostopalveluna hankittu varhaiskasvatus.

Vanhemmat tai muut huoltajat, jotka eivät valitse kunnan järjestämää varhaiskasvatuspaikkaa, voivat saada lasten yksityisen hoidon tukea lapsen varhaiskasvatuksen järjestämiseen tai kotihoidon tukea lapsen hoitoon.

Varhaiskasvatusikäisen (10 kk - 6v) suomen- ja vieraskielisen väestön määrä vähenee vuonna 2021 väestöennusteen mukaan 137 lapsella. Vaikka varhaiskasvatusikäisten lasten määrän ennakoidaan vähenevän, varhaiskasvatustaluuja olevien lasten määrä kasvaa varhaiskasvatuksen osallistumisasteen noususta johtuen. Vuoden 2019 lopussa varhaiskasvatustaluuja osallistui 78,7 prosenttia ikäluokasta. Varhaiskasvatuksen osallistumisasteen arvioidaan nousevan taloussuunnitelmakauden aikana noin 82 prosenttiin. Varhaiskasvatusikäisen väestön määrän arvioidaan lähtevän uudelleen kasvuun vuonna 2022.

Henkilöstö

Varhaiskasvatuksen perustana on henkilöstön laaja-alainen osaaminen, jolla edistetään lasten kasvua, kehitystä ja oppimista yhdessä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksen työyhteisöjä kehitetään oppiviksi ja välittäviksi. Henkilöstöä kannustetaan jatkuvaan työn ja ammattitaidon kehittämiseen sekä houkuttelemaan uutta osaavaa henkilöstöä.

Henkilöstörakenteen muuttamista jatketaan varhaiskasvatuslain edellyttämällä tavalla. Vuoden 2021 aikana tavoitteena on muuttaa vähintään 50 varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtävää varhaiskasvatuksen opettajan tehtäväksi. Päiväkotien kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä olevan henkilöstön kokonaismäärä kasvaa uusien päiväkotien käynnistymisestä ja lapsimäärän kasvusta johtuen.

Kilpailu osaavasta henkilöstöstä, erityisesti varhaiskasvatuksen opettajista, lisääntyy edelleen. Tarvitaan monimuotoisia rekrytointi- ja henkilöstön palkitsemistaluuja nykyisiä ja tulevaisuuden osaamistarpeita vastaavan ja kelpoisen henkilöstön saatavuuden turvaamiseksi.

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen tietotuotantotehtäviin tarvitaan suunnittelija sekä hanke-työn koordinointiin ja hankejohtamiseen erityissuunnittelija molempien tehtäväkokonaisuuksien merkittävän laajenemisen vuoksi. Taloudellinen resurssointi näihin uusiin tehtäviin toteutetaan kustannusneutraalisti tulosityksikön sisäisen järjestelyin.

Henkilöstön työhyvinvoinnin edistämiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Korona-tilanne ja sen mahdollinen jatkuminen edelleen vuodelle 2021 vaikuttaa osaltaan henkilöstön työhyvinvointiin ja jaksamiseen. Henkilöstön työhyvinvoinnin ja työolosuhteiden kehittämisessä hyödynnetään Kunta10 -tutkimuksen tuloksia.

Esiopetus

Oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuotena lapsen tulee osallistua vuoden kestävässä esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan. Valmistavan opetuksen tarpeessa oleville esiopetusikäisille lapsille järjestetään perusopetukseen valmistavaa opetusta. Esiopetuksen ja esiopetusikäisten perusopetukseen valmistavan opetuksen lisäksi lapsi voi osallistua myös muuhun varhaiskasvatukseen. Esiopetusta varaudutaan järjestämään yhteensä 2 900 lapselle päiväkodeissa tai koulujen tiloissa. Espoossa varaudutaan kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluun mahdolliseen alkamiseen. Tietoa kokeiluun osallistuvista kunnista odotetaan vuoden 2021 alkuun mennessä.

Avoin varhaiskasvatus

Avointa varhaiskasvatusta järjestetään asukaspuistoissa ja kerhoissa. Avointen päiväkotien toiminta integroidaan osaksi asukaspuistojen toimintaa. Avoimen varhaiskasvatuksen kerhotoimintaa järjestetään myös joissakin päiväkodeissa. Asukaspuistoissa pienille koululaisille tarjotaan mahdollisuus maksulliseen välipalaan koulujen lukuvuoden aikana.

Palvelusetelillä tuotettu yksityinen varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen tulosidonnainen palveluseteli otetaan käyttöön 1.8.2021. Se tuo perheille uuden vaihtoehdon lapsen varhaiskasvatuksen järjestämiseen. Palvelusetelin avulla toteutettua varhaiskasvatusta varaudutaan järjestämään noin 1 700 lapselle. Lapsista osa siirtyy palvelusetelille muista varhaiskasvatuksen järjestämismuodoista, etenkin yksityisen hoidon tuelta. Palvelusetelin arvo määritellään lapsikohtaisesti perheen tulojen, lapsen iän ja varhaiskasvatusajan perusteella. Palveluseteliin sisältyy hintakatto, jolla tarkoitetaan kunnan asettamaa ylärajaa sille, minkä hinnan palveluntuottaja voi periä palvelusta. Siten perhe maksaa palvelusetelillä tuotetussa varhaiskasvatuksessa suurin piirtein vastaavan asiakasmaksun kuin kunnallisessa varhaiskasvatuksessa.

Yksityisen hoidon tuki

Yksityisen hoidon tukea maksetaan perheille, jotka valitsevat lapselleen yksityisen varhaiskasvatuksen tai palkkaavat työsopimussuhteisen hoitajan hoitamaan lasta. Tuki sisältää lakisääteiset osat, hoitorahan ja tulosidonnaisen hoitolisän. Lakisääteinen yksityisen hoidon tuen hoitoraha ja hoitolisä on sidottu kansaneläkeindeksiin ja niiden suuruus tarkastetaan vuosittain. Yksityisen hoidon tuet haetaan pääosin Kelalta. Espoon kaupunki rahoittaa asukkaidensa lakisääteiset tuet ja kuntalisät.

Espoossa maksetaan lakisääteisten tukien lisäksi yksityisen hoidon tuen kuntalisiä seuraavasti.

Korotus hoitorahaan:

<u>Varhaiskasvatus</u>	<u>Alle 3-v. Lapsi,</u>	<u>3–6-v. lapsi</u>
Päiväkoti tai ryhmäperhepäivähoitopaikka	630 €/kk,	440 €/kk
Perhepäivähoitajan kotona tapahtuva varhaiskasv.	330 €/kk,	200 €/kk
Perheen kotiinsa palkkaama työsopimussuhteinen hoitaja lapsille	560 €/kk,	200 €/kk
<u>Esiopetukseen liittyvä varhaiskasvatus,</u>	<u>Esiopetusikäinen lapsi</u>	
Kaikki varhaiskasvatusmuodot	110 €/kk	

Korotus tulosidonnaiseen hoitolisään:

100 €/kk niille lapsille, joista maksetaan lakisääteisen tuen tulosidonnaista hoitolisää.

Espoo maksaa lisäksi yksityisen hoidon tuen sisaruslisää toisesta lapsesta lukien perheille, joilla on useampi kuin yksi lapsi yksityisen palveluntuottajan järjestämässä varhaiskasvatuksessa päiväkodissa, ryhmäperhepäiväkodissa tai palveluntuottajan kotona tapahtuvassa perhepäivähoitossa. Sisaruslisä maksetaan myös perheelle, jonka edellä mainitussa yksityisessä varhaiskasvatuksessa olevan lapsen sisarus on kunnallisessa tai ostopalveluna järjestetyssä varhaiskasvatuksessa. Espoo-lisien maksamisen ja yksityisten palveluntuottajien hyväksymisen ehtona on, että palveluntuottaja järjestää sekä osa-aikaista että kokoaikaista varhaiskasvatusta. Perheen palkkaaman työsopimussuhteisen hoitajan työajan tulee olla yli 20 tuntia viikossa.

Esiopetuksesta suoritettava korvaus esiopetuksen järjestämispaijaksi hyväksytyille yksityisille päiväkodeille on 510 euroa/kk/esiopetuslapsi ajalta 1.8.2021 - 31.5.2022.

Talousarvioon ei sisälly muutoksia kuntalisien maksamisen ehtoihin ja euromääriin vuodelle 2021.

Lasten kotihoidon tuki

Lasten kotihoidon tukea voivat saada vanhempien valinnan mukaan vanhempainrahakauden päätyttyä perheet, joilla on alle 3-vuotias lapsi. Tukeen kuuluu lakisääteinen kotihoidontuki ja Espoo-lisä. Ottovanhemmillä on oikeus saada kotihoidon tukea myös 3 vuotta täyttäneestä lapsesta ajanjaksolta, joka päättyy, kun vanhempainrahakauden alkamisesta on kulunut kaksi vuotta. Alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmat voivat saada myös ns. joustavaa hoitorahaa työaikaansa palkattomaan lyhentämiseen. Pienten koululaisten (1-2 lk) vanhemmille työajan palkattomasta lyhentämisestä voidaan maksaa osittaista hoitorahaa. Lakisääteinen hoitoraha ja hoitolisä on sidottu kansaneläkeindeksiin.

Kotihoidon tuen kuntalisänä maksetaan 1.3.2021 alkaen Espoo-lisää 160 €/kk alle 2,5-vuotiaasta perheen nuorimmasta lapsesta (ennen 1.3.2021 kuntalisä alle 2-vuotiaasta on 190 €/kk ja 2-vuotiaasta, alle 3-vuotiaasta perheen nuorimmasta lapsesta 150 €/kk).

Espoo-lisän maksamisen ehtona on, että perheen kaikista lastenhoidon tukeen oikeuttavista lapsista maksetaan kotihoidon tukea, jolloin he eivät voi osallistua muihin varhaiskasvatuspalveluihin kuin avoimeen varhaiskasvatukseen. Esiopetukseen oikeutettu lapsi voi osallistua perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen. Jos kotihoidon tuella olevan lapsen sisaruksella todetaan kasvun ja oppimisen tuen tarve ja siitä on asiantuntijalausunto sekä tuen toteutuminen varhaiskasvatuspaikassa on varmistettu, Espoo-lisää maksetaan, vaikka tukea tarvitseva lapsi on varhaiskasvatuksessa.

Espoossa on lisäksi käytössä kaksi harkinnanvaraista muuta kotihoidon tuen Espoo-lisää:

- Niin sanottu monikkoperheille suunnattu tuki, jos perheeseen on syntynyt tai otettu ottolapseksi samanaikaisesti useampi kuin yksi lapsi. Monikkoperheille maksetaan kunnallisen lasten kotihoidon tukena 160 euroa kuukaudessa normaalin 158 arkipäivän vanhempainrahakauden jatkeeksi käytetyiltä päiviltä (enintään 60 arkipäivää). Tuki maksetaan toisesta samanaikaisesti syntyneestä tai ottolapseksi otetusta lapsesta alkaen.
- Ottovanhemmille maksetaan kotihoidon tuen Espoo-lisää 160 euroa kuukaudessa 3 vuotta täyttäneestä lapsesta ajanjaksolta, joka päättyy, kun vanhempainrahakauden alkamisesta on kulunut kaksi vuotta.

Varhaiskasvatuksen kehittäminen

Varhaiskasvatuksen keskeisenä tavoitteena on edistää lasten iän ja kehitystason mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia ja tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää koulutuksellisen tasa-arvon toteutumista. Varhaiskasvatuksessa toteutetaan lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistetaan lapsille myönteisiä oppimiskokemuksia.

Varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelu, toteutus, arviointi ja kehittäminen perustuu Espoon varhaiskasvatussuunnitelmaan. Varhaiskasvatussuunnitelman todentumista ohjataan ja tuetaan osaamisen kehittämisen ja suunnitelmallisen pedagogiikan johtamisen kautta.

Vieraskielisten lasten osuus varhaiskasvatusikäisistä suomen- ja vieraskielisistä lapsista kasvaa edelleen. Varhaiskasvatuksen kieli- ja kulttuuriopettajien työtä suunnataan erityisesti toimipaikkoihin ja alueille, joilla on varhaiskasvatuksessa keskimääräistä enemmän vieraskielisiä lapsia. Laadukkaan ja monipuolisen pedagogisen toiminnan avulla edistetään lasten hyvinvointia, kasvua ja oppimista.

Varhaiskasvatuksen kielirikasteista toimintaa lisätään ja lapset saavat kokemuksia vieraiden kielten oppimisesta muun muassa kielirikasteisessa ja kielikylytoiminnassa.

Valtion avustuksia ja hankerahoitusta on suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa saatu vuodelle 2021 aiempia vuosia enemmän. Niiden mahdollistamana kiinnitetään erityistä huomiota eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten osallisuuden, ryhmään kuulumisen ja lasten suomen kielen oppimisen edistämiseen. Tavoitteena on kaikkien lasten tasa-arvon edistäminen erilaista tukea tarvitsevien lasten oppimisvalmiuksien vahvistumista edistämällä. Lisäksi mahdollisella lisärahoituksella kehitetään etäopetukseen liittyviä toimintatapoja ja välineitä sekä esiopetuksen pedagogiikkaa.

Hankkeiden kautta ja henkilöstön osaamista kehittämällä vahvistetaan lisäksi lasten tasavertaisia mahdollisuuksia hyödyntää oppimisessaan myös it-välineiden tuottamia virtuaalisia oppimisympäristöjä. Samalla lisätään henkilöstön mahdollisuuksia käyttää sähköisiä välineitä lasten oppimisympäristöjen rikastamisessa sekä oppimisen tukemisessa valtakunnallisten normien edellyttämällä tavoilla.

Uusi varhaiskasvatuksen ohjausjärjestelmä eVaka on otettu käyttöön. eVaka-projektin toisessa vaiheessa kehitetään järjestelmään muun muassa seuraavat toiminnallisuudet: palveluseteli, sähköinen asiointi sekä viestintä lapsen huoltajien kanssa, lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ja pedagoginen dokumentointi. eVakan kehittämiseen on saatu valtion rahoitusta ja järjestelmää rakennetaan yhteistyössä Tampereen kaupungin kanssa.

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen palvelutuotteet

Kunnan oman toiminnan, yksityisen hoidon tuen, palvelusetelin ja kotihoidon tuen yksikkökustannukset eivät ole keskenään vertailukelpoisia. Kunnan oman toiminnan kustannukset ovat bruttokustannuksia, jolloin asiakasmaksu- ja muita tuloja ei ole vähennetty. Kustannuksiin sisältyvät kaikki palvelun tuottamiseen liittyvät kustannukset. Yksityisen hoidon tuen, palvelusetelin ja kotihoidon tuen kustannukset sisältävät vain Espoon asiakkaille maksaman avustuksen sekä yksityisen varhaiskasvatuksen valvontaan ja ohjaukseen liittyvät kustannukset. Niihin eivät sisälly palveluntuottajan suoraan asiakkailta perimät asiakasmaksut ja muut mahdolliset tulot. Yksityisen hoidon tuen ja palvelusetelin kustannukset eivät ole palvelutuotteen bruttokustannukset.

Lasten kehityksen, kasvun ja oppimisen tuen palvelut sekä lasten kielen ja kulttuurin tuen palvelut ovat oman toiminnan lisäksi tulevia kustannuksia näille kohderyhmille.

Palvelutuotteet

Tunnuslukuja vertailtaessa tulee huomioida, että Covid-19 epidemia on vaikuttanut vuoden 2020 ennusteeseen merkittävästi. Epidemia on vaikuttanut vuoden aikana kustannuksiin, lasten määrään sekä yksikköhintaan. Luvut eivät tältä osin ole vertailukelpoisia.

Päiväkodissa omana toimintana järjestetyssä varhaiskasvatuksessa alle 3-vuotiaiden lasten määrä kasvaa, mikä lisää kustannuksia alle 3-vuotiaiden lasten edellyttämästä suuremmasta henkilöstömitoituksesta johtuen. Kokonaiskustannusten kasvuun vaikuttaa lisäksi palkka- ja tukipalvelukustannusten kasvu. Yksikkökustannus pysyy lähes ennallaan.

Päiväkodissa omana toimintana järjestetyssä varhaiskasvatuksessa olevien kolme vuotta täyttäneiden lasten määrä kasvaa. Talousarvioon 2020 lasten määrä oli arvioitu vuoden 2019 väestöennusteen perusteella. Väestöennuste muuttui merkittävästi alkuvuodesta 2020, mikä on alentanut myös vuoden 2020 ennustetta. Kolme vuotta täyttäneiden osalta kustannukset ja yksikkökustannus kasvavat palkka-, toimitilavuokra- ja tukipalvelukustannuksien vaikutuksesta.

Varhaiskasvatuksen osallistumisasteen noustessa tavoitteen mukaisesti suomenkielisen varhaiskasvatuksen henkilöstömäärä kasvaa lapsimäärän kasvun myötä. Tämä vaikuttaa omalta osaltaan kokonaiskustannusten kasvuun.

Lasten kehityksen, kasvun ja oppimisen tuen palvelujen sekä kielen ja kulttuurin tuen palvelujen kustannukset kasvavat palkankorotuksista sekä palveluun varattavasta resurssilisäyksestä palvelusetelille sijoituvaa lapsimäärää vastaavasti. Lasten kehityksen, kasvun ja oppimisen tuen yksikkökustannus alenee lasten määrän kasvusta johtuen. Kielen- ja kulttuurin tuen yksikkökustannuksen kasvu näyttäytyy Covid-19 epidemian aiheuttamista säästyneistä henkilöstömenoista johtuen korkeammalta kuin se todellisesti olisi.

Varhaiskasvatuksen palvelusetelin käyttöönotto kesken vuoden (1.8.2021) vaikuttaa sekä yksityisen hoidon tuen, että palvelusetelin osalta siten, että yksikkökustannukset eivät ole todellisia vuonna 2021. Merkittävän osan yksityisen hoidon tuen palveluntuottajista sekä heillä varhaiskasvatuksessa olevista lapsista ennakoitaan siirtyvän palvelusetelin käyttäjiksi.

Kotihoidon tuen lasten määrä ja kustannukset vähenevät vuonna 2021. Vuoden 2020 Covid-19 poikkeustilanteesta johtuen perheitä siirtyi kevään ja kesän ajaksi varhaiskasvatuksesta hoitopaikkatakuulle, mikä nosti vuoden 2020 kustannuksia sekä yksikkökustannusta. Yksikkökustannus alenee vuonna 2021 poikkeustilanteesta sekä kuntalisän pienentämisestä johtuen.

Vuoden 2020 talousarviossa lasten määrän kehitys on ennakoitu edellisen väestöennusteen pohjalta, jossa varhaiskasvatusikäisten lasten määrän kasvu oli toteumaa ja uutta

väestöennustetta suurempi. Lapsimäärän muutos on oikaistu uuden väestöennusteen mukaiseksi vuoden 2021 talousarvioesityksessä vuosille 2021 – 2023. Lisäksi talousarviolukujen 2020 rinnalle on tuotu ennuste lapsimäärän todellisesta toteumasta vuonna 2020. Ennusteessa näkyy koronan vaikutus merkittävänä. Kevätkuukausina lapsimäärä on yleensä suurimmillaan, mutta poikkeusolojen takia merkittävä määrä lapsia keskeytti varhaiskasvatuksen väliaikaisella varhaiskasvatuspaikkatakuulla. Suurin osa keskeyttäneistä on jo palannut tai palaamassa varhaiskasvatukseen syksyn aikana.

Palvelutuotteet 2019-2023 (€)							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	2020-2021 muutos-%	2022	2023
314 SUOMENKIELINEN VARHAISKASVATUS							
Henkilöstömäärä	2 867	2 943	2 889	2 912	0,8 %	2 945	2 975
Htv	2 055	2 019	2 071	2 087	0,8 %	2 111	2 132
Varhaiskasvatus päiväkodissa oma, alle 3v. lapsi							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	35 511 158	35 835 888	36 639 980	38 015 000	3,8 %	0	0
- suorite: Lapsia	2 180	2 120	2 181	2 260	3,6 %	2 290	2 316
- yksikkökustannus e/lapsi	16 290	16 904	16 800	16 821	0,1 %	0	0
Varhaiskasvatus ja esiopetus päiväkodissa oma, 3v. täyttäneet lapsi							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	108 830 009	116 086 118	111 227 490	121 338 000	9,1 %	0	0
- suorite: Lapsia	9 168	9 568	9 079	9 450	4,1 %	9 625	9 746
- yksikkökustannus e/lapsi	11 871	12 133	12 251	12 840	4,8 %	0	0
Lasten kehityksen, kasvun ja oppimisen tuen palvelut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	8 227 620	8 130 462	8 101 730	8 361 000	3,2 %	0	0
- suorite: Lapsia	1 281	1 190	1 190	1 315	10,5 %	1 380	1 420
- yksikkökustannus e/lapsi	6 423	6 832	6 808	6 358	-6,6 %	0	0
Lasten kielen ja kulttuurin tuen palvelut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	1 681 077	1 815 855	1 653 500	1 863 000	12,7 %	0	0
- suorite: Lapsia	3 350	3 300	3 354	3 580	6,7 %	3 740	3 890
- yksikkökustannus e/lapsi	502	550	493	520	5,6 %	0	0
Yksityisen hoidon tuki päiväkodissa, perhepäivähoidossa ja lapsen kotona annettavaan varhaiskasvatukseen							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	21 638 953	22 289 940	22 855 600	17 470 000	-23,6 %	0	0
- suorite: Lapsia	2 548	2 808	2 502	1 068	-57,3 %	868	718
- yksikkökustannus e/lapsi	8 493	7 938	9 135	16 358	79,1 %	0	0
Varhaiskasvatuksen palveluseteli 1.8.2021 alkaen							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset				5 845 000		0	0
- suorite: Lapsia				1 669		2 116	2 465
- yksikkökustannus e/lapsi				3 502		0	0
Kotihoidon tuki							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	20 476 881	19 863 285	19 839 600	18 536 000	-6,6 %	0	0
- suorite: Lapsia	3 743	3 810	3 588	3 550	-1,1 %	3 520	3 470
- yksikkökustannus e/lapsi	5 471	5 213	5 529	5 221	-5,6 %	0	0
Muut palvelutuotteet	29 415 425	29 844 924	29 198 100	29 160 000	-0,1 %	0	0
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	225 781 123	233 866 473	229 516 000	240 588 000	4,8 %		0
Muiden palvelutuotteiden osuus				12,1 %			

Muut mittarit 2019-2023							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	2020-2021 muutos-%	2022	2023
Lapset keskimäärin vuoden aikana							
Varhaiskasvatuksessa olevia lapsia	16 004	16 601	15 736	16 394	4,2 %	16 660	16 765
- kunnalliset päiväkodit	11 348	11 688	11 306	11 710	3,6 %	11 915	12 061
- perhepäivähoito	582	590	549	512	-6,7 %	476	475
- kerhotoiminta	426	425	419	390	-6,9 %	380	370
- ostopalvelut	1 100	1 090	960	1 045	8,9 %	905	676
- palveluseteli 1.8.2021 alkaen				1 669		2 116	2 465
- yksityisen hoidon tuki	2 548	2 808	2 502	1 068	-57,3 %	868	718
Kotihoidon tuella olevia lapsia	3 743	3 810	3 588	3 550	-1,1 %	3 520	3 470

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	21 511	19 250	19 697	19 406	19 808
Toimintamenot	-225 735	-233 869	-240 858	-242 218	-244 007
Toimintakate	-204 224	-214 619	-221 161	-222 812	-224 199
Suunnitelmapoistot	-364	-450	-450	-450	-450
Tilikauden tulos	-204 588	-215 069	-221 611	-223 262	-224 649
Menot euroa/asukas	779	793	803	795	789

Varhaiskasvatustiloja käytetään tehokkaasti ja monipuolisesti. Palvelujen kysynnän salliessa luovutaan epätarkoituksenmukaisista tiloista.

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen tulot kasvavat 2,3 prosenttia. Tulojen kasvu muodostuu lapsimäärän ja hanketulojen kasvusta. Varhaiskasvatuksen tulot koostuvat pääosin asiakasmaksutuloista.

5-vuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilu päättyi 31.7.2021. Talousarviossa on varauduttu jatkamaan maksuttoman 20 viikkotunnin varhaiskasvatuksen järjestämistä 5-vuotiaille lapsille. Varaudutaan myös 1.8.2021 mahdollisesti käynnistyvään valtakunnalliseen 2-vuotisen esiopetuksen kokeiluun. Hankerahoitusten osuus tuloista kasvaa.

Menot kasvavat 3 prosenttia palkankorotusten, tukipalvelujen, toimitilavuokrien kulujen kasvun, uusien yksiköiden perustamisen ja lasten määrän kasvun myötä. Menojen kasvu kohdentuu kunnalliseen ja palvelusetelillä tuotettavaan yksityiseen päiväkotitoimintaan.

Vuokratyöhön varattua määrärahaa on alennettu 1,1 miljoonaa euroa, jonka vuoksi lakisääteistä henkilöstön mitoitus on suunniteltava ja sen toteutumista seurattava erityisen tarkasti. Henkilöstöä hankitaan vuokratyönä henkilöstön lyhytaikaisiin sijaisuuksiin sekä myös tilanteissa, jolloin pitkäaikaisempaan sijaisuuteen tai vakinaiseen tehtävään ei ole saatu rekrytoitua henkilöstöä muulla tavalla.

Yksityisen hoidon tuki ja kotihoidon tuki sisältävät sekä lakisääteisen tuen että kuntalisän kustannukset.

Investoinnit

Tammikuussa 2021 otetaan käyttöön Espoon keskuksen Suviniityn ympärivuorokautinen päiväkotikoti sekä Matinkylän Matinraitin päiväkotikoti. Vuoden 2021 aikana valmistuu lisäksi Matinkylän asukaspuisto ja Leppävaaran Monikon koulu ja päiväkotikoti. Keran alueelle rakennetaan siirtokelpoinen päiväkotikoti, joka toimii alkuvaiheessa Kilon päiväkodin väistötilana. Kilon päiväkotikoti ja koulu puretaan ja korvaavan uudisrakennuksen rakentaminen aloitetaan nykyiselle tontille. Pisan päiväkotikoti peruskorjataan.

Vuonna 2022 valmistuvat Vermon päiväkotikoti Leppävaaraan, Mankkaan päiväkodin laajennus sekä Metsolan päiväkotikoti Tapiolaan ja Nöykkiönniityn päiväkotikoti Espoonlahteen. Tuomarilan koulun laajennukseen valmistuu kahden esiopetusryhmän tilat. Mankkaan alkuperäisen päiväkodin ja Tapiolan päiväkodin tilat peruskorjataan.

Vuonna 2023 valmistuvat Viherkallion korvaava uusi päiväkotiki Leppävaaraan, Aarrekartan päiväkotiki, Kalajärven korvaava uusi päiväkotiki ja Pitkänotkon päiväkotiki Espoon keskukseen sekä Espoonlahden päiväkotiki II.

Investointihankkeisiin liittyy tavoite luopua osasta pienistä ja epätarkoituksenmukaisista tiloista.

32 SVENSKA RUM -LAUTAKUNTA

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Ruotsinkieliset sivistyspalvelut (Svebi) tarjoaa espoolaisille laadukkaita ruotsinkielisiä palveluja. Varhaiskasvatuksen, opetuksen, nuorisopalvelujen, kulttuurin ja vapaan sivistystyön yhteistyö johtaa kustannustehokkaisiin ratkaisuihin samalla, kun eri toimintamuodot yhdessä muodostavat perustan espoolaisten ruotsinkieliselle arjelle elämän eri vaiheissa. Toiminta tukee ja vahvistaa Espoon kaksikielistä kulttuuriperinnettä. Svebi tarjoaa espoolaisille mahdollisuuden tutustua ruotsinkieliseen kulttuuriin tekemällä ruotsinkielisestä toiminnasta näkyvää ja helposti saavutettavaa. Tuotamme palveluja tiiviini moniammatillisen yhteistyön ja hyvin koordinoitujen toimintojen puitteissa.

Ruotsinkielisten sivistyspalvelujen tulosityksikön toiminta on vakiintunutta. Toimintaympäristön muutokset edellyttävät tulosityksikön strategian päivittämistä Espoo-tarinan puitteissa. Johtajien osaamisen systemaattisessa kehittämisessä huomioidaan nykyhetken tilanne ja ennakoitaan tulevia osaamistarpeita. Maaliskuusta 2020 lähtien korona on vaikuttanut tulosityksikön kaikkien toiminta-alueiden arkeen ja edellyttänyt johtajilta jatkuvien muutosten läpivientiä. Arki koronan kanssa jatkuu ja Svebi tulee arvioimaan nykyiset tavoitteet, mittarit ja prosessit suhteessa ”uuteen normaaliin” syksyn 2020 aikana. Arviointi antaa erinomaisen lähtökohdan strategiatyöhön 2021 ja on välttämätön sekä palvelutuotannon kehittämiselle että henkilöstön hyvinvoinnille.

Hallitusohjelma sisältää kirjauksen oppivelvollisuuden laajentamisesta syksystä 2021 alkaen. Oppivelvollisuuden laajentaminen edellyttää Ruotsinkielisiltä sivistyspalveluilta huolellista valmistelua, jotta yhteistyössä pääkaupunkiseudun kuntien ja kaupungin sisäisten toimijoiden kanssa saadaan kehitettyä uuden lain edellyttämät palvelut ja niihin liittyvät prosessit.

Henkilöstön rekrytointi erityisesti varhaiskasvatukseen on edelleen haasteellista ja edellyttää työnantajalta uusia ratkaisuja sekä arjen hallintaan että henkilöstön rekrytointiin. Innovatiiviset ratkaisut, kaupungin tukipalvelujen tuen lisääminen ja yhteistyön kehittäminen varhaiskasvatus- ja opetushenkilöstöä kouluttavien yksiköiden kanssa ovat välttämättömiä toimenpiteitä.

Nykyisten oppilaaksi ottoalueiden tarkistaminen on tarpeen ennen uusien koulutilojen käyttöönottoa Leppävaarassa syksyllä 2021 ja Kauklahdessa 2022. Tarkastelussa on syytä ennakoita huomioida myös Mattlidens skolcentrum -koulukeskuksen korttelin suunnittelun vaikutukset alueiden rajauksiin. Samalla tarkastellaan myös tulosityksikön rakennetta oppimisen ja koulunkäynnin tuen toteuttamisessa, jotta olemassa olevat resurssit saataisiin jatkossa kohdennettua nykyistä paremmin lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden tarpeisiin. Koulupoissaolojen ehkäisemistä ja niihin puuttumista kehitetään edelleen.

Lukion uusi opetussuunnitelma otetaan käyttöön elokuussa 2021. Kevään aikana lukiokohtaisia osia muokataan ja lukion toimintaa kehitetään tarvittavilta osin. Kevään aikana myös perusopetuksen opetussuunnitelmaa muokataan eri oppiaineiden uudet arviointikriteerit huomioiden.

Tulosyksiköllä on useita käynnissä olevia hankkeita, jotka ovat saaneet valtion rahoitusta. Valtio on panostanut paljon varhaiskasvatukseen, esiopetuksen, perusopetuksen ja lukion tukemiseen koronaepidemian aiheuttamien seurausten tasoittamiseksi. Espoo on myös saanut runsaasti avustusta yhdenvertaisuuden lisäämiseksi varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että lapsia pyritään tukemaan omassa lähipäiväkodissaan/koulussaan entistä paremmin lisäämällä henkilökunnan määrää. Lisäksi käynnissä ovat mm. Läslust- ja Småbarnspedagogik i rörelse -hankkeet.

Espoon ruotsinkielinen työväenopisto (Arbis) on yhtäältä jatkanut toimintaansa entiseen tapaan ja toisaalta sopeuttanut sen nykyiseen korona-arkeen. Arbiksessa valmistellaan myyntituoteprosessia. Tarkoituksena on tarjota ensisijaisesti kohdennettuja kursseja kaupungin eri yksiköille, esimerkiksi kielikursseja.

Svebin nuorisotoiminta on pääasiassa tarkoitettu alle 16-vuotiaille nuorille ja tapahtuu Sökö ungdomslokal -nuorisotilassa ja koulujen tiloissa. Ruotsinkielinen nuorten työpajatoiminta, etsivä nuorisotyö sekä nuorten tiedotus- ja neuvontapalvelut ostetaan ulkopuolisilta tahoilta.

Kulttuuritoimintaa suunnitellaan vuodelle 2021 siten, että suurin osa tilaisuuksista voitaisiin toteuttaa jälleen lähitapaamisina. Koronaepidemian tuomia kokemuksia ja uusia toimintatapoja käytetään toiminnan kehittämisen perustana.

Palvelutuotteet

Tulosyksikön henkilöstömäärän ja henkilötyövuosien kasvu on maltillista. Varhaiskasvatuksessa 1.8.2018 voimaan astunut varhaiskasvatustaloussuunnitelma muuttaa henkilöstörakennetta ja nostaa pedagogisia osaamisvaatimuksia.

Tunnuslukuja vertailtaessa tulee huomioida, että Covid-19 epidemia on vaikuttanut vuoden 2020 ennusteeseen merkittävästi. Luvut eivät tältä osin ole vertailukelpoisia.

Palvelutuotteiden suoritemäärä kasvaa lukion yleisopetuksessa 4,9 prosenttia ja perusopetuksessa 1,8 prosenttia, muissa palvelutuotteissa volyymi säilyy ennallaan.

Päiväkodeissa omana toimintana järjestetyssä varhaiskasvatuksessa yksikköhinnat kasvavat palkankorotus-, toimitilavuokra- ja tukipalvelukustannuksien vaikutuksesta. Toimitilavuokrat nousevat 20 prosenttia ja ovat suurin yksittäinen syy yksikköhintojen kasvuun. Tasapainottamistoimenpiteenä vähennetään mm. avustajapalveluja, kuitenkin niin että eniten tukea tarvitsevien avustajapalvelut varmistetaan. Päiväkotien henkilöstömitoitus perustuu lakiin, mutta pitkällä tähtäimellä tavoitteena on tehostaa toimintaa ottamalla käyttöön isompia yksiköitä.

Yleisopetuksen 1-9 luokkien yksikköhinta kasvaa palkankorotus-, toimitilavuokra- ja tukipalvelukustannuksien vaikutuksesta. Toimitilavuokrat nousevat 13,3 prosenttia johtuen Leppävaaran uudiskohteesta ja nykyisten toimitilavuokrien hintojen korotuksesta. Tasapainottamistoimenpiteenä opetuksen henkilöstökustannuksista vähennetään vuositasolla 5,9 prosenttia mm. vähentämällä tunteja ja suurentamalla opetusryhmiä.

Lukiokoulutuksen yksikkökustannus laskee palkankorotuksista, toimitilavuokra- ja tukipalvelukustannusten kasvusta huolimatta. Toimitilavuokrien nousu on 8,3 prosenttia. Tasapainottamistoimenpiteenä opetuksen henkilöstökustannuksista vähennetään vuositasolla 10,3 prosenttia mm. vähentämällä kurssitarjontaa ja suurentamalla opetusryhmiä.

Palvelutuotteet 2019-2023 (€)							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	2020-2021 muutos-%	2022	2023
32 SVENSKA RUM -LAUTAKUNTA							
Henkilöstömäärä	827	842	815	816	0,1 %	819	822
Htv	671,1	694	660	661	0,2 %	663	666
Varhaiskasvatus päiväkodissa oma, alle 3v. lapsi							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	5 342 891	5 080 615	5 029 126	5 274 983	4,9 %	0	0
- suorite: Lapsia	299	279	279	279	0,0 %	279	279
- yksikkökustannus e/lapsi	17 869	18 210	18 026	18 907	4,9 %	0	0
Varhaiskasvatus ja esiopetus päiväkodissa oma, 3v. täyttänyt lapsi							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	13 393 503	14 248 924	14 113 321	14 765 473	4,6 %	0	0
- suorite: Lapsia	1 060	1 125	1 125	1 125	0,0 %	1 125	1 125
- yksikkökustannus e/lapsi	12 635	12 666	12 545	13 125	4,6 %	0	0
Yleisopetus 1-9 lk							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	27 427 968	28 257 688	28 130 305	29 719 645	5,6 %	0	0
- suorite: Oppilas	2 846	2 860	2 860	2 910	1,8 %	2 871	2 782
- yksikkökustannus e/oppilas	9 637	9 882	9 837	10 213	3,8 %	0	0
Yleislukio koulutus							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	4 565 880	4 850 332	4 805 332	4 960 640	3,2 %	0	0
- suorite: Opiskelija	564	588	588	617	4,9 %	642	667
- yksikkökustannus e/opiskelija	8 096	8 249	8 172	8 040	-1,6 %	0	0
Muut palvelutuotteet	12 569 907	13 790 929	13 650 408	13 444 258	-1,5 %	0	0
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	63 300 148	66 228 488	65 728 493	68 165 000	3,7 %	0	0

Muut mittarit 2019-2023							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	muutos-%	2022	2023
Opetuksen muut mittarit							
- laskennallinen keskimääräinen ryhmäkoko peruskoulu	13,2	13,2	13,2	15,4	16,7 %		
- laskennallinen keskimääräinen ryhmäkoko lukio	17,3	17,3	17,3	23	32,9 %		
Lapset keskimäärin vuoden aikana							
Varhaiskasvatuksessa olevia lapsia	1 519	1 588	1 588	1 588	0,0 %	1 588	1 588
- kunnalliset päiväkodit	1359	1404	1404	1404	0,0 %	1404	1404
- perhepäivähoito	35	40	40	40	0,0 %	40	40
- ostopalvelut	59	72	72	72	0,0 %	72	72
- yksityisen hoidon tuki	66	72	72	72	0,0 %	72	72
Kotihoidon tuella olevia lapsia	307	325	310	310	0,0 %	310	310

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	4 269	4 341	4 126	4 128	4 211
Toimintamenot	-63 300	-66 228	-68 275	-69 512	-70 185
Toimintakate	-59 031	-61 887	-64 149	-65 384	-65 974
Suunnitelmapoistot	-5	0	-106	-441	-628
Tilikauden tulos	-59 036	-61 887	-64 255	-65 825	-66 602
Menot euroa/asukas	218	225	228	228	227

Ruotsinkielisten sivistyspalveluiden tulot laskevat 5 prosenttia. Tulot koostuvat pääosin asiakasmaksutuloista ja hanketuloista. Tulot vähenevät varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alentamisesta johtuen ja koulujen iltapäivätoiminnan asiakasmaksutulojen pienemmästä kertymästä.

Menot kasvavat 3,1 prosenttia palkankorotusten, tukipalvelujen, toimitilavuokrien kulujen kasvun, uusien yksiköiden perustamisen sekä oppilas- ja opiskelijamäärän kasvun myötä. Oppilas- ja opiskelijamäärien kasvusta ja toimitilavuokrista aiheutuvat menojen lisäykset tasapainotetaan talousarviossa vähentämällä perusopetuksen tunteja ja lukion kursseja sekä suurentamalla opetusryhmiä. Varhaiskasvatuksessa menojen lisäykset tasapainotetaan mm vähentämällä

avustajapalveluita. Muita tasapainottamistoimenpiteitä lisätehostamisvaatimuksen myötä ovat koulujen iltapäivätoiminnan lakkauttaminen syksystä sekä taiteen perusopetuksen avustuksen pienentäminen.

Investoinnit

Talousarvion investointeihin sisältyy määräraha ensikertaiseen kalustamiseen kouluissa ja päiväkodeissa sekä muissa talousarviokaudella ruotsinkielisten sivistyspalvelujen käyttöön valmistuvissa tiloissa.

Vuoden 2021 aikana valmistuvat Monikko skola ja daghem Leppävaarassa. Monikko daghem on ympärivuorokautinen päiväkotit.

Vuonna 2022 valmistuu Kungsgårds skolanin ja daghemin korvaavat tilat Kauklahteen. Espoonlahteen valmistuu vuonna 2023 Esbovikens daghem ja samalla voidaan luopua alueen pienistä ja epätarkoituksenmukaisista tiloista.

9532 Koneet ja kalusto

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	0	-20	-482	-942	-269
Netto	0	-20	-482	-942	-269

321 RUOTSINKIELISET SIVISTYSPALVELUT -TULOSYKSIKKÖ

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Ruotsinkielisten sivistyspalvelujen tulosityksikkö valmistelee asiat lautakunnalle ja toimeenpanee lautakunnan päätökset. Tulosityksikkö johtaa strategiatyötä ja vastaa arvioinnista ja kehittämisestä varhaiskasvatuksen, peruskoulujen, toisen asteen, vapaan sivistystyön sekä ruotsinkielisen nuoriso- ja kulttuurityön osalta. Yksikkö tuottaa yleisiä suunnittelu- ja hallintopalveluja, koordinoi erilaisia tehtäviä sekä vastaa henkilökunnan täydennyskoulutuksesta koko tulosityksikön osalta. Tulosityksikkö vastaa myös Digitarinan jalkauttamisesta kasvatuksen ja oppimisen osalta.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	0	0			
Toimintamenot	-3 563	-4 420	-3 920	-3 920	-3 920
Toimintakate	-3 563	-4 420	-3 920	-3 920	-3 920
Tilikauden tulos	-3 563	-4 420	-3 920	-3 920	-3 920
Menot euroa/asukas	12	15	13	13	13

Määräraha sisältää lautakunnan ja hallinnon menot, taiteen perusopetuksen sekä peruskoulujen, lukioiden ja päivähoidon keskitetyt tietotekniikkakustannukset.

322 PERUSKOULUT

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Essoossa on kaksi ruotsinkielistä alakoulua, jossa on vuosiluokat 1-4 sekä neljä alakoulua, joissa on vuosiluokat 1-6. Lisäksi on kaksi yhtenäiskoulua, joissa on vuosiluokat 1-9 sekä yhtenäiskoulu, jossa on vuosiluokat 1-9 sekä 10-luokka. Pienryhmäopetusta järjestetään Finno skolassa (luokat 1–9 sekä Lagstads skolassa ja Mattlidens skolassa (luokat 7–9). Mattlidenissä annetaan myös joustavaa perusopetusta. Esikouluryhmiä on sijoitettu peruskoulujen yhteyteen samoihin tai lähellä oleviin tiloihin. Näin tuetaan jatkuvasti lapsen oppimispolkua.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	891	970	854	936	1 019
Toimintamenot	-31 066	-31 743	-33 358	-33 808	-33 830
Toimintakate	-30 176	-30 773	-32 504	-32 872	-32 811
Suunnitelmapoistot	-3	0	-81	-346	-480
Tilikauden tulos	-30 178	-30 773	-32 585	-33 218	-33 291
Menot euroa/asukas	107	108	111	111	109

Määräraha sisältää hallinnon, opetuksen, oppilashuollon, kouluruokailun, kiinteistöjen, koulukuljetusten ja muun toiminnan, kuten iltapäivätoiminnan avustusten, kustannukset. Oppilasmäärä kasvaa noin 30 oppilaalla.

323 LUKIOT

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Mattliden gymnasium on Espoon ainoa ruotsinkielinen lukio. Mattlidens gymnasiumilla on sekä yleislinja että IB-linja. Lukiopaikkojen lisäys yleisellä linjalla on tarpeellista johtuen suuremmasta perusopetuksen päättävästä vuosiluokasta. Practicumien hajasijoitetulla merkonomikoulutuksella on vielä kevätlukukaudella kaksi ryhmää Mattlidenin tiloissa.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	115	122	89	89	89
Toimintamenot	-4 360	-4 689	-4 930	-5 391	-5 850
Toimintakate	-4 246	-4 567	-4 841	-5 302	-5 761
Tilikauden tulos	-4 246	-4 567	-4 841	-5 302	-5 761
Menot euroa/asukas	15	16	16	18	19

Määräraha sisältää hallinnon, opetuksen, oppilashuollon, kouluruokailun ja kiinteistöjen kustannukset. Opiskelijamäärä kasvaa 29 opiskelijalla.

324 RUOTSINKIELINEN VARHAISKASVATUS

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Varhaiskasvatuspaikka järjestetään noin 1 700 lapselle. Hoitopaikoista 90 prosenttia on kunnallisia ja 10 prosenttia yksityisenä tai ostopalveluna tuotettuja paikkoja. Noin 300 lasta osallistuu esikouluopetukseen.

Lakisääteinen kotihoidontuki ja yksityisen hoidon tuki sekä Espoon kuntalisä maksetaan samoin perustein kuin suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen tulosidonnainen palveluseteli otetaan käyttöön 1.8.2021 samoin perustein kuin suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatussuunnitelma on otettu käyttöön tavoitteena, että suunnitelma näyttäytyy päivittäisessä työssä. Jalkautusta tuetaan johtamisella, henkilökunnan täydennyskoulutuksella sekä kansallisilla hankkeilla. Varhaiskasvatuksen uusi itsearviointijärjestelmä on otettu käyttöön.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	3 124	3 101	3 045	2 965	2 965
Toimintamenot	-22 878	-23 800	-24 468	-24 793	-24 986
Toimintakate	-19 754	-20 699	-21 423	-21 828	-22 021
Suunnitelmapoistot	-3	0	-25	-95	-148
Tilikauden tulos	-19 757	-20 699	-21 448	-21 923	-22 169
Menot euroa/asukas	79	81	82	81	81

Määräraha sisältää kunnallisen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen, varhaiskasvatuspalvelujen oston, palvelusetelillä tuotettavan yksityisen päiväkotitoiminnan sekä yksityisen hoidon ja koti-hoidontuen kustannukset.

325 RUOTSINKIELINEN KULTTUURI JA NUORISO

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Ruotsinkieliset sivistyspalvelut täydentävät kaupungin kulttuuritarjontaa tarjoamalla ruotsinkielistä kulttuuria eri kohderyhmille, ensi sijassa lapsille, nuorille ja senioreille. Kulttuuritoiminta tuo näkyvyyttä kaupungin kaksikieliselle kulttuuriperinteelle ja se on avoin kaikille espoolaisille.

Monet yksikön kulttuurihankkeet ja -tilaisuudet toteutetaan toimivan yhteistyöverkoston turvin. Pitkällä tähtäimellä tiivistyvä yhteistyö kolmannen sektorin ja muiden kumppaneiden kanssa on ratkaisevassa asemassa osallisuuden ja uusien toimintamuotojen luomisessa.

Ruotsinkieliset sivistyspalvelut tukee Musikinstitutet Kungsvägeniä, joka tarjoaa taiteen perusopetusta sekä ammattiin valmistavia musiikkiopintoja. Yhteistyötä kehitetään siten, että useammat lapset ja nuoret voivat tutustua musiikkiopiston toimintaan.

Ruotsinkielistä nuorisotoimintaa järjestetään suunnitelmallisesti Espoon eri alueilla. Tarkoituksena on tarjota mahdollisuuksia tarkoituksenmukaiseen vapaa-aikaan ruotsin kielellä. Nuorisotoimintaa suunnitellaan, kehitetään ja toteutetaan nuorten ehdoilla huomioiden heidän kiinnostuksen kohteensa. Toiminnan kehittämistyötä tehdään läheisessä yhteistyössä suomenkielisen nuorisotoimen ja tulosityksikön muiden toimijoiden kanssa.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	7	8	8	8	8
Toimintamenot	-472	-543	-547	-547	-547
Toimintakate	-465	-535	-539	-539	-539
Tilikauden tulos	-465	-535	-539	-539	-539
Menot euroa/asukas	2	2	2	2	2

326 RUOTSINKIELINEN TYÖVÄENOPISTO

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Espoon ruotsinkielisen työväenopiston, Esbo Arbiksen, tehtävä suhteessa nyky-yhteiskuntaan on jatkuvan analyysin keskiössä. Analyysi, arviointitulokset ja jatkuva keskustelu eri tahojen kanssa ovat pohjana toiminnan suunnittelulle. Kurssien ja osallistujien määrä on vähintään vuoden 2019 tasolla. Toiminta Espoon keskuksen alueella lisääntyy.

Esbo Arbis tekee yhteistyötä tulosityksikön eri toimijoiden kanssa. Onnistuneista tapahtumista sekä tulevista kursseista ja tilaisuuksista löytyy tietoa muun muassa sosiaalisessa mediassa.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	132	140	130	130	130
Toimintamenot	-960	-1 034	-1 053	-1 053	-1 053
Toimintakate	-828	-894	-923	-923	-923
Tilikauden tulos	-828	-894	-923	-923	-923
Menot euroa/asukas	3	4	4	3	3

35 KULTTUURILAUTAKUNTA

Talous

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	3 129	1 740	1 748	1 783	1 818
Valmistus omaan käyttöön	135	0			
Toimintamenot	-53 479	-53 240	-52 908	-54 127	-54 535
Toimintakate	-50 215	-51 500	-51 160	-52 344	-52 717
Suunnitelmapoistot	-1 232	-635	-629	-879	-1 138
Tilikauden tulos	-51 446	-52 135	-51 789	-53 223	-53 855
Menot euroa/asukas	185	181	176	178	176

Investoinnit

9535 Koneet ja kalusto

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-485	-680	-913	-1 978	-617
Netto	-485	-680	-913	-1 978	-617

Määräraha ensikertaiseen kalustamiseen ja varustamiseen sekä teknisen kaluston täydentämiseen ja uusimiseen.

Palvelutuotteet

Vuoden 2021 tunnuslukuja vertaillaan vuoden 2020 ennusteeseen. Tunnuslukujen vertailussa on huomioitava covid-19 arvioidut vaikutukset vuoden 2020 kustannuksiin, suoritteisiin ja yksikkökustannuksiin.

Kulttuuritilat olivat suljettuina keväällä 2020 noin kahden kuukauden ajan, toiminnan käynnistyttyä asteittain heinäkuun loppuun mennessä. Vertailussa on huomioitava myös nettobudjetoitujen palvelualueiden toimintatulojen mahdollistama vaikutus toimintamenoihin. Nettobudjetoitujen palvelualueita ohjaa sitova toimintakate. Yksikkökustannukset eivät ole vertailukelpoisia näiltä osin.

Kirjastopalvelu:

Vuonna 2021 alue- ja lähikirjastojen palveluita sopeutetaan taloudellisesti kestävä Espoo –ohjelman linjausten mukaisesti. Omatoimikirjaston osuus palveluista kasvaa.

Kohdennetut kulttuuripalvelut, brutto:

Yhdenvertaisuuden lisäämiseksi palveluita tuotetaan eri asukasryhmille. Tavoitteelliset kulttuurin ja taiteen toimintamallit tavoittavat lapset, nuoret, perheet, ikäihmiset sekä taloudellisesti tiukassa tilanteessa olevat asukkaat. Kulttuurilautakunnan avustuksilla tuetaan ammatillisia taidedyhteisöjä ja taiteilijoita. Vuonna 2021 kulttuurilautakunnan myöntämiä vuosi- ja toiminta-avustuksia alennetaan. Tämän lisäksi palvelutuotteen kokonaiskustannusten muutokseen vaikuttavat palkankorotusvaikutukset ja tukipalveluiden kasvu sekä toimitilavuokrien muutokset.

Kulttuurin olo-/tilapalvelut:

Kulttuurisisältöjä tarjoavat avoimet tilat ovat käytettävissä kaikille asiakkaille. Erityisvarustellut tilat mahdollistavat laadukkaiden ja monipuolisten taide- ja kulttuuripalveluiden toteuttamisen. Olo-/tilapalveluja toteuttavat Näyttelykeskus WeeGee, Espoon kaupunginmuseo (sen museotilat), Espoon kulttuurikeskus, Karatalo ja lastenkulttuurikeskus Aurora. Palvelutuotteen kokonaiskustannuksiin vaikuttavat palkankorotusvaikutukset ja tukipalveluiden kasvu sekä toimitilavuokrien muutokset.

Kohdennetut kulttuuripalvelut, netto:

Kohdennettuja kulttuuripalveluja toteuttavat Tapiola Sinfonietta, Espoon kaupunginmuseon kohdennetut asiakaspalvelut, Sellosali, Kannusali sekä Tapahtuma- ja kulttuuripalveluiden Kaupunkitapahtumat yhdessä kuntalaisten kanssa. Palvelutuotteen kokonaiskustannusten muutos johtuu palkankorotusvaikutuksista, tukipalveluiden sekä toimitilavuokrien kasvusta.

Palvelutuotteet 2019-2023 (€)							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	2020-2021 muutos-%	2022	2023
35 KULTTUURILAUTAKUNTA							
Henkilöstömäärä	231	247	231	231	0,0 %	240	240
Htv	192	192	192	192	0,0 %	220	220
Kirjastopalvelu							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	21 403 703	22 199 400	22 125 369	22 598 005	2,1 %		
- suorite: aukiolotunti	74 497	69 000	63 000	74 300	17,9 %	74 950	75 270
- yksikkökustannus e/tunti	287,31	321,73	351,20	304,15	-13,4 %		
- suorite: käynti	4 494 626	4 150 000	3 900 000	4 455 000	14,2 %	4 600 000	4 600 000
- yksikkökustannus e/käynti	4,76	5,35	5,67	5,07	-10,6 %		
Kohdennetut kulttuuripalvelut, brutto							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	12 982 280	13 334 138	12 606 973	12 608 491	0,0 %		
- suorite: asiakas	833 087	715 500	572 500	710 000	24,0 %	717 000	724 000
- yksikkökustannus e/asiakas	15,58	18,64	22,02	17,76	-19,4 %		

Palvelutuotteet 2019-2023 (€)							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	2020-2021 muutos-%	2022	2023
KULTTUURI, NETTO							
Henkilöstömäärä	138	140	139	140	0,7 %	145	149
Htv	109	108	109	110	0,9 %	120	120
Kulttuurin olo-/tilapalvelut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	9 767 690	9 084 374	9 155 173	8 749 235	-4,4 %		
- suorite: aukiolotunti	15 520	16 240	12 240	15 898	29,9 %	13 473	13 920
- yksikkökustannus e/tunti	629,36	559,38	747,97	550,34	-26,4 %		
Kohdennetut kulttuuripalvelut, netto							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	9 325 360	8 732 087	8 952 336	8 952 269	0,0 %		
- suorite: palvelu asiakas	339 082	267 580	210 000	272 000	29,5 %	300 000	290 000
- yksikkökustannus e/asiakas	27,50	32,63	42,63	32,91	-22,8 %		

KULTTUURIN TULOSYKSIKKÖ

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Kulttuurin tulosityksikkö vastaa kaupungin kulttuuritarjonnasta ja kulttuurisesta profiilista sekä erilaisten vapaa-ajan palveluiden tuottamisesta. Tulosityksikön ja sen palvelualueiden tehtävänä on vahvistaa myönteistä kaupunkikuvaa ja ohjata kulttuurin hankkeita ja tapahtumia. Lisäksi tulosityksikön tehtäviin kuuluu alueellisten kulttuuripalveluiden tuottaminen sekä kuntalaisten tiedonhankinnan ja itsensä kehittämisen mahdollistaminen.

Tulosityksikön muodostavat neljä palvelualueetta, jotka ovat kaupunginkirjasto, kaupunginmuseo, kaupunginorkesteri ja tapahtuma- ja kulttuuripalvelut. Lisäksi tulosityksikön esikunnasta kehitetään ja toteutetaan kulttuurin yhdenvertaisuuteen liittyviä palveluita. Tulosityksikkötasoisesti ohjataan myös yhteistä viestintää ja tiedotusta, tehdään strategia- ja arviointityötä sekä valmistellaan kulttuurilautakunnan alaiset avustukset sekä yhteistyöperiaatteet kumppaneiden kanssa.

KULTTUURI, brutto

Tulosityksikön esikunta ja kaupunginkirjasto muodostavat bruttobudjetoidun tulosityksikön.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	950	950	954	970	989
Toimintamenot	-35 036	-36 205	-35 757	-36 896	-37 288
Toimintakate	-34 086	-35 255	-34 803	-35 926	-36 299
Suunnitelmapoistot	-578	-138	-172	-446	-700
Tilikauden tulos	-34 664	-35 394	-34 974	-36 372	-36 999
Menot euroa/asukas	121	123	119	121	121

350 KULTTUURIN ESIKUNTA

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Tulosityksikön esikunta vastaa kulttuuripolitiikasta, kaupungin kumppanuusyhteistyöstä taide- ja kulttuuriyhteisöjen kanssa, kulttuuriavustusten valmistelusta päätöksentekoon ja kulttuurin yhdenvertaisuuspalveluista (Kulttuuria kaikille).

Kulttuuria kaikille -toimintamallien tavoitteena on edistää eri väestöryhmien osallisuutta kulttuuri-palveluihin ja asukkaiden hyvinvointia. Palveluja kohdennetaan erityisesti niille, joille taiteen hyvinvointivaikutusten merkitys on suuri eli lapsille ja nuorille, ikääntyneille, työttömille ja syrjäytymisvaarassa oleville. Erityinen painopiste vuonna 2021 on lasten ja nuorten kulttuuripalveluissa. Koulujen kulttuurikasvatusmalli KULPS laajenee perusopetuksesta myös esiopetukseen. Taide ja kulttuuria espoolaisille 3–5-vuotiaille tarjoava Kulttuurikurkkaus edistää sosiaalista ja kulttuurista kestävyyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja yhteistyötä. Kulttuuriketju- ja kulttuurikaveri-toimintaa jatketaan entisillä resursseilla.

Taideyhteisöjä, festivaaleja ja kulttuuritoimijoita tukemalla varmistetaan espoolaisten kulttuuri-palvelujen monipuolisuus ja ajassa kiinni olevat sisällöt. Corona-ajan taloudelliset vaikutukset näkyvät erityisen voimakkaasti taide- ja kulttuurisektorilla. Taiteilijoiden työn ja toimeentulon edistämiseksi käydään ammattimaisten taideyhteisöjen kanssa aktiivista vuoropuhelua siitä, miten kaupunki voi omalla toiminnallaan edistää luovien alojen työpaikkoja Espoossa. Vuonna 2021 osana työllisyyden kuntakokeilua tehdään uudenlaista yhteistyötä kuntouttavan työtoiminnan kanssa niin, että yhdessä työllisyyspalvelujen ja taiteilijoiden kanssa rakennetaan yhteistyömallia työllistymisen tueksi taiteen ja kulttuurin avulla.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	22	0			
Toimintamenot	-13 892	-14 312	-13 461	-13 573	-13 573
Toimintakate	-13 870	-14 312	-13 461	-13 573	-13 573
Suunnitelmapoistot	-14	0			
Tilikauden tulos	-13 884	-14 312	-13 461	-13 573	-13 573
Menot euroa/asukas	48	49	45	45	44

352 KAUPUNGINKIRJASTO

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Tulevan väestönkasvun seurauksena kirjakokoelmaan kohdistuva kysyntä kasvaa. Erityisesti voimakas lastenkirjojen lainamäärien kasvu (yli 25 prosenttia suhteessa vuoteen 2015) edellyttää taloudellisia panostuksia, jotta lasten ja nuorten mahdollisuus luku-harrastukseen saadaan turvattua. Tähän ollaan jo aiempina vuosina tehty budjetin sisällä merkittäviä panostuksia: lasten- ja nuortenkirjaostoihin käytettiin noin puolet koko aineistomäärärahasista. Monikielisten lasten ja nuorten määrä kasvaa voimakkaasti, minkä myötä yhdenvertaisen palvelun tarjoamiseksi kirjallisuutta tarvitaan suomen ja ruotsin ohella kasvavassa määrin myös muilla kielillä.

Vuoden 2022 keväällä avattava viides aluekirjasto, Espoonlahden kirjasto, tarvitsee oman kirjakokoelman. Tarkastuslautakunta on vuotta 2019 koskevassa tarkastuskertomuksessaan

kiinnittänyt erityistä huomiota kirjastopalveluiden riittävien aineistohankintaresurssien turvaamiseen. Kokoelman perustaminen on aloitettava vuoden 2021 alussa.

Keskeisin potentiaali kirjastopalveluiden tuottavuuden parantamisen osalta liittyy asiakkaiden omatoimisen kirjastonkäytön entistä laajempaan ja tehokkaampaan mahdollistamiseen. Omatoimikirjastojärjestelmien käyttöönoton kautta on saatu kaksinkertaistettua useiden lähikirjastojen vuotuiset asiakas- ja aukiolomäärät. Asioinnin laajempaan omatoimisuuteen perustuva tehostaminen jatkossa edellyttää investoimista uusiin teknisiin ratkaisuihin.

Sivistystoimi on yhdessä tilapalveluiden ja kaupunkisuunnittelun kanssa alkanut syksyn 2020 aikana valmistelemaan periaatteita ja kriteereitä kirjastoverkolle ja kirjastojen sijoittelulle. Lähtökohtana on, että oikein sijoitetut kirjastopalvelut tukevat kehittyvän ja kasvavan Espoon muu-
tosta, tarjoavat alustan kohtaamisille ja kokeiluille ja toimivat vetovoimatekijänä niin uusilla kuin olemassa olevilla asuinalueilla.

Pääkaupunkiseudun kirjastojen yhteinen Helmet.fi-verkkopalvelu on tarpeen uudistaa kokonaisuudessaan, mikä tapahtuu kaikkien pääkaupunkiseudun kuntien yhteistyönä. Espoon osuus kustannuksista vuoden 2021 osalta on arviolta 150 000 euroa.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	928	950	954	970	989
Toimintamenot	-21 144	-21 894	-22 295	-23 323	-23 715
Toimintakate	-20 216	-20 944	-21 341	-22 353	-22 726
Suunnitelmapoistot	-564	-138	-172	-446	-700
Tilikauden tulos	-20 780	-21 082	-21 513	-22 799	-23 426
Menot euroa/asukas	73	74	74	77	77

357 KULTTUURI, netto

Tapahtuma- ja kulttuuripalvelut, kaupunginmuseo ja kaupunginorkesteri muodostavat kulttuurin nettobudjetoidun yksikön.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	2 179	790	794	813	829
Valmistus omaan käyttöön	135	0			
Toimintamenot	-18 443	-17 035	-17 151	-17 231	-17 247
Toimintakate	-16 129	-16 245	-16 357	-16 418	-16 418
Suunnitelmapoistot	-654	-497	-457	-433	-438
Tilikauden tulos	-16 782	-16 742	-16 815	-16 851	-16 856
Menot euroa/asukas	64	58	57	57	56

Nettobudjetoidun kulttuurin palvelualueiden sitova toimintakate on -16 357 285 euroa.

Talous toiminnoittain

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
(Kulttuuripalvelut) Tapahtuma- ja kulttuuripalvelu	10 545	9 036	15 925	16 004	16 020
Kaupunginmuseo	3 903	4 024	1 152	1 152	1 152
Kaupunginorkesteri	3 995	3 975	75	75	75
Kulttuuri yhteensä	18 443	17 035	17 151	17 231	17 247

TAPAHTUMA- JA KULTTUURIPALVELUT

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Tapahtuma- ja kulttuuripalvelut vastaavat Espoon kaupungin kulttuuritaloista ja -tiloista ja sisällyistä sekä kehittävät espoolaista kaupunkikulttuuria. Tapahtuma- ja kulttuuripalvelut tuottavat korkeatasoista ammattitaidetta ja tukevat kaupunkilaisten osallisuutta kulttuurin keinoin. Palvelualue on valmistautunut ns. uuden normaalin mukaiseen toiminnan kehittämiseen. Kunnallisena kulttuuripalvelun tuottajana palvelualueen tehtävä on työllistää taiteilijoita, suunnittelijoita ja tekniikkayrityksiä samaan aikaan kuin koko kulttuuri- ja tapahtuma-alan toimintaedellytykset maassamme ovat romahtaneet ja ala on kokenut valtavia taloudellisia tappioita.

Vuoden 2021 esitystarjonnan ja suurtapahtumien kävijämäärät toteutuvat kulloinkin voimassa olevat viranomaisohjeet ja suositukset huomioiden. Espoon kulttuurikeskuksen ja Sellon salien kapasiteettia myydään n. 1/3. Aurorassa ja WeeGeellä palveluita pystytään tuottamaan lähes normaalilla tasolla. Rajoitukset näkyvät myös suurtapahtumien tuotanto- ja kävijämäärissä. Espoo-päivän ja itsenäisyyspäivän juhlakonserttien tuotannot suunnitellaan ja toteutetaan joustavasti kulloinkin vallitsevien olosuhteiden mukaisesti.

Digitaalisten palveluiden tarjontaa pyritään monipuolistamaan konserttien lisäksi. Tulevaisuudessa vuosina 2021–2023 tarvitaan resursseja digitaalisten alustojen kehittämiseen. Palvelualueella paneudutaan joustavien ja alueellista tasa-arvoa vahvistavien palvelutuotantomallien kehittämiseen ja rohkeisiin kokeiluihin poikkeusajan jatkuessa. Alueellisen tasa-arvon, palveluiden saavutettavuuden ja saatavuuden turvaamiseksi tehdään toiminnan priorisointia ja uudelleenarviointia.

KulttuuriTapiolan ja WeeGeen kehittämistoimenpiteiden toteutus jatkuu Venturo-talon kunnostuksen ja WeeGeen piha-alueen uudistamisen merkeissä. Espoon kulttuurikeskuksen toimintojen suunnittelu syventyy hankesuunnittelun edetessä.

KAUPUNGINMUSEO

KAMU Espoon kaupunginmuseo on kulttuurihistoriallinen museo, joka museokokoelmansa, näyttelyidensä ja yleisöpalveluidensa avulla kertoo Espoon kaupungin ja espoolaisten historiasta. Museo vahvistaa espoolaista identiteettiä yhdessä kaupunkilaisten kanssa. KAMU tarjoaa laajasti maksuttomia palveluita kaikille varhaiskasvatuksen, peruskoulun ja toisen asteen opiskelijoiden ryhmille. Espoon kulttuuriympäristöjen tutkimus, arvottaminen ja vaaliminen on kaupunginmuseon keskeinen viranomaistehtävä ja lisäksi museo osallistuu asiantuntijana kaavoitus- ja rakennuslupaprosesseihin.

Espoon kaupunginmuseo panostaa normaalitoimintansa lisäksi erityisesti museon erilaisten palveluiden tarjoamiseen digitaalisesti, mikä kuitenkin ei tuota tuloja. Samalla museon on kuitenkin valmistauduttava pitämään eri museopisteet avoinna ja kehittämään museon toimintaa ja palveluita. Vuoden 2021 aikana museo panostaa erityisesti kuntalaisten ja muiden asiakkaidensa osallistamiseen Kaikkien KAMU -hankkeella.

Uudistettu museolaki astui voimaan vuoden 2020 alussa. Uudistuksen myötä myös valtion-osuusjärjestelmän rahoitusta muutettiin. Vuodesta 2020 alkaen Espoon kaupunki sai lisäystä kulttuuriympäristötehtävän hoitamiseen 3 henkilötyövuotta. Käytännössä tämä tarkoittaa yli 121 000 euroa lisäystä Espoon kaupungille maksettavaan valtionavustukseen museotoiminnasta vuodesta 2020 alkaen. Tähän liittyen kaupunginmuseo on esittänyt vuodelle 2020–21 yhden uuden kulttuuriympäristötehtäviin kohdentuvan vakanssin (museotuottaja) lisäystä museon budjettiin vuodelle 2021 valtionosuuden lisärahoitukseen perustuen, ja vuodelle 2022 toinen vakanssi (yhteisömanageri). Museotoimintaan kohdistettu lisärahoitus tulee OKM:n ohjeiden mukaisesti kohdistaa sitä saaneelle museolle.

KAUPUNGINORKESTERI

Tapiola Sinfoniettan tavoitteena on tarjota korkeatasoisia, hyvinvointia lisääviä elämyksiä yli kieli- ja kulttuurirajojen. Sinfoniettan työ espoolaisten hyvinvoinnin lisääjänä on poikkeustilan luomassa uudessa normaalissa entistä tärkeämmässä osassa. Vuoden 2021 toiminta suunnitellaan turvallisesti uudensuunniteltuihin normaalioloihin, ja muokataan koronatilanteesta mahdollisesti johtuvien rajoitusten mukaisesti.

Poikkeustilan tuoman pakollisen muutoksen innoittamana orkesterilla on erinomainen mahdollisuus kehittää ja uudistaa toimintaansa, jossa tärkeänä osana on kuntalaisten osallistaminen suunnitteluun. Sinfoniettan yleisötyö ja sen tuoma jalkautuminen kaupungin eri puolille on tärkeä osa rakenteissa jo olevaa joustavuutta. Lisäksi digitaalisten palveluiden kehittäminen on olennainen osa uuden ajan palvelukokonaisuutta.

Uusien haasteiden edessä on ensiarvoisen tärkeää jatkaa viime vuosien pitkäjänteistä henkilöstösuunnittelua. Sen ansiosta orkesteriin on saatu kiinnitettyä tämän hetken lahjakkaimpia ja arvostetuimpia muusikoita.

Orkesterin yleisötyössä panostetaan aktiivisesti espoolaisten eri elämänvaiheisiin. Toimintaa jatketaan jo vakiintuneesti mm. sairaaloissa, neuvoloissa ja päiväkodeissa. Sinfonietta on mukana kansainvälisessä Accessible orchestras – Saavutettavat orkesterit -hankkeessa, jossa kehitetään orkesterien toimintaa ikäihmisten parissa Suomessa ja Isossa-Britanniassa. Pilotointivaiheessa orkesterin kohteena on Espoon sairaala ja ikääntynyt väestö, joka ei pääse konsertteihin.

Orkesteri valmistautuu Espoon kulttuurikeskuksen peruskorjaukseen. Vuoden 2021 aikana konserttitoiminnalle tulee olla suunniteltu väistötilaratkaisu, jonka perusteella konserttien sisältösuunnittelu kaudesta 2022–23 eteenpäin voi alkaa.

38 LIIKUNTA- JA NUORISOLAUTAKUNTA

Palvelutuotteet

Liikuntapaikoilla kävijämäärät ja nuorten kohtaamismäärät ovat toimintaympäristön odottamattoman muutoksen vuoksi laskeneet. Tunnusluvut poikkeavat normaalista ja niitä tuleekin tarkastella Covid-19:n vuoksi eri silmin.

Liikunta- ja nuorisopalvelujen henkilöstömäärä ei ole enää kasvanut, vaikka nuorisotyö ja liikunta- ja ulkopaikat ovat kaupungin kasvun myötä lisääntyneet. Tiukkenevan taloustilanteen vuoksi tekemistä on tehostettu, työnkuvia laajennettu ja muutettu. Lisäksi palveluissa hyödynnetään kumppanuuksia aikaisempaa enemmän strategisten palvelujen tuottamisessa. Osaamista kehitetään työtehtäviä laajentamalla.

Vuoden 2020 talousarvioon (55,5 milj. euroa) nähden talousarvion menot kasvavat n. 1,5 milj. euroa (2,7 prosenttia) vuodelle 2021. Merkittävimmät menoerien nousut ovat palkankorotukset, toimitila- ja maavuokrien nousu.

Liikunta- ja nuorisopalvelujen vuoden 2020 talousarvion tulot (5,9 milj. euroa) nousevat noin 0,36 milj. euroa (6,1 prosenttia), vaikka koronan vaikutukset tulevat ulottumaan väistämättä vuoteen 2021. Liikunta- ja nuorisopalvelujen tulot koostuvat pääosin asiakasmaksutuloista, kuten uimahalli- ja liikuntatilojen asiakasmaksutuloista.

Liikunta- ja nuorisopalvelut on hakenut EU–hankerahoitusta Ruohonjuuritason urheiluojelmat ja infrastruktuuri-innovointi -hankehausta 0,6 milj. euroa ja Digitaalisen nuorisotyön kehittämiseen 0,7 milj. euroa. Avustussummat jaetaan hankkeille 2-3 vuodeksi. Hankerahoituksen onnistuminen olisi merkittävää, koska palvelumuotoilussa edetään joka tapauksessa digitaalisten palvelujen suuntaan. EU -hankkeen rahoituksella kehitetään e-urheilua ja seurayhteistyötä.

Digitaalinen nuorisotyön kehittäminen on pääkaupunkiseudun yhteistyöprojekti, jota Espoo isännöi. Hankkeen kustannukset maksaa Espoon kaupunki saatavalla avustuksella. Avustus ei kata kaikkia kustannuksia, vaan jokainen pääkaupunkiseudun kunta maksaa myös osan ns. omakustannusosuutena.

Myös nuorisojärjestöille myönnettävien avustusten määrä on suunniteltu pysyvän ennallaan, vaikka nuorisojärjestöjen toimintaan osallistuvien lasten määrä riippuu pandemiatilanteesta.

Lähes kaikkien palvelutuotteiden suoritemääriin koronalla on ollut merkittävä vaikutus. Tämän takia vuoden 2020 palvelutuotteiden yksikköhinnat poikkeavat muista vertailuvuosista huomattavasti. Koronan vaikutusten arvioidaan näkyvän vielä vuonna 2021 mm. suoritemäärissä ja tulojen kertymisessä.

Yksikköhintojen kasvu johtuu suoritteiden vähenemisestä pandemiasta johtuen sekä sisäisten toimitila- ja maavuokrien noususta (14,6 prosenttia) vuonna 2021.

Vuonna 2022 avattavan Matinkylän uimahallin myötä kävijämäärän omissa uimahalleissa arvioidaan nousevan 1,2 milj. kävijään vuodessa.

Palvelutuotteet 2019-2023 (€)							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	2020-2021	2022	2023
38 LIIKUNTA- JA NUORISOLAUTAKUNTA							
Henkilöstömäärä	271	277	249	253	1,6 %	257	257
Htv	220	223	195	199	2,1 %	202	202
Uimahallipalvelut, omana toimintana							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	7 004 611	7 265 727	7 100 727	7 690 000	8,3 %	0	0
- suorite: kävijät	920 634	950 000	710 000	760 000	7,0 %	1 200 000	1 200 000
- yksikkökustannus e/kävijä	7,61	7,65	10,00	10,12	1,2 %	0	0
Uimahallipalvelut, ostopalveluna							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	1 892 467	2 018 830	1 938 830	2 033 000	4,9 %	0	0
- suorite: kävijät	222 842	220 000	170 000	176 000	3,5 %	200 000	200 000
- yksikkökustannus e/kävijä	8,49	9,18	11,40	11,55	1,3 %	0	0
Omat liikuntahallit ja urheilupuistot							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	15 991 468	15 954 484	15 954 484	17 275 000	8,3 %	0	0
- suorite: aukiolotunnit	142 828	140 000	116 000	134 000	15,5 %	140 000	140 000
- yksikkökustannus e/aukiolotunti	111,96	113,96	137,54	128,92	-6,3 %	0	0
Mannerulkoilu ja liikuntapaikkojen kunnossapito ja merilliset ulkoilupalvelut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	5 930 898	6 159 117	6 159 117	6 145 000	-0,2 %	0	0
Pääsääntöisesti alle 20-vuotiaille tytöille ja pojille kohdennetut avustukset							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	1 468 198	1 470 000	1 470 000	1 470 000	0,0 %	0	0
- suorite: harrastajat	44 600	52 000	52 000	41 000	-21,2 %	45 000	45 000
- yksikkökustannus e/harrastaja	32,92	28,27	28,27	35,85	26,8 %	0	0
Muut palvelutuotteet							
Alueellinen nuorisotyö	10 723 495	11 317 125	11 496 125	11 101 000	-3,4 %		
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	6 276 343	6 724 688	6 694 688	6 756 000	0,9 %	0	0
- suorite: nuorten kohtaamiskerrat	141 127	157 000	135 700	157 000	15,7 %	159 000	161 000
- yksikkökustannus e/kohdattu nuori	44,47	42,83	49,33	43,03	-12,8 %	0	0
Ohjaamotalo							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	3 571 941	4 008 543	4 008 543	3 995 000	-0,3 %	0	0
- suorite: nuorten kohtaamiskerrat	31 800	31 200	27 000	34 210	26,7 %	37060	37060
- yksikkökustannus e/kohdattu nuori	112,33	128,48	148,46	116,78	-21,3 %		
Avustukset nuorisojärjestöille							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	539 927	531 486	531 486	540 000	1,6 %	0	0
- suorite: osallistumiskerrat	139 179	130 000	130 000	130 000	0,0 %	130 000	130 000
- yksikkökustannus e/osallistumiskerta	3,88	4,09	4,09	4,15	1,6 %	0	0
Lautakunta yhteensä	53 399 348	55 450 000	55 354 000	57 005 000			

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	6 628	5 877	6 236	6 359	6 483
Toimintamenot	-53 399	-55 492	-57 005	-58 948	-59 385
Toimintakate	-46 772	-49 615	-50 769	-52 589	-52 902
Suunnitelmapoistot	-1 921	-2 240	-1 900	-1 950	-2 000
Tilikauden tulos	-48 693	-51 855	-52 669	-54 539	-54 902
Menot euroa/asukas	184	188	190	194	192

Investoinnit

949 Liikuntapaikkojen perusparantaminen

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-1 500	-2 200	-1 416	-1 416	-1 416
Netto	-1 500	-2 200	-1 416	-1 416	-1 416

Liikuntapalvelujen perusparannusraha käytetään liikunta- ja nuorisolautakunnan liikuntapaikkojen perusparantamiseen.

9538 Koneet ja kalusto

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	120	0	0	0	0
Menot	-410	-944	-1 660	-1 510	-1 543
Netto	-290	-944	-1 660	-1 510	-1 543

Koneissa ja kalustossa varaudutaan mm. lähiliikuntapaikkojen ulkoliikuntavälineisiin sekä uusien ja peruskorjattavien tilojen ensikertaiseen kalustamiseen ja liikuntapaikkojen välineistöön.

Määrärahoilla varaudutaan tekojäähjelman toteuttamiseen hankkimalla kylmäenergialaitteistoja. Vuoden 2021 investointisuunnitelmaan kuuluu tekojäähjelman toteuttamisen lisäksi mm. ulkoliikuntapaikkojen lisääminen kaupunkitasoisen lähiliikuntaohjelman mukaisesti sekä lumetusjärjestelmien parantamista Leppävaaraan ja Puolarmaariin. Vuonna 2021 valmistuu uusia tiloja, mm. Espoonlahden liikuntahalli ja huoltorakennus, joiden kalustamiseen on varauduttu. Matinkylän uimahallin valmistuminen on vuoden 2022 alkupuolella, mutta sen kalustaminen aloitetaan jo vuoden 2021 loppupuolella.

380 LIIKUNTA- JA NUORISOPALVELUT

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Liikunta- ja nuorisopalveluiden valtuustokauden ja vuositason tavoitteet perustuvat paitsi Espoontarinaaan myös liikunta- ja nuorisopalveluiden tarinaan.

Liikunta- ja nuorisopalveluiden painopisteet vuodelle 2021:

- Matalan kynnyksen harrastemahdollisuuksien kehittäminen, yhdenvertaisuuden edistäminen ja pandemian tuomien haittavaikutusten minimointi yhteistyössä seurojen ja nuorisojärjestöjen kanssa.
- e-urheilun kehittäminen osana liikuntapalveluiden toimintaa yhteistyössä urheiluseurojen ja sivistystoimialan kanssa.
- Nuorten yhteisöllisyyden edistäminen/yksinäisyyden vähentäminen sekä kansainvälisen toiminnan kehittäminen.
- Sivistyspalvelujen tilojen käytön poikkitoiminnallinen tehostaminen - omavalvonnan lisääminen.
- Seura- ja järjestöyhteistyön syventäminen.
- Nuorisopalveluiden kumppanuuksien kehittäminen.
- Yhteistyön tiivistäminen venekerhojen kanssa.
- Palvelulupauksen ylittäminen.
- Digitalisaatio - mm. digitaalisen nuorisotyön kehittäminen

Lasten ja nuorten harrastemahdollisuuksien monipuolistaminen yhteistyössä kumppaneiden kanssa jatkuu. Kuntalaisia aktivoidaan ja osallistetaan omatoimiseen liikuntaan tarjoamalla liikuntaneuvontaa sekä avointa, ilman ennakkoilmoittautumista järjestettyä toimintaa. Liikunta- ja ulkoiluapaikoilla lisätään osallistumismahdollisuuksia varaamalla vapaavuoroja monipuolisesti eri liikuntatiloihin seuraharjoittelun ulkopuolelta.

Palveluja kehitetään yhteistyössä seura- ja järjestökentän sekä yksityisten toimijoiden kanssa. Avustuksia jaettaessa edellytetään järjestö- ja seurakentältä selvitystä niiden toiminnasta osana Espoo Liikkuu – ja Nuori Espoo tarinan toteutusta. Seurayhteistyössä tähdätään liikunnan arvostuksen nostamiseen yhteisillä ponnistuksilla markkinoinnin, viestinnän ja tapahtumien keinoin. Kestävän kasvatuksen periaatteet huomioidaan myös koko seurakentän osalta. Seuroja kannustetaan ja ohjataan auditoimaan lasten ja nuorten urheilun tähtiseura laatutekijät (täyttää myös eurooppalaisen Sports Club for Health-ohjelman periaatteet). Lisäksi käymme seurojen kanssa keskusteluja siitä, miten harrastamisen hinnan kasvu voitaisiin Espossa pysäyttää.

Maahanmuuttajien integroitumista ja juurtumista osaksi yhteiskuntaa tuetaan. Nuorisojärjestöiltä edellytetään nuorisopalveluiden tarinaa tukevaa toimintaa. Nuorisopalveluiden toiminnan kehittämisen kannalta olennaisia kumppaneita järjestöjen lisäksi ovat useat viranomais- ja muut nuorten palveluja tuottavat tahot sekä Espoon kaupungin sisällä että ulkoiset kumppanit.

Henkilöstö

Liikunnan tulosityksikön toimintaympäristön keskeiset muutokset ovat uusien kohteiden valmistuminen, digitalisaatio, seuratoiminnan kehittäminen, oman ja ostopalvelutoiminnan jatkuva arviointi sekä koronan tuomat vaikutukset eri palvelualueille.

Liikunnan henkilöstömäärä ja henkilötyövuodet kasvavat maltillisesti vuoden 2021 aikana. Henkilöstömäärä kasvaa noin 1,9 prosentilla ja oman henkilötyövuosien määrä kasvaa 2,1 prosenttia. Kasvu jatkuu maltillisena vuosien 2022-2023 aikana.

Toiminnan tehostaminen edellyttää toiminnan muutoksia ja resurssien uudelleen suuntaamista, kun toimintoja yhdistetään ja henkilöstöresursseihin sisältyviä riskejä vähennetään. Henkilöstöresurssien arvioinnissa hyödynnetään lähtövaihtuvuutta, esimerkiksi eläkepoistumaa. Toimintaympäristön muutoksiin vastataan osaamista jakamalla ja yhdessä tekemisellä sekä kiinnittämällä huomio henkilöstön digitaalisiin taitoihin. Uusien tehtävien ja vapautuvien vakanssien osaamisprofiilit suunnitellaan osaamistarpeita vastaaviksi.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	90	0			
Toimintamenot	-2 139	-2 807	-1 804	-1 818	-1 819
Toimintakate	-2 049	-2 807	-1 804	-1 818	-1 819
Suunnitelmapoistot		-2 240	-1 900	-1 950	-2 000
Tilikauden tulos	-2 049	-5 047	-3 704	-3 768	-3 819
Menot euroa/asukas	7	10	6	6	6

Tehtäväalue sisältää lautakunnan, hallinnon ja kehittämisen sekä viestinnän ja markkinoinnin määrärahat.

362 LIIKUNTAPALVELUT

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Seurat ovat toteuttaneet liikuntarakentamista kaupungin myötävaikutuksella. Liikuntapalvelut on edistänyt uusien paikkojen syntymistä mm. ostosopimuksin. Liikuntatilojen vuokra-avustus seuroille on tällä hetkellä alle 30 prosenttia toteutuneista vuokratukustannuksista. Tavoitteena on, että avustus seuroille olisi vähintään 40 prosenttia toteutuneista vuokratukustannuksista. Pandemian vuoksi vuoden 2020 luvut saattavat poiketa normaalista.

Koulujen liikuntatilojen ilta- ja viikonloppuaikojen omavalvontaa siirretään edelleen urheiluseuroille kustannustehokkuuden lisäämiseksi. Omavalvontakouluissa mahdollistetaan loma-aikojen ja arkipyhien käyttö. Valvonnan sujuvuus ja turvallisuus vaatii sähkölukkojen sekä valvontakameroiden asentamista kouluille. Omavalvontaa on avattu myös kouluille, joissa on samanaikaisesti sekä liikuntasalin että luokkien iltakäyttöä.

Ohjattua liikuntaa toteutetaan pääsääntöisesti erityisryhmille ja ikäihmisille vahvasti kumppanuuksin ja yhteistyötä hyödyntäen. Ikäryhmälle +68 ja erityisryhmille suunnattuja ohjattuja liikuntaryhmiä lisätään. Terveytensä kannalta liian vähän liikkuville annetaan liikuntaneuvontaa terveysasemilla ja liikuntapaikoilla. Koululaisten loma-aikojen liikuntatarjonnassa painotetaan avointa toimintaa lapsille, nuorille ja perheille. Uimaopetusta järjestetään esikoululaisista neljäs-luokkalaisiin asti, tekniikkaryhmät turvaten. Uimaopetuksen oppilasryhmät käyttävät HSL:n maksutonta julkista liikennettä alle viiden kilometrin matkoilla uimahallille, mikä on myös ekologisesti kestävä. Espoon kaupungin henkilöstölle suunnatut liikuntaryhmät toteutetaan ostopalveluna.

Perheliikunta Töpinöitä laajennetaan. Lasten ja nuorten matalan kynnyksen harrasteliikuntaryhmiä lisätään alueelliset tarpeet huomioiden, tavoitteena 100 kerhoa. Wau-kerhojen toimintaa järjestetään yhteistyössä Espoon Telinetaitureiden kanssa ja sitä monipuolistetaan uusilla lajeilla kun Muuvi-ryhmät on sulautettu Wau-kerhoihin. Kohderymänä ovat 7-12-vuotiaat. Jumppi-harrasteryhmiä 13-18-vuotiaille lisätään uusilla kumppaneilla ja sulauttamalla U6 harrasteryhmä Jumppi-toimintaan. Jumppi-toiminta toteutetaan yhteistyössä espoolaisten urheiluseurojen ja liikunta-alan yritysten kanssa. Jumppi-ryhmillä tarjotaan nuorille maksutonta liikuntaa osana nuorten harrastustakuuta.

KULPS-liikuntapolku tarjonta laajennetaan koskemaan esikoululaisia.

Syksyllä 2020 on aloitettu Muuvi –toiminnan korvaava harrasteiltapäivä 5.-6. -luokan oppilaille. Toiminta on käynnistetty seitsemällä koululla. Keskiviikon harrasteiltapäivän tarjontaa on tehostettu yläkouluilla 7-9-luokkien oppilaille. Laadun tarkkailua on nostettu sekä kouluja ja seuroja aktivoitu toiminnan mainostamiseen. Toimintaan on tuotu myös harrastetoimintaa erityistukea tarvitsevien nuorten ryhmä syksyllä 2020. Tavoitteena on nostaa kävijämäärät 950 kävijään / viikko.

Ohjatun liikunnan yksikkö tarjoaa erityisryhmille soveltavaa liikuntaa niin liikuntapalveluiden kuin yhteistyön toteutuksena. Erityisryhmien tarjontaa löytyy alle kouluikäisestä vanhuksiin. Erityisryhmien liikunta huomioi vamman, sairauden tai muun toimintakyvyn heikkenemisen. Mukaan voi ottaa oman avustajan. Sovelletun liikunnan kursseja järjestetään yhteistyössä monien eri yhdistysten ja seurojen kanssa.

Liikunta- ja nuorisolautakunta myöntää vuosittain liikuntatoiminta-avustusta erityisryhmille. Vuonna 2020 liikuntatoiminta-avustusta myönnettiin 59 000 euroa.

Olosuhde -palvelualue

Liikuntapaikat pidetään avoinna pääsääntöisesti vuoden 2020 tasoisina. Tapiolan uimahalli on edelleen pois käytöstä. Espoonlahden urheiluhalli on kevään pois käytöstä peruskorjauksen takia. Peruskorjaus mahdollistaa käyttövuorojen jaon ns. omavalvontaperiaatteella. Hallin kuntosalin vapaaharjoittelusta luovutaan.

Espoonlahden urheilupuistoon valmistuu huoltorakennus pesäpallokentän ja tekojään käyttäjille.

Laaksoalahden urheilupuiston tekonurmi uusitaan, vanha asennetaan Järvenperän kentälle. Laaksoalahden uuden tekonurmen lämmitys mahdollistetaan kaukolämpöliittymällä.

Matinkylän jäähallin rakentaminen Jääurheilun Tuki ry:n toimesta on käynnissä ja se on valmis kesällä 2021. Urheilupuistoon rakennetaan tekojää tekonurmelle, jonka kylmäjärjestelmä on yhteinen uuden jäähallikonaisuuden kanssa. Jääurheilun Tuki ry:n hallin yhteyteen sijoitetaan urheilupuiston muiden käyttäjien puku- ja pesutilat, henkilökunnan tilat sekä huoltokaluston tilat. Kesäksi valmistuu myös peruskorjattu ja laajennettu skeittialue.

Matinkylän uimahallin rakentaminen jatkuu. Uimahalli valmistuu vuoden vaihteessa 2021-2022.

Puolarmaarin ulkoilumaja/tukikohta on avattu ja otettu kuntalaiskäyttöön. Alueella parannetaan latuolosuhteita kehittämällä keinolumentusta.

Otaniemen tenniskenttien pinnoite vaihdetaan hiekkatekonurmeksi, samalla kentälle asennetaan jäädytysputket talviaikaista tekojäää varten. Tekojään rakentaminen vaatii maanomistajan (Senaatti-kiinteistöt) luvan.

Lähiliikuntaolosuhteita kehitetään lisäämällä suosittuja ulkokuntoilulaitteita.

Verkkomaksaminen otetaan käyttöön uimahallien ja kuntosalien sarjarannekkeissa.

Merellisissä ulkoilupalveluissa uusitaan venesatamissa huonokuntoisimpia laitureita kuntokartoituksen pohjalta perusparannusrahan puitteissa. Laiturinpito-oikeussopimuksilla kerhojen kanssa pyritään parantamaan edelleen satamien olosuhteita.

Espoon kaupunki hakee kahvila- / ravintolatoimijoita Espoossa rantaraitin varrella sijaitseviin kohteisiin Soukanrannassa, Kivenlahden rannassa, Toppelundissa ja Otsolahdessa ilmoittautumis- ja neuvottelumenettelyä käyttäen. Alueet luovutetaan vuokraamalla. Mallia on haettu Nokkalan Majakka- hankkeesta.

Merelliset ulkoilupalvelut osallistuu aktiivisesti toiminta-alueeseen kohdistuviin kaavoitus- ja kehittämishankkeisiin, kuten esimerkiksi uusien talvisäilytysalueiden toteuttamiseen.

Oitaan uimarannan käyttäjien sekä talvella hiihtäjien puku- ja wc-tilojen rakentaminen alkaa syksyllä.

Olosuhteet on mukana liikuntapaikkarakentamisen hankkeissa, joita ovat mm: Espoonlahden uimahallin peruskorjaus- ja laajennus, Leppävaaran urheilupuiston liikuntahalli Kameleonten, Tapiolan uimahallin peruskorjaus, Tapiolan jalkapallostadion ja liikuntahalli, Oitaan pukutilat sekä urheilupuistojen yleissuunnitelmat.

Virkistysvisiotyö jatkuu eri suuralueilla. Suunnittelussa varataan liikunta- ja ulkoilualueita kaavoituksen tueksi aina vuoteen 2050 saakka.

Liikunta- ja ulkoilupalveluja kehitetään espoolaisten kumppanien ja kaupungin eri organisaatioiden kanssa. Urheiluseurojen ja muiden liikuntaa toteuttavien toimijoiden kanssa on säännöllisiä tapaamisia avustusten ja liikuntapalvelujen sekä käyttövuorojen jaon kehittämiseksi. Urheiluseuroille ja muille yhteisöille järjestetään maksuttomia koulutuksia seurahallinnon osaamisen lisäämiseksi.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	5 815	5 645	6 004	6 124	6 244
Toimintamenot	-41 038	-41 735	-44 146	-45 929	-46 349
Toimintakate	-35 223	-36 090	-38 142	-39 805	-40 105
Suunnitelmapoistot	-1 879	0			
Tilikauden tulos	-37 103	-36 090	-38 142	-39 805	-40 105
Menot euroa/asukas	142	142	147	151	150

372 NUORISOPALVELUT

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Nuorisopalvelut toiminnan pohjana on Nuori Espoo -tarina, jonka keskeiset teemat ovat: Nuorten osallisuus, kiva tekeminen yhdessä kavereiden kanssa, aikuisten aikaa arjessa, tukea nuorille pulmatilanteissa. Jokainen nuori on meille tärkeä kumppani. Nuorisopalveluiden toiminnan pääasiallisena kohderyhmänä ovat 12-17 -vuotiaat nuoret. Kesätoiminnassa kohderyhmä on 9-17 vuotiaat. Lisäksi palveluja tarjotaan 9-29 vuotiaille.

Nuorisopalvelut kehittää Suuntaamo 1.2:n mukaisesti vuonna 2020 kaikessa toiminnassaan erityisesti seuraavia palveluja: Digitaalinen nuorisotyö, ekologinen kestävä kehitys, kansainvälinen nuorisotyö, nuorten osallisuustoiminta sekä yhdenvertaisuustyö. Lisäksi nuorisopalvelut kutsuu yhteistyöhön muita toimijoita vision: ”Espoo on Suomen nuoriystävällisin kaupunki” toteuttamiseen.

Ohjaamotalon kehittämistä jatketaan edelleen. Ohjaamotalo on kaikkien alle 30-vuotiaiden matkailun kynnyksen monialainen palvelupiste. Ohjaamossa tarjotaan tietoa, neuvontaa, ohjausta sekä palveluja. Ohjaamotalo on alusta, jossa julkiset toimijat ja kolmas sektori tarjoavat yhdessä monialaisesti palveluita työllistymiseen, koulutukseen, elämänhallintaan ja hyvinvointiin liittyen.

Nuorten työllistymistä tuetaan kesä- ja yritysseteleillä. Näihin ovat oikeutettuja vähintään 15 vuotta ja enintään 19 vuotta täyttävät espoolaiset. Espoolaisnuorten lyhytkestoisia keikkatyömahdollisuuksia edistetään vuonna 2021 yhteistyössä työllisyyspalveluiden sekä Zildren Oy:n kanssa Zobs-järjestelmällä.

Nuori Espoo 16-tiimissä jatketaan etsivän ja jalkautuvan nuorisotyön kehittämistä. Jalkautuva nuorisotyö on osa etsivää nuorisotyötä ja näin etsivä nuorisotyö tavoittaa nuoria myös jalkautumalla julkisiin ja puolijulkisiin tiloihin. Etsivää nuorisotyötä kehitetään kotiin vietäväksi työksi erillisen projektin avulla.

Käynnistyvä työllisyyden kuntakokeilu tulee vaikuttamaan Ohjaamotalon palveluiden toteuttamiseen. Ohjaamotalo osallistuu nuorten työllisyyden ekosysteemi -työskentelyyn.

Nuorisoyhdistysten ja nuorten toimintaryhmien toimintaa avustetaan ja myönnetään tiloja kerho- ja leiritoimintaan. Myös leirivälinevuokrauskustannuksia tuetaan leirivälinelainaamo-palvelulla. Kumppanuuksia erilaisten yhdistystoimijoiden kanssa kehitetään liikunta- ja nuorisolautakunnan perustaman kumppanuusrahan tuella.

Nuorisotyön tilastointia ja arviointia kehitetään yhdessä ruotsalaisen Kvalitet och kompetens i samverkan (KEKS) -organisaation kanssa. Suomessa KEKS – verkostoon kuuluu Espoon lisäksi Helsinki, Vantaa ja Turku.

Uutena kokonaisuutena haetaan valtionavustusta etsivän nuorisotyön kotiin vietäviin palveluihin.

Digitaalisen nuorisotyön kehittämistä tehdään yhteistyössä muiden pääkaupunkiseudun nuorisopalveluiden kanssa, mikäli opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää tähän valtionavustusta. Ensisijaisina kehittämisteemoina ovat digitaalinen harrastaminen, digitaalinen yhdenvertaisuus sekä digitaalinen aktivismi.

Olemme kumppanina seuraavissa ERASMUS+ -hankkeissa "Move Beyond" (Isäntämaa Hol-lanti) sekä "Team Ocean" (Isäntämaa Suomi/ Espoo). Projekteissa on huomioitu espoolaisnuorten osallisuus.

Vammaisneuvoston esittämät toiveet vuodelle 2021 on otettu talousarvion puitteissa huomioon. Nuorisopalvelut on ollut mukana mm. Kaikki Pyörii -tapahtumassa. Palveluiden kehittäminen vammaisille nuorille on yksi nuorisopalveluiden strategisista kärjistä.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	723	232	232	235	239
Toimintamenot	-10 222	-10 950	-11 055	-11 201	-11 217
Toimintakate	-9 500	-10 718	-10 823	-10 966	-10 978
Suunnitelmapoistot	-41	0			
Tilikauden tulos	-9 541	-10 718	-10 823	-10 966	-10 978
Menot euroa/asukas	35	37	37	37	36

39 MUU SIVISTYSTOIMI

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	3 092	3 233	3 127	3 167	3 229
Toimintamenot	-30 611	-32 310	-33 076	-33 349	-33 597
Toimintakate	-27 519	-29 077	-29 949	-30 182	-30 368
Suunnitelmapoistot	-21	0			
Tilikauden tulos	-27 540	-29 077	-29 949	-30 182	-30 368
Menot euroa/asukas	106	110	110	109	109

Muuhun sivistystoimeen sisältyvät toimialajohto, toimialan esikunta ja toimialan yhteiset menot.

Palvelutuotteet 2019-2023 (€)							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	2020-2021 muutos-%	2022	2023
39 MUU SIVISTYSTOIMI							
Henkilöstömäärä	91	95	95	97	2,1 %	99	99
Htv	66	72	68	71	4,4 %	72	72

391 SIVISTYSTOIMEN ESIKUNTA

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Toimialan esikunta tukee ja edistää toimialan strategista johtamista, kehittämistä, viestintää ja hyvää hallintoa sekä tuottaa toimialalle asiantuntijapalveluja kuten henkilöstö, talous- ja ti-lasuunnittelupalveluita. Esikunta tuottaa myös suoria asiakaspalveluja kuntalaisille.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	2	0	1	2	1
Toimintamenot	-4 742	-4 861	-5 430	-5 402	-5 394
Toimintakate	-4 740	-4 861	-5 429	-5 400	-5 393
Tilikauden tulos	-4 740	-4 861	-5 429	-5 400	-5 393
Menot euroa/asukas	16	16	18	18	17

393 TOIMIALAJOHTO JA TOIMIALAN YHTEISET

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	3 090	3 233	3 126	3 165	3 228
Toimintamenot	-25 869	-27 449	-27 646	-27 947	-28 203
Toimintakate	-22 779	-24 216	-24 520	-24 782	-24 975
Suunnitelmapoistot	-21	0			
Tilikauden tulos	-22 800	-24 216	-24 520	-24 782	-24 975
Menot euroa/asukas	89	93	92	92	91

Talousarvio sisältää sopimuksen mukaiset määrärahat toimialan Gramex-korvauksiin ja Suomen kansallisoopperalle sekä avustuspäärahat Helsingin seudun kesäyliopistolle ja Västra Nylands Folkhögskolanille.

Omnian aikuiskoulutukselle työväenopisto- ja aikuislukio toiminnasta maksettavat palvelujen ostot sekä työväenopistoon ja aikuislukioon kohdistetut eläkemenoperusteiset eläkemaksut maksetaan sivistystoimen yhteisistä menoista.

Perusopetuksen kotikuntakorvaukset (Espoon muiden kuntien oppilaista saatavat tulot sekä vastaavasti muille kunnille, valtiolle ja kuntayhtymille maksettavat kotikuntakorvaukset) sisältyvät yhteisiin määrärahoihin.

TEKNINEN JA YMPÄRISTÖTOIMI

PERUSKAUPUNKI

TILAPALVELUT-LIIKELAITOS

SUURPELLON TASEYKSIKKÖ

TAPIOLAN TASEYKSIKKÖ

TEKNINEN JA YMPÄRISTÖTOIMI

TEKNISEN JA YMPÄRISTÖTOIMEN TARINA

Viihtyisä ja toimiva ympäristö espoolaisille

Varmistamme hyvän kaupunkiympäristön ja asumisen

Luomme edellytykset kaupungin kasvulle ja palveluille. Vastaamme kaupungin tilojen toimivuudesta, liikenteen sujuvuudesta ja ympäristöstä monin eri keinoin. Viime vuosina olemme rakentaneet uusia asuinalueita, kehittäneet palveluja ja kaupunkikeskuksia sekä aloittaneet suuria rakennushankkeita isojen väylähankkeiden lisäksi.

Espoota kehitetään viiden kaupunkikeskuksen ja paikalliskeskusten verkostokaupunkina, jossa asuu lähes 300 000 asukasta vuonna 2021. Väestönkasvun edellytysten ja talouden turvaamiseksi Espoossa tarvitaan vuosittain 3 300 uutta asuntoa ja toimintamahdollisuudet yrityksille.

Edistämme monipuolista ja kohtuuhintaista asuntotarjontaa ja tuemme erilaisten väestönryhmien asumista. Myötävaikutamme aluekeskusten ja asuinalueiden tasapainoiseen kehitykseen ympäristöä kunnioittaen.

Kehitämme kaupunkikeskusten vahvuuksia ja kilpailukykyä

Turvaamme viihtyisän asumisen, sujuvan asioinnin ja vapaa-ajan toiminnan eri alueilla. Vahvistamme Otaniemen ja Keilaniemen alueella Aalto-yliopiston sekä alueen yritysten toimintaedellytyksiä ja liikenneyhteyksiä. Jatkamme Tapiolan ja Matinkylän alueilla kulttuuri- ja kaupallisen toiminnan kehittämistä.

Espoon keskuksen ja Espoonlahden keskuksia uudistetaan ja laajennetaan monipuolisia palveluja kehittäen. Leppävaara aluetta kehitetään voimakkaasti asemanseudulla, urheilupuiston ja Perkaan alueilla. Suurpellon, Finnoon, Keran, Niittykummun ja Länsimetron Matinkylä-Kivenlahti -osuuden alueet kehittyvät nykyistä kaupunkimaisemmiksi.

Tehostamme joukkoliikennettä

Eheyttämme kaupunkirakennetta tehostamalla maankäyttöä hyvien joukkoliikenneyhteyksien, kaupunkiradan, Länsimetron sekä Raide-Jokerin vaikutuspiirissä.

Tavoitteenamme on sujuvat liikenneyhteydet. Kehitämme joukkoliikennettä sekä katu- ja kevyenliikenteen verkostoa erityisesti raideliikenteen yhteydessä. Tämä mahdollistaa asemien lähi-alueilla monipuolisten palvelujen ja asumisen kehittymisen sekä eri pysäköintiratkaisujen ja kevyen liikenteen verkoston lisäämisen.

Joukkoliikenteen järjestelyjen vaikutus näkyy kaavoituksessa, rakentamisessa ja kaupungin palvelujen ja toimitilojen uudelleen järjestelyissä. Jatkamme metroasemien ympäristöjen uudistamista ja palvelutorikonseptien kehittämistä.

Huolehdimme kaupunkiympäristöstä

Kehitämme kaupunkirakennetta taloudellisesti, ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväksi metropolialueeksi yhteistyössä muiden alueen toimijoiden kanssa. Varmistamme edellytykset viihtyisien ja turvallisten asuinalueiden, liikenneyhteyksien ja uusien työpaikkojen synty-miseen. Tarjoamme toimivat ja asiakaslähtöiset palvelut.

Luomme edellytykset yksityiselle asuin-, liike- ja toimitilarakentamiselle. Yritystontteja kaavoittamalla vahvistamme Espoota yhtenä johtavana korkean teknologian yritysten sijoittumiskaupunkina. Koordinoimme kaupungin investointiohjelman ja tuotamme toimivat ja turvalliset toimitilat kaupungin käyttöön.

Asuntotuotantoa koskevien sitoumusten täyttämiseksi lisäämme maanhankintaa ja kaavoitusta sekä rakentamista. Varmistamme riittävän pien- ja kerrostalotonttien varannon. Omaleimaisia kaupunginosia kehitetään täydennyskaavoituksella ja peruskorjauksin.

Pidämme huolen siitä, että luonto on lähellä jokaista espoolaista tulevaisuudessakin. Turvaamme luonnon monimuotoisuuden säilymisen ja viheralueiden yhtenäisyyden.

Tuotamme palvelut yhteistyöllä

Kehitämme kaupunkia kestävästi. Huolehdimme kaupunkiympäristön laadusta ja ympäristön-suojelusta. Olemme aktiivisesti mukana kestävien energiaratkaisujen kehittämisessä ja koordi-noimme kaupungin ilmastotyötä. Edistämme uusiutuvien energialähteiden ja rakennusmateri-aalien käyttöä ja asumisen energiatehokkuutta.

Meneillä olevan pandemian ja kaupungin kasvun haasteita hallitsemme kustannustehokkaasti oikealla osaamisen ja henkilöstön resursoinnilla. Huomioimme Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman tavoitteet, niin investointien kuin muiden osa-alueiden osalta.

Tuotamme palveluja yhdessä kaupunkilaisten, yhteistyökumppaneiden ja sidosryhmien kanssa. Tavoitteenamme on viihtyisä, turvallinen ja esteetön Espoo, joka on laadukkaasti rakennettu ja ylläpidetty.

Teknisen ja ympäristötoimen valtuustokauden ja vuosikohtaiset tavoitteet

Taulukossa kaupunkiyhteiset tulostavoitteet on merkitty *lihavoidulla kursivilla* ja tulostavoitteet **lihavoinnilla**.

Sivistys ja hyvinvointi

Päämäärä: Espoo on sivistyksen kärkikaupunki Suomessa. Espoolaiset ovat aktiivisia ja oma-toimisia huolehtien itsestään, läheisistään ja lähiympäristöstään. Kukaan ei jää tukea vaille, mikäli voimat eivät riitä. Itsenäinen Espoo järjestää, tuottaa ja kehittää palveluja asukaslähtöisesti yhteistyössä kumppaneiden kanssa ja huolehtii lähiympäristöstä yhteistyössä kuntalaisten kanssa. Palveluvalikoima muodostaa ennaltaehkäisevien, terveys- ja hyvinvointieroja kaventavien, varhaisen puuttumisen, kuntalaisten omatoimisuutta tukevien ja asiakkaan valinnanvapautta lisäävien palvelujen kokonaisuuden.

Valtuustokauden tavoite	Tulostavoite / tavoite	Mittari / arviointikriteeri	Lähtöarvo
Espon palvelut järjestetään ja tuotetaan asukas- ja asiakaslähtöisesti sekä kustannusvaikuttavasti.	Palvelutuotanto kehittyy kustannusvaikuttavasti ja asukas- ja asiakaslähtöisesti monituottajamallia hyödyntäen.	Palvelutuotannon järjestelyt. Kaupunki- ja kuntapalvelut, laaja asuinkuntaindeksi. Monituottajamallin hyödyntäminen.	Tilojen ja infran investointiohjelmien vuoden 2021 tavoitebudjetti. Palvelutuotannon vuoden 2020 laatutaso. Viimeisin kaupunki- ja kuntapalveluiden laaja asuinkuntaindeksin keskeisten palveluiden mittarit. Kaupunki- ja kuntapalveluiden laajan asuinkuntaindeksin (2019) tuloksien mukaan kaupunkilaiset ovat olleet tyytyväisiä ympäristöön ja rakentamiseen kohdistuviin palveluihin.
Espoo on Suomen liikkuvin kunta.	Varmistetaan terveyttä ja hyvinvointia edistävät riittävät lähiluonto ja lähiliikuntapaikat.	Ulkoilureittien yleissuunnitelman mukainen toteutus, viher- ja virkistysverkoston ylläpito, riittävät maa-alueet. Merellisen Espoon virkistyskäyttömahdollisuuksia kehitetään.	Kaupunki- ja kuntapalvelut; puistojen ja viheralueiden hoito, ulkoilureittien yleissuunnitelman tavoitteet, puistojen ja viheralueiden määrät.

Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit koko osa-alueella:

- *Toimitilojen sisäilman laadun vaihtelut.*

Elinvoima, kilpailukyky ja työllisyys

Päämäärä: Espoo on kansainvälisesti kiinnostava ja vetovoimainen osaamisen sekä tieteen, taiteen ja talouden innovaatioympäristö. Osaavat ihmiset, yrittäjät ja kaikenkokoiset yritykset juurtuvat Espooseen. Yrittäjyyteen ja innovatiivisuuteen kannustava yhteiskuntavastuullinen Espoo rakentaa hyvinvointia ja vaurautta metropolialueelle ja koko Suomeen.

Valtuustokauden tavoite	Tulostavoite / tavoite	Mittari / arviointikriteeri	Lähtöarvo (viimeisin käytettävissä oleva tieto)
Espoon työllisyysaste nousee 75 prosenttiin ja työttömyys alenee 5 prosenttiin.	Luodaan edellytykset uusien työpaikkojen ja palvelujen syntymiselle. Valtuustokauden tavoitekatso tämä pois.	Kaavoitettujen työpaikkatonttien määrä (kem2).	Kaavoitettujen työpaikkatonttien määrä (2020)
Espoo on kansainvälisesti kiinnostava yrityksille ja sijoittajille.	Edistetään yritysten ja työpaikkojen sijoittamista Länsimetron, Raide-Jokerin ja kaupunkiradan kasvu- ja kehityskäytäviin.	Investointiohjelman ja kaavoitustavoitteiden toteutuminen kasvu- ja kehityskäytävissä. Edellytykset työpaikka-kaavojen toteutumiselle.	Kaavoitusohjelman ja investointiohjelman suunnitellut tavoitteet ja toimenpiteet 2021 MAL-tavoitteet 2021
Espoon kaikki toiminta tehdään kuntalaisia varten ja heidän kanssaan yhteistyössä.	Maankäytön suunnittelun ja rakentamisen kustannustehokkaat palvelut ovat laadukkaita ja asiakaslähtöisiä.	Sujuvoitetaan kustannustehokkaasti maankäytön ja rakentamisen toimintoja. Hallinto- ja lupaprosessien käytettävyys ja sujuvuus. Asiakastyytyväisyys. Käsitteleyajat.	Vuoden 2020 palveluiden määrä, laatu ja käsittelyajat. Hallinto- ja lupaprosessien mittarit. Asiakastyytyväisyyskyselyjen edelliset tulokset.

Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit koko osa-alueella:

- *Asuntotuotannon markkinamuutokset*
- *Toimintaan vaikuttavat kaavoitusprosessin ja rakentamisen toimenpiteiden päätösten siirtyminen.*

Ympäristö, rakentaminen ja liikenne

Päämäärä: Osana verkostomaista metropolialuetta Espoo kehittyy taloudellisesti, ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävästi. Palvelukeskittymien saavutettavuus joukkoliikenteiden paraneen ja kaupunkikeskukset kehittyvät omiin vahvuksiinsa tukeutuen viihtyisiksi, turvalliseksi ja esteettömiksi asumisen, asioinnin, työssäkäynnin ja vapaa-ajan kohtaamispaikoiksi. Segregaation torjumiseksi ja espoolaisten erilaisiin asumistarpeisiin vastaamiseksi kaupunki tarjoaa edellytykset monimuotoiselle asuntotuotannolle ja tonttitarjonnalle.

Valtuustokauden tavoite	Tulostavoite / tavoite	Mittari / arviointikriteeri	Lähtöarvo
<p>Koulut kuntoon: Kouluilla ja päiväkodeilla on terveet ja toimivat tilat, ja sisäilmakohteiden ja hätäväistöjen lukumäärä on nolla.</p>	<p>Kouluilla ja päiväkodeilla on terveet ja toimivat tilat.</p>	<p>Päiväkoti- ja kouluhankkeet etenevät investointiohjelman ja koulut kuntoon -ohjelman mukaisesti laadukkaasti ja kustannusvaikuttavasti.</p> <p>Sisäilmakohteiden määrä.</p>	<p>Päiväkoti ja kouluhankkeiden investointiohjelma 2021 TA 80,2 milj. euroa (KV 4.12.2019).</p> <p>Investointiohjelman vuonna 2021 TA 136 milj. euroa. (KV 4.12.2019).</p> <p>TAKE-ohjelmasta johtuen vuoden 2021 investointiohjelma tarkentuu joulukuussa 2020.</p> <p>Koulut kuntoon -ohjelma 2021 144,8 milj. euroa</p> <p>Sisäilmakohteiden määrä 27 kpl (TAJA 19.10.2020).</p>
<p>Tilakustannukset laskevat ja tilojen käyttö- ja täyttöasteet paranevat.</p>	<p>Toimitilat tukevat palvelujen toteuttamista kustannustehokkaasti ja tarpeettomista toimitiloista luovutaan suunnitelman mukaan.</p>	<p>Koulu e/brm².</p> <p>Päiväkodit e/brm².</p> <p>Tilatehokkuuden nousu, m² / asukas tavoitelasku 2 % / vuosi.</p> <p>Etätyöstä saatuja kokemuksia hyödynnetään toimitilahankkeissa.</p>	<p>Vuoden 2020 vertailuarvot;</p> <p>Kustannustehokkuus e/brm².</p> <p>Tilatehokkuus: Tilatehokkuus 4,1 m²/asukas.</p> <p>Koulujen osalta keskimääräinen kustannus on 3126 €/brm²</p> <p>Päiväkotien osalta keskimääräinen kustannus on 3639 €/brm²</p> <p>Vuoden 2021 lähtöarvot tarkentuvat TAKE-ohjelmasta johtuen vuoden 2020 lopulla.</p> <p>(Luvuissa on sekä uudisrakennukset että peruskorjaukset).</p>
<p>Espoon viidestä kaupunkikeskuksesta muodostuu asuin-, asiantuntij-, työpaikka- ja opiskelukeskuksia, joilla vahvistetaan kestävää kasvua,</p>	<p>Espoon kaupunkirakennetta ja -ympäristöä kehitetään enintään investointiohjelman kokonaistason mukaan.</p>	<p>Kaupungin 10 vuoden investointiohjelman kokonaistaso, investointikatto, lasketaan keskimäärin 250 M€:n /vuosi.</p>	<p>Aiempi investointiohjelma.</p>

<p>yhdenvertaisuutta, hyvinvointia ja saavutetaan skaalaetuja.</p>	<p>Kaupunkikeskusten kasvua vahvistetaan liikenneyhteyksiä ja kaavoitusta kehittäen.</p>	<p>Kaupungin investointiohjelman kokonaistaso laskeaan 10% hankkeiden kustannuksia alentamalla.</p> <p>Liikenneyhteyksiä kaupunkikeskusten välillä parannetaan.</p> <p>Kaavoituksessa priorisoidaan täydennysrakennuskohteet.</p> <p>Segregaation ehkäisemisessä alueellisten näkökulmien huomioiminen.</p>	<p>Kaavoituksen, väylä- ja liikennehankkeiden eteneminen.</p> <p>Kaavoitusohjelma 2021.</p>
<p>Espoon kasvu- ja kehityskäytävät perustuvat toimiviin raideyhteyksiin.</p>	<p>Varmistetaan suurten kehittämisprojektien ja raideliikenteen asemaseutujen maankäytön tiivistäminen ja kaupungin investointien eteneminen.</p>	<p>Kaavoituksen kerrosalan määrä; k-m2.</p> <p>Investointiohjelman toteuttaminen.</p>	<p>Kaavoitushankkeet ja investoinnit Länsimetron, kaupunkiradan sekä Raide-Jokerin kehitysvyöhykkeillä.</p> <p>MAL-tavoitteet 2021</p>
<p>Espooseen on helppo rakentaa pientaloja. Pientalo- ja kerrostalontonttien tonttivaranto on riittävä.</p>	<p>Varmistetaan asuntotuotannon riittävä tonttivaranto.</p> <p>Edistetään pientalokaavavaranon käyttöönottoa.</p>	<p>POKEN eteneminen.</p> <p>Toteutetaan katujen kunnallistekniikan investointeja budjetin mahdollistamissa puitteissa.</p> <p>Pientalokaavojen määrä.</p>	<p>Tonttivarannon määrä.</p> <p>Kaavaehdotus tulee nähtäville syksyllä 2020. Yleiskaavan tavoitteena on, että Espoo kasvaa kestävästi pohjois- ja keskiosissaan sekä raideliikenteen ja kasvukäytävän alueilla.</p>
<p>Espoossa rakennetaan ekologisesti kestävästi.</p>	<p>Edistetään ekologisesti kestävästä rakentamisesta.</p>	<p>Hiilivapaan energian käyttö.</p> <p>Energiatehokkuuden parantuminen julkisissa ja yksityisissä kiinteistöissä.</p> <p>Energiatehokkuuden edistäminen; sähköautojen latausinfra kehittäminen.</p> <p>Edistetään puurakentamisen edistämishjelmaa.</p> <p>Luonnonsuojelun toimenpiteiden laatiminen käynnissä.</p>	<p>Hiilivapaan energian määrä.</p> <p>Energiatehokkaat ratkaisut.</p>

Lisätään liikenteen solmukohtien kaupunkimaisuutta.	Kehitetään Otaniemi-Keilaniemi ja Leppävaaran keskusalueiden liikenteen solmukohtien kaupunkimaisuutta.	Alueiden kehittyminen kaupunkimaiseksi. Kaavoitushankkeet ja investointien toteutuminen.	Kaavoitushankkeet ja investoinnit Länsimetron ja kaupunkiradan kehitysvyöhykkeillä.
Espoo kasvaa kestävästi.	Espoon kasvaa vahvistetaan asuntotuotannolla ja liikennettä koskevilla tavoitteilla.	Espoon kaupungissa hyväksytyt asemakaavat sisältävät 350 000 k-m ² uutta asumisen kerrosalaa. Kaupungilla on kaavalliset ja kunnallistekniset valmiudet 3 300 asunnon vuosituotannolle. (MAL-sopimus).	Espoon kaupungissa hyväksytyt asemakaavat sisältävät 350 000 k-m ² uutta asumisen kerrosalaa vuonna 2020. Kaupungilla on kaavalliset ja kunnallistekniset valmiudet 3 000 asunnon vuosituotannolle. (vuonna 2020)
Joukkoliikenne on sujuvaa ja sen kulkutapaosuus kasvaa.	Joukkoliikenteen palvelutaso ja joukkoliikenneyhteydet kehittyvät.	Länsimetron jatkeen rakentaminen etenee sopimusten ja suunnitelmien mukaisesti. Raide-Jokeri -projektin rakentaminen etenee sopimusten mukaisesti.	Joukkoliikenneyhteyksien rakentamistavoitteet
Lisätään kävelyn ja pyöräilyn osuutta Espoossa liikutuista matkoista.	Parannetaan pyöräilyn ja kävelyn verkostoa lisäämällä pyöräliikenteen sujuvuutta, päivittämällä pyöräteiden suunniteluohjeet sekä parantamalla pyörätieinfraa.	Pyöräilyn laatukäytävän toteutus etenee. Verkoston kehittyminen.	Pyörä- ja kävelytieinframäärä 2020.
Tehdään Espoosta hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä.	Edistetään energiasäästötavoitteita ja ympäristökriteereitä rakentamisessa, alueiden kehittämisessä ja palvelutuotannossa.	KETS-tavoitteiden toteuttaminen. Kestävien, innovatiivisten ja taloudellisten hankintojen edistäminen. Covenant of Mayorsin mukaisen ilmastosuunnitelman toimenpiteiden eteneminen.	KETS - Kuntien energiatehokkuussopimus. Espoon kasvihuonekaasupäästöt. Covenant of Mayors 2030-sopimuksen mukainen SECAP-suunnitelma. Espoon ilmasto-ohjelma
Tehdään Espoosta hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä.	Edistetään kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumista rakentamisessa.	Edistetään uusiutuvan energian käyttöönottoa julkisissa ja yksityisissä rakennuksissa. Panostetaan monipuoliseen energianeuvontaan.	Vuoden 2021 toimenpidesuunnitelmat.

Espoo on Suomen turvallisin kaupunki.	Edistetään turvallisuutta.	Turvallisuusajattelun edistäminen yleisten alueiden turvallisuudessa ja työturvallisuudessa. Tapahtuneiden onnettomuuksien määrä ja kustannukset.	Espoon liikenneturvallisusaineisto. Työtapaturmien määrät.
---------------------------------------	----------------------------	--	---

Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit koko osa-alueella:

- *Toimitilojen tilakustannusten hallinta. Kustannuksiin vaikuttaa:*
  - *Rakentamisen suhdannetilanteen muutos*
  - *Äkillisten tilajärjestelyjen kasvu (esim. sisäilmaongelmat, koronan vaikutukset)*
  - *Asukasmäärän kasvu*
  - *Toimialojen tilajärjestelyt*
  - *Investointiohjelman toteutuminen tiukassa taloustilanteessa.*
- *Rakentamisessa ja ylläpidossa luonnon olosuhteet sisältävät aina riskin toiminnalle. Ne voivat nostaa kustannuksia*
- Ilmastotoimenpiteiden riittämättömyys.

Talous, henkilöstö ja johtaminen

Päämäärä: Toimimme edelläkävijänä kunnallisten palvelujen, niiden tuottavuuden ja vaikuttavuuden parantamisessa. Osaavana ja uudistuskykyisenä henkilöstönä järjestämme, tuotamme ja kehitämme palveluja sekä niiden laatua, kustannusvaikuttavuutta ja tuottavuutta. Johtaminen, esimiestyö ja työttyytyväisyys kehittyvät ja ovat hyvällä tasolla. Tasapainotamme kaupunkikonsernin talouden ja käännämme velkamäärän laskuun. Nostamme investointien omarahoitusosuuden sataan prosenttiin. Kaupungin organisaatio kehittyä ja vastaa toimintaympäristön muutokseen.

Valtuustokauden tavoite	Tulostavoite / tavoite	Mittari / arviointikriteeri	Lähtöarvo
Espoon talous on tasapainossa ja Espoon verotaso pysyy maltillisena. Konsernin lainakanta (pl. Espoon Asunnot ja HSY) kääntyy laskuun valtuustokauden lopulla.	<i>Toimintakatteen alijäämä on enintään Taloudellisesti kestävä Espoo-ohjelman ja talousarvion mukainen.</i>	Toimintakatteen alijäämä eli nettomenot	-79 milj. euroa
	Palvelutuotannon tuottavuus paranee vähintään 2,0 % peruspalvelujen hintaindeksin muutosten huomioiden.	Käyttösuunnitelman mukaisesti toteutuvat patu-tuotteet ja niiden osuus toimialan toimintamenoista. TakE-ohjelman toimeenpano: Patu2-	

		palvelutuotteistuksen perusteella tehdyt muutokset palvelujen järjestämistavassa tai kanavassa tuottavuuden kehittämiseksi.	
	Henkilötyön tuottavuus paranee 1,0 %.	Oman ja vuokratyövoiman henkilötyövuosien määrän muutos yhteensä suhteessa asukasmäärän muutokseen (tai alemmalla organisaatiotasolla suoritemäärään).	Oman ja vuokratyövoiman henkilötyövuosien määrä vuonna 2020.
Espoon johtaminen ja arki sujuu. Työhyvinvointi paranee ja sairauspoissaolot vähenevät.	Henkilöstön kokemus työhyvinvoinnista ja työn sujumisesta on hyvä.	Henkilöstökyselyn työnantajan suosittelevuus. (tavoitearvo yli 70).	Kunta10 (2018), työnantaja suosittelisi 68,6% vastaajista (TYT). Uusi, kaupungin oma kyselytyökalu otetaan käyttöön v. 2021.
	Terveysperusteiset poissaolot vähenevät 10 % edellisen vuoden vastaavan ajankohdan tasosta.	Terveysperusteisista poissaoloista aiheutuva kuorma päivää per henkilö. (Terveysperusteisiin poissaoloihin kuuluvat palkalliset ja palkattomat sairauspoissaolot, kuntoutustuki, työ- ja työmatkatapaturmiin liittyvät poissaolot.)	Terveysperusteisten poissaolojen kuorma ajanjaksolla 1-6/2020 oli 16,1 pv/hvt.
Espoon viestintä on vuorovaikutteista ja modernia.	Espoon viestintä on vuorovaikutteista ja modernia.	Uusien vuorovaikutteisten asukasvaikuttamismuotojen kehittäminen. Sosiaalisen median seurantamittarit.	Vuoden 2020 tilastot.
Espoo on digitaalisten palvelujen ja älykkään kaupungin ykköskaupunki – City as a Service.	Toimiala kehittää tiedonhallintansa kustannustehokkuutta.	Sähköisen tiedonhallinnan kehittäminen. - STYDI-hankkeen kehityshankkeiden eteneminen. - Sähköisen allerkirjoituksen käyttöönoton eteneminen. - Rakennusvalvonnan myyntiaineisto digitalisoinnin jatkaminen - 3D ja 4D- kehittäminen.	Vuoden 2021 suunnitellut kehittämishankkeet

Ihmiset ja yritykset saavat Espoosta hyvää palvelua kotimaisten kielten lisäksi myös englanniksi.	Lisätään englanninkielisten palveluiden määrää ja laatua.	Asiakaspalveluhenkilöstön englannin kielen osaamisen vahvistamista. Toimialan keskeisimpien palvelusivujen sisältö on saatavilla myös englanniksi.	Vuoden 2020 sivuston ja asiointiaineiston englanninkielinen määrä.
---	---	---	--

Merkittävimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit koko osa-alueella:

- *Lisääntyvän infran ja toimitilojen ylläpitoon ei löydy rahoitusta*
- *Ammattitaitoisen henkilökunnan rekrytoinnissa on toimialalla haasteita.*

Toiminnan painopisteet talousarviovuodelle

- Viittä aluekeskusta kehitetään tasapuolisesti muut Espoon alueet huomioiden
- Toimenpiteet hiilineutraalisuuden saavuttamiseksi vuoteen 2030 mennessä
- Espoon maankäyttöön liittyvien tavoitteiden ja uuden MAL-sopimuksen toteutuminen
- Luoda edellytykset monipuoliselle ja kohtuuhintaiselle asuntotuotannolle
- Investointiohjelman toteutuminen suunnitellusti:
  - Metron ja Raide-Jokerin rakentaminen
  - Toimitilahankkeet
  - PPP-hankkeet
  - Infra-hankkeet
- Voimakkaan väestönkasvun tarvitsemien palveluinvestointien toteuttaminen
- Toimitilojen hyödyntäminen asiakaslähtöisesti ja tehokkaasti
- Palveluita kehitetään asiakaslähtöisesti.
- Taloudellisesti kestävä Espoo ohjelman toteuttaminen

Taloudellisesti kestävä Espoo

Toimiala on sitoutunut Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelmaan ja siinä esitettyihin tavoitteisiin niin kaupunkitaso, kuin toimialan ja sen omien tulosyksiköiden osalta. Kaupunkitasoisesti toimialalle näistä merkittävimpiä ovat digitalisaatioon ja henkilöstöön liittyvät tavoitteet. Toimialan oman toiminnan kannalta investointeihin liittyvät tavoitteet ovat haastavat ja vaikuttavat myös kaupunkitasoisesti. Toimiala jatkaa taksojansa ja toimintansa kehittämistä, kuten myös taloudellisesti kestävä Espoo ohjelmassa on määriteltä.

Tuottavuutta parannetaan omaa toimintaa kehittämällä. Resursseja oikein kohdistamalla ja toimintatapoja muuttamalla pystymme tarjoamaan entistä enemmän parempaa palvelua asiakkaillemme.

Tavoitteena on uuteen MAL sopimukseen liittyen kaavoituksen ja Espoon maankäyttöön liittyvien tavoitteiden toteutuminen sekä asuntotuotannon edellyttämien kaavallisten ja kunnallisteknisten valmiuksien toteutuminen. Arvioidaan, että Espoon asukasmäärä kasvaa vuosittain 4 600 uudella asukkaalla. Väestönkasvu ja uusien asuntojen määrän kasvu edistävät kaupungin kehittymistä ja kasvua. Maailmanlaajuisen pandemian jatkuminen voi vaikuttaa toimialan myyntituloihin sekä viiveellä myös investointihankkeiden kustannuksiin, sekä toimintaan. Tällä hetkellä vaikutusten arviointi on vaikeaa.

Toimiala edistää monipuolisten ja kohtuuhintaisten asuntojen rakentamista ja tarjontaa tukien mm. eri väestöryhmien asumista. Aluekeskuksia ja asuntoalueita kehitetään yhdessä asukkaiden kanssa.

Kaupungin toimitiloja kehitetään ja hyödynnetään monipuolisesti ja tehokkaasti. Kuntalaisille palveluita tuottavaa toimitilaverkkoa kehitetään yhteistyössä eri toimijoiden ja asukkaiden kanssa. Espoon toimitilojen käyttöä tehostetaan parantamalla niiden tilatehokkuutta asiakaslähtöisesti ja kohdistamalla toimenpiteitä toiminnan kannalta tarpeettomiin toimitiloihin. Kaupungille tarpeettomien ja turhia kuluja aiheuttavien kiinteistöjen luovutuksesta järjestetään hintakilpailuja, joihin yritykset ja kuntalaiset voivat osallistua. Tavoitteena on turvalliset ja terveelliset toimitilat sekä koulujen ja päiväkotien kuntoon saaminen.

Investointi- ja vuokratukustannukset ohjaavat toimitilahankkeiden toteuttamista. Hankkeiden toteuttamisessa hyödynnetään eri omistusmuotoja sekä erimuotoisia elinkaarimalleja ja kumppanuushankkeita. Kiinteistöjen hankekustannusten seurantaan panostetaan hankkeiden koko elinkaaren ajan.

Tuottavuuden parantamiseksi toimialan palvelujen hinnoittelua ja taksoja tarkastellaan taloudellisesti kestävä Espoo ohjelman mukaisesti. Maan luovutuksessa tontit luovutetaan käypään hintaan ja hintatason varmistamiseksi järjestetään hintakilpailuja. Finnnoon alueen asuntorakentamisen myötä Espoolle tulee maanmyyntituloista merkittäviä tuloja seuraavina vuosina. Espoo on merkittävä maanomistaja alueella. Toimialan kokonaistuottavuutta ja palvelujen saatavuutta kehitetään eri keinoin, mm. toimintatapoja ja uusia digitaalisia työskentelytapoja kehittämällä. Toimiala kehittää myös sopimustekniikkaa ja erilaisia hankintatapojaan tuottavuuden edistämiseksi. Palveluiden järjestämisessä keskeistä on oman tuotannon, omajohtoisen tuotannon ja osto palveluiden suhteen optimointi.

Hyvällä johtamiskulttuurilla varmistamme tehokkaan toiminnan. Muutokset toimintaympäristössä ja entistä parempien palvelujen tuottaminen monipuolistavat ja kehittävät henkilöstön työtehtäviä. Hallitsemme tuottavuutta hyvällä toiminnan suunnittelulla ja sujuvilla työjärjestelyillä. Henkilöstön osaamisen korkeaa tasoa pidetään yllä koulutuksin ja seuraamalla aktiivisesti rakennus- ja kiinteistöalan kehitystä. Jatkamme johtamis- ja esimiestyön kehittämistä, sekä sairaspöissaolojen oikeansuuntaista vähenemistä.

Talous

4 TEKNINEN JA YMPÄRISTÖTOIMI (ilman liikelaitoksia)

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	199 421	188 494	178 981	177 674	229 988
Valmistus omaan käyttöön	11 855	13 615	12 790	12 790	12 790
Toimintamenot	-240 714	-266 118	-270 848	-264 269	-320 283
Toimintakate	-29 438	-64 009	-79 077	-73 805	-77 505
Suunnitelmapoistot	-70 475	-67 133	-80 790	-84 204	-85 464
Tilikauden tulos	-99 913	-131 142	-159 867	-158 009	-162 969
Menot euroa/asukas	831	902	903	868	1 035

Tekninen ja ympäristötoimi (ilman nettositovia tulosyksiköitä)

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	179 720	173 494	163 981	162 674	214 988
Valmistus omaan käyttöön	3 076	3 615	2 790	2 790	2 790
Toimintamenot	-212 537	-241 118	-245 848	-239 269	-295 283
Toimintakate	-29 741	-64 009	-79 077	-73 805	-77 505
Suunnitelmapoistot	-70 475	-67 133	-80 790	-84 204	-85 464
Tilikauden tulos	-100 216	-131 142	-159 867	-158 009	-162 969
Menot euroa/asukas	734	818	820	786	954

Toimintamenot lautakunnittain/tulosyksiköittäin

	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Tekninen ja ympäristötoimi (pl. nettoyksikö)	-212 537	-241 118	-245 848	-239 269	-295 283
Tekninen lautakunta (pl. nettoyksiköt)	-55 984	-60 028	-60 268	-60 902	-61 252
Kaupunkisuunnittelulautakunta	-10 357	-10 803	-10 781	-10 792	-10 813
Ympäristölautakunta	-2 981	-3 361	-3 483	-3 525	-3 229
Rakennuslautakunta	-3 852	-3 737	-3 877	-3 881	-3 889
Joukkoliikenne	-120 920	-139 622	-146 026	-140 618	-195 980
Muut tekniset ja ympäristöpalvelut	-18 444	-23 566	-21 412	-19 551	-20 120

Tekninen ja ympäristötoimi (nettoyksiköt)

	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Ulkopuoliset työt	-17 054	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Rakentamisen sisäiset palvelut	-11 123	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000

Investoinnit

954 Koneet ja kalusto

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-786	-800	-700	-700	-700
Netto	-786	-800	-700	-700	-700

964 Osakkeet ja osuudet

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-17 162	-21 900	-32 500	-40 600	-47 800
Netto	-17 162	-21 900	-32 500	-40 600	-47 800

41 TEKNINEN LAUTAKUNTA

Kaupunkitekniikan keskuksen muodostavat neljä palvelualueetta: kaupunkimittaus- ja geotekniikka, hallinto, investoinnit sekä infrapalvelut.

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Kaupunkitekniikan keskus turvaa kaupunkielämän perusedellytykset huolehtimalla kaupungin katujen, teiden ja muiden liikenneväylien, kunnallistekniikan ja viherympäristön toteuttamisen ohjelmoinnista, suunnittelusta, rakentamisesta ja kunnossapidosta sekä hoitaa kadunpidon, pysäköinninvalvonnan ja maanmittausalan viranomais- ja palvelutehtävät. Palveluita järjestetään omana työnä, omajohtoisena työnä ja ostopalveluina. Kaupunkitekniikan keskus tekee laajaa yhteistyötä valtion, HSY:n, HSL:n sekä seudun kuntien kanssa erilaisissa liikenneverkon kehittämissankkeissa sekä yhdyskuntateknisissä ja ympäristöasioissa.

Vuosikymmenen loppuun asetettu Espoon hiilineutraaliustavoite näkyy keskuksen kaikessa toiminnassa ja tulee vuosikymmenen edetessä edelleen korostumaan. Toimenpiteinä on jo käynnistetty uusiutuvan dieselin käyttö kalustossamme, oman kaluston sähköistäminen ja latausinfra sekä MAAS-palvelujen mahdollistaminen. Sähköbussien latausinfra on toteutettu yhdessä Tilapalvelut-liikelaitoksen ja HSL:n kanssa, käyttöön otetun kaluston edellyttämässä aikataulussa.

Toimitilaverkostoa on tiivistetty ja toimistotilojen pinta-ala on pienentynyt, henkilöstön yhteiskäytössä on sähköavusteisia polkupyöriä ja sähköautoja. Sähköisten palvelujen mahdollistaminen on vähentänyt asiakkaidemme liikkumistarpeita. Toimistotehtävissä vuoden 2020 aikana koronapandemian vuoksi tehty digiharppaus on mahdollistanut etätöiden sujuvan tekemisen ja toimintasuunnitelman toteutumisen etäjärjestelyistä huolimatta. Etätöiden käytänteitä pyritään vakiinnuttamaan ja sitä kautta voidaan vähentää työmatkojen tarvetta ja päästöjä.

Investoinneissa painottuvat kestävät liikkumismuodot. Raide-Jokerin rakentaminen on hyvässä vauhdissa ja rakennustyöt Espoon alueella saadaan monilla kohdin valmiiksi vuoden 2021 aikana, varsinainen liikennöinti käynnistyy kesäkuussa 2024. Metron rakentaminen Matinkylästä Kivenlahteen etenee ja metroasemien ympäristöjä kehitetään kaavoituksen mahdollistamassa aikataulussa, toimintavuoden aikana painopiste on erityisesti Kivenlahden metrokeskuksen alueen infran uudelleenrakentamisessa.

Kaupunkiradan Leppävaara – Kauklahti rakennussuunnittelu käynnistyy ja rakentaminen alkaa vuoden 2022 aikana. Bussiliikenteen sujuvuutta parannetaan mm. Kuurinniityn ja Suurpellon välisen joukkoliikennekadun rakentamisella sekä lukuisilla pienillä parannustoimilla verkostoon. Maankäytön kehittyminen ja infrainvestoinnit painottuvat hyvin joukkoliikenteellä saavutettavissa oleville alueille.

Kevyen liikenteen järjestelyjä parannetaan kaiken rakentamisen yhteydessä ja erityisesti raide-liikenneasemien läheisyydessä, kaupunkiradan jatkeen yhteydessä päästään rakentamaan Rantaradanbaanaa. Kaiken liikenteen sujuvuutta parantamalla vähennämme liikenteen päästöjä. Ulkoilureittiverkostoa ja muita virkistysaluepalveluja kehitetään ja mahdollistetaan luontoliikuminen mahdollisimman lähellä jokaisen espoolaisen kotiovea.

Infrainvestointien seurauksena ylläpidettävä pinta-ala kasvaa 3-5 prosenttia vuodessa. Infrapalveluverkkoa ja -valikoimaa kehitetään ylläpidon määrärahoja vastaavaksi ja

uudisrakentamisessa tavoitellaan elinkaarikustannustehokkuutta sekä vähäpäästöisyyttä.

Vastuullamme olevat kaupunkimittaukseen, kadunpitoon ja pysäköinninvalvontaan liittyvät vi-
ranomaistoiminnot, asiantuntija- ja asiakaspalvelut toteutamme laadukkaasti, sujuvasti ja asia-
kaslähtöisesti.

Kaikki toimintamme tukee toimialan visiota: Toimiva, viihtyisä ja turvallinen Espoo.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	61 248	52 773	52 773	52 913	52 923
Valmistus omaan käyttöön	11 776	13 400	12 700	12 700	12 700
Toimintamenot	-84 161	-85 028	-85 268	-85 902	-86 252
Toimintakate	-11 136	-18 855	-19 795	-20 289	-20 629
Suunnitelmapoistot	-70 192	-67 044	-80 660	-84 078	-85 375
Tilikauden tulos	-81 329	-85 899	-100 456	-104 367	-106 004
Menot euroa/asukas	290	288	284	282	279

Teknisen lautakunnan määrärahat ovat sitovia sekä tulojen että menojen osalta, pois lukien
415 Ulkopuoliset työt ja 418 Rakentamisen sisäiset palvelut, joiden toimintakate on sitova.

41 Tekninen lautakunta (ilman nettositovia tulosityksiköitä)

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	41 548	37 773	37 773	37 913	37 923
Valmistus omaan käyttöön	2 997	3 400	2 700	2 700	2 700
Toimintamenot	-55 984	-60 028	-60 268	-60 902	-61 252
Toimintakate	-11 440	-18 855	-19 795	-20 289	-20 629
Suunnitelmapoistot	-70 192	-67 044	-80 660	-84 078	-85 375
Tilikauden tulos	-81 632	-85 899	-100 456	-104 367	-106 004
Menot euroa/asukas	193	204	201	200	198

Vuoden 2021 sitovat toimintatulot teknisen lautakunnan osalta ovat 37,8 milj. euroa ja toiminta-
menot 59,7 milj. euroa.

Investoinnit

9541 Koneet ja kalusto

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-665	-800	-700	-700	-700
Netto	-665	-800	-700	-700	-700

Kaupunkimittaus- ja geotekniikkapalvelut sekä investoinnit hankkivat määrärahalla mm. mit-
tauslaitteita sekä maaperätutkimuslaitteita. Infrapalvelut hankkii työkoneita.

411 HALLINTO

Hallinnon palvelualueeseen kuuluu kaksi palveluyksikköä: hallinto ja asiakaspalvelut sekä vi-
ranomaistehtävät.

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Palvelualue tuottaa tehtäväalueeseen liittyviä hallinnollisia palveluja ja huolehtii teknisen ja ympäristötoimen keskitetyistä asiakaspalveluista. Asiantuntijapalveluja kehitetään yhteistyössä kaupungin asiantuntijaverkoston kanssa edistämällä uuden teknologian hyödyntämistä palveluissa ja asiakaspalautteen analysoinnissa. Sähköistä työskentelytapaa edistetään.

Palvelualue huolehtii kaupungin pysäköinninvalvonnasta ja ajoneuvojen siirtolain mukaisista tehtävistä ja edesauttaa käytännön valvonnalla kaupungin pysäköintipolitiikan ja yleisten alueiden pysäköinnin toimenpideohjelman 2020-2022 toteutumista. Maksullinen pysäköinti otetaan käyttöön valikoiduilla Espoon yleisillä alueilla ja sen toteutumista valvotaan. Espoon pysäköinninvalvonta ryhtyy valvomaan myös Kauniaisten kaupungin alueita kaupunkien tekemän sopimuksen mukaisesti. Lisätehtävät eivät kasvata palvelualueen henkilöstömäärää eikä kustannuksia.

Ilmastotoimet

Oman toiminnan muutoksilla tuetaan tavoitetta hiilineutraalista Espoosta vuonna 2030. Pysäköinninvalvonnan autot vaihdetaan täyssähköautoiksi ja myös sähköpyöriä hyödynnetään valvontatyössä. Virastohenkilökunnan yhteiskäyttöautot ja -pyörät ovat sähköisiä. Myös etätöiden avulla vähennetään työmatkaliikennettä. Viestinnän avulla tuetaan kaupunkitekniikan keskuksen ilmastotoimia ja kaupungin ilmastotavoitteita.

Palvelutuotteet

Tulosyksikön merkittävimmät Patu-projektissa tuotteistetut ja noin 70 prosenttia tulosyksikön budjetista kattavat palvelutuotteet, tuotteiden kokonaiskustannukset sekä suoritemäärien ja yksikköhinnan kehitys ja tavoitteet vuosina 2019-2021. Palvelutuotteiden sisältö ja laatutaso pidetään vakiona. Suoritemäärien kehityksestä esitetään arvot vuosille 2022-2023.

Palvelutuotteet 2019-2023 (€)							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2020-2021		2022	2023
				2021	muutos-%		
41 TEKNINEN LAUTAKUNTA							
411 HALLINTO							
Henkilöstömäärä	43	44	44	43	-2,3 %	43	43
Htv	41	42	42	41	-3,2 %	41	41
Asukkaiden teknisen ja ympäristötoimen palveluihin liittyvät asiointi- ja neuvontapalvelut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	850 000	930 000	930 000	609 770	-34,4 %		
- suorite: saapuneet kirjalliset palautteet,	39 990	43 000	43 000	40 000	-7,0 %	40 000	40 000
- yksikkökustannus e/kpl.	21,26	21,63	21,63	15,24	-29,5 %		
Pysäköinnin ja liikenteen sujuvuuden varmistaminen pysäköinnin valvonnalla							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	1 147 000	1 356 000	1 356 000	1 438 972	6,1 %		
- suorite: valvontasuoritteet (maksukehoit	39 625	46 600	46 600	45 000	-3,4 %	45 000	45 000
- yksikkökustannus e/kpl.	28,95	29,10	29,10	31,98	9,9 %		
Asiantuntija- ja hallintopalvelut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	1 184 000	1 387 000	1 387 000	1 425 231	2,8 %		
- suorite: käytetty työaika	12 524	12 642	12 642	12 642	0,0 %	12 642	12 642
- yksikkökustannus e/h	94,54	109,71	109,71	112,74	2,8 %		

Talous

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	2 380	2 442	2 442	2 582	2 592
Toimintamenot	-3 181	-3 673	-3 474	-3 472	-3 472
Toimintakate	-802	-1 231	-1 032	-890	-880
Suunnitelmapoistot	-7	0	-1	0	0
Tilikauden tulos	-809	-1 231	-1 033	-890	-880
Menot euroa/asukas	11	12	12	11	11

413 INFRAPALVELUT

Infrapalveluiden tehtävänä on turvallisen ja viihtyisän kaupungin luominen espoolaisille hyvin hoidettujen yleisten alueiden kautta. Yksikkö huolehtii katu- ja viheralueiden kunnossapidon järjestämisestä, joukkoliikenteen omistajaohjauksesta, kaupunkipyöräjärjestelmästä, liikenteenohjaus- ja valaistusjärjestelyistä sekä katualueella tehtävän työskentelyn hallinnoinnista ja johtotietojen jakelusta.

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Toiminta on jaettu neljään palveluyksikköön: katukunnossapito, viherkunnossapito, alueiden käytön hallinta sekä kaupunkiliikenne. Infrapalvelut järjestää yleisten alueiden kunnossapidon omana työnä, omajohtoisena työnä ja ostopalveluna. Kunnossapidon osalta tavoitteena on hyödyntää aina parasta ajantasaista tietoutta toiminnan järjestämisessä.

Sekä omassa tuotannossa että ostopalveluissa huomioimme ympäristönäkökulmia mm. kaluston päästövaatimusten muodossa, kiertotalouden huomioimisessa sekä uusiutuvan polttoaineen käytössä. Ympäristöystävällistä kalustoa käyttämällä pyrimme monimuotoisen luonnon turvaamiseen. Kehitämme viheralueiden kunnossapitoa kestäväen kehityksen toimintaperiaatteiden mukaisesti mm. lisäämällä entisestään myrkytöntä rikkakasvien torjuntaa sekä hyödyntämällä entistä enemmän luonnon omia prosesseja mm. ravinnekierrossa. Katuvalaistuksessa päivitämme valaisimia energiaa säästäviin malleihin määrätietoisesti.

Pyrimme edistämään monimuotoisella metsien- ja niittyjenhoidolla monimuotoisuutta ja hiilensidontaa. Teemme töitä vieraslajien torjunnan eteen, sekä edistämme asukkaiden hyvinvointia viljelypalstoja ja puisto-/metsäalueita kehittämällä.

Infrapalveluverkkoa ja -valikoimaa kehitetään kunnossapidon määrärahoja vastaavaksi. Kehittäminen perustuu palvelukohtaisiin ohjelmiin, joissa palveluverkot ja resurssit on tarkasteltu kaupunkitasoisesti.

Palvelualueen toiminnalla varmistetaan, että liikkuminen on aina helppoa, turvallista ja matkaaikat ovat hyvin ennakoitavissa. Liikkumisympäristöä kehitetään siten, että kestävät liikkumistavat ovat houkuttelevia ja helpokäyttöisiä. Pyöräliikenteen olosuhteita kehitetään mm. kehittämällä opastusta, madaltamalla reunakiviä sekä parantamalla talvipyöräilyn olosuhteita.

Kehitämme sähköisiä työkaluja ja sähköisten palveluiden tasoa jatkuvasti. Hyödynnämme toimintaympäristön teknistä kehitystä kohdentaaksemme toimenpiteitämmä mahdollisimman tehokkaasti ja läpinäkyvästi, resursseja ja ympäristöä säästäen. Kehitämme tilannekuvan

rakentamista mm. tulvaherkkien uomien vedenpinnan korkeuden tarkkailun ja talvikaudella ka-
tujen jäätyminen ennakoimisen osalta.

Palvelutuotteet

Tulosyksikön merkittävimmät Patu-projektissa tuoteistetut ja noin 70 prosenttia tulosyksikön
budjetista kattavat palvelutuotteet, tuotteiden kokonaiskustannukset sekä suoritemäärien ja yk-
sikköhinnan kehitys ja tavoitteet vuosina 2019-2021. Palvelutuotteiden sisältö ja laatutaso pide-
tään vakiona. Suoritemäärien kehityksestä esitetään arvot vuosille 2022-2023.

Palvelutuotteet 2019-2023 (€)							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2020-2021		2022	2023
				2021	muutos-%		
41 TEKINEN LAUTAKUNTA							
413 INFRAPALVELUT							
Henkilöstömäärä	237	232	232	255	9,9 %	255	255
Htv	224	219	219	241	10,1 %	241	241
Yleisten alueiden hoito							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	16 566 872	17 940 865	17 940 865	16 721 003	-6,8 %		
- suorite: m ²	25 661 100	26 133 167	22 863 406	23 273 897	1,8 %	23 273 897	23 273 897
- yksikkökustannus €/m ²	0,65	0,69	0,78	0,72	-8,4 %		
Yleisten alueiden korjaus							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	3 730 775	4 034 705	4 034 705	3 688 776	-8,6 %		
- suorite: m ²	23 661 100	24 133 167	22 863 406	23 273 897	1,8 %	23 273 897	23 273 897
- yksikkökustannus €/m ²	0,16	0,17	0,18	0,16	-10,2 %		
Muut palvelutuotteet							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	11 736 181	13 042 430	13 042 430	15 278 823	17,1 %		

Muut palvelutuotteet sisältävät pienempien toimintojen menoja, jotka on niputettu yhdeksi ryh-
mäksi.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	3 387	2 750	2 750	2 750	2 750
Valmistus omaan käyttöön	93	0	0	0	0
Toimintamenot	-32 034	-34 886	-35 689	-36 324	-36 674
Toimintakate	-28 554	-32 136	-32 939	-33 574	-33 924
Suunnitelmapoistot	-315	-381	-473	-361	-306
Tilikauden tulos	-28 869	-32 517	-33 412	-33 934	-34 230
Menot euroa/asukas	111	118	119	119	119

Talouden seuranta on merkittävässä asemassa, kun seurataan oman tuotannon kilpailukyvyyn
kehittymistä. Palvelualueen tavoitteena on tuottaa sille toimintaohjeessa asetettuja tavoitteita
mahdollisimman kustannustehokkaalla tavalla. Tavoitteisiin pääseminen edellyttää aktiivista toi-
mintaympäristön ja -kentän analysointia.

Toimintojen taloudellisuutta ja vaikuttavuutta edistävät pitkällä tähtäimellä kaupungin ydintehtä-
vää palvelemaan alan valtakunnallisiin kehittämishankkeisiin osallistuminen omien kehityshank-
keiden ohella.

Kaupungin kasvaessa ja kehittyessä hoidettavat pinta-alat kasvavat.

415 ULKOPUOLISET TYÖT

Ulkopuolisille tehtäviä töitä ovat kaduilla ja muilla yleisillä alueilla, pääasiassa HSY:lle, toteutettavia vesi- ja viemäriverkostojen rakentamispalveluja ja muille osapuolille telekaapeleiden putki-
tuksia.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	17 401	15 000	15 000	15 000	15 000
Toimintamenot	-17 054	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Toimintakate	348	0	0	0	0
Tilikauden tulos	348	0	0	0	0
Menot euroa/asukas	59	51	50	49	48

Ulkopuoliset työt on nettobudjetoitu ja sen toimintakate on sitova.

417 KAUPUNKIMITTAUS- JA GEOTEKNIKKAPALVELUT

Kaupunkimittaus- ja geotekniikkapalvelut huolehtii maasto- ja maaperätietojen keruusta, paikkatiedon tuottamisesta, pohjarakentamiseen liittyvistä asiantuntijatehtävistä sekä kaupunkimittaukseen liittyvistä lakisääteisistä viranomaistehtävistä, rekisterien ylläpidosta ja maanalaisten johtojen sijaintitiedon hallinnasta.

Palvelualue on jakaantunut toiminnallisesti neljään yksikköön, joista kiinteistönmuodostus, paikkatieto sekä maastomittaukset tuottavat kaupunkimittauspalveluja ja geotekniikkayksikkö geotekniikkapalveluja.

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Palvelualue vastaa asemakaava-alueiden kiinteistönmuodostuksesta, rekisteritietojen ylläpidosta, kiinteistöveron tietohuollosta, ja muista maanmittausalan palvelutehtävistä, kuten maanalaisten johtojen näyttötoiminnasta. Lisäksi palvelualue vastaa kaavoituksen ja muun suunnittelun pohja-, opas- ja virastokartan ylläpidosta ja tuottamisesta, kaupungin pohja- ja kalliorakentamiseen liittyvistä tutkimus-, suunnittelu- ja neuvontatehtävistä sekä kokoaa ja ylläpitää maa- ja kallioperätietoihin perustuvia tietokantoja ja jakaa niissä olevia tietoja.

Digitaalinen perusaineisto mahdollistaa monipuolisen tietojen hyödyntämisen sekä tehokkaan tiedonsiirron erilaisten rajapintojen ja tiedonvälityskanavien välityksellä. Ajantasaisella aineistolla ja rekisteritiedolla suunniteltaessa saadaan välillisiä hyötyjä Espoon tavoitteeseen olla hiili-
neutraali vuonna 2030. Hyötyjä saadaan esim. suunniteltaessa täydennysrakentamista, joka puolestaan mahdollistaa olemassa olevan kaupunkirakenteen hyödyntämisen, lyhentää kulkumatkoja ja tehostaa julkisen liikenteen käyttöä. Hyötyjä saadaan myös suunniteltaessa pyöräilyreitistöä ja kaupunkipyörien sijoittelua.

Pääpaino paikkatiedon ja rekisteritiedon tuottamisessa on perusaineiston täydentämisessä ja jatkuvassa ylläpidossa. Paikkatietojen keruussa ja ylläpidossa tuotetaan 3D-aineistoa

mallipohjaista suunnittelua ja toteutusta varten. Valmistelemme vuonna 2021 tehtävää laserkeilaus- ja viistoilmakuvaus -hankintaa, jonka tuotokset tulevat monipuolisesti kaupungin käyttöön ja omalta osaltaan tehostavat suunnittelua ja vuorovaikutusta kuntalaisten kanssa. Kantakartan ylläpito on osa 3D-kaupunkimallin ylläpitoa. Palvelualue on mukana yleiskaavayksikön kanssa kehittämässä lähtötietojen keräämisen automaatiota, jonka avulla kestävän kehityksen näkökulmat voidaan ottaa huomioon läpi kaavoitusprosessin.

Asiakaspalvelun laatua kehitetään pitämällä rekisteri- ja kartta-aineistot sekä tiedot maa- ja kallioperästä ja pohjavedestä mahdollisimman kattavina, ajantasaisina, luotettavina sekä helposti käytettävänä. Maanomistajien tarpeita palvelevat viranomaistehtävät hoidamme mahdollisuuksien mukaan maanomistajien toiveiden mukaisesti mahdollistaen rakennustoiminnan ja asema-kaavojen toteutumisen.

Tarjoamalla ajantasaisen tietosisällöltään riittävän kattavan ja visuaalisesti havainnollisen pohja-aineiston palvelualue mahdollistaa kaupungin kaikille toimijoille laadukkaiden digitaalisten palveluiden kehittämisen ja tehokkaan vuorovaikutuksen kuntalaisten ja virkamiesten välillä, joka osaltaan pienentää hiilidioksidipäästöjä liikkumistarpeen pienentymisen kautta. Edistämme tietoaineistojen yhteiskäyttöä ja tietojärjestelmien välisiä integraatioita, jotka mahdollistavat ja tehostavat digipalvelujen kehitystä.

Tulostavoitteisiin pyritään hyödyntämällä automaatiota ja uutta tekniikkaa. Pyritään edistämään sähköisen arkiston ja sähköisen allekirjoituksen käyttöönottoa sekä laajentamaan ja kehittämään maastotoiminnan paperittomia toimintaprosesseja. Kuntalaisille ja yrityksille tarjottavia sähköisiä palveluja kehitetään edelleen ja käyttöä tehostetaan tiedottamalla.

Asiakkaalle tarjotaan maksullisia maaperä- ja kartta-aineistoja, kairautustietoja maa- ja kallioperästä ja tietoja pohjaveden pinnan tasoista. Lisäksi tarjotaan maksuttomia aineistopalveluja rajapintapalvelujen kautta.

Ilmastotoimet

Toiminnassa otetaan huomioon Espoon tavoite olla hiilineutraali vuonna 2030. Edellä esitettyjen välillisten vaikutusten lisäksi toiminnassa on mahdollista vaikuttaa tavoitteeseen myös suorilla valinnoilla.

Merkittävä hiilidioksidipäästöihin vaikuttava toimenpide on ollut siirtyminen biodieselin käyttöön. Biodieselin käyttöaste palvelualueen ajoneuvo- ja muussa kalustossa on 100 %. Myös tulevaisuudessa käytetään ainoastaan biodieseliä.

Sähköiset hakumenettelyt ovat tarjolla tonttijakojen ja kiinteistötoimitusten hakumenettelyssä ja sähköistä osallistumismahdollisuutta toimituskokouksiin sekä tonttijakoneuvotteluihin kehitetään. Lisäksi toiminnassa hyödynnetään etätyöskentelymahdollisuuksia. Asiakkailla on monessa asiassa mahdollisuus saada palvelua tulematta paikalle.

Palvelutuotteet

Tulosyksikön merkittävimmät Patu-projektissa tuoteistetut ja noin 70 prosenttia tulosyksikön budjetista kattavat palvelutuotteet, tuotteiden kokonaiskustannukset sekä suoritemäärien ja yksikköhinnan kehitys ja tavoitteet vuosina 2019-2021. Palvelutuotteiden sisältö ja laatutaso pidetään vakiona. Suoritemäärien kehityksestä esitetään arvot vuosille 2022-2023.

Palvelutuotteet 2019-2023 (€)							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	2020-2021 muutos-%	2022	2023
41 TEKNINEN LAUTAKUNTA							
417 KAUPUNKIMITTAUS JA GEOTEKN.							
Henkilöstömäärä	108	109	109	105	-3,7 %	105	105
Htv	102	103	103	99	-3,6 %	99	99
Paikkatietoaineistojen ylläpito ja asiantuntijatehtävät							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	1 258 000	1 290 000	1 324 350	1 374 987	3,8 %		
- suorite: tallennetut kohteet sekä julkaisu	490 296	360 000	360 000	357 000	-0,8 %	357 000	357 000
- yksikkökustannus e/kpl	2,6	3,6	3,7	3,9	4,7 %		
Kiinteistönmuodostus sekä asiantuntijapalvelut rakennusvalvonnalle							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	1 047 000	1 241 000	1 253 258	1 181 420	-5,7 %		
- suorite: tonttijaot ja toimitukset sekä asemapiirrosten tarkistus ja	2 411	2 125	2 125	1 600	-24,7 %	1 600	1 600
- yksikkökustannus e/kpl	434	584	590	738	25,2 %		
Maastomittaukset							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	2 052 000	2 126 000	2 106 237	2 935 161	39,4 %		
- suorite: pyykitykset, rakennusvalvontamittaukset ja	3 996	3 300	3 300	3 490	5,8 %	3 490	3 490
- yksikkökustannus e/kpl	514	644	638	841	31,8 %		
Geotekniset palvelut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	2 176 000	2 294 000	1 258 571	1 500 753	19,2 %		
- suorite: maastomallimittaukset, kairauk-	494	400	400	210	-47,5 %	210	210
- yksikkökustannus e/kohde	4 405	5 735	3 146	7 146	127,1 %		

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	2 982	2 750	2 750	2 750	2 750
Valmistus omaan käyttöön	933	860	860	860	860
Toimintamenot	-6 534	-6 952	-6 992	-6 992	-6 992
Toimintakate	-2 618	-3 342	-3 382	-3 382	-3 382
Suunnitelmapoistot	-297	-336	-193	-150	-124
Tilikauden tulos	-2 916	-3 678	-3 576	-3 532	-3 506
Menot euroa/asukas	23	24	23	23	23

418 RAKENTAMISEN SISÄISET PALVELUT

Rakentamisen sisäisten palveluiden menot koostuvat sellaisten rakentamishankkeiden menoista, jotka Kaupunkitekniikan keskus rakentaa pääasiallisesti omaa henkilökuntaa käyttäen. Menot siirretään investointeihin valmistus omaan käyttöön kirjauksen kautta.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	2 299	0			
Valmistus omaan käyttöön	8 779	10 000	10 000	10 000	10 000
Toimintamenot	-11 123	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Toimintakate	-44	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-44	0	0	0	0
Menot euroa/asukas	38	34	33	33	32

Rakentamisen sisäiset palvelut on nettobudjetoitu ja sen toimintakate on nolla.

419 INVESTOINNIT

Investointien palvelualue rakennuttaa ja rakentaa Euroopan kestäväntä kaupunkia luomalla turvallista, toimivaa ja viihtyisää kaupunkiympäristöä. Tavoitteeseen päästään kehittämällä katu- ja viheralueita asukkaiden, elinkeinoelämän sekä muiden käyttäjien palvelutarpeiden mukaisesti.

Espoo on osaltaan hyväksynyt PK-seudun kasvua ohjaavan MAL-sopimuksen ja sitoutunut noudattamaan MAL-suunnitelman tavoitteita. MAL2019 suunnitelman mukaan asukasmäärän kasvu osoitetaan nykyiseen yhdyskuntarakenteeseen ja joukkoliikenteen kannalta kilpailukykyisille alueille. Espoon tavoite on 3300 uutta asuntoa vuodessa, joka edellyttää myös uutta infraa.

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Raideliikenteen kasvava rooli Espoossa ohjaa merkittävästi rakennuttamis- ja rakentamistoimintaa. Toteutettavat kohteet keskittyvät palvelemaan parhaita joukkoliikenteen saavutettavuusvyöhykkeitä (SAVU I-II) eli metron, Kaupunkiradan sekä Raide-Jokerin ympärillä tiivistyvää kaupunkia. Raidehankkeisiin liittyvää infraa sekä toimivia yhteyksiä asemanseuduille ja ratojen varrella suunnitellaan ja toteutetaan. Pyöräilyinfraa parannetaan muiden rakentamishankkeiden yhteydessä, minkä lisäksi pyöräilyn pääreittien toteuttamisohjelman mukaisia parannuksia toteutetaan Espoon laatu- ja seutureittien osalta. Infrainvestoinneilla on tärkeä rooli sähköisen liikenteen mahdollistajana. Tämä otetaan huomioon kaikissa uudisrakennus- ja peruskunnostushankkeissa.

Infraa suunnitellaan arvostavassa vuorovaikutuksessa asukkaiden kanssa. Suunnittelu- ja rakentamishankkeiden viestintä on aktiivista, avointa ja ymmärrettävää. Asukkaiden erilaiset toiveet otetaan tasapuolisesti huomioon tavoitteisiin ja yleiseen etuun pyrkien.

Kaupunkiympäristöstä kehitetään turvallista, siistiä, esteetöntä ja toimivaa. Kaikkien kulkumuotojen liikenne on sujuvaa sekä valmiissa infrassa että työmaavaiheessa.

Espoon vetovoimaisuuden ja asukkaiden viihtyvyyden lisäämiseksi Espoon virkistyskäyttömahdollisuuksia parannetaan kehittämällä Rantaraittia ja muuta ulkoilureittiverkostoa. Asukaspaisujen ja historiallisten puistojen kunnostamista jatketaan.

Investoinnit-palvelualueen palvelut järjestetään parhaalla mahdollisella tavalla yhdistämällä omaa työtä, puitesopimuspalveluita ja kilpailutusta. Ohjelmointi toteutetaan pääosin omana työnä ja suunnittelu pääasiassa ostopalveluna. Rakentamisessa haetaan paras vaihtoehto oman työn, omajohtoisen työn ja ostopalvelun valikoimasta.

Infrapalveluverkkoa ja -valikoimaa kehitetään ylläpidon määrärahoja vastaavaksi ja uudisrakentamisessa tavoitellaan elinkaarikustannustehokkuutta. Parhaita suunnitteluratkaisuja haetaan yhdessä kunnossapitäjien ja käyttäjien kanssa. Kehittäminen ja uudisrakentaminen perustuvat palvelukohtaisiin ohjelmiin, joissa palvelut, palveluverkot ja resurssit on tarkasteltu asiakassegmentteittäin kaupunkitasoisesti.

Tulevaisuudessa yhä suurempi osa yleisten alueiden suunnittelusta tehdään tietomallipohjaisesti ja rakentaminen koneohjausjärjestelmiä hyödyntäen. Omaisuudenhallinnan perusrekisteriä ja suunnittelumenetelmiä kehitetään siten, että suunnitelmatieto ja rakentamisen näin rakennettu -tieto on hyödynnettävissä suoraan perusrekisterin kautta koko infran elinkaaren ajan. Näin pysytään tietomallien käytön suhteen edelläkävijöiden joukossa.

Ilmastotoimet

Hiilineutraali Espoo 2030 -tavoitetta tuemme parhaiten tehostamalla rakennushankkeiden välistä maa- ja kiviainesten kierrätystä ja vähentämällä näin rakennusmateriaalien kuljetusmatkoja. Kestävissä hankinnoissa painotetaan uusiutuvien polttoaineiden ja kaikkien kierrätyskelpoisten materiaalien hyödyntämistä mahdollisuuksien mukaan. Toimintavuonna 2020 pilotoitiin hiilineutraali urakka -toimintamallia osana 6Aika -hanketta, jossa Lukutorin rakentamishankkeessa pyrittiin löytämään keinot hiilineutraaliuteen yhteistyössä urakoitsijan, muiden kaupunkien ja alan toimijoiden kanssa. Tämän tulokset saadaan loppuvuodesta 2020 käyttöön.

Ilmastonmuutokseen varaudutaan toteuttamalla tulvasuojelua ja hulevesien viivyttämistä parantavia hankkeita ja osallistumalla PKS-yhteisen hulevesitietokannan (HUTI) kehittämiseen.

Palvelutuotteet

Tulosyksikön merkittävimmät Patu-projektissa tuoteteistetyt ja noin 70 prosenttia tulosyksikön budjetista kattavat palvelutuotteet, tuotteiden kokonaiskustannukset sekä suoritemäärien ja yksikköhinnan kehitys ja tavoitteet vuosina 2019-2021. Palvelutuotteiden sisältö ja laatutaso pidetään vakiona. Suoritemäärien kehityksestä esitetään arvot vuosille 2022-2023.

Palvelutuotteet 2019-2023 (€)							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2020-2021		2022	2023
				2021	muutos-%		
41 TEKNINEN LAUTAKUNTA							
419 INVESTOINNIT							
Henkilöstömäärä	168	170	170	173	1,8 %	173	173
Htv	159	161	161	164	1,6 %	164	164
Ohjelmoinnin ja tiedonhallinnan asiantuntijapalvelut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	1 632 000	2 003 000	2 003 000	1 315 119	-34,3 %		
- suorite: HTV	13	17	17	16	-5,9 %	16	16
- yksikkökustannus e/HTV	125 538	117 824	117 824	82 195	-30,2 %		
Suunnittelun asiantuntijapalvelut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	3 169 000	2 722 000	2 722 000	3 099 257	13,9 %		
- suorite: HTV	43	42	42	44	4,8 %	44	44
- yksikkökustannus e/HTV	73 698	64 810	64 810	70 438	8,7 %		
Rakennuttamisen asiantuntijatehtävät							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	1 929 000	2 012 000	2 012 000	2 181 671	8,4 %		
- suorite: HTV	23	26	26	24	-7,7 %	24	24
- yksikkökustannus e/HTV	83 870	77 385	77 385	90 903	17,5 %		
Rakentamisen valvonta ja rakentaminen							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	4 234 000	4 075 000	4 075 000	4 045 214	-0,7 %		
- suorite: HTV	79	77	77	72	-6,5 %	72	72
- yksikkökustannus e/HTV	53 595	52 922	52 922	56 184	6,2 %		
Muut palvelutuotteet							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	3 280 000	3 685 000	3 685 000	3 472 338	-5,8 %		

Muut palvelutuotteet sisältävät pienempien toimintojen menoja, jotka on niputettu yhdeksi ryhmäksi.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	32 799	29 831	29 831	29 831	29 831
Valmistus omaan käyttöön	1 971	2 540	1 840	1 840	1 840
Toimintamenot	-14 235	-14 517	-14 114	-14 114	-14 114
Toimintakate	20 535	17 854	17 557	17 557	17 557
Suunnitelmapoistot	-69 572	-66 326	-79 993	-83 567	-84 946
Tilikauden tulos	-49 038	-48 472	-62 436	-66 010	-67 388
Menot euroa/asukas	49	49	47	46	46

43 KAUPUNKISUUNNITTELULAUTAKUNTA

Kaupunkisuunnittelulautakunnan alaisen kaupunkisuunnittelukeskuksen tehtävänä on huolehtia alueiden käytön suunnittelusta ja luoda kaavoituksen kautta edellytykset viihtyisälle, toimivalle ja turvalliselle asuin- ja elinympäristölle.

Tavoitteena on tuottaa kaupungin kehityksen turvaavia yleiskaavoja ja asemakaavoja sekä niihin liittyviä kehittämis- ja liikennesuunnitelmia, jotka ovat laadullisesti korkeatasoisia, taloudellisesti edullisia ja vastaavat espoolaiselle kaavoitukselle asetettuja vaatimuksia ja ovat valmiita toteutettaviksi.

Lisäksi kaupunkisuunnittelukeskus vastaa seudullisesta maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnittelutyöstä (MAL-sopimus) kaavoitukseen ja Espoon maankäyttöön liittyvien strategisten tavoitteiden toteutumisesta.

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Kaupunkisuunnittelulautakunnan toiminta painottuu kaavoitusohjelman mukaisten kaavoitustehtävien lisäksi ennakoimattomiin kiireellisiin asemakaavan muutoksiin, lausuntoihin ja selvityksiin, lupakäsittelyyn, yleiskaavatyön edellyttämiin tutkimuksiin ja seudulliseen yhteistyöhön maankäytön ja liikenteen suunnittelussa. Erityisesti tullaan panostamaan metron ja metroasemien lähialueiden ja metron kehyskäytävän suunnitteluun sekä turvaamaan kaupungin sitoutumisten edellyttämä asuntotuotanto.

Kaavoituksen suoritemäärät ja maankäyttöisten tavoitteiden toteutuminen edellyttävät ammattitaitoista henkilöstöä ja johtamiselta sujuvia prosesseja. Henkilöstövoimavaran riittävyys varmistetaan muutostilanteessa joustavuudella ja moniosaamisen tukemisella.

Palvelutuotteet

Tulosyksikön merkittävimmät Patu-projektissa tuotteistetut ja noin 70 prosenttia tulosyksikön budjetista kattavat palvelutuotteet, tuotteiden kokonaiskustannukset sekä suoritemäärien ja yksikköhinnan kehitys ja tavoitteet vuosina 2019-2021. Palvelutuotteiden sisältö ja laatutaso pidetään vakiona. Suoritemäärien kehityksestä esitetään arvot vuosille 2022-2023.

Palvelutuotteet 2019-2023 (€)							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	2020-2021 muutos-%	2022	2023
43 KAUPUNKISUUNNITTELUAUTAKUNTA							
Henkilöstömäärä	123	125	125	125	0,0 %	125	125
Htv	116	118	118	118	0,0 %	118	118
Asemakaava							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	5 187 320	5 427 121	5 427 121	5 309 957	-2,2 %		
- suoritemäärä (kaavoitettu kerrosala)	263 375	312 500	312 500	312 500	0,0 %	312 500	312 500
- yksikkökustannus, e/suorite (kem2)	20	17	17	17	-2,2 %		
Yleissuunnittelu ja asiantuntijapalvelut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	4 170 572	4 291 548	4 291 548	4 339 006	1,1 %		
- suoritemäärä (käytetty työaika)	92 000	92 000	91 000	92 000	1,1 %	92 000	92 000
- yksikkökustannus, e/suorite (h)	45	47	47	47	0,0 %		
KSK-luvat							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	999 266	1 082 331	1 082 331	1 132 458	4,6 %		
- suoritemäärä (lupien määrä)	129	128	128	128	0,0 %	128	128
- yksikkökustannus, e/suorite (kpl)	7 746	8 456	8 456	8 847	4,6 %		

Tuloyksikön palvelutuotteet, tuotteiden kokonaiskustannukset sekä suoritemäärien ja yksikköhinnan kehitys ja tavoitteet vuosina 2019 - 2021. Palvelutuotteiden sisältö ja laatutaso pidetään vakiona. Suoritemäärien kehityksestä esitetään arvot vuosille 2022 - 2023.

Helsingin seudun kunnat ja valtio sopivat kesäkuussa uusista maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimuksista vuosille 2020 - 2031 (kh 31.8.2020). Sopimuksilla edistetään kestäviä liikennehankkeita ja kohtuuhintaista asuntotuotantoa erityisesti joukkoliikenteellä hyvin saavutettavilla alueilla. Alkaneella neljä vuotisella sopimuskaudella Espoon tavoite on kaavoittaa yhteensä 1 200 370 k-m2 asuntorakentamiseen.

Tuottavuustavoitteen toteuttaminen laskee yksikön määrärahakehystä vuosille 2021 - 2023. Sopimuskorotuksista aiheutuva palkkamenojen kasvu nostaa palvelutuotteiden yksikköhintoja vuonna 2021. Sisäiset palveluveloitukset laskevat vuodesta 2020.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	697	550	550	650	650
Toimintamenot	-10 357	-10 803	-10 781	-10 792	-10 813
Toimintakate	-9 660	-10 253	-10 231	-10 142	-10 163
Suunnitelmapoistot	-95	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-9 755	-10 253	-10 231	-10 142	-10 163
Menot euroa/asukas	36	37	36	35	35

Tulot kertyvät pääosin ulkoisista maksutuloista, joiden osuus tuloista on 0,54 milj. euroa. Asemakaavoituksen palvelumaksujen kertymä vaihtelee vuosittain kaavojen ja lupien koon mukaan. Asemakaavoituksen palvelumaksujen osuus tuloarviosta on 0,38 milj. euroa.

Suurin osa menoista on henkilöstömenoja, joihin on varattu 7,7 milj. euroa. Sopimuskorotukset nostavat henkilöstömenoja. Asiantuntijapalveluita ostetaan 1,3 milj. eurolla. Asiantuntijapalveluita hankitaan asema- ja yleiskaavan sekä liikennesuunnittelun konsulttitöihin, kaavoituksen vaatimiin luonto ym. selvityksiin.

44 YM PÄRISTÖLAUTAKUNTA

Ympäristölautakunnan alaisen ympäristökeskuksen tehtävänä on hyvän elinympäristön ja luonnon turvaaminen nyt ja tulevaisuudessa mm. valvomalla ympäristöä kuormittavaa toimintaa ja välittämällä ympäristö- ja luonnonsuojelutietoa.

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Ympäristölautakunta palvelee niin kuntalaisia kuin yrityksiäkin. Yritysten toiminnan valvonnassa varmistetaan lainsäädännön keinoin kuntalaisille hyvä elinympäristö mm. yhteistyössä PKS-kuntien kanssa.

Villa Elfvikin luontotalo välittää ympäristö- ja luonnonsuojelutietoa yleisesti kävijöille ja täsmätietona kouluille ja päiväkodeille. Ympäristökeskus koordinoi ja kehittää kaupungin ekotukitoimintaa, mikä palvelee ilmastonmuutoksen torjunnan tavoitteita.

Espoon Solvallassa aloitti vuonna 2013 toimintansa Metsähallituksen Haltia-luontokeskus, jonka toiminnassa Espoo on mukana yhtenä osakkaana. Haltia esittelee niin Suomen kansallispuistoverkostoa kuin PKS -seudun keskeisiä luontoarvoja.

Espoon kaupunki osallistuu vuosina 2018-2025 Metsähallituksen vetämään hankkeeseen, joka saa EU:n komission LIFE-rahoitusta liito-oravien suojeluun Suomessa ja Virossa. Hankkeessa on mukana 18 kumppania. Espoo on mukana osuudessa, jossa edistetään liito-oravien suojelua kaupunkiympäristössä. Espoon kaupungin osuus EU:lta saatavista tuista on kaikkiaan noin 1,0 milj. euroa. Hankkeen pääasiallinen vetovastuu on ympäristökeskuksella. Hankkeeseen on palkattu asiantuntija.

Ympäristökeskus kehittää toimintaansa strategian palvelutoiminnan taloudellisuutta, tuottavuutta ja laatua koskevien tavoitteiden perusteella. Valvontasuunnitelma täydentää tulokorttia.

Henkilöstön ikärakenne on monipuolinen. Ympäristölainsäädännön kehittyminen edellyttää jatkuvaa uuden opettelemista, joten koulutusmahdollisuuksiin panostetaan edelleen.

Palvelutuotteet

Tulosityksikön merkittävimmät Patu-projektissa tuotteistetut ja noin 70 prosenttia tulosityksikön budjetista kattavat palvelutuotteet, tuotteiden kokonaiskustannukset sekä suoritemäärien ja yksikköhinnan kehitys ja tavoitteet vuosina 2019-2021. Palvelutuotteiden sisältö ja laatutaso pidetään vakiona. Suoritemäärien kehityksestä esitetään arvot vuosille 2022-2023.

Palvelutuotteet 2019-2023 (€)							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	2020-2021 muutos-%	2022	2023
44 YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA							
Henkilöstömäärä	31	31	31	31	0,0 %	31	31
Htv	29	29	29	29	0,0 %	29	29
Ympäristötarkastus							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	659 200	757 052	757 052	748 998	-1,1 %		
- suoritemäärä (tehdyt tarkastukset)	839	800	800	800	0,0 %	800	800
- yksikkökustannus, e/suorite (kpl)	786	946	946	936	-1,1 %		
Ympäristökonsultointi							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	1 501 804	1 705 165	1 705 165	1 706 276	0,1 %		
- suoritemäärä (käytetty työaika)	38 817	37 265	37 265	37 265	0,0 %	37 265	37 265
- yksikkökustannus, e/suorite (h)	39	46	46	46	0,1 %		
Muut palvelutuotteet							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	819 955	896 782	896 782	1 027 405	14,6 %		

Tulosityksikön merkittävimmät palvelutuotteet, tuotteiden kokonaiskustannukset sekä suoritemäärien ja yksikköhinnan kehitys ja tavoitteet vuosina 2019-2021. Palvelutuotteiden sisältö ja laatutaso pidetään vakiona. Suoritemäärien kehityksestä esitetään arvot vuosille 2022-2023.

Muiden palvelutuotteiden kokonaiskustannuksiin sisältyy ympäristökasvatuksen menoja Villa Elfvikin osalta, Metsähallitukselle maksettavat vastikkeet Haltia-luontokeskuksen menoihin sekä käynnissä olevien hankkeiden menot, mm. Espoon LO LIFE-hankkeen menot.

Muiden palvelutuotteiden kokonaiskustannukset kasvavat vuodesta 2020. Espoon LO LIFE-hankkeen menot ovat 0,25 milj. euroa. Haltia-luontokeskuksen menot 0,4 milj. euroa.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	193	223	335	374	71
Toimintamenot	-2 981	-3 361	-3 483	-3 525	-3 229
Toimintakate	-2 788	-3 138	-3 147	-3 151	-3 158
Suunnitelmapoistot	-95	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-2 883	-3 138	-3 147	-3 151	-3 158
Menot euroa/asukas	10	11	12	12	10

Tulot kertyvät Villa Elfvikin tilojen käyttökorvauksista sekä ympäristövalvonnan ilmoitus- ja lupapäätösten käsittelystä sekä ympäristötarkastuksista perittävistä toimitus- ja lunastusmaksuista.

Suurin osa menoista on henkilöstömenoja, joihin on varattu noin 1,95 milj. euroa. Sopimuskorotukset nostavat henkilöstömenojen määrää. Kustannusvaikutus koko sopimuskauden osalta on 3,04 prosenttia. Metsähallitukselle maksettavat vastikkeet Haltia-luontokeskuksen menoihin ovat noin 0,4 milj. euroa vuodessa.

Espoon kaupunki saa vuosina 2018–2025 EU:n komission LIFE-rahoitusta liito-oravien suojeleluun kaikkiaan noin 1 milj. euroa. Vuonna 2021 Espoon LO LIFE-hankkeelle saatava rahoitus ja hankkeen menot ovat noin 0,25 milj. euroa.

45 RAKENNUSLAUTAKUNTA

Rakennuslautakunta toimii maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettuna rakennusvalvontaviranomaisena ja rakennusvalvontakeskus huolehtii laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä säädetyistä viranomaistehtävistä. Rakennusvalvonnan tehtäviin kuuluvat erilaiset lupapäätökset ja hyväksynnit sekä rakennustyönvalvontaan liittyvät katselmukset ja tarkastukset sekä rakentamisen neuvonta. Lisäksi tehtäviin kuuluvat luvattoman rakentamisen ja rakennetun ympäristön hoidon valvonta, hallinnollisten pakkokeinojen käyttäminen ja lupapäätöksistä tehtyjen oikaisuvaatimusten käsittely.

Rakennusvalvontakeskus edistää toimivan, turvallisen, terveellisen ja viihtyisän elinympäristön luomista ja valvoo rakentamista yleisen edun näkökulmasta.

Rakennusvalvontakeskus antaa muille toimialan keskuksille asiantuntija-apua osallistumalla asemakaavoituksen ja muiden kaupungin kannalta tärkeiden hankkeiden valmisteluun niiden kitkattoman etenemisen varmistamiseksi.

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Toiminnassa varaudutaan kaupunkirakenteen tiivistymisestä ja entistä tehokkaammasta rakentamisesta johtuvien vaativien lupahankkeiden määrän lisääntymiseen sekä korjausrakentamisen kasvuun. Kestävän rakentamisen tavoite edellyttää rakennusvalvonnan vahvaa ohjausta ja osaamista. Rakennusvalvontakeskuksen on varauduttava tulevaan MRL:n muutoksen mukaisena täyden palvelun rakennusvalvontana toimimiseen.

Rakennusvalvonnassa seurataan mm. rakennusten energiatehokkuuden kehittymistä ja suoritetaan ympäristön valvontaa sekä pyritään asiakaspalvelun, neuvonnan ja ulkoisen tiedottamisen parantamiseen.

Sähköistä lupa-asiointia kehitetään edelleen ja osallistutaan uudistuvan rakennusvalvonnan sähköisen asiointijärjestelmän kehitystyöhön toimittajan kanssa. Henkilökuntaa että luvanhakijoita koulutetaan järjestelmän käytössä. Rakennusvalvonta pilotoi myös sähköisen asiakirjojen säilytysjärjestelmän käyttöönottoa (Särmä-projekti). Sähköinen ajanvarausjärjestelmä on käytössä kaupunkikuva- ja teknisessä yksikössä. Tietomallipohjainen lupakäsittely yleistyy MRL:n uudistamisen myötä ja se edellyttää rakennusvalvonnan prosessien ja osaamisen kehittämistä sekä koko rakennusvalvonnan henkilöstön kouluttautumista.

Palvelujen saatavuuden parantamista jatketaan alueellisella toimintamallilla. Tuetaan osaamisen kehittämistä ja ylläpitämistä lisäämällä henkilöstön verkostoitumista ja koulutuksiin osallistumista sekä jakamalla osaamista keskuksen sisällä. Toisaalta tuetaan henkilöstön erikoisosaimista. Tavoitteena on henkilöstön osaamisen ja asiantuntevuuden parantaminen sekä työkuorman tasoittaminen ja hakijoille luvatuissa lupakäsittelyajoissa pysyminen.

Rakentamisen ohjauksessa keskitytään rakentamisen kestävyteen pitkällä aikavälillä. Korjausrakentamisen ja energia-asioiden osaamista ja asiantuntemusta lisätään koulutuksella, työnjolla ja erikoistumisella. Keskeinen tavoite on rakenteiden rakennusfysikaalisen toimivuuden tarkastelu sekä korjausrakentamisessa että uudisrakennushankkeissa. Hulevesien hallintaan sekä kosteus- ja homevaurioiden estämiseen kiinnitetään erityistä huomiota ja rakentamisaikaisen kosteudenhallintasuunnitelman esittämistä samoin kuin kosteudenhallintakoordinaattorin nimeämistä edellytetään.

Pääkaupunkiseudun ja muiden suurimpien kuntien rakennusvalvontojen yhteistyötä jatketaan ohjeiden ja toimintatapojen yhtenäistämiseksi ja yhteisten koulutustilaisuuksien järjestämiseksi. Osallistutaan aktiivisesti yhteisten tulkinta- ja ohjekorttien laadintaan ja tehdään tiivistä yhteistyötä PKS-alueen rakennusvalvontojen, ympäristöministeriön ja muiden keskeisten rakennusalan toimijoiden kanssa.

Palautetta rakennusvalvonnan toiminnasta ja sen kehittämisestä kerätään jatkuvalla palautekyselyllä, joka lähetetään viikoittain lupapäätöksen saaneille ja valmistuneiden hankkeiden osallisille.

Strategian mukaan tavoitteena on joustava ja vuorovaikutteinen työkuultuuri, jossa arvostetaan yhteistyötaitoja, osaamista ja uudistumiskykyä. Rekrytoinnilla pyritään turvaamaan tulevaisuuden palvelujen, rakentamisen uusien määräysten ja erityiskohteiden vaatima henkilöstö. Voimakkaaseen eläköitymisvaiheeseen varaudutaan selkeästi ennakoivalla rekrytoinnilla.

Palvelutuotteet

Tuloyksikön merkittävimmät Patu-projektissa tuotetut ja noin 70 prosenttia tuloyksikön budjetista kattavat palvelutuotteet, tuotteiden kokonaiskustannukset sekä suoritemäärien ja yksikköhinnan kehitys ja tavoitteet vuosina 2019-2021. Palvelutuotteiden sisältö ja laatutaso pidetään vakiona. Suoritemäärien kehityksestä esitetään arvot vuosille 2022-2023.

Palvelutuotteet 2019-2023 (€)							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2020-2021 2021	muutos-%	2022	2023
45 RAKENNUSLAUTAKUNTA							
Henkilöstömäärä	52	55	55	55	0,0 %	55	55
Htv	49	52	52	52	0,0 %	52	52
Valvonta- ja lupapalvelut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	2 976 894	2 888 068	2 888 068	2 996 408	3,8 %		
- suoritemäärä (saapuneet hakemukset)	1 831	1 800	1 800	1 800	0,0 %	1 800	1 800
- yksikkökustannus, e/suorite (kpl)	1 626	1 604	1 604	1 665	3,8 %		
Muut palvelutuotteet							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	875 194	849 080	849 080	880 932	3,8 %		

Tuloyksikön merkittävimmät palvelutuotteet, tuotteiden kokonaiskustannukset sekä suoritemäärien ja yksikköhinnan kehitys ja tavoitteet vuosina 2019-2021. Palvelutuotteiden sisältö ja laatutaso pidetään vakiona. Suoritemäärien kehityksestä esitetään arvot vuosille 2022-2023.

Muiden palvelutuotteiden kokonaiskustannuksiin sisältyy yksikön tuottamien asiantuntijapalveluiden ja konsultoinnin kustannukset.

Sopimuskorotuksista aiheutuva palkkamenojen kasvu nostaa palvelutuotteiden yksikköhintoja vuonna 2021. Sisäiset toimintamenot kasvavat vuodesta 2020.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	6 875	5 000	5 200	5 000	5 000
Toimintamenot	-3 852	-3 737	-3 877	-3 881	-3 889
Toimintakate	3 023	1 263	1 323	1 119	1 111
Suunnitelmapoistot	-3	0	-40	-37	0
Tilikauden tulos	3 019	1 263	1 282	1 082	1 111
Menot euroa/asukas	13	13	13	13	13

Tulot kertyvät pääosin ulkoisista maksutuloista. Tulokertymään vaikuttaa rakentamisen suhdan-
netilanne, suurten hankkeiden määrä sekä metroasemien lähialueiden hankkeet.

Palvelutuotannon tuottavuuden paraneminen vähintään 2 prosentilla on otettu huomioon ta-
lousarvion määrärahoissa. Suurin osa menoista on henkilöstömenoja, joihin on varattu 3,1 milj.
euroa. Palkkojen sopimuskorotukset nostavat henkilöstömenoja vuoden 2020 muutettuun ta-
lousarvioon verrattuna. Sisäiset palveluveloitukset kasvavat vuodesta 2020.

46 JOUKKOLIIKENNE

Tulot ovat korvausta HSL-kuntayhtymältä Espoon kaupungin joukkoliikenneinfrastruktuurin in-
vestoinneista kuten metrosta, raitiotiestä ja bussiterminaaleista.

Menomäärärahaalla rahoitetaan Espoon asukkaille tarjottavan HSL-joukkoliikenteen järjestämi-
sistä ja operoinnista Espoon kaupungille koituvat menot sekä Espoossa sijaitsevan metron
hallinto-, hoito- ja pääomavastikkeet. Talousarvioon sisältyvät myös Leppävaaran, Tapiolan ja
Matinkylän liityntäpysäköintilaitoksista sekä kaupunkipyöristä Espoon kaupungille aiheutuvat
palvelutuotannon kulut.

Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman 4 milj. euron tuottavuustavoite joukkoliikenteen osalta
vuoteen 2025 asti otetaan huomioon jatkovuosilla HSL:n talousarviolausuntojen yhteydessä.

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Määrärahoilla varaudutaan turvaamaan joukkoliikenteen riittävä tarjonta, houkuttelevuus ja toi-
mintaedellytykset covid-19 pandemian aiheuttamasta lipputulosten laskusta huolimatta. Kunta-
osuuksia ja subventioastetta nostetaan väliaikaisesti vuodelle 2021.

Määrärahoilla varaudutaan ylläpitämään ja kehittämään pitkällä tähtäimellä runkoverkkoihin pe-
rustuvaa joukkoliikennettä, ottaen huomioon käyttäjien liikkumistarpeet. Liikennettä ja sen vaati-
maa infrastruktuuria kehitetään vastaamaan asukasmäärien kasvun ja vyöhykemallin aiheutta-
mien matkustajamäärien kasvua, erityisesti poikittaisessa ja säteittäisessä liikenteessä.

Tapiolaan, Matinkylään ja Leppävaaraan päättyvät liityntälinjat palvelevat metron ja kaupunkira-
dan liityntänsä lisäksi myös Espoon sisäistä sekä Etelä- ja Keski-Espoon välistä poikittaista mat-
kustamista. Espoonlahden suuralueelta tarjotaan ruuhka-aikoina metron ja sen

liityntäyhteyksien lisäksi myös suoria bussiyhteyksiä Etelä-Espoon ja Kampin välille. Elokuussa 2020 aloittanut runkolinja 200 parantaa yhteyksiä Pohjois-Espoosta ja Leppävaarasta Helsingin kantakaupunkiin. Linjojen 118 ja 118B reittimuutos parantaa Espoon sisäisiä yhteyksiä, kun Suurpellon ja Kuurinniityn välille valmistuu uusi joukkoliikennekatu.

Bussiliikenteen osalta merkittävät kustannusvaikutukset kohdistuvat varautumiseen hankkeista ja työmaista johtuviin poikkeusjärjestelyihin. Raide-Jokerin rakennustöiden suurimmat vaikutukset kohdistuvat linjaan 550, mutta paikallisten rakennustöiden vaikutukset voivat säteillä laajasti muuhun linjastoon. Länsimetron jatkeen ja uusien asemaseutujen rakentaminen aiheuttavat poikkeusjärjestelyjä bussien ajoreitteihin ja viivytyksiä joukkoliikenteen matka-aikoihin sekä samalla kasvattavat joukkoliikenteen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Rakentaminen Leppävaarassa ja Leppävaaran terminaalin alueella aiheuttavat poikkeusjärjestelyjä ja lisäkustannuksia bussiliikenteelle.

Digitaalisia palveluita, kuten HSL.fi-palvelua, reittiopasta ja HSL-sovellusta kehitetään. Lippujen ostamista ja maksamista kehitetään esimerkiksi lähimaksun käyttöönoton valmistelemisen ja avoimen OpenMaaS-rajapinnan kehittämisen muodossa.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	55 585	58 016	50 456	55 579	97 678
Toimintamenot	-120 920	-139 622	-146 026	-140 618	-195 980
Toimintakate	-65 334	-81 606	-95 570	-85 039	-98 302
Tilikauden tulos	-65 334	-81 606	-95 570	-85 039	-98 302
Menot euroa/asukas	417	473	487	462	633

Investoinnit

9641 Arvopaperit

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-17 162	-21 900	-32 500	-40 600	-47 800
Netto	-17 162	-21 900	-32 500	-40 600	-47 800

461 HSL

Espoo tilaa joukkoliikenteen järjestämisen ja suunnittelun ostopalveluna Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymältä (HSL), jonka toimialue kattaa Espoon, Vantaan, Helsingin, Kauniaisten, Keravan, Kirkkonummen ja Sipoon lisäksi myös Tuusulan ja Siuntion alueella liikennöitävän seudullisen ja kuntien sisäisen joukkoliikenteen.

Tunnusluvut

	TP 2018	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2021	muutos-%	2022	2023
Sisäisten linjojen linjakilometrit Espoo (milj.km/vuosi)	18,560	18,882	19,690	19,690	18,630	-5,4 %	18,655	18,655
Seutulinjoiden linjakilometrit Espoon suunta (milj.km/vuosi)	5,870	7,067	7,820	7,820	6,790	-13,2 %	6,790	6,790
Metron linjakilometrit Espoossa (milj.km/vuosi)	1,517	1,526	1,509	1,509	1,430		1,437	2,052
Pika-raatio yhteensä (milj. km/vuosi)								0,749

Talous

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	55 294	57 766	50 206	55 329	97 428
Toimintamenot	-92 813	-104 716	-112 249	-101 789	-140 754
Toimintakate	-37 520	-46 950	-62 043	-46 461	-43 326
Tilikauden tulos	-37 520	-46 950	-62 043	-46 461	-43 326
Menot euroa/asukas	320	355	374	334	455

Määrärahaan sisältyvät menoina HSL-kuntaosuudet siltä osin, mitä lipputulot eivät kata. Menojen talousarvio on valmisteltu oletuksella, että lipputulot ovat 20 % alemmat kuin vuonna 2019. Käytännössä tärkein menoerä on Espoolle kohdistuva maksuosuus HSL:n joukkoliikenteen operointi-, yleis- ja infrakustannuksista. Tuloina on huomioitu HSL infrasopimuksen mukaan perittävät käyttökorkvaukset kaupungin omistamasta joukkoliikenneinfra, jonka Espoon kaupunki laskuttaa HSL:ltä.

Kuntaosuuksien lisäksi määrärahalla rahoitetaan Espoon kaupungille joukkoliikenteen koordinoimista, viranomaistehtävistä ja matkustajia palvelevien toimintojen, mm. Kampin, Matinkylän ja Tapiolan bussiterminaalien sekä Espoon aseman ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia.

462 LÄNSIMETRO

Talous

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintamenot	-25 000	-31 761	-30 493	-35 545	-51 942
Toimintakate	-25 000	-31 761	-30 493	-35 545	-51 942
Tilikauden tulos	-25 000	-31 761	-30 493	-35 545	-51 942
Menot euroa/asukas	86	108	102	117	168

Länsimetro Oy on Espoon kaupungin tytäryhtiö. Määräraha kattaa yhtiön hallintovastikkeen, hoitovastikkeen ylläpitomenoja sekä rahoitusvastikkeen korkomenoja.

Rahoitusvastikkeeseen sisältyvä osuus Espoon vastuulla olevista Länsimetro Oy:n pitkäaikaisien lainojen lyhennyksistä on budjetoitu osakkeiden ja osuuksien määrärahaan. Lainanlyhen- nys nousee portaittain vuoteen 2024 saakka. Vuodesta 2023 lähtien kaikkia 1. vaiheen lainoja lyhennetään.

463 MUUT PALVELUT

Talous

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Toimintatulot	292	250	250	250	250
Toimintamenot	-3 107	-3 145	-3 284	-3 284	-3 284
Toimintakate	-2 815	-2 895	-3 034	-3 034	-3 034
Tilikauden tulos	-2 815	-2 895	-3 034	-3 034	-3 034
Menot euroa/asukas	11	11	11	11	11

Määrärahoista maksetaan Tapiolan ja Matinkylän metroasemilla sijaitsevat liityntäpysäköintilaitokset. Tämän lisäksi Espoon kaupunki pitää yllä Leppävaarassa bussiterminalin alle sijoitettavaa liityntäpysäköintilaitosta. Määrärahalla rahoitetaan Matinkylän liityntäpysäköinnin rahoitus- ja ylläpitomenoja, Tapiolan liityntäpysäköinnin ylläpitomenoja ja Leppävaaran liityntäpysäköinnin sisäistä toimitilavuokraa. Liityntäpysäköinnistä aiheutuvat menot eivät kuulu HSL infrasopimukseen perustuvan käyttökorvauslaskutuksen piiriin.

Määrärahalla rahoitetaan myös Espoolle kaupunkipyöristä aiheutuvat käyttökustannukset. Tulot ovat kaupunkipyörien maksutuloja.

49 MUUT TEKNISET JA YMPÄRISTÖPALVELUT

Palvelut ja toiminnan kehittäminen

Toimialan esikunta koordinoi ja kehittää koko toimialaa koskevia yhteisiä asioita ja hankkeita. Se tuottaa hallinto-, kehittämis-, henkilöstö-, asiakirjahallinto- ja talouspalveluita keskuksille ja Tilapalvelut-liikelaitokselle. Lisäksi esikunnan tehtäviin kuuluvat kaupungin maaomaisuuden hallinta, maankäytön suunnittelun ja rakentamisen ohjaus, asuntotuotannon seuranta ja ohjaus, joukkoliikenteen koordinointi sekä toimialan viestinnän ja markkinoinnin linjaukset, kehittäminen, suunnittelu ja toteutus.

Toimialan esikunta ohjaa yhteistyössä konserniesikunnan kanssa Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymää (HSY), Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymää (HSL) sekä muita konserni- ja osakkuusyhtiöitä.

Asuntoyksikkö huolehtii kunnan vastuulle kuuluvien asuntorakentamisen ohjaamisen ja rahoituksen tehtävistä. Tavoitteena on varmistaa asuntotuotannon edellyttämät kaavalliset ja kunnallistekniset valmiudet sekä kysyntää vastaavan ja eri elämäntilanteisiin sopivan asuntotuotannon toteutuminen. Yksikkö edistää monipuolista ja kohtuuhintaista asuntotarjontaa, tukee erilaisten väestöryhmien asumista ja osallistuu aluekeskusten ja olemassa olevien asuntoalueiden kehittämiseen. Lisäksi asuntoyksikkö myötävaikuttaa eri kaupunginosien elinvoimaisuuden ja sosiaalisen eheyden toteutumiseen sekä edistää asumisen ekologista kestävyyttä.

Tonttiyksikkö huolehtii maan saatavuudesta yhdyskuntarakentamiseen; hankkii ja luovuttaa maata sekä vastaa maankäyttösopimuksista. Tavoitteena on ensisijaisesti hankkia asumiseen ja työpaikkarakentamiseen soveltuvaa raakamaata etenkin hyvien liikenneyhteyksien varrelta ja keskusten tuntumasta. Maanhankintaan on varattu 8 milj. euroa.

Asunto- ja työpaikkarakentamiseen luovutetaan rakentamiskelpoisia kerrostalo- ja

pientalontteja sekä yritystontteja. Asuntontteja varataan valtion tukemaan asuntotuotantoon asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Asuntontteja luovutetaan pääsääntöisesti julkisiin haku-menettelyihin tai hintakilpailuihin perustuen. Yritystontteja luovutetaan hakemusten perusteella ja julkisella hakumenettelyllä sekä hintakilpailulla. Tonttiyksikön tuloarvio sisältää maanmyynti-voittoja yhteensä 27 miljoonaa euroa.

Kaupungin maaomaisuuden kehittämistoimia jatketaan kaupungin maiden kaavoituksen tärkeyttä painottaen. Esikunta osallistuu kaavoituksen ohjaukseen pyrkien varmistamaan toteuttamiskelpoiset ja taloudelliset kaavat. Yhteiskuntaa lähes koko vuoden 2020 vaivannut pandemia vaikuttaa vielä arvaamattomalla tavalla myös vuoteen 2021.

Palvelutuotteet

Tulosyksikön merkittävimmät Patu-projektissa tuotteistetut ja noin 70 prosenttia tulosyksikön budjetista kattavat palvelutuotteet, tuotteiden kokonaiskustannukset sekä suoritemäärien ja yksikköhinnan kehitys ja tavoitteet vuosina 2019-2021. Palvelutuotteiden sisältö ja laatutaso pidetään vakiona. Suoritemäärien kehityksestä esitetään arvot vuosille 2022-2023.

Palvelutuotteet 2019-2023 (€)							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2020-2021		2022	2023
				2021	muutos-%		
49 MUUT TEKNISET JA YMPÄRISTÖPALVELUT							
Henkilöstömäärä	64	66	66	66	0,0 %	66	66
Htv	60	62	62	62	0,0 %	62	62
Asiantuntija- ja hallintopalvelut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	2 995 604	3 421 752	3 377 752	3 166 572	-6,3 %		
- suoritemäärä (käytetty työaika, htv)	27	29	29	29	0,0 %	29	29
- yksikkökustannus, e/suorite (htv)	110 948	117 991	116 474	109 192	-6,3 %		
Alueiden kehittäminen							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	666 881	1 322 999	1 152 779	1 200 733	4,2 %		
- suoritemäärä (käytetty työaika, htv)	6	6	6	6	0,0 %	6	6
- yksikkökustannus, e/suorite (htv)	111 147	220 500	192 130	200 122	4,2 %		
Välivuokraus							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	8 043 017	8 377 279	8 247 779	8 502 158	3,1 %		
- suoritemäärä (vuokrasopimusten määr)	1 123	1 127	1 110	1 100	-0,9 %	1 080	1 050
- yksikkökustannus, e/suorite (kpl)	7 162	7 433	7 430	7 729	4,0 %		
Maanhankinta, maanluovutus sekä maankäytösopimukset							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	3 494 929	1 628 969	2 312 970	3 403 630	47,2 %		
- suoritemäärä (yhteenlaskettu kappalem)	183	220	200	200	0,0 %	210	220
- yksikkökustannus, e/suorite (kpl)	19 098	7 404	11 565	17 018	47,2 %		
Asumisoikeusasunnot sekä ara-vuokra-asunnot							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	366 189	682 200	355 464	448 896	26,3 %		
- suoritemäärä (viranomaispäätösten ja v)	7 814	7 200	7 200	7 500	4,2 %	7 800	8 100
- yksikkökustannus e/suorite (kpl)	47	95	49	60	21,2 %		
Muut palvelutuotteet							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	2 876 882	3 582 711	7 719 166	4 689 903	-39,2 %		

Muiden palvelutuotteiden kokonaiskustannuksiin sisältyy toimialan yhteisiä kustannuksia sekä esikunnan tuottamien palvelujen menoja, joita ei voida kohdentaa palvelutuotteille.

Talous

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Toimintatulot	74 823	71 932	69 667	63 159	73 666
Valmistus omaan käyttöön	79	215	90	90	90
Toimintamenot	-18 444	-23 566	-21 412	-19 551	-20 120
Toimintakate	56 459	48 581	48 345	43 698	53 637
Suunnitelmapoistot	-89	-89	-89	-89	-89
Tilikauden tulos	56 370	48 492	48 256	43 609	53 548
Menot euroa/asukas	64	80	71	64	65

Ulkoisia vuokratuottoja arvioidaan kertyvän 25,6 milj. euroa. Luovutetuista tonteista yhä suurempi osa vuokrataan ostamisen sijaan. Tonttien vuokratonta on kasvanut. Maa- ja vesialueiden vuokratuottojen osuus tuloarviosta on 18,5 milj. euroa ja asuntojen vuokratuottojen osuus 7,1 milj. euroa. Maanmyyntituloja arvioidaan kertyvän 27 milj. euroa.

Henkilöstömenoihin on varattu 4,1 milj. euroa. Toimialan yhteisten tietojärjestelmien kustannukset ovat 2,0 milj. euroa. Rakennusten ja huoneistojen vuokria maksetaan 2,7 milj. euroa ja sisäisiä toimitilavuokria 6,0 milj. euroa. Määrärahavaraus avustuksiin on 0,5 milj. euroa.

TILAPALVELUT-LIIKELAITOS

TOIMINTA- JA TALOUSSUUNNITELMA

2021–2023

TILAPALVELUT-LIIKELAITOS

Palvelut

Tilapalvelut-liikelaitos vastaa Espoon kaupungin kiinteistövarallisuuden hankinnasta ja ylläpidosta sekä tarjoaa erilaisia tilapalveluja tilojen käyttäjille. Liikelaitoksessa on toimitilajohtamisesta, suunnittelupalveluista, rakennuttamisesta, palvelutuotannosta ja toiminnan tuki- ja kehittämispalveluista vastaavat palvelualueet.

Tilapalvelut-liikelaitos tuottaa palvelunsa joko omalla organisaatiolla tai ostopalveluna peruskaupungin muilta yksiköiltä ja liikelaitoksilta tai ulkopuolisilta yrityksiltä. Ostopalvelujen osuus vaihtelee palveluittain.

Toimitilajohtamisen palvelualue vastaa kiinteistöjohtamisesta, laatii toimitilaverkon suunnitelmia ja kehittää tilaratkaisuja, hoitaa tilojen hankintaa, vuokraa tiloja käyttäjille ja hoitaa isännöinti-tehtäviä. Kiinteistönhallintayksikkö vastaa kiinteistöjen energiahallinnasta, elinkaarikohteiden ja yhtiöiden hallinnasta. Vuokrausyksikkö hoitaa lisäksi vuokralaskennan ja -laskutuksen. Kiinteistötietojen hallintoyksikkö vastaa liikelaitoksen kiinteistötietojärjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä.

Rakennuttamisen palvelualue toteuttaa kaupungin toimitilojen rakennuttamistehtävät, kustannuslaskentapalvelut sekä investointi- ja kunnossapito-ohjelman valmistelun. Palvelualue rakennuttaa kaupungin toimitilahankkeet siten, että laatu-, aikataulu- ja kustannustavoitteet toteutuvat. Lisäksi palvelualue toteuttaa kaupungin omistamien yhtiöiden tilaamat rakennuttamistehtävät.

Suunnittelupalvelut palvelualue valmistelee ja suunnitteluttaa kaupungin toimitilahankkeet siten, että laatu-, aikataulu- ja kustannustavoitteet toteutuvat. Palvelualueen tehtävät kattavat myös pienempien korjaustöiden suunnitteluttamisen sekä kohteisiin tehtävät kunto- ja sisäilmatutkimukset. Lisäksi palvelualue toteuttaa kaupungin yhtiöiden tilaamat valmistelu- ja suunnitteluttamistehtävät osana rakennuttamisen kokonaisuutta.

Palvelutuotannon palvelualue tuottaa aula- ja turvallisuus, kiinteistöhoito-, kunnossapito- ja siivouspalveluja omana työnä tai ostopalveluna sekä vastaa näiden palvelujen laadusta. Lisäksi kaikki palvelualueet tuottavat kaupungin yksiköille käyttäjäpalveluja.

Toiminnan tuki ja kehittäminen -palvelualue vastaa liikelaitoksen tukitoiminnoista. Näitä ovat talous-, laki-, viestintä-, kehittämis- ja henkilöstöasiat, koulutussuunnittelu sekä toiminnan ja hankkeiden talouden seuranta. Yksikön vastuulla on myös liikelaitoksen asiakassuhteiden hoito ja niiden hallinnasta vastaaminen.

Toiminnan kehittäminen

Tilapalvelut-liikelaitos kehittää toimintaansa asiakaspalvelulähtöisesti ja viestii toiminnastaan ja palveluistaan asiakkaille Espoo-tarinan, teknisen ja ympäristötoimen tekemän tarinan sekä Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman, Espoon kaupungin toiminnan talouden tasapainotus- ja tuottavuusohjelman projektien ja toimenpiteiden pohjalta. Tilapalvelut-liikelaitos laatii toimintaa ohjaavan tarinan, joka muodostaa liikelaitoksen strategian.

Henkilöstön työhyvinvoinnista huolehditaan toimintasuunnitelman mukaisesti henkilöstöä

osallistaen. Esimiesosaamista ja johtamista kehitetään Espoon tarinan mukaisesti. Suoritusta johdetaan sovittujen mittareiden ja tavoitteiden mukaan. Liikelaitoksessa toiminta on avointa, yhdenmukaista, tavoitteellista ja viestintä toimii läpi koko organisaation. Toiminta ja tuotanto on järjestetty mahdollisimman tehokkaasti kehitetyt prosessit huomioiden ja tuottavuutta parannetaan osana toimintojen kehittämistä. Palvelutuotannossa lisätään hallitusti ostettujen palvelujen käyttöä ja seurataan oman ja ostotoiminnan laatua ja kustannuksia sekä kehitetään toimintaa koulutusta lisäämällä. Siivouksen hankintaa ja palveluntuottajien valvontaa kehitetään yhteistyössä hankintakeskuksen kanssa niin, että toiminnassa tavoitteemme on nollatoleranssi työsuhteisiin liittyviin väärinkäytöksiin, harmaaseen talouteen ja ihmiskauppaan. Palvelutoiminnan tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta parannetaan kehittämällä asiakasyhteistyötä, kumppanuuksia, palveluprosesseja ja tietojärjestelmiä sekä hankintoja.

Strategian päälinjoissa näkyy asiakas sekä vahva omistajuusajattelu. Tilapalveluissa tehdään kerralla asiat oikein ja asiakas huomioiden sekä kehitytään tilaratkaisujen edelläkävijäksi. Tilapalvelujen toiminnan ulkoista mielikuvaa kehitetään edelleen viestintää tehostamalla. Tilapalvelujen toiminnan kehittäminen prosesseja kuvaamalla ja parantamalla jatkuu edelleen. Liikelaitoksen kaikissa hankinnoissa huomioidaan kestävä kehitys ja hiilineutraaliustavoitteet.

Yhteydenpitoa Tilapalvelujen ja asiakkaiden välillä lisätään aktiivisesti ja erityisesti viestintää kehitetään. Asiakaspääalliköt tapaavat säännöllisesti tilojen käyttäjiä ja käytössä on kerran vuodessa toteutettava asiakastytyväisyyskysely sekä vuosittaiset kehityskokoukset toimialojen kanssa. Myös toiminnasta saatujen palautteiden reklamaatiokäsittelyä on tehostettu ja saatuja palautteita käytetään toimintaa kehitettäessä.

Tiloissa ilmenevät sisäilmaongelmat ovat hallinnassa sekä vastuut ja roolit selkeät Tilapalvelujen ja käyttäjien kesken. Toiminta on päivitetyn menettelytapaohjeen mukaista. Tilapalvelujen edustaja toimii puheenjohtajana kaupungin moniammatillisessa sisäilmaryhmässä. Tiiviistä yhteistyötä tehdään entistä enemmän ennakoivasti työterveyspalvelujen, ympäristöterveyden ja kouluterveydenhoidon kanssa. Ongelmatilanteista ja korjaavista toimenpiteistä viestitään avoimesti ja kattavasti päivitettyä viestintäsuunnitelmaa noudattaen. Useissa kohteissa on jatkuva sisäilmaolosuhteiden seurantamittaus. Mittauksista saatujen tulosten mukaisesti parannetaan myös kohteiden ennakoivaa ylläpitoa.

Kahdeksan kaupungin sisäilmaverkosto jatkaa toimintaansa yhteisten toimintamallien ja ohjeistuksen tekemiseksi. Vuoden 2021 ohjelmana jatkuu kiinteistönhoidon ja kunnossapidon toiminnan kehittäminen ja yhtenäistäminen. Mukana kehittämässä on myös Sisäilmayhdistys Ry. Lisäksi tehdään kehitysyhteistyötä mm. VTT:n, Helsingin yliopiston, Aalto-yliopiston sekä Metropolia Ammattikorkeakoulun kanssa.

Toimitiloja hyödynnetään monipuolisesti ja tehokkaasti tilat palveluna ajatuksella. Etätyön vaikutus toimitilojen tarpeeseen selvitetään ja tarpeettomista tiloista luovutaan. Toimitilojen energiataloutta ja energian säästöä tehostetaan mm. KETS-toimintasuunnitelman (Kuntien energiatehokkuussopimus) avulla, uusiutuvan kaukolämmön optimointipalvelulla ja ilmaston sää-döillä energiamanagerin tavoitteita ohjaamalla.

Tilapalvelujen roolia kiinteistöjen omistajan edustajana ja kiinteistöistä vastaavana painotetaan.

Toimitilajohtamisen pääkehittämisalueet ovat toimitilaverkon laadinta toimialojen palvelujen järjestämisen tavoitteiden mukaisesti yhteistyössä toimialojen kanssa, kiinteistöjen salkutuksen kehittäminen ja kohteiden PTS-suunnitelmien laadinta. Toimitilakannan käyttöä tehostetaan parantamalla tilatehokkuutta asiakaslähtöisesti ja kohdistamalla toimenpiteitä tyhjiin ja toiminnan

kannalta tarpeettomiin toimitiloihin. Kiinteistöjen myyntimahdollisuuksia selvitetään ja siirtokelpoisista luovutetaan mahdollisuuksien mukaan. Muita merkittäviä kehittämisalueita on graafisen tilahallintajärjestelmän kaupunkitasoinen käyttöönotto ja toimitilastrategian valmistelu.

Rakennuttamisen ja suunnittelun päätoimitilaprosessien kehittäminen jatkuu. Hankkeiden kustannusohjaukseen, toteuttamisen valvontaan sekä seurantaan panostetaan. Tyyppikoulu- ja päiväkotimalli valmistellaan, standardiratkaisuja koulu- ja päiväkotihankkeissa edistetään ja moduuliratkaisuja hyödynnetään. Kaikissa hankkeissa tavoitellaan suunnitteluohjauksella hankkeiden kustannusten alentamista Espoon tarinan tavoitteiden mukaisesti. Valmistuneiden kohteiden siirtoa vastaanotosta ylläpitoon on parannettu.

Toiminnan lähivuosien tärkeimmät tavoitteet ovat rakentamisen investoinnit ja mittava korjausrakentaminen, Koulut kuntoon -tavoite, tilojen käytön tehostaminen ja toiminnan tuottavuuden parantaminen. Investointiohjelman toteutuksessa huomioidaan Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman tavoitteet ja investointeja on vähennetty -5 prosenttia aiemmasta. Koulut kuntoon -ohjelmalla varmistetaan, että kouluilla ja päiväkodeilla on terveet ja toimivat tilat, ja sisäilmakoh- teiden ja hätäväistöjen lukumäärä on nolla vuonna 2028. Ohjelmassa hyödynnetään standar- doituja ratkaisuja, projektiyhtiömallia (PPP) ja parannetaan tilojen käyttöastetta. Tilaohjelmassa varmistetaan riittävät ja toimivat väistötilat käyttäjien tarpeisiin. Sisäilmaratkaisuja haetaan kansallisesti yhdessä muiden suurien kaupunkien kanssa. Kohteiden kuntoon saattaminen toteute- taan useilla eri ohjelman toimenpiteillä.

Investointi- ja vuokratkustannukset ohjaavat toimitilahankkeiden toteuttamista. Toteuttamisessa hyödynnetään eri omistusmuotoja sekä erimuotoisia toteutusmalleja kuten vuokratiloja, elinkaari- malleja ja kumppanuushankkeita. Uusia toiminta- ja toteutustapoja kehitetään hankkeiden laa- dun ja kustannustehokkuuden parantamiseksi sekä aikataulujen nopeuttamiseksi hankkeiden koko elinkaaren kokonaistaloudellisuus huomioiden. Hankekustannusten seurantaan panoste- taan hankkeiden koko elinkaaren ajan. Moduuliratkaisujen valmistelu aloitetaan ja tilasuunnitte- lussa hyödynnetään jo valmiissa kohteissa saatujen kokemusten avulla.

Uudis- ja peruskorjaushankkeissa on käytössä Kuivaketju 10 -toimintamallit. Hankkeissa hu- mioidaan digitaalisuuden tuomat mahdollisuudet kuten esimerkiksi tietomallinnus suunnitte- lussa, monitavoiteoptimoidut energiatehokkuusvaatimukset ja ympäristökriteerit. Kaikkiin uudis- hankkeisiin liitetään aktiivinen energiaohjaus ja todentamisen raportointia parannetaan. Jälki- laskentatiedot ja saatu palaute käytetään hyödyksi hankkeiden kehittämisessä.

Korjausvelkaa pienennetään kunnossapitomäärärahojen tehokkaalla kohdentamisella. Ikäänty- vien kohteiden käyttökunto varmistetaan kohteiden kuntoarvioinneilla ja elinkaarta jatkavilla in- vestoinneilla. Kohteiden tekninen kunto kohteiden korjausten priorisoinnissa nostetaan vuosi- korjausohjelman pääteemaksi. Esteettömyys otetaan huomioon hankkeiden ja korjausten suun- nittelussa.

Sitovat tulostavoitteet vuodelle 2021

1. Liikelaitoksen vuoden 2021 tulostavoite on 23,7 milj. euroa ylijäämäinen tulos ennen varauk- sia.
2. Liikelaitoksen talonrakennusinvestointien hankkeiden toteutuminen valtuuston päättämän talousarvion sekä taloussuunnitelman investointiohjelman aikataulun ja kustannusarvion mu- kaan.

Palvelutuotteet

Tulosyksikön merkittävimmät Patu-projektissa tuotteistetut ja noin 70 prosenttia tulosyksikön budjetista kattavat palvelutuotteet, tuotteiden kokonaiskustannukset sekä suoritemäärien ja yksikköhinnan kehitys ja tavoitteet vuosina 2019-2021. Palvelutuotteiden sisältö ja laatutaso pidetään vakiona. Suoritemäärien kehityksestä esitetään arvot vuosille 2022-2023.

Palvelutuotteet 2019-2023 (€)							
	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2020-2021 2021	muutos-%	2022	2023
TILAPALVELUT-LIIKELAITOS							
Henkilöstömäärä	525	545	545	533	-2,2 %	533	533
Htv	496	515	515	504	-2,2 %	504	504
Tilajohtaminen							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	91 385 284	93 931 424	102 803 305	107 287 560	4,4 %		
- suorite: m2	1 162 839	1 172 085	1 169 388	1 170 456	0,1 %	1 170 456	1 170 456
- yksikkökustannus e/m2	78,6	80,1	87,9	91,7	4,3 %		
Toimitilojen käyttömenot							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	20 258 560	18 500 000	18 500 000	19 401 000	4,9 %		
- suorite: m2	728 459	743 081	722 438	730 600	1,1 %	730 600	730 600
- yksikkökustannus e/m2	27,8	24,9	25,6	26,6	3,7 %		
Projektipalvelut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	3 947 000	2 949 520	2 638 777	2 729 773	3,4 %		
- suorite: m2	1 162 839	1 172 085	1 169 388	1 170 456	0,1 %	1 170 456	1 170 456
- yksikkökustannus e/kpl	3,4	2,5	2,3	2,3	3,4 %		
Suunnittelupalvelut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	5 655 000	5 073 734	8 031 500	6 194 999	-22,9 %		
- suorite: m2	1 162 839	1 172 085	1 169 388	1 170 456	0,1 %	1 170 456	1 170 456
- yksikkökustannus e/kpl	4,9	4,3	6,9	5,3	-22,9 %		
Siivous							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	16 324 763	17 100 000	16 234 986	16 125 590	-0,7 %		
- suorite: m2	818 528	816 817	822 715	823 335	0,1 %	823 335	823 335
- yksikkökustannus e/m2	19,9	20,9	19,7	19,6	-0,7 %		
Kiinteistönhoito							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	11 653 936	9 500 000	9 440 000	8 499 770	-10,0 %		
- suorite: m2	999 738	1 006 003	1 003 599	999 862	-0,4 %	999 862	999 862
- yksikkökustannus e/m2	11,7	9,4	9,4	8,5	-9,6 %		
Aulapalvelut							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	4 377 079	3 443 688	4 600 000	4 510 177	-2,0 %		
- suorite: h	183 956	147 050	197 003	197 003	0,0 %	197 003	197 003
- yksikkökustannus e/h	23,8	23,4	23,3	22,9	-2,0 %		
Kunnossapito							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	22 061 108	18 357 957	18 616 540	21 175 957	13,7 %		
- suorite: m2	1 162 839	1 172 085	1 169 388	1 170 456	0,1 %	1 170 456	1 170 456
- yksikkökustannus e/h	19,0	15,7	15,9	18,1	13,6 %		
Toiminnan tuki ja kehittäminen							
Palvelutuotteen kokonaiskustannukset	4 997 000	4 905 734	4 838 570	5 365 972	10,9 %		
- suorite: m2	1 162 839	1 172 085	1 169 388	1 170 456	0,1 %	1 170 456	1 170 456
- yksikkökustannus e/h	4,3	4,2	4,1	4,6	10,8 %		

Muut mittarit 2019-2023							
Toimitilat m ²	TP 2019	TA 2020	ENN 2020	2020-2021			
				2021	2020-2021	2022	2023
- oma rakennuskanta	728 459	743 081	722 438	730 600	1,1 %	730 600	730 600
- osakeilat	215 315	208 108	214 804	213 237	-0,7 %	213 237	213 237
- vuokratilat	219 065	220 896	232 046	226 619	-2,3 %	226 619	226 619
Yhteensä	1 162 839	1 172 085	1 169 288	1 170 456	0,1 %	1 170 456	1 170 456

Tilakannasta suoraomisteisia tiloja on 65,3 prosenttia, ulkoa vuokrattuja tiloja 19,0 prosenttia, osakeomisteisia tiloja 16,5 prosenttia ja 0,3 prosenttia muita luokittelemattomia tiloja.

Ulkopuolisten käytössä olevia tilapankissa olevia tiloja on 189.879,5 m² (17,1 prosenttia koko tilakannasta). Tilapankissa vapaata tilaa on 13,0 prosenttia eli 2,2 prosenttia koko tilakannasta. Ulos vuokrattuja tiloja on 33,6 prosenttia, peruskorjauskohteita 28,2 prosenttia ja purkukohteita 25,2 prosenttia.

Talous

Vuonna 2021 liikevaihdon arvioidaan olevan 288,2 milj. euroa. Sisäisten toimitilavuokratulojen osuus on 248,4 milj. euroa, ulkoisten vuokratuottojen 11,8 milj. euroa, sisäisten siivouspalveluiden 18,4 milj. euroa sekä sisäisten aula- ja turvallisuuspalveluiden 6,3 milj. euroa. Muut myyntituotot ovat 4,3 milj. euroa sekä muut tuotot 9,8 milj. euroa, joka sisältää käyttöomaisuuden myyntituloja 9,7 milj. euroa. Myytäviä kohteita ovat tilat, jotka eivät ole kaupungin omien palvelujen käytössä ja joissa säästö tulee pääosin ylläpitokustannusten säästön kautta ja Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman linjaamat kohteet, joissa myyntitavoite on noin 300-500 milj. euroa 3-5 vuoden aikana.

Toimintamenoihin on budjetoitu 191,5 milj. euroa. Materiaali- ja palvelujen ostot ovat 63,7 milj. euroa, josta 19,4 milj. euroa kohdistuu lämpö-, sähkö-, vesi- ja jätevesimaksuihin. Henkilöstökuluihin on budjetoitu 25 milj. euroa. Sisäiset palvelujen ostot ovat 5,3 milj. euroa ja sisältävät taloushallinnon, henkilöstöpalveluiden, tietotekniikan ja muiden asiantuntijapalveluiden ostot. Vuosikorjauksiin on varattu 21,2 milj. euroa.

Vastike- ja vuokramenojen osuus on 101,7 milj. euroa, joka sisältää sisäistä maanvuokraa 15,9 milj. euroa sekä sisäisiä autojen- ja koneiden leasingvuokria 0,9 milj. euroa.

Toimitilavuokrien tarkistus tehtiin korjausvelan kasvun hillitsemiseksi sekä vuosikorjausohjelman mukaisten kunnossapito- ja peruskorjauksien toteuttamiseksi. Tarkistuksen suuruus on noin 14,2 milj. euroa. Tarkistuksessa korotettiin kiinteitä ylläpitovuokran ja kunnossapidon veloituksia sekä korjausvastuuveloitusta eli poiston osuutta suoraomisteisissa omassa käytössä olevissa kohteissa. Lisäksi korotettiin vuokrakohteiden hallintoveloitusta muuttamalla se indeksidonnaiseksi. Kehyksen lisäys vastaa ennusteen 2020 välttämättömien kunnossapidon ja korjauksien toteutuvaa ylitystä. Lisäksi muutettiin suoraomisteisten kohteiden irtisanomisaika 12 kuukaudeksi poistoajan jälkeen ja tilapankkiin siirretyistä toimialojen tilavarauksista laskutetaan 50 prosenttia normaalista sisäisestä vuokrasta.

Tilapalvelut-liikelaitoksen vuoden 2021 tulostavoitteessa on huomioitu Kiinteistöosakeyhtiöiden rahastoitavien rahoitusvastikeosuuksien 22,8 milj. euroa lisäksi Metropolian vuokratuen 0,7 milj. euroa.

Liikelaitoksen tulos muodostuu ylijäämäiseksi, koska sisäisessä toimitilavuokrassa saadaan

tulo Kiinteistö Oy Espoon koulu- ja päiväkotitilojen, Kiinteistö Oy Espoon Sotekiinteistöjen, Kiinteistö Oy Opimäen Kampuksen, Kiinteistö Oy Espoon sairaalan, Espoon Elä ja Asu Oy:n, Kiinteistö Oy Suviniityn Pysäköinnin ja Kiinteistö Oy Keskuskeittiön rahoitusvastikeosuudet rahoitusvastikkeiden maksua varten. Rahoitusvastikeosuudet lainojen osalta ovat 22,8 milj. euroa, jotka kuuluvat investointimenoihin.

Investointiohjelman toteuttaminen

Vuonna 2021 on valmisteilla tai rakenteilla 5 koulua ja 10 päiväkotia sekä 8 muuta hanketta. Vuosille 2021–2023 liikevaihtoon on sisällytetty toimitilakannan muutoksesta johtuva arvioitu toimitilavuokran kasvu. Vuoden 2021 aikana tavoitteena on ottaa käyttöön Kungsgårds skola och daghem, Leppävaaran koulukeskus Monikko, Rehtorintien koulurakennus, Matinraitin päiväkotia ja asukaspuisto, Suviniityn päiväkotia ja Kipparin päiväkotia.

Vuosi 2021 on lisäksi seuraavien päiväkotihankkeiden käynnistämisyvuosi, Aarrekartan päiväkotia, Espoonlahden päiväkotia 2, Tapiolan päiväkotia, Viherkallion päiväkotia ja Kalajärven päiväkotia. Muita alkavia hankkeita Espoonlahden uimahallin peruskorjaus ja Träskandan kartanon julkisivukorjaus. Elinkaarihankkeena toteutettavan Viherlaakson koulun ja lukion rakentaminen jatkuu. Elinkaarihankkeina toteutettavien Laajalahden koulun ja Tuomarilan koulun rakentaminen alkaa.

Rahoitus

Peruskaupunki rahoittaa liikelaitoksen investointeja tarvittaessa korollisen kaupungin sisäisen välitystilin kautta. Suunnitelmavuosille 2021–2023 liikelaitoksen tulorahoitus ei riitä investointien rahoittamiseen ja peruskaupunki rahoittaa loppuosan välitystilin kautta. Rahoitustarve on 55,9 milj. euroa vuonna 2021, 69,9 milj. euroa vuonna 2022 ja 22,6 milj. euroa vuonna 2023.

Liikelaitos velkaantuu suhteessa kaupunkiin talousarviovuonna ja suunnitelmavuosina. Velka kaupungille kasvaa vuoden 2021 151,9 milj. eurosta 244,4 milj. euroon vuoteen 2023 mennessä. Rahoitustarpeeseen vaikuttavat investointiohjelman toteutuminen sekä kaupungin tilinpäätösjärjestelyt.

Investoinnit

Toimitilainvestointien suunnittelun lähtökohtana ovat käyttäjien tarpeet ja Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman tavoitteet. Käyttäjiä edustavat luottamuselimet osallistuvat investointien valmisteluun. Liikelaitoksen investointiohjelmasta päätetään valtuustossa kaupungin talousarvion osana. Kaupungin koko rakentamisen omaisuuslaji on Tilapalveluilla. Maaomaisuus on kaupungin taseessa.

TILAPALVELUIDEN INVESTOINNIT	2021	2022	2023	2024	2025
UUDISRAKENTAMINEN					
Yleishallinto	0	0	0	0	0
Sosiaali- ja terveystoimi	0	0	0	0	0
Sivistystoimi	80 650	103 648	57 641	40 604	15 034
Tekninen ja ympäristötoimi	500	0	1 000	1 500	0
Muu talonrakentaminen	17 850	12 850	10 050	9 050	8 050
UUDISRAKENTAMINEN YHTEENSÄ	99 000	116 498	68 691	51 154	23 084
PERUSPARANTAMINEN					
Koneet ja kalusto	0	0	0	0	0
Osakkeet ja osuudet	22 793	27 617	28 814	30 263	30 375
Investointimonto (Brutto)	130 793	153 115	106 505	90 417	62 459
Investointitulot	0	0	0	0	0
Investoinnit (Netto)	130 793	153 115	106 505	90 417	62 459

Vuonna 2021 Tilapalveluiden investointiohjelmaan sisältyvät investointimenot ovat yhteensä 130,8 milj. euroa. Toimitilainvestointien osuus on 116,9 milj. euroa, sisältäen elinkaarta jatkaviin investointeihin 10 milj. euroa. Perusparannukset 9 milj. euroa. Rakennusinvestoinnit kohdistuvat sekä uudisrakentamiseen että kiinteistökannan peruskorjaamiseen ja laajennukseen.

7192 UUDISRAKENTAMINEN

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-51 276	-95 081	-99 000	-116 498	-68 691
Netto	-51 276	-95 081	-99 000	-116 498	-68 691

Kaikista toimitilahankkeista, myös vuokrahankkeista, päätetään valtuustossa talousarvion ja -suunnitelman hyväksymisen yhteydessä, eikä niiden valmistelussa tehdä ennen taloussuunnitelman käsittelyä kaupunkia sitovia ratkaisuja.

Toimitilojen rakentaminen painottuu sekä peruskorjaamiseen, korvaaviin uusiin tiloihin sekä uudistuotantoon. Lisäksi osassa peruskorjaushankkeita laajennetaan toimitiloja.

Kaupungin taseeseen toteutettavien rakennushankkeiden lisäksi Tilapalvelut-liikelaitos vastaa Kiinteistö Oy Espoon koulu- ja päiväkotikiinteistöt, Kiinteistö Oy Espoon sotekiinteistöt, Kiinteistö Oy Matinkylän Uimahalli, WeeGee Oy, Kiinteistö Oy Opinmäen kampus ja perustettavan Matinkylän lukio Oy hankkeiden suunnitteluun ja rakennuttamiseen liittyvistä tehtävistä.

7192B SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-1 422	-4 172	0	0	0
Netto	-1 422	-4 172	0	0	0

Sosiaali- ja terveystoimen osalta investointisuunnitelmassa ei ole hankkeita.

7192C SIVISTYSTOIMI

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-27 535	-71 791	-80 650	-103 648	-57 641
Netto	-27 535	-71 791	-80 650	-103 648	-57 641

Sivistystoimen talonrakennusohjelma painottuu päiväkotien ja koulujen peruskorjaamiseen, laajentamiseen ja uudisrakentamiseen sekä Tapiolan uimahallin peruskorjauksen tai vaihtoehtoisesti korvaavan rakennuksen selvityksiin. Elinkaarimallilla toteutettavat kouluhankkeet on siirretty Kiinteistö Oy Espoon koulu- ja päiväkotikiinteistöt yhtiön toteutettavaksi. Matinkylän uimahallin toteuttaa Kiinteistö Oy Matinkylän Uimahalli.

Tilapalveluiden vuosien 2021-2025 rakentamisohjelmassa on yhdeksän koulun peruskorjaus- ja laajennushanketta sekä uudisrakentamishanketta. Lisäksi lunastettavia kouluja on viisi. Koulujen uudisrakentamiseen ja peruskorjaukseen sisältyy aina myös koulun pihan ja liikuntakentän toteutus.

Investointiohjelman uudet päiväkotihankkeet on ajoitettu väestönkasvuennusteiden ja päivähoitokäisten lasten määrän kasvun mukaan. Rakentamisohjelmassa on seitsemäntoista (16) päiväkodin peruskorjausta ja uudishanketta. Lisäksi neljän päiväkodin lunastus.

Suunnitelmakauden alkuvuosina valmistuu mm. Suviniityn ja Matinraitin päiväkodin tilat. Suunnitelmakauden loppuvuosina toteutetaan mm. Espoonlahden päiväkotia 2, Mankkaan, Metsolan ja Viherkallion päiväkotien uudisrakennukset sekä Tapiolan päiväkodin peruskorjaus. Lisäksi loppuvuosina aloitetaan Hösmärinpuiston päiväkotia ja Olarin 2 päiväkotia.

Liikuntatoimen hankeohjelmassa Tapiolan uimahallin ja Luukin leirikeskuksen peruskorjaukset, Oittaaan uimarannan pukutilojen uudisrakennus sekä Espoonlahden urheilupuiston tekojäradan huoltorakennus toteutetaan suunnitelmakauden alkuvuosina. Espoonlahden uimahallin peruskorjaus ja laajennus aloitetaan suunnitelmakauden alussa.

7192D TEKNINEN JA YMPÄRISTÖTOIMI

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-309	-1 618	-500	0	-1 000
Netto	-309	-1 618	-500	0	-1 000

Suunnitelmakaudella toteutetaan Kaupunginpuutarhan huoltohalli ja varastotilat.

7192E MUU TALONRAKENTAMINEN

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-22 011	-17 500	-17 850	-12 850	-10 050
Netto	-22 011	-17 500	-17 850	-12 850	-10 050

Elinkaarta jatkaville hankkeille on varattu 10 milj. euroa vuodelle 2021 ja 26 milj. euroa vuosille 2022-2025.

Palveluverkkoselvityksen pohjalta tehtäviin palvelutilojen muutostöihin on varattu 2,2 milj. euroa vuodelle 2021, 1,8 milj. euroa vuodelle 2022 ja 1,5 milj. euroa vuosittain vuosille 2023-2025.

Hallinnon tilatehokkuuden parantamiseen on varattu 1 milj. euroa vuodelle 2021.

Siirtokelpoisten tilojen perustuksiin ja pihatöihin on varattu 2 milj. euroa vuodelle 2021, 1 milj. euroa vuodelle 2022 sekä 0,5 milj. euroa vuosittain vuosille 2023-2025.

Uudisrakentamisen hankkeiden muutostöihin ja siirtyviin maksueriin on varattu 1,0 milj. euroa vuosittain vuosille 2021-2025.

Espoolaisten talon tarveselvitys on valmis ja hankkeen suunnittelua jatketaan.

Espoon kulttuurikeskuksen perusparannus- ja laajennushankkeen (teatteritilat) selvitystä jatketaan. Alueen asemakaavoitus ja hankesuunnitelman laatiminen käynnistetään mahdollisimman pian. Päätös hankkeen lopullisesta toteutusmuodosta tehdään hankesuunnitelman laadinnan yhteydessä. Tapiolan uimahallin ratkaisua edistetään.

7193 PERUSPARANTAMINEN

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-15 155	-12 000	-9 000	-9 000	-9 000
Netto	-15 155	-12 000	-9 000	-9 000	-9 000

Suunnitelmallisella kunnossapito- ja peruskorjaustoiminnalla varmistetaan toimitilojen käyttökelpoisuuden ja turvallisuuden hyvä taso, terveellinen työskentely-ympäristö sekä toimitilakiinteistöjen arvo.

Suunnitelmakaudella vuosina 2021-2025 on käytettävissä vuosittain 9 milj. euroa perusparannuksiin. Perusparannuksia tehdään rakennusten ikääntymisen ja palvelutoiminnan kasvun sekä toiminnan kehittymisen aiheuttamien toiminnallisten muutosten vuoksi.

7196 OSAKKEET JA OSUUDET

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	789	0	0	0	0
Menot	-23 580	-22 910	-22 793	-27 617	-28 814
Netto	-22 791	-22 910	-22 793	-27 617	-28 814

Toimitilahankkeiden määrärahaan sisältyvät osakeomistuksena hankittavien toimitilojen rahoitus osakkeiden ostoon tai pääomansijoituksiin sekä Tilapalvelut liikelaitoksen konserniyhtiöille maksamat, yhtiöiden rahastoimat rahoitusvastikkeet lainanlyhennyksiä varten. Yhtiöiden arvioidaan rahastoivan rahoitusvastikkeita yhteensä 22,8 milj. euroa vuonna 2021.

Yhtiöt, jotka rahastoivat rahoitusvastikkeita, ovat Kiinteistö Oy Espoon koulu- ja päiväkotitilojen, Kiinteistö Oy Espoon Sotekiinteistöjen, Kiinteistö Oy Opinmäen Kampuksen, Kiinteistö Oy Espoon sairaalan, Espoon Elä ja Asu Oy:n, Kiinteistö Oy Suviniityn Pysäköinnin ja Kiinteistö Oy Keskuskeittiön sekä vuodesta 2022 alkaen Kiinteistö Oy Matinkylän Uimahalli ja Tynnyri puiston Pysäköinti.

Vuosille 2021-2023 on varauduttu rahoitusvastikkeiden nousuun, kun peruskorjattuja ja tai elinkaarimallilla toteutettavia kouluja sekä Matinkylän uimahalli ja sen pysäköintitilat valmistuvat. Summat tarkentuvat ao. yhtiöiden rahoitusjärjestelyjen pohjalta.

Vuokravastuut

Kaupunki on hankkinut toimitiloja vuokra- ja elinkaarimenettelyllä. Pitkäaikaiset toimitilojen vuokravastuut muodostavat lainanottoon verrattavia vastuita jäljellä olevan vuokran osalta.

Oheiseen taulukkoon on sisällytetty kaupungin kaikki vuokravastuut vuoden 2020 lopun tilanteesta.

Vuokravastuut 31.12.2020 (1000 €)	Alv 0 %	Alv 24 %
Vuonna 2021 maksettavat	52 761	60 668
Myöhemmin maksettavat	304 875	344 735
Yhteensä	357 635	405 403

SUURPELLON TASEYKSIKÖ
TOIMINTA- JA TALOUSSUUNNITELMA
2021–2023

SUURPELLON TASEYKSIKKÖ

Toiminta

Taseyksiköllä on elinaikainen tavoite: toteuttaa asumista, työpaikkoja ja palveluita uudella tavalla yhdistävä innovatiivinen asuin-, koulutus- ja työympäristö Suurpellon alueelle rahoittamalla alueen kunnallistekniikka sekä keskeiset palvelutilat alueelta perittävin maankäyttömaksuin sekä kaupungin tonttien myynneillä.

Taseyksikkö muodostaa kaupungin sisällä erillisen raportointiyksikön, mikä mahdollistaa alueen rakentamiskustannusten ja alueelta saatavien tulojen pitkän aikavälin seurannan.

Toiminnan kehittäminen ja tavoitteet

Suurpellon asuntorakentaminen jatkuu ensimmäisten kaava-alueiden lisäksi kaava-alueella 3 (Henttaanlaakso). Ennen suunnitelmakauden alkua alueella asui noin 4 500 ihmistä. Asuntorakentamisen määrä on kasvanut aloitusvuosista ja on nyt yli 25 000 kem² vuodessa.

Pohjoisempien kaava-alueiden IV-V osalta on tavoitteena jatkaa kaavoitusta pienempinä alueina nyt kun ns. katukaava ja ensimmäinen rakennusoikeuksien kaava on saatu vahvistettua.

Katurakentamisen osalta tavoitteena on lähivuosina saada ajoyhteys pohjoiseen sekä joukkoliikenneyhteys Kuurinniittyyn avattua.

Nygrannaksen kaava-alueen osalta on tavoitteena saada ensimmäinen kaava vahvistettua vuonna 2020.

Vuoden 2021 aikana hankkeen keskeisimpiä toimia ovat:

- aloituskaava-alueiden I ja II kunnallisteknisten rakennusurakoiden valmistuminen pintarakenteiden osalta muun rakentamisen tahdissa
- kaava-alueen III (Henttaanlaakso) asuntorakentaminen jatkaminen.
- Joukkoliikenneyhteyden avaaminen Kuurinniittyyn.
- Katurakennustöiden aloittaminen pohjoiseen suuntautuvat pääkadun osalta
- Nygrannaksen asemakaavan vahvistaminen
- yhteistoiminnan kehittäminen edelleen alueen asukkaiden, rakennuttajien, rakentajien, yrittäjien, palvelutuottajien sekä muiden sidosryhmien välillä
- asukas- ja toimijaverkoston ja yhteistoiminnan aktivoiminen
- Opinmäen toiminnan kehittäminen elinikäisen oppimisen keskuksena
- imujätejärjestelmän käyttöönoton jatkaminen aloituskaavojen alueelle yhteistyössä muiden maanomistajien kanssa
- palvelukorttelialueen asemakaavamuutosten edistäminen ja käyttöönoton jatkaminen alueellisten palveluiden näkökulmasta.

Suunnitelmakauden tavoitteet

- Kaava-alueiden I ja II osalta keskustan palvelukorttelialueen asemakaavamuutosten vahvistaminen
- Kaava-alueiden IV ja V pääkatujen käyttöönotto.
- Kaava-alueen III (Henttaanlaakso) asuntorakentamisen nopeuttaminen
- Asuntorakentamisen käynnistäminen pohjoisilla kaava-alueilla (IV ja V).

Henkilöstö

Taseyksikön palveluksessa on yksi henkilö. Henkilömäärä on pysynyt samana taseyksikön perustamisesta lähtien.

Talous ja investoinnit

Taseyksikön tuotot kertyvät maanmyyntivoitoista, pitkäaikaisisten maanvuokrasopimusten tuotoista ja maankäyttösopimusmaksuista, joita tuloutetaan toteutuneiden investointien tahdissa taseyksikön liikevaihtoon. Kulut liittyvät operatiiviseen johtamiseen sekä kaupungin yksiköiltä ostettaviin palveluihin, kuten kaavoituksen, kunnallistekniikan suunnittelun ja taloushallintopalvelujen kustannuksiin sekä suunnitelman mukaisiin poistoihin.

Investoinnit rahoitetaan saadulla tulorahoituksella. Sitovuustaso on omaisuuslaji. Kaupunkitekniikan keskus toteuttaa alueen kunnallistekniikan rakentamisen ja Tilapalvelut-liikelaitos rakennukset.

Suunnitelmakauden kunnallistekniikkainvestoinnit ovat kaava-alueiden I, II ja III kunnallistekniset urakat pintarakenteiden osalta, kaava-alueiden IV ja V kunnallistekninen suunnittelu ja ko. pääkadun ja joukkoliikennekadun urakat. Suunnitelmakauden loppupuolella on tarkasteltava uudelleen tarvittavien kiinteistöinvestointien ajoittuminen.

Kaupungin ja taseyksikön välisen yhdystilin saldo on koko suunnitelmakauden positiivinen Suurpellon hyväksi.

Investoinnit

SUURPELTO												
TALOUSSUUNNITELMA 2021-2030 1000 eur	Hankkeen kok.kust.	Ennen 2020	Ennuste 2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029 2030
RAKENNUKSET YHTEENSÄ	10 381	9 881	500	0	0	0	0	0	0	0	0	0
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET												
ALUEELLINEN KUNNALLISTEKNIikka												
Kaavan I ja II infrastruktuuri	51 611	47 511	800	800	500	500	500	500	500	0	0	0
Kaavan III infrastruktuuri	8 484	5 384	800	900	500	300	300	300	0	0	0	0
Kaavojen IV ja V infrastruktuuri	21 326	4 226	1 000	5 100	5 000	1 000	2 000	2 000	1 000	0	0	0
Kaavan VI ja VII (Nygrannas) infrastruktuuri	526	26	500	0	0	0	0	0	0	0	0	0
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET YHTEENSÄ	116 495	91 695	3 100	6 800	6 000	1 800	2 800	2 800	1 500	0	0	0
OSAKKEET JA OSUDET YHTEENSÄ	17 090	17 090	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
INVESTOINNIT YHTEENSÄ	143 967	118 667	3 600	6 800	6 000	1 800	2 800	2 800	1 500	0	0	0

TAPIOLAN TASEYKSIKKÖ
TOIMINTA- JA TALOUSSUUNNITELMA
2021–2023

TAPIOLAN TASEYKSIKKÖ

Toiminta

Tavoitteena on turvata Tapiola - Otaniemi - Keilaniemi -alueen Espoo-strategiassa määriteltyjen kehittämistavoitteiden toteutumisedellytykset alueelta kerättävin tuloin noin kymmenessä vuodessa.

Toiminnan kehittäminen ja tavoitteet

Tapiola - Otaniemi - Keilaniemi -aluetta kehitetään tieteen, taiteen, talouden ja liikunnan monipuolisena keskittymänä sekä puutarhamaisena asuinalueena.

Länsimetron ja Raide-Jokerin toteuttaminen luovat alueen kehittämislle erinomaiset lähtökohdat. Aalto-yliopiston toiminnan kehittyminen on alueen merkittävä voimatekijä.

Taseyksikön tärkeimmät kehittämiskohteet ovat:

- Tapiolan keskuksen perusteellinen uudistaminen metroaseman tuntumassa
- Tapiolan arvokkaan kulttuurisen keskuksen uudistaminen ja elävöittäminen
- Kehä I:n uudistaminen välillä Kalevalantie - Länsiväylä ja siihen liittyvä maankäytön kehittäminen
- Otaniemen kehittäminen monipuoliseksi ja eläväksi opetukseen ja tutkimukseen pohjautuvaksi kaupunginosaksi metroon ja Raide-Jokeriin tukeutuen
- Keilaniemen kehittäminen monipuoliseksi ja eläväksi kaupunginosaksi metroon ja Raide-Jokeriin tukeutuen
- uusien asuntojen rakentaminen alueelle
- Jousenpuiston asuntoalueen kehittäminen
- Urheilupuiston kehittäminen monipuoliseksi ja vetovoimaiseksi liikunnan ja vapaa-ajanvieton alueeksi.

Suunnitelmakauden tavoitteet

- Tapiolan keskuksen uudistaminen ja kehittäminen etenevät sekä metroaseman että Kulttuurialueen ympäristössä
- Keilaniemen kehittäminen entistä voimakkaammaksi ja monipuolisemmaksi toimitila-alueeksi etenee
- Otaniemen keskustan, Kivimiehen alueen sekä Maarin alueen uudistaminen etenevät
- Uusien asuntojen rakentaminen jatkuu Tapiolassa ja Jousenpuistossa ja käynnistyy Keilaniemessä ja Otaniemessä
- Tapiolan urheilupuiston ja erityisesti jalkapallostadionin kehittäminen etenevät
- Kaupunkirakenteen vahvistaminen kestävästä kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Henkilöstö

Tapiolan kehittämisprojektin projektinjohtajat toimivat teknisen ja ympäristötoimen esikunnan alaisuudessa.

Talous ja investoinnit

Tulot ovat kaupungin luovuttamien kiinteistöjen myyntivoittoja, pitkäaikaisten vuokrasopimusten vuokratuloja tai maankäyttösopimustuloja. Tulojen aikataulu riippuu siitä, milloin asemakaavat tulevat voimaan. Investointien sitovuustaso on omaisuuslaji.

Kunnallistekniikka

Alueen kehittämistoiminta on metron toteuttamisen ja Raide-Jokerin toteuttamispäätöksen myötä jatkuvasti voimistunut. Maankäyttöä tehostetaan Raide-Jokerin pysäkkien ympäristössä.

Tapiolan keskuksen tärkein hanke perustuu kaupungin ja LähiTapiolan väliseen Merituulentien ja sen ympäristön toteuttamista koskevaan sopimukseen (allekirjoitettu 17.6.2014) ja lisäsopimukseen (allekirjoitettu 10.5.2017), jolla toteuttamisaluetta laajennettiin länteen päin. Työt käynnistyivät kesäkuussa 2014 ja sopimusalueesta on toteuttamatta enää kaksi asuinrakennusta. Ne valmistuvat vaiheittain vuonna 2022.

Keskuksen kehittäminen jatkuu usean muun kiinteistön alueella, joista rakenteilla ovat KOy Raitinkartanon ja KOy Vesiputoustan uudisrakennukset. Merkittävimpiä vuonna 2021 käynnistyviä kohteita ovat keskuksen länsireunan tontit, joita koskeva asemakaava tuli voimaan kesällä 2020 sekä Satakielenrinteen alue, jonka asemakaava on tulossa hyväksyttäväksi vuoden 2020 lopussa.

Espoon kulttuurikeskuksen kehittämisen lähtökohta on kaupunginhallituksen päätös (5.6.2017), jonka mukaan teatterin tarvitsemat tilat sijoitetaan kulttuurikeskuksen yhteyteen samassa vaiheessa, kun Kulttuurikeskus peruskorjataan. Kulttuurikeskuksen, Kulttuuriaukion ja niiden ympäristön suunnittelu jatkuu keväällä 2019 ratkaistun arkkitehtuurikilpailun voittajaehdotuksen pohjalta. Kaupunginhallitus päätti 21.9.2020 Kulttuurikeskuksen uudistamisen hankesuunnitelman laatimisesta. Hankesuunnitelma valmistuu vuoden 2020 lopussa ja kaavoitus käynnistetään vuonna 2021.

Kaupungin omistaman Kiinteistö Oy Kulttuuriaukion kehittämistä jatketaan annetun suunnitteluvarauksen pohjalta tavoitteena monipuolinen ja elävä toimisto- ja liikekiinteistö osana Tapiolan kulttuurista keskusta.

Tapiolan keskuksen tuntumassa jatkuu asuintalojen rakentaminen Tuuliniityn alueelle. Ahertajankulmassa vuonna 2016 käynnistynyt asuntorakentaminen jatkuu. WeeGee-talon ympäristöä kehitetään elävämmäksi ja viihtyisämmäksi. Pohjois-Tapiolassa yritystontteja on muuttumassa asuinkäyttöön.

Keilaniemessä jatkuu Keilaniemenranta-hankkeen toteuttaminen, jota koskevan kokonaissopimuksen kaupunginhallitus hyväksyi 27.5.2019. Hankkeen myötä Keilaniemen metroaseman edustalle valmistuu vuoden 2020 lopussa uusi Keilaniementori, jonka tuntumaan tulee myös palveluja. Keilaniemessä on vireillä useita muitakin hankkeita, mm. asuintornit tunnelin vieressä. Lisäksi Keilaniemessä on vireillä maksimilaajuudessaan 3000 autopaikan

kalliopysäköintilaitos, jolla luodaan edellytykset Keilaniemen kehittämiseksi entistä voimakkaammaksi toimitila-alueeksi, jossa on myös asumista ja palveluja. Tavoitteena on kallio-pysäköintilaitoksen rakentamisen käynnistäminen vuonna 2021.

Otaniemen kehittäminen jatkuu voimakkaana. Keskukseen suunnitellaan uusia tiloja yliopistolle. Kaupunginhallituksen elinkeino- ja kilpailukykyjaosto hyväksyi 10.8.2020 tavoitteet Otaniemen keskuksen jatkokehittämiseksi. Senaatti-kiinteistöt ja Aalto-yliopisto järjestävät alueen suunnittelusta arkkitehtuurikilpailun vuonna 2021.

Vuorimiehentien varren kortteliin on tulossa opiskelijoiden talo, tutkimustiloja ja asuntoja. Muita kehittämiskohteita ovat Otakaaren asuinkortteli, Kivimies-kortteli, Kivimiehenranta, Maarin kortteli ja Kehä I:n tunnelointiin liittyvä Hagalundinkallio. Kaupungin omistamalle entisen Poliisiopiston tontin läntiseen osaan suunnitellaan paloasemaa ja opiskelija-asuntoja. Technopolis Oyj:n uuden Innopoli 4:n rakentaminen etenee, päävuokralaiseksi tulee VTT. Tämän seurauksena Otaniemessä vapautuu paljon nyt VTT:n käytössä olevia tiloja ja alueita kehittämistä varten.

Jousenpuiston alueella on valmiina neljä asuinrakennusta, neljä on rakenteilla. Ensi vuonna käynnistyy uusia kohteita. Alueella on vapaana enää kaksi asuintonttia. Kaikki alueen asuntojen pysäköintipaikat on jo toteutettu metroaseman päälle rakennettuun pysäköintilaitokseen.

Tapiolan urheilupuiston pohjoisosan ja erityisesti jalkapallostadion-hankkeen kehittäminen jatkuu kaupungin toimesta kaupunginhallituksen 17.6.2019 tekemän päätöksen pohjalta. Talousarviesitys sisältää ehdotuksen erillisen Tapiolan urheilupuiston taseyksikön perustamiseksi. Urheilupuiston pohjoisosan asemakaava on tulossa hyväksyttäväksi keväällä 2021. Kaavan vahvistuessa uudelle taseyksikölle laaditaan talousarvio vuoden 2022 taloussuunnitteluprosessissa.

Osakkeet ja osuudet

Taloussuunnitelmakauden investoinnit osakkeisiin ja osuuksiin kohdistuvat Tapiolan Keskuspysäköinti Oy:n rahoitusvastikkeisiin, joilla rahoitetaan Espoon kaupungin osuus yhtiön investointien lainanlyhennyksistä sekä sijoituksiin Kiinteistö Oy Jousenpuiston vapaan oman pääoman rahastoon.

Tapiolan Keskuspysäköinti Oy on rakennuttanut Tapiolankadun pysäköintilaitoksen ja maanalaisen keskuspysäköinnin ja niiden yhteydessä liiketiloja palvelevat huolto- ja varastotilat sekä yhteisväestönsuojan. Pysäköintipaikat ovat asemakaavojen ja rakennuslupien vaatimia velvoitepaikkoja, joiden osakkeista Espoon kaupunki omistaa suoraan noin 26,5 prosenttia. Laitos otettiin käyttöön keväällä 2016.

Kaupunki omistaa Kiinteistö Oy Jousenpuiston pysäköinnin. Yhtiö on rahoittanut pysäköintilaitoksen rakentamisen kaupungin takaamalla lainalla. Laitos otettiin käyttöön vuoden 2017 alussa. Laitoksessa on 789 pysäköintipaikkaa.

Peruskaupunki rahoittaa taseyksikön investointeja tarvittaessa korollisen välitystilin kautta. Taseyksikön välitystili painui negatiiviseksi vuonna 2015. Suunnitelmavuosille 2021–2023 taseyksikön tulo-rahoitus ei riitä investointien rahoittamiseen. Välitystilin saldo pysyy negatiivisena suunnitelmavuosien ajan.

Investoinnit

TAPIOLAN TASEYKSIKKÖ													
10 vuoden investointisuunnitelma 2021-2030	Hankkeen kok.kust.	Ennen 2020	Ennuste 2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET													
Tapiolan keskusta	230 102	209 302	3 900	3 050	6 150	3 600	3 100	1 000	0	0	0	0	0
Merituulentie välillä Tapiolantie-Pohjantie	80 339	80 239	100										
Itätuulenkuja	8 070	70		500	3 500	2 000	1 000	1 000					
Länsituuli	3 000	0	1 000	1 000	1 000								
Merituulentie välillä Pohjantie-Koivumankaan tie	1 827	127	100	600	1 000								
Tapiolantie ja kirkkopuisto	6 318	5 818	500										
Tapiolan keskustan julkiset alueet	10 847	9 947	500	100	100	100	100						
Ahertajankulma	407	307		100									
Silkkiniitty	920	20	800	50	50								
Tuuliniitty	3 462	1 962				500	1 000						
Revontulentie vaihe 2	600	0	400	200									
Satakielendirinne	2 000	0				1 000	1 000						
Vesiputoustalo	1 540	40	500	500	500								
Jousenpuisto ja urheilupuisto	15 146	14 946	100	0	100	0	0	0	0	0	0	0	0
Jousenpuiston kunnallistekniikka	12 673	12 573			100								
Urheilupuiston kunnallistekniikka	284	184	100										
Otaniemi ja Keilaniemi	168 552	139 652	8 400	4 400	5 900	4 000	4 200	1 500	0	0	0	0	500
Keilaniemi	122 015	116 615	3 700	400	100	100	100	500					500
Keilaniemen liikennejärjestelyt	10 626	8 626		100	1 900								
Keilaniemen rampit Länsiväylälle	1 000			1 000									
Keilaniemenranta	5 200	0		100	100	2 000	3 000						
Raide-Jokeriin liittyvät hankkeet	9 507	1 307	2 700	2 700	1 800	900	100						
Otaniemen liikennejärjestelyt	10 226	3 126	2 000	100	2 000	1 000	1 000	1 000					
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET YHTEENSÄ	415 597	365 697	12 400	7 450	12 150	7 600	7 300	2 500	0	0	0	0	500
ANEETTOMAT HYÖDYKKEET	4 285	4 285	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
RAKENNUKSET	7 591	7 591	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OSAKKEET JA OSUDET													
Tapiolan keskuspysäköinti Oy	39 807	13 181	4 268	4 268	4 268	3 692	2 809	2 809	2 457	1 015	427	306	306
Koy Jousenpuiston pysäköinti	42 983	11 839	4 332	4 231	4 232	4 196	3 839	3 484	3 450	2 180	400	400	400
OSAKKEET JA OSUDET YHTEENSÄ	91 744	29 443	8 600	8 500	8 500	8 800	7 600	7 200	6 300	3 600	1 200	1 000	1 000
INVESTOINNIT YHTEENSÄ	519 217	407 015	21 000	15 950	20 650	16 400	14 900	9 700	6 300	3 600	1 200	1 000	1 500

TULOSLASKELMAOSA

TULOSLASKELMAOSA

Tuloslaskelmaosassa on peruskaupungin toimintatulot ja -menot, joihin sisältyvät myös sisäiset erät. Liikelaitosten ja muiden erillisten taseyksiköiden toimintatulot ja -menot eivät sisälly talousarvion tuloslaskelmaosaan.

Taloussuunnitelman perusteluosan lopussa olevat tuloslaskelmat sisältävät peruskaupungin lisäksi liikelaitokset ja erilliset taseyksiköt ja ovat siten taloussuunnitelman arvio tilinpäätöksen mukaisesta tuloslaskelmasta.

Tulorahoituksen riittävyttä arvioidaan toimintakatteen, vuosikatteen ja tilikauden tuloksen avulla. Koska liikelaitokset ja taseyksiköt vaikuttavat oleellisesti peruskaupungin lukuihin, on taloussuunnitelman tunnusluvut laskettu yleisperusteluissa olevasta koko kaupungin tuloslaskelmasta.

Verorahoitus on verotulojen ja käyttötalouden valtionosuuksien yhteismäärä. Vuoden 2021 verorahoituksen ennakoitaan pienenevän -0,8 prosenttia 1 725 miljoonaan euroon vuoden 2020 ennusteesta. Verorahoituksen kasvuksi vuonna 2022 arvioidaan 1,7 prosenttia ja vuonna 2023 4,1 prosenttia. Verotuloennuste perustuu valtiovarainministeriön syksyn talouskasvuennusteisiin, jotka sisältävät paljon epävarmuutta koronapandemian etenemisestä ja sen vaikutuksesta Suomen talouskasvuun. **Verotuloja** arvioidaan kertyvän vuonna 2021 yhteensä 1 725 milj. euroa. Verotulot laskevat vuoden 2020 toteuma-arvioon verrattuna 14 milj. euroa.

Kunnallisveron tuotoksi vuonna 2021 arvioidaan 1 317 milj. euroa, joka on vain 0,3 prosenttia ja 4 milj. euroa enemmän kuin arvio vuodelle 2020. Heikko kasvu johtuu vuoden 2020 verotulo-oikaisusta, heikentyneestä työllisyystilanteesta ja ansiotulokehitysarviosta. Kunnallisveron Veroprosentti on 18,0.

Yhteisöveron kuntaryhmän jako-osuutta korotettiin 10 prosenttiyksikön väliaikaisella ja 2 prosenttiyksikön pysyvällä korotuksella vuodelle 2021. Espoon jako-osuus vuonna 2020 on 0,069 (2019 0,068) vuoden 2018 ja 2017 lopullisten verotietojen keskiarvon perusteella. Vuoden 2021 kuntaosuudet lasketaan verovuosien 2019 ja 2018 lopullisten verotietojen pohjalta keskiarvona ja kuntakohtainen jako-osuus selviää verovuoden 2019 yritysverotuksen valmistuessa vuoden 2020 lopussa. Kaupungin arvioidaan saavan yhteisöveroja vuonna 2021 150 milj. euroa, joka on 15,4 prosenttia ja 20 milj. enemmän kuin vuoden 2020 ennuste.

Kiinteistöveroarviot perustuvat valtuuston 19.10.2020 päätökseen, jolla korotettiin yleistä- ja ei vakituisen asunnon kiinteistöveroprosenttia 0,07 prosenttiyksiköllä ja rakentamattoman maa-alueen kiinteistövero 0,5 prosenttiyksiköllä vuodelle 2021. Kiinteistöverotuloksi vuonna 2021 arvioidaan 133 milj. euroa, kasvua prosenttikorotuksista johtuen 11 milj. euroa ja 9 prosenttia vuoden 2020 ennusteeseen nähden.

Käyttötalouden valtionosuudet vuodelle 2021 perustuvat peruspalvelujen valtionosuuden osalta valtiovarainministeriön 15.10.2020 julkaisemaan painelaskelmaan sekä arvioon opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuudesta. Valtionosuutta on avattu tarkemmin kohdassa verorahoitus sivulla 63. Valtionosuustuloiksi eli peruspalvelujen ja opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuuksiksi yhteensä vuonna 2021 arvioidaan 39,8 milj. euroa ja uudelle erilliselle momentille erotetun veroperustemuutosten kompensatioiden määräksi 85,5 milj. euroa. Valtionosuusrahoitus yhteensä on 125,3 milj. euroa ja vähennystä noin 50 milj. euroa vuoteen 2020.

Vuosikate osoittaa peruskaupungin pitkäaikaisten menojen kattamiseen käytettävissä olevan osuuden peruskaupungin toiminnan tuloksesta. Espoon kaupungin rakenne on sellainen, että investointien rahoitukseen kertyvä vuosikate näkyy pääosin liikelaitosten, taseyksiköiden ja

rahastojen tuloslaskelmissa. Peruskaupungin vuosikatteen muodostuu -8,8 milj. euroa vuonna 2021, ja vuosikate nousee 48,1 milj. euroon 2023 mennessä.

Peruskaupungin tilikauden tulos on vuonna 2021 -106,3 milj. euroa alijäämäinen ja pysyy alijäämäisenä koko kauden ajan. Peruskaupungin vuosikate ei riitä kattamaan poistojen määrää.

Peruskaupungin vuosikatteen sekä tuloksen tulkinta on vaikeaa johtuen kaupungin ja konsernin organisaatio- ja laskentarakenteesta. Rakenteellisten asioiden lisäksi peruskaupungin tunnuslukujen kehitykseen vaikuttavat kaupungin omistamat osakeyhtiöt, joiden taseissa on yhä kasvava osa kaupungin käytössä olevista toimitiloista. Tilojen vuokratustannukset näkyvät toimialojen menoissa. Talousohjauksen keskeisenä välineenä toimii peruskaupungin, liikelaitosten ja taseyksiköiden muodostama kokonaisuus sekä yhä suurempaan merkitykseen nouseva Espoo-konserni.

PERUSKAUPUNGIN TULOSLASKELMA

Tuloslaskelma (1000 €)	TP 2019	ENN 2020*	TA 2021	2022	2023	
Varsinainen toiminta						
Toimintatulot	+	434 606	419 269	423 483	423 382	478 172
Valmistus omaan käyttöön		12 084	13 889	13 214	13 214	12 790
Toimintamenot	-	-2 046 117	-2 117 926	-2 201 831	-2 218 655	-2 296 023
Toimintakate	=	-1 599 427	-1 684 768	-1 765 134	-1 782 059	-1 805 061
Verotulot	+	1 521 184	1 565 000	1 600 000	1 625 000	1 675 000
Valtionosuudet	+	60 874	101 839	39 849	38 874	53 898
Veroperustemuutosten kompensatio		0	72 632	85 472	91 547	98 078
Käyttökate	=	-17 369	54 703	-39 813	-26 638	21 915
Rahoitustulot ja -menot		37 710	33 923	31 028	28 498	26 179
Korkotulot muilta	+	14 634	15 164	15 045	15 041	14 936
Korkotulot liikelaitoksilta	+	0	0	0	0	0
Muut rahoitustulot	+	3 363	2 902	2 160	2 163	2 160
Peruspääoman korko liikelaitoksilta	+	28 418	28 157	28 418	28 418	28 418
Korkomenot muille	-	-8 630	-10 300	-12 596	-15 125	-17 335
Muut rahoitusmenot	-	-75	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Vuosikate	=	20 341	88 626	-8 786	1 859	48 094
Suunnitelmapoistot	-	-85 152	-87 941	-97 516	-101 832	-103 502
Tilikauden tulos	=	-64 811	685	-106 302	-99 973	-55 408
Poistoeron muutos		-7 247	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Rahastojen/varausten vähennys	+	15 026	15 000	15 000	15 000	15 000
Tilikauden yli/alijäämä	=	-57 032	685	-106 302	-99 973	-55 408

* ENN 2020 = ennuste vuoden lopun tilanteesta

81 VEROT JA VALTIONOSUUDET

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	1 582 058	1 674 416	1 725 321	1 755 421	1 826 976
Menot	0	0	0	0	0
Netto	1 582 058	1 674 416	1 725 321	1 755 421	1 826 976

811 VEROTULOT

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	1 521 184	1 576 800	1 600 000	1 625 000	1 675 000
Menot	0	0	0	0	0
Netto	1 521 184	1 576 800	1 600 000	1 625 000	1 675 000

	TP 2019	ENN 2020	TA 2021	2022	2023
Verotulot (milj. €)					
Ansiotulon vero	1 272,3	1 313,0	1 317,0	1 362,0	1 408,0
Yhteisövero	129,1	130,0	150,0	128,0	130,0
Kiinteistövero	120,3	122,0	133,0	135,0	137,0
Yhteensä	1 521,7	1 565,0	1 600,0	1 625,0	1 675,0
Verotulon muutos-%					
Ansiotulon vero	1,0 %	3,2 %	0,3 %	3,4 %	3,4 %
Yhteisövero	3,5 %	0,7 %	15,4 %	-14,7 %	1,6 %
Kiinteistövero	2,8 %	1,4 %	9,0 %	1,5 %	1,5 %
Muutos-% yhteensä	1,3 %	2,8 %	2,2 %	1,6 %	3,1 %

	TP 2019	ENN 2020	TA 2021	2022	2023
Veroprosentit					
Tulovero	18	18	18	18	18
Kiinteistövero					
- yleinen	0,93	0,93	1,00	1,00	1,00
- vakituiset asuinrakennukset	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41
- muut asuinrakennukset	0,93	0,93	1,00	1,00	1,00
- voimalaitosrakennukset	0,93	0,93	1,00	1,00	1,00
- yleishyödylliset yhteisöt	0	0	0	0	0
- rakentamaton rakennuspaikka	3,93	3,93	4,43	4,43	4,43

813 VALTIONOSUUDET

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	60 874	97 616	125 321	130 421	151 976
Menot	0	0	0	0	0
Netto	60 874	97 616	125 321	130 421	151 976

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	ENN 2020	TA 2021	2022	2023
Valtionosuudet	60 874	101 839	39 849	38 874	53 898
Veroperustemuutosten kompensatio	0	72 632	85 472	91 547	98 078

82 RAHOITUSTULOT JA -MENOT

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	46 414	46 285	45 623	45 618	45 514
Menot	-8 705	-14 852	-14 596	-17 125	-19 335
Netto	37 709	31 433	31 027	28 493	26 179

821 ja 823 KORKOTULOT JA -MENOT

Korkotulot koostuvat kassavarojen sijoittamisesta saaduista korkotuloista, HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymälle annetun lainan koroista sekä liikelaitosten maksamista sisäisistä koroista.

Korkomenot koostuvat pääosin talousarviolainoista maksettavista koroista. Korkomenojen nousu johtuu kasvavasta lainamäärästä.

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	15 225	15 595	15 045	15 040	14 936
Menot	-8 639	-12 852	-12 596	-15 125	-17 335
Netto	6 586	2 743	2 449	-85	-2 399

824 ja 825 MUUT RAHOITUSTULOT JA -MENOT

Rahoitustulot koostuvat rahastojen ja kassavarojen sijoittamisesta saaduista tuloista, verontilityskoroista, osinkotuloista sekä liikelaitosten ja kuntayhtymien maksamista sijoitetun pääoman tuotoista. Rahoitusmenot koostuvat verontilityskoroista, kurssitappioista sekä muista lainanhoidomenoista.

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	31 189	30 690	30 578	30 578	30 578
Menot	-66	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Netto	31 123	28 690	28 578	28 578	28 578

RAHASTOJEN KÄYTTÖSUUNNITELMA

Rahastot -osa käsittää kaupungin rahastot. Investointirahasto on erityiskatteinen rahasto. Espoon kaupungin peruspalvelujen ja maanhankinnan investointirahasto, Elinkeinojen ja työllisyyden kehittämishahasto, Espoon kaupungin vahinkorahasto sekä Espoon kaupungin sosiaalisen luototuksen rahasto ovat kirjanpidossa eriytetty erillisiksi taseyksiköiksi.

Rahastojen osalta suurin osa sijoituksista on sijoitusrahastoissa eri omaisuuslajeissa. Tämän vuoksi sijoitusten tuotot eivät vuosittain kokonaisuudessaan realisoidu kirjanpitoon, eikä kirjanpito anna oikeaa kuvaa rahastojen sijoitusten kehittymisestä. Kirjanpidollisen tuloksen lisäksi rahastoja seurataan kuukausittain markkina-arvostettuina. Sijoitusten kunkin raportointiajankohdan markkina-arvon perusteella lasketaan ja analysoidaan sijoitusten kehitystä.

Investointirahasto (erityiskatteinen)

	TOT 2019	ENN 2020	TA 2021	2022	2023
Rahastopääoma 1.1.	80 779	80 779	80 779	80 779	80 779
Rahastopääoman lisäykset	0	0	0	0	0
Rahaston purku	0	0	0	0	0
Rahaston yli-/alijäämä	0	0	0	0	0
Oma pääoma yhteensä 31.12	80 779	80 779	80 779	80 779	80 779

Investointirahaston tarkoituksena on turvata kaupungin kehittämisen edellyttämä maanhankinta, kaupunkirakenteen kehittämisestä aiheutuvien kynnysinvestointien toteuttaminen ja taloudellisten vaikutusten tasaaminen sekä valtuuston hyväksymän investointiohjelman ja investointien käyttöönoton toteuttaminen kaupungin talouden tasapainoa vaarantamatta.

Erillisinä taseyksikköinä olevat rahastot

Espeen kaupungin peruspalvelujen ja maanhankinnan investointirahasto

	TOT 2019	ENN 2020	TA 2021	2022	2023
Rahastopääoma 1.1.	446 014	450 028	451 378	456 344	462 732
Rahastopääoman lisäykset	4 014	1 350	4 965	6 389	6 941
Rahaston purku	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Rahaston yli-/alijäämä	35 892	10 250	15 175	15 175	15 175
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	100 007	134 549	124 834	118 620	111 854
Rahastopääoma 31.12.	450 028	451 378	456 344	462 732	469 673
Oma pääoma yhteensä 31.12	585 928	596 178	596 353	596 528	596 703

Espeen kaupungin peruspalvelujen ja maanhankinnan investointirahastoon on rahastoitu vuonna 2006 energiayhtiön myynnistä saadut tulot. Rahaston tarkoituksena on varmistaa kaupungin peruspalvelujen ja maanhankinnan investointien rahoitusta pitkällä aikavälillä.

Rahastolla on kaupunginhallituksen hyväksymät sijoitusperiaatteet ja sille on kilpailutettu kolme varainhoitajaa. Rahasto toimii kaupunginhallituksen alaisuudessa ja konserniesikunnan rahoitus ja talous -yksikön rahoitusryhmä hallinnoi rahastoa ja koordinoi varainhoitajien toimintaa. Rahaston oma pääoma oli vuoden 2019 lopussa 585,9 milj. euroa ja markkina-arvo 30.9.2020 oli 647,7 milj. euroa. Syyskuun lopussa Peruspalveluiden ja maanhankinnan

investointirahaston tuotto rahaston perustamisesta alkaen oli 80,2 prosenttia. Vuoden 2020 alusta elokuun loppuun rahaston tuotto oli -1,3 prosenttia.

Rahaston pääoma säilytetään inflaatio huomioon ottaen vähintään alkuperäisen suuruisena. Rahaston säännön mukaan rahastoa kartutetaan – kaupungin tilinpäätöksen sen salliessa – sen tuotolla vuosittain valtuuston päätöksen mukaisesti. Rahaston tuottoa voidaan käyttää säännön mukaisesti peruspalvelu- ja maanhankintainvestointeihin.

Talousarviossa rahaston tulos sisältää varovaisuuden periaatteen mukaisesti arvioitavissa olevat korko- ja muut rahoitustulot sekä varainhoitopalkkioiden palautukset. Sijoitustoiminnan ensisijainen lähtökohta on pääoman reaaliarvon säilyttäminen pitkällä aikavälillä. Vuotuinen tuoton vaihtelu voi kuitenkin markkinoiden kehityksestä riippuen olla suurta.

Taloussuunnitelmaan on merkitty rahaston tuoton käyttöä 15,0 milj. euroa vuosille 2020 - 2023. Rahaston pääomaa ei vähennetä ja mikäli verorahoitus jatkossa riittää investointien rahoitukseen, rahastoa ei pureta. Rahastopääomaa on suunniteltu kartutettavan inflaatio verran vuosittain, jotta rahaston reaalinen ostovoima saadaan säilytettyä.

Tuloslaskelma

1000 EUR	TP 2019	Muutettu TA 2020	Ennuste 9/2020	TA 2021	2022	2023
Materiaalit ja palvelut	-38	-60	-50	-50	-50	-50
Palvelujen ostot	-38	-60	-50	-50	-50	-50
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-38	-60	-50	-50	-50	-50
Rahoitustuotot ja -kulut	35 930	16 300	10 300	15 225	15 225	15 225
Korkotuotot	315	300	300	225	225	225
Muut rahoitustuotot	36 933	18 000	18 000	19 000	19 000	19 000
Muut rahoituskulut	-1 318	-2 000	-8 000	-4 000	-4 000	-4 000
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	35 892	16 240	10 250	15 175	15 175	15 175
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	35 892	16 240	10 250	15 175	15 175	15 175
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	35 892	16 240	10 250	15 175	15 175	15 175

Rahoituslaskelma

1000 EUR	TP 2019	Muutettu TA 2020	Ennuste 9/2020	TA 2021	2022	2023
Toiminnan rahavirta						
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-38	-60	-50	-50	-50	-50
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0	0
Rahoitustuotot ja -kulut	35 930	16 300	10 300	15 225	15 225	15 225
Tulorahoituksen korjauserät	0	0	0	0	0	0
	35 892	16 240	10 250	15 175	15 175	15 175
Toiminnan ja investointien rahavirta	35 892	16 240	10 250	15 175	15 175	15 175
Rahoituksen rahavirta						
Oman pääoman muutokset						
Peruspääoma	0	0	0	-15 000	-15 000	-15 000
Rahoituksen rahavirta	0	0	0	-15 000	-15 000	-15 000
Rahavarojen muutos	35 892	16 240	10 250	175	175	175

Elinkeinojen ja työllisyyden kehittämisrahasto

	TOT 2019	ENN 2020	TA 2021	2022	2023
Rahastopääoma 1.1.	51 768	52 340	53 833	54 648	55 463
Rahastopääoman lisäykset	0	572	1 493	815	815
Rahaston purku	0	0	0	0	0
Rahaston yli-/alijäämä	572	1 493	815	815	815
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	649	0	0	0	0
Oma pääoma yhteensä 31.12	52 989	54 482	55 297	56 112	56 927

Rahaston tarkoituksena on edistää elinkeinotoiminnan edellytyksiä ja sitä kautta työllisyyttä Espoossa. Rahaston toimintaa hoidetaan valtuuston Espoo-tarinassa asettamien tavoitteiden mukaisesti. Rahaston varoja voidaan osoittaa elinkeinotoiminnan toimintaedellytyksiä ja työllisyyttä edistäviin hankkeisiin sijoituksina tai lainanantona.

Hallintosäännön mukaan valtuusto hyväksyy talousarvion ja taloussuunnitelman yhteydessä suunnitelman rahaston käytöstä. Hankkeiden tulee olla tuottavia ja taloudellisesti terveitä siten, että rahaston pääoma voidaan turvata. Sijoitukset ja lainananto tulee tehdä niin, ettei kilpailutilanne vääristy. Rahaston tuotoista voidaan osoittaa varoja elinkeinotoiminnan edellytyksiä ja työllisyyttä tukeviin ja edistäviin kohteisiin.

Rahaston tuoton muodostavat sijoitustuotot ja lainanannosta saatavat korkotuotot. Rahaston oma pääoma vuoden 2019 lopussa oli yhteensä 53,0 milj. euroa. Rahaston pääomasta oli sitoutunut 9,7 milj. euroa maa- ja vesialueisiin ja 12,8 milj. euroa oli lainattu Koy Otaniemen Tiedeasunnoille. Rahastosijoituksissa pääomaa oli 24,5 milj. euroa. Rahastosijoitusten markkina-arvo 30.9.2020 oli 26,5 milj. euroa.

Rahasto omistaa entisen Poliisiopiston kiinteistön, joka on vuokrattu HOAS Oy:lle, AYY:lle ja Neste Oyj:lle. Nesteen vuokraamalle tontille on kaavoitettu paloasema ja asuntorakentamista.

Vuonna 2008 päätettiin rakentaa Kiinteistö Oy Otaniemen tiedeasunnot, jonka rakentamiseen on myönnetty kehittämisrahastosta lainaa. Lainan määrä oli vuoden 2019 lopussa 12,8 milj. euroa ja omaa pääomaa yhtiössä oli 31.12.2019 yhteensä n. 1,8 milj. euroa. Kaupunki on pääomittanut yhtiötä luovuttamalla sille apporttina tontin arvolla 1,89 milj. euroa.

Rahasto on omistanut Koy Olarinluoma 15:sta. Koy Olarinluoma 15 omistuksessa oleva tontti on myyty hankekehittäjälle kaavaan mukaisen ratkaisun toteuttamiseksi ja yhtiö tullaa purkamaan vuoden 2020 aikana.

Tuloslaskelma

1000 EUR	Muutettu TA			Ennuste 9/2020	TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020					
Liikevaihto	194	0			300	300	300
Liiketoiminnan muut tuotot		888	888				
Materiaalit ja palvelut	-2	0					
Palvelujen ostot	-2	0					
Liiketoiminnan muut kulut		-10	-10				
Liikelylijäämä (-alijäämä)	192	878	878		300	300	300
Rahoitustuotot ja -kulut	380	517	605	605	515	515	515
Korkotuotot	486	487	575	575	485	485	485
Muut rahoitustuotot	15	30	30	30	30	30	30
Muut rahoituskulut	-121	0					
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	572	1 395	1 483		815	815	815
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	572	1 395	1 483		815	815	815
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	572	1 395	1 483		815	815	815

Rahoituslaskelma

1000 EUR	TP 2019	Muutettu TA 2020	Ennuste 9/2020	TA 2021	2022	2023
Toiminnan rahavirta						
Liikelyljäämä (-alijäämä)	192	878	878	300	300	300
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0	0
Rahoitustuotot ja -kulut	380	517	605	515	515	515
Tulorahoituksen korjaukset	0	0	0	0	0	0
	572	1 395	1 483	815	815	815
Toiminnan ja investointien rahavirta	572	1 395	1 483	815	815	815
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten vähennys muilta		650	650	100	100	100
	0	650	650	100	100	100
Rahoituksen rahavirta	0	650	650	100	100	100
Rahavarojen muutos	572	2 045	2 133	915	915	915

Espoon kaupungin vahinkorahasto

	TOT 2019	ENN 2020	TA 2021	2022	2023
Rahastopääoma 1.1.	5 131	5 131	5 131	5 131	5 131
Rahastopääoman lisäykset	0	0	0	0	0
Rahaston purku	0	0	0	0	0
Rahaston yli-/alijäämä	486	892	692	692	692
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	2 950	3 436	4 328	5 020	5 712
Oma pääoma yhteensä 31.12	8 567	9 459	10 151	10 843	11 535

Kaupungin vahinkorahaston tarkoituksena on kattaa kaupungin takausvastuun perusteella maksettavat suoritukset, kaupungin omaisuutta tai kaupungin vastuulla olevaa omaisuutta kohdanneet merkittävät vahingot sekä muut merkittävät vahingot, joista kaupunki on vastuussa, siltä osin kuin kaupungin vakuutukset eivät niitä kata tai kun vahingon määrä alittaa vakuutuksen vahinkokohtaisen omavastuun.

Rahaston tuloja ovat takausprovisioista saatu tuotto, rahaston varoille saatu korko tai muu tuotto, suoritetuista vahingoista takaisinperityt korvaukset sekä omaisuuden ja toiminnan vakuutusmaksuperusteista johdetut sisäiset maksut, joiden perusteet vahvistetaan talousarvion laatimista koskevien ohjeiden antamisen yhteydessä.

Vahinkokertymä vaihtelee eri vuosina. Tätä ei ole mahdollista ennakoida vuositason tasolla etukäteen. Vahinkorahaston talousarvioon on kuitenkin huomioitu arvion tekohetkellä tiedossa olleiden sattuneiden vahinkojen kuluja (jotka maksetaan rahastosta vasta, kun vahingon selvittely on kokonaan valmis, usein vahinkotapahtumaa seuraavana tai sitä seuraavana vuonna) sekä varauduttu siihen, että korvattavia vahinkoja sattuu keskimäärin yhtä paljon kuin aikaisempina vuosina.

Vahinkorahaston tuottamat korvaustilastot tukevat kaupungin riskienhallintatyötä. Vahinkorahasto toimii tehokkaana vahinkoriskien kustannusten tasaajana niin, että kaupungin ja toimialojen vuosibudjettia ja -suunnitelmia ei vaaranneta odottamattomien vahinkotapahtumien vuoksi. Yhdessä vahinkoriskien hallinnan ja oikein mitoitettujen vakuutusratkaisujen kanssa pyritään löytämään kaupungin vahinkoriskien kustannusoptimi.

Vahinkorahaston 4 §:n määrittelemien rahastotulojen ja menojen tulee olla tasapainossa.

Rahaston varat on sijoitettu kaupunginjohtajan antamien ohjeiden mukaisesti tuottavasti ja turvallisesti sekä siten, että varat ovat tarvittaessa tarkoitukseensa käytettävissä.

Tuloslaskelma

1000 EUR	Muutettu TA			Ennuste 9/2020	TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020					
Liiketoiminnan muut tuotot	1 114	1 301		201	1 310	1 310	1 310
Materiaalit ja palvelut	-1	0					
Palvelujen ostot	-1	0					
Liiketoiminnan muut kulut	-719	-500		-300	-500	-500	-500
Liikelylijäämä (-alijäämä)	395	801		-99	810	810	810
Rahoitustuotot ja -kulut	91	92		92	92	92	92
Korkotuotot	90	90		90	90	90	90
Muut rahoitustuotot	2	2		2	2	2	2
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	486	893		-7	902	902	902
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	486	893		-7	902	902	902
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	486	893		-7	902	902	902

Rahoituslaskelma

1000 EUR	Muutettu TA			Ennuste 9/2020	TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020					
Toiminnan rahavirta							
Liikelylijäämä (-alijäämä)	395	801		-99	810	810	810
Poistot ja arvonalentumiset	0	0		0	0	0	0
Rahoitustuotot ja -kulut	91	92		92	92	92	92
Tulorahoituksen korjaukset	0	0		0	0	0	0
	486	893		-7	902	902	902
Toiminnan ja investointien rahavirta	486	893		-7	902	902	902
Rahavarojen muutos	486	893		-7	902	902	902

Espeen kaupungin sosiaalisen luotonuksen rahasto

	TOT 2019	ENN 2020	TA 2021	2022	2023
Rahastopääoma 1.1.	2 210	2 184	2 146	2 108	2 070
Rahastopääoman lisäykset	0	0	0	0	0
Rahaston purku	-26	0	0	0	0
Rahaston yli-/alijäämä	0	-38	-38	-38	-38
Oma pääoma yhteensä 31.12	2 184	2 146	2 108	2 070	2 032

Rahastoa käytetään sosiaalisesta luotonuksesta annetun lain (20.12.2002/1133) tarkoittamaan luotonantoon. Luotonannon tavoitteena on ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää henkilön ja perheen itsenäistä suoriutumista.

Rahaston tavoitteena on, että palautuvat luotot kattavat rahaston toiminnan. Luottojen korkotulot kirjataan rahaston tuotoiksi ja lyhennykset palautuvat rahastoon.

Tuloslaskelma

1000 EUR	TP 2019	Muutettu TA 2020	Ennuste 9/2020	TA 2021	2022	2023
Liiketoiminnan muut tuotot	28	30	15	15	15	15
Liiketoiminnan muut kulut	-53	-39	-53	-53	-53	-53
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-26	-9	-38	-38	-38	-38
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0				
Korkotuotot	0	0				
Muut rahoitustuotot	0	0				
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	-26	-9	-38	-38	-38	-38
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	-26	-9	-38	-38	-38	-38
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-26	-9	-38	-38	-38	-38

Rahoituslaskelma

1000 EUR	TP 2019	Muutettu TA 2020	Ennuste 9/2020	TA 2021	2022	2023
Toiminnan rahavirta						
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-26	-9	-38	-38	-38	-38
Toiminnan ja investointien rahavirta	-26	-9	-38	-38	-38	-38
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten lisäys muilta		-286	-295	-300	-300	-300
Antolainasaamisten vähennys muilta		230	251	250	250	250
Rahoituksen rahavirta	0	-56	-44	-50	-50	-50
Rahavarojen muutos	-26	-65	-82	-88	-88	-88

INVESTOINTIOSA

INVESTOINTIOSA

Investointiosa sisältää Espoon peruskaupungin investoinnit omaisuuslajeittain. Liikelaitosten ja taseyksiköiden investoinnit käsitellään kunkin yksikön suunnitelmien yhteydessä.

Kaupunkikonsernin investointien kokonaisuutta on tarkasteltu talousarviokirjan konsernia käsittelevässä osassa. Investointiliitteellä on esitetty kaupungin 10 vuoden investointiohjelma.

Peruskaupungin investoinnit

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	58 999	61 300	40 600	3 800	4 500
Menot	-196 449	-249 590	-217 555	-178 409	-160 687
Netto	-137 450	-188 290	-176 955	-174 609	-156 187

Vuonna 2021 peruskaupungin investointiosan bruttomenot ovat yhteensä 217 milj. euroa. Metron ja Raide-Jokerin valtionosuudet sekä muut rahoitusosuudet huomioiden peruskaupungin nettoinvestointimenot vuonna 2021 ovat 177 milj. euroa ja vuosina 2021–2023 keskimäärin 169 milj. euroa. Investointitaso on korkea taloussuunnitelmakaudella Raide-Jokerin rakennustöiden jatkuessa, kaupunkiradan rakentamisen alkaessa sekä Länsimetro Oy:lle maksettavien rahoitusvastikkeiden kasvaessa.

Omaisuuslajeittain

1 000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Aineettomat hyödykkeet	-49 615	-72 700	-42 139	-10 543	-8 622
Maa- ja vesialueet	-21 813	-15 500	-8 000	-8 000	-8 000
Kiinteät rakenteet ja laitteet	-98 384	-126 150	-121 816	-105 366	-83 066
Koneet ja kalusto	-9 476	-12 540	-12 900	-13 700	-13 000
Osakkeet ja osuudet	-17 162	-22 700	-32 700	-40 800	-48 000
Investointimenot	-196 449	-249 590	-217 555	-178 409	-160 687
Rahoitusosuudet	55 240	60 000	39 300	2 500	3 000
Käyttöomaisuuden myynti	3 760	1 300	1 300	1 300	1 500
Investointitulot	58 999	61 300	40 600	3 800	4 500
Nettoinvestoinnit	-137 450	-188 290	-176 955	-174 609	-156 187

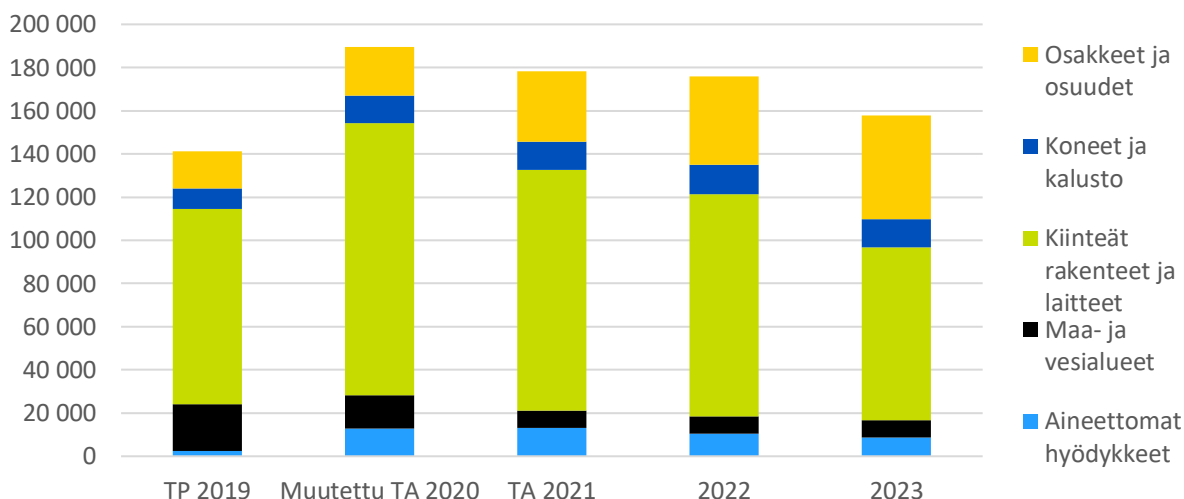
Investoinnit kaupunkirakenteen kehitykseen ja joukkoliikenteen parantamiseen pitävät peruskaupungin kiinteiden rakenteiden ja laitteiden investointimenot korkeina. Metron II-vaiheen asemaseutujen rakentamisen lisäksi investointiohjelmassa varaudutaan Raide-Jokerin ja kaupunkiradan toteuttamiseen. Metroasemien ympäristöön rakennetaan tarvittavaa kunnallistekniikkaa ja liityntäliikenteen edellyttämiä liikenneväyliä ja katuja.

Kaupunkirakenteen kehitys mahdollistaa maanjalostuksesta saatavia sopimus- ja myyntituloja, joilla peruskaupungin investointeja rahoitetaan vuosina 2021–2023 keskimäärin 51 milj. eurolla vuodessa.

Osakkeiden ja osuuksien osuus investointiohjelmassa kasvaa tulevina vuosina. Vuodesta 2016 alkaen osakkeista on maksettu Länsimetro Oy:n rahoitusvastikkeeseen sisältyvän lainanlyhennyksen osuus Espoon vastuulla olevista lainoista. Lainanlyhennykset kasvavat portaittain kun laina-ajan alun lyhennysvapaaat päättyvät. Maksettavien lainanlyhennysten määrä nousee 45 milj. euroon vuonna 2023.

Rahoitusosuuksiin sisältyy Länsimetron II-vaiheen arvioitu vuosittainen valtionosuus, jonka valtio maksaa kaupungille ja kaupunki tilittää edelleen Länsimetro Oy:lle. Vuosittaisen valtionosuuden suuruus riippuu metron rakentamisen etenemisestä ja tarkentuu vuosittain. Valtio osallistuu sopimuksen mukaan maanrakennuskustannusindeksiin sidottujen metron II-vaiheen rakennuskustannusten kattamiseen 30 %:lla. Valtionosuuden katto tulee vastaan vuonna 2021. Rahoitusosuuksiin on budjetoitu myös Raide-Jokerin valtionosuus.

Peruskaupungin nettoinvestoinnit vuosina 2021-2023

91 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	47 321	60 000	29 000	0	0
Menot	-49 615	-72 700	-42 139	-10 543	-8 622
Netto	-2 293	-12 700	-13 139	-10 543	-8 622

Aineettomiin hyödykkeisiin sisältyy pitkävaikutteisten tietojärjestelmien määrittely-, hankinta- ja käyttöönottokustannukset sekä laajat tietojärjestelmien muutos- ja kehittämistyöt. Lisäksi aineettomien hyödykkeiden tulo- ja menoarvioihin sisältyy Länsimetron valtionavustukset, jotka kanavoidaan metro-yhtiölle kaupungin talousarvion investointiosan kautta.

911 YLEISHALLINTO

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	47 321	60 000	29 000	0	0
Menot	-49 615	-72 700	-42 139	-10 543	-8 622
Netto	-2 293	-12 700	-13 139	-10 543	-8 622

Länsimetron II-vaiheen valtionosuutta on budjetoitu tuloihin ja menoihin 29 milj. euroa vuodelle 2021. Vuosittaisen valtionosuuden suuruus riippuu metron rakentamisen etenemisestä ja tarkentuu vuosittain. Valtio osallistuu sopimuksen mukaan maanrakennuskustannusindeksiin sidottujen metron II-vaiheen rakennuskustannusten kattamiseen 30 %:lla. Valtionosuuden katto tulee vastaan vuonna 2021.

Tietohallinto vastaa keskitetysti toimialojen IT-järjestelmien kehityksestä ja hankinnasta kaupungin toimintamallin mukaisesti. IT-järjestelmien kehittämisenä tärkeitä toiminnan tehostamiseen sekä sähköisen asioinnin ja digitalisaation edistämiseen. Toimialojen IT-kehitystarpeisiin on varattu vuodelle 2021 aineettomiin investointeihin 13,1 milj. euroa. Merkittävimpiä vuoden 2021 projekteja ovat mm. uusi johtamisen ja talousohjauksen tietojärjestelmäkokonaisuus, Digiklinikkakehitys (sosiaali- ja terveystoimi), opetuksen ja varhaiskasvatuksen hallintojärjestelmä (sivistystoimi), varhaiskasvatuksen eVaka järjestelmän jatkokehittäminen (sivistystoimi), Julkaisujärjestelmän uudistus ja Asiointiportaali (konsernihallinto).

92 MAA- JA VESIALUEET

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	3 752	1 300	1 300	1 300	1 500
Menot	-21 813	-15 500	-8 000	-8 000	-8 000
Netto	-18 060	-14 200	-6 700	-6 700	-6 500

Maanhankinnan tavoitteena on hankkia asunto- ja työpaikkarakentamista palvelevaa raakamaata sekä asemakaavan toteuttamiseksi tarvittavia yleisiä alueita. Maanhankintaan varataan vuosittain 8 milj. euroa. Maanhankinnan lisäksi määrärahoja käytetään tonttien myyntikuntoon saattamisen edellyttämiin investointeihin. Maankäyttösopimusten hyvityksenä vastaanotetut maa-alueet kirjataan samaan tapaan maanostoksi kuin rahalla maksettavat kaupat.

Merkittävät ja strategisesti tärkeät maanhankinnat ja niiden rahoitus käsitellään tapauskohtaisesti erikseen.

Peruskaupungin maanmyyntituloksi arvioidaan 28,3 milj. euroa vuonna 2021. Tästä hankintahinnan osuus 1,3 milj. euroa sisältyy investointituloihin ja myyntivoiton osuus 27 milj. euroa tonttipalvelujen toimintatuloihin. Yleinen talouskehitys ja suhdanteet vaikuttavat voimakkaasti tonttikauppoihin ja maanmyyntituloihin.

94 KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET (94 Tekninen lautakunta, pl. 949)

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	7 798	0	10 300	2 500	3 000
Menot	-96 884	-123 950	-120 400	-103 950	-81 650
Netto	-89 085	-123 950	-110 100	-101 450	-78 650

Peruskaupungin nettoinvestoinnit kiinteisiin rakenteisiin ja laitteisiin ovat 110 milj. euroa vuonna 2021 ja vuosina 2021–2030 keskimäärin 62,3 milj. euroa vuodessa. Tästä kunnallistekniikan sopimus- ja projektirakentamiseen, jossa saadaan tontinmyynti- ja vuokratuloilla sekä maankäyttömaksuilla investointeja vastaavat tai suuremmat tulot, investoidaan suunnitelmakaudella keskimäärin 25,7 milj. euroa vuodessa. Tapiolan ja Suurpellon taseyksiköt investoivat lisäksi omiin taseisiinsa keskimäärin 5,9 milj. euroa vuodessa. Suunnitelmakaudella rakentamisen painopisteinä ovat mm. Raide-Jokeri, Länsimetron toisen vaiheen asemien ympäristön maankäytön kehittämiseen liittyvä kunnallistekniikka, Kaupunkiradan jatke ja siihen liittyvä kunnallistekniikka sekä muiden uusien alueiden ja täydentävän kunnallistekniikan rakentaminen.

Investointituloihin on budjetoitu Raide-Jokerin valtion rahoitusosuus sekä muita kunnallistekniikan rakentamiseen saatavia avustuksia.

Kiinteiden rakenteiden ja laitteiden määrärahat vuosina 2021–2025

1000 EUR	2021	2022	2023	2024	2025
Liikenneväylät	-55 600	-48 700	-31 800	-28 200	-5 500
Alueellinen kunnallistekniikka	-14 400	-14 800	-15 500	-15 300	-14 400
Liikuntarakenteet	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Kunnallistekninen huolto	-300	-300	-500	-500	-500
Sopimus- ja projektirakentaminen	-47 600	-37 650	-31 350	-25 250	-21 250
Suunnittelu	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Rakentaminen yhteensä	-120 400	-103 950	-81 650	-71 750	-44 150

941 LIIKENNEVÄYLÄT

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	5 547	0	9 300	500	0
Menot	-29 839	-60 500	-55 600	-48 700	-31 800
Netto	-24 293	-60 500	-46 300	-48 200	-31 800

Tehtäväalue pitää sisällään Väyläviraston ja Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa yhteistyössä toteutettavat maantiet, kaupunkirakenteen kannalta merkittävimmät pääkadut sekä joukkoliikenteen hankkeet, jolla parannetaan joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä vanhoilla väylillä tai rakennetaan uusia joukkoliikenneväyliä.

Kevyen liikenteen väylien määrärahalta rakennetaan uusia kevyen liikenteen yhteyksiä ja parannetaan vanhoja, mm. laatureittimenetelmällä. Liikenneväylien perusparantamisen määrärahat sijoitetaan väylästä uudelleenpäälylystyä ja rakenteelliseen perusparantamiseen.

Hankkeiden tarkempi ajoitus on esitetty talousarvion lopussa olevalla liitteellä.

Maantiet

Väyläviraston ja ELY-keskuksen kanssa yhteistyönä rakennettavat kohteet on ajoitettu mm. Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman (HLJ) mukaisesti.

Kehä I:llä rakennetaan Turvesuontien liittymä eritasoiseksi ja poistetaan Kurkijoentien liittymä.

Turunväylää kehitetään rakentamalla liikenteen sujuvuutta parantavaa telematiikkaa.

Turuntiellä parannetaan joukkoliikenteen sujuvuutta ja Fallåkerin liittymäjärjestelyjä.

Kauklahdenväylän muuttamista yleisestä tiestä kaduksi valmistellaan yhteistyössä kaupunkisuunnittelukeskuksen ja ELY-keskuksen kanssa. Parantamistoimenpiteitä toteutetaan maankäytön kehittämisen edellyttämässä järjestyksessä.

Nupurintie on Valtion maantie, joka toimii alueellisena kokoojaväylänä ja rinnakkaisreitteinä Turunväylälle välillä Kehä III - Kirkkonummen raja. Nupurintielle rakennetaan Karhuniityn koulukeskusta palveleva kiertoliittymä Karhuniityntien / Gumbörentien liittymään ja kevyen

liikenteen alikulku sekä Valtion kanssa yhteishankkena kevyen liikenteen väylä Nupurintien varteen välille Brobackantie - Kirkkonummen raja.

Pääkadut

Espoonväylä on Espoon tavoitetieverkon mukainen pääkatu. Espoonväylää parantaminen Suomenoja-Puolarintie rakentamisella on käynnistetty 2020. Espoonväylälle rakennetaan uusi linjaus väille Puolarintie - Hösmärantie, joka poistaa läpiajoliikenteen nykyiseltä Finnoontieltä, joka on lukuisine tonttiliittymineen kokoojakatuminen ja ruuhkautuva sekä liikenneturvallisuudeltaan vaarallinen. Rakentamisen mahdollistava asemakaavan laatiminen ja asemakaavamuutos ovat vireillä.

Puolarintie välillä Friisinkalliontie-Ylismäentie on eteläisen Espoon viimeisimpiä rakentamattomia pääkatuyhteyksiä. Yhteyden rakentaminen yhdistää Espoonväylän ja Kehä II:n, mahdollistaa Holmanpuiston asemakaavan toteuttamisen sekä merkittävästi vähentää Kuitinmäen läpiajoliikennettä Kuunkadulla. Rakentamisen mahdollistava asemakaavan laatiminen ja asemakaavamuutos ovat vireillä.

Joukkoliikenteen hankkeet

Raide-Jokeri tuo uuden raideyhteyden Espooseen ja kytkee toisiinsa Länsimetron sekä ranta- ja kehäradat mahdollistaen sujuvan raideyhteyden muun muassa lentoasemalle. Raide-Jokeri korvaa nykyisen runkobussilinjan 550, jonka siirtäminen raiteille mahdollistaa kasvavien matkustajamäärien kuljettamisen tulevaisuudessa. Valtuusto on päätöksessään 29.4. 2019 hyväksynyt Raide-Jokerin tarkennetun hankesuunnitelman ja Espoon osallistumisen varikon infran kustannuksiin. Tarkennetun hankesuunnitelman mukainen kustannusarvio on yhteensä 386 milj. euroa, josta Espoon kaupungin osuus on 118 milj. euroa (MAKU 11/2018). Valtionapu tuo hankkeelle 27 milj. euroa tuloja.

Kaupunkiradan jatkamisen hankkeeseen kuuluvat lisäraiteet Leppävaaran ja Kaukalahden välillä, asemat, liityntäpysäköinti, Espoon keskukseen sijoittuva matkakeskus, kevyen liikenteen järjestelyt sekä melusuojaukset. Kevyen liikenteen liityntäpysäköinnin olosuhteita parannetaan läpi koko suunnitelmakauden. Kaupunkiradan rakentaminen sisältyy Marinin hallituksen lisätalousarvioon. Espoon Valtuusto päättää Espoon mukaan lähtemisestä syksyllä 2020.

Joukkoliikenteen hankkeisiin sisältyvät **informaatiojärjestelmän ja liikennevaloetuisuuksien** kehittäminen sekä **joukkoliikenteen erilliskohteiden** rakentaminen erillisen, HSL:n kanssa yhteistyössä laadittavan toteutusohjelman mukaan.

Kevyen liikenteen väylät

Kevyen liikenteen väylien rakentamisella parannetaan kevyen liikenteen turvallisuutta ja edistetään pyöräilyolosuhteita kevyen liikenteen laatureittisuunnitelman mukaisesti. Määrärahalta rakennetaan uusia kevyen liikenteen yhteyksiä ja parannetaan vanhoja, mm. laatureittimenetelmällä.

Liikenneväylien perusparantaminen

Katu- ja muun verkoston rakentamiseen sijoitetaan vuosittain 70 - 100 miljoonaa euroa. Tämän sijoituksen eli infraomaisuuden arvon säilyttäminen edellyttää myös huomattavaa panostusta perusparantamiseen.

2017 tehtyjen korjausvelkaselvitysten perusteella korjausvelan nousun katkaiseminen edellyttäisi noin 5 miljoonan euron vuosittaista perusparantamisen määrärahaa, josta on tilapäisesti tingitty taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman toteuttamiseksi.

Espoon kaupungilla on noin 1 600 km kunnossapidettäviä liikenneväyliä, joita hoidetaan suunnitelmakaudella kulutuskerroksia uusimalla ja katujen sekä siltojen rakenteita parantamalla. Lisäksi rakennetaan ja uusitaan liikenteen ohjauslaitteita ja täydennetään katuvalaistusta sekä parannetaan liikenneturvallisuutta.

942 ALUEELLINEN KUNNALLISTEKNIikka

1000 EUR	Muutettu TA		TA 2021	2022	2023
	TP 2019	2020			
Tulot	1 277	0	1 000	2 000	3 000
Menot	-18 814	-16 350	-14 400	-14 800	-15 500
Netto	-17 537	-16 350	-13 400	-12 800	-12 500

Alueellisen kunnallistekniikan hankeryhmän sisäinen jako esitetään talousarviossa ohjeellisesti noudatettavaksi. Alueellisen kunnallistekniikan rakentamisen painopisteet perustuvat mm. uusien pientaloalueiden kunnallistekniikan ohjelmointiin, asunto-ohjelmaan, Espoon Asuntojen tuotantosuunnitelmaan, toimitilahankkeiden ajoitusuunnitelmaan, KTP-ohjelmaan sekä muihin selvityksiin. Tekninen lautakunta käsittelee alueellisen kunnallistekniikan rakentamiskohteet vuodelle 2021 kokouksessaan 9.12.2020.

Alueellisen kunnallistekniikan kustannuspaikkoja vuonna 2021 ovat:

Urheilupuistojen kunnallistekniikka (BG), jolla toteutetaan urheilupuistoissa urheilun suorituspaikkoihin liittymätöntä kunnallistekniikka, kuten pysäköintialueita, viherrakentamista ja käytäviä

AV (Vanhojen alueiden vesihuolto; BI), jolla rakennetaan vesihuoltoa asemakaavan ulkopuolisille alueille silloin kun rakentamista ei kustanna HSY

KTP (Kaavoitetut, Tiivistyvät Pientaloalueet; BJ), joilla rakennetaan vanhojen alueiden katuverkkoa asemakaavoituksen edellyttämään kuntoon

Peruskunnallistekniikka (BK), joka sisältää asemakaavan mukaisten katujen, aukioiden ym. rakentamisen

Kotiseudun ulkoilupolut (BN), jolla rakennetaan ulkoilureittien yleissuunnitelman mukaista ulkoilureittiverkostoa

Puistojen ja raittien rakentaminen (BO), jota käytetään puistojen ja raittien uusinvestointeihin

Puistojen ja raittien perusparantaminen (BP), jota käytetään mm. leikkivälineiden uusimiseen ja kasvillisuuden perusparannuksiin

Ympäristön erityiskohteet (BR), jota käytetään kaupungin luonnonympäristön parantamiseen, ympäristökeskuksen esittämiin kohteisiin; esimerkiksi luontopolkuihin sekä virtavesikohteiden ennallistamiseen

Tulvasuojelun (BS) määräraha käytetään hulevesi- ja merivesitulvia vähentäviin, erillisiin toimenpiteisiin, kuten viivästysaltaisen rakentamiseen ja uomien perusparantamiseen

943 LIIKUNTARAKENTEET

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-1 345	-1 200	-1 000	-1 000	-1 000
Netto	-1 345	-1 200	-1 000	-1 000	-1 000

Määräraha sisältää urheilupuistojen ja -keskusten, venesatamien sekä perusliikuntapaikkojen rakentamista ja parantamista. Kohteet toteutetaan mahdollisuuksien mukaan Liikunta- ja nuorisolautakunnan esityksen mukaan.

944 KUNNALLISTEKNINEN HUOLTO

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-283	-500	-300	-300	-500
Netto	-283	-500	-300	-300	-500

Kunnallisteknisen huollon määrärahalla rahoitetaan kunnossapidon toimintaedellytysten ylläpitämiseksi ja parantamiseksi toteutettavia tukikohtien, siilojen, läjitysalueiden ja lumen vastaanottopaikkojen rakentamis- ja kunnostustöitä.

946 KUNNALLISTEKNIIKAN SUUNNITTELU

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-1 538	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Netto	-1 538	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500

Määrärahaan sisältyvät taloussuunnitelman kohteet, joille ei ole talousarviovuonna rakentamisrahoitusta. Määrärahaa käytetään investointeihin liittyvään yleissuunnitteluun, esiselvityksiin, maaperätutkimuksiin sekä pienehköjen kohteiden katu-, puisto- ja rakennussuunnitteluun.

948 KUNNALLISTEKNIIKAN SOPIMUSRAKENTAMINEN

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	975	0	0	0	0
Menot	-45 065	-43 900	-47 600	-37 650	-31 350
Netto	-44 090	-43 900	-47 600	-37 650	-31 350

Tehtäväalueen hankkeet ovat sellaisia, joiden rahoittajana on yksityinen kumppani maankäyttö- tai kunnallistekniikkasopimuksen kautta tai hankkeesta saadaan merkittäviä maanmyynti- tai vuokratuloja

Kunnallistekniikan sopimusrakentaminen

Kunnallistekniikan sopimusrakentamisessa "tilaajana" toimii sopimuskumppani ja kaupunkitekniikan keskus toteuttaa sopimuksen mukaiset velvoitteet sopimuksessa mainitun korvauksen puitteissa. Kunkin maankäyttösopimuksen tultua voimaan sopimuskorvaus laskutetaan maksuehtojen mukaisesti tasetilille. Kun sopimuskorvauksen kohteena oleva kohde voidaan rakentaa, tuloutetaan tasetililtä vastaava summa rakentamiskohteen rahoitukseen.

Suunnitelmakautena kunnallistekniikan sopimusrakentamisen kohteet sisältävät alueita mm. Leppävaarasta, Saunalahdesta, Espoonlahdesta, Niittykummusta ja Matinkylästä. Usein sopimustuloilla voidaan kattaa vain osa sopimuskohteen edellyttämästä kunnallistekniikasta, jolloin rakentamiseen joudutaan osoittamaan rahoitusta myös peruskunnallistekniikan määrärahoista.

Kunnallistekniikan projektirakentaminen

Espoon keskuksen projektikohteet, jotka rahoitetaan maanmyynti- ja vuokratuloilla. Suunnitelmakauden kohteita ovat mm. Kylänraitti, Virastokeskuksen parantaminen, Suvelan lähiöohjelma sekä Kulmakorven kehittäminen.

Kilo - Turvesuon projektikohteet

Turvesuon esirakentaminen, jolla mahdollistetaan Turvesuon alueen myöhempi asuntorakentaminen.

PERKKAAN – VERMON PROJEKTIKOHTEET

Hatsinanpuiston liikenne- ja puistojärjestelyillä mahdollistetaan Hatsinanpuiston arvotontin myyminen tai vuokraaminen kiinteistökehittäjälle.

Perkkaantien saneeraus: Raide-Jokeri sekä Perkkaantien ja radan välisten tonttien rakentaminen edellyttävät Perkkaantien saneerausta liikenteen välityskyvyn parantamiseksi sekä toimenpiteitä Monikonpuron suhteen.

METROASEMIEN YMPÄRISTÖN MAANKÄYTÖN KEHITTÄMINEN

Matinkylän ja Niittykummun metroasemien vaatima kunnallistekniikka sisältää asemien ympäristöön kohdistuvat katu-, puisto ja vesihuoltotyöt. Niittykummun metrokeskuksen ympäristön kaavoitus on edennyt hyvin ja kunnallistekniikan rakentaminen tulee olemaan vilkasta.

Kaitaan, Soukan, Espoonlahden ja Kivenlahden metrokeskuksille on varattu kullekin kehikseen oma määrärahasa vuosille 2021-24. Metrokeskuksille varatuilla määrärahoilla on tarkoitus rakentaa ja parantaa asemaseutujen infraa, liityntäpyöräpysäköintimahdollisuuksia sekä liityntäliikenneyhteyksiä.

FINNOO-PROJEKTI

Vuonna 2011 perustettu projektialue, jolla asukasmäärätavoite on noin 20 000 uutta asukasta ja lisäksi 4000–6000 työpaikkaa. Espoon kaupunki on alueen suurin maanomistaja. Laaja alue tulee rakentumaan vaiheittain. Alueen eteläosa eli puhdistamon alue, pienvenesatama ja merikorttelit edellyttävät monia esirakennusvaiheita. Rakentaminen on alkanut tulevan Finnoon metroaseman ympäristöstä 2016. Alueen osayleiskaavoitus, asemakaavoitus sekä kunnallistekniikan suunnittelu ovat käynnissä.

LEPPÄVAARA- PROJEKTI

Leppävaaraprojekti kehittää Leppävaaran aluetta yhtenä Espoon vetovoimaisimmista kaupunkikeskuksista.

Suunnittelukaudella mahdollistetaan täydennysrakentamista mm. Puustellinkallioon ja Säterinkallioon sekä parannetaan ja kehitetään Leppävaaran keskustan toimivuutta, kaupunkikuvallista ilmettä ja liikennejärjestelyjä.

SAUNALAHTI-KURTTILAN PROJEKTIKOHEET

Saunalahti-Kurttilan alue on osin aikaisemmin rakennettua, jonne on kaavoitettu runsaasti täydennysrakentamista, joka edellyttää olemassa olevan infran massiivista perusparantamista ja uudelleenrakentamista. Saunalahden alueella infran rakentaminen etenee kaavoituksen ja asuntorakentamisen edellyttämässä tahdissa.

949 LIIKUNTAPAikkojen perusparantaminen (Liikunta- ja nuorisolautakunta)

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-1 500	-2 200	-1 416	-1 416	-1 416
Netto	-1 500	-2 200	-1 416	-1 416	-1 416

Tehtäväalueen määrärahaa käyttää liikunta- ja nuorisolautakunta ulkoiluliikuntapaikkoihin, venesatamiin, saariin ym. pieniin kunnostuksiin ja korjauksiin.

95 KONEET JA KALUSTO

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	127	0	0	0	0
Menot	-9 476	-12 540	-12 900	-13 700	-13 000
Netto	-9 349	-12 540	-12 900	-13 700	-13 000

Koneiden ja kaluston hankintaan varatut rahat esitetään käyttötaloussosassa toimialojen ja asianomaisen lautakunnan kohdalla sekä investointiliitteellä. Määrärahoilla voidaan tehdä vain yli 10 000 euron hankintahintaisia poistonalaisia hankintoja. Toimitilojen ensikertainen kalustaminen luetaan myös poistonalaiseksi hankinnaksi, silloin kun sen hankintahinta on yli 10 000 euroa.

Määrärahat sisältävät toimitilahankkeiden ensikertaisen varustelun ja kalustamisen (sisältäen opetus- ja oppimisteknologian) lisäksi yksittäisiä poistonalaisia hankintoja, kuten esimerkiksi tieto- ja viestintäteknikan hankinnat, lähi- ja kuituverkot, logistiikan kaluston sekä liikunta- ja kulttuuripalvelujen laite- ja kalustohankinnat.

Toimitilahankkeista vuonna 2021 varaudutaan kalustamaan ja varustamaan mm. useita koulu- ja päiväkotitiloja sekä Sosiaali- ja terveystoimen perhekeskuksen tilat. Lisäksi investoidaan mm. kuituverkkoon, tvt-laitteisiin, mittaus-, tutkimus- ja erikoistyökoneisiin sekä toimialojen muihin kalustohankintoihin.

96 OSAKKEET JA OSUUDET

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-17 162	-22 700	-32 700	-40 800	-48 000
Netto	-17 162	-22 700	-32 700	-40 800	-48 000

Osakkeet ja osuudet sisältää varaukset osakkeiden merkintään sekä vuodesta 2016 alkaen Länsimetro Oy:lle maksettavaan rahoitusvastikkeeseen sisältyvän lainanlyhennyksen osuuden.

961 YLEISHALLINTO

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	0	-800	-200	-200	-200
Netto	0	-800	-200	-200	-200

Yleishallinnon osakkeissa ja osuuksissa on varauduttu osakkeiden merkintään olemassa oleville tai perustettaville yhtiöille.

964 TEKNINEN JA YMPÄRISTÖTOIMI

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-17 162	-21 900	-32 500	-40 600	-47 800
Netto	-17 162	-21 900	-32 500	-40 600	-47 800

Määräraha kattaa Länsimetro Oy:n lainojen lyhentämiseksi Espoolta perittävät rahoitusvastikkeet sekä Espoon sijoitukset Turun Tunnin Juna Oy:hyn.

Länsimetro Oy:n lainanlyhennys kasvaa suunnitelmakaudella portaittain sen mukaan, kun nostettujen lainojen lyhennysvapaaat päättyvät. Vuodelle 2021 on varattu 30 milj. euroa.

Espoo on varatunut Turun Tunnin Juna Oy:n osakkeiden merkintään ja pääomittamiseen enintään 10,25 milj. euron rahoitussitoumuksella siten, että kustannukset tulevat jaksottumaan vuosille 2020-2024. Talousarviovuodelle on varattu 2,5 milj. euroa.

RAHOITUSOSA

RAHOITUSOSA

Peruskaupungin rahoitusosa kuvaa tulo-rahoituksen riittävyyden pääoma- ja investointimenoihin sekä rahoitusjäämän ja sen käytön tai rahoitustarpeen ja sen kattamisen.

Varsinaisen toiminnan ja investointien tulo-rahoitus muodostuu vuosikatteesta, satunnaisista eristä sekä tulo-rahoituksen korjauseristä. Tulo-rahoituksen korjauserät vastaavat käyttöomaisuuden myynnistä, lähinnä maaomaisuuden myynnistä, saatua myyntivoiton osuutta, joka sisältyy käyttötalouden toimintatuloihin.

Investointimenot ja -tulot sisältävät vain peruskaupungin investoinnit. Rahoitusosuudet koostuu lähinnä valtion rahoitusosuuksista suuriin joukkoliikenteen hankkeisiin. Pysyvien vastaavien luovutustuloissa on myös toimintatuloihin sisältyvät käyttöomaisuuden myyntivoitot, jotka vastaavat tulo-rahoituksen korjauseriä. Rahoituslaskelma osoittaa näin, kuinka paljon käyttöomaisuuden myynnistä on kaikkiaan saatu tuloja.

Taloussuunnitelman ja taloussuunnitelman perusteluosan lopussa on esitetty laskelmat, johon sisältyvät myös liikelaitosten ja erillisten taseyksiköiden rahavirtoihin vaikuttavat erät.

PERUSKAUPUNGIN RAHOITUSLASKELMA

Rahoituslaskelma (1000 €)		TP 2019	ENN 2020*	TA 2021	2022	2023
Tulo-rahoitus						
Vuosikate	+	20 341	88 626	-8 786	1 859	48 094
Tulo-rahoituksen korjauserät	+/-	-31 412	-26 700	-27 000	-20 500	-31 000
Yhteensä	=	-11 071	61 926	-35 786	-18 641	17 094
Investoinnit						
Investointimenot	-	-196 449	-247 180	-217 555	-178 409	-160 687
Rahoitusosuudet investointeihin	+	55 240	60 342	40 600	3 800	4 500
Pysyvien vastaavien luovutustulot	+	37 305	31 300	28 300	21 800	32 300
Rahastojen käyttö investointeihin	+	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Varsinainen toiminta ja investoinnit netto		-99 975	-78 612	-169 441	-156 450	-91 793
Rahoitustoiminta						
Antolainasaamisten lisäys	-	-33 000	-37 000	-35 834	-16 452	-2 380
Antolainasaamisten vähennys	+	3 801	3 800	5 319	6 168	7 790
Antolainojen muutokset	=	-29 199	-33 200	-30 515	-10 284	5 410
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	+	220 000	285 000	310 000	297 000	168 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-	-57 850	-68 676	-80 391	-90 769	-103 857
Lainakannan muutokset	=	162 150	216 324	229 609	206 231	64 143
Muut maksuvalmiuden muutokset	=	39 533	-3 000	0	0	-3 000
Vaikutus maksuvalmiuteen	+/-	72 509	101 512	29 654	39 497	-25 240

Vuonna 2021 peruskaupungin toiminnan ja investointien rahavirta on 169,4 milj. euroa negatiivinen. Peruspalvelujen ja maanhankinnan investointirahaston arvioitua lisätuottoa käytetään investointien rahoitukseen 15 milj. euroa vuodessa. Lisäksi investointien rahoitukseen nostetaan uutta pitkäaikaista lainaa vuonna 2021 310 milj. euroa. Tällä katetaan myös liikelaitosten ja taseyksiköiden rahoitustarpeet, jotka on esitetty yhdistetyssä

rahoituslaskelmassa yleisperustelujen lopussa olevassa taulukossa. Lyhennykset huomioiden kaupungin pitkäaikainen lainakanta kasvaa yhteensä 230 milj. euroa vuonna 2021.

87 ANTOLAINAT

Espoon kaupungin antolainoilla rahoitetaan suunnitelmakaudella Kiinteistö Oy Espoon Koulu- ja päiväkotitilojen elinkaarimallilla toteutettavia kouluhankkeita sekä Matinkylän uimahallin rakentamista. Lainojen lyhennykset ovat aiempina vuosina kaupungin tytäryhtiöille myönnettyjen lainojen lyhennyksiä.

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	3 801	3 650	5 319	6 168	7 790
Menot	-33 000	-47 583	-35 834	-16 452	-2 380
Netto	-29 199	-43 933	-30 515	-10 284	5 410

88 TALOUSARVIOLAINAT

Suunnitelmakauden lainanotto on yhteensä 775 milj. euroa ja lyhennykset 275 milj. euroa.

1000 EUR	Muutettu TA				
	TP 2019	2020	TA 2021	2022	2023
Tulot	220 000	285 000	310 000	297 000	168 000
Menot	-57 850	-68 676	-80 391	-90 769	-103 857
Netto	162 150	216 324	229 609	206 231	64 143

LIITTEET

**TALOUSARVION SITOVUUS JA SEURANTA SEKÄ
NOUDATTAMISTA KOSKEVAT OHJEET**

INVESTOINNIT HANKKEITTAIN VUOSINA 2021 - 2030

TALOUSARVION SITOVUUS JA SEURANTA SEKÄ NOUDATTAMISTA KOSKEVAT OHJEET

1 TALOUSARVION SITOVUUS

Kuntalain 110 § mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Valtuusto hyväksyy talousarvion yhteydessä Espoo-tarinaa 1.1 (=Espoon strategia) perustuvat kuntalain edellyttämät toiminnalliset ja taloudelliset tulostavoitteet (valtuustoon nähden sitovat tulostavoitteet on merkitty tuloskortteihin vahvennetulla tekstillä), määrärahat ja tuloarviot sekä nettobudjetoitujen tulosyksiköiden toimintakatteet. Liikelaitosten tavoitteet ovat liikelaitosten suunnitelmateksteissä. Näistä voidaan poiketa vain valtuuston päätöksin tai valtuuston jäljempänä sitovien määrärahojen yhteydessä päättämin valtuutuksin. Sitovia erityisperusteluja käytetään tarkentamaan toimintaa sekä menoja ja tuloja. Talousarvion toteuttamiseen tarvittavasta viranhaltijoiden päätösvallasta on säännökset hallintosäännössä ja toimintaohjeissa. Tässä asiakirjassa annettavat ohjeet perustuvat em. säädöksiin.

Lautakuntien ja johtokuntien sekä toimialojen, tulosyksiköiden ja liikelaitosten johtajien on huolehdittava, että tulostavoitteet toteutetaan määrärahojen puitteissa eikä muutoksia talousarvioon tarvita. Tämän toteuttamiseksi käyttösuunnitelmia on tarvittaessa tarkistettava.

Mahdollisista valtuustoon nähden sitovien määrärahojen, tuloarvioiden tai tavoitteiden tarkistustarpeista on ilmoitettava konsernihallinnon rahoitus ja talous -yksikölle heti kun poikkeamia havaitaan. Kaupunginjohtaja esittelee sitovuuteen liittyvät talousarviomuutokset.

1.1 SITOVAT MÄÄRÄRAHAT

Käyttötalousoosan sitovuustaso

1	Yleishallinto, pl. 112 (toimintakate sitova)
112	Tarkastuslautakunta ja tilintarkastus
24	Vanhusten palvelut
25	Terveyspalvelut
27	Perhe- ja sosiaalipalvelut
29	Sosiaali- ja terveystoimen esikunta
31	Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta
32	Svenska rum -lautakunta
35	Kulttuurilautakunta (pl. 357)
357	Kulttuuri, netto (toimintakate sitova)
38	Liikunta- ja nuorisolautakunta
39	Muu sivistystoimi

41	Tekninen lautakunta (pl. 415 ja 418)
415	Ulkopuoliset työt (toimintakate sitova)
418	Rakentamisen sisäiset palvelut (toimintakate sitova)
43	Kaupunkisuunnittelulautakunta
44	Ympäristölautakunta
45	Rakennuslautakunta
46	Joukkoliikenne
49	Muut tekniset ja ympäristöpalvelut

Talousarviokirjan taulukoissa valtuustoon nähden sitovat erät on esitetty tummennettuna.

Talousarviokirjassa esitetään raha- ja tunnuslukutietoja sitovaa tasoa alemmilla tasoilla. Nämä tiedot eivät ole valtuustoon nähden sitovia. Talousarviokirjassa esitetyt palvelutuotteiden suorittemäärät ja yksikkökustannukset eivät ole valtuustoon nähden sitovia.

Tuloslaskelmaosan sitovuustaso

81	Verot ja valtionosuudet
82	Rahoitustulot ja -menot

Investointiosan sitovuustaso

Peruskaupungin investointiosan pääsitovuustaso on kaksinumeroinen omaisuuslaji. Poikkeamat pääsitovuustasosta on ilmaistu ao. määrärahan kohdalla erikseen. Omaisuuslajien 91 Aineettomat hyödykkeet ja 95 Koneet ja kalusto sitovat määrärahat on ilmoitettu käyttötalousosassa asianomaisen lautakunnan yhteydessä sekä investointiosan liitteellä.

Aineettomat hyödykkeet

911	Yleishallinto
-----	---------------

Aineelliset hyödykkeet

92	Maa- ja vesialueet
94	Kiinteät rakenteet ja laitteet (pl. 949)
949	Liikuntapaikkojen perusparantaminen

Koneet ja kalusto

951	Yleishallinto
952	Sosiaali- ja terveyslautakunta
9531	Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta
9532	Svenska rum -lautakunta
9535	Kulttuurilautakunta
9538	Liikunta- ja nuorisolautakunta
9541	Tekninen lautakunta

Osakkeet ja osuudet

961	Yleishallinto
962	Sosiaali- ja terveystoimi
963	Sivistystoimi
964	Tekninen ja ympäristötoimi

Liikelaitokset

Valtuusto päättää liikelaitosten investoinneista ja niiden rahoituksesta. Espoo Tilapalvelut -liikelaitoksen uudisrakentamisen (7192) nimetyistä hankkeista päätetään hankekohtaisesti. Tilapalvelujen muista investoinneista päätetään omaisuuslajeittain. Muiden liikelaitosten investointien osalta valtuusto päättää investointeihin käytettävien varojen kokonaismäärän.

Taseyksiköt

Valtuusto päättää taseyksiköiden investoinneista ja niiden rahoituksesta. Sitovuustaso on omaisuuslaji.

Rahoitusosan sitovuustaso

87	Antolainat
88	Talousarviolainat

1.2 SITOVAT MÄÄRÄYKSET

Kaupunginhallituksella on oikeus tehdä sellaisia siirtoja käyttötalous- ja investointiosan välillä, jotka liittyvät mm. kiinteän omaisuuden myyntitulojen, vuosi- ja peruskorjausmäärärahojen välisen jakosuhteen, koneiden ja kaluston, ICT -järjestelmien, suunnittelukustannusten tms. poistona laisten hankintojen sekä pilaantuneiden maa-alueiden puhdistuksien kirjanpitolain edellyttämään oikeellisuuteen.

Silloin kun toimintaan saadaan merkittävää ulkopuolista rahoitusta, joka ei sisälly talousarvion tuloihin, voidaan kaupunginhallituksen päätöksellä korottaa menoja ulkopuolisia tuloja vastaavalla määrällä. Menettely edellyttää talousarvion tulojen vastaavaa korottamista. Toimintaan liittyvien menojen ja tulojen seuranta on järjestettävä kaupungin kirjanpidossa.

Toimialajohtajalla on oikeus tehdä toimialansa sitovien määrärahojen välillä vähäisiä siirtoja, joilla varmistetaan Espoo-tarinan tulostavoitteiden toteutuminen ja jotka eivät aiheuta lisämäärärahan tarvetta. Toimialajohtaja voi vastaavin edellytyksin tehdä toimialansa sisällä toiminnan uudelleen järjestämisestä aiheutuvia määrärahojen siirtoja. Kaupunginjohtajalla on oikeus tehdä vastaavia siirtoja yleishallinnon määrärahoista (pl. tarkastuslautakunta ja tilintarkastus) ja yleishallintoon keskitetyistä budjetoiduista määrärahoista siirtoja toimialoille.

Kaikki talousarvioon esitettävät muutokset valmistellaan yhteistyössä konsernihallinnon rahoitus ja talous -yksikön kanssa.

Käyttötalousosa

1. Valtuuston hyväksymä talousarvio ja taloussuunnitelma sitoo kaupungin toimialoja, toimieliimiä ja tulosyksiköitä.

Valtuustoon nähden sitovia ovat Espoo-tarinan tavoitteisiin perustuvat vuoden 2021 tulostavoitteet, liikelaitosten sitovat tavoitteet sekä talousarviokirjaan sisältyvät edellä todetut määrärahat, tuloarviot, nettositovien yksiköiden toimintakatteet ja erityisperustelut.

Valtuustolle ja kaupunginhallitukselle raportoidaan talousarvion toteutumisesta seurantaan koskevien ohjeiden mukaisesti.

2. Lautakunnat voivat hyväksyä tulosityksiköilleen tulostavoitteiden lisäksi myös muita omaan toimintaansa liittyviä tavoitteita, joita lautakunnat seuraavat.

Lautakuntien on huolehdittava, että kaupungille kuuluvat tulot peritään tehtyjen sopimusten ja annettujen ohjeiden mukaisesti.

3. Avustuksen myöntämisen ehdoksi tulee asettaa toimialan tavoitteisiin ja avustuksen saajan toimintaan ja edellytyksiin liittyvät toiminnalliset velvoitteet. Kaupungille tulee varata mahdollisuus tarkastaa avustusta saavien yhteisöjen toimintaa ja taloutta.

Avustuksen myöntäjän tulee selvittää etukäteen avustettavan yhteisön taloudellinen tilanne ja seurata avustuksen myöntämisen jälkeen avustuksen käyttöä. Kaupungilla tulee olla mahdollisuus avustusta saavan yhteisön hallinnon ja tilien tarkastamiseen.

Avustettavien yhteisöjen omarahoitusosuuden ja myönnettävän avustuksen suhteeseen on kiinnitettävä huomiota. Avustusta ei myönnetä, jos yhteisön taloudellinen tila on niin heikko, ettei toiminnan jatkamiselle tai avustuskohteen toteuttamiselle ole edellytyksiä.

Suuret avustukset on maksettava useassa erässä tilikauden aikana.

4. Konserniyhteisöjen seuranta- ja ohjausvastuussa olevien tulee ilmoittaa välittömästi talousarvion hyväksymisen jälkeen oman hallinnonalansa kuntayhtymille ja muille yhteisöille sekä kaupunkia mainituissa yhtymissä ja yhteisöissä edustaville talousarviossa varatun määrärahan suuruus ja kaupungin em. yhteisöille asettamat toiminnalliset tavoitteet sekä valvoa, että talousarviopäätöksiä noudatetaan. Mahdollisista poikkeamista on ilmoitettava konsernihallinnon rahoitus ja talousyksikölle ja toimialan johtajalle niin aikaisin, että kaupunginhallituksen on mahdollista tarvittaessa ottaa kantaa asiaan ennen poikkeamien toteutumista.

5. Kaupunkia eri yhteisöissä edustavien tulee valvoa kaupungin toiminnallisia ja taloudellisia etuja sekä ottaa huomioon kaupungin asettamat tavoitteet ja mahdollisesti erikseen antamat toimintaohjeet.

6. Kaupunginjohtajalla on oikeus ottaa lyhytaikaista lainaa siten, että niitä saa kulloinkin olla käytössä enintään 300 milj. euroa.

Investointiosa

1. Kaupunginhallituksella on oikeus tehdä investointien omaisuuslajien välisiä muutoksia.
2. Mikäli omaisuuslajin 94 Kiinteät rakenteet ja laitteet tehtäväalueen *941 Liikenneväylät* rakentamiskohteet on nimetty investointiosan liitteellä hankkeittain, voidaan uusiksi rakentamiskohteiksi ottaa vain ne nimetyt hankkeet, joille talousarviossa on osoitettu rahoitus. Valtuusto päättää muiden kohteiden ottamisesta työkohteiksi

tai hankkeen rakentamatta jättämisestä. Jos määrärahaa ei ole yksilöity hankkeittain, päättää lautakunta toteutettavista työkohteista.

Mikäli nimettyjen hankkeiden määrärahan käyttö alittuu, säästyvän määrärahan käytöstä päättää kaupunginhallitus. Mikäli hankkeen kustannusarvio ylittää taloussuunnitelmassa olevan määrärahan hankkeen kustannusarvion nousun takia, voi kaupunginhallitus siirtää kohteelle määrärahaa sellaisilta hankkeilta, joiden rakentamiskustannuksissa syntyy vastaavasti kokonaissäästöä verrattuna voimassa olevaan investointiohjelmaan.

Mikäli hankkeen lisämäärärahan tarvetta ei voida kattaa muista hankkeista säästyvillä rahoilla, vaan se aiheuttaa sitovan kokonaismäärärahan lisätarvetta talousarviovuoden tai suunnitelmakauden kuluessa, on kyseessä lisämääräraha, josta päättää valtuusto.

3. Kaupunginhallitus voi lisätä tehtäväalueen 948 HA Kunnallistekniikan sopimusrakentaminen määrärahaa, mikäli tuloarviota korotetaan vastaavasti.
4. Alueellisen kunnallistekniikan (942) määrärahan hankeryhmittäisen jaon muuttamisesta päättää tekninen lautakunta.

Tilapalvelut -liikelaitos

1. Espoon Tilapalvelut -liikelaitoksen uudisrakentamisen (7192) investointiliitteellä nimetyistä hankkeista päätetään hankekohtaisesti. Valtuusto hyväksyy uudet tilahankkeet ja päivittää taloussuunnitelmassa olevien hankkeiden kustannusarviot vuosittain päättäessään talousarviosta ja -suunnitelmasta. Kesken vuoden tulevista uusista hankkeista valtuusto päättää erikseen. Jos määrärahaa ei ole yksilöity hankkeittain, päättää liikelaitoksen johtokunta toteutettavista työkohteista. Hankkeiden säästyviä määrärahoja voidaan käyttää liitteessä nimettyjen hankkeiden mahdollisiin kustannusarvion ylityksiin talousarviovuoden aikana. Mikäli nimettyjen hankkeiden määrärahan käyttö alittuu, säästyvän määrärahan käytöstä päättää kaupunginhallitus. Mikäli hankkeen kustannusarvio ylittää taloussuunnitelmassa olevan määrärahan hankkeen kustannusarvion nousun takia, voi kaupunginhallitus siirtää kohteelle määrärahaa sellaisilta hankkeilta, joiden rakentamiskustannuksissa syntyy vastaavasti kokonaissäästöä verrattuna voimassa olevaan investointiohjelmaan. Mikäli hankkeen lisämäärärahan tarvetta ei voida kattaa muista hankkeista säästyvillä rahoilla, vaan se aiheuttaa sitovan kokonaismäärärahan lisätarvetta talousarviovuoden tai suunnitelmakauden kuluessa, on kyseessä lisämääräraha, josta päättää valtuusto.

Teknisen toimen toimialajohtajalla on oikeus siirtää/kohdentaa Tilapalvelut liikelaitoksen uudisrakentamisen hankkeilta tai perusparannuksista talousarviovuonna mahdollisesti käyttämättä jäävää määrärahaa äkillisten kosteus- ja sisäilmakorjausten aiheuttamiin hankkeisiin. Tehdyistä muutoksista raportoidaan osana talousarvion seurantaa.

Tilapalvelujen muista investoinneista päätetään omaisuuslajeittain. Kaupunginhallituksella on oikeus tehdä investointien omaisuuslajien välisiä muutoksia.

2. Hanke- tai rakennussuunnitelmia voidaan tehdä vain niiden hankkeiden osalta, jotka sisältyvät investointiosan liitteelle. Teknisen ja ympäristötoimen johtajan päätöksellä voidaan määrärahojen puitteissa perustellusta syystä suunnitella myös muita hankkeita.

Hankesuunnitelma on laadittava kaikista uudisrakennushankkeista sekä sellaisista perus-korjaushankkeista, joiden käyttötarkoitus muuttuu korjauksen yhteydessä. Hankesuunnitelmaa ei tarvitse laatia peruskorjaushankkeista, joiden kustannusarvio ei ylitä 1 milj. euroa ja jotka rahoitetaan tehtäväalueen 7193 Peruspantaminen määrärahalta.

3. Osto-, leasing- ja vuokramenettelyllä tai kiinteistöyhtiönä hankittaviksi suunniteltujen toimitilojen ottamisesta investointiohjelmaan päättää kaupunginhallitus ja valtuusto. Kaikista toimitilojen rahoitussopimusten suunnittelusta ja kilpailutuksesta vastaa konsernihallinnon rahoitus ja talous -yksikkö.

Selvityskohteina olevat rakentamishankkeet siirretään toteuttamisvaiheessa Espoo Tilapalvelut -liikelaitoksen hankkeiksi sen jälkeen, kun valtuusto on päättänyt niiden toteuttamisesta ja rahoituksesta. Myös selvityskohteissa olevien vuokra-leasing ym. kaupungin taseen ulkopuolisten hankkeiden hankintapäätöksiä voidaan tehdä vasta sen jälkeen, kun valtuusto on päättänyt niiden toteuttamisesta ja rahoituksesta.

Valtuusto hyväksyy uudet tilahankkeet ja päivittää taloussuunnitelmassa olevien hankkeiden kustannusarviot päättäessään talousarviosta ja -suunnitelmasta. Tilapalvelut -liikelaitoksen johtokunnalla on oikeus tehdä sopimuksia tilojen hankinnasta silloin, kun tilan huoneistoala ei ylitä 300 m²:ä eikä hankinta aiheuta lisäämäärärahan tarvetta talousarvioon ja -suunnitelmaan.

2 TALOUSARVION SEURANTA

Tulostavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden sekä toiminnan seurannan tavoitteena on antaa päättäjille sekä toiminnan johtamisesta eri tasoilla vastaaville riittävä ja ajantasainen tieto asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta, määrärahojen riittävyydestä ja tulojen toteutumisesta. Seurannan tulee antaa riittävät pohjatiedot korjaavien toimenpiteiden tekemiseen.

Talousarvion toteuttamista seuraavat viranhaltijat, toimialat, lautakunnat, johtokunnat, kaupunginhallitus sekä valtuusto. Tarkastuslautakunta seuraa ja arvioi kuntalain edellyttämien toiminnallisten ja taloudellisten tulostavoitteiden toteutumista sekä toiminnan tarkoituksenmukaisuutta.

Kuntalaki edellyttää, että poikkeamat talousarvion sitovissa määrärahoissa, tuloarvioissa ja toiminnallisissa ja taloudellisissa tavoitteissa viedään valtuuston käsiteltäviksi tilikauden aikana. Jos talousarvion määrärahat ja tavoitteet ovat yhteen sopimattomat, asianomaisen toimielimen ja toimialan on valmisteltava määrärahan tai tavoitteen muutosehdotus. Tiedossa olevat muutokset tulee valmistella siten, että valtuusto ehtii käsitellä ne etukäteen ja ennen tilikauden päätymistä. Kaupunginjohtaja esittelee nämä asiat kaupunginhallitukselle.

Toiminnan ja talouden osavuosisikatsausten sisältöä kehitetään jatkuvasti. Tavoitteena on raportoinnin nopeuttaminen, analysoinnin laadun parantaminen, toiminnan ja määrärahojen

kytkennän parantaminen, visuaalisuuden kehittäminen ja poikkeamien raportointi siten, että se tukee paremmin ylintä johtoa päätöksenteossa.

Kuukausiraportit

Kaupungin johtoryhmä käsittelee kuukausittain toiminnan ja talouden keskeisimmät tiedot. Kuukausiraportti käsitellään kaupunginhallituksessa kuukausittain (pl. osavuokatsausten raportointikuukaudet)

Kuukausiraportti sisältää keskeiset tiedot toimintaympäristön kehityksestä, ennusteen ja analyysin talousarvion käyttötalouden ja investointien toteutumisesta, poikkeamista, poikkeamien syistä sekä mahdollisista korjaustoimenpiteistä.

Osavuositarkastukset ja tilinpäätöksen ennakkotieto

Kaupunginhallitukselle ja valtuustolle laaditaan huhti-, heinä- ja lokakuun lopun tilanteesta kuukausiraporttia laajempi osavuositarkastus. Osavuositarkastus sisältää laajemman analyysin tulostavoitteiden sekä määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta. Lokakuun osavuositarkastuksen perusteella viedään tulostavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden poikkeamat sekä määrärahojen muutosesitykset valtuuston käsiteltäviksi. Osavuositarkastuksen liitteenä esitetään konserniraportti. Palvelutuotteiden suoritemäärien ja yksikkökustannusten kehityksestä raportoidaan heinäkuun osavuositarkastuksen sekä tilinpäätöksen yhteydessä.

Tilikauden lopun tilanteesta esitetään kaupunginhallitukselle ja valtuustolle ennakkotietoa tilinpäätöksestä. Ennakkotiedon tavoitteena on antaa keskeinen informaatio kaupungin tilikauden toteutumisesta. Varsinainen tilinpäätös valmistellaan kaupunginhallituksen käsiteltäväksi maaliskuussa.

Lautakuntien ja johtokuntien raportointi

Lautakunnat ja johtokunnat laativat oman tehtäväalueensa raportit huhti-, heinä- ja lokakuun lopun tilanteesta. Näiden raporttien lisäksi lautakuntien ja johtokuntien tulee säännöllisesti käsitellä määrärahojen ja tuloarvioiden, tulostavoitteiden ja niihin olennaisesti vaikuttavien toimintojen kehittymistä ja toteutumista. Käsitelyyn tulee tapahtua heinäkuun ja lokakuun tilanteiden lisäksi vähintään kerran keväällä. Raporteissa käsitellään myös tarvittavat korjaavat toimenpiteet.

Raportit tuodaan lautakuntien ja johtokuntien käsittelyyn omana lista-asianaan.

Espoo-tarinan toteutumisen seuranta

Espoo-tarina 1.1:ssä on määritelty kaupungin visio, toiminta-ajatus, päämäärät ja valtuustokauden tavoitteet. Espoo-tarinan perusteella valtuusto hyväksyy taloussuunnitelman yhteydessä kuntalain tarkoittamat toiminnalliset ja taloudelliset talousarviovuotta koskevat tulostavoitteet.

Espoo-tarina on hyväksytty valtuustokaudeksi. Vuosittain taloussuunnitteluprosessin käynnistämisen yhteydessä arvioidaan sen toteutumista. Tarvittaessa valtuusto tarkistaa valtuustokauden tavoitteita kehyspäättöksen yhteydessä. Vuosittaisten tulostavoitteiden ja tavoitteiden seuranta tapahtuu osana toiminnan ja talouden seuranta.

Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelma

Taloudellisesti kestävä Espoo – tuottavuus ja sopeutusohjelman toteutumisesta ja vaikutuksista raportoidaan heinäkuun osavuositarkastusten ja tilinpäätösten yhteydessä.

Ohjelman vaikutusta tarkastellaan vuosittain kehysvalmistelun yhteydessä, myös tulopuolta. Mikäli talouden sopeutusohjelma ei ole kääntänyt Espoo konsernin tulojen ja menojen epätasapainoa syksyyn 2022 mennessä kestäväälle uralle, tarkastellaan silloin sopeutuksen lisäämistä ja verojen korotusta. Ohjelmakauden aikana tarkastellaan myös rahastojen käyttöä.

Investointien seuranta

Investointiosassa määrärahojen ja tuloarvioiden seurantataso on sama kuin talousarvion sitovuustaso. Määrärahojen lisäksi seurataan valtuuston hyväksymän investointisuunnitelman toteutumista kokonaisuutena. Seurantareporttien yhteydessä raportoidaan hankekohtaisesti investointisuunnitelman olennaisista poikkeamista, joita ennakoitaan tapahtuvan vuoden aikana. Päättyessään erikseen nimetyistä hankkeista valtuusto päättää myös niiden kokonaiskustannusarvioista. Näissä tapahtuneista muutoksista on raportoitava seurannan yhteydessä.

3 TALOUSARVION NOUDATTAMISTA KOSKEVAT OHJEET

3.1 KÄYTTÖSUUNNITELMIEN LAADINTA JA TARKISTAMINEN

Kaupunginvaltuuston hyväksymä talousarvio on muita kaupungin toimielimiä sitova toiminta-ohje. Kaupunginvaltuuston päättämät tehtävät, sitovat tavoitteet ja niiden toteuttamiseen myönnetty määrärahat ovat muutettavissa sitovuustasoltaan vain kaupunginvaltuuston päätöksellä.

Käyttösuunnitelmat laaditaan valtuuston 3.12.2020 hyväksymän vuoden 2021 talousarvion mukaisiksi siten, että tulostavoitteiden toteutuminen varmistetaan. Samalla tarkistetaan määrärahojen ja tuloarvioiden jako tulosyksiköille. Käyttösuunnitelma tehdään sekä käyttötalouden toiminnasta että investoinneista. Käyttösuunnitelmista päätetään taloussäännön sekä tämän ohjeen mukaan 15.2.2021 mennessä. Lautakuntapäätöksistä tulee lähettää tiedot konsernihallinnon rahoitus ja talous -yksikköön.

Talousarviovuoden aikana tarvittavat määrärahojen siirrot tehtäväalueelta toiselle (kolminumerotaso) on vietävä lautakuntien päätettäväksi.

Määrärahojen jaossa kirjanpidon tileille on noudatettava laskentatunnistekartan tiliohjeistusta sekä talouspalveluiden asiasta antamaa erillistä ohjeistusta.

3.2 HENKILÖSTÖ, PALKAT JA TYÖLLISTÄMINEN

Palkat ja vakanssimuutokset

Kaikki henkilöstömenoihin tarkoitetut rahat sisältyvät käyttötalouden määrärahoihin. Toiminta ja talous tulee järjestää niin, että em. kustannukset voidaan hoitaa yksiköille talousarviossa ja/tai käyttösuunnitelmassa osoitetuilla määrärahoilla. Kaupunginhallitus käsittelee vuoden 2021 aikana perustettavien vakanssien perustamiset ja lakkauttamiset sekä päätäntävaltaansa kuuluvat vakanssimuutokset valtuuston talousarviopäätöksen jälkeen joulukuussa tai tarvittaessa vuoden 2021 aikana.

Työllistäminen

Työllisyyden kuntakokeilun myötä kaupungin työllisyyspalvelujen kohderyhmänä ovat kaikki espoolaiset alle 30-vuotiaat työttömät työnhakijat, kaikki vieraskieliset ja maahanmuuttajat sekä kaikki työttömät työnhakijat, joilla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan. Lisäksi kohderyhmänä ovat yritykset, joille työllisyyspalvelut tarjoavat rekrytointipalvelujaan.

Kaupungin konsernihallinnon Elinkeino- ja kaupunkikehitysyksikkö vastaa työllisyysasioiden linjausten valmistelusta ja toimeenpanon ohjauksesta. Elinkeino- ja kaupunkikehitysyksikössä kaupungin työllisyyden kuntakokeilua ja työllisyysasioita koordinoi työllisyyspalvelut.

Työllisyyden hoitoon kohdennettuja määrärahoja sisältyy konsernihallinnon talousarvioon yhteensä noin 37 milj. euroa, josta 23 milj. euroa on kohdennettu kunnan osarahoittamaan työmarkkinatukeen. Tämän lisäksi määrärahat sisältävät kuntouttavan työtoiminnan ostopalvelut, monialaisen työllisyyspalvelun eli TYP-toiminnan kaupungin osuuden, työllisyyden kuntakokeilun asiakasohjauksen, palkkatuetun- ja veloitetyöllistämisen kaupungin toimialoille, välityömarkkinoiden ja yritysten taloudellisen tuen työttömien työllistämiseen, yrityspalvelujen rekrytointipalvelut, työllistämishankkeiden rahoitusosuudet, erilaisten työllistämistä edistävien palvelujen hankinnat sekä työllisyyspalvelujen yhteiset kustannukset.

Kaupungin palkkatukityöpaikkoja järjestetään kaupungin toimialoilla, liikelaitoksissa ja työpaikoilla ja ne on kohdennettu työllisyyspalvelujen asiakkaille. Työllisyyspalvelut antaa ohjeet näiden tukien käytöstä sekä seuraa määrärahojen käyttöä ja työllistämistulojen kertymistä.

Palkkatuetun- ja veloitetyöllistämiseen varattujen menojen käyttö edellyttää, että työllistäminen perustuu hyväksytyihin työllisyyden kuntakokeilun laatimiin työllistymissuunnitelmiin ja työvoimaviranomaisten palkkatukipäätöksiin.

3.3 OHJEITA ERÄIDEN TOIMINTAMENOJEN KÄYTÖSTÄ

Kaupunginhallituksen määräraha

Kaupunginjohtaja päättää tehtäväalueen 121 Kaupunginhallitus määrärahan käytöstä. Kaupungin johdon käyttö- ja edustusvarat jaetaan käyttösuunnitelmien laadinnan yhteydessä. Kaupunginjohtaja päättää valtuuston ja kaupunginhallituksen puheenjohtajien järjestämistä edustustilaisuuksista.

Virkamatkat

Valtuuston, kaupunginhallituksen, kaupunginhallituksen jaostojen sekä kaupunginhallituksen asettamien toimikuntien ja niiden jäsenten virka- ja koulutusmatkoista päättää kaupunginhallitus. Kiireellisissä tapauksissa em. virka- ja koulutusmatkoista päättää kaupunginjohtaja.

Lautakuntien, jaostojen ja niiden jäsenten ulkomaille suuntautuvista virka- ja koulutusmatkoista päättää kaupunginhallitus lukuun ottamatta Ruotsiin, Viroon ja Pietariin suuntautuvia matkoja, joista päättää ao. lautakunta tai johtokunta. Kiireellisissä tapauksissa em. virka- ja koulutusmatkoista päättää kaupunginjohtaja.

INVESTOINNIT HANKKEITTAIN

Kaupungin investointiohjelma vuoteen 2030

Toimitilainvestoinnit hankkeittain

Espoon lähivuosien asuntohankkeita

KAUPUNGIN INVESTOINTIOHJELMA VUOTEEN 2030

1 000 EUR

Vuoden 2020 talousarvion ja taloussuunnitelman investointiosa (1 000 eur)		Kustannusarvio	Ennen 2021	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
ESPOON KAUPUNKI		Me	2 491 633	404 603	373 198	360 274	287 493	268 153	207 925	190 316	181 316	170 866	164 566	167 266
peruskaupunki, liikelaitokset ja taseyksiköt		Tu	217 714	67 664	40 814	4 264	5 400	3 400	3 864	3 864	3 864	3 864	3 864	3 864
		Ne	2 273 919	336 939	332 384	356 010	282 093	264 753	204 061	186 452	177 452	167 002	160 702	163 402
I INVESTOINTIOSA (peruskaupungin investoinnit)		Me	1 454 224	242 090	217 555	178 409	160 687	157 936	130 866	130 216	128 016	125 866	120 566	120 566
		Tu	213 400	67 300	40 600	3 800	4 500	2 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500
91 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET		Me	244 003	72 700	42 139	10 543	8 622	9 000	8 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
		Tu	169 000	60 000	29 000									
911 YLEISHALLINTO		Me	244 003	72 700	42 139	10 543	8 622	9 000	8 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
		Tu	169 000	60 000	29 000									
9111 Konsernihallinto		Me	244 003	72 700	42 139	10 543	8 622	9 000	8 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
		Tu	169 000	60 000	29 000									
90006 Metro		Me	169 000	60 000	29 000									
		Tu	169 000	60 000	29 000									
90007 Espoo Tietotekniikka		Me	75 003	12 700	13 139	10 543	8 622	9 000	8 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
		Tu	0											
92 MAA- JA VESIALUEET		Me	58 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
		Tu	11 200	1 300	1 300	1 300	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
94 KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET		Me	709 296	126 150	121 816	105 366	83 066	73 166	45 566	46 716	43 816	42 666	37 366	37 366
		Tu	33 200	6 000	10 300	2 500	3 000	1 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
941 LIIKENNEVÄYLÄT		Me	274 600	60 500	55 600	48 700	31 800	28 200	5 500	5 700	4 700	4 550	4 550	4 550
		Tu	21 200	6 000	9 300	500	0	0						
AA YLEISET TIET		Me	31 150	13 800	4 300	1 000	0	0	0	0	0	0	0	0
		Tu	0											
97316 Kehä I		Me	9 000	3 000	1 000									
		Tu	0											
97319 Turunväylä		Me	8 500	3 300	200									
		Tu	0											
97320 Turuntie		Me	4 200	2 500	700									
		Tu	0											
97321 Kauklahdenväylä		Me	3 400	2 000	400									
		Tu	0											

Vuoden 2020 talousarvion ja taloussuunnitelman investointiosa (1 000 eur)		Kustannusarvio	Ennen 2021	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
97324 Maanteiden melusteet	Me	1 000	0	0	1 000								
	Tu	0											
97328 Nupurintie	Me	5 000	3 000	2 000									
	Tu	0											
AB PÄÄKADUT	Me	14 950	8 000	5 600	500	0	0	0	0	0	0	0	0
	Tu	0											
97331 Espoonväylä	Me	14 100	7 500	5 600	500								
	Tu	0											
AC JOUKKOLIIKENTEEN HANKKEET	Me	177 200	32 600	40 900	39 700	24 500	20 500	300	300	300	150	150	150
	Tu	20 200	6 000	8 800	0	0	0						
97345 Joukkoliikenteen toimintaedellytysten parantaminen	Me	2 700	300	400	400	300	300	300	300	300	150	150	150
	Tu	0											
97347 Kaupunkirata	Me	65 000		2 000	20 000	23 000	20 000						
	Tu	0											
97348 Jokeri 1	Me	109 500	32 300	38 500	19 300	1 200	200						
	Tu	20 200	6 000	8 800	0	0	0						
AD KEVYEN LIIKENTEEN VÄYLÄT	Me	13 900	300	100	3 000	3 000	3 400	1 000	1 000				
	Tu	1 000		500	500								
AE LIIKENNEVÄYLIEN PERUSPARANTAMINEN	Me	37 400	5 800	4 700	4 500	4 300	4 300	4 200	4 400	4 400	4 400	4 400	4 400
	Tu	0											
97355 Kulutuskerroksien uusiminen	Me	18 500	3 500	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
	Tu	0											
97356 Rakenteiden parantaminen	Me	4 000	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
	Tu	0											
97357 Liikenteen ohjaus	Me	3 500	700	700	500	300	300	200	200	200	200	200	200
	Tu	0											
97358 Siltojen perusparantaminen	Me	7 600	700	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200
	Tu	0											
97359 Erillinen katuvalaistus	Me	2 400	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300
	Tu	0											
97360 Muut liikenneturvallisuusjärjestelyt	Me	1 400	100	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200
	Tu	0											
942 ALUEELLINEN KUNNALLISTEKNIikka	Me	121 850	16 350	14 400	14 800	15 500	15 300	14 400	14 100	14 100	14 100	13 800	13 800
	Tu	12 000	0	1 000	2 000	3 000	1 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
BG URHEILUPUISTOJEN KUNNALLISTEKNIikka	Me	2 400	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300
	Tu	0											

Vuoden 2020 talousarvion ja taloussuunnitelman investointiosa (1 000 eur)		Kustannusarvio	Ennen 2021	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
BJ KTP - ALUEET	Me	27 500	3 500	3 000	3 400	3 500	3 500	3 300	3 300	3 300	3 300	3 000	3 000
	Tu	0											
BK MUU ALUEELLINEN KUNNALLISTEKNIikka	Me	56 000	7 000	7 000	7 000	7 000	7 000	7 000	7 000	7 000	7 000	7 000	7 000
	Tu	12 000	0	1 000	2 000	3 000	1 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
BN KOTISEUDUN ULKOILUPOLUT	Me	4 000	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
	Tu	0											
BO PUISTOJEN JA RAITTIEN RAKENTAMINEN	Me	9 000	1 500	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
	Tu	0											
BP PUISTOJEN JA RAITTIEN PERUSPARANTAMINEN	Me	16 200	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	1 900	1 800	1 800	1 800	1 800	1 800
	Tu	0											
BR YMPÄRISTÖN ERITYISKOHTEET	Me	1 400	200	200	200	200	200	200	0	0	0	0	0
	Tu	0											
BS TULVASUOJELU	Me	5 350	1 350	400	400	1 000	800	200	200	200	200	200	200
	Tu	0											
943 LIIKUNTARAKENTEET	Me	8 450	1 200	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
	Tu	0											
944 KUNNALLISTEKNIINEN HUOLTO	Me	3 400	500	300	300	500	500	500	500	100	100	100	100
	Tu	0											
946 KUNNALLISTEKNIIKAN SUUNNITTELU	Me	12 000	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
	Tu	0											
948 KUNNALLISTEKNIIKAN SOPIMUSRakentaminen	Me	276 800	43 900	47 600	37 650	31 350	25 250	21 250	22 500	21 000	20 000	15 000	15 000
	Tu	0	0	0	0	0	0						
HA KT - SOPIMUSRakentaminen	Me	185 000	25 000	25 000	25 000	25 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	15 000	15 000
	Tu	0											
HC KUNNALLISTEKNIIKAN PROJEKTIRakentaminen	Me	15 800	4 000	2 500	2 300	1 100	2 100	100	0	0	0	0	0
	Tu	0											
HE KILO-TURVESUON PROJEKTIKOhteet	Me	400	100	100	100								
	Tu	0											
HG METROASEMIEN VAATIMAT PROJEKTIKOhteet	Me	36 300	3 100	15 800	7 900	2 750	750						
	Tu	0											
97877 Kaitaan metrokeskus	Me	1 600	500	100	100								
	Tu	0											
97878 Soukan metrokeskus	Me	6 600	1 500	1 700	1 800	750	750						
	Tu	0											
97879 Espoonlahden metrokeskus	Me	3 100	100	0	2 000								
	Tu	0											

Vuoden 2020 talousarvion ja taloussuunnitelman investointiosa (1 000 eur)		Kustannusarvio	Ennen 2021	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
97880 Kivenlahden metrokeskus	Me	23 000	1 000	14 000	4 000	2 000							
	Tu	0											
HI FINNOO-ESPOONLAHTI -PROJEKTI	Me	17 300	7 600	100	1 250	400	300	150	1 500	0	0	0	0
	Tu	0	0	0	0	0	0						
HK LEPPÄVAARA-PROJEKTI	Me	2 500	100	100	100	100	100						
	Tu	0											
HM SAUNALAHTI-KURTTILAN PROJEKTIKOHEET	Me	19 000	4 000	4 000	1 000	2 000	2 000	1 000	1 000	1 000	0	0	0
	Tu	0											
97418 Saunalahden projektikohteet	Me	4 000	1 000	1 000									
	Tu	0											
97419 Kurttilan projektikohteet	Me	15 000	3 000	3 000	1 000	2 000	2 000	1 000	1 000	1 000	0	0	0
	Tu	0											
949 LIIKUNTAPAikkojen perusparantaminen	Me	12 196	2 200	1 416	1 416	1 416	1 416	1 416	1 416	1 416	1 416	1 416	1 416
	Tu	0											
95 KONEET JA KALUSTO	Me	86 620	12 540	12 900	13 700	13 000	8 370	7 300	7 100	7 100	6 100	6 100	6 100
	Tu	0						0					
951 YLEISHALLINTO	Me	26 750	4 100	3 600	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
	Tu	0											
9514 Konsernihallinto	Me	26 700	4 100	3 600	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000				
	Tu	0											
95143 Tietotekniikka	Me	16 697	2 100	1 743	2 143	2 143	2 143	2 143	2 143				
	Tu	0											
95144 Logistiikka	Me	9 888	2 000	1 858	858	858	858	858	858				
	Tu	0											
952 SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI	Me	5 170	1 440	1 600	600	300	300	300	200	200	200	200	200
	Tu	0											
953 SIVISTYSTOIMI	Me	48 900	6 200	7 000	9 400	9 000	4 370	3 300	3 200	3 200	2 200	2 200	2 200
	Tu	0						0					
9531 Opetus- ja varhaiskasvatusltk	Me	28 992	4 556	3 945	4 970	6 571	2 090	1 330					
	Tu	0						0					
9532 Svenska rum -lautakunta	Me	1 963	20	482	942	269	230	20					
	Tu	0											
9535 Kulttuuriltk	Me	5 318	680	913	1 978	617	380	350					
	Tu	0						0					
9538 Liikunta- ja nuorisoltk	Me	9 427	944	1 660	1 510	1 543	1 670	1 600					
	Tu	0						0					

Vuoden 2020 talousarvion ja taloussuunnitelman investointiosa (1 000 eur)		Kustannusarvio	Ennen 2021	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
954 TEKNINEN JA YMPÄRISTÖTOIMI	Me	5 800	800	700	700	700	700	700	700	700	700	700	700
	Tu	0											
9541 Tekninen ltk	Me	5 800	800	700	700	700	700	700	700	700	700	700	700
	Tu	0											
96 OSAKKEET JA OSUUDET	Me	356 305	22 700	32 700	40 800	48 000	59 400	65 000	68 400	69 100	69 100	69 100	69 100
	Tu	0											
961 YLEISHALLINTO	Me	2 800	800	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200
	Tu	0											
964 TEKNINEN JA YMPÄRISTÖTOIMI	Me	285 305	21 900	32 500	40 600	47 800	59 200	64 800	68 200	68 900	68 900	68 900	68 900
	Tu	0											
L LIIKELAITOKSET	Me	861 509	141 413	132 893	155 215	108 605	92 517	64 559	52 300	49 700	43 800	43 000	45 700
	Tu	4 314	364	214	464	900	900	364	364	364	364	364	364
47 LÄNSI-UUDENMAAN PELASTUSLAITOS -LIIKELAITOS	Me	16 810	2 300	2 100	2 100	2 100	2 100	2 100	2 100	2 100	2 100	2 100	2 100
	Tu	4 314	364	214	464	900	900	364	364	364	364	364	364
71 TILAPALVELUT -LIIKELAITOS	Me	844 699	139 113	130 793	153 115	106 505	90 417	62 459	50 200	47 600	41 700	40 900	43 600
	Tu	0	0				0	0					
7192 UUDISRAKENTAMINEN	Me	558 061	107 703	99 000	116 498	68 691	51 154	23 084	13 000	11 400	5 800	5 000	8 100
	Tu	0	0				0	0					
7193 PERUSPARANTAMINEN	Me	72 000	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000
	Tu	0											
71985 Perusparannukset	Me	39 120	5 410	5 660	5 660	5 660	5 660	5 660					
	Tu	0											
71986 Sisäilmaperusparannukset	Me	14 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000					
	Tu	0											
71987 Pihojen perusparannukset	Me	7 080	1 190	940	940	940	940	940					
	Tu	0											
71988 Cateringin laitteiden perusparannukset	Me	2 800	400	400	400	400	400	400					
	Tu	0											
7196 OSAKKEET JA OSUUDET	Me	214 638	22 410	22 793	27 617	28 814	30 263	30 375	28 200	27 200	26 900	26 900	26 500
	Tu	0											
T TASEYKSIKÖT	Me	175 900	21 100	22 750	26 650	18 200	17 700	12 500	7 800	3 600	1 200	1 000	1 000
	Tu	0											
021 SUURPELTO	Me	29 800	3 600	6 800	6 000	1 800	2 800	2 800	1 500	0	0	0	0
	Tu	0											

Vuoden 2020 talousarvion ja taloussuunnitelman investointiosa (1 000 eur)		Kustannusarvio	Ennen 2021	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
022 TAPIOLA	Me	146 100	17 500	15 950	20 650	16 400	14 900	9 700	6 300	3 600	1 200	1 000	1 000
	Tu	0											
022BB Kiinteät rakenteet ja laitteet	Me	81 800	8 900	7 450	12 150	7 600	7 300	2 500	0	0	0	0	0
	Tu	0											
022BE Osakkeet ja osuudet	Me	63 800	8 600	8 500	8 500	8 800	7 600	7 200	6 300	3 600	1 200	1 000	1 000
	Tu	0											

Toimilainvestoinnit hankkeittain

1000 €

Hanke	Hankkeen nimi	Hankkeen lisätiedot	Kustannus-arvio	Toteuma yhteensä	Ennuste 2020	TA 2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Jälkeen 2030
	Tilpalvelujen investoinnit yhteensä		594 531	111 401	81 463	99 000	116 498	68 691	51 154	23 084	12 985	11 398	5 800	4 992	8 065	57 332
	SIVISTYSTOIMI		467 197	94 617	59 263	80 650	103 648	57 641	40 604	15 034	7 185	5 598	0	192	2 765	44 532
	Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta		359 458	83 609	53 377	63 478	80 491	34 586	21 052	9 359	7 064	3 985	0	192	2 265	42 532
4006	Leppävaaran koulu - Monikko	korvaava uudisrakennus	46 500	16 897	16 475	13 128										
4410	Jousenkaaren uusi koulu	korvaava uudisrakennus	19 700	0	7 000	8 300	4 400									
5018	Rehtorintien koulurakennus	peruskorjaus	10 161	106	4 000	6 055										
4490	Kalajärven koulu, päiväkotit ja nuorisotil	uudisrakennus	35 666	0	1 700	10 000	11 266	10 000	2 700							
4500	Tiistilän koulu ja päiväkotit	uudisrakennus	40 950	0	753	9 000	22 197	9 000								
4069	Laurinlahden koulu I, Merisaapas 2	peruskorjaus tai tyypiratkaisu	11 058	0			500	5 558	5 000							
4355	Keinumäen koulu, Jorvin sairaalakoulu	tekniikan liittymien irrottaminen	1 000	0			1 000									
3777	Karhusuon siirtokelpoinen tyypikoulu	lunastus 2022	8 813	389			8 424									
4356	Leppävaaran koulujen väistötilat	lunastus 2023	582	0				582								
4077	Sunan koulu	peruskorjaus ja laajennus	12 673	0			485	6 750	5 438							
3756	Postipuun siirtokelpoinen väistökoulu I	lunastus 2024	1 507	1 205					302							
4076	Toppelundin koulu	Haukilahden kirjaston uudelleenjärjestely	512	12											500	9 172
4001	Aarnivalkean koulu	peruskorjaus/korvaava uudisrak.	500	0											500	6 100
3763	Veräjätöiden koulun väistötilat	mahdollinen lunastus	591	-90						681						
3776	Niiperin tyypikoulu	lunastus 2027	2 377	1 692								685				
4339	Pienten Opinmäki	uudisrakennus (laajennus)	500	0											500	17 500
3745	Matinraitin päiväkotit	uudisrakennus	7 266	1 711	5 000	555										
3752	Vermön päiväkotit	uudisrakennus	6 099	14	206	3 920	1 960									
3690	Suviniityn päiväkotit	uudisrakennus	7 968	1 799	5 340	830										
3068	Mankkaan päiväkotit	peruskorjaus ja laajennus	9 314	626	1 551	3 724	3 413									
3180	Metsolan päiväkotit	korvaava uudisrakennus	5 756	12	500	3 744	1 500									
3819	Pitkänotkon päiväkotit	uudisrakennus	7 800	0	300	2 625	4 875									
3820	Viherkallion päiväkotit	korvaava uudisrakennus	10 187	0		500	8 000	1 687								
3821	Espoonlahden päiväkotit 2	uudisrakennus	12 045	0		500	7 290	4 255								
3689	Aarrekartan päiväkotit	uudisrakennus	6 935	0		500	4 000	2 435								
3017	Tapiolan päiväkotit	peruskorjaus	1 563	0		97	1 466									
3111	Finnoon/Djupsundsbacken pohjoisempi päiväkotit	uudisrakennus	200	0			200									7 100
4264	Hösmärinpuiston päiväkotit	koulun muutos päiväkodiksi	9 300	0				500	6 000	2 800						
3742	Lipunkantajanpolun päiväkotit	lunastus, leasingjätö 2024	260	10					250							
3070	Vallipuiston pk, Vallikallion ja Raidepuiston	peruskorjaus ja laajennus	5 170	0							1 870	3 300				
3228	Westendipuiston päiväkotit	laajennus	265	0											265	2 660
3087	Aamunkoiton päiväkotit	peruskorjaus	1 943	0						136	1 807					
3106	Espoonlahden I päiväkotit	peruskorjaus	1 866	0						131	1 735					
3091	Niiperin päiväkotit	peruskorjaus	1 775	0						124	1 651					
3053	Kipparin päiväkotit	peruskorjaus ja laajennus	500	0											500	
XYZ9	SEB leasing	lunastus, useita kohteita	375	0				84	50	49					192	
	Svenska rum -lautakunta		34 847	592	4 420	10 000	4 000	400	8 026	5 675	121	1 613	0	0	0	0
4336	Kungsgårds skola och daghem	korvaava uudisrakennus	18 592	592	4 000	10 000	4 000									
3782	Olarin uusi ruotsinkielinen päiväkotit	uudisrakennus	13 800	0				400	7 725	5 675						
3755	Mattlidens skola lisättilat	lunastus 2024	301	0					301							
3088	Westends daghem	peruskorjaus	1 734	0							121	1 613				
	Kulttuurilautakunta		4 165	3 165		1 000										
5017	Espoon kulttuurikeskus Tapiola	peruskorjaus	1 000	0		1 000										
	Liikunta- ja nuorisolautakunta		68 726	7 250	1 466	6 172	19 157	22 655	11 526	0	0	0	0	0	500	2 000
5004	Luuvin leirikeskus	peruskorjaus ja uusi majorusrakennus	2 000	98	200	1 702										
6337	Espoonlahden urheilupuiston	uudisrakennus	1 711	311	200	1 200										
6001	Tapiolan uimahalli	uudisrak. tai perusk. ja laajennus	32 924	976	300	1 500	12 700	11 500	5 948							
6050	Oittaaan uimarannan pukutila	uudisrakennus	400	0	30	370										

Hanke	Hankkeen nimi	lisätiedot	arvio	yhteensä	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2030
6024	Espoonlahden uimahalli	peruskorjaus	23 990	0		1 400	5 857	11 155	5 578							
XYZ4	Perkkaan kentän huoltorakennus	uudisrakennus	600	0			600									
6092	Leppävaaran stadion	sisätilojen peruskorjaus	3 590	3 090											500	2 000
	TEKNINEN JA YMPÄRISTÖTOIMI		3 383	83	300	500	0	1 000	1 500							500
	Tekninen lautakunta		2 500	0				1 000	1 500							
8980	Kaupunginpuutarhan huoltohalli ja varastotilat	uudisrakennus	2 500	0				1 000	1 500							
	Tilapalvelut		1 383	83	300	500	0	0	0	0	0	0	0	0	500	5 500
8021	Linja-autovarikko Mankkaa	peruskorjaus	500	0											500	5 500
9991	ESPOOLAISTEN TALO	Selvittelykohteen suunnitteluraha	500	0		500										
	MUU TALONRAKENNUS		102 350	0	17 500	17 850	12 850	10 050	9 050	8 050	5 800	5 800	5 800	4 800	4 800	6 800
T100	Toimitilojen muutos SITO/SOTE, palveluverkkoselvitys	useita kohteita	18 000	0	2 000	2 200	1 800	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
T101	Joukkoliikenteen pienkohteet	useita kohteita	600	0		150	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50
T102	Elinkaarta jatkavat investoinnit	useita kohteita	59 000	0	10 000	10 000	8 000	7 000	6 000	5 000	3 000	3 000	3 000	2 000	2 000	4 000
T103	Hallinnon tilatehokkuuden parantaminen	useita kohteita	3 000	0	2 000	1 000										
T104	Siirtokelpoisten toimitilojen perustukset ja pihatyt	useita kohteita	8 000	0	1 000	2 000	1 000	500	500	500	500	500	500	500	500	500
T105	Käyttöönnoton muutostyöt ja siirtyneet maksuerät	useita kohteita	10 750	0	1 500	1 500	1 000	1 000	1 000	1 000	750	750	750	750	750	750
T106	Hankkeiden suunnittelu	useita kohteita	2 500	0	500	1 000	1 000									

YHTIÖHANKKEET		178 315	33 193	38 744	47 334	41 664	17 380	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9225	Espoonlahden terveysasema	peruskorjaus	11 722	0	0	1 000	5 722	5 000								
4013	Laajalahden koulu	peruskorjaus ja laajennus	23 000	1 357	2 000	8 050	9 213	2 380								
6009	Matinkylän uimahalli	uudisrakennus	32 000	6 161	11 500	10 500	3 839									
4000	Matinkylän lukio	uudisrakennus, SAAS	41 490	0	2 000	10 000	19 490	10 000								
	Tapiolan stadion	Suunnitteluraha, uudisrakennus	500	0	0	500										
4038	Tuomarilan koulu	peruskorjaus ja laajennus	23 000	2 554	10 150	10 296										
4121	Viharlaakson koulu ja lukio	peruskorjaus ja laajennus	38 800	16 529	11 883	6 988	3 400									

UUDISRAKENTAMINEN + YHTIÖHANKKEET YHTEENSÄ		772 846			146 334	158 162	86 071	51 154	23 084	12 985	11 398	5 800	4 992	8 065	57 332
PERUSPARANTAMINEN		90 000			9 000	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000

	Pääoma- vuokra 1000€/v	Vuokra- aika, v	Vuokrat yhteensä 2021-2030													Jälkeen 2030
			2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030				
VUOKRA-, LEASING ym malleilla toteutettavat hankkeet																
9698	Aarnivalkean siirtokelpoinen koulu	860	10		860	860	860	860	860	860	860	860	860	430		
	EsKe, perhekeskuscampus, Kamreerintie 6	1 437	10		1 375	1 375	1 375	1 375	1 375	1 375	1 375	1 375	1 375	1 146		
	Espoonlahden aluekirjasto	942	20			902	902	902	902	902	902	902	902	902	12 026	
1006	Espoonlahden paloasema	379	20			363	363	363	363	363	363	363	363	363	4 316	
3806	Friisilän päiväkodin siirtokelpoinen	430	10		412	412	412	412	412	412	412	412	412			
9660	Jupperin koulun siirtokelpoinen rakennus 1	312	5+5		299	299	299	299	299	299	299	299	299			
9660	Jupperin koulun siirtokelpoinen rakennus 2	312	5+5		299	299	299	299	299	299	299	299	299	299		
3801	Jupperin päiväkodin siirtokelpoinen rakennus	430	10		412	412	412	412	412	412	412	412	412			
3777	Karhuon koulun 1. vaihe	504	5		482											
4400	Karhuon koulun 2. vaihe (yläkoulu ja kirjasto) ja 3. vaihe (liikuntasali)	1 130	20		1 130	1 130	1 130	1 130	1 130	1 130	1 130	1 130	1 130	1 130	9 199	
	Kilon/Keran siirtokelpoinen päiväkot	312	5+5		149	299	299	299	299	149						
9650	Lasinpuhaltajan päiväkot	394	10		377	377	377	377	94							
9860	Leppävaaran lukion väistötilat, mahd. myöhemmin Keran 1. koulu	1 085	10		1 038	1 038	1 038	1 038	1 038	1 038	1 038	1 038	1 038	1 038		
	Matinkylän ulkokenttien puku- ja pesutilat	113	10		36	108	108	108	108	108	108	108	108	108	45	
1007	Matinkylän paloasema	379	20			363	363	363	363	363	363	363	363	363	4 316	
	Metropolia AMK Karaportti	745	7		745	745	745	745	745	745	745					
3776	Niipperin työpikkoulu	592	10+5		593	593	593	593	593	593	346					
1010	Otaniemen paloasema	275	20		263	263	263	263	263	263	263	263	263	263	3 131	
9515	Otaniemi, Kivimiehen koulu, Lämpömiehenkuja 2 (1-vaihe)	1 070	20		1 024	1 024	1 024	1 024	1 024	1 024	1 024	1 024	1 024	1 024	7 168	
9647	Otaniemi, Kivimiehen koulu, Lämpömiehenkuja 3 (2-vaihe)	475	20		455	455	455	455	455	455	455	455	455	455	3 638	
9700	Otaniemi, Tietotie 6	1 892	10		1 811	1 811	1 811	1 811	1 811	1 811	1 811					
9700	Otaniemi, Tietotie 6	1 281	10		1 281	1 281	1 281	1 281	1 281	1 281	1 281					

Hanke	Hankkeen nimi	lisätiedot		arvio	yhteensä	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2030
9702	Otaniemi, Tietotie 6			2 639	20		2 525	2 525	2 525	2 525	2 525	2 525	2 525	2 525	2 525	2 525	20 201
9601	Painiitty			440	10		440	440	440	440	440	440	440	440			
9698	Perkkaanpuiston siirtokelpoinen päiväkot			440	10		440	440	440	440	440	440	440	440			
3756	Postipuun koulun ja päiväkodin siirtokelpoinen			256	5+5		208	208	208	208							
3991	Rödskögs skolanin siirtokelpoinen koulu 2			210	5+5		201	201	201	201	201	201	201	201	134		
	TAT-yrittäjä Kutojantie 6-8			136	3		130	130	54								
9517	Uusikummun 2-vaihe, liikuntatilat			500	20		479	479	479	479	479	479	479	479	479	479	5 215
9773	Uusikummun 3 -vaihe, päiväkot			418	20			233	400	400	400	400	400	400	400	400	4 569
9517	Uusikummun koulu, Riihitontuntie			1 408	20		1 347	1 347	1 347	1 347	1 347	1 347	1 347	1 347	1 347	1 347	10 777

Hanke	Hankkeen nimi	Hankkeen lisätiedot	Pääoma- vuokra 1000€/v	Aika v	TA 2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Jälkeen 2030
	PROJEKTIYHTIÖMALLI (PPP)	Projektityhtiömällä valmistellaan toteutettavaksi koulu- ja päiväkotihankkeita yhteensä 153 milj euron edestä.													
		Mallilla toteutetaan seuraavat kohteet:													
4380	Perkkaan koulu	uudisrakennus	1 400	2022											
3900	Perkkaan päiväkot	uudisrakennus	700	2024											
4700	Pohjois-Tapiolan koulu	uudisrakennus	2 000	2022											
4367	Nauriskasken koulu	uudisrakennus	500	2022											
3910	Nöykkiönnyty päiväkot	uudisrakennus	300	2022											
4800	Kilon koulu ja päiväkot, uusi	korvaava uudisrakennus	1 700	2023 lopussa											
4999	Tähtiniityn koulu (Kuitinmäen alakoulu)	uudisrakennus	1 400	2023											

SELVITYSKOhteet															
	Esponlahden sote-keskus														
	Esponlaisten talo														
	Espon kaupunginmuseon toimisto-, näyttely- ja kokoelmatilat														
	Espon keskuksen elä- ja asukeskus														
	Esponlahden elä- ja asukeskus														
	Kristillinen koulu (sis. Liikuntasalin ja pukutilat, 200 alakoulupaikkaa)														
	Lapsiperhepalveluiden tilat														
	Lastenkoti toiminta ja vammaisten asuminen														
	Leppävaaran urheilupuiston puku-, pesu- ja huoltotilat														
	Leppävaaran sote-keskus														
	Lippulaiva palvelutori														
	Mattbergets daghem														
	Perkkaan asukaspuisto														
	Sellon tilat /palvelutori														
	Tapiolan elä- ja asukeskus														
	Tapiolan kirjaston väistötila														
	Tapiolan sinfonietan väistötila														
	Kulttuurimajakka														
	Lippjärven päiväkodin siirtokelpoinen rakennus														
	Niipperin siirtokelpoinen liikuntasali														
	Viherlaakson kirjasto														
	Mattlidens skolcentrum														
	Viherlaakson alakoulu (Viherkallion koulu)														
	Latokasken koulun muutos päiväkodiksi														
	Suurpellon alueen uusi päiväkot														
	Espon kulttuurikeskuksen peruskorjaus ja laajennus														
	Esponlahden uimahalli, laajennus														
	Leppävaaran ent. työväenopisto														
	Pikku-Aurora, saunarakennus														
	Postipuun koulun kenttä														
	Tapiolan urheilupuiston liikuntahalli ja huoltorakennus														
	Tontunmäen kentän huoltorakennus														

Hanke	Hankkeen nimi	lisätiedot	arvio	yhteensä	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2030
	Espoon Steinerkoulu															
	Espoonlahden hoivakoti															
	Hirvisuon vastaanottokoti															
	PYSÄKÖINTIYHTIÖT															
	Useita uusia pysäköintiyhtiöitä pääosin länsimetron jatkon asemaseuduille.															
	Kaupunki rakennuttaa ja rahoittaa rakennusvaiheen ja omistaa yhtiöt alkuvaiheessa. Kaupungin omistusosuus ja rahoitusvastuu vähenee kun pysäköintipaikkoja myydään alueen rakentuessa.															
	Kaupunki jää omistajaksi velvoite- ja asiakaspaikkojen sekä liityntäpysäköinnin osalta.															
	Investointikustannukset vuosina 2021-2030 yhteensä noin 150 milj. euroa.															
	Finnoo I-VI pysäköintilaitokset	asunto-oy uudisrakennus														
	Hyökyyvuoren pysäköintilaitos	asunto-oy/tonttiyksikkö														
	Koy Tapiolan Urheilupuiston Pysäköinti	Urheilupuiston aluetta palveleva pysäköintilaitos, rakentaminen 2021-2022 ja 2025-2026														
	Koy Suviniityn pysäköinti II	asunto-oy uudisrakennus														
	Kivenlahden liityntäpysäköinti	joukkoliikenne, osa metrokeskusta														
	Ruusutorpan pysäköintilaitos	asunto-oy, laajennus														
	MUUT YHTIÖHANKKEET															
	Länsimetron II-vaihe	Espoon rahoitusosuus voimassa olevan takauksen mukaan enintään 1032 milj. euroa.														

ESPOON LÄHIVUOSIEN ASUNTOHANKKEITA KOKOLUOKITTAIN ASUNTOINA (Asuntoyksikön hankerekisteri 14.10.2020)

Alkavat pientaloasunnot 2021-2023
(suluissa kohteiden lukumäärä)

- 40 – 80 (5)
- 20 – 40 (24)
- 1 – 20 (25)

Alkavat kerrostalot 2021-2023
(suluissa kohteiden lukumäärä)

- 100 – 265 (26)
- 60 – 100 (44)
- 30 – 60 (67)
- 1 – 30 (11)

